Xerokopieren aus konservatorischen Gründen nicht erlaubt
Nur im Lesesaal benützbar

<366176830500017

<366176830500017

Bayer. Staatsbibliothek

33

10682 V

Hist. univ. gl 305
400

Repertus

HISTORIA UNIVER-SALIS.

Sublimis ac perennis
FAMA
Sub
LEOPOLDO,
Summo velut Magiſtro,
Auguſtas vexillationes, tubâ *directâ,*
ad notum Aquilæ *nutum,*
ſuperiùs *regens*
ſilet, *admiratione* ſuſpenſa;
dum gratæ inferiùs *collocutioni*
aures per auras præbet.
HISTORIA & BELLONA & EUTERPE,
inter tot rudia lapidum rudera,
non lapides *loquuntur;*
nec lapidi *dicunt, quod dicunt:*
Bellona *bella memorat*, Euterpe *monet*,
Hiſtoria *ut artes inſerat* volumini.
En, haſta *fortes denotat*, *doctos* chelys!
A tergo Illarum
canus, incurvus, tremulus Temporis *ſenex*
(*nam quid decrepito cum* Venerum triga?)
in falcem *pariter ac* numos *pronus,*
promuſq́, tibi, nec ſibi, prodeſt,
LECTOR!

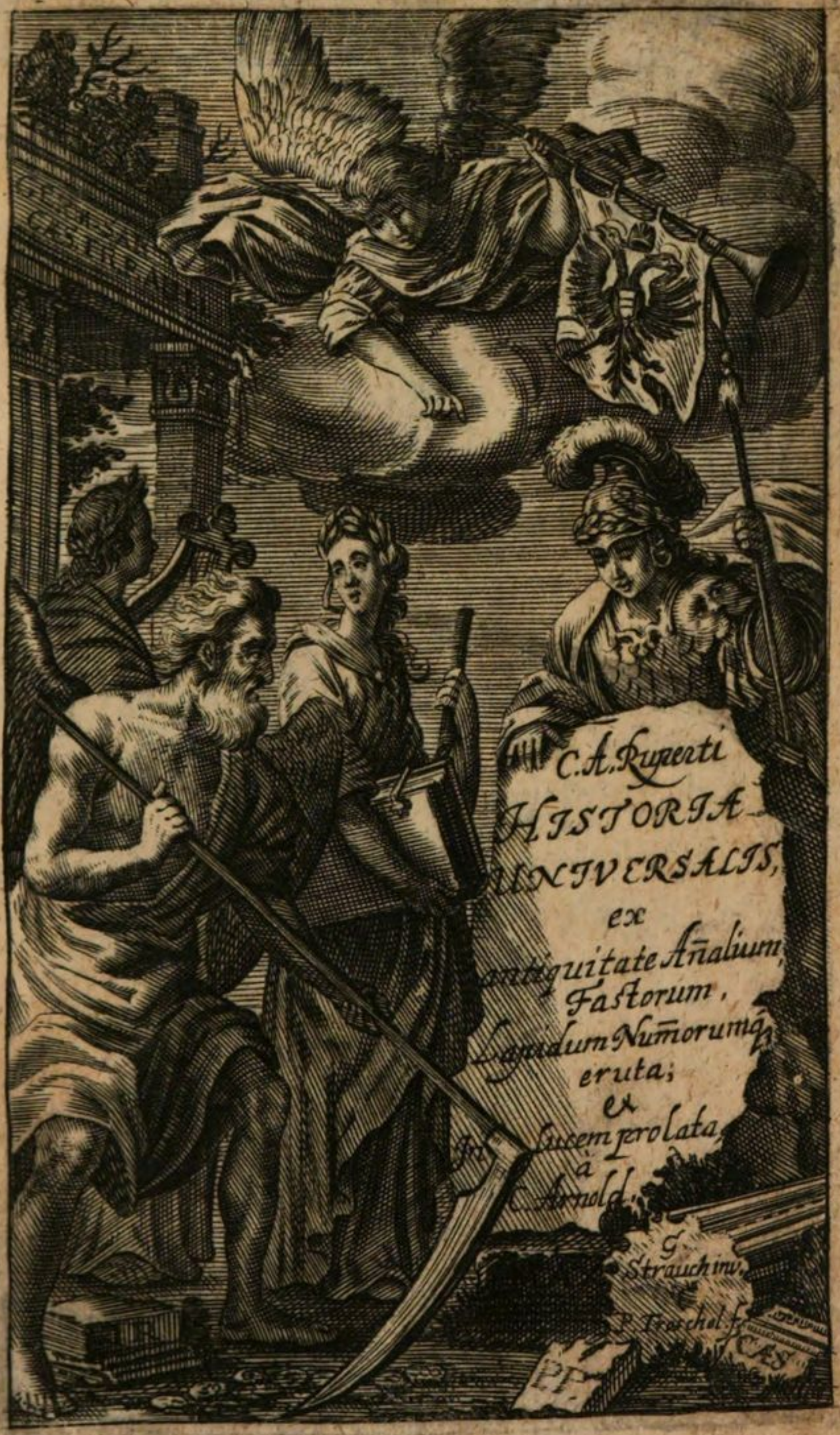
C. A. Ruperti
HISTORIA
UNIVERSALIS,
ex
antiquitate Annalium,
Fastorum,
Nondum Numorum
eruta;
&
Succem perolata,
à
Arnold.
G.
Strauch inv.
P. Troschel. fc.
CAS
PP.

CHRIST. ADAMI RUPERTI,
Wertheimensis Franci, in incluta Altdorphina quondam Hist. Prof. celeberrimi

OBSERVATIONES

AD

HISTORIÆ UNIVERSALIS
Synopsin Besoldianam
minorem.

Quas

CHRISTOPHORUS ARNOLDUS,
in Æde Mariana V. D. M. & Eloq.
Poës. ac Græcæ Ling. P. P.
recensuit;

& ad hæc usq; tempora scripsit
Supplementum.

His accesserunt

Tabulæ Chronologicæ,
una cum necessario
Indice.

NORIBERGÆ
Typis & Sumptibus MICHAELIS ENDTERI,
A. C. cIↃ. IↃ. c. LIX.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

NOBILISSIMO, STRENUIS-
SIMO, PRUDENTISSI-
MOQUE VIRO,

DN. JODOCO CHRISTO-
PHORO KRESS A KRESSEN-
STEIN, &c. JOD. CHR. F.

FLORENTISSIMÆ REI-
PUB. NORIBERGENSIS
SENATORI DIGNISSIMO,

FAUTORI OPTIMO,

Christophorus Arnoldus
S. P. D.

NOBILISSIME AC STRENUISSIME DOMINE!

Est, ut dixit (1) Joh. Saresberiensis, *in quavis professione invenire militē glorioſum, qui obſequiis & muneribus ſuam Thaidem, id eſt, nomen celebre, & quaſi famæ gratiam captat. Sed & ei nec Gnatho, qui decipiat; nec Phædria, qui laudem præripiat; nec, qui dona corrumpat, adoleſcens; aut ſervus Parmeno, qui deſipientem irrideat, deeſt.* Iſti nempe dant operam, ut cum ratione

(1) *lib. IV. de Nug. Curial. c. 3.*

tione insaniant ; dum illustrium virorum *nomina* rapere, & *ludificando* clepere haud erubescunt: neque enim in verecundia habent, quod inquinent.

Tantum verò abest, NOBILISSIME DOMINE, ut hæc eadem meæ rationis regio sit & via ; ut illorum potiùs hominum sectam atque instituta persequar, qui alienæ usuram gloriæ turpem & indignam putant. Lucubrationes hæ meæ non sunt (nam meas scriptiuncullas, quarum me pretium non latet, conspectu Tuo indignas judico) sed Illius, cui pleraq; omnia veterum literarum quæsita evigilataq;

erant: Nulli tamen malui hunc RUPERTI P.M. laborẽ, quàm Ampliſſimo Nomini Tuo dedicatum. Quod meum factum ut in meliorem partem accipias, ea, qua par eſt, reverentia & humilitate oro atq; obſecro.

Sed quæres fortè, quid ſit, quamobrem felici Præſtrenuæ Nobilitatis Tuæ nomine illas inſignierim? Cui potiùs, quæſo, dicarem, quàm celeberrimi Auctoris Contubernali olim dilectiſſimo, auditori aſſectatorique diligentiſſimo? Laudarem hîc exquiſitiſſimis, ſi opus eſſet, verbis mutuam fidem atque amicitiam Veſtram; quam in-

ter

ter vosmet ipsos coluistis, eamque benè firmam habuistis. Nec illud silentio transmittendum, Te amore literarũ MSS^tis quibusdam Rupertianis nos mirum in modum juvisse; quibus aliàs haud sine gravi carendum esset jactura. Cæterum quoties mihi in mentem venit (venit autem quotidiè) amicitias nos ac studia *Lugduni Batavorum* conglutinasse, familiaritatem Tuam penitùs me intrasse; animo non mediocrem capio voluptatem. Adhæc das mihi jucundas recordationes conscientiæ ac salutis meæ, cum apud me repeto, quod sæpè facio, quantum Tibi inprimis,

ME-

MECOENAS OPTIME, Tuisq; propter magna officia debeam; quantum propter ea, quæ mihi hodieque præstatis, infantiam meam statim sentio; qui nullam possum inire rationem declarandi KRESSIIS, sicut optarem, quantis me ILLIS agnoscam esse devinctum beneficiis. Capitolina certè Tabula tot ingentibus benefactis palàm exhibendis haud sufficeret. Hoc ego ut agnosco sincerè, ita libenter pro eo ac debeo, & ingenuè apud omnes profiteor; neq; recuso, qui tot tantisq; in me beneficiis sum devinctus, & usu & mancipio esse KRESSIORUM.

Eccui

Eccui potiùs Hiſtoriam nuncuparem, quàm inter Patres lecto; qui ſimul conſilio ac ſapientia regit ac gubernat Rempublicam? Hiſtoria enim nonne *lux veritatis* (2) & *magiſtra vitæ* eſt? Dicat pro me princeps (3) Philoſophorum : Utiles πρὸς τὰς πολιτικὰς συμβουλὰς, *ad publicas deliberationes*, *rerum geſtarum hiſtoriæ*. Nec temerè Polybius *veriſſimam* (Livii verbis) *diſciplinam exercitationemq́*, πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις, *ad res civiles*, *hiſtoriã eſſe* dixit. Hanc ipſam, VIR PRUDENTISSIME, ſummo ſtudio curaq́; didiciſti; hanc ab adoleſcentia pulcherrimè à ſapientiſſimis

(2) *Cic. lib. II. de Orat. c. 9.*
(3) *Ariſt. lib. I. Rhet. c 5.*

mis viris traditam memoria & ſcientia comprehendiſti; & huic tamen exquiſitiùs adhuc ſtudes, ut infinita KRESSIORUM in Remp. merita adæques, augeas, ſuperes. Ut, inquam, beatiſſimi Soceri Tui, Dn. CHRISTOPHORI FURERI (quam ipſam familiam vel nominaſſe, ſit cauſam viciſſe!) *Duumviri & Caſtellani quondam Eminentißimi*, recentia virtutum laudumq; veſtigia pede fauſto perſequaris: ILLIUS enim imaginem cives non in tabella, ſed in pectore adhuc geſtant. Salvo FURERO nil metuebant, quàm cœli ruinam! Quid, quod MAGNIFICI

FICI DOMINI PARENTIS (quem Deus ſervaſſit ſemper!) in graviſſimis admirandæ hujus Rei-pub. negotiis pariter ac comitiis difficillimis compluries LEGATI feliciſſimi, hoc tempore circumſpectiſſimi & prudentiſſimi SEPTEMVIRI, ſumma laus & gloria, magnis periculis, magnis laboribus parta, animum filii, patre dignisſimi, ſenſim ac leniter accendit? Vir enim conſummatisſimus, perfectæ eruditionis, cumulatæq; prudentiæ, res geſtas legere nondum adſpernatur; ſed veteres crebrò reguſtare hiſtorias, novas curiosè atq; contentè lectitare ultrà digna-

dignatur. Hinc magnus honos ac favor ille Principum, Regum, Induperatorum!

Quapropter Tibi gratulor, NOBILISSIME AC STRENUISSIME DOMINE, velut patri felicisſimo de filiis; avo digniſſimo de nepotibus; utrique de poſteris; toti denique patriæ de æterna poſteritate Veſtra. Sic erunt (ceu ſpes eſt) quibus & poſteri mei, majorum ſuorum nomine, beneficia laudare, & gratias agere porrò pergant. Nonne fato (cujus arcana quædam vis eſt) & ſorte naſcendi, ſub LEOPOLDO, PIO, FELICI, AUGUSTO,

liberos

liberos tollere libet, immò expedit? Magnum hoc eſt educandi incitamentum, tollere filios in ſpem libertatis, in ſpem nobilitatis, ac præmiorum: Sic neminem (opinor) poſterorum, neminem ſui parentumvè pœnitebit!

Eſt apud Perſas (4) ſingularis quædam & optimi ominis avis, *Huma*; quod AQUILÆ genus in aëre degere dicitur, & in eo ova, pullosq; ſuos excludere: Omnium verò avium (5) cenſetur *præſtantiſſima*, quoniam veſcitur oſſibus; cæteraque *animantia non dilaniat*. Dein hæc illi virtus tribuitur, *ut ille, quem*

(4) *Gentius in not. ad Roſar. Polit Sadi ad pag. 47. fol. 552.*
(5) *Idem ad pag 81. fol. 554.*

le, quem volans UMBRA *ſua contigerit, aut ad regium, aut ad ſummæ opulentiæ faſtigium evehatur:* Quemadmodum noctua è contrario omnia ſiniſtra, & præcipites rerum humanarum caſus, portendere ſolet. Unde ſapientiſſimus Perſarum (6) *Musladinus Sadus:*

Nemo mortalium ſub noctuæ *patrocinium conceſſerit,*
Etſi Aquila *in orbe terrarum non exſiterit!*

Exſtat autem AQUILA in orbe Romano, exſtat in urbe Noriberga; Cujus *umbram* Sacroſancti Imperii cives ſibi ſuisque vel ſolo *nutu* auſpicatiſſimam venerantur,

(6) *Muſt. Sadus in Reſ. Pol. cap. I. fol. 47.*

admi-

admiranturq;. Verbo dicam Arabum: *Rex umbra* (7) *DEI est*; Vel etiam Persarum: *Umbra summi Numinis in terra*! sub qua labor omnis Historicorum nunc requiescit, velut robur animis calamisque in hoc sumentium; ut in scribendo pleni virium, & virtute cæteris prævalentes, tractu æquali & uno tenore cum AQUILA VOLANTE alacriùs procedant; vel si posteriores fuerint (ceu facilè conjicimus) *priscæ* AUSTRIACORUM *virtutis σκιογραφίαν* saltim, sed undiq; aptam atq; perfectam præstent: Haud enim exiguæ molis est, quasi formam AUGU-

(7) *Genes. l. x. ad pag. 11. fol. 540.*

GUSTISSIMÆ AUSTRIACORUM DOMUS verbis exprimere, aut oratione res geſtas deinceps includere; cùm non falsò putarit FRIDERICUS IV. CÆSAR, juxta *vocales quinq*; ſymbolicas: AUSTRIACI ERUNT IMPERATORES ORBIS ULTIMI!

De *priſca virtute* quid dicam? Obſtupui, cùm Majores legenti mihi demonſtravit Vir ſummus (& cujus laus major eſt, quàm ut manu mea attentari debeat) *D. Joan. Guilelmus Mannagetta*, Archiater Imperatoris Gravisſimus, in Oratione ſua ad FERDINANDUM

DUM IV. Auguſtum Romanorum Regem, Viennæ Auſtriæ A. C. cIↃ. IↃ. c. LIV. dicta; quam *Coronæ duodecim Cæſarum ex Auguſtiſſima Domo Auſtriaca* præmiſit. Ibi inter alia: *Plinius libri ſeptimi cap. 41. de ſumma felicitate inſcripſit, in quo velut miraculum quoddam: Vna, inquit, familia Fabiorum, in qua III. continui Principes Senatus. Quid hodiè diceret, ſi videret, non jam tres ex una familia Auſtriadum; ſed* quatuordecim *Auguſtos Orbis* Monarchas, *& continua ſerie* undenos? *Dedit miraculorum perpetratrix Auſtria, ab anno nati Redemtoris ſexcenteſimo*

decimo tertio, per Sigebertum Habſpurgicæ Domus conditorem, orbis bono, Tuæ gloriæ Heroas ducentos nonaginta octo: *Heroinas* centum ſeptuaginta tres. *Ex his* Auguſtos XIV. *Imò ſi* tres *adnumeremus, ex Habſpurgico ſanguine ante Rudolphum primum creatos, & reliquos* decem, *Eidem affinitate ac ſanguine junctos; jam gloriabitur* Romanis Regibus viginti ſeptem. *Dedit Auſtria Thaumaturga præter Cæſares orbi* Reges XII. Reginas XXXVIII. Regum & Reginarum Genetrices XXVI. *Verbo dicam, ſupra* ducentas quadraginta Coronas *dominatrici Majeſtatis*

tis

tis Tuæ Domui vindicavit. Et poſt nonnulla ibidem: *Omnes miraculosè ſuperat felicißima Archiducum Auſtriæ propago, in hac Auguſtißima Majeſtate familias omnes, quæ à condito Imperio ejus gubernacula tractarunt, longè antecellens. Siquidem ultra* ducentos & ſexaginta annos, *atq; ex iis* ducentos & ſedecim continuos, *Orbi Chriſtiano divinitùs præeſt. Ita ut omnibus omnium gentium ac ætatum clariſſimis familiis, magnitudine ſui ſplendoris, caliginem induxerit.*

Hæc dum conſidero, non poſſum non toto pectore Familiæ cœ-

litùs orbi datæ auſpicatisſima quæque ominari; ſatis habens, & hoc contentus uno, quod Univerſalem Hiſtoriam uſque ad LEOPOLDUM (cui mens gratabunda: FELICITER, QUOD AGIS!) licet diſpari filo, deduxi. Quod ſi unus & item alter de hac ſcriptione mea ſecus cenſeat, ſuccenſeatve; ſciat velim, me talium favorem ne teruncio quidem redimere; quia ſemel amiſſus ſemper eſt redimendus: *At foro iſto* (Sareſberienſi itemrum judice) *nihil iniquius eſt, quo rem ſemel emiſſe non proderit; niſi ſemper ematur: & ubi quisq; rem ab alio venditam vendicat, niſi & ipſi*

ipſi de pretio ſatisfiat. Hos igitur nil moror: Tua æquitas, PRUDENTISSIME DOMINE, mihi patrocinabitur; quam judicio iſtorum antepono, haud immemor illius: *Se 'l Sol mi ſplende, non curo la Luna*! Accipe à me non meum quidem munus, verùm amoris in Te maximi teſtimonium fidelisſimum: Tibi enim, ſecundum Deum, ſalus à me mea accepta fertur. Benè vale, & me, ut ſoles, ama!

Noribergæ, inante d. 3. m. Martl. (*quo Rupertus fuit ſepultus*) A. C. cIↃ. IↃ. c. LIX.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

ACcipe laborem RUPERTI ultimum, *Erudite Lector, ſecunda cura retractatum d. 17. Jul. A. C. 1645. quem abſolvit feliciter d. 25. Febr. A. C. 1646. Maximè hunc librum laudibus celebrare, quid attinet?* circumſpectus *Lector de me falſam opinionem fortaſſe acciperet, ac ſi eundem in* cœcorum *numero putarem; quibus graphicè id plerumq; depingitur, quod non vident; nec viſuri ſunt unquam. Nunc enim in memoriam redit ſuavis quædam hiſtoriola, quam Arabes tradunt: Patrem quendam* filiam *habuiſſe valdè* deformem, *adeò ut eam*

cœco

cœco *cuipiam in matrimonium dare coactus fuerit. Hæc aliquando marito ſuo inquit*: Mi vir, ô, ſi tu nunc uſum oculorum haberes, ut me vel ſemel contemplari poſſes! tum demum conſpiceres vultum meum plenilunii inſtar ſplendidiſſimum, collum meum argenti inſtar nitidum, genas meas ut aurum coruſcantes, mentum ut roſam, labia uti rubinum, dentes ut uniones, linguam uti corallium. *Ad hæc maritus*: Quamvis ego, ô mulier, non oculorum quidem, ſed recti tamen judicii uſum habeo; quod equidem hoc mihi perſuaſum it, ſi tu ea pulchritudine fuiſſes, qua te nunc mihi non videnti jactas, non te mihi cœco nuptum dediſſet pater. *Oculatos igitur & perſpicaces volo, ut faciliùs de illo exiſtimare poſſint.*

Nonnulli de vera Auctoris eruditione

fruſtrà

fruſtrà (ceu ſolent) ſoliciti, nimis profectò pueriliter ac petulanter de ea affirmare, haud erubeſcunt, Rupertum ſyllogiſmo, ritu Sophorum, uti non ſcivisſe. Sciant itaque iſti (qui omnia ſe ſimulant ſcire, *ait Plautinus ille Megarones*, nec quicquam ſciunt) *non paucas hujuſcemodi ratiocinationes in hoc ipſo opere hiſtorico-chronologico legentibus hinc inde ſuccurrere; quas ſaniorum ingeniis committo, & ad horum judicia refero; non vehementer de eo laborans, quid ſtultus alieni artificii existimator præfractè judicet.*

De cætero ſi quod σφάλμα vides, quod turpe ſit, ne, quæſo, auctori adſciſcas errorem iſtum; qui longè perfectiorem hunc librum ſuo nomine divulgaſſet, ſi quidem vita ſuppetiiſſet. Sed fati neceſſitate, & febris malignitate ſubitò correptus d. 27. Febr. A. C. 1647. anno ætatis

tatis XXXV. professionis IX. (haud sine magna lugentium ægritudine, omniumq; lamentatione) in Academia finem vitæ, non ita creditus, implevit. Hujus equidem operis difficillimi editionem recusavi tamdiu; dum amici precibus suis me vincerent, mihiq; persuaderent, ut reip. literariæ commodarem. Quodsi quibusdam minus fortè arriserit alia atque alia nominum propriorum scriptio, veniam dandam putem & veteribus & novis Scriptoribus; quos difficiliùs inter se conciliaveris, quàm disjunctissima Parisiis, Romæ, Amstelodami, Madritì, Londini ac Noribergæ horologia. Variæ interim scriptionis exempla si desideras, hæc habe: Masaniſſa, Massanisa, Massaniſſa, Masiniſſa; Ricimer, Ricymer; Ricomer, Richomer, Richomer9; Stilico, Stilicho, Stillico; Plinta, Plenta, Plentha; Athanaricus, Athalaricus,

Athal-

Athalricus; Theodatus, Theodahatus, Theodahadus, Theodahaldus; Odoacer, Odouacer; Maſcizel, Maſcezel; Gizerichus, Geizerichus; Artavaſtes, Artabaſtus, Artabasdus; Siffridus, Seifridus; Azumitæ, Axumitæ; Alamani, Alamanni, Alemanni; Goti, Gothi, Gotti, Gotthi; Viſigothi, Vuiſegothi, Veſegothi, Veſegothæ; Amalaſuenta, Amalaſuentha, Amalaſventa, Mathaſuentha, &c.

Ad ultimum de Synopſi minore Beſoldi *admonendus eſt Lector humanus, eam ſecundum* editionem Argentinenſem A. C. 1626. *fuiſſe recuſam.* Tabulas *verò* Chronologicas (*ne furtum feciſſe videamur*) Dn. Chriſtophoro Schradero, *ex eloquentia, variaq; doctrina nobili & claro in Iulia Viro grati debemus; quarum cùm ſumma apud nos penuria eſſet, commodiore hac forma prælo ſubjicere viſum fuit. His fruere, Lector amice, bonique conſule.*

Si ju-

SI juvat Historiã pernoscere totius orbis,
& celebratorũ res penetrare Virûm:
adsis; atque peregrinare per huncce libellum:
non ullum tibi iter tutius esse potest.
Hîc mores hominum, bona pravaq; facta tueri,
& quæ vitanda, aut sint imitanda, licet.
Utere RUPERTO doctore. Fideliter ille,
à motu, ad metam ducet honorificam.

Memoriæ Viri præclarissimi P.

JOHANNES MICHAEL
DILHERRUS, P. & P.P.

MAximus Tyrius: *Nihil est jucundius, quàm in Historia versari; quàm sine labore ullo passim divagari; omnes simul locos intueri; omnibus bellis sine periculo interesse; infinitum temporis spatium contrahere; infinitas res gestas simul cognoscere; quæ ab Assyriis, quæ ab Ægyptiis, quæ à Persis, quæ à Medis, quæ à Græcis facta sunt: bello nunc terrestri, nunc marino, nunc concionis mediæ consiliis interesse: cum Themistocle in mari, cum Leo-*

nide

nide in terra pugnare, cum Ageſilao trajicere, cum Xenophonte incolumem redire, amare cum Panthea, venari cum Cyro, regnare cum Cyaxari. Quod ſi ſapiens ea de cauſa Ulyſſes dicitur, quòd

Multorum mores hominum luſtraſſet, & urbes:

multò ſapientior eſt, qui, extra periculum, Hiſtoriæ lectione ſe explet. Charybdin videbit; ſed ſine naufragio: Syrenas audiet; ſed ſine vinculis: cum Cyclope aget; ſed miti & pacato. Et ſi eo nomine felix fuiſſe Perſeus judicatur, quòd paſſim alarum vagaretur beneficio, totam terræ naturam, omnia intueretur loca: multò & levior certè & ſublimior, his Perſei alis, habenda eſt Hiſtoria; quæ paſſim animum circumfert noſtrum. Diſſertatione XII.

CHRIST.

CHRIST. BESOLDI JC.

SYNOPSIS MINOR

Rerum ab orbe condito gestarum.

INTRODUCTIO IN HISTORIAM.

Cap. I.

De Statu rerum humanarum ante Monarchias.

Historia, temporum testis: Dum totius humanæ vitæ periodum ob oculos ponit, Mundi vanitatem, Deiq; providentiam & Judicia justa docet.

Tractat res gestas ante & sub quatuor Monarchiis.

Adam primus homo, ad imaginem & similitudinem Dei conditus (de terræ nempè limo ab ipso Deo formatus, vitæq; spiraculo animatus) in Paradisum voluptatis collocatus: Eiq;, solatii & propagationis gratiâ, Eva, ex costa ipsius formata, conjuncta fuit. Verùm in tanta felicitate & perfectione non diu perstiterunt. Etenim paulò pòst ob inobedientiam ejecti inde sunt ambo.

Filii eorundem recitantur Cain, Abel, Seth. Quorum Cain, primus parricida, pium Abelem ex odio & invidia interfecit.

Adam noningentos & triginta annos natus, mortuus est. Cujus filius Seth, postquam Enos genuisset, noningentos & duodecim annos natus, naturæ concessit.

Enos attigit annum noningentesimum & quintum. Reliquit filium Kenan, qui noningentesimo & decimo ætatis anno vitam cum morte mutavit.

Hujus progenies Mahalaleel vixit octingentos & nonaginta quinq; annos.

Filius ejus Jared superavit noningentesimum & sexagesimum secundum annũ.

Cujus filius Henoch, postquam Methusalah procreâsset, piè & sanctè vitam egit; ideò vivus in cœlum translatus est.

Methusalah, omnium hominum ætates excedens, obiit anno ætatis suæ noningentesimo sexagesimo nono.

Filius hujus Lamech anno septingentesimo sexagesimo septimo è vita excessit.

Noah ejus proles genuit Sem, Cham, Japhet.

Quo tempore Deus ad scelestum hominum

minum genus vindicandum diluvium immisit, Anno 1657.

Ne autem imago Dei penitùs corrueret, Deus Noah cum sua familia in arca (in qua anni spacium fuit) observavit. Atq; hæc ante diluvium contigerunt.

Post diluvium Noah filiis suis terram colendam distribuit: Ab hisq; dissemina-tum est omne genus hominum in universo Mundo.

Cham verò immemor pœnarum divinarum, non erubuit parèntem irridendum fratribus suis propinare. Quare maledictionis notâ insignitus fuit. Primi autem Mundi antiquitates Lambertus Danæus exequutus est, quatuor integris libris, jucundâ varietate refertis.

Caput II.

Initia primæ, seu Babylonicæ Monarchiæ: Quæ etiam Assyriorum & Chaldæorum vocatur.

ANte Diluvium, Imperii cujusdam potestate, homines fuisse gubernatos, ex Chaldæo paraphraste liquet: Qui Filios Dei, quorum Genes. *cap. 6. v. 2.* mentio fit,

Princeps interpretatur; eosq; postea Gigantes, id est, Tyrannos procreâsse refert.

Post diluvium verò, novorum Gigantum auctor fuit Nimrod, Nohæ pronepos: Ab aliis etiam Saturnus dictus (potens venator coram Domino) in terra Chaldæorum unà cum suis consîdens, Babel urbem, perpetuum nominis sui monimentum, ædificare cœpit.

Offensus autem Deus, irritos fecit illorum conatus, linguarum conturbatione immissâ.

Posthæc Assur, Medum, Magogum & Moscum, Principes Coloniarum huc illuc misit, qui Regna sui nominis conderent; Assyrium, Medum, Magogum, Moscum.

Assur, teste Scripturâ Sacrâ, Nineven urbem ædificavit.

Nimrodo successit filius Jupiter Belus, qui omnem agrum in Sarmatiam usq; Europæam occupâsse traditur. Reliquit Ninum.

Caput III.

Continuatio ejusdem primæ Monarchiæ.

Ninus productis longè lateq; finibus, Monarchiam primus omnium incepit.

Ab

Ab hocq́; teste Orosio, *lib. 2. cap. 2.* omnes historiæ incipiunt: De eoq́; Justinus *lib. 1.* tradit, eum veterem & quasi avitum gentium morem novâ Imperiorum cupiditate mutâsse.

Tandem ictu sagittæ interiit, relicto filio impubere Zamei: Quem alii Ninyam vocant.

Ejus igitur uxor Semiramis, ne Regna vi capta desciscerent, sexum virilem mentita, divitiis, victoriis & triumphis nulli mortalium cessit.

Æthiopiam devicit: Et in India quoq́; bellum gessit.

Zameis nihil memorabile fecit. Proximus ab eo Arius, Bactrianos & Gapsios imperio suo conjunxit.

Aralius huic succedens, ingenio & studio militari clarus fuisse traditur.

Baleus alter ab eo plurimas gentes perdomuit, suos fines ad Judæam usque produxit: Ideoq́; Xerxes, hoc est, bellator & Triumphator fuit cognominatus.

Armatrites, qui hunc excepit, voluptatibus & otio planè addictus fuit.

Belochus auspicia & divinationes curâsse traditur.

Baleus hunc ſequutus, alteram à Semiramide virtutis & induſtriæ militaris laudem habet, atque doctorum hominum ſcriptis valdè celebratus fuiſſe dicitur.

Altadas ſtultum eſſe duxit, multis defatigari laboribus & variis implicari curis, amplificandi regni cauſsâ, quia ad nullam hominum utilitatem, ſed ad detrimentum potiùs pertineret.

Monitus belli curam atq; laborem in ſuis iterum excitavit: ejusq; potentia Syriis & Ægyptiis ſuſpecta fuit.

In Mancaleo narrandi argumentum deficit. Sphæri magna fuiſſe virtus atque prudentia dicitur. Mameli nullum facinus commemoratur. Sub Spareto, proditum eſt, paſſim accidiſſe miranda.

Aſcarades omnem Syriam ſuæ ditionis fecit.

Ab hoc deinde viginti Reges ab aliis numerantur ad Sardanapalum trigeſimum octavum Aſſyriorum Regem. Eumq; Vellejus tradit, à Nino & Semiramide, loco tertio & triceſimo (levi numerorum ab aliis, quos ſequimur, variatione) natum: ſic ut ſemper ſucceſſor Regni paterni, filius eſſet.

Fuit

Fuit hic omnium longè effœminatiſſimus, inter mulierculas perpetuò deſidens, colum & lanam tractabat, nemini ſui conſpectum præbens.

Ejus autem præfecti, Belochus Babyloniæ, Arbaces Medorum his rebus abalienati, factâ conjuratione bellum ipſi intulerunt, & eum fugârunt.

Sardanapalus igitur re malè geſtâ, & pyrâ conſtructâ, ſe divitiasq; omnes in ignem abjecit, hoc unico facto virum (ut quidam ait) imitatus Anno à condito Mundo 3148.

Porrò hi duo præfecti Monarchiam pòſt inter ſe patiuntur: Et Belochus quidem Babyloniæ, Arbaces verò Medorum atq; Perſarum Rex factus eſt.

Belochus poſt hanc mutationem, primus Aſſyriorum Rex, Manahen Regem Iſraëlis, vectigalem ſibi fecit.

Ei ſucceſſit Phul Aſſur, qui urbes aliquot Judææ cepit, & populum in Aſſyrios captivum abduxit. Hunc ipſum Achaz, Rex Judæ, ſub quo vixit Eſaias, de auxiliis interpellavit adverſus Regem Syriæ, eique dona miſit.

Salmanassar Samariam urbem post trium annorum obsidionem cepit : Hoseam Regem Israëlis, unaq; populum abduxit, & per suam ditionem illis domicilium attribuit, anno Mundi 3232.

Sennacherib Ezechiam Regem Judæ mulctavit : Deinde cum ingenti exercitu Hierosolymam obsedit, missis legatis populum ad defectionem hortabatur: Regem à Deo auxilium sperantem irridebat. Quare, Angelo Dei percutiente, desideravit una nocte ad centum octoginta quinq; millia hominum. Tandem interfectus est à filiis suis Adramelech & Sarasar, qui, licet fugerent, tamen arma in fratrem Assaraddonem parârunt.

Assaraddo post parentis necem regni occupans, cum fratribus conflictatur.

Merodach autem Babyloniæ præfectus hisce turbis delcivit, vicinas gentes partim vi paulatim ad se transfert, indicit bellum, & duodecimo Regni sui anno Assaraddone devicto, totum Assyriorum Imperium Babyloniis adjunxit. Successit ei filius Benmerodachus, qui Regem Judæ Manassem cepit, sed pòst humaniter dimisit.

Se-

Sequitur Nabuchodonoſor I. qui Ægyptiis filium cognominem opponit.

Nabuchodonoſor II. (cognominatus Magnus) à primis annis bellum intulit Ægyptiis, & regionem omnem, quæ eſt indè ab Euphrate uſq; ad Peluſium, illis ademit. Jojachim Regem Judæ vectigalem ſibi fecit. Cujus filium Jechoniam octavo Regni ſui anno unà cum præcipuis ſuis viris & artificibus totius regionis, Babylonem captivos abduxit.

Decimo octavo Regni ſui anno Hieroſolymam per biennium obſeſſum cepit, paulò pòſt diripuit, incendit, muros diruit, potiſſimam populi partem captivam abduxit: Regem Zedekiam exoculavit, filios illius atque proceres interfecit. Anno Mundi 3365.

Ad annum Regni ſui circiter vigeſimum quartum, Ammonitarum & Moabitarum Regibus devictis, exercitum duxit in Ægyptum: Quâ regione totâ occupatâ, Monarchiam verè obtinuit.

Altero Monarchiæ anno ſomnium de ſtatua, cujus Daniel meminit, vidiſſe creditur.

Ma-

Magnitudo ipsius Imperii inde patet, quòd comparatur arbori ad cœlum usque pertingenti, totum terrarum orbem obumbranti, & omne genus volucrum atq; animalium recreanti.

Est igitur hæc primæ Monarchiæ summa Majestas: Quæ sicut hoc Rege vehementer aucta, & ad summum fastigium ducta fuit, ita quoque in ipsius nepotibus desiit & deleta fuit.

Caput IV.

De primæ Monarchiæ ruina & interitu.

Evilmerodach Nabuchodonosoris filius regnavit annis triginta.

Assur (aliis Regassar) tribus annis præfuit.

Labassardach septem annorum Rex fuit.

Balthasar Imperii summam obtinuit annis quinq;. Huic Deus calamitatem imminentem denunciavit. Cùm enim genio indulgens, vasa sancta in conviviorum usum adhiberet; manus quædam parieti verba inco-

incognita, quæ à nemine præter Danielem intelligi poterant, inſcripſit.

Paulò pòſt Imperii ſumma, Rege interfecto, ad Darium Medum eſt translata.

Hic Darius vocatur à Scriptoribus Cyaxares, fuitq; filius Aſtyagis.

Qui cùm ſobolem maſculam non haberet, filiam ſuam in matrimonium dedit Cyro Perſæ ſororis filio.

Res autem hujus Monarchiæ, vel ob antiquitatem, vel ob Chronologiæ incertitudinem, in obſcuro pleræq; latent. Res verò Eccleſiæ, & populi Hebræi, præcipuum momentum obtinent in Monarchia hac prima.

Caput V.

De ſecundæ, ſeu Perſicæ Monarchiæ initiis.

A morte Darii, ſumma rerum ad Cyrum generum delata fuit. Et hoc quidem eſt alterius Monarchiæ initium. Anno Mundi 3435. Jam enim Aſſyriam, Mediam & Perſiam ſolus Cyrus obtinebat, ad Jonicum usque mare. Prælio cepit Græſum Lydiæ Regem potentiſſimum: Initio ſui Regni

gni post captam Babylonem, populo Judaico permisit, ut ex captivitate domum reversi templum ac urbem Hierosolymam reædificarent: Ad eamq; rem sumptum liberalissimè submini strari jussit. Devictis Babyloniis, bellum gessit cum Scythis: Eoq; profectus ipse cum exercitu tandem per insidias, princeps laudatissimus fuit circumventus & interfectus. In eo peccavit, quòd molliter filios inter fœminas educavit. Grandiores enim facti, & ab assentatoribus corrupti, cùm ipsorum auribus pleriq; servirent, mortuo parente, vitæ periculum alter alteri creârunt.

Caput VI.

De secundæ Monarchiæ continuatione.

CAmbyses Darii filius, absente & occupato patre, cepit Ægyptum. Bello quidem fuit egregius, sed alioqui vitiosus, & patris virtutem minimè repræsentans. Inter alia turpiter immaniterq; facta, fratrem suum Smerdem insidiosè necari jussit. Post mortem verò patris non diu fuit superstes. Darius filius Hystaspis successit, qui statim

ab

ab initio principatus arma ſumpſit, & Imperio ſuo rurſus illos adjunxit, qui defecerant: Capta quoq; Babylone, poſt longam obſidionem, operâ Zopyri.

Bellum deinde ſuſcepit in Athenienſes, qui ſubitò collectis copiis ingentem illius exercitum ad Marathonem, duce Miltiade, fuderunt.

Xerxes hujus filius, anno decimo poſt prælium illud, ad Marathonem innumerabili cum exercitu venit, ut Græciam omnem ſibi ſubjugaret.

Athenienſes verò, Themiſtoclis conſilio, hoſtem ad Salaminem Inſulam vincunt prælio.

Xerxes turpi & infelici fugâ domum reverſus, re malè geſtâ, cùm in magnũ contemptum veniſſet, à ſuis eſt interfectus.

Artaxerxes Longimanus ejus filius ſucceſſit. Ad hunc Themiſtocles exul profugit, ibiq; vitam finivit. Hunc item multi Aſſuerum, Eſtheræ maritum fuiſſe putant.

Ochus, cognomento Darius Nothus, â Longimano regnavit, qui ſororem illius in matrimonio habuit.

Artaxerxes Mnemon & Cyrus, Darii

filii

filii erant: Quorum ille mortuo parenti successit. Cyrus verò Joniam Lydiamq; tenebat; sed sorte suâ non contentus, fratri Regi intulit bellum (à Xenophonte singulari prudentiâ descriptum) in eoq; fuit victus & occisus. Ochus ex tribus natu minimus filius à Mnemone regnavit.

Caput VII.

De secundæ Monarchiæ exitio.

DArius (quem Justinus Codomanum vocat) postremus Persiæ Imperator hunc excepit: De cujus splendore, delitiis & luxu mira narrant Scriptores. Nam omnis generis coquos, cupedinarios, sartores, artifices, magistrosq; gulæ & unguentarios habebat in castris, ne quid ad corporis voluptatem omninò deesset. Ei bellum intulit Alexander Philippi Macedonum Regis filius. Qui, Thebis eversis, & pacatâ Græciâ, in Asiam contendit, & tribus præliis Darium superavit: Captâ illius & matre, & uxore, & filiabus.

Ingentes quidem conditiones, & Regni partem ad Euphratem usq; Alexandro defe-

deferebat: Sed respuit, neq; antè destitit, quàm illum expugnâsset.

Tertium itaque bellum Darius instaurat, & educto validissimo exercitu, rursus profligatur.

In fuga, cùm aquam turbidam bibisset, negabat unquam se bibisse jucundiùs. Nec enim sitiens unquam biberat. Trucidatur in fuga à suis. Anno Mundi 3642.

Caput VIII.

De tertia Monarchia, Græcorum scilicet.

Alexander his tantis victoriis in suam ditionem perduxit, quicquid est ferè terrarum ad orientem Solem: In Europam ex Asia transportavit Imperii summam; & *tertiam Monarchiam* constituit. Pòst etiam in India belligeravit. Nec præter rem, de eo Justinus scribit: Incertum esse, utrum admirabilius sit, Alexandrum vicisse orbẽ, quàm vincere aggressum esse. Sed singularis providentia Dei Alexandrum duxit; indeque, reverenter summo Pontifici Judæorum supplex factus, Hierosolymam ingressus est.

Erat autem Alexander bonarum ar-

tium inprimis amans, & in homines doctos fuit principio liberalissimus.

Homeri poëma sibi familiarissimum habebat: Aristoteli præceptori negocium dedit animalium describendi naturas: Ad eamq; rem aliquot hominum millia per Græciã Asiamq; constituit pecuarios, venatores, piscatores, cetarios, aucupes, & id genus alios, qui de singulis illum docerent.

Sed, quæ hominum est infirmitas, tantam fortunæ benignitatem & indulgentiam moderatè ferre non potuit: Et cùm insolenter multa faceret, seq; pro Numine vellet propemodum adorari; Babylonem ubi veniisset, febri, vel, ut nonnulli tradunt, veneno fuit extinctus, cùm annorum esset triginta trium & annos regnâsset duodecim.

Memoriâ autem dignum est, quod Arrianus refert, Alexandrum, cùm devictis Cossæis, exercitum Babylonem reduceret; in itinere ei obviam processisse Chaldæos vates, nunciantes, se nosse ex Divinatione astrorum, Babylone ei periculum mortis imminere. Philosophos autem (qui ferè Athei & Epicuræi) Alexandro persuasisse, ut illas non curaret præsagitiones.

Ca-

Caput IX.

De tertiæ Monarchiæ divisione.

Dispar Monarchiæ tertiæ, à superioribus duabus facies cognoscitur. Etsi enim initium sumpsit à capite uno; ea tamen avulso, dissiliit in diversa membra.

A morte namq; Alexandri divisa fuit Imperii moles in proceres: Ptolomæum, Laomedontẽ, Antigonum, Cassandrum, Leonatum, Eumenem, Pythonem, Lysimachum, Antipatrum, Meleagrum, Seleucum. Lysimachus ille est, quem Alexander iratus aliquando concluserat cum Leone: cùm autem interfectam belluam ab eo audisset, magno habuit in honore. Inter eos successores, eorumq; filios atq; nepotes gravissima bella fuerunt, quibus vehementer afflictæ regiones, in populi Romani ditionem paulatim venerunt.

In his autem præcipui fuerunt Seleucus Syriæ, Ptolomæus Ægypti, Antigonus Asiæ minoris, Cassander Macedonum, Græciæq; deinde Rex factus, oppressis omnibus Alexandri propinquis. Quod & prædixerat Daniel cap. 8. vers. 22. apud quem ideò quatuor cornua tribuuntur.

Synopsis minor

Cap. X.

De Syriæ Regibus.

SEleuci virtus clara & admirabilis fuit: Babyloniam namq; cepit. Inde, auctis ex victoria viribus, Bactrianos expugnavit. Transitum in Indiam fecit. Demetrium ad deditionem coëgit.

Antiochus Soter, hujus filius in Imperio succeſſit.

Antiochus Theos, hunc excipiens, habuit filios Seleucum, Callinicum & Antiochum, cui cognomen fuit Hierax.

Seleucus Callinicus auſpicia regni à parricidio cepit: ipſe, de equo lapſus, mortuus eſt.

Seleucus Ceraunus in expeditione contra Ptolomæum (qui Philopator cognominatur) diem obiit. Antiochus Magnus, hujus frater, in Europam transgreſſus, invadit Ptolomæum Epiphanem. Sed cùm, admodum adoleſcentulus, per ætatem Ægyptios defendere non poterat, ut Regis pueri tutelam Senatus ſuſciperet, Legati Romam ſunt miſſi. Eo facto, Antiocho denunciat Senatus, ut ab Ægypto abſtineat. Offenſus in Græciam cum claſſe trajecit, ſed à Roma-

nis

nis devictus est. Post acceptam cladem dicere est solitus, benignè sibi à populo Romano esse factum, quòd, nimis magnâ procuratione liberatus, modicis Regni terminis uteretur.

Seleucus Philopator nihil Principe dignum perfecit.

Antiochus Epiphanes, cùm patrem Antiochum Magnum obiisse intelligeret, clàm ex urbe Roma fugiens, Regnum Syriæ, filio Seleuci pulso, occupavit. Hierosolymis crudelitatem exercuit.

Libros Moysis & Prophetarum, undiq; conquisitos, igne consumpsit. Ægyptum tutelæ specie tentavit. Sed Cajus Popilius, Romanorum nomine, ipsum virgulâ circumscribens, clarè jussit antè respondere, quàm excederet. Ita perterrefactus, pacem promisit: curru tandem prolapsus, magnis cruciatibus mortuus est.

Antiochus Eupater, hujus filius, à Demetrio patruo suo est interfectus.

Alexander, sortis extremæ Juvenis, nomen & originem (Antiochi enim se filium est professus) mentiens, à Demetrio interficitur.

Synopsis minor

Demetrius igitur verus heres erat. Initio enim belli Demetrius Soter duos filios apud Gnidiũ hospitẽ cõmendaverat; ut belli periculis eximerentur, &, si ita sors tulisset, paternæ ultioni servarentur. Ex his major Demetrius Regnũ occupat: in segnitiẽ labitur; à fratre, Antiocho Sedete, Regno ejicitur.

Antiochus Sedetes, Tryphonis cujusdam ope, Imperio præest.

Trypho interim in Syria tutor Antiocho, Demetrii privigno, substitutus, occiso pupillo, Regnum Syriæ invadit: Postea expulsus à suis occiditur.

Demetrius, Antiocho Sedete fratre deleto, obsidione Parthorum liberatus, & in Regnum restitutus, ob intolerabilem crudelitatem rursus Regno privatur, ab Alexandro oppugnatur. Relictus, tandem cum paucis servulis, cùm Tyrum, religione templi se defensurus, petiisset, navi egrediens, Præfecti jussu, interficitur.

Alexander Potarcla, negociatoris Ægyptii cujusdam filius, effictâ Regis Antiochi adoptione, Demetrium in summas angustias redegit. Vincitur à Grypo.

Antiochiam profugit. Ibi, inops pecuniæ, sacrilegium in Jovis templo patrat.

In sacrilegio deprehensus,& adGrypum perductus, necatur.

Grypus, Imperio recuperato, insidiis matris appetitur,quam veneno,quod paraverat ipsi, extinguit. Fratrem Cyziceum sibi hostem excitat,à quo deniq; superatur.

Hi duo bella inter se diu gesserunt, quibus cùm Syriæ Regnum esset consumptum, populus externa auxilia imploravit: Donec Cajus Pompejus Romano Imperio eam subjiceret.

Caput XI.

De Ægypti Regibus.

PTolomæus, Lagi filius, Ægyptum retinuit. Justitiâ & Liberalitate excelluit.

Ptolomæus Philadelphus, admodum laudatus Princeps, pacem coluit, artes liberales excitavit, bibliothecam effecit luculentissimam, & Moysis libros atq; Prophetarum in Græcam linguam jussit converti.

Ptolomæus Evergetes bello claruit.

Ptolomæus Philopator(cui ex facinoris crimine cognomen fuit) parentibus interfectis, Ægyptum occupavit.

Ptolomæus Epiphanes nullo admodum insigni facinore est notus. Pto-

Ptolomæus Philometor segnis, quotidianâ luxuriâ marcescens, Regno pulsus, ad fratrem confugit. Eodem ferè tempore bello Achæos Romani, propter Legatos violatos, adorti sunt. Ptolomæus Evergetes incestis libidinibus, stupris, & cædibus fuit infamis.

Ptolomæus Soter crudelissimus, Judæam ingressus, quicquid mulierum ac infantium offendit, mactari, & militibus in cibum coqui jussit.

Ptolomæus Alexander, matris crudelitate territus, eam reliquit, periculoso Regno securam vitam anteponens.

Ptolomæus Auletes cùm regnaret, fructus Ægypti annuos, duodecim millia quingenta talenta fuisse, auctores tradunt.

Hic Regno pulsus à Pompejo Consule, per Aulum Gabinium est reductus.

Ptolomæus Dionysius, hujus filius, successit. Cleopatra, ultima Ægypti Regina, luxu diffluens, cœnæ splendore, unione mixto, Antonium superavit. Octavius Cleopatram & Antonium ad mortem sibi ipsis inferendam coëgit: Et Ægyptum (quæ tùm sola ex Græca Monarchia restabat) populi Romani provinciam fecit. Ca-

CAPUT XII.

De Aſiæ minoris Regibus.

ANtigonus, primus Aſiæ Rex, quatuor geſſit bella. Primum cõtra Eumenem, auxilio Antipatri & Ptolomæi. Secundum contra Caſſandrum. Tertium adverſus Ptolomæum & Seleucum. Quartum contra Ptolomæum, Seleucum, Caſſandrum & Lyſimachum: In quo cæſus eſt.

Demetrius, Antigoni ſucceſſor, à Seleuco in fugam vertitur: Tandem cùm poſſet honeſtè mori, turpiter ſe dedere Seleuco maluit.

CAPUT XIII.

De Macedonum Regibus.

CAſſander, Macedoniæ & Græciæ Rex, multa bella cum finitimis geſſit Philippus; ejus filius, paucis diebus pòſt interiit. Antigonus, ſeu Antipater, & Alexander, Philippi fratres, bella inter ſe geſturi, à Lyſimacho de concordia monentur. Cauſa belli erat, quòd Antipater matrem ob ſuſpicionem è medio ſuſtulerat.

Alexander igitur necem matris ultu-

rus, bellum movet, & Demetrium in Macedoniam vocat.

Demetrius Alexandrum per insidias interfecit, occupatoq; Macedoniæ Regno, cædem apud exercitum excusat.

Pyrrhus, Rex Epiri, Demetrii exercitu corrupto, eum in fugam agit, Regnumq; occupat. Pyrrhus in Italiam veniens bella gessit cum Romanis.

Cajus Fabricius Luscinius, ad defectionem à Pyrrho sollicitatus, amplissima illius munera contempsit, & captivum per fugã, qui veneno se Regem posse tollere confirmârat, remisit. Omnium primus Pyrrhus elephantos in Lucaniam adduxit.

Lysimachus, pulso Pyrrho, Macedoniam occupat. Ptolomæus Ceraunus, Lysimacho à Seleuco devicto, Seleucum Orco tradit, Macedoniam invadit, favorem sibi conciliare studet. Meleagrus exiguo tempore Imperio præfuit. Antipater diebus paucis Regnum tenuit. Sosthenes Gallos, victoriâ exultantes, compescuit, & Macedoniam ab hostili populatione defendit. Antigonus Sonatas Gallos, divitias & elephantes suos ipsis monstrans, ad prædam insti-

inſtigat. Demetrius, puer admodum, abſente patre, Regnum amiſſum recipit, & Epiri Regno Alexandrum ſpoliat.

Antigonus, tutor datus, acceptâ in matrimonium pupilli matre, arte fit Rex.

Philippus ſuccedit, quem Dardani, cæteriq; omnes finitimi populi contemptu ætatis aſſiduè laceſſebant. Ille verò & hoſtes ſubmovit, & aliis bellum intulit. Poſtremò Romani ipſum ſuperârunt; qui, ne Senatus injuſſu belligeraret extra Macedoniæ fines, præſcripſerunt.

Perſeus, hujus filius, ſuccedit patri; bellum cum Romanis ſuſcepit. Sed Lucius Æmilius Paulus II. Conſul, prælio tandem illum vincit, & unà cum uxore, matre, liberiſq; capit, inq; triumpho ducit, undè vocatus eſt Macedonicus. Ab eo tempore Macedonia facta eſt populi Romani provincia.

Caput XIV.

De quarta Monarchia ſub Imperatoribus Romanis.

QUatuor his Regnis Romanæ poteſtati ſubjectis, *Cajus Julius Cæſar* rerum potitus, bello clarus, doctrinâ inſignis, in urbem

bem redit anno quinto post inceptum bellum civile. Cùm de Hispania triumphâsset, Dictatoris nomen, sibi delatum, perpetuò sumpsit: Senatum suo arbitratu constituit, reliquos honores ac publica munera propè solus elargitus est. *Quartam Romanorum Monarchiam* inchoavit, in odia plurimorum incurrens, quinto pòst mense, quàm Romam venisset, in curia Pompeji fuit idibus Martiis interfectus ab iis, quos recenti beneficio sibi devinxerat. Anno Mundi 3928.

Ciceronem quoq; Marcus Antonius Consul Collega Cæsaris, ut conscium cædis ad Senatum coarguit, quòd, interfecto Cæsare, statim cruentum altè extollens Marcus Brutus pugionem, ipsum nominatim exclamâsset, atque ei recuperatam libertatem esset gratulatus.

Interfecto Julio Cæsare, Triumviri, Antonius, Octavius, & Lepidus Mutius bellis se exercuerunt: donec tandem Marcus Lepidus Triumviratu motus & relegatus, atque Antonius devictus fuerit.

II. Octavius igitur, Antonio sublato, secundus Romanorum Imperator leges civiles,

viles, & pacem toti terrarum orbi reſtituit, ideoq; Jani templum clauſit. Imperii hujus anno trigeſimo nono, Anno Mundi 3970. natus eſt Salvator noſter JESUS CHRISTUS, cùm ante ſeptem annos Herodes, cognomento Magnus, templum Hieroſolymæ dirutum, reædificâſſet magnificentiſſimè.

III. Claudius Tiberius Nero, Liviæ filius, Octavii Auguſti privignus, gener, & filius adoptivus, admodum invitus, ut præ ſe ferebat, & vix tandem exoratus à Senatu, principatum ſuſcepit. Anno Chriſti 15. Initiò nihil ſolus agebat, ſed paulò pòſt totum ſe voluptatibus tradidit. Sub ejus Regno, Chriſtus Salvator noſter crucifixus fuit.

IV. Cajus Cæſar Caligula, parentis optimi Germanici filius peſſimus (Anno Chriſti 38.) infinitam auri vim primo Imperii anno profudit. Regni ipſius anno ſecundo Herodes Antipa in exilium fuit miſſus.

V. Claudius Tiberius Druſus, ejus patruus, Caligulâ necato, ſurrogatq; eſt (Anno Chriſti 43.) Britanniam in deditionem recipit. Maxima eo regnante fuit inedia, quam ab Agabo prænunciatam Lucas Evangeliſta commemorat.

VI. Do-

VI. Domitius Nero (Anno Christi 55.) immanis & efferata bellua, multas provincias defectione amisit. Hostis à Senatu judicatus, seipsum interfecit. Eo imperitante, Petrus & Paulus, Romæ, martyrio coronati fuerunt.

VII. Sergius Galba doctrinæ adminiculis ad summam dignitatem pervenit.

VIII. Silvius Otho splendidis majoribus ortus, sed omni vitâ turpis fuit.

IX. Aurelius Vitellius Scenicus & Epicuræus Princeps.

X. Flavius Vespasianus (Anno Christi 70.) multas provincias Romani populi fecit. Hierosolymam funditùs delevit, administrante bellum Tito filio. Refertq; Josephus, fame & gladio periisse, undecies centena millia hominum, & centum millia vendita fuisse. Ac scribit Tacitus, intra urbem tunc concluſa fuisse sexcenta millia hominum: Quot scilicet exierant ex Ægypto.

XI. Titus Vespasianus (Anno Christi 80.) laudatissimus Princeps, deliciæ & amor humani generis, quodam die recordatus, se nihil alicui præstitisse, dixit: *Amici, diem perdidimus.*

XII. Fla-

XII. Flavius Domitianus (Anno Christi 86.) crudelis & avarus: Sub eoq; fuit secunda persecutio Christianorum.

XIII. Nerva Coccejus (Anno Christi 97.) primus ex advenis Imperator: Princeps lenis, clemens, liberalitate & magnificentiâ claruit.

XIV. Ulpianus Trajanus, à Nerva Coccejo adoptatus, ac deindè Cæsar factus, Anno Christi 99. multos populos Romano Imperio adjunxit, qui tamen plerique; omnes tandem rebellârunt. Sub hoc tertia fuit persecutio Christianorum.

XV. Ælius Adrianus, Anno Christi 118. Judæam rebellantem domuit. Sub hoc Irenæus & Tertullianus vixerunt. In Christianorũ usum, templa sive simulachra poni jussit: sed prohibitus ab aliquibus fuit, qui dixerunt, si id faceret, omnes Deorum templa deserturos, & Christianam Religionem amplexuros. Lãpridius *in Alexandro Severo.*

XVI. Antoninus Pius ab Adriano convocato Senatui commendabatur, qui post eum factus Cæsar, Anno Christi 141. pacem coluit, & exteros Reges atque populos tùm humanitate, tùm literis in officio continuit.

Eique

Eique Justinus Philosophus librum tradidit pro Christiana Religione conscriptum, qui adhuc extat.

XVII. Marcus Antoninus ,, Philosophus, filius, successit, Anno Christi 162. Lucium Aurelium Verum socium Imperii sibi sumpsit, & feliciter imperavit. Sub eo tamen persequutionis quartæ procella, Polycarpum (qui nonnullos Apostolorum Magistros habuerat) Justinum, aliosque Christianos complures, absorpsit.

XVIII. Commodus Antoninus, filius, Anno Chr. 182. flagitiosissimus in omni genere turpitudinis & crudelitatis vitã degit.

XIX. Ælius Pertinax, mitis & placidus, Anno Christi 197. ad Imperium pervenit; primùmq; Grammaticus Professor fuit.

XX. Didius Julianus malis artibus ad Imperium pervenit: Uterq; paucis diebus imperitavit.

XXI. Septimius Severus civile bellum gessit cum Nigro & Albino. De eoq; Senatus ita judicavit: Illum aut nasci non debuisse, aut non mori. Quòd & nimis crudelis, & nimis utilis Reipublicæ videretur. Fuit sub hoc quinta persequutio commota in Christianos.

XXII.

XXII. Antoninus Bassianus, Caracallæ filius, Anno Christi 213. fratrem Getam interfecit: Papinianum Jureconsultũ, nolentem defendere parricidiũ, trucidari jussit.

XXIII. Popilius Macrinus Anno Chr. 218. parùm feliciter pugnavit; non ultrà annum & menses duos regnavit.

XXIV. Heliogabalus, Bassiani filius, turpissimus & flagitiosissimus fuit omnium.

XXV. Alexander Severus, Anno Christi 223. vir strenuus, Mesopotamiã recuperavit. Huic erat familiaris Ulpianus Jurecõsultus. A suis est interfectus (Anno eodem) tumq; Origenes Alexandriæ vivebat.

XXVI. Julius Maximinus Thrax, A. Chr. 236. Germaniam invadens, militem reduxit opulentum, à suis militibus, unà cum filio quiescens in tabernaculo, fuit interfectus. Excitata sub eo est persequutio sexta Christianorum.

XXVII. Duo Gordiani, Pater & filius, Anno Christi 238. vix per unum mensem Imperium tueri potuerunt. Post eos Gordianus adolescens (majoris illius ex filia nepos) ab exercitu præfectus est: Quam rem Senatus habuit ratam, & Pupieno atq; Balbino

bino occisis, ad eum rerum summam detulit: A Philippo est interfectus.

XXVIII. Philippus, primus ex Imperatoribus Christianus factus perhibetur, Anno Christi 245. Idem ejus exitus fuit, qui Gordiani.

XXIX. Decius à legionibus Illyricis factus Cæsar, assentiente postea Senatu, A. Chr. 250. in armis promptissimus, Christianorum hostis acerrimus, & septimam persequutionem contra Christianos commovit: Mox verò à Gothis, ex insidiis, unà cum filio est interfectus.

Deinde Gallus A. Chr. 252. à legione una, & militum reliquiis Cæsar factus, pacem cum Scythis fecit, populo Romano turpem & ignominiosam. Hinc Scythæ, ferociores facti, aliis multis Romanorum hostibus magna perfecturi videbantur, nisi Æmilianus illos fudisset. Hac de causa Cæsar fuit salutatus à milite. Gallus, eo cognito, profectus, ut obsisteret, unà cum filio Volusiano, Imperii socio, fuit interfectus. Æmilianus, datis ad Senatum literis, quum Imperator factus esset, promiserat, se multa recuperaturum. Interim exercitus alter, qui in Alpibus erat, Valerianum, nobili ge-

nere

nere natum, Cæsarem creat, quod milites Æmiliani audientes, ne turbis implicentur, suum Cæsarem interficiunt, & ad Valeriani partes transeunt, Anno Christi 254.

XXX. Valerianus Cæsar, in bellum Persicum profectus, culpâ cujusdam sui Ducis, fuit captus. Sub eo fuit octava persequutio Christianorum, quæ beatum Cyprianum, Episcopum Chartaginensem (in cujus scriptis singula propè verba martyrium spirant) absumpsit.

XXXI. Gallienus, filius, successit: qui se totum voluptatibus dabat, neglectâ Republicâ contemptus, igitur tàm domi, quàm foris interfectus est.

XXXII. Flavius Claudius, Anno Chr. 271. omnes, qui sub Gallieno desciverant, rursus debellavit.

XXXIII. Valerius Aurelianus, A. Chr. 271. in Syria provincias, quas Zenobia, fortis & animosa fœmina, obtinebat, recuperavit. Palmyram civitatem, deficientem postea, evertit. Ægyptum & Gallias recepit, pòst Romæ triumphavit. Persis bellum illaturus, in itinere à suis familiaribus est interẽptus. Cùm nonam persecutionem Christianorum indixisset; quæ morte ejus inter-

rupta fuit. Ab ejus interitu fuit interregnum aliquandiu: Tandem succeſſit.

XXXIV. Tacitus Anno Chriſti 277. paucorum menſium Imperator. Ab hoc Senatus oraverat, ne moriens filios, ſed ſpectatæ virtutis virum, ſucceſſorem faceret.

XXXV. Valerius Probus, à Tacito electus, à Senatu confirmatus, Galliam recepit, & Francones Germanos multis prælis devicit. Multos populos terruit, & ſubegit. Pacatâ longè lateq;, & florente Republicâ, dixiſſe fertur, brevi futurum, ut legionibus atq; præſidiis nihil eſſet opus, quo dicto milites offenſi, è medio ipſum tollendum judicabant.

XXXVI. Carus Anno Chriſti 280. Sarmatas fregit, inq; Perſas proficiſcens, Meſopotamiã cepit, longiusq; profecturus interiit.

XXXVII. Diocletianus A. Chr. 284. Carinum, Cari filium, debellavit. Collegam aſſumpſit Maximinianum, Ægyptum & Britanniam pacavit: Et ne motus novi, propter ſucceſſionem, excitarentur, Galerium adoptavit. Maximinianus autem Galliam commotam pacavit, & Africam: Conſtantium Chlorum adoptavit. Poſtea uterq;, abdicato magiſtratu, ſuos conſortes Imperio præficiunt.

ciunt. Hoc tempore Romæ fuit Epiſcopus Marcellus, cujus extat decretum: Epiſcopis non licere convocare Synodum, absq; Romanæ ſedis auctoritate: Non licere item damnare ullum Epiſcopum, qui Romam provocârit. Conſtantio mortuo, Galerius (qui à Diocletiano miſſus, Perſarũ Regem Narſem ſuperavit, & totam Aſſyriam domuit) adoptavit Severum & Maximianum. Interea milites prætoriani Maxentium Romæ ſalutant Cæſarem. Interfecto Severo, Maximianus Imperii Collègam aſſumpſit Licinium. Inter hos magni fuerunt motus, ideoq; nobiles Romani Conſtantinum, Conſtantii filium, in Galliis agentẽ, evocant, ut urbem à Tyrannide Maxentii liberet. Fuit autem decima Chriſtianorum perſecutio à Diocletiano A.C. 303. concitata; quæ ſuperioribus omnibus diuturnior atq; immanior fuit. Eaque de re ita Sulpitius ſcribit: Hac tempeſtate omnis ferè ſacro Martyrum cruore orbis infectus eſt; quippe certatim in gloriosa certamina ruebatur, multoque avidiùs tunc Martyria glorioſis mortibus quærebãtur, quàm nunc Epiſcopatus pravis ambitiònibus appetuntur. Nullis unquam bellis mundus magis exhauſtus eſt, neq; majore

unquam triumpho vicimus, quàm cùm decem annorũ stragibus vinci non potuimus.

Caput XV.

De Imperatoribus Constantinopolitanis, ante avulsum Occidentem.

I. COnstantinus Magnus cum parte copiarum in Italiam profectus, commisso prælio vincit, A. C. 312. cùm paulò antè Christus, per somnum ei adparens, jussisset, ut Crucis signo pro vexillo in prælio uteretur. Porrò etiam Rerum potitus, & veram amplexus religionẽ, Christianis portus atq; refugium extitit. Liberalitatis illius immensæ (quam huic tribuunt) causa & occasio falsi redargui potest ex Historiis. Hujus mandato Niceæ Concilium est habitum longè frequentissimum, in eoq; dogma damnatũ Arrii, qui Christum negabat ejusdem esse substantiæ cum Patre. Byzantium, Thraciæ urbem, suo de nomine vocavit, eò translatâ sede Regiâ, A. C. 331. Salutatus amplissimè à Senatu populoq; Romano, propter restitutam Reip. pacem, ad externa bella totum se convertit. In Asiam cùm veniisset cum exercitu, sumpto pharmaco, vitam finiit, nõ absq; veneni suspicione. Anno Chr. 337.

II. Con-

II. Constantinus, patris divisione non contentus, bellum intulit fratri Constanti: sed, amisso exercitu, confoditur. Constans biennio ditionem omnem mortui fratris obtinuit: Postea fraude Magnentii (quem milites, præmiis allecti, Imperatorem salutaverant) fuit interfectus. A. C. 350.

III. Constantius, hac re cognitâ, magnis cum copiis in Italiam, ac indè in Galliam accedens, hostem ingenti prælio vincit: Julianum, patruelem suum, adoptat, & Galliæ tutelam committit. Qui, feliciter administratâ re, ab exercitu non modò Cæsar, verũ etiam Augustus salutatus, & diademate, licet invitus, uti præ se ferebat, est ornatus. Eâ rè Constantius plurimùm offensus, iter ingressus est, ut Julianum ad officium reduceret: Sed in itinere febri correptus, vitam finivit. Juliano priùs constituto successore. A. Chr. 361.

Misera hoc tempore Ecclesiæ facies, ita depingitur ab Hilario Episcopo Pictavensi. Pòst Nicænam Synodum, nihil aliud, quàm fidem scribimus: Dum in verbis pugna est: dum de novitatibus quæstio est: dum de ambiguis, dum de auctoribus querela est: dum de studiis certamen est: dum in consensu

difficultas est; dumq; alter alteri anathema esse cœpit propè jam nemo est Christi, &c.

IV. Julianus Apostata, accepto, cùm esset medius inter suos milites, vulnere, excessit è vita, Christiani nominis hostis. Anno Christi 363.

Hac de re ita Nazianzenus: Julianum à Persis vulneratum dicunt, cùm inconsideratè excursiones faceret, & nunc huc, nunc illuc imperterritus rueret. Vulnus itaq; accepit tempestivum, totiq; Mundo salutare. Et cùm stolidus ille omnia se ex visceribus cognoscere putaret; unum hoc vulnus propriis visceribus infligendum ignoravit.

Sub hujus Imperio Judæi Templũ Hierosolymis restauraturi fulmine extinguuntur.

V. Jovinianus à militibus Cæsar constituitur. Hoste imminente, pacem fecit Reipublicæ ignominiosam. Progressus cum exercitu, ut domum rediret, in finibus Bithyniæ mortuus est. A.C. 364. De eo Beatus Hieronymus in Epitaphio Nepotiani: Jovinianus, gustatis tantùm Imperialibus bonis, fœtore prunarũ suffocatus interiit: Ostendens omnibus, quid sit potentia humana.

VI. Valentinianus, ab exercitu Cæsar electus, postquam Constantinopolim ve-

nit,

nit, Collegam ſumpſit fratrem Valentem. Profectus in Germaniam, Saxones, Oceano vicinos, domuit. Irâ concitatus periiſſe fertur. Interim frater ipſius Valens in Europa prælio victus, in fuga vulneratus, inq; tugurium quoddam delatus, immiſſo ab hoſtibus igne, conflagravit.

VII. Gratianus à Patre Valentiniano A. Chr. 369. cooptatus à quodam ſuo belli Duce Maximo, affectante Imperium, per inſidias fuit in Galliis interfectus. Eodem ferè fato filius Valentinianus occubuit, etiam fraude ſui familiaris Arbogaſti.

Sed percuſſores, poſtmodum pœnas dederunt, hic ſibi mortem ipſe conſcivit, alter Aquileiæ fuit interfectus.

VIII. Theodoſius pietate clarus, ab Ambroſio Epiſcopo Mediolanenſi aditu templi prohibitus, patienter tulit. Rerum potitus A.C. 379. Imperii ſocios conſtituit Honorium & Arcadium: Quibus ætate adhuc minoribus attribuit, huic Ruffinum, illi Stiliconem.

Ipſo jubente, Conſtantinopoli fuit habita Synodus, damnatumq; in ea Macedonii dogma, Divinitatem Sp. S. derogantis.

IX. Poſt Theodoſii obitum, A.C. 395.

Arcadius ad Orientem Solem Constantinopoli præerat: Honorius autem Romæ. Sed Ruffinus perfidè Gothorum Regem, ut Arcadio bellum faceret, hortans, à militibus trucidatus est. Arcadium Cæsarem Innocentius, ejus nominis primus, Pontifex Romanus, excommunicavit.

X. Theodosius Secundus, hujus filius, qui A. C. 423. Imperium solus obtinuit, Synodum Ephesinam, in qua Nestorius, qui Christum natum esse Deum ex Maria Virgine negabat, damnatus est, instituit: eiq; interfuit Cyrillus, cujus adhuc Divina extant scripta.

Stilico, insidias huic Cæsari struens, captus & interfectus fuit.

Theodosius hic vetustissimam Bononiensem Academiam fundavit, eamq; amplissimis privilegiis donavit. Sub hoc item Imperatore Eutyches, Abbas Constantinopolitanus, hæresin condidit de confusione duarum naturarum in Christo: contra quam Leo, ejus nominis primus, Pontifex Romanus, insignem, planeq; Orthodoxam epistolam scripsit.

XI. Martianus succeſſit A. C. 451. Circiter hoc tempus Attila Rex Hunnorum,

Daciâ

Daciâ & Pannoniâ occupatâ, vicinas regiones crudeliſſimè vaſtabat, Imperii partem ad Occidentem Solem occupare ſtuduit. Quo tempore Venetorũ urbs condita fuit. Pleriq; enim potentiores ex vicinis locis, in illa maris æſtuaria, velut in portum aliquẽ, ſeſe receperunt. Martiniano jubente, Chalcedonenſe fuit coactum Concilium ampliſſimum, & damnatus Eutyches.

XII. Leo Primus à Patriarcha coronatus, A. C. 457. nihil memorabile fecit. Hujus tempore Odoacer cum ingenti manu Herulorum Italiam vaſtavit.

XIII. Zno Iſauricus ſucceſſit, A. C. 464. qui Theodoricum Oſtrogothorum Regem miſit, ad Odoacrum extinguendum: Quæ res feliciter ſucceſſit.

XIV. Anaſtaſius A. C. 491. dogma Eutychianũ probans, Orthodoxis gravamini fuit. Hoc ferè tempore, Anno ſalutis quinquageſimo, Rex Francorum Clodoveus Chriſti religionẽ primus fuit amplexus. Anaſtaſius fulmine eſt extinctus; cùm biennio antè Hormisdæ, Pontifici Romano, de hæreſi Eutychis relinquenda, ſubmonitus reſcripſiſſet: Nos imperare volumus, nobis imperari nolumus.

XV. Ju-

XV. Justinus, obscuro genere natus, & è subulco factus miles, successit A.C. 518.

XVI. Justinianus, sororis Justini filius, Italiam & Africam recuperavit, & leges collegit, quæ adhuc hodie in Scholis & foro usurpãtur. Fuitq;, ob res præclarè tàm domi, quàm foris gestas, Magnus cognominatus.

XVII. Justinus hujus ex filia nepos, socordis ingenii Princeps, A.C. 565. per Italiã Magistratum Exarchũ instituit: is erat tanquam Cæsaris Vicarius atq; Legatus: Ravennæ potissimum habitabat, neglectâ Româ; singulisq; civitatibus & oppidis (quæ non occupaverunt Longobardi) unum aliquem præficiebat.

XVIII. Tiberius, jam antè occupatus, & Imperii factus Collega, A.C. 576. beneficus in pauperes fuisse, dicitur.

XIX. Mauritius, illius gener, factus Cæsar, A. C. 583. propter avaritiam exosus militi, coactus est profugere Chalcedonẽ. Hoc regnante, Cometa senis mensibus apparuisse, tunc etiam Mahometus natus esse, traditur. Sub eoq; viguit inter Gregorium Magnum, Pontificem Romanum, & Johannem, Episcopum Constantinopolitanum, contentio de primatu.

XX.

XX. Phocas. Centurio, Mauritium cum uxore, liberis, omniq; ſtirpe neci dedit: qui per ſeditionẽ deinde ſalutatus Imperator, A. C. 602. ſed propter crudelitatem, & neglectam Rempublicam, occiſus eſt.

XXI. Heraclius A. C. 615. multis bellis fuit occupatus. Ab hoc Saraceni militantes, cùm ſtipendiis fraudarentur, maximâ multitudine deficiunt, &, Mahometo Duce, per Syriam graſſati, Damaſcum occupant, Ægyptum vaſtant, Arabiam ſubigunt, & in Perſas quoq; feliciter præliantur.

XXII. Conſtantinus, filius, paucos menſes imperat.

XXIII. Conſtans, Heraclii nepos, A. C. 642. infeliciſſimè mari pugnavit. Romam placidè ingreſſus, omnibus ornamentis eam ſpoliat. In Sicilia in balneo fuit interfectus. Cùm de ſucceſſione eſſent diſſidia, Saraceni occaſionem nacti, Imperio magnum damnum inferunt.

XXIV. Conſtantinus Barbatus A. C. 669. Saracenos fudit, inducias annorũ triginta, & annuũ vectigal ipſis impoſuit. Sub hoc Imperatore, Monotheletæ, ponentes unam in Chriſto voluntatem ac operationem, damnantur in tertia Synodo Conſtantinopolitana.

XXV.

XXV. Justinianus, filius, A.C. 686. per ætatem & imperitiam malè Remp. gerebat. Ob crudelitatem à Leontio, naribus præcisis, fuit relegatus, quem Tiberius, à militibus Imperator electus, rursus naribus truncat, in catenas conjicit. Tandem Justinianus, Trebellii, Bulgariæ Regis, auxilio (in quem tamen postea ingratus fuit) utrumq; cepit, & interfecit. In hocq; deficit Heraclii progenies, elapsis ab Heraclii principio annis centum. Soli certè Heraclio inter Romanos Principes contigit, ut in una stirpe sextus Augustus legeretur.

XXVI. Philippicus Bardanes A.C. 712. ad quem exercitus defecerat, à Constantino Pontifice Schismaticus pronunciatus, tandem à suis est exoculatus. Anastasius interim successurus, à militibus recusatur, & factus est Imperator quidam obscuri generis Theodosius, qui Anastasium, prælio victum, sacris addicit: Sed non multò pòst ipse ejectus est, à Leone copiarū Præfecto.

XXVII. Leo successit: Quo regnante Saraceni Constantinopolim per triennium obsident. Hic Cæsar statuas omnes, & Divorum imagines è templo ejecit, malè audiens à Pontifice Romano: Et indè Iconomachus dictus fuit.

XXVIII. Constantinus Copronymus A. C. 741. Leonis filius, Artabastum, novũ Imperatorem electũ, Constantinopoli exoculat. Excommunicatus quoq; fuit à Papa, & legati ipsius in vincula sunt conjecti.

XXIX. Leo, A. C. 775. hujus filius, ejusdem cum patre fuit Religionis.

XXX. Constantinus filius, cùm per ætatem regere nequiret, mater ejus benè Remp. gerebat. Ille autem grandior factus, dejectâ matre, insolenter cœpit regnare A. C. 790. Tandem verò rerum summa ad matrem Irenẽ rediit, quæ, quarto demùm Anno sui Imperii, iniq; in exilium est relegata.

Caput XVI.

De Imperatoribus Orientis post avulsum Occidentem.

INtereà, dum ita Constantinopoli tumultuosè res aguntur, celebris erat Caroli, Regis Francorum, fama. Aquitanico enim bello confecto, ab Adriano Pontifice Romano rogatus, cum exercitu venit in Italiam: Et Desiderium gravem Italiæ, post longam obsidionem, cepit, ejusq; filium Adalgisium regno dejecit, & omni expulit Italiâ. Cæterùm Imperatores Orientis, continuis

ferè

ferè bellis agitati, vel non potuerunt, vel noluerunt difficultates, & varios tumultus sedare.

Ab Irene autem ad Palæologum postremum, circiter quinquaginta numerantur Imperatores Græci, & in his aliquot fœminæ: Ex ipsis tamen pleriq; ignavi.

Constantio Monomacho regnante, Turcæ ab humiliori origine paulatim progressi longiùs, Asia vastari cœpta, vires quotidiè auxerunt. Princeps illorum fuit Ottomanus, ad Annum Christi circiter millesimum trecentesimum.

Mahometus deinde, ejus nominis secundus, Solymani proavus, captâ Constantinopoli, & Constantino Palæologo, Cæsare, interfecto, cum omni familia, nomen & successionem Imperatorum nostræ Religionis, iis in locis, funditus delevit.

Cap. XVII.

De Imperatoribus Francicis.

I. CArolus ergò, Rex Francorum, vocatus & rogatus Italiam & reliquas oras pacavit, tandem Romam profectus à Leone, & ab omni populo Romano, salutatus est Imperator Augustus, cùm jam annos regnâsset triginta tres: Parisinam Academiam instituisse,

stituisse, & mensibus nomina Germanica dedisse traditur. Mortuus est annos septuaginta natus, cùm per annos ferè quatuordecim Cæsar fuisset: A. C. 814. Germanorum omnium primus ad eam evectus dignitatem.

II. Ludovicus, cognomine Pius, Caroli filius, alter Imperator Germanicus, cum Cæsare Græco Leone Armenio renovavit amicitiam. A filiis ad monasticam vitam fuit detrusus.

III. Lotharius Imperium nactus est A. C. 840. cæteri fratres Carolus Aquitaniæ, Ludovicus Bavariæ sunt præfecti. Verùm, contentionibus inter fratres exortis, nova est facta distributio: ut Ludovico Germania, Galliæq; pars; Carolo Gallia ab Oceano Britannico & Pyrenæo saltu, usque ad Mosam cederet. Lotharius præterquam quòd Cæsar esset, Italiam & Narbonensem quoq; provinciam obtinuit: eamq; Franciæ partem, quæ adhuc hodiè ab eo Lotharingia adpellatur.

IV. Ludovicus Secundus, hujus filius, A. C. 855. Saracenos, in Italiam irruentes, repressit. Hujus Legatis neglectis, Adrianus II. Papa fuit electus.

V. Carolus Secundus, cognomine Calvus (filius Ludovici Pii) Galliæ Rex, A. C. 875. magnâ celeritate proficiscitur in Italiam, resistente licet altero fratre, natu majore, Ludovico, Germaniæ Rege, & à Johanne Octavo, Romano Pontifice, consecratur.

VI. Ludovicus Tertius, hujus filius, cognomine Balbus, A. C. 877. biennium præfuit.

VII. Carolus Tertius Crassus, Ludovici, Germaniæ Regis, filius, omnem Germaniam, Italiam & Galliam obtinuit, Saracenos profligavit. A Proceribus tandem Imperio exutus, ad eam egestatem redactus fuit, ut etiam necessariis alimentis destitueretur.

VIII. Arnolphus, fratris filius, A. C. 887. Romam capit. Quo imperante, Hungari, ex Scythia pulsi, in Pannoniam irrunt.

IX. Ludovicus IV. hujus filius, successit, A. C. 895. cui Hungari magnum damnum intulerunt. A Berengario, Italiâ devictâ, exoculatus dicitur: in eoque defecit stirps Caroli Magni. Germani, Saxones præsertim, & Francones, hoc mortuo, Cæsarẽ salutabant *Othonem*, Saxonum & Thuringo-

ringorum Principem. Sed is, ætate gravis, auctor ipsis fuit, ut *Conradum*, Franconiæ Ducem, eligerent, A. C. 912.

Cap. XVIII.

De Imperatoribus Germanicis.

I. HEnricus Auceps, Othonis filius, à Conrado Imperator proponebatur, A.C. 920. Hi duo Cæsares à Pontifice Romano non fuerunt consecrati. Henricus quidem oblatam à Papa consecrandi Ceremoniam neglexisse fertur; quòd bonorum virorum judiciis atq; suffragiis contentum se diceret. Arnolphus Malus Bavariæ, & postea Burchardus Sueviæ Dux, rebelles, rei summam ad se traducere cogitabant: sed ille colloquio, hic potentiâ Cæsaris territus est. Multis peractis bellis, Romam venit: concilium habet, eiq; præfuit; & Johannem XII. propter crimina loco removens, Leonem, ejus nominis Octavum, instituit. Hungaros ad Mersburgum incredibili cæde fudit: exercitu ejus vociferante: Kyrie eleison, Kyrie eleison.

II. Otho Primus, Henrici filius, à patre Imperii Collega designatus, propter rerum gestarum amplitudinem, & præstantem virtutem Magnus vocatur: solus imperare

cœpit A. C. 936. & Christianismum in Sclavos propagavit.

III. Otho Secundus, A. C. 973. Henricum, Bavariæ Ducem rebellantem, armis ad officium adduxit.

IV. Otho Tertius, hujus filius, A. C. 984. Papam constituit Brunonem, hominem Germanum, nominatum postea Gregorium Quintum. Adscribitur ei vulgò institutio Imperii Electorum: sub eoq; Hugo Capetus, primus apud Gallos Gallus, regnare cœpit.

V. Henricus Secundus, Bavariæ Dux, Othonis Magni, Saxonum Ducis, atq; Cæsaris propinquus, A. C. 1001. Ecclesiis admodum gratus fuit Cæsar: ac propter pietatem obtinuit, ut Sanctis accenseretur. Eo mortuo, cùm inter Principes Electores non conveniret, interregnum fuit aliquandiu.

VI. Conradus demum Secundus, A. C. 1025. Franconiæ Dux, & inde Salicus dictus, successit: Romam profectus, & à Johanne XVIII. consecratus, acclamante populo, salutatur Augustus.

VII. Henricus Tertius, Conradi filius, de Principum voluntate successor, A. C. 1044, Bohemos domuit: Hungariæ Regem aliquo-

aliquoties reſtituit. Romam, tumultu exorto, profectus, urbe per obſidionem captâ, conventus agit, & per Bambergenſem Epiſcopum Suitgerum conſtituit Papam; qui poſtea dictus eſt Clemens II.

VIII. Henricus IV. hujus filius, adoleſcentulus, ſuccedit A. C. 1056. adminiſtratio autem penes matrem erat. Quod Germaniæ Principes moleſtè ferentes, filium à matre diſtrahunt. Cæſar verò, naturâ proclivis in vitia, laſcivire cœpit. Saxones igitur, ad vindicandam libertatem, arma ſumunt. Ille verò poſtulatis ipſorum ſatisfaciens, nocturnâ fugâ vix elabitur. Excommunicato (quòd Præfecturas Eccleſiaſticas divenderet) à Papa Cæſari, Principes Germaniæ parere nolunt: cogitur itaque deprecari. Poſt multam actionem hæc ei conditio proponitur: judicio ſe ſiſtat, & cognitioni ſubjiciat Papæ, quem Auguſtam ſint evocaturi: abſolutionem impetret excommunicationis, copias dimittat, Spiræ privatus vivat parva cum familia: publicam rem nullam gerat, neque faſces, vel Imperii ſigna ſibi ſumat: donec legitimè ſit deciſa controverſia. Recipit conditionem: Papæ obviam iturus Italiam in-

greditur: ab Episcopis honorificè (opinabantur enim animo irato illum eò veniſſe) excipitur: à Papa, per Legatos, absolutionem rogat. Cæsar totum triduum permansit in arcis area & vestibulo (ubi Pontifex erat) tenui cultu, depositis regiis insignibus, nudis pedibus, & ad vesperam usq; jejunus. Quarto demum die admissus omnes Pontificis leges probat & admittit. Quâ re cognitâ, Proceres Italiæ, vehementer offensi, de filioso Cæsaris eligendo, Romamque traducendo, & dejiciendo Pontifice cogitant. Cæsar, eo cognito, à factione discedit, Pontificis consilia turbat. Principes igitur Germaniæ, hisce de rebus à Papa certiores facti, Rudolphum, Sueviæ Ducem, creant Cæsarem, qui ab Henrico oppugnatus, tertio conflictu graviter vulneratus, non multò pòst è vita excessit. Cæsar profecturus in Italiam, filium sibi successorem designat. Sub hoc Imperatore Hierosolyma capta, & Saracenis erepta: inibique Godofridus Bullionæus creatus Rex fuit.

IX. Henricus V. hujus filius, ab aliis exstimulatus, in summas angustias parentem conjecit, & abdicare se Magistratu cöegit, A.C. 1106. Aliquot pòst annis in Italiam vadit,

dit, &, ferro patefactâ ſibi viâ, Romam demum venit. Reverſum in Germaniam Cæſarem, Pontifex à pacto diſcedens, excommunicat. Ea res multos Germaniæ Principes ad rebellionẽ commovit. Sub hoc Imperatore Otho, Epiſcopus Bambergenſis, Deo placitam obiit peregrinationem, ad gentem Sclavorum, qui dicuntur Pomerani: prædicavitq; illis verbum Dei; Deo cooperante, & ſermonem conformante ſubſequentibus ſignis: omnemq; gentẽ illam, cum Principe eorum, ad Dominum convertit. Cranzius in Saxon. & Vandal.

X. Lotharius è Saxoniæ Ducum familia ſuccedit, A. C. 1126. Qui Sueviæ Ducem, rebellantem, pacem petere coëgit. A Carolo Magno vix alius majora per Italiam egiſſe fertur. Reſtituit Innocentium II. Pontificem. Hoc Imperatore jubente, Irnerius Leges Romanas revocavit.

XI. Conradus III. Sueviæ Dux, A. C. 1138. Henrici V. ex ſorore nepos, Henricum Superbum, Bavariæ Ducem, proſcripſit. Sub hoc Imperatore, Gratianus, Monachus, compoſuit Decretorũ opus: quod Eugenius Pontifex adprobavit, & in Academiis publicè proponi mandavit.

XII. Fridericus Ænobarbus, Sueviæ Dux, Conradi fratris filius, Heroici vir ingenii, A.C.1152. multisq; rebus laudabiliter gestis clarus. Eo imperitante, duo de Principatu contendebant Pontifices, Victor & Alexander. In Victorẽ quidem magis Cæsar inclinabat: sed Alexander competitorem, pòst etiam, aucto dissidio, Cæsarem excommunicabat. Licet autem bello superior esset: periculis tamen ingruentibus, ab amicis exoratus, supplex Pontifici Venetiis in gratiam rediit. In Asiam profectus, adversùs Christianæ Religionis hostes; & oppressus impetu fluminis, in quod lavandi caussâ se dimiserat, periit. Sub hoc Imperatore, Petrus Lombardꝰ, Episcopus Parisiensis, celebre illud Sententiarũ scripsit opus.

XIII. Henricus VI. hujus filius, A.C. 1191. Apuliâ & Calabriâ devictis, Neapoli quoq; captâ, Siciliam domat. Deinde filium suum Fridericum, adhuc infantem, successorem, de voluntate Germaniæ Principum, designat.

XIV. Philippus, A.C.1199. licet alii Othonem, Saxoniæ Ducem, undè magnus motus fuit exortus, crearent, partim armis, partim humanitate adversarios ad officium dedu-

deduxit. In cubiculo eſt occiſus. Sub hoc Imperatore, Innocentius, Pontifex Maximus, quinque Libros Decretalium legi in Scholis, & in judiciis ubiq; ſervari, præcepit. Conſtantinopolis item à Balduino, Flandriæ Comite, capta fuit.

XV. Otho, Saxoniæ Dux, A.C. 1208. ſuccedens, ab Innocentio IV. eſt excommunicatus. Principes ergo Electores à Pontifice ſollicitati, ut alium crearent, Henrici VI. filium, cui fidem dederant adhuc infanti, ſed propter infantilem ætatem nondum admiſerant, evocant è Sicilia.

XVI. Fridericus igitur II. A. C. 1228. Othonem, cum exercitu occurrentem, expugnat. Rebelles per Italiam domat. Excommunicatur à Pontifice: quare deprecatus, ſeſeq; purgans, cùm nihil proficeret, Romam petit, & Pontificem dejicit. Rurſus excommunicatus, per Legatos agit de pace. Verùm nihil impetrans, & denuò excommunicatus, fremens & iratus in Italiam redit, atq; Romam obſidet.

XVII. Conradus IV. à patre deſignatus, A.C. 1252. patri ſuccedens, ab Innocentio excommunicatus, & ab Henrico, Thuringiæ Landgravio (cui S. Eliſabetha fuit nupta) oppugnatus fuit.

XVIII. Guilielmus, Holandiæ Comes, ab Electoribus Imperator creatus, A. C. 1255. Dum in Frisios, res novas molientes, cum exercitu proficiscitur, ab insidiis circumventus, & hastis confossus est. Ab hoc per annos septemdecim fuit interregnum: cùm subindè variè fluctuaret Respublica.

XIX. Rodolphus Habsburgius, ex castris vocatus, & Cæsar factus, A. C. 1273. motus per Germaniam componit, fuitq; Princeps prudens, strenuus armis & bello, ac qualem turbata Respublica deposcebat. Acceptâ pecuniâ, Italiæ Civitates multas, quæ erant Imperii, liberas & immunes fecit: Bononienses, Florentinos, Genuates, Lucenses & alios.

XX. Adolphus, familiæ Nassovicæ, A. C. 1292. inimicitias exercuit cum Alberto, Austriæ Duce. Cùm suis moribus Germaniæ Principes admodum offenderet, loco est remotus.

XXI. Albertus, Austriæ Dux, Rudolphi filius, electus, A. C. 1300. in agro Spirensi Adolphum graviſſimè sauciavit. Sed demum à suis est interfectus.

XXII. Henricus VII. è familia Luceburgica, A. C. 1308. filio suo Johanne, per matrimo-

trimonium facto Rege Bohemiæ, in Italiam proficiſcitur: Romæ ab aliquot Cardinalibus coronatus; Jusjurandum præſcriptum pronunciare recuſat. Mortuo Henrico, non abſq; graviſſima veneni ſuſpicione, acerrimæ contentiones ortæ ſunt in Germania ſuper electione.

XXIII. Ludovicus tandem, Bavariæ Dux, rerum potit°, A.C.1314. Romam profectus eſt, &, magna cum gratulatione exceptus (invito Pontifice) coronatus eſt, ab uno & altero Cardinali. Cùm Pontifex ingeminaret excommunicationem, ille, de Conſilio Procerum, Papam alium creat. In Germaniam revertente Cæſare, Papa moritur: ſucceſſor ejus Benedictus XII. Cæſarem & ipſe excommunicat, & dignitate privat. Cæſar ideò Principibus exponit Pontificum injurias, & oſtendit: ſufficere in electione Cæſaris Principum voluntatem. Mortuo Benedicto, ſuccedit Clemens VI. omniũ violentiſſimus. Fluctuante ad hunc modum Republicâ, Ludovicus mortem obiit. Fridericum cognomine Pulchrum, Auſtriæ Ducem, à quibusdam Imperatorem creatum; atroci prælio commiſſo vicit, cepitque. Ludovicum autem hunc, ex

quo

quo descendunt moderni Sereniſſimi Bavariæ Duces, operosè contra Bzovium defendit Magnificus Herwartus.

XXIV. Carolus IV. Bohemiæ Rex, eligitur A.C. 1347. Italiâ egressus, Decretum illud Imperii facit, quod Bullam Auream vocant. Sub hoc tempore Johañes Wiclef, Anglus, multa scripsit, contra receptas opiniones: ideoq; inter Hæresiarchas nominatus fuit.

XXV. Wenceslaus, Caroli filius, magnis largitionibus vix tandem factus Imperator, A. C. 1379. naturâ, educatione, & vitæ genere admodum vitiosus fuit. Principes ei Magistratum abrogant. Eo regnante, moritur Argentinæ Johannes Taulerus Colonienſis, Sacrosanctæ Theologiæ Doctor.

XXVI. Jodocus Barbatus nihil memorabile, toto vitæ tempôre, edidit.

XXVII. Robertus Palatinus, à Principibus electus, A. C. 1400. ad emendandum ea, quæ Wenceslaus peccâſſet, animũ adjecit.

XXVIII. Sigismundus, Hungariæ, ac deinde Bohemiæ Rex electus, A. C. 1411. Interfuit Concilio Constantienſi, in quo Johannes Huſſus, & Hieronymus Pragenſis, combusti fuerunt.

XXIX. Al-

XXIX. Albertus II. Auſtriæ Dux, A.C. 1438. Hungariæ, Bohemiæq; Rex, civilibus & Turcicis bellis impeditus, in Italiam non venit.

XXX. Fridericus III. Auſtriæ Dux, ſucceſſit A.C.1440. Regni ipſius Anno quarto Uladislaus, Poloniæ ſimul & Ungariæ Rex, ab Amurathe Secundo ejus nominis, Turcarum Imperatore, prælio victus, ad Varnam occubuit. Nono pòſt Anno Conſtantinopolim vi cepit Mahometus, Amurathis filius.

XXXI. Maximilianus I. A. C. 1494. filius Friderici, inter alia multa, cum Venetis quoq; bella geſſit. Inſtituit ſupremum Cameræ Imperialis Judicium Spirenſe: & Eberhardum Comitem Würtembergiæ Ducem creavit.

XXXII. Carolus hujus nominis V. è filio Philippo nepos Maximiliani, Cæſar longè potentiſſimus, Princeps nunquam ſatis laudatus, ſucceſſit A. C. 1519. Hoc imperante, varii tumultus in Religione ſunt exorti, qui etiamnum durant. Etſi enim pax quædam certis limitibus ſit definita: tamẽ, gliſcente odio, omnibus ex partibus vulnus illud ſubindè tefricatur.

XXXIII.

XXXIII. Ferdinandus I. frater Caroli V. succeſſit, A. C. 1558. in cujus tempora factio Grumbachiana incidit.

XXXIV. Maximilianus II. hujus filius, hunc excepit, A. C. 1564. Rex poſtea Ungariæ coronatur, Viennæ deceſſit, relinquens ſapientiæ, & pietatis, memoriam digniſſimam Imperatore.

XXXV. Rudolphus II. Maximiliani filius, Imperator poſt eum factus, A. C. 1576. Bella Turcica, per Legatos, ſumma cum prudentia geſſit. Obiit Pragæ.

XXXVI. Matthias, frater Rudolphi, ſucceſſit, Anno Chriſti 1612. cujus tempore oppidum Rhæticum Plürs, dictum à monte vicino, horribiliter oppreſſum eſt (ſuppreſſionem præſagiens Rhæticæ, nimis licenter uſurpatæ libertatis) ſuntque in Bohemia periculoſi excitati motus, quibus nondum ſedatis, Imperator Viennæ rebus humanis exemptus eſt.

XXXVII. Ferdinandus II. Ferdinandi Primi Nepos: Francofurti, Anno Chriſti 1619. poſt hunc in Imperatorem electus & coronatus, etiam nunc rerum potitur, Princeps verè pius & felix. Hæc ex Sleidani Libello, de Quatuor Monarchiis, magnam partem deſumpta; jugi lectione augeri, & forſan inſtar Locorum Communium, ſecundùm temporis ſeries inſtitutorum, uſurpari poſſunt.

Veni Domine JESV!

C. A. RUPERTI

OBSERVATIONES

AD

Synopſin minorem

C. Beſoldi.

CHRISTOPHORI ADAMI
RUPERTI

OBSERVA-TIONES

AD

HISTORIÆ UNIVERSALIS

Synopſin Beſoldianam

minorem.

CAP. I.

Hiſtoriæ diviſio. Univerſalis Scriptores quidam veteres. Ejusdem difficultas & laus, ſed pragmaticæ. Diviſio Ionſtoni & Beſoldi parùm commoda. Quam Hiſtoriæ antediluvianæ notitiam habuerint gentilium ſapientiores? Fabuloſæ Poëtarum narrationes de Adam, Eva, Paradiſo, Lapſu primorum Parentum, Caino, Thubalcaino, Naamâ, Lamechi filiâ; & aliis. Diluvium, & provinciarum diſtributio in Iaphetum, Semum,

Chamum. Fabulæ aliæ de Noacho & ejus filiis.

QUi nuper artem hiſtoricam profeſſi ſunt (quorum agmen ducere mihi videtur *Gerhardus Johannes Voſſius*) id ante omnia faciendum putârunt, ut hiſtoriam divinorum munerum longè pulcherrimum utiliſſimumq; quàm accuratè diſtinguerent. Eſt quidem ita (ut ſcribit illuſtris *Salmaſius in Funere* linguæ Helliniſticæ p. 6.) *rudes & indigeſtas auri moles & maſſas in acervum fortuitô conjectu accumulatas magis æſtimari ab intelligentibus, quàm plumbi lamellas, multo artificio bellè compoſitas, vel diſpoſitas.* Quo dicto perſtringit eos, qui *magnas nugas* aptè dividunt ac diſponunt; ſed id nihil huc pertinet: Nam in hiſtoriarum ſtudiis (quibus juventus, Reip. nata, initianda eſt) cùm memoriæ ſtudendum ſit, οὐδὲν οὕτως ἀτ' ἔυζηηον, ὅτι καλὸν, ὡς ἡ τάξις: *Nihil utilius pulchriúsve quàm ordo*, ut in *Oeconomico* loquitur *Xenophon p. 841.* edit. Leunclav. Nec quicquam tàm cavendum, quàm ne omnia ſint Bacchi κέρνος (*vas fictile*) in quo teſte *Athenæo lib. XI. Dipnoſoph.* p. 476. ſimul fuerunt *papaver, album triticum, hordeum, piſum, ervum, cicer, lens, faba, Zea, avena, carica, mel, oleum, vinum, lac; quin etiam illota ovis lana.* Cujusmodi mixturam, ut hilaria Bacchantium fortaſſe non aſpernantur; ita hic omnia diligenter ſeparanda eſſe conſentes eruditiſſimi viri, *Hiſtoriam* diviſerunt in *Divinam, Naturalem & Humanam.* Hanc poſtremam ſecuerunt in *veram, mythicam &*

quaſi

quasi mythicam. Veram rursus triplicem fecerunt, vel occupatam in descriptione *Personarum* vel *Locorum*, vel *Temporum*. Historiam *Personarum* vel perpetuam vel sejunctam: *Perpetua* dividenda videbatur in *Universalem*, *Particularem*, *Singularem*. *Universalem* nuncupârunt, quæ vel *omnium*, vel *præcipuarum* saltem *gentium res gestas* continet, & hanc quoque fecerunt *trium generum*: ut quæ vel ab *orbe condito*, vel ab *ævo* (quod *antiquissimum* putatur) inciperet; vel *aliquam* tantùm *temporis portionem* complecteretur. *Particularem* definierunt, *gentis* alicujus, aut *civitatis* res gestas, vel *ab origine* referentem; vel *partem* duntaxat illius. *Singularem* interpretati sunt *vitas* illas, quas scripsere *Plutarchus*, *Corn. Nepos*, alii.

Universalem à mundi creatione ad Salvatoris adventum *libris XIV*, & res à Christo nato usque ad Macrini Imp. tempora, licet succinctè; scripsit *Jul. Africanus*, quem legit *Photius*; ut attestatur ipse *Cod. XXXIV.* Ita quoq; *Cephaleon* à Nino & Semiramide ad Alexandri M. tempora, ut est apud *Eund. Cod. LXIIX.* Et *Hesychius Illustrius* à Belo, Assyriorum Rege, ad excessum Anastasii Romanorum Imperatoris; quem laudat *Idem Cod. LXIX.* *Diallus Athemiensis* de Rebus ubiq; terrarum gestis, ut nos docet *Diod. Sic. lib. XXI. c. 5.* Ipse *Diodorus Siculus*, qui in unum volumen totius ferè habilis Orbis historias congessit, congestasq; accuratè & diligenter digessit; inter Scriptores Ἰσοείκας οἰκουμενικῆς, sive καθολικῆς locum habet, judice *Heinr. Stephano.* Sed & *Nicolaus Damascenus*, Vir illustris, Augusti & Herodis M. quondam amicus,

incredibili ſtudio omnem undiq; hiſtoriam collegit, & inter laborem ſæpe dicere ſolitus eſt: *Euryſtheum, ſi Herculi tale quid imperâſſet, maximè illum vexaturum fuiſſe.* Hoc propriis experimentis edoctus pronunciavit *Nicolaus* ipſe in *Excerptis Peireſcianis p. 420.* Sagacitate quadam mentis ſingulari aſſecutus eſt *Julianus Juſtinus*, cùm *Tropum Pompejum* (quem ſeculo ad ignaviam vergenti, an auctori jam ob magnitudinem ſuam neglecto? gratificare volens, in Epitomem redegit) *in præfatione §. 3.* Herculeâ quædam audaciâ orbem terrarum aggreſſum diceret; cujus libris omnium ſeculorum, Regum, Nationum, Populorumq; res geſtæ contineantur. Nec minora ſunt, quæ apud *Diod. Siculum lib. I. c. 1. & 3. Polybium lib. I. c. 4. & 5.* legimus; licet de hiſtoriâ pragmaticâ (h. e. interprete *Salmaſio ad Capitolinum p. 259.*) ea, quæ omnia copioſè & diligenter exequitur, potiſſimùm capienda: qualem quidem (ut ſuperioribus adhuc unicum adjiciam) *Polybius* ſcripſit *ferè inimitabilem*, & à ſummis ingeniis commendatam; ſed nunquam commendatam ſatis. Certè judicium *Lipſii in Notis ad Politica* neminem latet; ſed conſulenda maximè *Caſauboni* epiſtola, quâ *Henrico IV. Galliarum Regi* Scriptorem illum dedicat; & ſimul nobiliſſimorum Autorum cenſorem agens, tandem in Polybio, & univerſalis hiſtoriæ laudes ſic erumpit: *Eſt hoc hiſtoriæ Polybianæ grande atq; inſigne decus, quod non de una tantùm aut altera natione fuerit inſtituta; verùm de omnibus, quæ toto orbe illis temporibus noſcebantur: Cujus generis hiſtoria cùm reliquas ejus formas tantùm dignitate*

gnitate ſuperet, quantum parte aliquâ ſui tetum eſt præſtantius; iis cum difficultatibus eſt conjuncta, ut poſt hominum memoriam perquam pauci fuerint reperti, qui oneri tanta ſubire auderent; quorum autem humeris opus illud bene ſederet, pauciſſimi. Planè inuſitatam animi magnitudinem, & parùm vulgò conſuetum ingenii modum, præ ſe fert; qui univerſalis hiſtoriæ (qualem *Alfonſus X. Caſtellæ Rex* ſolitus optare) ſcriptionem πραγματικὴν aggreditur. Proprias verò laudes ejusmodi hiſtoriæ ſi commemorare velim, nimis longùm faciam. Et præclarè noſter hîc eâ ſuper re nonnulla operis ſui initio: *Vel illud quantum eſt, quàm admirabile? Poſſe aliquem mortalium illam Dei Ter Opt. Max.* πολυποίκιλον *& inenarrabilem ſapientiam (quæ non unam aliquam aut alteram regionem, ſed verò mundum univerſum regit ac temperat) quaſi veſtigiis perſequi, mente capere, & ſtylo enarrare? Quid de populis Orientis, quid eodem tempore de Occidentis Divina ſtatuat providentia? quid vel ſublevandis, vel premendis ad Aquilonem, Auſtrumve gentibus eadem decernat? Tot res, tàm varias, vel animo poſſe capere magnum ſit: quid componere inter ſe, in ordinem digerere, & in unius hiſtoriæ faciem concinnare? Hoc demum illud verò eſt, miniſtrum providentiæ Divinæ in terris agere.* Quem locum utut prolixiorem ideò afferre placuit, quòd prima Beſoldi verba de hiſtoria univerſali (nam iſtam præcipuè laudare voluiſſe, tùm è Synopſi ejusdem auctiore, tùm è ſequentibus cognoſcimus) pulcherrimè firmet, illuſtret, animisq; lectorum inſinuet.

Et quanquam, ut dixi, hiſtoriæ pragmaticæ laus ea propria eſt, & ad ejus potiùs lectionem nos exſtimulet, quàm ad compendia (in quibus nihil ferè quàm nomina legimus; quæq; apud eruditiſſimos Viros, & ipſum Caſaubonum in dicta epiſtola malè audiunt) tamen nec improbare poſſum illud *Quinctiliani* conſilium proëmio *lib. VIII.* Inſtitutionum: *Incipientibus brevius ac ſimpliciùs tradi magis convenit; aut enim difficultate inſtitutionis tantùm numeroſæ atq; perplexæ deterreri ſolent, aut eô tempore, quô præcipuè alenda ingenia, atque indulgentiâ quadam enutrienda ſunt; aſperiarum tractatu rerum atteruntur.* Igitur nec aſtus Epitomatoribus pretium ſuum detraho, nec noſtro; dum ex antiquitatis Græcæ, Romanæ, aliarumq; nationum genuinis monumentis, non ex imperitorum, vel impoſtorum graveolentibus lacunis ſua propinant. Tunc in Ægyptiacum mihi palatum eſt; quod quale ſit, explicat Plutarchus in libro de Iſide & Oſiride p. 378. edit. Xylandrinæ: *Undevigeſimâ die primi menſis, diem Mercurio feſtum celebrantes, mel & ficos edunt, ſimul dicentes:* γλυκὺ ἡ ἀλήθεια, *dulce eſt veritas!* Quòd ſi nonnemini generoſâ quâdam aviditate plura expectanti ſterilior noſter videbitur, licet huic ſatisfacere videatur in Synopſi locupletiore, quam Ingolſtadienſes poſt mortem ejus publicârunt; id quidem Obſervationibus hisce (quantum in me erit) efficiam, ne deſideria tàm æqua inſuper habuiſſe videam. Nunc propiùs ad Auctorem noſtrum. *Hiſtoria univerſalis*, inquit, *tractat res ante & ſub quatuor Monarchiis geſtas.* Nec abiit in Synopſi majore. Jonſtonius

ſtonius pleraq; ſecans, non in partes, ſed in fruſta: *Hiſtoria Univerſalis continet res vel ante Monarchias, vel monarchicas; illæq; vel antediluvianæ vel poſtdiluvianæ: Et deîn monarchicas à Nabuchodonoſore.* Mihi commodiſſima videtur diviſio in *antediluvianam* & *poſtdiluvianam*; omiſsâ illâ primâ, in antemonarchicam & monarchicam: Nam licet *Beſoldi* & *Jonſtoni* mentem ſatis capiam, ad magna illa *IV. Imperia, Aſſyriorum, Perſarum, Græcorum & Romanorum* reſpicere; tamen quid opus potentiſſimas Monarchias, quæ fuerunt etiam ante diluvium, nihili facere? Tanta ſanè Babyloniorum fuit, ut nec ſeræ memoriâ poſteritatis exciderit; ſed hodieq; ſciamus, Monarcharum illorum antediluvianorum continuam ſucceſſionem. Quemadmodum mox oſtendam ad illa capitis ſecundi: *Antediluvium Imperii cujusdam poteſtate homines fuiſſe gubernatos, ex Chaldæo paraphraſte liquet.* Ut illa diviſio, de qua diximus, non haberi non poſſit incommoda.

Cæterum hiſtoriam antediluvianam ignorare ejus eſt, qui ſacras literas nunquam legit; ſed ad has ipſas commentari neque noſtrum eſt: Neque ſi eſſet, Theologiæ & Philologiæ ſacræ doctores eximii quicquam reliquum nobis feciſſent; quorum hic Rhodus, hic ſaltus fuit. At quando profanis Scriptoribus explicandis præfecti ſumus, fortaſſe non alienum erit, quam hiſtoriæ antediluvianæ notiam poſtdiluviani gentiles habuerint, Commentarii loco adducere. Creatum eſſe mundum à Deo Opt. Max. (cujus ab æterno ſit majeſtas) agnoverunt, & in lite-

tas miſerunt *Orpheus, Archelaus, Sophocles, Plato, Antiſthenes, Menander, Zeno, Cleanthes, Chryſippus, Archidemus, Poſidonius*; & è Latinis *Ovidius, Servius*, & alii; quorum loca jam obſervârunt *Paulus Merulæ Cosmographiæ part. I. lib. I. c. 2. Voſſius lib. I. de Origine & Progreſſu Idololatriæ c. 1. Lipſ. lib. II. Phyſiologiæ Stoic. diſſert. 8. & Hugo Grotius in notis ad lib. I. de Veritate Chriſt. Rel. p. 232. & ſeqq.* edit. Pariſ. vel *p. 18. & ſeqq.* edit. Lugd. Ubi multis teſtimoniis probat, vetuſtiſſimam apud omnes gentes famam ita habuiſſe, ut Moyſis ſcripta prædicent. Sed ut hodiè rerum arcanarum disquiſitionem libenter, quamvis cũ periculo, ingredimur; ſic olim ad eruendum latens iſtud delapſi ſunt, & in varias partes ſe verſârunt: Quid ante creationem ſuprema illa mens agitarit? Quibus reſpondiſſe mihi videtur Seneca: *Jovem, ceſſante naturâ, atquieviſſe ſibi, cogitationibus ſuis traditum.* Epiſt. 9. Hoc explicat *Lipſius* è Claudio Victore:

Regnabatq́, potens in majeſtate creandi,
Et facienda videns gignendaq́, mente capaci
Secula diſpiciens; & quicquid tempora volvunt,
Præſens ſemper habens: immenſum mole beatâ
Regnum erat ipſe ſuum.

Nimirum Deo (in quo tempora diſparanda non ſunt,) nunquam defuiſſe occupationem, hæc, quæ fuerunt, & quæ inſtant, contemplandi. Jam hominem ipſum creatum è terra, *Varro* aſſerit apud *Nonium* in voce, *blitum*. Zeno Eleates apud *Diog. Laërtium lib. IX. p. 647.* edit. Caſaub. Nec aliunde fluxit convenientiſſimum ſacris literis loquendi genus, *ter-*

ram

ram omnium matrem esse; quod est reperire tùm apud alios, tùm *Columellam lib. II. de Re Rustica, c. 1.* Facit hûc, quod refert *Livius lib. I. c. 5, 6.* cùm Lucius Brutus Titi & Aruntis Tarquiniorum Delphos missorum comes ex infimo specu Apollinis Delphici vocem redditam accepisset, *imperium* è præsentibus juvenibus *summum Romæ habiturum*; *qui primus osculum matri tulisset.* Tarquiniis Oraculum secus capientibus, illum terram osculo contigisse, *quòd ea communis mater omnium mortalium esset.* Adde *Dionysium Halicarnass. lib. IV. c. 75.* Quamvis etiam, quòd omnia nutriat, hoc nomine adfectum esse, nullus dissimulem; quæ ex *Homero, Hesiodo & Callimacho Grotius* observavit, huc pertinentia, videri apud illum possunt in dictis *notis p. 273. 274. 275.* edit. Paris. vel *p. 58. 60.* edit. Lugdunens. Vult ibidem memoriam *operis intra septem dies* peracti, servatum non apud Græcos tantùm & Italos; sed Celtas & Indos. Sed cum iis conferre te velim observationes *Casauboni ad Tiberium Svetonii c. 32.* Hæc & alia, verbi gratiâ: *Verbo Dei facta esse omnia:* Tenebras luce priores: *Unum esse summum Deum rerum omnium causam: Vitam primorum hominum simplicissimam, ipsos nudos extitisse: Legem à Deo datam, ne edulibus arborum (ex quibus notitia boni maliq; animis eorum obreperet) vescerentur; serpentem autem primitias generis humani malis suasionibus illaqueâsse*; quæ ibidem notavit Grotius. Item: *Aquam fuisse ante creationem rerum* (quod censuisse *Thaletem Milesium* scribit *Cicero de Nat. Deorum lib. I. c. 10.*) *& antiquissimos illos vitam in*

multa ſecula produxiſſe; qua de re egimus *ad Valerii Max. lib. VIII. c. 13.* Item, *Gigantes fuiſſe ſtupendi roboris*; de quibus & ipſe non pauca notavi ad *Velleji lib. I. c. 5.* & addi poteſt *Lipſius lib. III. Phyſiolog. Stoic. diſſert. 5. Grotius d. l. p. 242. 283 284.* edit. Pariſ. vel *p. 68. 69. 70.* edit. Lugdun. Hæc, inquam, uti per humanos animos minùs turbidè profluxerunt, ſic aliæ hiſtoriæ primævæ pluribus per eósdem meandris errârunt impuriùs & decoloratione fœdiori ex admiſto fabularum luto.

Solitum Diabolo (connivente æterno Numine, quòd hiſtoriam Sacram & illibatam novit indicem dejectionis ſuæ, miſericordiæ divinæ, cultus veri & illiciti, quantum in ſe eſt) multis corruptelis & falſis traditionibus eandem inquinare, ac ſimplicitatem mortalium eò deducere, ut poëticè quàm hiſtoricè de antiquiſſimis rebus cenſeant diſſerantq; ; accedente præſertim eorum, quos circumvenire ſatagit, *ignaviâ* & ſecuritate, dum *ultra memoriam ſuam ſita parùm ad ſe pertinere putant.* Legi apud *Guilhelmum Poſtellum in Cosmograph. c. 20. p. 152. 153.* in Oriente ultimo *quamplurimos Chriſti nomen ignorare, quantumvis baptizati ſint; paucos Nazaran à Nazareno ſeſe vocare poſſe. Qui ex iis veriſſimè locuti ſint, commemorâſſe ante mille quingentos annos Regem ex matre (quam pater nunquam contigiſſet) natum, in omni vita miraculoſum & potentiſſimum extitiſſe; qui juſſerit, ut virtus & ſanctitas toto in mundo coleretur, idola frangerentur; qui curaverit adorari unum Deum, ſed tres facies habentem.* Adjicit ibidem Poſtellus: *In tota inſula Giapan*

ſtatuas

ſtatuas *maximè* tricipites, *& alias mulieris* puerum in ulnis *geſtantis imagines adhuc ævo ſuo extitiſſe*. En, hoc fabularum ſceleſtiſſimus architectus potuit in recentioribus; quid factum putamus antiquiſſimis? Igitur, quæ de *Adamo* ſacræ literæ nos docent, mutata ſunt in fabulas de *Saturno*: Quod vel ipſum nomen indicat. Nam cùm סָתַר, *ſatar* Hebræis ſit *latere*; quis non inde deprehendit hiſtoriæ veræ reliquias? cùm enim Adamus ab uxore in peccati conſortium pertrahi ſe paſſus eſſet, ac ſe videret tegumento deſtitui; pudore nuditatis angulum in paradiſo quæſivit: Hinc illæ *Saturni latebræ* per Poëtarum libros celeberrimæ. Ut hoc magis pateat, confer utriusq; natales: Adamus *Dei filius*, Evangeliſtæ; Saturnus *cœli*. Adamus *è terra*; Saturnus *tellurem matrem* habet. Cogita reliqua: *Imperium primum* habuit Saturnus; habuit & Adamus: ſed Adami fuit tale, ut *ignotæ* eſſent *appellationes ſervitutis & domini*, idem Saturni regnum apud *Juſtinum lib. XLIII. c. 1. §. 3.* hinc & *Saturnalia*, quibus ſervi, *veſte herili* ſumtâ, ſedebant ad dominicam menſam, Dominis præminiſtrantibus. Adamus *paradiſo* & immortalitate *privatus* eſt; Saturnus *regno*, & ſimul *aurea ætas* finem habuit. Conſulendus *Voſſius lib. I. de Idololatria c. 18. p. 139. 140.* Nec aliter apud Gallos veteres hiſtoria creati primi hominis latebat ſub obſcura fabula: Referebant ex ore Druidum, à *Dite Patre* prognatos ſe eſſe, ut ſcribit *Cæſar lib. VI. de Bello Gallico c. 18.* At *Dis*, ſive *Pluto*, tellus eſt, ubi verbis *Varronis lib. IV. de Ling. Lat.* omnia oriuntur & oboriuntur. Videndus idem *Voſſius lib. I. c. 35. p. 262.*

p. 262. qui & *c. 38. p. 277.* rudera doctrinæ Veteris agnoscit in illa majorum nostrorum cantilena de *Tuiſtone* Deo, terrâ edito; & filio *Manno*.

Ipse nunquam hactenus accedere, potui Scriptoribus nostris, qui *Tuiſtonem* eundem faciunt cum *Aſſenez*, primogenito Japheti. Hoc quidam tantò confidentiùs affirmare sustinuerunt, quò nihil tàm extra omnem dubitationis aleam positum judicârunt, quàm *Aſcenezem*, sive *Aſcenam*, sive *Aſchanazem* Germanorum patrem ac conditorem esse. Confirmabantur, quòd recentiores Judæi *Germaniam* אַשְׁכְּנָז, *Aſcenas*, nec non *Germanos* אַשְׁכְּנָזִים, *Aſcenazim* appellant: Et hoc volebant tradidisse ipsum *Joſephum lib. I. Antiq. c. 7.* nam ubi vulgò legitur: Ἀχαναίζης Ἀχαναίζας ὥκησεν, οἱ νῦν Ῥηγῖνες ἀπὸ τῶν ἑλλήνων καλοῦνται. Id est: *Aſchanazes condidit Aſchanazas, qui nunc Rhegines à Græcis appellantur*; pro *Rhegines* reponebant modò Γερμανοὶ, modò Ῥηνογενεῖς, hoc est, *Rhenenſes*, vel *Rhenigenæ*. Quod quidem sensisse observavimus magnum illum antiquitatum Germanicarum Vindicem, *Marquardum Freherum in notis ad Petrum de Andlo ad præfationem*. Cæterùm hoc maximè invalidum erat: Aschenazim sunt gentes *minoris Asiæ*, quæ Trojada, Phrygiam, Bithyniam, Æolidem, & tractus vicinos habitârunt: Horum pater & conditor Aschanazes. Legendi *Paulus Merula Cosmogr. part. I. lib. III. c. 14. Voſſius d. l. Abrahamus Ortelius in theſauro Cosmographico, in Aſchanaxi*. Ex quibus cognosces, nimis infirmam esse sententiam, quæ, velut certissima, Scriptorum nostrorum animos

incessit

inceſſit de Aſchanaze in terram, quam *Germaniam* dicimus, profectò, longiſſimè aberrant;

Et Ganimedeo confundunt omnia Regno:
Troica Teutonicus, & Rheni gurgite Xanton.

De vera origine noſtra dicam aliàs: Jam enim aliud agendum eſt, & *ab Adamo* deveniendum *ad* reliqua; & ipſius *ævi lapſusq;* atrociſſimi nimis involutam *memoriam*. Olim ad *Valerium Max.* notavimus, in Sacris Bacchicis exclamatum εὐα, ſimulq; monſtratum *ſerpentem*, quod non ab alio fonte manabit, quàm à lapſus hiſtoria. Sed & refert *Strabo lib. XV. c. 715.* Onesicritum, cùm ab Alexandro M. miſſus eſſet, ut Sophiſtarum, qui ſunt in India, ſapientiam perciperet; hæc accepiſſe à Calano: *Olim omnia plena erant triticeæ & hordeaceæ farinæ, ut nunc pulveris; fontes alii lacte, alii aquâ fluebant; nonnulli melle, alii vino, quidam oleo. Homines autem ob ſatietatem ac luxuriam Jovem contumeliâ quadam affecerunt: is præſentem ſtatum exoſus, omnia abolevit, & vitam per laborem degendam inſtituit.* Hæc profectò ſunt ex iis, quæ nos ſacra pagina docet, *de ſtatu primi hominis in paradiſo, de lapſu ipſo, de privatione ſummæ felicitatis.* Et hos maximè translucet ex iſtis verbis: *Et vitam per laborem degendam inſtituit*, quod eſt illud irati Dei apud Moyſen: *In ſudore frontis tuæ panem tuum comedes.* Huc etiam refert *Caſaubonus*, *boves Hyperionis Solis*, de quibus *Homerus Odyſſ. lib. XII. p. 360. & ſeqq. edit. Giphan.*

Cainum non ignorabant Phœnices, & colebant ſub nomine, quod Græci reddunt, ἀγρότην, ἢ ἀγελαῖον, id eſt, agricolam, ſive ruſticum. *Vulcanum* eſſe

Thubal-

Thubalcainum, Lamechi ex Salla filium, non tàm ipsius nominis similitudo nos docet, quàm quod de Vulcano scribit *Diod. Sicul. lib. V. c. 47.* Invenisse fabricationem ferri, æris, auri, argenti, & cæterorum omnium, quæ ignis operationem recipiunt: Hoc enim ipsum de Thubalcaino Moyses commemorat. Eodem modo si comparamus, quæ Poëtæ de *Minerva* scribunt, & quæ de *Naama*, filia Lamechi, *Genebrardus in Chronicis* & alibi, *lanificium & texturam* ei deberi; non hæc diversa videbitur ab illa. Legendus suprà laudatus *Vossius lib. I. de Idololat. c. 17. p. 129.* ut taceam *Jubalem*, Thubalcaini fratrem, eundem haberi posse cum *Apolline, Musices repertore*; & alia, quorum vestigia obscuriora sunt.

Illud, quod ex sacris literis *de universali diluvio* & interitu generis humani edocti sumus, nimis longùm foret, si omnes gentilium historicos producere velim; qui loquuntur; Nimirum, cùm vindex Deus orbis primi scelera elemento aquæ sepeliisset, non tàm facilè gravissimæ pœnæ memoriam, quamvis ætas longissima, delere poterat: Durantibus præterea contra mortalium oblivionem multis & manifestis signis. Legimus apud *Camdenum in Britannia p. 592.* in descriptione agri, qui nominatur *Richmondshire*, in rupibus & montosa collium eminentia lapides reperiri, & cochleas marinas & alia aquatilia; refusi in omnem terram diluvii certa signa. Confirmandæq; sententiæ mox adducit verba *Orosii lib. I. c. 3.* Refuso in omnem terram mari, immissoq; diluvio (cùm, toto orbe contecto, unum spatium cœli esset ac pelagi) deletum

deletum fuisse universum genus humanum; paucis in arca, fidei suæ merito, ad substituendam originem reservatis, evidentissimè veracissimi Scriptores docent. Fuisse tamen, etiam illi contestati sunt, qui præterita quidem tempora, ipsumq; Auctorem temporum nescientes, tamen *ex indicio & conjectura lapidum in remotis montibus, quos conchis & est reis scabros, sæpe etiam cavatos aquis visere solemus, conjiciendo didicerunt.* Quin ad annum Christi 640. extabant *arcæ reliquæ in Gordiæo monte*, quas (si credimus *Elmacino* Arabi) *Heraclius* Imperator propriis oculis lustravit, cùm Persas in Armenia vicina prælio vicisset: Et *Omar*, qui Caliphatum adeptus est, anno Christi 643. de monte translatas, pro tabulato templi, à sese extructi, adhibuit; ut scribit *Benjamin Itinerarii p. 61.* Qui & ipse non tantùm Europam & Africam peragravit; sed ad intimas, imò etiam extimas Asiæ regiones, se penetrâsse profitetur. Obiit anno Christi 1073, ut è *Chronico Abrahami Zaconthi* docet *Constantinus L' Empereur.* Ut proinde erroris manifestus sit *Haython Cilix* (alii *Armenum* crediderunt) qui suo tempore, id est, anno Christi 1300. in montis vertice spectatas fuisse tradit. Accedam ego *Guilhelmo Schickardo in Tarich, p. 28.* seductum fuisse à plebis credulitate, quæ *nigellum apicem* inveteratæ *nivis* (quâ inaccessus mons à multis seculis vestitur) *pro putrescente ligno* habuit. Nihilominus ab anno mundi 1657, quo Noah cum novi mundi seminario arcâ egressus est, ad ætatem *Omaris* sunt anni 2935. Ac per tantum temporis illud divinæ potentiæ monumentum in

oculis

oculis mortalium fuit; ut non mirer, per diversarum nationum Scriptores diluvium celebrari. Sed quinam illi? jam indicavit *Besoldus in Synopsi majore*; cui velim adjiciatur *Hugo Grotius in notis ad lib. I. de Veritate Relig. Christ. p. 287. & seqq.* edit. Paris. sive, *p. 73. & seqq.* edit. Lugdun. Videbis cum admiratione *columbæ* quoque *à Noacho emissæ*, Assyriorum Scriptorem *Abydenum* & *Plutarchum* mentionem fecisse. Atque hæc notitia adjuvit improbum illud veterum gentilium acumen, dum *ad usum caveæ navim* ædificarunt grandem, quæ solutilis esset; ac subitò laxata emitteret omne genus ferarum, pro arbitrio magistri temperantis, ut notavit *Lipsius in lib. de Amphitheatro c. 10.* ex illis *Dionis* in vero: *Receptaculum autem omnium ferarum in amphitheatro extructum erat, instar navis; quæ capere simul & emittere posset ad feras quadringentas. Eâ autem de subitò occultè solutâ exsiliebant ursi, leæ, pantheræ, leones, struthiones, onagri, bisontes; ita ut septingentæ feræ aut pecudes simul & currere viderentur, & occidi.*

Tamen & Noachi historiam Cacodæmon non minùs obnubilavit, quàm res Adami, ejusq; posterorum; de quibus suprà diximus. Consulendus *Goropius*, qui fabulam *Promethei & Apollinis Didymei* doctissimè explanat; omniaq; ad *Noam*, arcæ fabricatorem, refert apud *Freinshemium ad Curtii lib. VII. c. 3. §. 22. & c. 5. §. 28.* Hoc ipsum agit *Vossius* in laboriosissimis libris de Idololat. gentilium. Nam *lib. I. c. 18. p. 141.* pulchrè respondit, quomodo *Noachus* adumbratus sit in *Prometheo*, & *c. 19. p. 144. c. 25. p. 183.* quomodo

modo in *Baccho*, ſive *Libero*; & rurſus *c. 18. p. 140.* quomodo in *Saturno*. Et hic *alter* eſt *Saturnus*, cujus tamen res geſtas cum rebus *primi* licentia Poëtarum miſcuit. Habituri quoque ſumus *Saturnum tertium*; quemadmodum *plures* fuerunt, qui *Jovis* & *Herculis* nomen tulerunt; ſed quorum omnium omnia facta ſunt unius. Porrò & *Chamus*, Noachi filius, mutatus in *Ammonem* & *Plutonem*; *Japetus* in *Neptunum*. Adeundus idem *Voſſius d. l. c. 18. p. 141. & c. 19. p. 144. c. 25. p. 183. c. 26. p. 186.* De Japeto verò *c. 14. p. 118.*

Poſt diluvium (inquit *Beſoldus* noſter) *Noah filiis ſuis terram colendam diſtribuit. Japetus* natu maximus (ita vult *Paulus Merula part. 1. lib. III. c. 14. Cosmograph. p. 142.*) inſulas maris mediterranei, & totam Europam cum Aſiæ parte obtinuit: *Gomer* ejus filius reliquit *Aſcenam*, *Riphatem* & *Togorman*. Primus ubi conſederit, jam ſuprà dixi. *Riphates* Riphatæorum, hoc eſt, Paphlagonum pater eſt, ut Moyſis interpretem agens ſcribit *Joſeph. lib. I. Antiq. c. 7. Togorman* cum poſteritate ſua habitâſſe *ad Aquilonem*, conſtat ex *Ezechielis c. XXXVIII. v. 6.* ubi Togormæi latera Aquilonis deſcribuntur inter eos, quos *Gogus*, Syrarum gentium Dux, ſecum adverſus Iſraëlitas trahit ad bellum: Sed *Gomer* relictis iſtis in Aſia, ulteriùs progreſſus eſt; & ex aliis filiis, ut apparet, maximas gentes *Gallorum*, *Scytharum* & *Germanorum* condidit; ſuiq; nominis veſtigium paſſim inter eas reliquit. De Gallis apertè *Joſephus d. l.* quæ nunc Græci *Gallatas* vocant; *Gomarenſes* olim dictos: *Scythas* verò cùm eosdem cum *Cimmeriis* faciant (vide præter alios

Nicephorum Gregoram lib. II. Hiſt. Roman. p. 15.) & Cimmeriorum nomen à Gomero profluxiſſe, *Camdenus*, *Merula* & alii agnoſcant; patet eundem *Gomerum ex Aſia ad Mæotidem paludem*, *Boſphorum Cimmerium*, & alia loca Scythis habitata, veniſſe. Atque ex hac Scythia, *officina gentium*, effuſa nationum agmina, quæ patriam noſtram impleverint, ſemper exiſtimavi; neque rationem nunc habeo, cur eam ſententiam rejiciam. Cùm enim *Alanos*, *Almanos*, *Suebos*, *Suobenos*, *Saſones*, *Chatas &c.* apud *Ptolomæum lib. VI. Geograph. c. 14. & 15.* reperiamus in deſcriptione Scythiæ; nonne antiquam patriam ſimul intelligimus? Ita ſuprà laudatus *Nicephorus Greg.* Cimbros & Teuthonas revera Germanos pro Scythis habet. Sed hanc opinionem maximè confirmat, quòd ſcribit *Busbequius Ep. IV. Legat. Turc. p. 257. & ſeqq.* Se (cùm ſæpius accepiſſet, *Scythas*, qui *Tauricam Cherſoneſum* incolunt, ſermone, moribus, ore deniq; ipſo, & corporis habitu, Germanos referre) *duos* ex illis *ad prandium* invitâſſe; alterum proceriorem, toto ore ingenium quandam ſimplicitatem præ ſe tuliſſe; alterum breviorem, & compactiore corpore, de lingua gentis interrogatum, multa Germanica reddidiſſe, ex quibus hæc aſcribit Busbequius: *Broë*, panis. *Plut*, ſanguis. *Stul*, ſedes. *Hus*, domus. *VVingaert*, vitis. *Reghen*, pluvia. *Bruder*, frater. *Schvveſter*, ſoror. *Alt*, ſenex. *VVinth*, ventus. *Silvir*, argentum. *Golz*, aurum. *Kor*, triticum. *Salt*, ſal. *Fiſch*, piſcis. *Hoef*, caput. *Thurn*, porta. *Stern*, ſtella. *Sune*, Sol. *Mine*, Luna. *Tag*, dies. *Oeghene*, oculi. *Bars*, barba.

Handa,

Handa, manus. *Boga*, arcus. *Miera*, formica. *Rinck*, annulus. *Brunna*, fons. *VVaghen*, currus. *Apel*, pomum. *Schieten*, mittere ſagittam. *Schlipen*, dormire. *Kommen*, venire. *Singhen*, canere. *Lachen*, ridere. *Criten*, flere. *Geen*, ire, &c. Hariolatur quidam Busbequius, *ex Germania* veniſſe *in Tauricam Berſoneſum*; ſed qui cogitat *Scythiam* & *Tauricam Cherſoneſum* viciniorem *Armeniæ*, unde in omnes terras coloniæ deductæ ſunt; & conferat, quæ Ptolomæus habet; in contrariam ſententiam iturus eſt, & *Germanos originis Scythicæ, non Scythas originis Germanicæ* putabit. Tamen & magna pars Germanorum *Gomarenſis*, id eſt, Gallos patres habet; verbi gratiâ, *Helvetii*, *Boi*, *Volſcæ*, *Tectoſages*, ut ex Cæſare & Tacito ſatis manifeſtum eſt. Sed prævalentibus Germanorum armis, ſæpe factum eſt, ut in Galliam rurſus tranſirent; qui primam ſedem vel in Gallis, vel in Scythis habuerant. Ab iisdem *Gallis* ſunt *Britanni*, quod non modò dicit *Tacitus in Agric. c. 11*, ſed etiam illud arguit, quod ipſi ſe *Kumero* & *Kumeri*, mulierem Britannicam *Kumeres*, & linguam *Kumeræc* appellitant; quæ reliquiæ proſatorem Gomerum arguunt. Vellem jam de reliquis Noachi poſteris ex Japeto, Semo & Chamo, eoruinq; ſedibus diſſerere; ſed jam præter deſtinationem excrevit caput: Et præterea de iisdem dicendi nunquam in Obſervationibus iſtis deerit occaſio. Interim ne deſtitutus videâre, commendo præter alios de hoc argumento Merulam *Cosmogr. part. I. lib.* III. *cap. 14.*

CAPUT II.

Paraphraſtes Chaldæus quis? Filii Dei qui Geneſ. VI. v. 2? Potentes *dicuntur excellentes doctrinâ & eloquentiâ. Iidem & Reges. A paraphraſte & Beſoldo ſimul abſcintimus, plerorumq; Theologorum ſententiam amplexi. Sethi poſteritas cur & ipſa diluvio perierit? Chaldæorum Monarchæ & Tyranni ante diluvium. Beroſus verus & ſuppoſititius. Nimrodus cur* potens Venator? *Idem & Orion. Neq; pater, neq; avus Nini. Annii Viterbienſis nugæ, quas Beſoldus ſequitur, exploduntur. Diverſi conditores Babyloniorum & Aſſyriorum, id eſt, ex diverſis familiis. Utriusq; familiæ inimicitiæ. Caterva textus Beſoldiani de Medo, Magogo, Moſcho &c. breviter explicantur.*

ANte *diluvium* (inquit *Beſoldus*) *imperii cujusdam poteſtate homines fuiſſe gubernatos, ex Chaldæo paraphraſte liquet*; qui filios Dei Gen. VI. v. 2. *Principes* interpretatur, eosq; poſtea *Gigantes*, id eſt, *Tyrannos* procreâſſe refert. Paraphraſtes hic *Onkelos* appellatur, natus ſorore Titi Imperatoris, ut ex Hebræis & Latinis Scriptoribus ſeſe didiciſſe *Paulus Fagius* atteſtatur, *præfat. in dictum paraphr.* quod quia ratione ſolidâ refellere non poſſum, neque inficiari volo. Fuiſſe Tito & Domitiano nepotes è ſorore, conſtat è *Quinctiliani lib. IV. Inſtit. Orat. proœmio,*

mio, ubi ſcribit eosdem *curæ ſuæ demandatos*. Ex his unus fuerit Paraphraſtes, ſi verum eſt; quod aliorum ſecutus autoritatem, aſſerit Fagius. Quod ad rem, ipſam veritatem nos docere videretur Paraphraſtes, contra quam *Joſephus*, *Sulpitius Severus*, & alii; qui *angelos* propriè ſic dictos intellexerunt per *filios Dei*; ſi quidem cum *Symmacho* per *Potentes* & *Magnates* intelligeret *poſteros è ſanctis*, veræ doctrinæ potentiâ jure meritô æſtimandis. Ita paraphraſtis mentem explicare conatus eſt *Andreas Rivetus in Geneſ. Exerc. L.* quo ferè ſignificatu δυναςείαν Oratoribus tribuit *Longinus*, & *potentiam* Latini paſſim. Inſcriptio ſtatuæ, cujus meminit *Vopiſcus* in Numeriano p. 251. NUMERIANO. ORATORI. TEMPORIBUS. SUIS. POTENTISSIMO. Meſſalam Oratorem *potentiſſimum* laudat *Capitolinus* in Maximino p. 149. Elegantiâ pari βασιλεῖς Græci dicunt, doctrinâ præſtantiſſimos. Inſcriptio Statuæ apud *Eunapium* in vitâ Proæreſii p. 123. Η ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΑ ΡΩΜΗ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΥΟΝΤΑ ΛΟΓΩΝ. *Regina Rerum Roma Regi eloquentiæ.* Dedicatio ſtatuæ Regillæ, conjugis Herodis Attici, ad urbem Romam effoſſa, ſed cum jam Gruterus æternum opus edidiſſet: ΕΛΛΑΔΙΔ ΟΥΤΕ ΤΕΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΤΕΡΟΣ ΟΥΤΕΤΙ ΦΩΝΗΝ. Quem verſum ita verto: *Nemo ore, aut ortu regalior Hellade totâ.* Eodem modo, ſi Potentes, ſive Principes Dei filios figuratè dixiſſet Paraphraſtes, audirem illum; ſed noluiſſe hoc, indicant ſequentia. Quos enim opponit Magnatum filiis? non Caini progeniem, ſed *uxores ex omnibus*, quæ placue-

runt, id eſt, cujusvis conditionis fœminas, *vulgares, plebejas*. Igitur propriè ac civiliter accepit vocabula, non figuratè. Nos minimè dubitamus, quin textum biblicum explicârint veriſſimè, qui *Dei filios* interpretantur *Sanctos*, id eſt, *poſteritatem Sethi*. Ea cùm primùm ſtirpis Cainicæ matrimoniis contaminari nollet, poſtea illaqueari ſeſe paſſa eſt, & earum nuptias ambiit; quæ mores idololatricos, ceu dotem, ſecum afferunt. Nimirum occurrit Moyſes pòſt futurorum curioſis quæſtionibus; quibus ex cauſis, excepto uno Noacho, etiam tàm latè per orbem terrarum diffuſa Sethi, tàm ſancti Viri poſteritas, diluvio abſorpta fuerit? & docet, quòd & ipſa nefarius affinitatibus ſeſe polluerit. Ab hâc ſententiâ cum recedat Chaldæus, qui per *filios Dei* non *Sethi poſteritatem*, ſed *Magnates* (ſive illi ſint è Sethi ſive Caini poſteritate) neque per *filias hominum* uxores è Caini ſtirpe, ſed quasvis intelligit; & verò paraphraſtæ mentem admittere videatur Beſoldus, hîc quidem dexteras jungere non poſſumus. Quod à nobis dictum eſt, aſſeruerunt, non tàm recentiorum temporum eximii Theoſophi, quàm nonnulli Scriptores Veteres; è quibus eſt ille apud *Suidam* in ΣΗΘ, *Seth*, Adami filius; de hoc illud dictum eſt: Ingreſſi ſunt filii Dei ad filios hominum & Cainicæ ſtirpis. *Deum* enim *Sethum* illius ætatis homines appellabant, tùm ob rerum cœleſtium ſiderumq; cognitionem & ſcientiam, tùm ſummam pietatem, & juſtitiam & ſanctitatem. Meritò igitur *Sethi, Enochi, Enoſi liberi, filii Dei dicti*; qui capti amore filiarum Caini, inceſtas cum illis nuptias copulârunt;

ex

ex quibus nati etiam *Gigantes*. Quamvis (ne quid hîs dissimulem) non tàm Dei nomen ad Sethum referre malim, quàm ipsum Deum, quod & *boni & justi* aliàs in sacris literis *filii Dei* nominentur; quæ magnorum Theologorum sententia quoq; fuit. Auctor *Chronici Alexandrini* pag. 49: *Hi ergò filii Seth damnatis Caini filiabus adhæserunt; Numinisq; iram in se provocârunt. &c.* Sanctus *Methodius*, quem *Raderus* laudat in Animadversionibus ad dict. Chronicum p. 21: *Distinctæ erant generationes ab invicem, & Seth posteritatem suam transtulit in quendam montem; qui proximus erat paradiso. Sed Cain, & ejus domus, habitavit in campo; in quo nefandum fratris homicidium perpetravit.* Et mox: *Malignus & infestus Diabolus bellum fornicationis adjunxit filiis Seth, ut concupiscerent filias Cain; & profusi Gigantes apparuerunt.* Et quis omnes commemoret? Miror sanè tàm à clarâ, multorumq; Theologorum sententia *Besoldum* abire voluisse ad testam illam paraphrastæ! At in sequentibus non dissentio, ubi *Gigantes* interpretatur *Tyrannos*: Non enim Moyses tàm *ad corporis proceritatem*, quàm *sævitiam, injustitiam, impietatem*, & grassandi libidinem respicit. Vult dicere: *Cùm Caini domus ea monstra primùm dedisset, dabat jam & Sethi domus; postquam Caini filiabus juncta, propinquitatis venenum imbibit.*

Sed quoniam suprà Tyrannorum & Monarcharum potentissimorum apud Chaldæos ante diluvium universale continuam successionem promisi, ecce jam illam ex *Apollodoro*, vel *Berosо* potiùs, quem A-

pollodorus exſcripſit. Primus fuit *Alorus*, ſecundus *Alaſparus*, tertius *Amilon*, quartus *Alemon*, quintus *Metalarus*, ſextus *Daorus*, ſeptimus *Ædorachus*, octavus *Amphis*, nonus *Odioites*, decimus *Xixurthrus*. Hi ob potentiam celeberrimi fuerunt. *Fragmentum* hoc Apollodori, ſive Beroſi *Euſebio* Græco inſeruit *Joſeph. Scaliger*, quem videbis *p.* 5. Ubi & alterum de iisdem ex *Abideno* promit.

Beroſum verò cùm in Antiquitatibus laudamus, intelliges antiquum illum *Sacerdotem Beli*; qui ſub Antiocho & Seleuci Nicanoris nepote, ſcripſit *de rebus Chaldæorum & Regibus libros III.* Sub ejus nomine circumfertur vulgò libellus, quem olim ſecutus eſt etiam Beſoldus noſter, ut mox dicam; ſed in eo vana ſunt pleraq; omnia putidaq;, & in ipſo Commentatore mendaciorum plauſtra meræq; Viterbienſium nugæ. Præter *Chaldæos* Monarchas, etiam *Arabes*, & *Ægyptios* multi recenſent: & auctor eſt *Benjamin Itinerari p.* 124. Se, cùm *Alexandriam* veniſſet, non procul inde conſpexiſſe *marmoreum ſepulchrum*, cui omnia avium, aliorumq; animalium genera inſculpta erant, cum inſcriptione veteri; quam legere nemo poterat: Fuiſſe conjecturam, *Regem* quendam *antediluvianum* ibi ſepultum; ſed huic narrationi parum aut nihil tribuendum eſt. Credam ego facilius, pyramidem eſſe poſtdiluviani Regis, inſcriptam hieroglyphicis.

Nunc cætera exequemur in Beſoldo noſtro: *Poſt diluvium*, inquit, *novorum Gigantum auctor Nimrod, Noæ pronepos, ab aliis etiam Saturnus dictus* (*potens*

(*potens* Venator *coram Domino*) *Babel ædificare cœpit.* Hic est *tertius Saturnus*; & quod Besoldus ait, idem confirmat *Eupolemus* apud *Eusebium lib. VI. Præp. Evangel. c. 4.* Quod *potens venator* dicitur, inde est, quod ut homines feras, sic ille venatus sit homines. Unde etiam (quemadmodum in *Chronico Alexandrino* legimus) in sidera à Persis relatus, & *Orion* dictus est. *Belum* quoq; fuisse appellatum, ita probat *Vossius, lib.* I. *de Idol. c. 24. p. 180.* quod conditorem Babylonis Gentiles vocant Belum: At *Babylonem* condidisse. *Nimrodum*, constare è sacris literis. Hinc *Idem d. l. c. 16. p. 125.* Ninum facit Nimrodi filium, quòd & ipse Beli filius describatur. *Tertulliano de Pallio c. 2. Eusebio initio Chron. Hieronymo in Oseæ c.* II. possum addere *Augustinum lib.* XIII. *de Civ. Dei, c. 2. lib.* XVI. *c. 3.* Besoldus scribit, *Nimrodo* successisse filium *Belum*, qui omnem agrum in *Sarmatiam* usq; *Europæam* occupârit; ac reliquisse Ninum, quæ sunt ipsissimæ nugæ Viterbianæ; quarum nos piget pudetq;. Sed præivit Besoldo *Sleidanus, & Fabritius ad Orosii lib.* I. *c. 4.* cum aliis quàm plurimis. Videtur tamen in Synopsi majore corrigere sese voluisse, cùm ait *Assuram, qui Niniven condidit, eundem cum Nino.* Quòd si Ninus idem cum Assura, Semi filius, & Noachi nepos est; at Nimrodus Chami ex Chusо nepos, Noachi pronepos. Sanè Scripturæ vestigiis hîc insistendum est; quæ cùm *diversa* faciat regna *Babyloniorum* & *Assyriorum*, diversosq; conditores, hujus *Assuram*, illius *Nimrodum*; ne miscceamus diversas domos. Quid? quòd alii Scriptores, dum dissidium & simultates

ſimultates illis temporibus memorant inter Aſſyrios & Babylonios, ſimul Ninum à Nimrodo Babyloniorum Rege deſcendiſſe negare videntur. *Diodorus Siculus lib. II. Bibl. c. 1:* Ninus *Aſſyriorum Monarcha, Arabum ſubſidio inſtructus, numeroſo cum exercitu finitimos ſibi Babylonios invaſit, Regem eorum debellavit, cum liberis captivum abduxit, & interemit.* Adde *Africanum* apud *Calviſium*, anno mundi 1878. Id eſt, quod ſcribit *Auguſtinus*, viciſſe Semi poſteritatem, regnum Gigantis illius obtinuiſſe.

Ut manifeſtius fiat, quod diximus, Ninum Aſſyriorum Monarcham primum, nihil ad Nimrodi domum pertinere; adire te volo *Julii Africani* fragmentum in *Euſebii Chronico Græco p. 14.* Reperies *Evechoo* (quem eundem cum *Nimrodo* facit) ſucceſſorem fuiſſe non Ninum, ſed *Chomasbolon:* Tertium Babylonis Regem *Poron:* Quartum *Nechuben:* Quintum *Abion:* Sextum *Oniballon:* Septimum *Zinziron.* Hunc ſuſtulerunt Arabes, nec quicquam ultra in Babylone regnavit, usque ad *Nabonaſarem.* Magno profectò veritatis & literarum bono fragmenta hæc conſervata ſunt; ſed nihilominus repertus eſt *Dionyſius Petavius*, qui *Ratiocinarii Temporum part. I. lib. I. c. 2.* fabulæ, quàm vero, propiora diceret: Nos validius aliquid ſuſpicione ac præjudicio requirimus. Cur inter fabulas referret, nullam cauſam reperire potuit *Joſephus Scaliger*; qui eo fuit ingenio, ut fucum ſibi fieri, à quocunq; tandem verſutiſſimo veteratore & mangone non facilè pateretur: Recenſet ille *lib. II. Canon. Iſagogic. c. 2. p. 131.* hos ipſos Reges & agnoſcit

pro

pro Nimrodi ſucceſſoribus. At meritò; nam in examinando hoc genere, oportet eſſe ſuſpicionum quàm continentiſſimos, diſpicere πρώσω καὶ ὀπίσω, & ratiunculis ad forcillandam antiquorum fidem non nimium tribuere; quamvis inaudita nobis, nec viſa lectáve alibi contineant. Cumprimis *Julium Africanum*, auctorem præſtantiſſimum (è quo Euſebius depromſerat, quicquid luculentum, vetuſtum, excellens hodieq; in illo ſupereſt) ipſe *Diodorus Siculus* juvat verbis moto citatis. Dum enim Babylonicum Regem occiſum ſcribit à Nino, quem Arabes adjuverint; elucet illud, non poſſe Ninum, dici Nimrodi è Belo nepotem, vel tertium Regem Babylonis: Hoc enim ſtante, quem occidiſſet? an Belum patrem? an Nimrodum avum? atque ita domnm ſuam impiè peſſundediſſet Ninus. Cui, quæſo, hæc non videntur abſona, inepta, ſtulta? ſi quidem ratiocinari & conjecturas eruditas à commentis futilibus ſecernere novit. Idcircò hoc etiam manifeſtum ſit, alios Reges in Babylone regnâſſe poſt Nimrodum, quàm quos hodiè nobis obtrudere conantur; & valdè opportuna docere Africanum, referendo illos ipſos. Ergo nec illud in obſcuro, uti adverſas, ſic diverſas, fuiſſe Nimrodi & Nini domos. Dico autem, *Ninum* videri è *Semi poſteris*: Nam cum *Aſſuras*, Semi filius, *Aſſyriorum* ſit *pater*, Nini urbis conditor (ut ſacræ literæ volunt) an ex aliâ gente ſit Ninus, qui iisdem Aſſyriis orbis terrarum imperium peperit? Cyrus Perſa Perſis, Alexander Macedo Macedonibus, Julius Cæſar, vel Auguſtus, Romani, Romanis eandem potentiam,

idem

idem decus asseruerunt, at hic unus è Chami posteritate, eâdemq; maledictâ in tantum extollit Assyrios, ortos aliunde i.e. posteritatem Semi? Nonne hîc quoque intelligamus absurditatem novam? at, quod dixi, non ex hâc tantùm ratione dixi; sed id ipsum confirmavi ex Augustino, qui ait: *Vicisse posteritatem Semi, & obtinuisse Regnum Gigantis illius.* Respicit ad bellum Nini cum Babyloniis. Si hæc minimè satisfaciunt, suadeo, simul consulatur *Auctor Chronici Alexandrini p. 84.* ubi ex familia Semi prosatum scribit *Cronum*, Nini Patrem, *Belum* Croni, è *Pico* Jove nepotem; & ipsum Regem Assyriorum, antecessorem Nini. Adeò Sol veritatis in Scriptoribus, si non toto vultu & corpore, saltem per partes & velut radios emicat. Et quamvis de *Auctore Chronici Alexandrini* verè judicârit *Reinesius l. l. variarum. 17.* fuisse *hominem plebejum & illiteratum*; tamen bonos Auctores excerpsit & compilavit: Et inter ea (quæ Scriptori non malo suffuratus est) numeramus illud, quod adduximus.

Hæc cùm ita sint, simul à *Vossio*, qui Ninum fecit Nimrodi filium; & aliis, qui statuerunt idem (ut *Dionysius Petavius d. l. & Andreas Rivetus in Genesin Exercit. LXV.*) secessionem facimus. Argumentum profectò nimis fragile: quia Belus idem cum Nimrodo, & Ninus Beli filii; ergo Ninus Nimrodi filius. Postquam enim voculâ *Baal* & *Bel* (quâ primùm summum omnium rerum Creatorem, unum & verum Deum appellârunt) ad consecratorum Regum nomina abuti cœperunt, quàm plures exorti sunt *Beli*, ut

apud

apud Romanos *Divi*; ut cujus Beli filius, primine an alterius Ninus existimandus sit, certò constituere nequeas. Nec majoris momenti, quod cum aliis putavit *Lipsius, lib. II. Monit. & Exempl. polit. c. 1. monit. 1.* *Ninum* eundem esse cum *Nimrodo*, scilicet quia alludit *primâ sylkabâ*. Nam præter allusiunculam aliæ quoque rationes debebant accedere; quas nunc habemus aut nullas, aut infirmas. Cætera quæ de Nini ætate ac rebus gestis dicenda sunt, afferam *ad caput sequens.*

Quæ sequuntur in Besoldo: *Posthæc* (scil. Nimrodus) *Assurem, Medum, Magogum & Moscum Principes coloniarum huc illuc misit, qui regna sui nominis conderent; Assyrium, Medum, Magogum, Moscum.* Hæc, inquam, pleraque sunt nihili nata è cerebro *Annii Viterbiensis*; qui præscribendo Berosi nomen nugis suis antiquitatis famam parare cogitabat illaudabili artificio, & plebejis tantùm animis illusuro. Quod ipsum tandem agnovit *Besoldus*; & ut alia, sic hanc ipsam impostturam aversatus est in Synopsi majore. Quis credat, aut quis illi narravit, Nimrodum Noachi pronepote à Chamo natu minimo, Assurem, Noachi nepotem, è Semo misisse; ut regnum sui nominis conderet? Quis idem credat de *Madai* & *Magog*, Japeti filiis; & *Meschek*, Japeti è Javano nepote; quos ille Medum, Magogum & Moschum appellat.

Magogus nominis sui memoriam reliquit in Cœlesyria, *Plinius lib. V. c. 23.* Quæ alio nomine *Hierapolis*, Syris *Magog* dicitur. Vide plura huc pertinentia apud *Paulum Merulam Cosmogr. part. I. lib. III. c. 14.*

c.14.p.144. Idem *Scythicas* quasdam *gentes* condidit; ut Gomerus, de quo modò diximus. Hujus sententiæ fuit *Josephus*; quod secuti sunt *Hieronymus in Genes. cap. X.* & *Theodoretus.* Ab his ipsis *Ungri*, sive *Ungari*; qui propterea se *Magyar* indigitant, quamvis alii nomen deduxisse scribant à *Magore*, sive *Moagore*; qui Justiniano imperante Princeps *Unnorum*, Bosphoro vicinorum, in Chazariâ fuit; & *Gordam* fratrem (quod Christianam religionem amplexus, Unnorum simulacra comminuta conflâsset) regno spoliatum occidit; quod *Cedrenus* commemorat. Sed prioris sententiæ fuit *Johannes Antonius Maginus Geogr. part. II.* in descriptione *Transsylvaniæ num. 26.* cùm ait: *Hungari in maternâ linguâ se* Magyar *vocitant, quasi dicant* Magog; *qui filius erat Japhet. Huic sententiæ B. Augustinus adstipulari videtur.* Hæc Maginus. Ipse tamen Hunnorum Rex *Attila*, pernicies orbis Romani, aliarumq; multarum gentium, *à Nimrodo* genus suum deducebat. Notus ille feralis titulus: Attila Mundizici filius (alii habent, *filius Bendegucz*) magni Nimrodi nepos, nutritus in Engaddi, Dei gratiâ Rex Hunnorum, Medorum, Gothorum atq; Dacorum, pavor orbis, & flagellum Dei. Legi Scriptores, qui Hunnorum Ducum seriem à Noacho ad Attilam, & ejus successorem hoc modo recitârunt: 1. *Noah.* 2. *Cham.* 3. *Chus.* 4. *Nimrod.* 5. *Hunnus*, vel *Hunnor.* 6. *Bor.* 7. *Dama.* 8. *Keleed.* 9. *Keve.* 10. *Kear.* 11. *Beller.* 12. *Kadar.* 13. *Othmar.* 14. *Farkas.* 15. *Bondofard.* 16. *Buken*, 17. *Czanad.* 18. *Rudli.* 19. *Beztur.* 20. *Mike.*

20. *Mike.* 21. *Miske.* 22. *Ompud.* 23. *Kulcze.* 24. *Levente.* 25. *Lehel.* 26. *Zamur.* 27. *Zambur.* 28. *Bolug.* 29. *Boczu.* 30. *Zoltan.* 31. *Berend.* 32. *Kadicza.* 33. *Opos.* 34. *Ethei.* 35. *Szemein.* 36. *Turda.* 37. *Bendegucz.* 28. *Attila.* 39. *Chaba.* 40. *Ed.* 41. *Ugek.* 42. *Eleud.* 43. *Almos.* 44. *Arpad.* 45. *Zoltan.* 46. *Toxus.* 47. *Geyza.* 48. *Stephanus Rex.* Hæc nec rejicere mihi animus, quod tradita videri possint per illud annalium genus; quod majorum nostrorum fuisse narrat *Tacitus de Germ. c. 2. §. 3.* & æstimat *Berneggerus disput. de Hungar. th. 125.* nec pro genuinis ostentare, cùm adulantium Scriptorum *communis morbus* sit, in gratiam suarum nationum primorum Ducum origines, non tantùm ab ipso Noacho (in quo nihil absurdum facerent, dum reliquias generis humani ex Noacho Patre Gordiæo monti adhæsisse tempore diluvii, ex Sacra Scriptura certum sit) sed & continuam seriem contexere; & omnes *lacunas religiosè explere nominibus, quæ non nisi per somnium viderunt.* Quòd si tamen Attilam & Hungaricarum rerum Scriptores vanitatis suspectos habere prohibemur, dicendum erit, *mixtos* fuisse *Japheti & Chami posteros*; & plerosq; fuisse ab illo, quosdam Principum ab isto.

Porrò eadem *Turcarum* origo, & hodiernorum Imperatorum Turcicorum perpetuam *à Japeto* seriem videre est apud *Leunclavium lib. II. Hist. Musulman. p. 90.* & in *Pandectis Turcicis p. 99.* Sed prudenter ibidem adjicit: *Cùm* ab Ertogrule, *Osmannis patre, continuam majorum seriem commemorant* ad

Japetum

Japetum *usque, haud dubiè se temeritatis arguunt, parùmq; pudentis arrogantiæ; qui à barbaris & literarum prorsus ignaris oriundi, animis suis audeant Regibus gloriam continuæ successionis inde usque à primitivis illis seculis affingere; quam solis exceptis Hebræis, nulla cæteroqui mortalium natio, licet antiquitus locorum & historiæ beneficio nobilitata, vindicare sibi unquam potuit.*

De *Madai*, Medorum patre; & *Meschek*, Moschorum, adeundus *Merula*, toties citato loco. Sed in istorum annalibus miras etiam fabulas reperire licet: Nam qui superiore seculo rerum Moscoviæ potiti sunt, generis sui primordia *ad Romanos*, & *Augustum* retulerunt. Hunc ajunt *fratres* aliquot *habuisse*, & ex hisce *Brussum* ad mare Balthicum confedisse; & ab hoc non interrupta serie monstrant majores suos, quæ nemo tàm compositæ mentis est, quin videat.

CAPUT III.

Ninus quo tempore regnare cœperit? Ejus res gestæ. Antiquior Vexore, & in eâ re Iustini error. Vexores idem cum Sesostride Taciti, sive Sacerdotis Ægyptii, narratio contra Lipsium defenditur. Sesostridis ætas. Semiramidis res gestæ. Multæ fabulæ de Venere ad illius historiam reductæ. Assyriorum Regum successio à legitimis Scriptoribus. Anniance nugæ, quas Besoldus sequitur, rejiciuntur. Assyrii & Babylonici regni status aliquot seculis

post

poſt Sardanapalum. Utriusq; Regni Reges recenſentur.

DE *Nino* verba facturis ante omnia ſciendum eſt, quo tempore Monarchiam exorſus ſit? tùm & certi erimus, num ſit ille, quem Scriptura vocat *Aſſurem*? Illud autem ut eruatur, de annis, quibus Aſſyriorum imperium ſtetit; & ultimo, quo Sardanapalus interiit, inquirendum eſt. *Scaliger lib. II. Canon. Iſagog. p. 132.* Aſſyriorum Reges fuiſſe ſcribit *unum & quadraginta.* Regnaſſe annos 1484. & *lib. III. p. 314.* ubi de mendis Oroſianis diſputat, Sardanapalum occidiſſe vult annis 67. ante Romam conditam. At *Romæ natalis* incidit in annum mundi 3198. Hoc modo regnum Aſſyriorum cœpiſſet anno mundi 1647, decem annis ante diluvium univerſale; quod dictu abſurdum eſt. Nos ex parte *Calviſii* calculum ſequimur, juxta cujus ſententiam regnum Aſſyriorum in Sardanapalo finitum eſt anno mundi 3077. At hoc ſtetiſſe 1300. annis, auctor eſt *Juſtinus lib. I. c. 2. §. 13.* à quo non multum abeunt alii; quamvis modò plus, modò minus dicant. Ergo primus Aſſyriorum Rex ferè cœpiſſet 120. annis poſt diluvium; quæ opinio ſi locum habet, vel ipſe *Ninus Aſſur* erit, Noachi è Semo nepos; vel *Aſſuris filius*: In quam ſententiam magis inclino. Atque ita *Aſſur idem cum Belo* illo, quem *Nini patrem* multi aſſerunt Scriptores.

Nini res geſtas fuſè deſcribit *Diodorus Siculus lib. II. Biblioth. c. 1. & ſeqq.* cum Ariæo Rege Arabum ſocietate initâ Babylonios debellaſſe, Barzanem Armeniorum Regem in ordinem coëgiſſe: Pharnum

Medorum Regem viciſſe, Ægyptum, Phœnicem, Cœleſyriam cum Cilicia, Pamphylia, Lycia; & præter has Cariam, Phrygiam, Myſiam & Lydiam; Troadem quoque ad Helleſpontum, cum Propontide, Bithynia, Cappadocia & barbaris ad Pontum gentibus, usque ad Tanaim; Caduſiorum etiam terrâ & Tapyrorum; nec non Hyrcanis, Dacis, Derbicibus, Carmaniis, Choramnæis, Borcaniis & Parthis: Adhæc Perſiam & Suſianam ſubjugâſſe: Ultimum opus fuiſſe expeditionem contra Bactrianos. Adjicit ibidem, in ejus exercitu fuiſſe decies ſepties centena peditum, ac ducenta & decem equitum; eoq́; curruum falcatorum millia. Sed hoc ibidem docet è *Cteſiâ*, ſcriptore nugaciſſimo; quem *Plutarchus* alicubi benè depectit, ac deſtringit. Quis credat, ſub initium renati mundi, tot millibus circundatum fuiſſe unum Regem? Profectò *fœcundior fuit Cteſiæ calamus, quàm ipſe mundus, utut fœcundiſſimus.*

Ait etiam *Juſtinus lib. I. c. 1. §. 6.* fuiſſe temporibus antiquiores *Vexorem Ægypti*, & *Scythiæ* Regem *Danaum*; quorum alter in *Pontum*, alter usque *Ægyptum* exceſſerit. Quod quamvis non ſolus dicat (nam hoc ipſum etiam reperire licet apud *Agathiam lib. II. p. 48.*) fidem tamen non meretur. *Vexores* ille non alius à *Seſoſtri*: Nam de hoc ſolo Ægyptiorum Rege certum eſt, quod *Juſtinus* ait, in *Pontum* usq; exceſſiſſe. *Diod. Sic. lib. I. Bibl. c. 55.* Seſooſim, *Herodotus* in Euterpe Seſoſtrim; Manethon apud *Joſephum lib. I.* contra Apionem Seſothin. Et ex ejusdem Manethonis mente, Græci Ægyptum

ejuſq́;

ejusq; fratrem Danaum; *Tacitus lib. II. Ann. c. 6.* Ramsen, alii Rameſſen appellant.

Lipſius fabuloſa credidit, quæ Tacitus narrat de Ramſe, Lybiâ, Æthiopiâ, Mediſq, & Perſis, & Bactriano, & Scythiâ potitum; quasque terras Suri, Armeniiq;, & contigui Cappadoces colunt, inde Bithynum, hinc Lycinum ad mare imperium. *Quod verbum nunquam illi excidiſſet, ſi tam diligens fuiſſet in Ægyptiaca hiſtoria, quam fuit in Romana.* Eſt enim omninò *Ramſes* ille *Taciti* idem cum Seſoſtri, quod ex *Euſebio & Manethone* clariùs apparet, dum ſcribunt, tria nomina tuliſſe Regem illum; vocatumq; *Seſothin* (ſive *Seſoſtrin*) *Ægyptum*, *& Rameſem*: At quoniam Veteres nemo reprehendere, vel mendacii arguere auſus eſt, eandem potentiam adſcribentibus Seſoſtri, neque Taciti vel Sacerdotis Ægyptiaci fidem hîc in dubium vocare fas eſt.

Nec hic offendere nos debet, quod *Græci* pleriq; *Seſoſtrem ſemper felicem, ſemper triumphantem* faciunt. *Juſtinus lib. II. cap. 3. §. 13.* Vexorem ſuum fugientem è Scythia, exercitu ſuo cum omni apparatu bellico relicto: Nam hoc ipſum de Seſoſtri canit *Valerius Flaccus lib. V.*

- - - - cunabula gentis
Colchidos hic ortusq; tuens, ut prima Seſoſtris
Intulerit Rex bella Getis; ut clade ſuorum
Territus, hos Thebas, patriumq; reducat ad amnem
Phaſidis; hos imponat agris, Colchosq; vocari
Imperet.

Cum igitur *Vexorem* Juſtini *eundem* eſſe ſciamus *cum*

Sesostride; statim & illud translucet, *Nino* illo antiquissimo longè *posteriorem* esse: Quamvis quo tempore Sesostris vixerit, certò definiri nequeat. Quod si de eo nobis constaret, Sesostrim Ægyptum esse, Danai fratrem (& sunt profectò, quæ *Manethonis* & *Eusebii* assertionem hâc in parte confirmant, v. g. cùm, quæ de inimicitiis Ægypti & Danai fratrum tradunt *Poëtæ Græci*; de Sesothios & Armais ex Ægyptiorum libris *Manethon*, eadem ferè de Sesostri narret *Diodorus lib. I. Bibl. c. 57. & Herodotus in Euterpe*) per accuratam supputationem generationum, collatam cum annis (quibus Danai posteri Argivorum regno præfuerunt) colligeremus incidisse Sesostris hujus ætatem in annum mundi 2475. Certè & *Eusebius*, quæ *Aëria* prius Græcis diceretur, circa hæc tempora *Ægyptum*, ab Ægypto tunc regnante, appellatam esse, auctor est: Atque ita non diu vixisset post exitum Israëlis ex Ægypto, Moyse adhuc superstite. Tamen *Josephus* in lib. Antiquitatum, *Sesacum*, qui anno mundi 2974. templum Hierosolymitanum spoliavit, eundem facit cùm Sesostri; cujus sententiæ quoque fuisse videtur *Tremellius cum Junio*, cùm *Sisak* in libb. Regum & Paralipom scriberent *Sasothim* Diodoro Siculo, & *Susakin* Justino dici; respicientes ad *Justini* locum suprà citatum de Vexore, & *Diodori Siculi* de Sesoosi; adeoq; ad arbitrium suum nomina detorquentes. *Vossius lib. I. de Idololat. c. 29. p. 223. Sesostrim* vixisse credit *Judicum temporibus*, 800. amplius annis, *ante Evergetam*. Quicquid horum sit, illud in confesso, Nino longè posteriorem esse; falsumq;

ſumq́; Juſtinum & alios, qui antiquiorem ſtatuunt. Danaim, cujus ibidem Juſtinus meminit: *Taunaſin* vocat *Jornandes in Geticis*, aitq́; mortuum à ſuis populis inter numina relatum: *Janduſum* verò *Arrianus apud Photium Cod. LVIII.* ubi Photius ait: *Arrianum in Parthicis narrare, Parthos, Seſoſtridis Ægyptiorum Regis tempore, & Janduſi Scytharum, ex Scythiâ in eum, quem ſequentibus ſeculis tenuerint, locum demigrâſſe.* At de his plus ſatis.

Nunc de *Semiramide* dicendum eſt. Hujus primum opus fuiſſe dicitur *Babylon*; quod *ſi verum* eſt (ut Scripturam Sacram conciliemus cum Scriptoribus profanis) ex ſuprà dictis *ſtatuendum* eſt, priori-bus bellis inter Aſſyrios & Babylonios geſtis *exciſam*, nunc *inſtauratam eſſe*. Aliàs ne profanæ quidem literæ unum Babylonis conditorem faciunt. Adeundus *Freinshemius ad Curtii lib. V. c. 1. §. 24. Salmaſius in Solinum p. 1227. Ludovicus Vives in Auguſt. lib. XIII. de Civ. Dei c. 2.* At *Hugo Grotius* in totum rejicit, quæ de Semiramide, Babylonis conditrice, profani Scriptores referunt. Vide illum in *notis ad lib. I. de Veritate Chriſtianæ Religionis p. 312.* edit. Pariſ. vel *p. 99.* edit. Lugdun. Nobis obſervatum eſt, *confuſa* eſſe *res duarum, vel trium, reginarum*; quæ omnes *Semiramidis nomine* appellatæ ſunt. *Tres* obſervavit *Voſſius lib. I. de Idololat. c. 23.* duas *Scaliger ad Euſeb. num. 583.* Sic Babylonis inſtaurationem vetuſtiſſimæ Semiramidi tribuerunt, cujus quædam inſigniora, ut hortus ille penſilis, ſecundum Beroſum, apud Joſephum debebant poſteriori, Nabuchodonoſoris conjugi.

Cæterum antiquiſſimæ genus variè traditur. *Grammatici Græci*, quorum verba citat *Caſaubonus ad Suetonii Cæſarem c. 22.* aſſerunt, *Cayſtrum* filium eſſe *Pentheſiléæ* Amazonis; qui in *Aſcalone* ex conjuge *Derceto* Semiramidi filiam genuerit. Verum dicunt in eo, Semiramin conceptam in Aſcalone; & conſentit *Diodorus Siculus lib. II. Bibl. c. 4.* Sed & Semiramin Dercetus eſſe filiam dixerunt multi. Conſulendus *Voſſius lib. I. de Idol. c. 23.* At iisdem *Derceto* eadem, quæ *Atergatis*, ſive *Athara*, ut *Juſtino* dicitur *lib. XXXVI. c. 2. §. 2.* Nam ex *Atergate*, literâ reciſâ, & levicula immutatione, vocata eſt *Derceto*; quâ in ſententiâ quoque fuit *Freinshemius ad Curtii lib. VI. c. 4. §. 25.* Hallucinatur *Caſaubonus* adoleſcens *ad Strabonis lib. XVI. Geogr. p. 265.* eandem faciens *Atergatem* cum *Aſtarte*. Nec ab hâc ſententiâ receſſit ævi maturior, cùm animadverſionibus *ad Athenæi lib. VIII. c. 8. Strabonem d. lib. XVI. p. 785.* ſic corrigit: Ατεργάτιν δὲ Ασέργιν (ſcil. ἐκάλεσαν) Δερκετὼ αὐτὴν Κτησίας καλεῖ. Id eſt: *Atargaten Aſtaran* (id eſt, *Aſtarten*, ſive, *Aſtaroth*) *dixerunt; quam Cteſias Derceto vocavit.* Rectiſſimè Voſſius: *alia eſt Aſtarte ab Atergati; hæc mater, illa filia.* Et hoc magis apparebit ex iis, quæ dicemus infrà: Nunc certi ſumus, *matrem Semiramidis* eſſe *Derceto* vel *Atergatin*.

At de Patre & aviâ Pentheſiléa Amazone, quis accedat Criticis illis Græcis, cùm Pentheſiléa Semiramide aliquot ſeculis ſit poſterior; ut quæ Trojano bello inter fortiſſimos Viros documenta virtutis ediderit? Præter alios innumeros vide *Juſtinum lib. II. c. 4. §. 31.*

c. 4. §. 31. & simul cognoscès, juvandæ Græcorum fidei non aliam Penthesileam Amazonem fingi posse. Idem *Justinus lib. XXXVI. c. 2. §. 2. Athares*, quæ eadem, ut diximus cum Atergati, *maritum* facit *Damascum*: Hic igitur *Semiramidis pater*. At tùm ex Orientalium quorundam assertione dicendum erit, *Semiramidem* esse ex *Chami* stirpe; nam (ut nos docent *Gabriel Sionita & Johan. Hesronita, Maronita è Libano de urbibus & moribus Orientalium, cap. 4.*) Damascum Damasci conditorem faciunt Canaani filium, Chami nepotem. Nos alteram aliorum Orientalium opinionem sequimur; qui *Damascum* Arabibus *Scian* dictum à *Semo* opinantur. Ipsius *Semiramidis nomen* inde derivat *Vossius*, aitq; credibile esse, posteros tanti Patriarchæ nomen suis subinde filiis imposuisse. Ita Ninus, Semi progenies (ut jam demonstravimus) in suâ domo, non illâ maledicta Chami, matrimonium quæsivit.

Eò verò me jam deducunt ea, quæ de Derceto & Semiramide tùm Diodorus Siculus, tùm alii scribunt; ut ipsam *Semiramidem* sub appellatione Deæ (quæ *Venus* Latinis dicitur) consecratam & cultam putent; adeoq; non unam de Venere fabulam cum historia Semiramidis vel unius vel mixtæ conferam Venerem (quæ Astarte vocatur, seu *Astoreth*, seu *Astaroth*) Syriâ Tyroq; conceptam fuisse, scribit *Cicero lib.* III. *de Nat. Deor. c. 23.* Nec nisi in *Syriâ* natales Semiramidis reperies, si Diodorum Siculum sequi voles; quamvis in eo nonnihil offensionis, quod Cicero Veneris patriam magis definitam velit *Tyrum*,

Diodorus Semiramidis *Aſcalonem*. Sed omittamus hoc. Quorſum tu mihi famam illam referes, Venerem *è ſpuma maris*, & Cœli prolibus, *à Saturno* abſciſſis, evaluiſſe? Quorſum illud tum ab aliis, tùm ab *Apulejo lib. VI. Metamorph.* traditum: *Columbas Veneri* ſacras, currum ejus gemmeum ſubire; & ſuſceptâ Dominâ, lætas ſubvolare? Vel illud à Nigidio: *Columbam* ovo inſidentem poſt aliquot dies excluſiſſe *Deam Syriam*, quæ Venus dicitur. Quorſum iſtud à *Varrone de Re Ruſticâ, & Plinio lib. XIX. Natur. Hiſtor. c. 4.* Veneri datam *hortorum tutelam*; & ejus honori ſacra Vinalia ruſtica, ante diem 12. Calendas Septembr. inſtituta? Quorſum notum illud *Veneris* cum Marte *adulterium*, libidines, & libidinoſa ſacra; quæ me dicere pudor prohibet? Quorſum *barbam* apud *Petronium* in Satyrico, & *idolum* in Cypro *barbatum* corpore, ſed *veſte muliebri*, cum *ſceptro* ac *ſtaturâ viri*, apud *Macrobium lib.* III. *Saturn. cap. 8.* Et ritum in Sacris Veneris Syriacæ, *viriles*, aut *muliebres veſtes* induendi à Cl. *Seldeno Syntagmate de Diis Syris c. 4. p. 280.* nobis oſtenſum?

Dico de his omnibus ſententiam meam: Quod (ut ſcribit Diodorus) Semiramis *ad lacum*, in quem illius mater *Derceto ſe abjecit*, nata & expoſita; inde *primum* de Venere fluctibus edita ſuam originem habet. Quod *columbas infantem* Semiramidem *alis foviſſe*, ac coagulato lacte, ex paſtorum mapaliis ſurrepto, nutriiſſe creditum eſt: Sed & ipſas columbas Semiramidi poſt mortem conſecratas legimus; inde *ſecundum* de Venere, ac columbâ Veneri ſacrâ. Quod

Semi-

Semiramin maximum *in adornandis hortis* curam habuiſſe, & illos ſeptem mundi miraculis annumeratos *penſiles hortos* condidiſſe, traditum eſt ab iis, qui duarum Semiramidum opera confuderunt; inde *tertium* de Venere hortorum tutelari Dea. Quod Semiramis non contenta, *militum* ſuorum *amores* exigere, etiam *ab equo*, Marti ſacro animali, *ſe adhinniri paſſa* eſt (ut ſcribit *Plinius lib. VIII. c. 42.*) inde *quartum* de Marte ſubſeſſore ac Venere, laſciviarum præſide. Quod Semiramis (ut auctor eſt *Juſtinus lib. I. c. 2.*) ne imperii majeſtas pueri manibus inniteretur, vel orbis terrarum pro pila daretur immaturo Ninyæ, velut in oblectamentum ludi; neque proceres ad ſupercilii muliebris reverentiam effœminari ſe crederent; ſe ſe pro uxore *filium*, pro fœminâ *puerum ſimulavit*; inde *quintum* de mutatione ſexus in Venere. Cætera Semiramidis, ut in Mediam & Perſiam profecta, multa monumenta ſtruxerit, montibus ac rupibus divulſis, itinera magnis impendiis directa & plena fecerit; Æthiopiam ſubegerit, Indiam (ſed fortunâ parum proſperâ) invaſerit; hæc, inquam, omnia fuſiùs exſequitur Diodorus Siculus. Tandem ob libidinem *inſidiis filii* petita & *interfecta* eſt; ut ſcribunt *Juſtinus lib. I. c. 2. §. 10. & Agathias lib. II. p. 54. Diodorus lib. II. c. 20.* regno ceſſiſſe ſcribit. De hâc ipſâ reginâ è recentioribus ambitioſè ſcripſit *Loënſis tom. V. Critic. lib. VI. c. 22.*

Succeſſit NINYAS, Nini & Semiramidis filius. Νινύας ζάμης dicitur *Africano apud Scaligerum in Excerptis Veterum Græcorum*, ſub finem operis Eu-

sebiani *p. 360.* Ipsi *Eusebio*, sive interpreti Hieronymo, *Ninyas Zameis. Justinus lib. I. c. 2. §. 11. & Diodor. Sicul. lib. II. c. 21.* scribunt, bellandi studio & periculorum audaciâ matrem nequaquam imitatum, in regiâ omne vitæ tempus exegisse; sic ut à nemine, præterquam concubinis & eunuchis, conspiceretur.

Ab hoc proximus ARIUS, inquit *Besoldus.* Ἄρειον vocat *Africanus* suprà citato loco: Ab hoc Græcorum ἄρης, sive *Mars.* In quo nos confirmat non tàm nomen, quàm auctor *Chronici Alexandrini p. 88. 89:* Post *Ninum*, inquit, Assyriis imperavit Rex, nomine *Thurras*; cui pater *Zames*, idemq; ex Rhæa frater: *Martis nomen* indidit à planeta ejus nominis. En, *Mars* ille belliger Deus & ipse *ex Assyria* prodiit; & *inter successores Nini* fuit! Sed quod ait, successisse Nino, Nini urbis conditori; videtur confudisse *Nini* & *Ninyæ* regnum. Totus locus *(p. 86. 87.)* sic habet: *Ninus regni Assyriorum potens factus, urbem Niniven condit; primusq; in eadem regnat cum conjuge, ducta* Semiramide *matre in uxorem; quam &* Rhæam *nuncupabant.* Nino *successit in Assyriorum regno* Thurras, *cui Zames pater.* Manifestum (quod dixi) *confusos* esse *Ninum* & *Ninyam*; nam *Ninus* senior Ninum condidit, & *Ninyas* matrem Semiramidem habuit; eandemq; conjugem, quod *Apollodorus* scriptum reliquit apud *Photium Cod. CLXXXVI. narrat. 9.* Quamvis alii diversum referant, Semiramidem cum concubitum ejus peteret, occisam. Separemus igitur separanda; & cum postrema de Ninya vera sint, ne successionem Assyriæ Regum aliter constituamus, quàm

ut

ut à quamplurimis Scriptoribus traditur. Unde nec illud probamus, quod *Zamem* diversum facit ab eo, qui Semiramidem matrem loco conjugis habuit. *Zames* idem qui *Ninyas*, Rex Assyriorum, Nini filius; quod ex Africano & Eusebio docuimus: Ergò idem, cui mater & conjux Semiramis. Non assentior *Vossio lib. I. de Idololat. c. XVI. p. 126*; qui apud auctorem Chronici Alexandrini legit Ζάννης, sive Ζὰν; quæ sit antiqua *Jovis appellatio*. Ut illud facilè concesserim, Thurræ patrem *Jovem* fuisse dictum, sicut ipse Mars fuit; ita propter Africani & Eusebii descriptionem locum Chronici Alexandrini, cum iisdem comparatum mutare non licet. *Arii* (qui idem cum *Thurrâ*, sive *Marte*) pater & antecessor Zameis, aut *Zames*. Unde illud potiùs suspicer, Græcos posteriores à vetustissimo Assyriorum *Zamei*, vel *Zame* habuisse, appellationem Jovis Ζὰν: Literas enim μ & ν sæpe mutârunt pro arbitrio suo. Sed quæ tandem res gestæ *Arii*, sive *Thurræ*, sive *Martis*? Addit Chronicon, fuisse *acerrimum bellatorem, qui expeditione contra ſplagas Arctoas ſuſceptâ Caucaſum quendam, è ſtirpe Japeti, filii Noæ, bello aggreſſus interfecerit; ejusque regnum invaſerit: Atque in Thraciam progreſſus ibidem extinctus ſit.* Stramineus Berosus ait: *Bactrianos & omnes Caſpios ſibi ſubjeciſſe*, quod figmentum Besoldus utriq; Synopsi inseruit. Id igitur vos expungere & inter narrationes transmarinas referre velim.

Arium excepit ARALIUS, ut scribit Africanus & Eusebius; *Besoldus* ingenio & studio clarum fuisse tradit, sed rursus *ex Anniano Beroso*; quem toties nominare piget pudetq;.

Aralio

A Ralio ſucceſſit XERXES, quem *Balæum* cognominatum, auctor eſt Euſebius; ſed nihil tale Africanus, quem ille ubique ferè compilavit. Hîc rurſus *Beſoldus* fabulas Annianas vendit, Balæum plurimas gentes perdomuiſſe, & ſuas fines ad Judæam usque produxiſſe. Ideoque *Xerxem*, id eſt, *bellatorem* & triumphatorem fuiſſe cognominatum. Has laureas ut *Viterbienſis Monachus* comportaret, occaſionem illi præbuit, cognomen Xerxis apud Euſebium lectum. Inter Reges, quos *Schickardus in Tarich. p. 37.* recenſet ex Orientalium ſcriptis, & in Aſſyria rerum potitos exiſtimat, fuiſſe *Tahmuraths*; qui à victoriis & ſtrenuitate ſua *Diuband*, id eſt, *Dæmonis lictor* cognominatus ſit: At quis affirmare ſuſtineat, eundem eſſe cum Xerxe noſtro?

Poſt Xerxem Aſſyriorum Rex fuit ARMAMITHRES, juxta Africanum & Euſebium. *Nugarum architectus*, *Annius*, ut aliquid de hoc loqueretur (quem ne nominare quidem potuit; vocat enim *Armatriten*, ſecutus, ut arbitror, vitioſam lectionem Codicis Euſebiani) magis ad voluptates & delitias converſum ſcribit; & ea, quæ ad libidinem ſpectant, inveniſſe, vel inventa ampliâſſe. In hâc palude piſcatus eſt Beſoldus, ut apparet.

Armamithris ſucceſſor, BELOCHUS, quid geſſerit, me quidem latet; quamvis antiquitatem diligenter conſulerim. *Beſoldo* hîc quoque *Annii* protervitas illuſit, ut diceret, maximè circa auſpicia & divinationes fuiſſe occupatum. Miſeret me literarum, quæ illi ad hæc figmenta (quibus hiſtoriæ majeſtas traducitur) ſubſervîêre.

Belocho

Belocho ſucceſſorem dant BALEUM, de quo *Beſoldus* ex *pſeudo-Beroſo* nugari pergit, alteram à Semiramide virtutis & induſtriæ militaris laudem habuiſſe; atque doctorum hominum ſcriptis valdè celebratum fuiſſe. Nos ne unum quidem elogium ex omni antiquitate de hôc Rege citare poſſumus.

Poſt Baleum SETHUS, Africano, ALTADAS Euſebio. Sed & hîc Anniani commenti laciniam Synopſi ſuæ aſſuit Beſoldus, dicere ſolitum Altadam: *Stultum eſſe, multis defatigari laboribus; & variis implicari curis, amplificandi regni gratiâ &c.* Nos æquè ſtultum arbitramur, amplificandi nominis cauſa ſcandere in alienos fines, & hiſtoriam veterem ſcribere hiſtoriæ veteris rudem.

Poſt hunc apud Euſebium & Africanum, reperio MAMYTHUM; *Beſoldus* antiquum obtinens, belli curam ab hoc Rege rurſus excitatam ſcribit; ejusque potentiam Syris & Ægyptiis ſuſpectam fuiſſe. Verum & hæc ſunt è Viterbienſi tripode.

In ASCHALIO, ut Africanus vocat, ſive MANCHALEO, ut Euſebius; *narrandi argumentum deficere*, conqueritur *Beſoldus:* Scilicet; quia Beroſus hypobolimæus (*à quo auxiliares copias hactenus in promtu habuit*) præter expectationem hîc conticeſcit.

At in SPHÆRO (qui poſt *Manchaleum* Rex Aſſyriorum fuit) rurſus poëtica tibiâ canit Annius, canit & *Beſoldus*; virum illum fuiſſe magnâ virtute ac prudentiâ.

MAMYLI, ut legitur apud Africanum, ſive MAMI-

MAMITI, ut apud Eusebium, eadem fortuna, quæ Manchalei modò fuit: Hujus, inquit *Besoldus*, nullum facinus commemoratur; nam & hîc *ludionem præsultor Annius destituit.*

SPARTHEUM post hunc Regem nominat Africanus, SPARETUM Eusebius, quem secutus est Annius; sed ex ingenii sui promtuario adjicit, *sub hoc cœpisse miranda in orbe.* Digna hæc sunt Anniano seculo, quo *miranda in omni historiâ Monachali* utramq; paginam faciebant. Nostro, quo densa illâ nox papalium temporum discussa est, & veritas longè lateq; explicavit jubar suum; aliter loqui decebat. At nihilominus hoc etiam emblemate Besoldus utramq; Synopsin vermiculatam esse voluit.

ASCATADES ultimus est, quem nominat pseudo-Berosus; & sanè nos magnâ molestiâ liberat, quod impostorem calamum, manumq; à tabulâ hîc submovit. Ipse namque *Besoldus ex Anniana culcitrâ*, cui tàm suaviter hucusq; indormivit, *sustulit caput*; & postquam fabularum hamaxarius sese exoneravit, *ivit ad alios, haut paullò melioris fidei.* Verba sunt: *Ab hoc* (Ascatade) *viginti Reges à quibusdam numerantur ad Sardanapalum, tricesimum octavum Assyriorum Regem.* Eumque Vellejus tradit, à Nino & Semiramide loco *trigesimo tertio (levi numerorum ab aliis, quos sequimur, variatione) natum. Sic, ut semper successor regni paterni filius esset.* Eusebium hîc sequitur, qui à Nino ad Sardanapalum Reges XXXVI. numerat. His *Besoldus* adjicit *Nimrodum* & *Belum*; sed *Africanus, quem Eusebio præferunt* eruditissimi

Viri,

Viri, *Sardanapalum*, quadrageſimum primum facit à Belo, Nini patre. Idem ab Aſcatade numerat Reges XXIV. quorum nomina ſunt hæc: AMYNTAS, BELOCHUS, BALATORES, LAMPRIDES, SOSARES, LAMPARES, PANNIAS, SOSARMUS, MITHREUS, TAUTAMUS (qui & TEUTANES) TEUTÆUS, ARABELUS, CHALAUS, ANABUS, BABIUS, THINEUS, DERCYLUS, EUPACMES, LAOSTENES, PYRITIADES, OPHRATEUS, EPHACHERES, ACRACARNES, TONOSCONCOLEROS, qui & SARDANAPALUS. Quod *Vellejus* ait, ſemper ſucceſſorem Regni paterni fuiſſe filium, neſcio unde hauſerit. *Agathias lib. II. p. 55.* auctor eſt, in *duabus familiis* ſtetiſſe Aſſyriorum regnum: *Nini & Semiramidis poſteris*, inquit, *ad Belum usque Dercetadæ filium regnarunt. Cùm enim in hoc Belo Semiramicæ ſtirpis ſucceſſio deſineret, Belitaras quidam nomine, vir inſitor, & hortorum (qui in regiâ erant) curator ac magiſter, imperium ſibi mirâ ratione vindicavit, ſuoq; generi inſevit; quemadmodum Bion & Alexander Polyhiſtor memoriæ prodiderunt.* Hæc *Agathias*. Qui per *Belum* intelligere videtur *Belochum*, Amyntæ ſucceſſorem; & per *Belitaram Balatorem* Africani: Et ſi filius ſemper ſucceſſit patri, ſecundum Africanum *Acracarnes* pater eſt *Sardanapali*; vel ſecundum Euſebium *Ocrazapes*. At ipſe in ſepulchro ſuo ſe dixit *Anacyndaraxis* filium; alii *Anabaxeris*, vide *Athenæum lib.* XII. *p. 528. 529.* Niſi *unum* Regem *diverſis* Scriptoribus *aliter* atque aliter appellatum

tum dicere volumus, vixerit; ut Vellejo, vel alii (unde Vellejus hausit) fidem commodemus. Sed sive unius, sive duarum familiarum imperium fuit, *in Sardanapalo finitum est.*

Sardanapallum scribi debere, ex *Scaligeri notis ad Eusebii num. 1178*, docet *Bernegg. ad Justin. lib. I. c. 3. §. 1.* Addi velim eundem *Scaligerum in Priapeja p. 211. Schickardus* hunc in Orientalium scriptis *Zabum Nodharem*, ex fratre *Tahmasb* nepotem, describi putat, in *Tarich pag. 41. 43.* Vocatur enim in iisdem *gulosus, commessator, heluationi deditus*; in quo linea defecerat. De hoc eodem fragmentum istud extat apud *Nicolaum Damascenum in Excerptis Peiresc.* p. 424: *Sardanapalus Assyriorum Rex à Nino & Semiramide originem ducens, assiduè intra palatium, in urbe Nino degebat; neque arma tractans unquam, neque venatum egrediens, more superiorum Regum; sed faciem liniens, atque oculos pingens, & cum pollicibus implicatione crinium contendens* (ita vertit illustris *Salmasius in epist. de Cæsarie virorum, & coma mulierum p. 561.* perperam *Henricus Valesius*, & comæ compositione contendens) *prorsusq; muliebri diffluens mollitie.* Scribit *Athenæus lib.* XII. *p. 529.* cerussa oblitum, muliebriter vestitum, cum pellicibus carminantem purpuram, ac *sedentem pedibus porrectis, in altumq; sublatis*; tinctis fuco superciliis, muliebri stolâ indutum; levigatâ pumicis attritu facie, colore quàm lactis candidiore conspectum ab *Arbace*; cum à *Parameize* eunucho videndi copia facta esset. Igitur indignitate rei motus vir magnaminus, adscito in com-

militium

militium *Béleſi*, Chaldæorum nobiliſſimo, apertè deficit; & quamvis ter victus, ad ultimum totum exercitum Sardanapali internecione delet. Ipſe Rex ferè *per triennium* obſeſſus, cùm longam *murorum* partem *inundatio* fluvii dejeciſſet; ſpe retinendæ urbis & imperii depoſita vitam per infames voluptates & omnis generis deliciis actam, *ſpontaneo vivicomburio* finit. Legendi *Diodorus lib. II. c. 24. 25. 26. 27. Nicolaus Damaſcenus in dictis Excerptis. Agathias lib. II. p. 55. Athenæus d. l. Juſtinus lib. I. c. 3. & alii.*

Hic finis primæ Dynaſtiæ Aſſyriorum fuit, cùm ſtetiſſet annis mille trecentis; & quod excurrit. *Strabo lib. XVI. p. 737.* ſimul *everſam* ſcribit *Ninum*, at *Scaliger ad Euſebii num. 1213. & 1398.* Ninum exciſam *negat*; ſaltem enim vult dominum mutâſſe, imperio ad Arbacem translato; & hoc ipſis contigiſſe, quod *Jonæ* comminatione ad Deum *converſa jejunium* publicè indixerit: Jonam enim ipſum ad Niniviras veniſſe, cùm Sardanapalus regno potiretur, ibidem exiſtimat.

Quærere tamen hîc quisquam poſſit, quidni & *Sardanapalus* conſervatus eſt, cùm *Nini regem* etiam *in cineribus* pœnitentiam egiſſe ſacræ literæ doceant? ne quid diſſimulem, vix mihi perſuadeo, de Sardanapalo Scripturam explicari debere; nec tamen ad rationem temporum aliud ſtatuere poſſum, quàm regnante apud Aſſyrios Sardanapalo, Jonam veniſſe Ninum. Dicam hâc de re ſententiam meam, ut audiam, quid judicent peritiores: Vivo Sardanapalo, *alius etiam Rex in urbe Nino* regnabat. *Athenæus*

lib. XII. p. 529. Sardanapalus filios tres, filiasq; duas (res suas in pejus ruituras cùm præsensisset) ad Ninum Nini Regem ante miserat, cum tribus millibus talentorum auri. Turbat quidem *Diodorus Siculus lib. II. c. 26.* qui Sardanapali liberos missos scribit ad *Cottam*, Paphlagoniæ præfectum; sed verum mihi dicere videtur *Athenæus*, & juvat ejus narrationem ipse *Diodorus*; cùm è Ctesia Sardanapalum alibi quàm in urbe Nino periisse scribit. Unde suspicari libet, aliquando sedem Assyriaci Imperii fuisse in alia civitate, quàm Nino; & Ninum alterius potestati commissam, de quo interpretandam censeo Scripturam. At seponamus hoc; illud ex *Ammiani Marcellini lib. XXIII. p. 251. edit. Vales.* certissimum, *Ninum* adhuc *integram* fuisse *Juliani ævo*; sub quo Ammianus vixit.

Mortuo Sardanapalo, inquit Besoldus, *monarchiam Arbazes & Belochus inter se partiuntur; & Belochus quidem Babyloniæ, Arbazes verò Medorum atq; Persarum Rex factus est. Belochus post hanc mutationem primus Assyriorum Rex, Manahem Regem Israëlis vectigalem sibi fecit.* Hanc sententiam suam repetiit in Synopsi majore; sed hic rursus animadverte, ducem ac doctorem habuisse non bonum *pseudo-Megasthenem*, eundem, qui *Berosum* fabricârat; sed cùm inscitus opinaretur, perinde esse *Metasthenem* dicas an *Megasthenem*; spurio partui spurium nomen imposuit. *Falsissimum* est, quod ait, *tempore Arbacis bipartitam* fuisse Monarchiam: *Unus* Monarcha fuit *Arbazes*, cujus beneficio non partem Monarchiæ, sed *Satrapiam Babyloniæ* obtinuit *Belesis*. *Diodorus Siculus*

culus lib. II. c. 24: *Arbaces, laudato Viri consilio,* σατραπείαν τῆς Βαβυλωνίας, *Babyloniæ præfecturam (si res felicem habitura esset eventum) ei despondet.* Et mox c. 28: *Nec traditam initio in Babylonios præfecturam homini ademit.* Absurdum igitur est, è Satrapâ & beneficiario facere Monarcham: Nec aliter fuisse sub Arbacis successore, nos docet *Nicolaus Damascenus in Excerptis Peirescianis p. 427.* ubi refert, *Parsondam,* virum robore & animi magnitudine singulari, cum *Nanybrum* Babyloniæ præfectum inaures gestantem, ac propè rasum, prorsusq; effœminatum ac imbellem videret; à Medorum Rege petiisse, ut Regnum Nanybro ademtum sibi concederet. Satis manifestum, Babyloniæ sive præfecturam, sive regnum tùm fuisse sub potestate Medi; Regemq;, vel Satrapam Babylonis nihil aliud, quàm clientem ac precarium. Et similem fortasse Satrapam, extincto Sardanapalo, Nini creavit Arbaces. Ac quemadmodum arbiter ille rerum humanarum nil stabile aut firmum esse voluit, præter ipsum,

\- - - *uni Deo*
nunquam senectus, atra nec mors imminet;
Sed alia miscet domitor ætas omnia:

Sic ingens illud *imperium,* quod *integrum* invasit, integrum administravit *solus Arbaces*; aliquantò post in aliquot lacinias discerptum est. Nam & *Assyrii* & *Babylonii* à *Medis* deficientes, novi & liberi regni (quod non amplius dependeret ab arbitrio Regum Mediæ) auctores fuerunt; ita uno tempore *unius* Monarchiæ *tres partes* reperire licet in historiâ sacrâ

& profanâ : *Assyriam*, *Babylonicam*, & *Medicam*. Tangit hos primæ Monarchiæ motus & dissidia *Orosius lib. I. c. 19.*

Ex Assyriis, qui à Medis defecerunt, de nomine primum novimus PHULLUM, è *II. Reg. 15.* & *Joseph. lib.* IX. *Antiq. c. 11.* Isque *Manahem*, Israëlis Regem, armis eò redegit; ut pacis redimendæ, & confirmandi regni offerret *mille argenti talenta*, id est, *quindecies centena florenorum millia*. Cùm autem hujus regnum ab interitu Sardanapali distet integro seculo (vide præter alios *Calvisium in anno mundi 3180.*) cùmq; αὐτοκράτως ipse fuerit (bellum enim Israëliticis intulit, non facturus, si quidem Medorum imperio subjectus fuisset) vel hinc constat, quàm in historiâ Assyriorum nihil ferè sani, aut veri loquantur vel Besoldus, vel alii; qui *Belesin* Diodori, Arsacis σύγχρονον, eundem faciunt cum *Phullo*.

Huic successit TEGLATH-PHAL-ESAR, ut *Scaligero* describitur *ad Eusebii num. 1178.* TEGLATPHALASSAR *Joseph. d. l.* IX. *c. 11. & 13.* Hic est, qui expugnatâ *Damasco*, & occiso *Rase*, Damascenos *in superiorem Mediam* traduxit. Sed ante Israëlitas quoque aggressus *tribum Nephthali*, in Assyrios *captivam* abduxerat.

Post hunc Reges Assyriorum fuerunt JAREB & SARGON; quos excepit SALMANASSAR; qui *Samariam* expugnavit, & excidit A. M. 3227. Populumque *Israëliticum* in *Medos*, *Colchos*, *Indos* atque *Æthiopes* miserabili ac perpetuâ *servitute* dispersit. Nunquam hæ tribus in patrium solum redierunt,

runt, aut conjunctæ Judæis sunt; sed inter barbararũ gentium imperia, etiam hodie, improbæ defectionis graves pœnas exsolvunt, ut ex *Josephi lib.* II. *Antiq. Jud. c.* 5. docet *Cunæus lib.* I. *de Republ. Hebr. cap.* 8. Unde satis apparet, quantum illo tempore attenuatum fuerit *Medorum* imperium; cujus tantam partem obtinuit *Salmanasser*.

Eo mortuo, regno Assyriorum potitus est SENNACHERIB, clade divinitùs immissâ, cùm Ezechiam Regem pientissimum bello premeret, notissimus. Occiso successit ASARHADDON, quod solum è sacris literis, & fragmento *genuini Berosi*, apud *Joseph. lib. X. c.* 2. novimus; cui ASARCHODDAS dicitur. Quo fato perierit, quemq; successorem habuerit, non constat.

Besoldus furfure & quisquiliis *Pseudomegasthenis* nos pascit, cùm ait: *Merodach autem, Babyloniæ præfectus, hisce turbis defecit, vicinas gentes, partim gratiâ, partim vi paulatim ad se transfert. Indicit bellum; & duodecimo sui Regni anno Asarhaddone devicto, totum Assyriorum Imperium Babylonis adjunxit.* Hæc *Besoldus*, à vero prorsus alienus; quia Pseudomegasthenes post *Asarhaddonem* Regem constituit MERODACHUM: Hinc illa somnia de everso per Merodachum Assyriorum regno. Nos scimus aliquot ætatibus post Merodachum cecidisse alteram illam Assyriorum Dynastiam: Nam A. M. 3312. hoc est, 78. à missâ legatione Merodachi ad Ezechiam, *Phraotes* Assyrios bello aggressus est; & anno 3345. integro seculo post Merodachum Cyaxares iisdem bellum

intulit, Ninum obsedit; & tandem expugnavit. Videndus *Calvisius in iis annis*, & conferendus *Herodotus in Clio. Joseph. l. X. c. 3.* scribit: *Circa eadem tempora imperium Assyriorum per Medos destructum est.* Meminit hujusdam excidii *Jeremias*, *cap. L. & Ezech. c.* XXXI. & XXXII. Eversoribus licet haud nominatis. Igitur *bis peccant* cum Besoldo, qui Assarhaddonem ultimum faciunt, & qui *regnum Assyriorum* eversum volunt à Merodacho Babylonio; cùm centum & amplius annis post *eversum* sit, ductu & *auspiciis Medorum.*

Accedit figmentum tertium de causâ defectionis Merodachi: *Cùm fratres, Sennacheribi filii, bello civili sese attererent, interim Merodachum rebellâsse.* Quasi verò Merodachus auctor Dynastiæ novæ Babyloniorum, vel Chaldæorum haberi debeat? Immò sic res habet: Quemadmodum ab Arbacis Medi successoribus *Assyrii*, sive Phullo, sive alio duce defecerunt; sic aliquando post in libertatem sese vindicârunt *Babylonii*, non Merodacho duce, sed Nabonassore A. M. 3203. Regnabat tùm apud *Medos Articas*, quartus ab Arbaze; apud *Assyrios*, ut opinor, *Teglathphalesar.*

Hæc est altera Dynastia Babyloniorum post diluvium; cùm prior à Nimrodo cepta in posteris ejus desiisset, tùm ab Assyriis, tùm ab Arabibus extinctis. Quot deinde *Nabonassari successerint*, eos recensebo ex *Claudii Ptolemæi Canone*; quem beneficio Doctoris *Overalli Angli* omnium emendatissimum habuit *Calvisius*; & publicavit in *Isagog. Chronolog. c. 11.* ex

quo

quo nemini non apparebit, *Beſoldum* in primâ Monarchiâ *nihil ſciviſſe*; nihil etiam ſubſidiorum acquirere ſibi voluiſſe, ut juventuti ea traderet, quæ ætatem ferre poſſent. *Nabonaſſare* igitur Chaldæorum Rege mortuo, ſucceſſit NASIUS A.M. 3218. Exin bini, CHINZIRUS & PORUS A. M. 3220. Pulſis à ſubditis, DILULÆUS [vel rectiùs JUGÆUS] ſufficitur A. M. 3225. Poſt quem regnare cœpit MARDOCEMPADUS A. M. 3229. Hic *Merodach* parte priore nominis ſui Eſaiæ Prophetæ dictus (anno ſeptimo imperii ſui) *legatos ad Ezechiam* Regem miſit. *Baladam* vocat *Beroſus apud Joſeph. lib. X. c. 3.* Eum excepit ARCIANUS A.M. 3241. Quo poſt quinquennium mortuo *bienne interregnum* fuit, id eſt, ab A. M. 3246. usque ad annum 3248. quo regnum Babylonicum ſuſcepit BELIBUS in optimo exemplari dictus; ſed BELITHUS *Scaligero*. Belibum A. M. 3251. ſecutus eſt APRONADIUS, Scaligero *Aporonadorus*. Apronadium RIGEBELUS, Scaligero *Herigebalus* A. M. 3257. Rigebelum MESSESSIMORDACUS A. M. 3258. Scaligero *Meſnoëmandacus*; quo defuncto A. M. 3262 rurſus *interregnum* fuit annorum ſolidorum *octo*. Tum (anno ſcilicet M. 3270.) Babylonii Regem habuerunt ASSARADINUM, Scaligero *Jeraëden*. *Aſſaradonem*, Sennacheribi filium, exiſtimâſſe videtur *Dionyſius Petavius part.* I. *lib.* II. *Rationarii Temporum. c. 2.* ſed nomini & rationi temporum his minus roboris ineſſe reor; quàm ut *Aſſyrium* & *Babylonicum* regnum hoc tempore *conjungam*, & ſub *uno*

fuiſſe credam. *Diverſos* Reges (ut dixi) ſimul habuit *Aſſyria, Chaldæa, Media.* Tum & *Aſſyrii* parùm æquos habuiſſe videntur *Babylonios*, quod ex legatione honorificâ Mardocempadi ad Ezechiam Aſſyriorum hoſtem, tùm ex *Joſeph. lib. X. c. 6.* colligi poteſt; ubi obſervo, *Medos* in deſtruendo *Aſſyriorum* regno à Babyloniis adjutos fuiſſe. Quæ nationum illarum diſſidia eò me deducunt, ut *Aſſaradinum* iſtum *Babylonium* omninò diſtinguam ab *Aſſaradone Aſſyrio.*

Poſt Aſſaradinum Babyloniis imperavit A. M. 3283. SAOSDUCHEUS; & A. M. 3303. CHYNILADANUS, quorum alter *Saosducinus*, alter *Riniladachus*, Scaligero corruptè dicitur. Hinc A. M. 3325. regnum Babylonicum longè clariſſimum indeptum eſſe NABOPOLASSAREM, *patrem Nabuchodonoſoris*; qui per filium A. M. 3342. *Pharanem Necho* ad Euphratem magno prælio devicit, & *Tyrum* obſidere cœpit. Moritur A. M. 3346. relicto ſucceſſore NABUCHODONOSORE. De hoc jam credere poſſumus, quæ *Beſoldus* ſcribit in utrâq; Synopſi; nec quisquam ignorat, qui ſacræ lectioni deditus. Hic enim ipſe, qui *Joakimum*, Regem Judæ, *captivum* abduxit *Babylonem* A. M. 3349. expugnavit *Hieroſolyma* A. M. 3360. expugnavit Hieroſolyma A. M. 3360. *d. 4. Julii*, deſtruxitq; templum, anno eodem *d. 4. Auguſti*. De hujus ſucceſſoribus ut dicam *in cap. ſeq.* facit Beſoldus.

Jam & de *ſucceſſoribus Arbacis* dicendum eſt, quorum fuit *tertiæ partis* in monarchia primâ poſſeſſio, ARBACE, qui Sardanapallum evexerat, mortuo,

mortuo, A.M. 3105. ſucceſſit MANDAUCES filius. *Diodorus Siculus lib.* II. *c.32.* è Cteſia, quem ibidem eò lubentius ſecutum ſe profitetur, quod è Regiis Perſarum membranis ſtudioſè indagârit Symbola.

Mandauces ſucceſſorem reliquit A. M. 3155. SOSARMUM. *Diodorus* ibidem. Ab hoc defeciſſe mihi videntur Aſſyrii, indignati Orientalis Imperii ſedem à ſeſe in Mediam translatam.

Soſarmo A. M. 3185. ſuccedit ARTICA. *Diodorus d. l.* Sub hoc Nabonaſſar Chaldæos ſuos ad faſtigium ſummæ majeſtatis evexit.

Poſt hunc regnare cœpit A.M. 3217. ARBIANES, & A. M. 3239. ARTÆUS, vel ARSÆUS, qui & Dejoces dicitur. Hujus tempore, cùm jam liberum regnum fuerit Babylonicum, non capio, quomodo *Nanybri* Babylonii regnum precarium ſub Artæo *Nicol. Damaſcenus* referat? Locum jam ſuprà citavimus. Credebam ea, quæ *Damaſcenus* ſcribit, contigiſſe ſub Mandauce: Ait enim, *Parſondam* Babyloniæ præfecturam ſibi petiiſſe à ſucceſſore Arbacis; ut videatur ſucceſſorem proximum intelligere. Sed impedit *Diodorus Siculus*, qui Parſondam vixiſſe ſcribit ſub Artæo, quinto Medorum Rege. Explicabunt hoc mihi, qui ſagacioris ſunt naſi, & ingenio fidunt. Illorum erit πνεγμᾶς.

Artæi, ſive Dajocis filius, ARTINES fuit, idemq; Phraortes dictus; ad quod regnum deſcendit A. M. 3293. Sub jugum miſit Perſas; &, cùm armis Aſſyrios peteret, occiditur A. M. 3314. ASTIBARUS, quí & Cyaxares, parentis mortem ultu-

rus, bellum cum iisdem continuat; Ninoq́; expugnatâ, ſecundam Aſſyriorum Dynaſtiam ſimul excidit. Idem cum *Halyatte*, Lydorum Rege, bellum gerit atrociſſimum; quod Scythas transfugas recepiſſet, ac demum poſt quadrageſimum regni annum, ſive A. M. 3355. fato fungitur.

Succedit filius APANDAS, Græcis Aſtyages; qui filiam *Mandanem* in matrimonium dedit *Cambyſi*, modicæ fortunæ viro; ut paterna humilitas nepotem, à magnarum rerum molitionibus revocaret. Somniârat enim *Aſtyages* ex naturalibus filiæ *vitem enatam*, cujus palmite omnis Aſia obumbraretur; hinc regni ſui deſtructionem metuens, ut fatum averteret, filiæ partum opprimendum cenſuit. Fruſtra! *materiam & alimentum præbet fato, qui obnititur.* Nam, ut inquit *Nicephor. Gregor. lib. VII.* hoc tale eſt, *ac ſi quis ignem metuens ædibus jam circumdatum, non extinguat eum; ſed ſarmentorum faſces aggerat, & oleum affundat: Aut ſi quis, furente Boreâ & tempeſtate, exiguâ fragiliq; cymbâ contra fluctus per eos eluctari conetur.* Exempla infinita ſunt, quæ confirmant; quò magis homines impedire progreſſus eorum nitebantur, quos cœleſtis providentia magnis deſtinârat imperiis; eò faciliorem ipſis ad præfixam divinitùs metam perveniendi viam ſtraviſſe, quæ ſunt verba *Leunclavii l. 1. Hiſt. Muſelm.* Sic *Aſtyages*, cùm nepotis cædem imperâſſet *Harpago* (cui ſecretæ regiæ domus innitebantur) deceptus eſt. Veritus hic, ne pœnam obſequii lueret, ſi Aſtyage mortuo *Mandane* rerum potiretur, non neçat; ſed paſtori regio exponen-

exponendum tradit. Quid multis? hæc omnia notissima sunt; *Justinus l. I. c. 4. 5. Herodot. l. I. Val. Max. lib. I. c. 7.* Sed qui oscitantiæ manifestus est, cùm scribit: *Astyagem* nepotem suum *Cyrum* è *Mandane* filia (quod Asiæ dominatum fatis ei destinari per somnia cognovisset) exponi jussisse. Imò *jussit occidi, non exponi*; & quod Harpagus contra mandatum exponendum tradidisset, *filium* ei *epulandum* apposuit. Causa *errori Valerio* fuerunt illa *Herodoti* antecedentia, non bene expensa: *Hic itaq;* (Mithridates) *accersitus properè, cùm venisset, inquit ad eum Harpagus: Jubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, ut celerrimè pereat; & hæc, ut tibi dicerem, mihi injunxerat.* Hæc ita *simulabat Harpagus* se accepisse, non acceperat. Sed è recentioribus ad eadem offendisse deprehendo *Just. Lipsium*, & *Joh. Cluverum:* Alter in *comment. ad Senecam l. de irâ c. 15.* auctorem illum notat, quod Harpagus regiæ crudelitatis causam ignorârit, quæ fuerit; quod Harpagus jussus Cyrum, Mandanes filium, exponere in deserto monte, per alium id exsecutus, alium successum habuerit; atque ita rem narrari *Herod. lib. I.* Alter in *Epitome Historiarum p. m. 63.* eodem planè modo: *Cyrum*, inquit, *infantulum, si Herodoto fides, avus exponi jusserat.* Intolerandum in utroque, Herodotum tàm negligenter & legere & citare.

Sed hæc ἐν παρόδῳ. *In Astyage Regnum Medicum finitum est*, cùm illi per XXXV. annos præfuisset, de quo casu dicam *cap. seq.* Mihi ferè accidit, quod figulo, qui urceolum instituerat; currente rotâ vidit ampho-

amphoram exire: Vel quod aliis, quibus fictilem currum Tarquinius formandum locaverat; nam his ita crevit inter flammas, ut ad eximendum necesse fuerit, fornacis culmen dejici. Eodem modo, sub scribentis manu insperatum incrementum cepit hoc caput, & propositi nostri modulum egressum est.

CAPUT IV.

Evilmerodachus successor Nabuchodonosori. Nerigliſſar non Rex, sed tutor Regis. Igitur verus Evilmerodachi successor Belzasar. Hic fustibus occisus in convivio. Figmentum de Babyloniis obsidione, cùm occideretur Belzasar. Darius Medus successor Belzasaris nec Astyagis filius fuit, nec Rex Medorum. Iosephi auctoritas, quam Besoldus sequitur, rejecta. Berosi fides major in rebus Babyloniis. Belzasar idem cum Laborosardacho: Astyages ultimus Rex Medorum, non alius.

NABUCHODONOSORO MAGNO successit A. M. 3389. EVILMERODACHUS, sive Evelmaradochus, filius; ut scribunt *Berosus* apud *Josephum lib. I. contra Appionem, & Megasthenes* apud *Eusebium lib. IX. de Præpar. Evangel. c. 4. Ptolem. in Canon.* Ilvarodanus. Cùm sceleratè & lascivè præesset, post biennium insidiis *Neriglissoro-ri*, sive *Neriglissaris*, sive *Niricassolassari*, sive *Nigliſaris* (is sororem Evilmerodachi in matrimonio habebat) opprimitur.

Regnum

Regnum capessit ipse Regis interfector, NERIGLOSSORORUS, Besoldo Assur, vel ex pseudo-Megasthene Regassar; sed cùm non esset stirpis regiæ, id saltem tutorio nomine administravit. Hinc *Daniel* Evilmerodacho statim supponit Belzasarem, omisso Neriglissare.

Hujus igitur Neriglissaris filius, & Nabuchodonosori nepos, è filia Nitocrade BELZASAR verus & legitimus imperii Babylonici hæres, *post Evilmerodachum* censeri debet. Et initium regni ejus constitui A.M. 3391. Non multò plus quatuor annis imperavit, ut computant eruditiores Chronologi. Occisus est ab amicis, ut auctores sunt *Berosus* & *Daniel*; quos adhibuerat convivio, qui anteà de eo interficiendo consilium inierant, conspirationis Duce *Nabonido Medo*.

Genus mortis exponitur à Beroso: ὑπὸ τῶν φίλων ἀπετυμπανίσθη, *ab amicis tympanis interfectus est*. Id explicat *Scaliger lib. III. Can. Isag. p. 291., & ad Eusebii num. 1431. p. 85.* è Grammaticis Græcis, *tympanum* esse lignum, quod etiam *scytalen* appellent. Hinc qui *Siculis* & *Argivis* olim σκυταλισμὸς dictus est. Romani *fustuarium* vocant. Nimirum quod amici illi in convivium veniissent inermes τῷ τυχόντι ὅπλῳ, id est, telo, quod fors objecit, ligno aut scamno, aut tale id genus, Regem adolescentem oppressserunt. At *Daniel* genus mortis non exprimit, sed convivii tantùm nocturni mentionem facit.

Fabulosum est, quod multi scripserunt, DARIUM Medum invasisse regnum, & adjutore Cyro Babylo-

Babylonem expugnâſſe ; mox victorem regnum cum Cyro diviſiſſe Immò *Darius* vel à populo, vel procerum factione creatus Rex fuit, quod apertè dicit Beroſus. *Daniel* de ſucceſſione ejus hoc modo poſt cædem Belzaſari: Δαρεὶος ὁ μῆδος ἀναδέξατο ἀρχήν. Id eſt: *Darius Medus accepit regnum.* Chaldaicè: *alio tradente accepit.* Quamobrem non feliciter *Beſoldus*: *Hoc* (ſcil. Belzaſare) *interfecto, Imperii ſumma ad Darium Medum eſt translata.* Sed in eo ſententiam ſequitur, quam inſania plebejorum Chronologorum commenta eſt, cùm ait: *Hunc eſſe Cyaxarem filium Aſtyagis.* Darium Medum Aſtyagis filium facit *Joſeph. d. l. X. c. 12.* Sed ex conjectura, & *recedens à Beroſo*; quem etiam hîc ſequi debebat. Ut de rebus Moſcorum Moſcis non inviti omnes credimus, Turcis de rebus Turcorum, Japonibus de rebus Japonum; neque ulla tàm barbara gens eſt, aut fera, cui propriam ſuarum rerum hiſtoriam narranti, non plus fidei ſumus habituri, quàm cuivis extero & alienigenæ: (verbis *Caſaub. ep. 170.*) Sic quod de Babyloniis refert Beroſus Babyloniis, pro vero accipimus; dum contrarium probetur, quod omittit, omittimus etiam nos. *Prophetæ c. IX.* eſt Ὀξυάρης ἐκ γένους μηδικοῦ, id eſt, *filius Xerxis de ſemine Medorum.* Hunc *Xerxem* Joſephus hariolatus eſt eundem eſſe cum *Aſtyage*: At Propheta neque Darium Medorum Regem facit, neque patrem ejus; è quo ſaltem id collegimus, patrem vel avum Darii, è Media veniſſe Babylonem; adeoq; Darium, Medis oriundum, & Babylonis inquilinum fuiſſe. *Aſtyagem* eundem eſſe cum *Xerxe*, Darii pa-

tre;

tre, quo argumento probabimus? Nullam virilis sexus sobolem habuisse satis patet. Credidit *Harpagus*, mortuo *Astyage*, Imperium ad *Mandanem* filiam futurum; quod quomodo potuisset, si filium habuit Astyages? quin hoc ipsum apertè negat *Orosius lib. I. c. 19. Justinus lib. I. c. 4. §. 7. Herod. lib. I.* Somniant alii, Darium Medum saltem adoptatum posteà fuisse: Tot machinulæ movendæ sunt, ne destruatur, vel pereat falsa thesis. Exin autem egregium istud argumentum malum est: Quia Darius Medus secundum Josephum est Astyagis filius, ergò idem cum Cyaxare; quem Astyages filium facit *Xenophon in Cyripæd.* Sed scire debebant, imaginem quidem veri esse in illo Xenophontis opere; planeq; confictum esse Cyaxarem illum. Verissimè *Lipsius in not. ad lib. I. Politic.* suorum c. 9. scribit: *Laudatissimus ille Cyrus Xenophontis non habet locum, quem magis ad exemplum vitæ, quàm ad fidem rerum scripsit.* Adeundi de hâc ipsâ controversia *Scaliger d. lib. III. Canon. Isagog. lib. VI. de Emend. Temporum. Calvisius in Isagog. Chron. c. 29.* Dionysius *Petavius Ration. Temp. part. I. lib. II. c. 9.*

Nunc in viam redeundum est. BELZASAR idem cum Laborosardacho, quod ex Beroso & Megasthene constat: Faciunt enim *Laborosardachum* nepotem *Nabuchodonosori* ex *Nitoride* filia; ejusq; successorem *Nabonidum*, qui idem cum *Dario Medo*. Nec nos offendere debet nominum varietas: *Scire namq; debemus, plerumque duûm nominum fuisse Reges Orientales; aliterq; appellatos, cùm privati essent, aliter, cùm ad imperium accesserunt.* Diversum scribit

ſcribit *Joſephus*; ſed qui jubetur hîc cedere Babyloniis & Perſicis auctoribus.

Quamobrem hæc differentia eſt inter ſententias noſtras, & Beſoldi, hoc capite: (1) *Evilmerodachum* regnâſſe ſcribit annis 30. nos duobus. (2) *Labaſſardachum* diverſum facit à *Balthaſare*; nos unum eundemque. (3) *Darium* Medum *Cyaxarem* vocat, & *Aſtyagis filium*, opinatur; nos Cyaxarem *fictitium* dicimus, deque Aſtyage ſtatuimus; nullum reliquiſſe filium. Ex hoc illud etiam ſequitur, non Darium Medum, ſed Aſtyagem finiiſſe regnum Mediæ. Atque ita nihil offendimus veteres, quod adverſæ ſententiæ Scriptores facere neceſſe eſt. E veteribus *Herodotum* intelligo *lib. I. Juſt. lib. I. c. 6. Oroſ. lib. I. cap. 19. Diod. Sicul. lib. II. c. 34.* Quorum omnium una aſſertio eſt, Aſtyagem à Cyro devictum, & imperium Medicum ſimul finitum eſſe; factum id A. M. 3390.

Excurſus de Regnis notioribus, cùm Aſſyrii, Babylonii & Medi rerum Orientis potirentur.

TROJANUM.

Trojanorum origo à Dodanim, Iavani filio, Iapeti nepote; & à Thracibus, & à Cretenſibus. Ipſe Dardanus à Dodanim. Scamandri ſedes in Phrygia. Samonis uxor, & ejus calamitas. Trojanorum Regum ſucceſſio. Palladium cœlo delapſum tempore Ilii. Troja captæ

ſub

sub Laomedonte. Priami liberi. Trojam iterum captam sub Priamo, aliis tàm non dubitatum, ut diem tradiderint; aliis contra. Troici belli scriptores Darès *&* Dictys; *& quid de his judicandum sit? Populorum multorum vanitas in affectandâ Trojanâ origine. Ilii fortunæ sub Romanis & ruinæ proavorum memoriâ superstites.*

Quis genus Æneadum, quis Trojæ nesciat urbem?
Virtutesq;, Virosq;, & tanti incendia belli?

ait apud *Virgilium Æneid. v. 569. 570.* Dido. Faciamus igitur, dum aliarum etiam nationum Reges commemorare libet, à tàm nobilissimo per orbem terrarum regno, initium: Nam displicet, quòd *Goropius Becanus* disputat de origine Trojanorum, *lib. II. Hisspan. Rerum:* Cùm Jonis, filii Japeti, nepotes maritima tenuerint, & hi quidem fuerint *Elisas, Tarsus, Citim, & Dodanim*; à Dodanim ortum videri Dardanum. Certè à Poëtis vetustis cognatio quædam inter *Dardanum* & *Tarsum* celebratur; quamvis *Reinerus Reineccius tom. III. Familiarum* à *Thirâ*, Japeti filio, Thracum patre, & *Thracibus*, originem *Trojanorum* repetat. Ipsum Dardanum è Samothraciâ venisse, communis consensus est.

Isaacius in Lycophronis Cassandram pag. 44. Electræ, Atlantis filiæ & Jovis, inquit, *Jasion* & *Dardanus* filii fuerunt: Ex quibus *Jasion* Cereris amore captus fulmine percussus est. *Dardanus* verò exundatione factâ, è Samothracia ad oppositum ex alterâ ripâ collem enatavit, urbem conditurus. At Oraculo,

ne id faceret, monitus est, quod iste *collis Atæ*, seu *Noxæ*, sacer esset; ideoq; ejus incolas infortunium maneret. Inde Dardanus ad alium *collem*, qui *Scamandrius* dicebatur, concessit, regnante tunc in Trojade Teucro, Scamandri & Ideæ Nymphæ filio; cujus Scamandri sororem *Batéam* nomine cùm Dardanus in uxorem duxisset (quam Lycophron *Arisben* vocat) ex illa suscepit *Ilum* & *Erichthonium*; quorum *Ilus* sine liberis vitâ excessit: *Erichthonius* verò ex *Astyoche*, Simoëntis filia, *Troëm* suscepit; *Trois* porrò & *Callirhoës*, Scamandri filiæ, *Ilus* & alii filii fuerunt. Igitur Dardanus in Scamandro colle *Dardaniam* urbem extruxit.

Posterioribus deinde temporibus *Ilus*, cùm in certamine victoriam obtinuisset, assumtis juvenibus 50. & totidem puellis, *vaccam* quandam *vagantem* secutus est; quæ cùm perveniisset ad *collem Noxæ*, obsecutus Oraculo (quod jusserat, ut ubi vacca procubuisset, urbem conderet) *Ilium* ibi condidit. Unde Dardanus abactus fuerat. Non exhibui in hoc Tzetzis loco versionem ad verbum, qualem *Berdrandus* dedit; sed alicubi recessi, secutus emendantem *Guilhelmum Canterum lib. I. Nov-antiq. Lect. cap. 1.* Conferendus autem *Diodorus Sic. lib. V. c. 48. 49.* Sed hæc nihil obstant conjecturæ Goropianæ. Ut sunt gentium migrationes, è continente (ubi habitavit Dodanim) posteri migrârunt in insulam Samothraciam; & inde rursus in Troadem, velut antiquam patriam; ut Dardanus adhuc unus è posteris Dodanim haberi possit. Etiam Cretenses ibi sedes fixére: Nam

ante

ante Dardanum Scamander Cretensis (cùm Cretâ frugum inopiâ laboraret) cum parte tertiâ ad sedes exteras quærendas profectus est; ab Oraculo monitus, ibi eum habiturum sedes, ubi à terrigenis esset oppugnatus. Delatus ergo ad Phrygiam, cùm castra ad Idam posuisset, *mures* arcuum *nervos*, & scutorum *lora* arrosérunt; quos *Scamander* hostes terrigenas interpretratus, ibi urbem condidit, & cum finitimis bella gessit, ut ex *Trogo Pompejo* refert *vetus interpres Virg.* qui est apud *Petrum Danielem* in illud *III. lib. Æneid:*

Teucrus Rhœteas primùm est advectus in oras.

Adde *Eustath. in Iliad. I.* Bellum ejusdem *Scamandri*, & alia legimus apud *Nicolaum Damascenum in Excerptis Peiresc. p. 443.* Ibi, *Scamander*, qui *primus Trojanis* imperavit, *Samonis* (hic quoque *Cretensis* fuit) operâ usus, barbaros (qui Troadem incolebant) subegit: *Samone* autem in pugnâ interfecto, uxorem illius *Dadan* cum caduceatore misit, ut eo loci nuberet, cui vellet: Sed caduceator in itinere eam stuprat, statimq; mulier, impar tantæ calamitati, gladio mariti (quem secum habebat) seipsam transfixit. Quod ubi *Cretenses* comperêre, caduceatorem eô ipsô in locô (qui vulgò *impudentiæ* appellatur) lapidibus obruerunt. Hæc *Damascenus.*

Porrò à Scamandri filio, *Teucro*, *Teucri* appellati; qui & ipse ante Dardanum *Sminthium* extruxit. At Dardanus regnare cœpit A. M. 2471. octingentis (& quod excurrit) annis post diluvium. Alii *Corythi* filium asserunt; sed qui diligenter distinguendus est à

Corytho, cujus meminit *Diodorus lib. IV. Bibl. c. 33.* Nam hic longè recentior, & Laomedontis σύγχρονος. Uxor, ut jam *Tzetzes* docuit, *Batea*, Teucri filia; quam duxit post *Chrysem*, Balaantis filiam; è quâ genuerat *Ideum* & *Timantem*, successores *Atlantis* proavi, in *Arcadico* regno; ut auctor est *Dionys. Halicar. lib. I. c. 61.*

E *Batea* est ERICHTHONIUS, qui *Dardano* patri *successit* A. M. 2536. Uxor *Callirrhoë*, Scamandri filia; ut vult *Dionysius d. l. c. 62.* *Astyoche*, Simoëntis filia, ut *Tzetzes*.

TROS, vel TROUS, Erichthonii filius, regnum suscepit A. M. 2582. *Trojam* condidit, & *Trojadi* nomen dedit. *Euseb. num. 649*: Τῆς Δαρδανίας ἐβασίλευσεν ΤΡΩΣ καὶ Ἴλος, ἀφ' οὗ Τρῶες καὶ Τρωὰς, καὶ ἡ πόλις Ἴλιον. *In Dardaniâ regnavit Tros, & Ilus; à quo Troës & Troas, & urbs Ilium.* Ubi duos Reges miscet simul. *Trois* conjux secundum *Dionys. d. c. 62.* fuit *Acalis*, Eumedis filia: At secundum *Tzetzem* & *Cononem* apud *Photium narrat CXII.*, *Callirrhoë*, Scamandri filia; quæcunq; tandem fuerit.

ILUM, Trois filium statuunt plerique omnes: Is, secundum *Calvisium*, regere Trojanos cœpit A. M. 2631. Hujusdem fratres, *Ganymedes* & *Assaracus*, Æneæ proavus. *Conon. d. l.* Ab hoc conditum *Ilium*; ut *ibidem* scribit, & in immensum auxit: Videntur *Ilium*, *Troja* & *Dardania* tùm *in unum* coaluisse. Hujusdem tempore *Palladium* cœlo delapsum crediderunt. *Ovid. VI. Fastorum*:

Mœnia

Mœnia Dardanidis nuper nova fecerat Ilus;
Ilus adhuc Asiæ dives habebat agros.
Creditur armiferæ signum *cœleste* Minervæ
Urbis in Iliacæ desiluisse juga.

Sepulchrum ejus nobilissimum erat in campis Simoëntis, quo de *Barthius lib. XV. Adversar. c. 18.*

Ibi filius LAOMEDON, *Capyos* (qui avus *Æneæ* fuit) patruelis, regnat A. M. 2671; cujus tempore *Hercules Thebanus* vel ob equos, quos Laomedon promiserat; vel ob mercedem *Hesiones*, à *Ceto* liberatæ, in Trojanos expeditionem suscepit; & expugnatam viduavit civibus urbem: Ipse Laomedon occisus est. Videndus *Eusebius num. 768.*

Ultimus Regum PRIAMUS Laomedontis filius, cùm A. M. 2755. regnum stabiliisset; præsidiis ubique dispositis, *Antenorem* mittit in Græciam, expostulatum de cæde Laomedontis patris sui; & cùm nihil responderetur, *Alexandrum* filium classe instruit, qui per insidias *Helenam* capit, *Europæ Asiæq; sepulchrum.* Nam ex hâc causâ *bellum* illud ortum (quod *per decem annos*, cum ingenti utriusq; partis clade gestum) numerosam illam Priami sobolem pænè universam sustulit. *Quinquaginta filios* Poëtæ numerant, & eorum *nomina* collegit *Guido de Columna in Hist. de Excidio Trojæ c. 8.* Sed vereor, ut bonâ fide; lego enim multa, quæ ne Trojana quidem videntur; & multa desidero, quæ in vetustissimis Scriptoribus passim occurrunt.

Non tantum otii mihi supersest ad colligenda *nomina*; sed recensebo tamen, quæ memoriæ meæ non-

dum elapſa ſunt: Cætera (quæ perdidit, & amiſit) ſcrutabuntur alii; qui temporis jacturam facere volent. 1. *Hector* ille, fortitudine ſua nobiliſſimus. 2. *Paris*, ſive *Alexander*; qui Helenam rapuiſſe dicitur. 3. *Deiphobus*. 4. *Helenus*. 5. *Polites*. 6. *Trous*. 7. *Polydorus*. 8. *Laocon*. (Horum tùm alii quàm plures, tùm *Virg.* paſſim mentionem facit) 9. *Antiphum*, ab Agamemnone interfectum, novi ex *Homeri Iliad. 29.* 10. *Antiphanum*, ex *Iliad. 23.* 11. *Agathonem*, ex eâdem. 12. *Hippotroum*, ex eâdem. 13. *Agavum*, ex *Iliad. 11.* 14. *Pammonem*, ex *Iliad. 23.* 15. *Lycaonem*, niſi idem ſit cum *Laoconte*, ex *Iliad. 21.* 16. *Areum*. 17. *Echemonem*. 18. *Iſum*. 19. *Evandrum*. 20. *Arſecum*. 21. *Deſopiten*. 22. *Archemachum*. 23. *Laudacum*. 24. *Philemonem*. 25. *Melium*. 26. *Aſtyochum*. 27. *Doriclum*. 28. *Hippodamanta*. 29. *Dryopem*. 30. *Biantem*. 31. *Corythum*, ſive *Gorgidionem*. 32. *Thyeſtem*. 33. *Ilioneum*. 34. *Theteſtem*. 35. *Glaucum*. 36. *Aſteropæum*. 37. *Meſtorem*. Hos omnes partim apud *Dictyn Cretenſem*, partim apud *Apollodorum* reperire licet. 38. *Cebrionem* legi apud *Stephanum de Urbibus*. 39. *Menalippum*, & 40. *Idæum* in *Hephæſtione*, apud *Photium*.

E filiabus notiſſima 1. *Creuſa*, Æneæ conjux è *Virg. lib. II. Æn.* 2. *Laodice*, ex Homeri *Iliad. 1.* 3. *Polyxena*, ex eodem & Dictii, & aliis. 4. *Caſſandra*, è Virgil. & *Plutarchi Agide*. 5. *Ariſtomache*, è Pauſaniæ *Photicis*. 6. *Aſtyoche*, è *Dicty*. 7. *Iliene*, ex *Hygino*. 8. *Medæſicaſte*, ex ejusdem *Pauſaniæ* Photicis. In tot liberis, tot calamitates expertus eſt infelix Priamus; & bel-

& bellum quidem funeſtiſſimum multis Veterum deſcriptum eſt.

De auctore ιλιάδ & μικεῖς (quem *Lævius*, vetuſtiſſimus Poëta, Latinis verſibus reddidit) conſulendus *Scaliger in Catullum p. 128.* De *Calliſthene* Cicero *lib. V. ep. fam. 12.* Sed & de muliere quâdam *Phantaſia* legimus, ſcripſiſſe libros de bello Trojano; & in *templo Vulcani* depoſuiſſe, oppido *Memphi:* Eos libros Homerum in Ægyptum venientem reperiſſe, abſtuliſſe, vindicâſſe. Quam tamen narrationem, ut vaniſſimam *phantaſiam*, explodit *Lipſius ad Sen. lib. de Brevit. vitæ, c. 13.* At de Syagro *Ælianus lib. XIV. c. 21.* Poſt *Orpheum* & *Muſæum* primus Trojanum bellum cecinit *Syagrus*, maximum argumentum carmine auſus tractare. De *Corinno* idem ſcribit *Suidas* in Corinno. De *Phemio* & *Demodoco Athenæus lib. I.* De aliis *Samuel Dreſemius* in Iſcanum *pag. 1.* Et quis omnes illos recenſeat, quos hoc argumentum delegiſſe conſtat, Poëtas & Hiſtoricos? ſanè in proverbium abiit, Τροΐαν ἐλεῖν, id eſt, *Trojam deflere.* Verſantur autem hodieque in manibus omnium *Dictys Cretenſis*, & *Dares Phrygius*; quorum *illum* auctorem *ſatis veterem* eſſe, agnoverunt eruditiſſimi Viri. *Salmaſius ad aram Doſiadæ* pag. 243: *Vetus auctor, qui ſub nomine Dictys Cretenſis libellum de bello Trojano ſcripſit.* Idem judicium ejus eſt, qui edidit *cum notis Amſtelodami A. C. 1631.* Idem *Barthii* non uno Adverſariorum loco. Hunc etiam Dictyn de bello Trojano citat *Johan. Antiochenus* (quem temporibus *Heraclii* Imperatoris vixiſſe reor) in *Excerptis Peireſc.*

p. 784. Nisi quis illo tempore verum & antiquissimum illum Dictyn adhuc superfuisse velit; quod ægrè concesserim: Noster Latinus latuit sub magno nomine.

„ Ut jam suprà dixi, fuit *commune Scriptorum vi-*
„ *tium, ut, quò pretium adderent scriptis suis, antiqui-*
„ *ri potiùs quàm sibi, ea tribuerent.* Idq; non tàm frequenter in profanis (è quibus *Pythagoras* talem fraudem fraussus est, *Reinesius lib. I. Variar. c. 22.*) quàm in Scriptoribus Sacris deprehendere est. Sic primis seculis nascentis Christianismi suppositerunt *Mercurium Ægyptium*, & *carmina Sibyllina*; & aliquanto pòst *Dionysium Ariopagitam*, *Epistolam ad Abgarum*, *Acta Pilati*, *Ejusdemque epistola*; ut alios ψευδεπιγράφους innumeros taceam. Novissimè *Evangelia Hebraica* à *Quinquarboreo*, *Münstero*; & pòst ab ejus discipulo, *Schreckenfuchsio* edita, *Matthæo Apostolo adscripta*, nobis obtrudere conati sunt: Sed hæc nihil ad Andromacham nostram. Hoc saltem de Dicty voluimus, quamvis antiquus ille non sit, tamen in rebus Trojanis illustrandis minimè rejici à doctissimis Viris.

At *Daretis Phrygii* (quem illi adjicere vulgò solent) non par auctoritas, ex *Antipatro Acanthio* refert *Hephæst.* apud *Phot. Cod. CXC. Daretem*, qui ante Homerum Iliadem conscripsit, *monitorem* fuisse *Hectoris*, auctoremq;, ne Achyllis socium interimeret. Meminit hujusdam *Ælianus lib. XI. c. 2: Dares Phryx*, inquiens, *ante Homerum vixit, cujus Iliadem in hunc usque diem conservari scio.* Ut præteream *Isidorum.* Sed hæc, quæ nos quidem habemus, spuria sunt; ut præter *Scaligerum* judicavit *Possevinus Bibl.*

tom.

tom. II. sect. IV. lib. XVI. *Andreas Schottus* (cujus epistolam iterum publicavit Cl. *Bœclerus* in Nepote suo) existimat, partum esse *Josephi Iscanii*, sive *Exoniensis*; qui vixit sub *Johanne, Anglorum Rege*: Alii *Burdigalensem* faciunt; de qua sententia consulendus *Vossius lib. I. de Idolol. c. 36. p. 268.* Ejusdem *Josephi* poëma de bello Trojano in *libros VI.* distributum sub *Cornelii Nepotis* nomine vulgârat superior ætas. Quisquis tandem sit historiæ auctor, non est ætatis aureæ; sed barbarus, & judicio planè destitutus: Ut, quod *Pseudoberoso* precium constituimus, ponamus huic quoque; & juventutem cavere jubeamus, ne in hâc literarum luce tenebras probet; & ad asserendam rerum memoriam stramineos testes advocet.

Quamvis & illorum fides, quos velut approbatos nominavimus, & è quorum mente hactenus locuti sumus, de rebus Trojanis & excidio Trojæ, in dubium vocari possit. Quid ais? tunc Priamum occisum, *Trojam* à Græcis *captam* & inflammatam, contra tantam Scriptorum multitudinem *negare* audes? Non nego, immensam multitudinem esse; immò scio ex illâ, quosdam tàm confidentes fuisse, qui *diem excisæ Trojæ* posteritati traderent. Vid. *Plut. in Camillo, & Dionys. Halic. lib. II. c. 63.* referentes, captam esse *die 23. Thargelionis, diebus 27. ante solstitium æstivum.* Unus repertus est *Dio Chrysostomus Coccejanus* (vel avus vel proavus maternus Dionis Cocceji historici, tantâ gratiâ pollens, ut *Trajanus* aureo & *triumphali curru juxta se collocatum* compellârit his verbis: AMO TE, UT ME IPSUM! *Philostratus*

in ejus vitâ p.495.) qui tantæ multitudini ſe ſolum objecit; & quæ magno conſenſu recepta erant, multis rationibus refutavit. Ad firmandam enim ſententiam ſuam adfert narrationem *Sacerdotis Ægyptii* de bello Trojano, ex antiquis Ægyptiorum monumentis repetitam.

Quo *primùm* oſtendit, *Helenam*, Tyndarei Regis Spartani filiam, à plurimis Aſiæ Græciæq; proceribus expetitam, *Alexandro*, Priami filio, præ omnibus aliis, *legitimo conjugio nuptam*; & hinc domum ab eo ductam. Hinc quæ de raptu ejus, primâque *Trojæ* per *Herculem* expugnatione à Græcis referuntur, firmis rationibus refellit.

Poſthæc ſubjungit, ut Græciæ Principes ab *Atridis* concitati ex merâ *erga Alexandrum invidiâ*, & creſcentis Trojanorum potentiæ metu, bellum Trojanis fecerint; & quàm infeliciter hoc à Græcis, quàm proſperè à Trojanis ſit geſtum; donec munimentis Græcorum perfractis, & navibus plerisque incenſis, ab *Hectore Achilles* etiam in defenſione caſtrorum ab eodem confoſſus, armisq; ſpoliatus occubuerit: Ubi interim docet, quæ vera, & quæ falſa Homerus de hoc bello narrat; & quanta ſit ejus in laudandis Græcis inopia & jejunitas, & viciſſim in deprædicandis Trojanis quàm abundans copia. Commentum etiam de *Patroclo*, & de *monomachia Achillis cum Hectore*, ut falſiſſimum & ineptiſſimum utrunque, confutat & irridet.

Tertiò exponit, ut Græci per deſperationem *in Cherſoneſum* transfretârint; & cùm nova utriusque

auxilia

auxilia adveniſſent, Trojanis quidem *Æthiopum* & *Amazonum* copiæ; Græcis verò *Neoptolemi* & *Philoctetæ* manus acerrimum & luctuoſum prælium interceſſit coortum; in quô à parte Trojanorum *Memnon*, *Penthesilea*, & *Paris*; à parte Græcorum *Ajax* & *Antilochus* ceciderunt: Unde conſecuta mox ſit dialyſis, & fœdus Græcorum cum Trojanis; quibus hi conditionibus vellent initum, dum & Græci viribus exhauſti, & ad incitas redacti ultrò pacem expetunt: Et Trojani tot laborum & caſuum pertæſi, eam non denegant; præſertim cùm & donarium *equi lignei* Minervæ Trojanæ conſecrârunt; ut quaſi trophæum victoriæ Trojanorum extaret.

Hinc addit quædam, de beatô glorioſôque Priami & Hectoris exitu. *Et ad poſtremum* multis abſurditatibus oſtenſis, & miſero Græcorum reditu, domeſticisq; eorum calamitatibus: Tùm coloniis Trojanorum in Italiam, Galliam Ciſalpinam, & ipſam Græciam feliciter ductis, & exulibus Græcorum à Trojanis in Italiâ & Aſiâ receptis, confirmat *Trojanos*, non Græcos, hoc bello *evaſiſſe victores*. Ita totam Orationem *Dionis Chryſoſtomi* in compendium contraxit *Laurentius Rhodomannus*.

Ut ingenuè fatear, ipſam veritatem loqui mihi videtur *Chryſoſtomus*; & qui ſcit, quantum Ægyptiorum monumenta Græcorum narrationes prægravent, vix aliter affectus erit. Ægyptiorum namque potiſſima cura fuit, ut omnium memoria quàm diligentiſſimè conſervaretur: Contrà apud Græcos antiquitates vel ſepultæ, vel miris fabulis involutæ. Hinc

apud

apud *Platonem in Timæo* ſenex ille ſacerdos Ægyptius Solonem & Græcos accuſat, ut ſemper pueros, nunquam ſenes eſſe affirmans; in quorum animo nulla erat ex vetuſtatis relatione vera opinio, nulla cana ſcientia. Sed ne contra fas audire velimus Ægyptium in ſuâ cauſâ, en *Joſephum* de hâc ipſâ re *lib. I.* contra Appionem: *Omnia Græcorum nova, & heri nuperque nata cognovi, id eſt, fabricam civitatum & inventiones artium, conſcriptionemq; legum; rebusq; cunctis recentior apud eos eſt hiſtoriæ conſcribendæ ratio: Apud Ægyptios autem atque Chaldæos & Phœnicas, ſicut ipſi fatentur, res geſtæ antiquiſſimam & permanentem habent memoriam. Nam multum providerunt, ut nihil tacitum reliqueretur; ſed omnia in annales à Viris ſapientiſſimis referrentur.* Hæc Joſephus. Sed & cùm nobis de eo conſtet, neminem è Scriptoribus Græcis fuiſſe, qui de bello Trojano non prodigioſum aliquod, & incredibile retulerit; vel hoc ipſum Ægyptiorum monumenta favorabiliora reddit. *Eſt ea mentientium conditio, ut in mendacio deprehenſi fidem non mereantur ampliùs:* Sic, cùm *Polybius*, aliiq; magni viri, *Pythiam Maſſilienſem*, qui γῆς περίοδον notâſſent, falſa multa tradidiſſe etiam de iis, quæ Græcis hominibus nota erant, atque explorata; ita cœpit Pytheæ fides eſſe ſuſpecta, ut jam multi non alio loco ejus ſcripta, quàm fabulas habeant: Quia factum eſt, ut ne in iis quidem, quæ verè ſcripſerat, ei ab iisdem fides haberetur. *Caſaubonus ad Strabonis lib. I. p. 42.* Sic, cùm Tiberius ad vana & toties irriſa revolveretur, vero quoque & honeſto fidem demſiſſe,

ſcribit

ſcribit *Tacitus lib. IV. Annal. c. 9.* Multò minus non manifeſtâ in re ſequi poſſumus Græcos, tot fabularum in rebus Troicis manifeſtos; & Ægyptiaca monumenta rejicere, graviſſimis Scriptoribus commendata.

Nihil ſanè, quoad Trojanum bellum, in his abſonum & abſurdum; immò in hâc narratione occurrunt quàm plurima, quæ nec ipſi Græci diſſimulare potuerunt. Ut ſaltem hoc tangam, referebat Ægyptius ex pilis & columnis ſuis (in quibꝰ hiſtoria vetus deſcripta erat) *Græcos* demum *reverſos* nullam non *calamitatem* excepiſſe; quod ipſum fortiſſimum argumentum ſit rerum malè geſtarum: Cùm, ſi victores extitiſſent, inſidiatores & rebelles ab omnibus molitionibus ſuâ claritudine & potentiâ facilè deterrere, vel auſus retundere potuiſſent. Contra Trojanorum res potentiâ & gloriâ multò inſigniores extitiſſe. *Priamum* vitam finiiſſe omnium *feliciſſimum*, niſi quantum ægritudinis attulerunt neces plurium filiorum. Ipſum *Hectorem*, poſtquam plurimos regnârit annos, & multas Aſiæ provincias imperio ſuo adjunxerit, in *maturâ ſenectâ* fatis conceſſiſſe; relicto ſucceſſore *Scamandrio* filio. *Æneam* ab *Hectore* miſſum cum claſſe & numeroſâ manu, *Italiam*, beatiſſimam Europæ regionem, *occupâſſe*. *Helenum* in mediam profectum Græciam, *Moloſſorum regnum & Epiri*, proximè Theſſaliam obtinuiſſe. *Antenorem* & ipſum regnandi cupidine exarſiſſe, & in *Europam* trajeciſſe; & opimam circa *Hadriam* regionem ſui juris feciſſe. Hæc pleraque vel in Græcorum libris obſervare licet.

Scamand-

Scamandrium, Hectoris filium, potentiam quandam in *Troade* obtinuisse, satis indicat *Nicolaus Damascenus lib. IV. apud Stephanum de Urbibus*, in Ascania: *Scamandrius, Hectoris & Andromachæ filius, ab Ida & Dascylio & Ascania (quam condidit Ascanius, Æneæ filius) contractâ donea hominum multitudine.* Nescio tamen, an id fortasse in sequentibus dixerit, quod *Anaxicrates lib. II. Rerum Argivarum, apud Scholiastem Euripidis in Andromacham:* Scamandrium, Hectoris filium, collectâ ex agro Trojano multitudine in Scythiam venisse; & ad Danaim consedisse videtur.

Igitur aliis testimoniis opus est. Conton *apud Photium Cod. CLXXXVI.* narrat. 46: *Reversi è Lydiâ Oxynius & Scamander, Hectoris filia, omnia circum Ilium loca, ex paterna velut hæreditate relicta, sibi vindicârunt.* Hellanicus *apud Dionys. Halicar.* lib. I. c. 47: *Scamandrus cum aliis, de familiâ Hectoris è Græciâ à Neoptolemo dimissis, deducens eos in paternum regnum, ad Trojam rediit.* Strabo lib. XIII. pag. 607: *Palæscepsis in eam partem, quæ nunc Scepsis, translata est à Scamandrio, Hectoris, & Ascanio, Æneæ filio; ac duæ hæ familiæ diu Scepsi regnâsse traduntur.* Eusebius num. 863: *Hectoris filii Ilium recepe-*

runt, expulsis Antenoris filiis, Heleno sibi subsidium ferente. Scaliger satis mirari non potest, quomodo Ilium Hectoridæ repetierint jam deletum, & solo æquatum; & ignorat, quos Hectoridas hîc intelligat; omnibus literis Hectoris, etiam puero *Astyonacte*, interfectis. Concluderet, accepisse hæc *Eusebium à Dicty & Darete Phrygio*; nisi succurreret *Dionys. Halicar.*

Halicar. d. l. I. c. 47. Quasi nemo Veterum, præter Dionysium, mentionem faciat filiorum Hectoris, post Priami mortem regnantium? Quasi certum sit, Daretum tàm veterem, ut eum in manibus habuerit Eusebius? Quasi luce meridianâ clarius, Trojam exciſſam? Quasi in causſa veritatis locum habeat illud in discessionibus usurpatum: hæc pars major esse videtur! rectè *Seneca lib. I. de beatâ vitâ. c. 2:* ideò pejor est.

Immò vel ex *Eusebii* & *Dionysii* loco mihi liquet de inconstantiâ mendacii. *Deletum* & solo æquatum dicunt, & tamen rursus agnoscunt *Hectoridarum regnum* in eodem Ilio: Ita mendacium etiamsi alius desit, qui conficiat, suâ semet manu jugulat. Similem inconstantiam deprehendit *Strabo d. l.* cùm Homerus diceret, Priami stirpe abolita in bello Trojano successisse *Æneadas*: Alii tamen *Scamandrium* agnoscerent: Homerus Æneadas *in Trojâ* mansisse; alii, *in Italiam* profectos. Hæc discrepantia non aliam matrem habet, quàm ignorantiam; sed contenti libros domesticos consuluisse, Ægyptiacam historiam (in quâ veritas manifesta signa præsentiæ suæ dabat) alto supercilio despiciebant.

Nunc ad alia. Non inficias ire poterant idem Græci, *Æneam* in *Italiam* veniſſe, & ibi ampliſſimum condidiſſe regnum:

\- - - *genus unde Latinum,*
Albanique Patres, atque altæ mœnia Romæ.

Tàm potentem etiam, ut *Ænum* in *Thracia*, *Rhœteum* & *Pergamiam* in *Cretâ*, *Aphrodisyadem Oetiamque*

tiamque ad *Cynethium* promontorium, & alias urbes alibi conderet; ac denique bellicosissimos *Rutulorum* & *Hetruscorum* Reges bello aggrederetur. Sed de *Ænadum potentiâ* dicam mox plura ex iis Græcis & Latinis Scriptoribus, qui eos secuti sunt.

Concedunt iidem Græci, *Antenorem Henetis*, Paphlagonibus, qui ad Trojam militârant, assumptis, *Euganios* debellâsse, *Patavium* extruxisse. Nec abnuunt, *Helenum*, Priami filium, in *Epiro*, ipsa Æacidarum sede, regnum obtinuisse. Videndi de *Antenore*, quos citat *Philippus Cluverius lib. I. de Italiâ antiquâ, c. 18. p. 142.* De Heleno *Justinus lib. XVII. c. 3. §. 6.* & *Servius ad* illud Virgilii *Æneïd. III. v. 319.*

Hectoris Andromache Pyrrhin' connubia servas.

Tot amplissima regna, tot urbes condidisse & obtinuisse, tanta bella gessisse;

Trojas, relliquias Danaum, atque immitis Achilli,

ut *Virgil.* loquitur *I. Æneid. v. 34.* sive:

Collectam exilio pubem miserabile vulgus

II. Æneid. v. 798. Quis credat? victos deletâ patriâ per orbem terrarum plus potuisse, quàm victores? Priami nepotem Scamandrium avita possidere? Græcorum deterrimam conditionem esse? Nam secundum ipsos Græcos *Diomedes* aditu prohibetur: *Agamemnon* Rex Regum occiditur: *Teucer* Salaminæ pellitur: *Neoptolemus* primùm exigitur; deinde universi ex Pelopis stirpe regnum Peloponnesi amittunt: *Menelaus* in Ægypto moritur: *Ulysses* inter Italiam, Siciliam, & extra notum Græcis orbem diu multùmque jactatus, tandem redux à filio necatur. Scio

colores

colores & circumstantias, quas Græci Scriptores afferunt; sed profectò incredibilibus incredibilia contegere conantur.

Possem hîc enumerare multas alias florentissimas nationes, quæ Troja velut ex patria majestatis gloriæque omnis natali domo, origines suas accersebant: Fuerunt ex istis *Ædui* & *Mamertini*, quos conjungit *Eumenius in paneg. VIII. c. 3.* & *Sardi*, de quibus *Pausanias in Photicis* p. 638: *Trojanos Græcis permixtos in Sardiniam venisse; cum quibus ne barbari cõfligerent, belli apparatu, quo illi non cedebant, deterritos.* Quæ verba explicanda mihi videntur è monumentis Ægyptiis, permixtos Græcis Trojanos; sed ex illo fœdere, quod fusiùs exponit *Dio Chrysostomus*. Et *Segestani* in Sicilia, quos proinde (COGNATOS POPLI ROMANI) *Cognatos populi Romani* vocat *columna prostrata Duilii.* Et denique *Franci nostri*, quos à Trojanis oriundos longè vetustissimam famam esse, & bonis Scriptoribus innixam, vult *Valesius ad Excerpta Peiresc. p. 73.* Et ipsos antiquissimos *Reges Francorum* assumsisse *Trojana nomina*, constat ex *Ammiani lib. XV.* Si quidem ibi locum habet emendatio *Lindenbrochii* & *Marci VVelseri*, è *Prospero* in Chronicis, & *Sigeberdo Gemblacensi*, qui temporibus *Gratiani*, Romanorum Imperatoris, Priamum in Franconiâ regnâsse scribunt. Sed hîc malo credere, multum ista ex vano trahere; & plerosq; licere sibi credidisse, his artibus primordia majorum augustiora facere; ut loquitur *Livius in præfat.*

Ut concludam, impolita mihi Græcorum fa-

bula videtur, & ne veri quidem umbram habens. Quæ causa? Profluxerunt pleraque omnia ab *Homero, Poëta famelico; & cui nihil erat cum fide.* Unde *Dio Chrysostomus* fontem à capite fodiendum esse ratus, in hunc præcipuè calamum suum strinxit. Hem, inquis, hoccine tu nobis: quibus antea recensuisti Scriptores belli Trojani, Homero antiquiores? Si fuerunt, nec & ipsi de Trojano excidio tradiderunt idem: Nam negantibus indubiè accessissent Græcorum alii, quos hodie scimus nullos.

Dicam tibi, quod sentio: scripsi ex Græcorum mente suprà; sed alia mea est. Hæc videlicet, *nullum librum apud Græcos Homeri poëmate vetustiorem esse.* Confirmat hoc *Josephus lib. I.* contra Appionem: *Constat autem, quòd apud Græcos nullum scriptum reperiatur Homeri poëmate vetustius: Et ajunt, neque hunc literis suum poëma reliquisse.* Josephum quidem multis perstringit *Vossius lib. I. de Arte Grammaticâ c. 10.* & refutat ex *Herodoto*; qui *tres inscriptiones* vetustissimas vidisse se testatur: Primam *Amphitrionis*, alteram *Hippocoontis*, tertiam *Laodamantis*, Eteocli filii. Et sanè *Josephus* longiùs abiit, dum *negat* ullâ inscriptione sive in templis, sive anathematis *comprobari posse, Græcos literis usos ante bellum Trojanum.* De historiâ tamen non puto contrarium responderi posse; sed antiquissimos rerum auctores fuisse, quos ibidem nominat *Cadmum Milesium* & *Acusilaum Argivum*; qui paulò ante expeditionem Persicam contra Græcos, vixêre. Quamobrem ut multos nostro, sic antiquo seculo imponere voluisse credo, qui ultimam antiquita-

tiquitatem adstructum iverunt Scriptoribus; de bello Trojano recentioribus, *Syagro, Corinno* & aliis.

Cæterùm Homeri figmentum adjuvit communis ille *affectus in patriam*, cujus laudibus plus, quàm veritati studere mortales solent. *Romanis* id solitum, ut triumphâsse suos scriberent, cùm victi essent; docui ex historiâ Alexandri Severi *ad Valerii Max. lib. VIII. c. 15. §. 3.* Nimirum cùm apud *Lampridium*, & in *Fastis recentiorum* Princeps ille hodieq; de Persis triumphet, scimus tamen ex Orientalium libris, cùm *Herodiano* collatis, tot stragibus affectum esse, ut Persis cederet, *Susianâ, Cœlesyria, Chaldæa, parte Græciæ & Palæstinâ ad Arabiam* usque. Idem factum temporibus *Neronianis*, adeoq; *Persius sat. III.* perstringit illos; qui cùm *Parthica* scriberent, *Neronem*, & res Romanas in majus extollebant. Vide *Casaub. ad Persium p. 363.* & adde de aliis historicis Romanis, discursum *Brunneri lib. I. rerum Boicarum p. 78. 79, & seqq.* Quid ergo miramur, si audaciores in remotioribus à memoria suâ Græcos deprehendimus: Græcos, quos ad fabulas scribendas æstus quidam abripuit.

Repertus est quidem nostro seculo *Alcidius*, qui *pro Græca fide* dissertationem scripsit, & *Patavii* publicavit. Ibi quamvis *Atticam fidem* commendet ex *Paterculo*, *Achaicam* ex *Polybio*; & phrasin illam, *Græcâ mercari fide*, contra interpretum communiorum sententiam interpretetur; tamen historiam illotum ab infamiâ publicâ non liberat. Possem illum alioqui juvare exemplis *Aristidis*, *Phocionis*, *Epaminondæ*, & aliorum; qui studiosi veritatis sic extiterunt,

ut ne joco quidem, ne propter maximam quidem utilitatem dicere mendacium vellent; ſed juxta de *Græcis* in univerſum *objicere* poſſem ipſum *Polyb. lib. VI. c. 56.* Et *judicia* illa, quæ videre licet *apud Valeſium ad Excerpta Peireſc. Polybii, p. 31.* Nos hiſtoriam præcipuè conſideramus; de quâ quid judicârint veteres, conſtat ex illo *Juvenalis:*

- - & quicquid Græcia mendax
Audet in hiſtoria. - -

Joſephus, Vir diſertus, & temporum intelligens (ut eum laudat *Voſſius d. l. I. de Arte Grammat. c. 10.*, hoc idem Appioni objicit: *Quod unusquisque opinatus eſt*, inquiens, *hoc ſtuduit depromere. Unde etiam libris ſe invicem arguunt, & valdè contraria de rebus iisdem non piget eos dicere.* Hæc ille; quæ vel una hiſtoria Trojana ſatis comprobârit, paradoxologiâ, contradictionibus, fabulis & affectibus refertiſſima; ſimilis denique ſpeculo, Ἀλλοτρόπῳ, ἀλλοχρόῳ καὶ ἑτεροσχήμῳ, id eſt, perverſo, alienos colores, & alienas figuras exprimenti. Hoc eſt: Quæ res oppoſitas non refert, quales ſunt, ſed corruptâ formâ, vel colore non ſuo, vel figurâ alienâ.

Et cùm hujusmodi ſit, meritò fides illius laborat, in quæſtione principali: *An Troja capta ſit?* Hoc enim illud ipſum eſt, ubi plerarumque nationum Scriptores, cumprimis ſpectandam exhibent τὴν Ἀλήθειαν, id eſt, affectum ſuum; ut in quo vel gloriam, vel infamiam patriæ ſitam arbitrantur. Quid igitur reſtat, quàm ut aures præbeamus *monumentis Ægyptiis*; quæ & vetuſtiora ſunt omnibus Scriptoribus Græcis, &

ſince-

ſinceriora. Græci de ſuis rebus agi viderunt, cùm de Troja ſcriberent : At Ægyptiis nulli bono mendacium fuit. Si rectum eſt, ut eſt, quod ſcribit *Hieronymus epiſt. 9, fidele eſſe teſtimonium, quod cauſas non habet mentiendi*; cauſa *Dionis Chryſoſtomi*, vel *Sacerdotis Ægyptii* jam vicit. Quâ ex causâ Trojanis favet Ægyptius? quâ odiſſet Græcos ? Quin *Menelaum* nudum, naufragum, rerum omnium egenum, excepit *Ægyptus*. Unum eſt, quod objici poſſit, diſſenſus aliorum ſacerdotum Ægyptiorum, apud *Herodotum in Euterpe p. 144.* At in mentem nunc eſt *Diodori Sic. lib. I. c. 68.* judicium: *Herodotum portenta narrationum pro veritate ſponte amplexum, & voluptatis gratiâ fabulas commentum deblaterâſſe.* Sanè tot graviſſima peccata in rebus Ægyptiorum ſatis arguunt, idoneos teſtes in Ægypto minimè conſuluiſſe. Et quam, quæſo, fidem meretur illud, quòd narrat, *per tot annos* ob Helenæ raptum *bellatum* fuiſſe ad Trojam; *nec* tamen expugnatâ Trojâ *Helenam ibi repertam?* Senſit *Herodotus*, ſibi impoſitum fuiſſe, ut è ſequentibus patet. Nihil igitur ſermunculi è trivio, vel imperitorum, convellere poſſunt narrationem Sacerdotis alterius, quam debuit pilis & columnæ; in quibus hiſtoria vetus quàm ſincerè deſcripta fuit.

His ita ſatis, ut reor, expoſitis, tamen interrogari me ſentio: Eſto, Græcos, ut ſibi diſſimiles, ita fidei ſuſpectos & affectibus erga patriam abreptos contraria veritati ſcripſiſſe : Eſto, penes Ægyptios genuinam rerum antiquarum memoriam conſervatam; atque adeò illos hâc in re audiendos eſſe : Quo

igitur fato Troja periit? ita namq; periisse constat, ut posteri quærerent, *eodemne in loco* situm fuerit *Ilion*, in quo *Troja* vetus? Et hoc negat *Strabo*, simul adjiciens istud; *Trojam veterem nunquam instauratam à posteris.*

Possem ad hanc quæstionem respondere, non esse necessarium, ut demonstrem hoc, quod nec adversa pars firmiter concludere posset; Quia fatum aliud nescimus, ergò bello decennali illo cecidit. Multò alia, longè recentiora, profunda altitudo temporis obruit; & ineluctabilis oblivio oppressit: Ac proinde monumentis Ægyptiis silentium scriptorum præjudicare nequit. Dico nihilominus *peruisse* mihi videri *terræ motu*, & *inundationibus*; quibus ora illa maximè obnoxia fuit. Neque frivola divinatio est, quòd dixi; *Demetrius Scepsius*, qui non procul Trojâ oriundus fuit, *è Democle* narrat apud *Strabonem lib. I. p. 58.* terræ motus ingentes fuisse in *Lydiâ* & *Joniâ*, usque ad *Troadem*; sed & *Trojam* fluctibus *inundatam*. Vellem, designâsset tempus; nam illa præcedentia; *regnante Tantalo*, tantùm referenda etiam ad *eversionem Sipyli*. Nec, si diluvio fuisset inundata tempore *Tantali*, id est, *Trois*, campestria delegisset *Ilus*, qui successit; de qua re *Strabo lib. XIII. p. 592.* Alio igitur tempore, & diu pòst, hæc calamitas Trojam oppressit. Memini & alibi legere.

Cæterùm sequentibus temporibus *Trojæ* loco habitum *Ilium*, quamvis longiusculè ab illâ situm; & *Ilienses*, ut *Trojani*, culti. Favit iis multùm *Alexander*; &, cùm *Ilium pagus* esset, *post pugnam ad Granicum*

cum (Bithyniæ fluvium) *urbis nomen* accepit; & ſub ſtructionibus fundata eſt. *Strabo d. l.* Cauſam fuſiùs exponit *Caſaubonus ad Strab. p. 224.* Functo Alexandro, *Lyſimachus* curam ſuſcepit, *templum* condidit, *murum* 40. ſtadiorum urbi circundedit; juſſis *Ilium* commigrare earum civitatum incolis, quæ ruinam traxerant. *Strabo d. l.* Videntur tamen *Lyſimacho* cogitata vel nullum, vel exiguum ſucceſſum habuiſſe; ſecundùm eundem *Strabonem*, cùm ait: *Romanis bello Antiochico in Aſiam venientibus, Ilium oppidum pago ſimile fuiſſe.* Sed & *Demetrius Scepſius* teſtatur: *Se, cùm eò veniſſet, ita neglecta vidiſſe domicilia, ut ne tecta quidem imbricibus coctis tegerentur.* Et *Hegeſianax* auctor eſt, *Gallos*, cùm in *Aſiam* trajeciſſent, *Ilium* occupatum ſtatim *deſeruiſſe, quòd muris careret.*

Contrà Romani de bello *Antiochico* ſcribentes, urbis meminerunt, ut templis ac Deorum ſimulacris exornatæ. Juſtinus *lib. XXXI. c. 8: Cùm ingreſſi Aſiam Romani Ilion veniſſent, mutua gratulatio fuit, Ilienſibus Æneam, cæteroſq́; cùm eò Duces à ſe profectos, Romanos ſe ab his procreatos referentibus. Tantaq́; lætitia omnium fuit, quanta eſſe poſt longum tempus inter parentes & liberos ſolet. Juvabat Ilienſes, nepotes ſuos (occidente & Africâ domitâ) Aſiam, ut avitum regnum, vindicare. &c.* Livius *lib. XXXVII. cap. 38: Inde Ilium proceſſit, caſtriſq́; in campo poſitis, in urbem arcemq́; cùm aſcendiſſet, ſacrificavit Minervæ, præſidi arcis; & Ilienſibus in omni rerum verborumq́; honore ab ſe oriundos Romanos referentibus, & Romanis lætis origine ſuâ.* Ex eo tempore populi Romani beneficiis

ciis magnum incrementum cœpit; *Antiocho* namque ad duriſſimas pacis conditiones compulſo, refert *Livius lib. XXXVIII. c. 39.* non tàm immunitate, quàm *Rhæteo & Gergitho* civitatibus *Ilienſes* donatos eſſe. Neſcio, de quo *Seleuco* loquatur *Suetonius in Claudio* c. 25: *Senatum populumq; Romanum Seleuco Regi amicitiam, & ſocietatem ita demum pollicitum; ſi conſanguineos ſuos Ilienſes ab omni onere immunes præſtitiſſet.* An è ſucceſſoribus *Antiochi Magni* unus? at jam antè immunitas data; nec credibile, progeniem *Antiochi* tantarum virium fuiſſe, ut populi Romani beneficium ſubvertere, ac novis oneribus *Ilienſes* premere ſuſtinuerint.

Porrò Reip. Rom. calamitas ſimul Ilienſes involvit: Temporibus enim *Sullanis & Marianis* (cùm omnia licerent omnibus) *C. Flavius Fimbria*, homo ſceleratiſſimus (cùm *Ilienſes* legationem *ad Sullam* miſiſſent) hoc eorum factum non diſplicere præ ſe tulit; *Nihil intereſſe*, dicens, *utri deditionem facerent, ſibi an Sullæ; utrumq; enim Romanum.* Sed mox receptus in urbem, obvium quemque nullo diſcrimine obtruncavit; urbemq; propè univerſam igni delevit, ut eſt apud *Dionem in Excerptis Peireſc. p. 653.* Addendi *Epitomator Livii lib. LXXXIII*, & *Strabo d. l. p. 594.* Paullò pòſt *Lucius Cornelius Sulla*, multis beneficiis urbem refecit, & conſolatus eſt. At ſuperavit hujus ſtudium *C. Julius Cæſar*, ab *Anchiſe* & *Venere* deducens genus; ut idem refert *Strabo.* Increbuerat de eodem fama, *migraturum Ilium*, translatis ſimul opibus imperii; exhauſtâque Italiâ delectibus, & procura-

tione

tione urbis amicis permissâ, teste *Suetonio in Cæs. c. 79.* Qui refert inter *causas* maturatæ *conspirationis* à *Cassio* & *Bruto.* Videntur mihi Romani, tùm ex aliis causis, tùm ob hanc, translationem illam abominati; quòd (ut ex *Horatii III. Carm. 3.* observat *Barthius lib. LX. Adversariorum p. 2864.)* de *Troja sortes* essent, *illa resurgente Romam periclitaturam.* Eam verò *conditionem*, quam *Ilienses sub Cæsare* habuerunt, *retinuisse* ævo suo, addit *Strabo p. 595.* Attamen *sub Augusto* contigit, ut, cùm *Julia*, Cæsaris Augusti filia, *conjux M. Agrippæ*, noctu *Ilium* proficisceretur, effusis torrentibus, *Scamandro* supra modum aucto, Julia cum famulis (qui ad lecticam erant) in magnum vitæ discrimen adduceretur: *Ilienſibus* adventus illius prorsus *ignaris.* Quamobrem indignatus *Agrippa*, nullam opem latam ab Ilienſibus, drachmarum argenti millibus centum eos multavit. Qui cùm in maxima difficultate versarentur, nec auderent obloqui; *Nicolaum Damascenum*, qui tùm fortè Ilii erat, rogârunt, uti *Herodem* Regem sibi suffragatorem, atque *adjutorem* conciliaret. Fecit hoc libenter, nec res successu caruit; ut ipse *Nicolaus* refert in *Excerptis Peiresc. p. 49.* Eorundem *Ilienſium privilegia* nonnunquam mota fuisse improbitate publicanorum, constat ex *iteratis* Principum *Edictis de immunitate Ilienſium:* Iteravit enim *Claudius.* Sueton. *in ejus vitâ c. 25.* Item *Nero*, Tac. *lib. XII. Annal. c. 58.* Ut taceam observata clarissimis Viris è *l. 17. §. Ilienſ. ff. de Excusat. & Leg. de gestis ac municip.* Cujus *Ilii rudera* conspexisse videtur *Suleiman Bassa, Urchanis Padischachi filius*; de quo

Leuuclav. lib. IV. Histor. Muſelmannicæ : *Cùm in regione Caraſina obequitaret, venit ad locum, quo Troja ſtetiſſe creditur. Adſpiciebat illic admirabundus amplissimorum parietinas ædificiorum, & ingentem marmorum theſaurum; florentis olim, ſed à Græcis deſtructæ Trojæ reliquias.* Hæc *Leunclavius.* Sed profectò vidit *recentioris Ilii reliquias*, non Trojæ veteris: Nam jam *Strabonis* ævo, οὐδὲν ἴχνος ἐσώζετο τῆς ἀρχαίας πόλεως. Hoc eſt : *Nullum antiquæ Trojæ extabat veſtigium* ut ait *p. 599.*

REGNUM ALBANUM.

Albanorum Regum origo longiùs repetita ab Aſſaraco, *Æneæ proavo.* Venere *parente quantum gloriata ſit gens* Julia? Nummus, & binæ gemmæ *explicantur. Cupidines duo*, Eros & Anteros. *Æneæ diſceſſus à Trojâ, & adventus in Italiam è veris Ægyptiorum monumentis exponitur; rejectis Romanorum narrationibus, quas à Græcis acceperunt. Æneæres geſtæ, à Græcis commemoratæ. Ejus liberi.* Indiges *pater.* Indigetum *appellatio unde?* Julia *gens à* Julo, *Aſcanii nepote. Caterorum circa eam rem diſſenſus. Regum Albanorum catalogus ad ultimum usque.* Sigonii *conatus inanis. Romuli Silvii horrendus interitus.*

A Troja

A Troja *in Italiam* tendo, secutus *Æneam*, ejusque filium *Ascanium*; qui regnum *Albanum* condidit. Ut altiùs repetam, *Assaracus* Trois, Trojanorum Regis, filius, Ili frater, unà cum patre *Dardaniæ* imperavit; quæ erat *Troum regia*. *Conon* apud *Photium narrat. 12.* Dardanum Principem eum vocat *Diod. Sic. lib. IV. c. 77.* Uxorem habuit Hieromnemen, ut vult *Apollodorus lib.* III. *Bibl.* Clytodoram, ut *Dionys. Halicar. lib.* I. *c. 62.* Ex hoc conjugio natus Capys, *Diodor. Dionys. & Apollodor. d. l.* Ab eo denominata *Caphyia* Arcadiæ, secundùm *Stephanum.* Uxor Themis, secundùm *Apollodorum*, Nais, secundùm *Dionysium.* Hinc *Anchises* natus, quem omnes *Veneris maritum* faciunt. *Reinerus Reineccius* id confictum putat ideò, quòd *Anchises* tàm excellenti forma fuerit; at *Franciscus Floridus Sabinus lib.* II. *c. 4. Lect. Subsicivarum*, quòd ipse *Æneas* tàm formosus fuerit.

Sic *patrem* alter meruisse vult, ut *Veneris maritus* diceretur; alter *filium*, ut propitiâ Venere natus, ac *Veneris filius* appellaretur. Tam constanter autem *gens Julia*, quæ (ut mox dicam) *ab Æneâ* descendit, *Veneris* sese *progeniem* existimavit; ut in omnibus monumentis ejus memoriam extare voluerint. L. JULIUS. L. F. CÆSAR. in altera parte nummorum suorum expressit *Romæ caput*; in altera *Veneris simulacrum, insistens currui, sceptrumq; manu tenens; Cupidinibus currum trahentibus; infra citharam.* Videatur *Fulvius Ursinus in Gente Julia p. 113.* Cupidi-

nes

nes illi veteribus dicuntur Eros & Anteros, quos è calidis fonticulis *Gadarenorum* in *Syriâ* evocatos per carmen magicum à *Jamblicho*, scribit *Eunapius in ejus vitâ p. 26.* Tertium recenset Servius ad lib. IV. Æneid. quem vocat Dyserota. Cæterùm illi duo notiores; & puto intelligi ab Ovidio in illo tritissimo:

- - *geminorum mater amorum.*

Insignis est *annulus* aureus ex *onyche* gemmâ, apud *Gorlæum in Dactyliotheca, n. 132.* in quo conspiciuntur *duo Cupidines*, quorum alter alterum *retortis* post terga *brachiis* tollit *sublimem*; more puerorum ludentium: Incisa eidem *pila*, sive *orbis.* Quod quidem explicari potest (nî fallor) ex *Alis Simmiæ Rhodii*, Poëtæ vetustissimi: In iis loquitur Amor, quis sit, & quando & unde natus? se omnibus Diis natu antiquiorem esse, & cœlo & terræ & mari imperare: Et illud imperium non vi, ac parendi necessitate; sed amicitiâ καὶ πειθοῦ adjunctum retinere. Nil igitur aliud *pila*, sive *orbis*, significat in annulo, nisi Cupidinum imperium in Orbem terrarum. In *alia gemma*, excusa apud eundem Gorlæum num. 4. *gemini Cupidines* ex adverso manibus sese conjungunt, & componunt; velut ad saltationem: Hos ergò Cupidines geminos intelligit *Ovidius*, & *C. Cæsar* in nummo suo. Longum foret recensere nummos C. *Cæsaris Dictatoris*, auctoritates Poëtarum & Historicorum; quorum omnium eadem sententia fuit, *Æneam*, gentis *Juliæ* conditorem, ab *Anchise* & *Venere* procreatum.

Porrò, confecto bello Trojano, id est, *fœdere*

inter

inter *Trojanos* & *Græcos* icto, magna hominum turba Trojæ congregata fuit; cùm nec ſocii omnes (qui Trojanis militaverant) abire vellent. Videbatur etiam *Æneas* partem regni petiturus, quæ à *Priamo* hâc conditione illi promiſſa fuerat; ſi contra Græcos in bello ſtrenuam operam attuliſſet: Quod *Hector* videns, ut urbs ſuperflua multitudine levaretur, nec à regni diviſione varia incommoda orirentur; *Æneam* miſit cum magno colonorum numero, nullisque pepercit pecuniis, ut illi ſatisfacerent: Adjecit, dignum quidem, eſſe Æneam, qui regnaret; ſed & illud Æneâ dignum, ſi novum imperium conderet: Præſertim, cùm nec deſint vires, ad invadendam Europam; idque glorioſiſſimum regio generi futurum, ſi *Aſiæ* atque *Europæ ſimul* imperaret. Amplexus hæc eſt *Æneas*, & magnâ multitudine colonorum aſſumptâ, navigavit *in Italiam*, aſpirante fortunâ. Hæc *veriſſima narratio* & è pilis & columnis Ægyptiorum *de Æneæ adventu in Italiam*, ejusq; cauſis. At Romani Scriptores omnes (cùm non haberent doctores alios, niſi Græcos vicinos) ipſi proavorum & conditorum ſuorum memoriis deſtituti (vel ab iis oriundi, qui fortiter facere, quàm res ſuas deſcribere ac de originibus judicare peritiores) injuriam veritati factam minùs feliciter propulſârunt: Etiam ipſi de *Æneæ* ſuo *fabulas Græcanicas* loquuntur, & *exulem faciunt* imperii ſui nobiliſſimi conditorem; qui *Anchiſen patrem, gravem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe urbis ruinas tulerit*. Ita loquitur *Seneca lib.* III. *de Beneficiis c.* 37; qui & *Conſolatione ad Helviam* c. 7:

Roma

Romanum imperium, inquit, *auctorem exulem respicit; quem profugum, captâ patriâ, exiguas reliquias trahentem necessitas & victoris metus, longinqua quærentem, in Italiam detulit.* Quis non rideat ad hæc talia? cùm considerârit, tantum Æneam in Italia potuisse, bella cum bellicosis gessisse, regnum amplissimum fundâsse; veniſſe tamen in Italiam, viribus omnibus destitutum; & nil aliud adferentem, nisi patrem & exiguas Trojæ reliquias?

Ut de rebus Æneæ quædam dicam ex ipsis Scriptoribus Latinis Græcisq; : Cùm post longos errores, & (ô prodigos opum suarum exules!) multas civitates conditas (inter quas *Ænum Thraciæ* referunt, *Conon in narrat. 46. Mela lib.* II. *c.* 2. *Auctor libri de Origine gentis Romanæ, Ammianus Marcellinus lib.* XXII. *p.* 211. *edit. Vales.* &, quamvis obscurè, *Virgilius lib.* III. *Æneid.* dissentiente *Servio*, nec accedente *Dionysio Halicar. lib.* I. *c.* 49. qui scribit ad *Thraciæ* peninsulam *Pallenem* appulisse, habitatam à *Crusæis* barbaris; ibiq; *templum Veneris* & oppidum non *Ænum*, sed *Æneam* extruxisse) tandem ad Italiæ *Laurentum* pervenisset; continuò oppidũ ædificare, magnâ suorum alacritate aggressus est: Et (ô superbos & suæ sortis ignaros exules!) excurrere in viciniam jussit, qui ferrum, ligna instrumentumq; rusticum, agrestibus indignantibus, auferrent. *Latinus* tùm in eâ *Italiæ* parte *regnabat*, & adversùs *Rutulos* bellum gerebat; fortunâ parùm prospera. Is dum terribilem nuntium accepisset de adventu peregrini exercitus, omnia circumcirca vastantis, intermisso præsenti bello,

bello, in Trojanos magnum eduxit exercitum: At cùm videret Græcum in morem armatos, & servatis ordinibus Martis aleam impavidè expectantes (ô eximium in exulibus animorum robur, & repentinam inermium Trojanorum armaturam!) statim de pace cogitat: Fœdusq; factum his conditionibus, ut *Aborigines* darent *Trojanis* agri, quantum peterent; ut *Trojani* & *Aboriginibus* in præsenti bello socii essent; utrique alteros pro viribus juvarent. Posthæc itum in Rutulos, &(ô inusitatum Italiæ spectaculum!) qui regni sui florentis viribus instructus bellum infelix gesserat, ope calamitosorum & exulum vincit. Trojani pleni gloriâ cum Latinis post victoriam ad semiperfectum oppidum redeunt, & alacritate pari muniunt; templis & cæteris ornamentis satis instruunt; appellantq; *Lavinium*, à *Lavinia*, Latini filia. Tùm regnum ÆNEAS inter *Trojanos* exortus est; &, cùm paulò pòst etiam *Latinus* bello contra *Turnum* periisset, ex affinitatis jure (duxerat enim Latini filiam) universa hæreditas, cum Latinorum regno ad illum pervenit. Pugnavit posthæc non tantùm contra *Rutulos*, sed etiam contra *Regem Tyrrhenorum, Mezentium*; quòd suspectam haberet nimiam Trojanorum potentiam: Sed in eo bello submersus in *Numitio flumine* interiit. Hæc omnia leguntur, sed fusiùs descripta, apud *Dionys. Halicar. lib.* I. *à cap.* 43. *usque ad c.* 65. Liberos reliquit è *Creusa*, Priami filia, *Ascanium*, à *Laviniâ*, Latini filiâ, *Silvium Posthumum*. Laviniæ hujus præter alios multos meminerunt *Silius lib.* XIII. & *Varro lib.* IV. *de Lingua Latina*.

ASCA-

ASCANIUS, qui & *Eurylion*, anno mundi 2774 (ſequor *Calviſium*) ſuccedit parenti. Primum opus (nî fallor) conſecratio parentis; nam, ut non unus ſcriptum reliquit, Æneas *Pater Indiges* & *Pater Deus Indiges* nominatus eſt. *Indigetes* autem vocabant propriè (ſi credimus Grammaticis) *Deos ex hominibus factos*: Cujus nominis & varias reddunt rationes, ſed in pleriſq; nugantur. *Deus Indiges* propriè, quem Græci Θεὸν ἐγχώριον, ſeu πατρῶον, vocant. Quò facit illud Poëtæ:

Dii primi, Indigetes, quorum ſub numine Roma eſt.

Ita dictus eſt ab *indu* & *ago*. Sic indigena, ὁ αὐτογενὴς, ut docet *Salmaſius ad Solini c. 2.* Poſthæc, *Aſcanius* bello petitus à *Mezentio*, & obſeſſus, eruptione nocturnâ *Lauſum*, Mezentii filium, obtruncat: Inde obſidione ſolutâ, pax facta eſt. *Dionyſ. lib.* I. *c. 65.* Tricesimo anno poſt conditum *Lavinium*, Aſcanius novæ urbis fundamenta jecit; opusq; abſolvit A. M. 2799. Urbi nomen à ſitu *Longæ albæ* inditum. *Liv. lib.* I. *c. 33.* & alii quàm plurimis. Moritur Aſcanius anno mundi 2812. anno regni 38. ut ait *Dionyſ. lib.* I. *cap. 70.*

SILVIUS POSTUMUS ſuſcepit imperium *Albanum*, frater Aſcanii; ſed *Julo* (qui erat filius Aſcanii natu major) ex populi ſcitu honor *Sacerdotii* pro *regno* datus eſt, regio imperio ſecurior ac quietior. Ab hoc clariſſima *Juliorum gens* originem ſuam trahit. *Dionyſ. d. l.* Alii plerique Julum eundem cum Aſcanio faciunt, ut *Virgilius*, *Strabo*, *Livius*, & *Cato* in

Origi-

Originibus *apud Servium*: Alii, ut *Hermannus Contractus*, qui obiit anno Christi 1054) & *Reusnerus in Romanis Familiis*, & *Reineccius Tom. III. Famil.* ajunt, *Julum* filium esse *Silvii Alladii*, nepotem *Silvii Tiberini*, pronepotem *Silvii Capeti*, abnepotem *Silvii Capyos*, &c. & proavum *Julii Proculi*; qui Romuli temporibus Romam commigrârit, & *pater* sit omnium *Juliorum* Romanorum. Hoc illi quidem acceperunt ab *Eusebio*, qui videndus *num. 1141.*

Sed qui *Julii Proculi* mentionem faciunt, è veteribus *Dionysius lib. II. c. 64. Liv. lib. I. c. 16. Ovid. lib. II. Fast. Florus lib. I. c. 1. §. 18. Plutarchus in Romul. p. 35. & in Parallelis p. 313* (ubi ex *Aristobuli lib. III.* rerum Italicarum vocat *Actium Proclum*) hoc non dicunt. Immò *Dionysius* (quo Romanos antiquitates nemo diligentiùs scrutatus est) *ab Ascanio* derivat genus: *Julius*, inquit, *oriundus ab Ascanio, agriculturæ studiosus, vitaque inculpatæ.*

Hunc nos omninò sequimur, & nunc quidem ad *Silvium Postumum* revertimur: Eum *Postumum Taurinum* appellat *Gotfridus Viterbiensis in Chronico*, moritur A. M. 2841. relicto filio *Ænea Sylvio*, cui succedit LATINUS SILVIUS, Æneæ filius. Regnat annis uno & quinquaginta, id est, usque ad A. M. 2923, qui fato functus, hæredem regni reliquit ALBAM SILVIUM. Is regnum tenet annis triginta, & A. M. 2962. successorem habet filium, CAPETUM SILVIUM. *Capetus* A. M. 2988. filium CAPYN. *Capys* A. M. 3016. filium CALPETUM SILVIUM. *Calpetus* A. M. 3029. filium TIBERI-

NUM SILVIUM. Ita vocat *Dionyſius Halicar. d. l. Euſebius n. 1039. Ovidius IV. Faſtor. & Livius lib. I. c. 3.* At *Sigonius* Tiberium dictum putat, ex *Euſtathio*, Dionyſii interprete; ſed quis non agnoſcit Græculum nugantem? Tiberinus dicitur apud *Livium* in triga membranarum Palatinarum, atteſtante *Grutero*. Ejus filius AGRIPPA SILVIUS poſt patrem regnum accipit A. M. 3037. Et poſt hunc A. M. 3078. filius ALLADES SILVIUS, qui, quòd fulmen Jovis imitaretur, ſeu *fulmine* ictus; ut (præter *Diodor. Sic. in Excerpt. Peireſc. p. 223.*) Livius ait: Seu *hiatu terræ* (ut *Dionyſius*) cum totâ regiâ abſorptus eſt A. M. 3096. Scribit *Dionyſius*, ſuo etiamnum ævo, decreſcente ſtagno, & aquis decedētibus, per tranquillitatem ſpectari diruta atria; & alia habitationis veſtigia. Romulum dicunt *Livius*, *Appianus apud Photium*, *Diodorus in dictis Excerptis*, *Ovid. in IV. Faſtor.* Aremulum *Euſebius n. 1142.* Amulium *Dio* apud *Iſaacium Tzetzem in Lycophronis Caſſandram*, & *Zonaras*, Dionis compilator, ſed Ἀμμάδην magno diſcrimine *Dionyſius* appellat. AVENTINO regnum Albanorum traditum A. M. 3096. Monti *Aventino* nomen dedit; in quo etiam ſepultus eſt. Fuit filius *Romuli Silvii*, ut è *Dione d. l.* apud *Tzetzem* & *Appiano* apud *Photium Cod. LVII.* manifeſtum eſt. Deinde PROCAS SILVIUS regnat, *Aventini* filius, initiumq; regni ponitur A. M. 3132. Is NUMITOREM SILVIUM, & AMULIUM SILVIUM procreat: *Junior* majori regnum extorquet A. M. 3155. Addit ſceleri ſcelus, & Numitoris fratris filium

Ægeſtum,

Ægeſtum, ut *Dionyſius* nominat *lib. I. c. 77.* Ænitum, ut *Plutarchus in Paral. p. 314.* Lauſum, ut *Ovid. lib. IV. Faſt.* per inſidias interfecit. Ejus autem fratris filiæ *Rheæ* (quæ Σιλβία vocabatur in tabulis Cyſini templi, matri *Attali* & *Eumenis* dedicati, varias anaglyphas hiſtorias continentibus, ut obſervat *Salmaſius ad Solini c. 2.* hoc alibi non legas) per ſpem honoris, cùm Veſtalem eam legiſſet, perpetuâ virginitate, ſpem partus adimit: Sed vi compreſſa *Veſtalis* A. M. 3172. *geminum partum edidit.* Quod cùm *Amulius* cognoviſſet, ſacerdotem in cuſtodiam dari, pueros in profluentem aquam mitti juſſit. Verùm expoſitos in proximâ alluvie, ubi ſequentibus ſeculis *ficus ruminalis* erat: Et lupam ſitientem ex montibus, qui circa ſunt, ad puerilem vagitum, curſu flexiſſe.

Nolo plura; nam hæc fabuloſa ſunt, & in vulgus notiſſima, quæ ad hiſtoricam veritatem reducere conatur *Voſſius lib. I. de Idolol. c. 12. p. 92.* Nimirum per *lupam* illam non aliam intelligendam eſſe, niſi *Accam Laurentiam*, occiſi pudoris ſcortum; cujus ubera *Romulus* & *Remus* ſuxerint. Porrò ita geniti, ita educati, tandem ubi adolevit ætas, venando peragrabant ſaltus; nec tàm in feras, quàm latrones prædâ onuſtos, impetum faciebant. Sed *capto Remo*, tùm aliis indiciis, tùm *Fauſtuli*, paſtoris regii confeſſione deteguntur omnia; *utrumque Numitoris*, è filia, *nepotem* eſſe: Et paullò pòſt *Amulius eâdem fraude* occiditur, *quâ fratrem* regno dejecerat. Reſtitutus eſt NUMITOR A. M. 3196. Hic *ultimus Rex Albanorum* fuit, poſt cujus obitum, deficiente ſtirpe regiâ,

Albani *annuos magistratus* creârunt regiâ potestate; iique *Dictatores* appellati, *Dionys. lib. V. c. 83.* De Romanis Regibus agam alio loco.

REGNUM ATTICUM.

Ogyges *primus Atticorum Rex ab* Japeto *oriundus.* Cecrops *secundus in mari rubro submersus. Regum Atticorum omnium* Catalogus *usque ad* Codrum. *Adscripta tempora, quibus quisq; regnârit; cum nominibus Patrum, Conjugum & Liberorum; quæ quidem sciri potuerunt.*

EX Italiâ trajiciamus in Græciam, antiquissimum in eâ *regnum Atticum*; sed quæcunque de hoc dici possunt, jam præcepit singularis industria viri non doctioris (licet fuerit doctissimus) quàm melioris *Joh. Meursii.* Is adeundus est in *tribus libris de Regno Attico*, sive, *de Regibus Athenienſium, eorumque rebus gestis*: Ni fortassis jubeor in paucas lineas compingere, quæ cùm apud illum, tùm alios dicuntur, quod faciam.

Antiquissimus Regum omnium fuit OGYGES, Neptuni filius & Alistræ, ut vult *Tzetzes*, Bœoti & Corinnæ, ut *Scholiastes Apollonii.* Primùm Thebis regnârat. *Meursius lib. I. de Reg. Attico c. 1.* Mea sententia est, ut alii Græci ab Japeto Noachi filio genus trahunt, sic istum; & cùm *Japetus idem, qui Neptunus*, ut docet *Vossius lib. I. de Idol. c. 5.* Hinc Neptuni

ptuni filium fecerunt, qui eſſet è ſeris nepotibus. Confirmat hoc *Cedrenus*: ἐν δὲ τοῖς χρόνοις Μωσέως γέγονέ τις ἀνὴρ μέγας ἐκ τῆς Φυλῆς Ἰάφεθ, ὄνομα τῷ ἀνδρὶ Ὄγυγος: Id eſt: *Temporibus Moſis extitit vir quidam magnus ex Japeti proſapia, nomen illi Ogygus.* Vixit temporibus *Iſaaci* & *Jacobi* Patriarcharum, ut ex Græcis probant *Scaliger ad Euſebium, n. 236. & Petavius Ration. Temp. part. I. lib. I. c. 4.* Hoc eſt, A. M. 2169. regnante apud Aſſyrios Belocho; ut Euſebium ſecutus computat *Calviſius.* Alii, ut *Juſtinus Martyr, Orat. contra Gentiles, Africanus apud Euſebium de Præparat. Evangel. lib. X. & Cedrenus* modò adducto loco *Moſis σύγχρονον*, id eſt, multò recentiorem faciunt.

Ortum eſt *Ogygis* temporibus magnum *diluvium*, quod totam Atticam afflixit; ipſumque Regem (ut nonnulli volunt) ſubmerſit. Ex eo tempore nullus Atticæ Rex fuit (licet à quibusdam ACTÆUS interponatur) usque ad CECROPEM; hunc, *Vulcani* & *Terræ* filium, plerique primum Athenienſium Regem faciunt. De eo conſulendi *Ludovicus Vives in Auguſt. lib. XVIII. de Civ. Dei c. 8. Scaliger ad Euſebium n. 461. Meurſius lib. I. de Regno Attico, c. 6. 7. 8. 9. 10. & 12.* Periit in *mari rubro*, cùm *Pharaonem, Ægypti* Regem, *adjuvans*, Iſraëlitas perſequeretur; ut *Honorius* & *Albertus in Chronicis* ſuis memoriæ prodiderunt. Nec valdè repugnat temporis ratio. *Moſi* coætaneum faciunt, quàm plures; & veroſimile, Regem Ægyptiorum, adjuviſſe *Cecropem*, & ipſum *Ægyptium*. At alii CRANAUM Cecropi ſucceſſorem

dant, aliquot annis ante exilium Iſraëlis, id eſt, A.M. 2440. cùm hic incidat in A.M. 2543. Et hujus ſententiæ fuit *Scaliger*, quem ſecutus eſt *Calviſius*. *Cranaus* nullo cognationis jure *Cecropi* conjunctus, ſecundùm iſtos regnat ab A.M.2440. ad A.M.2449.

Uxor ejus *Pediade*, *Cranaën*, *Cranæchmen*, & *Atthin* filias illi peperit. Et à poſtrema nomen habet *Attica* regio & dialectus. Ejusdem filius eſt *Rharus*, juxta *Heſychium*; & è Rharo nepos, *Triptolemus*, juxta Charilum apud Pauſaniam. At, ut *Suidas* vult, *Rhari*, è Celeo filio *nepos*, *Triptolemus* fuit.

Sive *Cranaën*, ſive *Cranæchmen* duxit AMPHICTYON, *Deucalionis* ac *Pyrrhæ* filius, *Hellenes* frater; qui *ſocerum Cranaum* regno pellit A. M. 2449. integro quadriennio ante exitum Iſraëlis ex Ægypto, ut vult *Calviſius ex Africano*. At *Scaliger lib. II. Can. Iſagog. p. 159.* anno ejus primo Moyſem eduxiſſe populum ex Ægypto. At *Euſebius* ejus initium ponit in anno 14. poſt exodum Iſraëliticam. E Cranai filiâ ſuſcepit *Itonum*, & filiam, è quâ *Rharum Triptolemus*, *Cercyonem Neptunus* genuit, ut è *Pauſaniâ* conſtat.

Pulſus ab ERICHTHONIO, Vulcani & Minervæ filio, A. M. 2459. ſi computationem *Calviſianam* ſequimur. Aliis Erechtheus dicitur, quem *Minerva* occultatum in ciſtâ cum *geminis ſerpentibus*, Cecropis filiabus commendârit. Unde mos ille, ut omnes ejus poſteri alerentur in *cunis*, quæ *auro ductos angues* haberent appoſitos; quemadmodum ſcribit *Euripides*. Eidem Erichthonio templum fuit *Athenis in arce* poſitum, ubi & *ſerpentes* erant *duo cuſtodes arcis*;

eis; quibus mellita quotidie apponebantur placenta, ut ex *Herodoto & Hesychio* docet *Valesius ad Ammiani lib. XVI.* Minervam ejus matrem, alii *Brontei*, alii *Cranai* filiam faciunt, *Meurs. lib. II. de Regno Attico c. 2.* Hic est, qui *Athenis pecuniam primus* signavit. *Pollux lib. IX. c. 6.* Uxorem habuit *Pasitheam*, & ex ea *Pandionem* filium.

PANDION sextus Rex Athenienſium (si *Ogygem* annumeramus) vel quintus (si *Cecropem* primum constituimus) Erichthonii & Pasitheæ filius, succedit A.M. 2059. juxta *Calvisium*. Bella gessit contra *Labdacum*, auxiliis Thracum adjutus; & in præmium navatæ operæ *Prognen* filiam *Tereo*, Thracum Regi, despondit. Eam *Prognen*, ut & *Philomelam*, cum filiis *Erechtheo*, ac *Bute* Pandion è Zeuxipse, matertera sua, susceperat. Pandioni mortuo succedit A. M. 2549. ERECHTHEUS II. filius: Alii *Ægyptium* putant. Sub hoc vult *Justin. lib. II. c. 6.* frumenti sationem apud *Eleusin* à *Triptolemo* repertam; à quo stant aliqui, & rursus alii dissentiunt, vide *Meurs. lib. II. de Regno Attico c. 3. & 7.* Bellum gessit hic Rex cum *Chalcidensibus*, Eubœæ; & cum *Eleusiniis*, & cum *Eumolpo*, Thracum Rege: Ut vinceret, filias immolavit. Uxor ejus *Praxithea*, Cephesi *filia*, seu (ut alii volunt) Cephesi ex Diogenea *neptis*; è quâ geniti *Cecrops*, *Orneus*, *Pandorus*, *Metion*. Pandorus filios habuit *Alconem* & *Diantem*: Metion ex *Iphinoë Dædalum*; sive, ut alii, ex *Alcippe Eupalamum*, *Dædali patrem*: Nominatur & *Thespis* (cujus filiæ 50. Hercules innuptis nuptiis celebrantur) *Erech-*

thei filius: At filiæ *sex*, aut plures etiam; quarum *duæ* natu maximæ, *Protogenia* & *Pandora* immolatæ sunt. *Procris* Cephalo, Dejonei filio, nupsit: *Creusa* Xutho collocata est, unde natus Jon: *Orithyiam* Boreas rapuit: *Chtonia* nomine saltem nota est. Addunt alii *Cleopatram*, Phineo nuptam; & *Meropem*.

Mortuo Erechtheo CECROPS II. ejus filius regnum auspicatus A. M. 2599 juxta *Calvisium*. Hic *Athenienses* in vicis habitantes in *duodecim tribus* distinxit. Et ex Metiadusa conjuge, ait, Eupalami filia, sustulit *Pandionem*; filias quoque habuit *Creusam*, *Orithyiam*, *Procrim* è nominibus amitarum appellatus. Regnavit annis 40. ut ait *Africanus apud Scalig. in Euseb. p. 28.* quem ubique sequitur Calvisius. Sed ex inadvertentia factum est, ut Pandionem Cecropi successisse scriberet A. M. 2649. Sic enim regnâsset Cecrops annis 50. Omninò corrigendus hic error, qui multos alios secum trahit, in chronologia; etsi rectè in prioribus computârit.

PANDION II. Rex constituendus A. M. 2639. *Pandion* hic *Cecropem patrem* habuit, non patruum; Ejectus à *Metionis* patrui *liberis*, Megaræ concessit: Et ex Pelia, filia Pylæi Regis Megarensium, filios habuit *Ægeum*, *Pallantem*, *Nisum* & *Lycum*. Regnum ejus fuit annorum 25, ut præter *Africanum* scribunt *Euseb. Marianus*, & *Vincentius Bellovacensis*.

Ergò ÆGEUS, qui Pandioni secundo, patri successit, regnare cœpit A. M. 2664. ut *Calvisius*; cùm pro annis 40. Cecropi secundo, tribuisset 50. Necessariò jam peccant iterum (pendet enim unus error ab altero)

altero) & decennio ſeriùs, id eſt, A. M. 2674. ponit initium Ægei. Uxores huic Regi fuerunt *Meta*, *Hopletis* & *Chalciope*, Rhexenoris filia; ex quibus nulli liberi: Poſteà, cum *Æthra*, Pitthei filia, conſuevit: Inde natus ipſi *Theſeus*. Ex *Medea* quoque ſuſcepit *Medum*; ſed rurſus ex *alia* filium *Achæmenem*. Moritur A. M. 2712. cùm regnâſſet annos 48. Quod ipſum dicunt *Euſeb. African. Marian. & Vincen. Bellovac.*

Hîc ſatis mirari non poſſum, quomodo *Calviſius* poſt conturbatas rationes ſuas tàm citò redeat in viam? Cùm Ægeum ſcribat regnare cœpiſſe A. M. 2674. & tribuat illi 48. annos; tamen exceſſiſſe ſcribit A. M. 2712. Profectò caſui & fortunæ hoc debet, quòd (licet ſedens ad calculos obdormiiſſet) rectè tamen conſtituerit annum *exceſſus* Ægei, & *initium* Theſei: Nam Theſeus poſt Ægeum patrem regnum poſſedit per annos 30, id eſt, ab A. M. 2712. ad annum 2742. *Theſei res Plutarchus* refert in *majoribus Parallelis, & libro ſingul.* pertractavit *Meurſius*.

Eo pulſo regnum occupavit MENESTHEUS, Petei filius, Ornei nepos, Erechthei pronepos. Hic peritiâ rei militaris præſtitit, *aciemq; primus ordinâſſe* fertur; *Trojano* bello *interfuit*. Unde rediens in inſula Melo diem obiit, cùm regnum obtinuiſſet per annos 23. hoc eſt, A. M. 2742. ad A. M. 2765. Initium in *Calviſii Chronologia* perperam omiſſum eſt; dubium, typographi, an auctoris ipſius, negligentiâ?

Regnum capeſſit DEMOPHON, Theſei filius & ipſe cum Græcis *in Trojanos profectus*: Hujus de

causa *Phillis* suspendio finivit vitam, cùm in Thraciam sese rediturum promitteret; nec rediret. Dicitur Phillis *novies* ad litus cucurrisse, unde urbi Thraciæ nomen Ἐννέα Ὁδοὶ, *novem viæ*, ut refert *Hygnus fab. 59.* Regnavit hic Demophon per 33. annos (ut Græcus & Latin. *Eusebius, Marianus Scotus, & Vincent. Bellovac.* scribunt) hoc est, ad A.M. 2798. Σφάλμα typographicum tolles apud *Calvisium*, ubi legeris, regnâsse annis 38.

Successorem habuit OXYNTEM, qui ab A.M. 2798. regnat ad A.M. 2810. In Calvisio perperam *Aphidas Oxyntæ* succedit A.M. 2809. *Aphidem* istum & *Thymætem* filios reliquerat Oxyntes; sed regnum APHIDAS saltem unum annum tenuit, occisus à fratre *Thymæte*, qui regnum summo scelere invasit A.M. 2811. cùm non tantùm *natu minor*, sed & *spurius* esset. Regnavit autem, ut quidam volunt, annos 8, ut alii 9. Atque ita A.M. 2819. vel seq. regnum Thesidarum & Erechthidarum apud Athenienses finitum est; nam THYMÆTES hujus stirpis *postremus* fuit. Duravit regnum Athenarum à Cecrope I. annis 429. ut volunt *Castor in fragmento* (quod Latinè transtulit *Hieronymus*) & *Freculphus tom. 1. lib. I. c. 19.* Nec *Africanus* abit, quem *Calvisius* sequitur. Etenim *Cecrops I.* regnavit annis 50. *Cranaus* 9. *Amphictyon* 10. *Erichthonius*, seu *Erechtheus I.* 50. *Pantion I.* 40. *Erechtheus II.* 50. *Cecrops II.* 40. *Pandion II.* 25. *Ægeus* 48. *Theseus* 30. *Menestheus* 23. *Demophon* 33. *Oxyntes* 12. *Aphidas* unum, *Thymætes* 8. Sic ab initio *Cecropis I.* ad mortem *Thymætis* colligun-

colliguntur anni 429. At ſecundùm *Calviſium* Thymætis mors incidit in A. M. 2819. Proinde initium Cecropis I. non rectè inſertum eſt apud eundem A. M. 2394. Debebat A. M. 2390: Nam ab annis 2819. detractis 429. remanent anni 2390. Ut, qui Calviſium habent, ſecum ipſo in gratiam eum redigant; placet ex *Africano*, & aliis, *chronologiam Regum Atticorum* ita diſpenſare, & digerere; *Calviſianam* verò ſupputationem è regione ponere, ut diverſitas ſtatim ſub aſpectum veniat.

JUXTA AFRICANUM, ALIOSQ.	JUXTA CALVISIUM.
Cecrops incipit A. M. 2390.	*Cecrops* incipit A. M. 2394.
Moritur A. M. 2440.	cui ſuccedit
Cranaus incipit A. M. 2440.	*Cranaus* A. M. 2440.
Pellitur A. M. 2449.	Pellitur A. M. 2449.
Amphictyon incip A. M. 2449.	*Amphictyon* incip. A. M. 2449.
Pellitur A. M. 2459.	Pellitur A. M. 2459.
Erichthonius I. inc. A. M. 2459.	*Erichthonius I.* A. M. 2459.
Moritur A. M. 2509.	Moritur A. M. 2509.
Pandion I. incipit A. M. 2509.	*Pandion I.* incipit A. M. 2509.
Moritur A. M. 2549.	Moritur A. M. 2549.
Erechtheus II. inc. A. M. 2549.	*Erechtheus II.* inc. A. M. 2549.
Moritur A. M. 2599.	Moritur A. M. 2599.
Cecrops II. incipit A. M. 2599.	*Cecrops II.* incipit A. M. 2599.
Moritur A. M. 2639.	Moritur A. M. 2649.
Pandion II. incipit A. M. 2639.	*Pandion II.* incipit A. M. 2649.
Moritur A. M. 2664.	Moritur A. M. 2674.
Ægeus incipit A. M. 2664.	*Ægeus* incipit A. M 2674.
Moritur A. M. 2712.	Moritur A. M. 2712.
Theſeus incipit A. M. 2712.	*Theſeus* incipit A. M. 2712.
Deſinit A. M. 2742.	Deſinit A M. 2742.
Meneſtheus incipit A. M 2742.	*Meneſtheus* incipit A. M. 2742.
Moritur A. M. 2765.	Moritur A. M. 2765.

Demophon

Demophon incipit A. M. 2765.	*Demophon* incipit A. M. 2765.
Moritur A. M. 2798.	Moritur A. M. 2798.
Oxyntes incipit A. M. 2798.	*Oxyntes* incipit A. M. 2798.
Moritur A. M. 2810.	Moritur A M. 2809.
Aphidas incipit A. M. 2810.	*Aphidas* incipit A. M. 2809.
Occiditur A. M 2811.	Occiditur A. M. 2810.
Thymætes incipit A. M. 2811.	*Thymætes* incipit A. M. 2810.
Finit A. M. 2819.	Finit A. M. 2819.

Et ad hanc tabulam ipſe *Calviſius* corrigendus erit: Contra enim ipſius mentem eſt, & *Africani*, quem ſequitur; quod ab illâ noſtrâ diverſum eſt.

Finita *Theſidarum* domo A. M. 2819. ſucceſſit MELANTHUS, *Andropompi* filius, *Bori* nepos, *Penthili* pronepos, *Periclymeni* abnepos, *Nelei* adnepos, *Neptuni* trinepos. *Heraclidæ* Meſſenæ regno expulerant: Hinc conſulens Oraculum de habitationis loco, reſponſum tulit, ſedem ejus futuram, *ubi caput atq; pedes pro muneribus hoſpitalibus offerentur*. Quod & factum eſt *Eleuſinæ*; nam cùm fœminæ ſacerdotes ibi feſtum quoddam patrium celebrarent, jamq; carnes univerſas abſumſiſſent; caput & pedes (quæ ſupererant) advenienti fortè *Melantho* miſerunt. Donatus poſthæc civitatis Atticæ jure, cùm *Xanthum*, Bæotiæ Regem, duello ſuperâſſet, regno dignus viſus eſt. Ajunt hâc fraude uſum. Cùm enim primùm congrederentur, Melanthus ad Xanthum: *Iniquè & contra pactum facis, qui adverſus ſolum cum altero proceſſiſti!* Cumque admiratus ille, quisnam comitaretur ſe, reſpexiſſet; *averſum uno ictu confecit*. Front. l. II. *Stratag. c. 5. Scholiaſt. Ariſtoph. ad Pacem, & ad Acharnenſes*; & qui iisdem cum Scholiaſte verbis utuntur: Sed (ut docet *Reineſ. lib. III. Variar. Lection. c. 7.*

c. 7. p. 470.) ab *Æmilio Porto* malè versus, *Suidas* in ἀπατούρια. In memoriam hujus victoriæ dolo reportatæ institutum festum *Apaturia*, quasi dicas *deceptoria*. Moritur A. M. 2856. regnavit enim annos 37. ut est apud *Euseb. Hieron. Marian. & Vincent. Bellov.*

Et CODRUS filius in ejus locum suffectus est, ob Remp., bello præclarissimè gesto servitute liberatam; ut ex *Aristotele* docet *Meursius lib. III. de Reg. Attic. c. 11.* Vicit etiam *Heraclidas*, Atticam armatâ manu invadentes. *Strabo lib. IX.* Sed nihil tàm illustre, quàm finis generosissimus; ob quem Exemplar Imperatoribus, Romani Sapientis patri dicitur. Videndi Scriptores, quos *Berneggerus* notat ad *Just. lib. II. c. 6. §. 10. & Meursius, d. l. c. 11. 12. 13.* Regnavit annos 21. ut ἀπὸ μιᾶς tradunt *Eusebius*, *Hieronymus*, *Cedrenus*, *Marianus & Vincent. &c.* Mors ejus incidit in A.M. 2879. *florente* adhuc primâ *Assyriorum dynastiâ.* Hujus honori datum, ut quem generosum vellent, dicerent generosiorem Codro: Ut, quem formosum, formosiorem Nirio; quem prudentem, prudentiorem Ulysse. Sed & *contra*, nescio quâ lasciviâ *pro insulso fatuoq;* plures usi sunt, ut docet *Meursius d. l. c. 14.* Quo si referunt illud *Virgil. eclog. V. v. 11.*

Aut Alconis habes laudes, aut jurgia Codri.

Rectè faciunt. Videtur enim *insulsum* quendam *rusticum* Virgilius *Codrum* dixisse, ex imitatione Græcorum. Hoc ni fallor, sensit *Scaliger lib. III. Can. Isag. p. 330.* Porrò datum eidem Codro, ne quis posteà Athenis regnaret; Hinc perpetui ἄρχοντες constituti;

&, cùm

&, cùm ille filios reliquisset, *Medontem & Nileum, Androclem, Cyarethum, Damasichthonem, Prometheum, Andremonem, Damasum, Naoclum, & Cleopum*; ex his *Nileus*, oraculi monitu, ad colonias deducendas abiit, & *Miletum* condidit.

MEDON Ἄρχων constitutus est A. M. 2877. Remp. tenet annis 20. Succedit AGASTUS filius A.M. 2897. cui tribuuntur anni 36. Moritur A. M. 2933. ARCHIPPUS, Agasti filius, tertius ex Archontibus *perpetuis* fuit. Præest 19. annos; & succedit A. M. 2952. filius THERSIPPUS. Hic per annos 41. Archon fuit, atque adeò mortuus est A. M. 2993. Succedit PHORBAS filius dicto anno; quod in *Calvisii* Chronologiâ præteritum est: Et decedit A. M. 3024. Fit Archon MEGACLES, Phorbantis filius; & præest annos 30. Finis igitur incidit in A. M. 3054. quo succedit DIOGNETUS, ejus filius; cui assignantur anni 28. Mortuus est igitur A.M. 3082. Hinc illo anno administratio Reip. permissa PHERECLI, Diogneti filio; qui anno 19. moritur, hoc est, A.M. 3101. Succedit ARIPHRON, Phereclis filius; & fato fungitur A. M. 3121. THESPIEUS Archon factus est in patris locum; &, cùm præfuisset annos 27, successorem habet AGAMNESTOREM filium, A. M. 3148.

Hic rursus occurrit, quod corrigendum est apud *Calvisium*: Cùm ipse fateatur, *Thespieum* præfuisse saltem annos 27, nec potest aliter propter auctoritatem *Eusebii*; tamen initium *Agamnestoris* ponit A. M. 3149. quasi remp. obtinuisset per annos 28. Tamen

mox

mox redit ad ſupputationem rectam: Cùm enim *Theſpiei* ſucceſſor & filius *Agamneſtor* Archon fuerit per annos 20, atque adeò ſecundùm accuratam ſupputationem mors incidat in A.M. 3168; reſpondet hîc nobis *Calviſianus* calculus.

ÆSCHYLUS poſt Agamneſtoris, parentis mortem Archontis poteſtate fungitur per annos 23; decedit igitur A. M. 3191. *Ultimus* è Medontidis ALCMÆON, Æſchyli filius, Archon *perpetuus*, principatum non niſi per *biennium* tenuit: *Calviſius* ſaltem *uno* anno præfuiſſe ſcribit, ſecutus *Scaligerum lib. I. Can. Iſag. p. 160.* Sed quam rationem habuerit *Scaliger*, nondum exputare potui: Repugnat ipſius *Euſeb. Græc. p. 39.* qui Alcmæoni tribuit ἔτη β. unà cum *Hieronymo* interprete; apud quem lego n. 1261: *Athenienſium tertius decimus Alcmæon annis duobus.* Ergo deſiit A. M. 3193.

Perpetuis ſucceſſerunt *decennales*, quorum primus CHAROPS, Æſchyli filius, Alcmæonis frater: Secundus ÆSIMEDES, & ipſe Æſchyli filius: Tertius CLIDICUS, Æſimedis filius: Quartus HIPPOMENES, de cujus immani ſævitia *Diod. Sic. in Excerptis Peireſc.* pag. 230: *Cùm ejus filia à, neſcio quo, vitiata eſſet; ita excanduit, ut incluſam in ſtabulô unà cum equo victu per aliquot dies fruſtratus ſit: Quo facto equus fame in furorem datus infelicem puellam mandere coactus eſt.* Hanc ob cauſam *magiſtratu pulſus* eſt, ut *ibidem* ſcribit *Nicol. Damaſcenus p. 446.* Quintus LEOCRATES: Sextus APSANDER: Septimus ERYXIAS, *ultimus Medontidarum.* Inde

annui

annui creati, quorum nomina, quâ potuit diligentiâ, collegit *Meursius in IV. libb. de Archontibus Athoniensium.*

SICYONIUM, ARGIVUM, LACEDÆMONIUM, CORINTHIUM.

Quatuor Græcorum regna breviter recensentur, quando cœperint & desierint. De Eurotæ *ætate suspicio.* Helenæ *genus. De Apollodori loco sententia viri docti publicè proposita, sed in privatis literis mutata.*

FUerunt & alia per Græciam celeberrima regna Sicyoniorum, Argivorum, Lacedæmoniorum, Corinthiorum: Ac Sicyoniorum quidem regnum A. M. 1861. *duobus* seculis *post diluvium* constitutum est. ÆGIALEUS *primus* fuit, *ultimus* ZEUXIPPUS, qui moritur A. M. 2813. Numerantur in universum XXVI. Nomina omnium recenset *Scaliger lib. II. Can. p. 158.* tùm ex *Africano*, cujus *fragmentum* exhibet in *Euseb. p. 861.* tùm ex *Pausaniæ Corinthiacis p. 94. 95. & seq.* Successerunt VII. Sacerdotes *Apollinis Carnæi*, & regiâ potestate præfuerunt per annos XXX; quorum nomina debentur *Scriptori Latino-barbaro*, apud *Eundem. p. 61.*

Argivorum cœpit ab *Inacho*, cujus initium ponunt in A. M. 2093. Sed in his recensendis neque *Pausaniæ* cum *Tatiano*, neque *Hyginorum* utroque convenit; vide *Scal. d. l. II. Can. p. 329.*

Lace-

Lacedæmoniorum *duplex* Dynaſtia memoratur: *Antiquioris* Rex *primus* EUROTAS, neque quo tempore cœperit, neque quamdiu regnârit, Chronologi noſtri exprimunt. Videtur tamen *Cecropi I*, Athenienſium Regi, *coævus*; quemadmodum *Lacedæmon*, ejus ſucceſſor, *Erichthonio I.* de quo *Sigonius in temporibus Lacedæmoniorum p. 672.* Quicquid ſit, hoc apud me certum, *antiquiſſimos Lacedæmoniorum* Reges oriundos ex *Oriente*; & quidem è *Palæſtina*: Sic enim Rex Lacedæmoniorum ſcripſit ad Oniam Pontificem, apud *Joſephum lib. XII. Antiquit.* cap. 5: *Incidimus in quandam ſcripturam antiquam, in quâ invenimus, cognatïonem inter nos eſſe; & noſtrum quoque genus à poſteris Abrahæ.* Confirmat hoc cognomen *Caſtoris* & *Pollucis*, "Ανακες; quod, ut docet *Voſſius lib. I. de Idolol. c. 13*, prorſus *Ebraicum* eſt; & *Principes* ſignificat ab *Anac* & *Ænac* oriundos. Illud interim *Scaligero III. Canon. p. 332.* facilè largimur, perridiculos eſſe, qui *OEbalum*, Caſtoris, Pollucis, & Helenæ *avum* eum eſſe; vaticinantur; qui *Hebal* nominatur *Geneſ. X. § 28.* *Ultimum* hujus Dynaſtiæ faciunt TISAMENUM, Oreſtæ & Hermiones filium: Et *ex horum* Regum *ſtirpe* oriunda fuit *celebris illa Helena*, cujus causâ bellum inter Græcos & Trojanos conflatum eſt: Nam *Lacedæmon* (qui *Eurotæ* frater uterinus fuit) *Amyclam* genuit; *Amyclas Argalum*; *Argalus Cynortam*; *Cynortas Oebalum*; *Oebalus Hippocoontem & Tyndareum*; *Tyndareus Caſtorem, Pollucem, & Helenam.*

Altera Dynaſtia fuit Heraclidarum: *Ariſto-*

demus enim, Cleodei filius, nepos Hylli, pronepos Herculis, ex Argia *gemellos* ſuſcepit Euryſthenem & Proclen, *duarum* Lacedæmone *regiarum familiarum* auctores: A quibus *Euryſthenidæ* & *Proclidæ* dictæ ſunt. *Regnârunt* autem *ſimul*, ut præter alios docet *Corn. Nepos in Ageſil. c. 1. §. 2*: *Mos eſt*, inquiens, *a majoribus Lacedæmonius traditus, ut duos haberent ſemper Reges, nomine magis, quàm imperio, ex duabus familiis* Proclis & Euryſthenis; *qui Principes ex progenie* Herculis, *Spartæ Reges fuerunt*. Initium horum Regum incidit in A. M. 2848. Succeſſores ad *ultimum* CLEOMENEM (qui in Ægypto periit A. M. 3727.) recenſent *Scaliger lib. II. Can. p. 161.* & *Sigonius in tempor. Lacedam.*

Corinthiorum *quinque* Dynaſtiæ apud *Scaligerum* memorabiles. Primam *Siſiphidarum* appellare poſſumus à *Siſipho*, Æoli filio; de quo *Homer. Iliad. 6.* cujus nomen *Schmidius* putat *Æolicum*, pro, *Theoſophus*; ut *Sibylla*, quaſi Θεοῦ βουλή. Videtur, *Siſiphus* iſte vixiſſe A. M. 2560: Nam ejus filius *Glaucus* A. M. 2590. *ludos Iſthmicos* in honorem *Melicertæ* celebravit; ut ex *Euſebio* colligere eſt. Fuerunt ex hâc ſtirpe *ſex*, vel *ſeptem Reges*; quorum poſtremos DORIDAM & HYANTHIDAM, *Propodæ* filios, *Damophontis* nepotes, *Thoantis* pronepotes, *Ornytionis* abnepotes, *Siſiphi* adnepotes, *Æoli* trinepotes, ALETES pepulit, circa A. M. 2649. à quo Corinthio, Ἀλητίδας vocat *Callimachus* apud *Plutarch. in V. Sympoſ.* παῖδας Ἀλάτας *Pindarus Olymp. Od. 13. antiſt. 1.* Fuit hic *Aletes*, *Hippotis* filius, *Phylantis* nepos, *Antiochi* pronepos,

pronepos, *Herculis* abnepos. *Pausanias in Corinth. p. 92. Scholiastes Pindari*; quem citat *Scaliger ad Eusebii num. 916. Apollodorus lib. II. Biblioth.* de cujus lectione primùm dubitavit Vir doctissimus *lib. III. Variar. Lectionum c. 2. p. 326.* Nam cùm apud *Apollodorum* legeretur: Τὸν βαλὼν ἀκοντίῳ Ἱππότης, ὁ Φύλαντος τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἡρακλέους τυχὼν ἀπέκτεινε. Hoc est: *Hunc Hippotes, Phylantis filius, Antiochi ex Hercule natus nepos, jaculo percussum interfecit.* Ipse legebat: Ἱππότης ὁ Φύλαντος τοῦ Ἀσυόχης τοῦ Ἡρακλέους. *Hippotes Phylantis ejus, qui Astyoches Herculis nuptæ pater, filius.* Putabat enim Apollodorum de *Phylante* vel *Phylæo* Rege Dryopum, seu Ephyre loqui, socero Herculis; alter autem, *Phylas*, Herculis nepos, & Hippotis pater, non succurrebat: Sed posteà mutavit sententiam in literis ad me scriptis fermè ante quinquennium, sinendumq; *Apollodorum* censuit. Quod monendum hîc duxi, ne quis in "
Varias doctissimi Viri incidens, ex *Pausania & Scho-* "
liaste (quos laudavimus) illi temerè insultet. Memi- "
nerunt porrò *Vellejus lib. I. c. 3. Strabo lib. VIII. p. 389. Diodorus Siculus*, cujus *fragmentum* debemus *Georgio monacho*; *Conon apud Photium Cod. CLXXXVI. narrat. 26.* ubi exponit *rationem nominis*, cur *Aletes* nominatus fuerit?

Aleti succedit ILION filius A. M. 2884; Ixioni filius AGELAUS, vel AGESILAUS A. M. 2921; Agelao filius PRYMNIS, vel PRUMNES A. M. 2958. Hic Scaligero *ultimus* est in *secunda* Dynastia.

Tertiam auſpicatus eſt BACCHIS & ipſe ex *Heraclidis* (fuit enim *Prumnis filius*, ut è *Diodoro* conſtat) A.M. 2994. Ab hoc familia Bacchiadarum nomen accepit, *Plin. lib. XXXV. c. 12.* Battiadæ corruptè. Quod ipſum vitium adhæſit quibusdam editionibus Ovidianis, in quibus legitur:

Et qua Battiadæ *bimari gens orta Corintho,*
Inter inæquales poſuerunt mœnia portus.

Legendum ubique, *Bacchiadæ*; quorum *ultimus* in Dynaſtia *tertia* fuit TELESTES, *Ariſtomedis* filius, *Eudami* nepos, *Agelai* pronepos, *Bacchios* abnepos *(Diodorus)* qui occiſo *Alexandro*, *Agemonis* filio, patruele ſuo, regnum invaſit A. M. 3159. Sed qui rurſus à gentibus interemptus eſt A. M. 3171.

Tùm, ut vult *Scaliger*, cœpit *quarta* Dynaſtia *Prytaneωn annuorum*; è quibus primus fuit AUTOMENES. Nihil *Prytanes* differebant ab *Archontibus*, ſive *Prætoribus* annuis Athenienſibus; niſi quòd *Archon* de populo ſorte creabatur, Πρύτανις verò de *Bacchiadarum* gente: Alioquin tàm *Corynthius* Πρύτανις, quàm *Atticus* Ἄρχων faſtos aſſignabat.

Obtinuerunt hi Πρυτάνεις (quorum nomina interciderunt) poteſtatem in Rep. *Corynthiorum* per annos 124. Nam A.M. 3295. CYPSALUS, *Petionis* filius, *Melanis* nepos, *Antaſi* pronepos *(Bacchiadis* in ordinem redactis) tyrannidem invadit. Moritur A. M. 3325. & ſuccedit filius PERIANDER, qui tyrannidem obtinet per annos 40. *Expiravit* enim *cum* ipſa *tyrannide* ſua A.M. 3365. quo tempore *Nabuchodonoſor Magnus* rerum in Oriente potiebatur.

batur. Et hæc (ut ait Scaliger) *quinta* Dynastia Cypsalidarum fuit: At ego malim *sextam* dicere. Nam & antè *Sisiphidas*, Reges suos habuerunt *Ephyrei*; qui [illegible] in *Corinthiis*, quos ex Eumelo *Scholiastes Pindari*, & ex hoc *Erasmus Schmidius commentario in Pindar. Olymp. p. 314. & Tzetzes in Lycophronis Cassandram p. 89. & 90.* referunt. Nimirum *Sol* filiis (quos ex *Persa*, *Oceani* filia genuerat) regnum divisit; *Arcadiam* quidem *Aloëo* dedit, *Corinthum* verò *Æetæ*: Sed cùm *Æetæ Corinthus* parum placeret, in *Cochlidem* proficiscitur, & regnum commendat *Buno*; donec vel ipse, vel alius suæ domus, reverteretur: Ipse in *Colchide* ductâ *Idyja, Medeam* & *Absyrtum* suscepit. Interim Buno mortuo ÆPOPEUS, Aloëi filius, *Ephyream*, hoc est, *Corinthum* adjecit *Asopiæ*; atque ita *unum* è *duobus* regnum fecit. Hujus filius & regni successor MARATHON filios habuit SICYONEM, à quo *Asopia Sicyonia* dicta est; & CORINTHUM, à quo *Ephyrea Corynthus*. Atque ita rursum *duo* distincta fuerunt *regna*. Corintho sine liberis mortuo, Corinthii vocârunt MEDEAM, Æetæ prisci sui Regis filiam; sed quæ Corintho relicta, regnum SISIPHO tradit.

Fuerunt igitur *primæ* Dynastiæ Reges: *Æetas*, Solis filius; *Æpopeus*, Aloëi filius; Solis nepos; *Marathon*, Æpopei filius; *Corinthus*, Marathonis filius, Medeæ Æetæ filia. Negat quidem *Scaliger* ad Dynastias Corinthiorum pertinere; sed causam tàm sufficientem non video, cur expunxerit.

Essent & quædam de *Mycenarum regno* di-

cenda; sed remittimus harum rerum cupidum ad *Scalig. lib. II. Can. p. 159. & Petavium in Rat. Temp. part. I. lib. I. c. 8.*

LYDIÆ REGNUM.

Ennii error. Scaligeri sententia de Regibus Lydiæ per totum rejicitur. Xanthus, *fide dignus scriptor in rebus Lydicis. Lydorum origo & tres Dynastiæ.* Prima *cœpit in Agrone, Nini filio, Beli nepote. Aciamus & Cumblites Reges ex illâ.* Camblitis *mira* voracitas. *Herodoti lapsus.* Altera *Dynastia penes Atyadas Herculis posteros.* Candaulis *& aliorum* stultitia, *in narrandis amoribus suis.* Tertia *Dynastia Mermnadarum, & Crœsi ultimi casus. Regum omnium catalogus, secundùm nostram & secundùm Scaligeri sententiam.*

DE hoc regno quædam dicenda sunt *propter Scaligerum & Ubbonem Emmium.* Ait *Emmius lib. V. Rerum Chronologicarum p. 136.* primos, qui in Lydia regnârint, fuisse Heraclidas; quod tàm falsum est, quàm quod falsissimum: Nam ante Heraclidas alii Reges Lydiæ regnum tenuerunt; quemadmodum è sequentibus patebit. *Scaliger lib. II. Canon. p. 158. & lib. III. p. 319.* primos Reges Atyadas vocat ab *Aty*; cujus hanc originem vulgò traditam refert *Dionys. Halicarn. lib. I. c. 27.* ex

Jove

Jove & Tellure natum esse *Manem*, qui primus apud Lydos regnârit; tunc *Mæonas* appellatus. *Manis* verò & *Calliorrhoæ*, Oceani filiæ, *Cotym* filium fuisse; qui ex *Halia*, Tulli Indigenæ filiâ, *Asiam* & *Atym* suscepit: *Atym* ex *Callithea*, Choræi filiâ, *Lydum* & *Tyrrhenum* sustuliſſe. Hanc sententiam (quam & apud *Herodotum in Clio* reperire licet) admisit *Scaliger lib. III. Can. p. 319.* &, *velut* ipsius *Dionysii*, promit *Valesius ad Excerpta Peiresciana Nicol. Damasc. p. 68.* Sed *Dionys. dict. lib. c. 28.* huic famæ præfert *Xanthi Lydii* narrationem; qui neque Tyrrhenum usquam, in suis scriptis Lydorum Principem nominat, neque ullam scit Mæonum in Italiam deductam coloniam; aut Tyrrheniæ, quasi Lydorum coloniæ meminit, cùm tamen alia leviora memoret: *Atyos* autem filios fuisse dicit *Lydum* & *Torrhebum*. Hos post divisum paternum imperium, ambos mansisse in Asiâ, ab iisque *Lydos* & *Torrhebos* denominatos. Et mox *cap. 30.* aliquot rationibus confutat eos, qui *Tyrrhenos*, Lydorum colonos, arbitrantur. Atque ita viri summi ex *Dionysio* collegerunt id, quod pessimum erat.

Sed cur *Xanthum* sequimur? quia (ut inquit *Dionysius*) antiquitatum peritus, si quis alius, patriæ verò historiæ auctor, nemine inferior habitus. Justa profectò causa, siquidem *Casaubonum* audimus *ep. 170.* cujus locum suprà jam adduximus. Utinam verò è *Xantho Dionysius* prodidisset, quo tempore *Atys* & *Lydus* vixerint? non magnoperè nobis laborandum esset de nomine primæ Dynastiæ. *Atyadas*, ut dixi, nuncupant; & ex istis illustris *Scaliger*: Sed

quod & ipsum demonstratum est, nituntur autoritate nullius apud veteres pretii. Cui nec in his duobus confidere possumus, an *Manes* primus fuerit Lydorum Rex? item avus Atyos? atque ita *primum Regem* hactenus ignoramus.

Vellejus Paterculus lib. I. c. 1. Lydum & Tyrrhenum, Orestis, Agamemnonis filii, coëtaneos facit; & ex hâc causâ *Calvisius* eos posuit in A.M. 2807. Et hoc modo concidit totum illud de *Atyadarum* regno ante *Heraclidas*; cùm enim *Herculem* in *Lydiam* venisse credibile sit, circa A. M. 2740. vel aliquantò pòst; etiam penes Heraclidas per hæc tempora (quibus Tyrrhenum in Italiam venisse volunt) Lydorum regnum fuisse, longè verisimilius; quàm penes antiquiorum Regum familiam: Quæ jam adeò defecerat, ut *Omphale* fœmina rerum potita sit. Hinc confirmatur, & simul (quod à Vellejo dicitur) confirmat *Strabo*, qui *Lydum Heraclidam* facit, cujus verba sunt *lib. V. cap. 219: Tyrrhenos Græci appellârunt à Tyrrheno, Atys filio; qui eò coloniam ex Lydiâ duxerat. Fame enim & sterilitate coactus Atys, unus ex Hercule & Omphale prognatus, de duobus filius, alterum* Lydeum *nomine, sortitò detinuit; alterum* Tyrrhenum *majori populi parte amandavit.* Atque adeò (nisi *Vellejus* in calculo aberravit, nisi & *Strabo* vobis imposuit) inter Heraclidas *Atym* & *Lydum* referam, hoc est, in *secunda Dynastiâ Lydorum.*

De totâ re sic statuo: In origine Lydorum accedo *Josepho*, *Eusebio & Zonaræ*, progeniem esse Lud, *Semi* quartogeniti & *Noachi* nepotis. Idem judicavit

dicavit *Paulus Merula lib. III. part. I. c. 14. Cosmogr.* Ab hoc & Lydi denominati, & unus ex *Heraclidis*, & fortaſſe plures. Sic enim *moris apud veteres, ut conditorum nomina per poſteros longâ ſerie decurrerent.* Quamobrem falluntur & fallunt, qui Lydum, *Troico* bello *poſteriorem*, Lydis dediſſe nomen autumant. Lydiæ prima mentio apud Scriptores gentiles in rebus *Nini*; qui eam cum aliis vicinis regionibus ſubegit. Videndus *Diod. Sicul. lib. II. c. 2.* Et cùm *Herodotus* prodiderit (cujus verba mox producam) AGRONEM, Lydiæ regem, fuiſſe *Nini* filium, *Beli* nepotem; hunc primum in prima Dynaſtia conſtituimus. Alioquin Regem Lydorum nullum invenio, usque ad TANTALI tempora, hoc eſt, usque ad A. M. 2587. Tùm enim apud Lydos regnum tenuit ACIAMUS. De que *Stephanus in* Ἀσκάλων: *Aſcalon urbs Syriæ eſt, juxta Judæam poſita, condita ab Aſcalo, ut refert Xanthus lib. IV. Antiquit. Lydiæ. Fuit autem Aſcalus Hymenæi filius, frater Tantali; qui cùm ab Aciamo, Rege Lydorum, Dux conſtitutus eſſet, exercitum in Syriam duxit: Ubi, virginis cujusdam amore captus, urbem condidit; quam Aſcalonem ex ſuo nomine vocavit.* Eadem ſcribit & *Nic. Damaſcenus lib. IV. Hiſtor.* Fuit igitur hic Rex 180. annis, Troico bello, & 220. annis, Lydo antiquior; cujus tamen proavum primum Lydorum Regem quidem facere auſi ſunt.

Aciamo 150. annis poſterior CAMBLITES tanta *voracitate*, ut *uxorem* in fruſta ſectam *comederit*: Cujus rei fama, cùm ubique divulgata eſſet, ipſe

veneficiis appetitum se credens, nudato gladio stans in confertissimo foro: *Jupiter*, inquit, *si quidem meâ sponte, meoque motu id facinus, suscepi; dem ipse sceleris mei pœnas: Sin veneficiis quorundam hominum, in furorem versus, tùm in maleficos, qui me malis artibus appetierunt; sceleris pœna recidat!* His dictis, semet in conspectu omnium interfecit, partim ridentibus (qui aderant) ut hominem lupini stomachi; partim, ut furiosum, nec mentis compotem, miserantibus. Hæc *Nic. Damasc. in Excerpt. Peiresc. p. 445.* Idem ex *Xanthi Lydiacis* (quem suprà laudavimus) scribit *Athenæus lib. X. p. 48.* cui Κάμβλης dicitur; scribit ibidem *noctu* id *factum*, cùm *vino* sese nimis *ingurgitâsset*; & statim sequenti *manè* repertâ *conjugis manu* (quæ *ad* ejus *os hæserat*) recognitâ, & in vulgus sparsâ, *seipsum jugulâsse*. Meminit & *Ælianus lib. I. Variar. c. 27.* sed unâ literâ minùs Κάμβης dicitur. *Casaubonus Animadv. ad Athen. lib. X. c. 3.* vitiosum pronunciat Ælianum, & rectè; vitium enim non tàm *Athenæus*, quàm *Nicolaus* arguunt. Adjicit verò hîc, *Jardanum* in suspicione fuisse, tanquam Cambleten *magicis artibus* in furorem dederit; ex quo de Cambletis ætate constat: Hic enim *Jardanus*, pater *Omphalæ* Reginæ; ex hujus Jardani ancillâ *Hercules* Cleolaum sustulit, ut est apud *Diod. Sic. lib. IV. c. 31.* Alcæum vocat *Herodotus lib. I.* Fortè igitur post Cambletem JARDANUS Lydorum Rex fuit; cujus filiam, OMPHALEN, ultimam primæ Dynastiæ constituo: Nam cùm *Herculem Omphale* thori consortem feciset, *successisse* videntur, qui *ex hoc matrimonio nati* fuerunt.

Et

Et hæc eſt ſecunda Dynaſtia Heraclidarum: Sed quis primus hujus Dynaſtiæ fuerit, mihi quidem incompertum eſt. Faciunt *Agronem* ex illis Herodoti: *Heraclidarum primus Rex Agron, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos.* Hunc autem *Alcæum* mox *Jardani* ancilla, & *Hercule* genitum aſſerit. Sed quis non animadvertit, *Herodotum* mirè *delirantem*? Ninum, Beli filium, unum ex poſteris *Herculis* fuiſſe; qui *annis mille*, ut minimum, *Nino*, Beli filio, poſterior fuit? Error (ut ego quidem exiſtimo) è confuſione Regum, qui in *duabus diverſis* Dynaſtiis fuerunt *primi*. Cùm ſuprà *Diodorus* nos docuerit, *Lydiam* ſubegiſſe *Ninum*; veroſimile eſt, Regem illi provinciæ dediſſe unum è filiis ſuis: Ita, quod Herodotus narrat, partim verum, partim falſum. Verum; Lydis primùm præfuiſſe Agronem, Nini filium, Beli nepotem: Falſum, Agronem Herculis fuiſſe abnepotem; quod ipſum etiam Scaliger vidit. Alium igitur quærere debemus; &, cùm Hercules ex Omphale reliquerit liberos, mirum ni unus exiſtis fuit? Reliquit autem *Laomedonta*, ut ſcribit *Palæphatus*; qui Λαμεὼς *Diodoro*, & Ἀγέλαος *Apollodoro*. Reliquit & *Atyn*, ut è *Strabone* docuimus. *Atyos* familiam, *primùm* ad regnum perveniſſe, indicant tùm idem *Strabo*, tùm omnes alii; qui Lydum Atyos filium Lydiæ Regem fatentur, *Herodotus lib. I. & lib. VII. Tacit. lib. IV. Ann. c. 56. Xanthus apud Dionyſ. d. l. Servius & Feſtus.* Quamvis præter Xanthum & Dionyſium, cæteri *Tyrrhenum Lydi fratrem* velint, quòd hi *duo regnant.*

Quamo-

Quamobrem hæc *mea ſententia* eſt, poſt *antiquiſſimos* Reges (ſive à Nino fuerunt omnes, ſive ab aliis quoque familiis oriundi) *Lydiæ* regnum Heraclidas tenuiſſe; eosq; *in duas Dynaſtias* diſtingui debere, Atyadas & Mermnadas. *Atyadas* ab *Aty*, Herculis & Omphales filio propagatos regnâſſe primùm; *Mermnadas* ab *Agelao*, ſive *Lamente*, ſive *Laomedonte*. Ex Atyadis igitur eſt ARDYSUS, cujus initium collocatur in A. M. 3159. cui filius ALYATTES ſuccedit A. M. 3195. qui non ultra 14. annos Rex fuit. Succedit A. M. 3209. MELES, cujus meminerunt *Excerpta Græcorum* veterum apud *Scalig. in Opere Euſeb. p. 371. & Euſebius Græcus apud Scaligerum p. 42.* Mele poſt duodennium mortuo CANDAULES, Myrſi filius, Lydos regit per 18. annos, hoc eſt, ab A. M. 3221, in A. M. 3239. Hic (ut nemo ſtultus amans in tacito ſinu gaudere poteſt) *formam elegantiamq; uxoris* (quam Tudum & Clytiam alii, Abro *Abbas*, vetus Scriptor, Nyſſiam *Ptolomæus Hephæſtion* appellat apud *Photium Cod. CXC.*) *prædicabat omnibus, & nudam etiam oſtendebat Gygi*; quem ſodalem *Candaulis* vocat *Juſtinus lib. I. c. 7. §. 17.* Nos agnatum ſcimus. Hinc Gygem ad libidinem irritavit, ſibi perniciem accerſiit; quale quidem infortunium (ut id obiter addam) jactantiâ ſuâ ſibi peperit *Collatinus apud Livium lib. I. c. 57.* Nec in alium cenſum referre merentur *Otho apud Tacitum lib. XIII. c. 46. Osmanes* apud *Leunclav. lib. II. Hiſtor. Muſelm.* Qui non didicerant,

duobus

duobus in locis mysteriorum religionem esse, in mensâ & in thorô. Sed omnibus istis detestabilius monstrum *C. Cæsar Caligula*, qui adulteria sua narravit illis ipsis, quorum uxoribus illuserat. *Senec. lib. de Constantia* cap. 18: *Asiaticum Valerium in primis amicis habebat, ferocem virum; & vix æquo animo alienas injurias contumeliasq; laturum. Huic in convivio, quantò minùs quam in concione* (sequor explicationem Lipsii) *voce clarissimâ, qualis in concubitu esset uxor ejus, objecit. Dii boni, hoc virum audire, Principem scire, & usque eò licentiam pervenisse; ut, non dico consulari, non dico amico, sed tantùm marito Princeps & adulterium suum narret & fastidium?*

Cæterùm hæc extra rem: Igitur ad Lydiæ Reges. Candauli interfecto succedit GYGES, *primus Mermnadarum; ex* ipsis tamen *Heraclidis.* Nam & *Mermnadas ab Hercule* oriundus, scribit Apollodorus: Ἐξ Ὀμφάλης δὲ Ἀγέλαος, ὅθεν καὶ τὸ Κροίσου γένος. Hoc est: *Ex Omphale natus Agelaus, unde & Cræsi genus.* Scaliger eundem putat cum eo, qui Diodoro Cleolaus, Herodoto Alcæus; sed *alluscula ad* postremam nominis *syllabam* haud sufficit, ut Cleolaum, servæ filium, eundem statuam cum Agelao, Reginæ filio; atque ita *Diodorum* & *Apollodorum* inter se committam. Jam *Strabo nos* docuit, *plures Herculi fuisse ex Omphale; Atyn* jam habuimus; alter *Agelaus* est, à quô *Gyges.*

Huic A. M. 3272. successit ARDYS, & regnavit annis 38. ut habet *Eusebius Græcus*, 37, ut *Latinus* 49, ut *Scaliger lib. II. Canon. p. 154.* 43, ut *Calvisius* in

A. M.

A. M. 3272. Sed à typographo ibi peccatum est, ut arguit A. M. 3321. Quo initium constituit SADYATTIS, Ardyos filii, Gygis nepotis. Ergo secundùm ejus mentem regnavit annis 49. De hoc *Sadyatte* fragmentum *Nicol. Damasc.* extat, in *Excerptis Peiresc.* pag. 453: *Sadyattes Alyattis filius* (legendum, *Ardyis* filius; ut *Valesius* opinatur ex *Herodoto*) *Lydorum Rex, erat quidem in bello fortissimus; sed intemperans. Nam propriam sororem suam nuptam Mileto, Viro clarissimo, per speciem sacrificii accitam constuprâsse per vim dicitur; eamq; deinceps uxoris loco habuisse. Erat autem Miletus* Melanis *nepos ejus, qui Gygis gener fuerat; qui cùm eam injuriam ferre non posset, fugit Dascylium: Unde pòst à Sadyatte expulsus Proconesum se recepit. At Sadyattes paulò pòst alias duas, & quidem sorores ambas matrimonio sibi sociavit; quarum ex altera Attalem, ex altera Adramyn nothos suscepit: Ex sorore autem sua filium legitimum sustulit Alyattem.* Hæc Nicolaus. Alyattes CROESI pater est, regnumq; (quod A. M. 3333. auspicatus est) *reliquit filio* A. M. 3388. ut vult *Calvisius*. At *Eusebius Græcus* & *Latinus* dicunt regnâsse annis 49. *Scaliger lib. II. Can. 57.* quod ipsum secutus est Calvisius; sed ejus calculus non respondet: Quòd si enim Halyattes cœpit A. M. 3333. & regnavit per annos 57. utique desiit A. M. 3390. De *Cræso* consentiunt omnes, regnâsse saltem 15. annos. Ergo *Calvisius* ejus cladem & captivitatem rejicere debebat in A. M. 3405. Sed cùm initium Crœsi perperam constituisset in A. M. 3388. necessariò nunc biennio minùs dicit, h. e. Crœsum captum scribit A. M. 3403.

Crœsi

Crœsi cladem quod attinet, proditus est ab *Eurybato Ephesio*, quem cùm in Peloponesum cum ingenti pecuniâ misisset, ut milites conquireret; is ad *Cyrum* transfugit, & omnia Crœsi consilia detexit. Hinc factum, ut quem Græci *malitiosissimum* dicere volunt, *Eurybatum* dicant. *Diodorus Siculus in Excerpt. Peiresc. p. 240.* Capto *Crœso Cyrus* fortunam ejus *miserabatur*: At Persæ extructâ pyrâ exustum volebant, & jam cum 14. Lydorum Principibus in rogo consederat; & Persæ tædas subjecerant, cùm repentè gravissimâ exortâ tempestate tantus imber affusus est, ut non modò pyram extinxerit; sed & spectatores valdè afflixerit. Rem fusè narrat *Herodotus lib. I. Nicol. Damasc. in Excerpt. Peiresc. p. 454. & seqq. Diod. Sic. ibidem p. 240. Tangunt Boëtius lib. II. de Consolat. pros. 2. & Seneca de Tranquill. animi c. 11.* deque eâdem re scripsit *Ptolomæus Hephæstion*, ut est apud *Photium* in Biblioth. Cod. CXC.

Jam quæ differentia sit inter *nostram* & *Scaligeri* sententiam, licet ex superioribus satis appareat; tamen hoc diagramma subjicimus, ut sic quoque alieni temporis rationem habere videamur.

Sententia Scaligeri.	Sententia nostra.
DYNASTIÆ REGUM LYDIÆ.	DYNASTIÆ REGUM LYDIÆ.
Dynastia *prima* ATYADARUM, quorum Princeps ATYS, pater LYDI, à quo LYDIA, priùs MÆONIA.	Dynastia *prima* NINIDARUM, vel etiam aliarum familiarum. Illorum princeps AGRON, NINI F. BELI. N. ex *Herodoto.*

AL-

- - - - - - - - - -
- - - - - ALCIAMUS Rex è
- - - - - *Stephano.*
- - - - - - - - - -
- - - - - CAMBLITES Rex
- - - - - voraciſſimus è *Nicol.*
- - - - - *Damaſceno.*
- - - - - JARDANUS.
- - - - - OMPHALE.

Dynaſtia *ſecunda* HERACLIDARUM, quorum Princeps AGRON, ALCÆI filius, HERCULIS & ANCILLÆ nepos. Eidem *Alcæus*, qui Diodoro *Cleolaus*; idemque Cleolaus, qui Apollodoro *Agelaus*.

- - - - - - - - - -
- - - - - - - - - -

ARDYSUS.
ALYATTES.
MELES.
CANDAULES.

Dynaſtia *tertia* MERMNADARUM.

- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -

Dynaſtia *ſecunda* HERACLIDARUM, è quibus Princeps ATYS, Herculis ex Omphale Reginâ filius, è *Strabone*.

- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -
- - - - -

ARDYSUS.
ALYATTES.
MELES.
CANDAULES.

Dynaſtia *tertia* MERMNADARUM, oriunda ab AGELAO, ſecundùm *Apollodorum*. AGELAUS Herculis Omphales F. ſecundùm *eundem*;

- - - - -	*eundem*; adeoque *diver-*
- - - - -	*sus* à *Cleolao*, sive *Alcæo*,
- - - - -	servæ filio.
GYGES.	GYGES.
ARDYS.	ARDYS, Gygis filius.
SADYATTES.	SADYATTES, Ardyos F.
ALYATTES.	ALYATTES, Sadyattis F.
CROESUS.	CROESUS, Alyattis F.

REGNUM ÆGYPTI.

Misraim *Ægyptiorum pater. Pro eodem habitus* Cham. *Regum Ægyptiorum multitudo apud Manethonem, quatenus locum habeat? de Rege illo, qui* submersus in mari rubro, *variantes sententiæ.*

ÆGyptios oriundos à *Mizraim*, Chami filio, Noachi nepote, inter plerosque constat; & tùm aliis argumentis, è S. Scriptura petitis, nituntur; tùm eò, quòd *Arabes* & *Turcas Ægyptum* hodieque *Mizri* & *Mizra* dicunt: Unde apud *Stephanum in* Αἴγυπτος, ubi legitur, *Ægyptum à Phœnicibus dici* μύαεγ. Viri doctissimi legendum censent μίσραεγ. At ipsi *Ægyptii* terram suam *Cham* dicunt, ut auctor est *Isidorus*, *à* Chamo scilicet, Misraimi parente. Imò & in Scriptura Ps. CV. legas: *Et Jacob peregrinus fuit in terra Cham*, hoc est, *Ægypto*: Denique *Plutarchus de Iside & Osiride* testis est, *Ægyptum* in Sacris

Isidos dictam esse Χημίαν, quod est ab eadem regione.

Reges Ægyptiorum, è quibus recensem, ferè ambigo: E Græcisne, quibus ludus fuit falsa immiscere veris? an ex *Manethone*, quem exscripsit *Julius Africanus*, compilatus & ipse ab *Eusebio*; quemadmodum Eusebius à *Georgio Syncello*. Quòd si enim Manethonem sequar, erit fortasse, qui me ἀθεότητος καὶ ἀσεβείας accuset; quod & mihi jam olim, & *Scaligero* hâc in re factum est à *Dionysio Petavio*. Idem enim hic sensit, quod *Ubbo Emmius*, ea, quæ ex tabulis Manethonis adferantur, pura puta somnia esse, de rebus; quæ non solùm diluvium universale, sed etiam creationes mundi & hominum omnium primum antecedant.

Ut intelligas, quid velim, scire debes, Manethonem à *primo* Ægyptiorum Rege, *Mene Thinite* (qui *Herodoto* Μὴν, Diodoro Μῆνας, Josepho Μηνᾶς) ad *Amasyn* & imperiũ Cambysis Persæ, numerare XXVI. Dynastias; in quibus fuerint Reges 481. Horum anni si colliguntur, habebis 5159. *Hinc*, inquiunt, *auctoritas S. Scripturæ corruit*; quia sic ante diluvium in Ægypto regnum fuisset; immò multò ante illud tempus, quo Moses docet, mundum hunc creatum. Etenim à mundo condito ad Cambysis expeditionem in Ægyptum, pii Scriptores non nisi 3426. annos numerant. Nihilominus à *Manethone* non recedimus, sed omninò *Vossium lib. II. de Idol. c. 28.* admittimus, Scriptorem illum, omnibus Græculis anteferendum (qui sua ex columnis Seriadicis, atque aliis monumentis

mentis hieroglyphicis hausit) cum sacris literis egregiè conciliantem. Uno verbo: *Multæ ex istis Dynastiis non sunt successivæ, sed collaterales*, hoc est, eodem tempore *diversis* fuerunt *locis*. Verbi gratiâ, initio imperârunt *simul* Dynastia *prima*, *& secunda* Thinidarum, Memphidarum *tertia & quarta*; Elephantinorum *quinta*. Ita simul uno eodemq; ferè tempore regnare potuerunt *Menes Thinites*, *Egerothes* (aliis, *Echerontes*) è Memphitis; & *Useres* ex Elephantinis. Similiter comparatum est in aliis. Nimirum ut aliæ provinciæ ab initio divisæ fuerunt in *multos Regulos*, donec in unum corpus coalescerent; sic Ægyptus quoque interdum *pluribus Regibus*, interdum *uni* paruit. Hoc non ignoravit divinus *Scaliger*, quod patet è *lib. III. Can. p. 312.* & *ad Eusebium n. 1025.* Igitur cùm tot Reges Ægyptus habuerit, nimis *tædiosum* foret, eorum nomina describere; *immò nec fructuosum*.

Sed & *Pharaones* (quorum in historiâ sacrâ fit mentio) conferrem lubentissimo animo, *cum Manethone* & aliis. Cæterùm Chronologiâ veram Regum Ægyptiorum constituere (sine qua illud fieri nequit) res est, quæ excedit humanum ingenium. In uno illo Pharaone, qui submersus in mari rubro periit, quàm in diversa Scriptores abeunt? *Acherrem* decimum Regem in Dynastiâ XXVIII. *Scaliger* eum esse scribit, cujus annno secundo Moyses eduxerit populum de finibus Ægypti. At non existimat eum submersum, quoniam annos regni tribuit 32. *Calvisius* in A. M. 2453. *Orum*, Acherris antecessorem, facit eum, qui

perierit in mari. *Tacitus lib. V. Hiſtor. c. 3.* videtur Occhoris nomen reperiſſe: *Lyſimachus* apud *Joſephum lib. I. extremo contra Appion.* Bocchorim; cujus ſcripturæ aſſertores quoque ſunt, *Oroſius* & *Plutarchus. Clemens Alexandrinus lib. I.* Omoſim, vel Amaſim appellat; ſed apud *Manethonem* unum Bechorim.

Saitem invenio in Dynaſtia XIV. Sed Moyſe aliquot ſeculis poſteriorem. Sic ex Manethone & aliis, parùm ſibi conſtantibus, nihil adferre poſſumus, quod hiſtoriam ſacram illuſtrat.

CAPUT V.

Cyri *genus* maternum *clarius habitum, quàm* paternum; *tamen & hujus origo antiquiſſima auditur.* Salmaſii *judicium de loco Herodoti. Cyri* nomen. *Orientalium & aliorum mos* affectandi *Deorum* nomina. *Cyri inſtitutio in exemplum propoſita. Cyri res geſtæ & mors.*

REcenſitis nobilioribus regnis, ad *ſecundam Monarchiam Perſarum*, & rurſus ad *Beſoldum* progredimur. Agit autem *toto cap. 5.* de unico *Cyro*, qui tanti imperii auctor fuit. Genus illi antiquum magis, quàm apud Medos & Orientales clarum. Hinc *Aſtyages* ſomnio territus, ne paterna maternaq; nobilitas nepotem aliquando ſibi naſciturum ex filia ſtimulare poſſet, ad res arduas ſuſcipiendas; neque claro viro, neque civi filiam, ſed *Cambyſi*, mediocri viro,

viro, ex gente Perſarum obſcurâ tùm temporis, in matrimonium tradidit; ut refert *Juſt. l. 1. c. 4. §. 4.* Et hinc explicant reſponſum, quod Crœſus accepit: *Tùm ſibi ac regno exitium imminere, cùm mulus in Perſia rerum potiretur.* Ajunt enim, ſic indicatum Cyrum; quòd, quemadmodum *mulus naſcitur patre ignobiliore aſino, matre generoſiore equa*; contrà quàm in hinno fit: Sic Cyrus habuerit *matrem, regis Aſtyagis filiam; patrem verò Cambyſen obſcuro loco natum.* At nihilominus *Cambyſes* iſte natus eſt *Achæmeni*, cujus meminit Xerxes, Perſarum rex, apud *Herodotum in Polym.* ſive *lib. VII.* Sed cùm locus vulgò corruptus ſit, nec vitium animadverterint interpretes, etiam hanc verſionem nobis dederunt: *Ego etiam ſine te, quæ dixi, conficiam; neque enim fuerim Darii filius, qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamnis, qui fuit Arſiaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius; niſi Athenienſes ultus fuero.* At hoc repugnat omnibus Scriptoribus reliquis, è quibus conſtat, *Xerxi* maternum avum *Cyrum* fuiſſe; non tritavum: Et repugnat temporis intervallum. Nam ſi Cyrus eſſet Xerxi tritavus, utiq; à morte tritavi ad Xerxis trinepotis imperium ſaltem intercederent 43. anni; quod omni rationi contrarium eſt. Præterea *Cyrus* filios duos tantùm habuit, *Smerdin* & *Cambyſen*: *Teiſpen*, ſive *Teiſpeum*, ſcimus nullum.

Quamobrem acceſſerim *Salmaſio*, qui in *Exercitat. Plinianis p. 1380.* locum *Herodoti* conſtituit *repetitâ negativâ*, quæ exciderat: Μὴ γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεΐσπεος

[μηδὲ] τῦ Κύρυ, τῦ Καμβύσεω, τῦ Ἀχαιμένεω γεγονώς. Unde sic vertendus est: *Non fuerim natus ex Dario, Hystaspis filio, Arsamis nepote, Ariamnis pronepote, Teispei abnepote* [neque oriundus à] *Cyro, Cambysis filio, Achæmenis nepote.* Recenset igitur Xerxes tantùm paternos majores, *Darium, Hystaspen, Arsamen, Ariamnem, Teispeum*: & maternos, *Cyrum, Cambysen,, Achæmenem.* Sic Herodoto cum cæteris Scriptoribus benè convenit.

Hinc verò constat de *Cyri* regis *avo, Achæmene.* Sed qui iste? ex illustribus fuit, ut quem Xerxes crepat. Patrem; & avos nescio usq; ad *Persen*, Persei sive filium, sive nepotem: Ab hoc enim oriundus est; quamvis longo temporis intervallo. Herodotus in Clio: *Sed horum* Pasargadæ *sunt præstantissimi, in quibus &* Achæmenidæ; *unde reges* Persidæ *sunt oriundi.* Hoc innuit *Achæmenem*, unde Persarum, & tota tribus Achæmenidæ, Persidas esse, hoc est, à *Perside*, vel *Perse*, hujus nepote, an filio? (nam hîc Scriptores variant) oriundos. *Perseus*, Persis avus, vel pater, *Prœtum Argolicum Jovem* patrem, & *Danaëm* matrem habuit; avum paternum *Abantem*, maternum *Acrisium*, ejusdem Abantis fratrem (nam *Abas* ex *Oecalea*, Mantinei filia, *Acrisium* & *Prœtum* genuit) proavum paternum *Linceum*; cui uxor *Hypermnestra*, Danai filia. Atque ita Perseus abavum habuit *Danaum*, cui pater *Belus:* Avus *Neptunus* (sive *Princeps* quidam *insuavis*) avia *Lybia.*

Lybiæ hos majores referunt: *Inachus*, qui vixit A.M. 2093. temporibus *Isaaci* Patriarchæ; reliquit ex

Melissâ

Melissâ Occanina *Phoroneum*. Phoroneo *Apis* genitus cum *Niobe* sorore rem habuit: Ex Niobes & Apis concubitu natus est *Argus*, qui ex *Evadne* liberos habuit *Jasum*, *Piranthum*, *Epidaurum*, & *Criasum*. Ex Jaso fuit *Agenor*, ex Agenore *Argus alter*, ex Argo secundo *Jasus alter*, ex hoc *Io*; quæ cùm in Ægyptum venisset, peperit *Epaphum*. Is ducta *Memphi*, Ægyptii regis filia, *Lybiam* genuit; quam *Danai aviam* diximus. Videndus præter alios *Voss. lib. I. de Idol. c. 13. p. 112. 113. 114.* Atque hæc est ultima illa antiquitas, quam allegare potuit *Cyrus*. Sed & *Perse* (qui Persei sive filius, sive nepos fuit, & vixit circa A. M. 2670) *nullum memorabile nomen* recensetur *usque ad Cyri avum Achæmenem*; quem vixisse reor circa A. M. 3310.

De Cyri nomine, inquit Besoldus in Synopsi majore, *Persicâ linguâ Solem significare*. Hoc, quod è *Plutarcho* haustum esse confitetur, reperire est in *Artaxerxe*; cui accedit *Ctesias*: Unde *Suidæ* vanitas manifesta est, qui exotici nominis etymon petit è Græcia sua. *Illud* autem hîc *observationedignum* est, non aliam significationem habuisse nomen avi: Est enim Achæmenes ab Achaman, hoc est, *Sole*; quod eruditè demonstrat modò laudatus *Vossius lib. II. de Idol. c. 9. p. 353.* Nimirum boni ominis ergo nomen habebant ab eo, quòd honore afficerent divino. Legimus apud *Josephum lib. VII. Antiq. c. 6.* Adadum illum (qui Damascum & Syriæ, præter Phœnicem cætera regna tenuit, & *cum Davide bellum* gessit, sed infelix) posteris ob animi virtutem, & roboris ex-

cellentiam in tanta veneratione fuisse; ut nomen ejus magnâ ambitione adsciscerent.

Cæterùm & ipsius nomen tale est, quale *Cyri* & *Achæmenis*: *Assyriis* enim *Adad* Sol est, ut scribit *Macrobius lib. I. Saturn. c. 23.* Eadem ambitio quoq; *Carthaginensium* fuit; nam Punicum Amilcar à *Moloch*, sive *Sole*, derivandum eruditissimi viri judicârunt. De *Ægyptiis* testatur idem *Lucianus in Dialog.* pro Imaginibus: *Tametsi sint omnium religiosissimi, tamen Deorum nomina sibi imponere; adeò, ut plerique apud eos nomen è cœlo tractum habeant.* De Institutione Cyri extat hoc *fragmentum Diod. Siculi* valdè memorabile in *Exc. Peiresc.* pag. 237. & 238: *Cyrus, Cambysis & Manaanæ filius, Astyagis Medorum Regis nepos, fortitudine & prudentiâ & reliquis virtutibus eminentissimus seculi sui fuit; quippe eum pater regiâ institutione formaverat, ad summa quæque illum incendens. Jamq; etiam tùm adolescens satis audiebat, maximas res se aggressurum quandoque esse; cùm virtus illius supra ætatulam sic eluceseeret.* Videtur igitur longè aliud censuisse de Cyri adolescentia, quàm quæ *Herodotus* scripta reliquit, fuisse patri ereptum, Astyagis imperio; & clam educatum in bubulci domo: Mirâq; tandem fortunâ accidisse, ut agnosceretur. Hæc ut jucunda lectu, sic comœdiæ quàm historiæ similiora sunt. Sed & *Ctesias* ab eodem in totum recedit, cujus *de Cyro fragmentum* legere est apud *Photium, Codic. LXXII.* Scio *Plutarchi* de hoc judicium; sed neq; ignoro, quàm eam commendârit *Diod. Sic. lib. II. c. 32.* Idem *Herodotus* de *Cambyse* scribit, cùm ingenio

submisso

ſubmiſſo eſſet, geſſiſſe ſe multò infra mediocris Medi alicujus conditionem. At Diodorus ejus generoſitatis mentionem facit, ut & filium regiis artibus imbui curârit; & ad ſumma quæq; incenderit. Quæ uti ſolidè conciliari debeant, non video; ſciant fortaſſe, qui omnia conciliant;

Cimmerias noctes luci, quadrata rotundis,

Verò propiùs accedere videntur, quæ & *Cteſias* & *Diodorus* narrant: Qui tantum imperium condidit, tot bellicoſiſſimas nationes ſubegit, tàm egregiis artibus ſubditos omnes ſibi devinxit; ut *communem patrem* appellarent. Alibi, nî fallor, hoc eſt, in principali domo educatus eſt potiùs, quàm in caſa. Sit naturæ quadam dexteritas, ſed ſine vertâ inſtitutione, vix unquam perficietur: Cui fortunam ſuam ampliſſimam unicè debent, quos antiquitas celebravit, laudibusq; ad cœlum evexit, ſive in Judaica gente, populoq; Chriſtiano, ſive inter Græcos & Romanos. Ut contra ſeq; ſuos graviter afflixerunt, quibus illa defuit; etiamſi de naturæ bonitate nihil haberent, quod conſequerentur. Prudenter Nicias roganti eundem, *quibus artibus & quâ induſtriâ talis vir evaſiſſet ac tantus?* *Naturæ*, inquit, *bonum induſtriæ ipſe juvi!* C. Octavius (qui per adoptionem & dignitatem poſtea C. Julii Cæſaris, Octaviani Auguſti nomen accepit; ut ſcribit *Nic. Damaſc. in Exc. Peir. p. 472.*) potentiâ cunctos mortales ac prudentiâ ſupergreſſus, ampliſſimum omnium (qui unquam fuiſſe memorantur) principatum obtinuit; finesq; imperii Romani latiſſimè propagavit: Græcorum ac Barbarorum res

ita composuit, ut etiam mentes domuisse, ac subjugâsse videri potuerit; gentes, quæ ne Romanis nomine quidem notæ erant, vel pacavit, vel in amicitiam pellexit. Tùm egregia facinora uti faceret, ab institutione solâ fuit; quam nemo Romanorum fusiùs, exactiùs & jucundiùs descripsit eodem *Damasceno: Quem proinde civilis doctrinæ studiosis, si quem alium, commendo.* Sed cùm fortassis paucorum manibus adhuc teratur, placet, quæ huc faciunt, latinitate (quâ quidem à festinante me donari potuerunt) apponere: *Patrem Octavianus habuit C. Octavium, Senatorii ordinis virum; majores benè opulentos, & (quod rarissimum) bonam mentem inter divitias non amiserant. Sic cùm modestè haberent fortunam suam, invidiâ non laborabant. Amisso parente* tutores *nactus est, de quibus dici poterat:* Quis custodit custodem? *potuisset contra rapinas, & bonorum dissipatores in judicio agere; sed (ut erat mansueti pectoris) contentus iis, quæ reliquerant, jus illis remisit. Novem annos natus Romanis, ob indolis præstantiam, universis admirationi fuit. Quo in loco exercitatissimis Oratorum titubabat lingua, concurrebant labra sine concursu oris; sine trepidatione, aviæ suæ, sorori Cæsaris Dictatoris parentavit. Ac dein educatus est in domo Atiæ & L. Martii Philippi, qui nomine vitricus, reipsâ pater fuit. Ibi maximam speciem faciebat futuræ magnitudinis & virtutis: Cùm nobilissimi adolescentes communi omnium opinione, honoribus & Reip. negotiis destinati, officii causâ eum accederent; & sive campos extra urbem obequitaret, sive intra urbem propinquos & amicos viseret,*

magnâ

magnâ frequentiâ comitarentur. Animum ſtudiis liberalibus imbuebat, corpus exercitiis militaribus durabat; celeritate diſcendi, doctores ipſos antevertens. Atia mater & vitricus in hoc unicè intenti, ut quàm in ampliſſimam fortunam inſtitueretur, nec in ſtolidas curvaturas declinaretur frondens ætas; quærere indies ex Præceptoribus, quò iviſſet, equitâſſet; quid egiſſet rei, quibus ſtudiis impendiſſet diem, quibuscum verſatus eſſet? Annum agens ætatis decimum quartum *in forum deductus, poſitâ prætextâ, togam virilem ſumſit, omnium oculis in illum defixis; aliisq; vetuſtam generis nobilitatem, aliis virilem in adoleſcente virtutem, ſuſpicientibus. Ille Diis ſacrificabat, & functo L. Domitio in collegium Pontificum cooptatus eſt; quâ fortunæ indulgentiâ nihil inſolentior factus, poteſtati ſuorum adhuc ſeſe ſubmiſit. Nam mater in illum imperio priori uti, nullam evagandi licentiam dare: Non iter illi, non excurſus liberior, non cultior veſtitus, non cubiculum ſplendidius: Ut publicè tyro, privatim ſub cuſtodia matris eſſet. Infecerat illo tempore juventutem Romanam libido mutandi veſtitus; ſed Octavius patrium nunquam poſuit, externum aſſcivit. Cùm nobilitatem commendaret forma decus, licet eam ſine cura haberet; multæ fœminæ in eximiam hanc pulchritudinem cum nobilitate ſociatam, furioſiùs inſaniebant: At in tanta laſcivientium multitudine tot formoſiſſimarum inſidiis petitus, nullius corruptelæ ſeſe præbuit; & cùm quarundam usque ad tentandum veniſſet improbitas, non tàm illas repulit, quàm erubuit; quaſi peccâſſet, qui placuerat. Hoc integræ mentis munimentum, hanc impol-*

luti

luti corporis curam, illi circumdedit vigilantia matris. Sed non minor accessit postea C. Cæsaris cura, qui eum per adoptionem in domum suam induxit: Is cùm sacra faceret, frequentaret templa, theatrum ingrederetur, convivium celebraret; Octavium semper assistere, vel adsidere sibi jussit. Erat animus Cæsari, editionibus ludorum juvenem assuefacere; ut populo spectionum cupienti sese commendaret. Cùmq; essent duo theatra, Romanum alterum, alterum Græcum; illius curam ipse sumsit, hujus Octavio mandavit; qui, ut industriæ laudem, vel obsequii gloriam sibi pararet, nimis calidè & intentè hoc egit: Spectaculis enim non nisi finitis excedebat, nihil ab æstu longissimorum dierum, nihil ab aliis molestiis remissior. Ex quo studio posteà morbum gravissimum contraxit. Igitur Cæsar valdè anxius, ne tanta indoles velut in herbâ suffocaretur, nullo non die decumbentem visitabat, animum spemq; addebat; vel (cùm per negotia præsens esse non posset) amicos mittebat, nec medicos discedere patiebatur. Fortè prandenti nunciabatur, adolescentem deliquium pati, & valdè periclitari: Quo nimium quantum perculsus, &, ut erat discalceatus, è lecto prosiliit, & ad cubiculum ægrotantis accurrit; medicos subinde scisciatus. Locus est prolixior. Sed nos excerpsimus ea, quæ curam *Atiæ, Philippi*, & *Cæsaris* in educando *Octavio* nobis ostenderent; causasq; admirationis de incremento hujus hominis, & introductæ monarchiæ tollerent. Addit *Suetonius in Octaviano* cap. 8: *præmissum Apolloniam, ut studiis vacaret.* Augustum excepit *Tiberius*, qui *Drusum*, sanguinem suum, ex Hispania in Illyricum misit;

miſit; ut bellorum muniis aſſueſceret, ſimulq; ad favorem exercitus conciliandum occaſiones captare poſſet. Exiſtimabat præterea, adoleſcentis ad luxum proclivem animum in urbe corrumpi, in caſtris autem ſeveriori vitæ aſſuefieri poſſe. Ut nos docet *Tacitus lib. II. Ann. c. 44. §. 1.* nec ſegnis hâc in parte *Agrippina Neroni* ſuo rectores dedit *Afranium Burrum* & *Annæum Senecam*, prudentiſſimos viros: At contra *Britannicum*, quem imperio exutum ibat, ὡς καὶ τῶν τυχόντων ἵνα τρέφεσθαι ἐποίῃ, hoc eſt, *ut quendam è plebejis educari juſſit*; ut eſt apud *Dion. in Exc. Peir. p. 677.* Ac niſi aures præbuiſſet *Nero* ſuſurris illis: *Tune hæc pateris? tu hos times? non meminiſti te Cæſarem eſſe? tibi jus in illos, non illis in te ipſum competere?* quos refert idem *Dio dict. lib. p. 681.* Niſi Poppææ ſceleratiſſimas illas facetias in animum demiſiſſet, *cùm pupillum eum vocaret; qui juſſis alienis obnoxius non modò imperii, ſed etiam libertatis indigeret*, ut ſcribit *Tac. lib. XIV. Ann. c. 1. §. 2.* jam in laudatiſſimis Principibus recenſeretur. *Eſt enim nullum ad gloriam utilius inſtrumentum, quàm rector idoneus*; quem etiam ferus *Annibal* admiſit, &, cùm obſequeretur ejus monitis, *tot Coſſ. tantasq; legiones, inferior numero ac viribus, interemit. Vegetius lib. III. in Prologo.* Apage ergò nationem illam aulicam, quæ apud *Tac. lib. XIV. Ann. c. 52.* paratragœdiat, *finitam Principis puericiam & robur juventæ adeſſe; exueret magiſtrum ſatis amplis doctoribus inſtructus majoribus ſuis.* Byſſinæ quidem hæc voces ſunt, gratæ auribus; ſed noxiæ animis, & ipſi Reip,

Sed

Sed me prudentia *Cambysis* in educando *Cyro* jam longiùs abduxit: Quamvis & *Besoldus* hoc capite, dum Cyrum laudatissimum aliàs principem nimis molliter filios educantem notavit, ad hunc ipsum excursum nos stimulare videretur. Cæteras *res gestas Cyri* quod attinet, notandum est, è Græcis & nostris; primam ejus expeditionem fuisse contra *Astyagem*, alteram contra *Crœsum*, tertiam A. M. 3412. contra *Nabonidum Medum*. Et hinc incipit tempus Monarchiæ secundæ Persarum.

Posthæc inquit Besoldus: *Populo Judaico permisit, ut ex captivitate domum reversi, templum ac urbem Hierosolymam instaurârint; ad eamq; rem sumptum liberalissimè subministrari jussit.* De anno reditus videndus *Scaliger ad Eusеb. n. 1456.* *Calvisius* rejicit in A. M. 3419. Sed aliter tùm constituta resp. fuit: Nam cùm priùs penes Davidis posteros imperium fuisset, tunc Levitæ summam potestatem nacti sunt, de quorum avaritia *Cunæus lib. I. de Rep. Hebr. c. 15.*

Ultimum bellum Cyro cum *Scythis* gestum est; & cùm primùm magnam exercitus partem per insidias occidisset, paulò pòst & ipse circumventus, cum ducentis millibus Persarum occubuit. Caput amputatum in utrem, humano sanguine repletum, conjicitur, cum hac exprobratione crudelitatis: Satia te sanguine, quem sitisti; cujusq; insatiabilis semper fuisti! Ita fusè rem narrat *Herodotus lib. I.* breviter *Justinus lib. I. c. 8. Jornandes in Geticis c. 10. Ammianus lib. XXIII. p. 249. Lucianus in Charonte. Diod. Sic. lib. II. c. 44.* Ubi tamen scribit, à Scytharum

tharum Regina *cruci affixum*; quod nescio an alibi legas. *Sepulchri* ejus meminerunt *Curtius lib. I. c. 1. §. 30. Strabo lib. XV. p. 730.* & alii, quos citat *Brissonius lib. I. de Regno Persarum p. 151. 152. 153.* Sed ut pleraque antiquorum regum apud Scriptores Græcos, ita quoque historia Cyri longè incertissima est. *Ctesias* quidem se prædicat omnia ab ipsis Persis accepisse: *Astyagem* (quem *Astyigam* vocat) habuisse filiam *Amytin*; cui vir *Spitamas* fuerit, & ex eo filii, *Spitaces* & *Megabernes*. Ipsum verò Astyagem Cyro nullâ generis propinquitate junctum fuisse. Astyage victo, & in deditionem accepto, *Bactrios* accessisse *Imperio Cyri*; quòd audivissent, Astyagen à Cyro patris loco habitum. Tùm *Sacis* bellum illatum, & captum Sacarum regem, *Amorgen*; quem ut liberaret *Sparethra* uxor, collecto ingenti exercitu cum Cyro pugnâsse, vicisse; ac vivum cum aliis quâm plurimis cœpisse: Dimissum postea Cyrum hac conditione, ut & ipse Amorgen in libertatem restitueret; quod factum: Cujus dein *Amorgæ auxilio* adjutum, *Cyrum, Crœsum* ac *Sardes* debellâsse. Astyagen interea *Petisacæ*, eunuchi scelere, fame ac siti enecatum; sed deprehensâ perfidiâ, Petisacam *Amyti* filiæ Astyagis, ad supplicium à Cyro deditum. *Ultimam* expeditionem Cyri fuisse in *Derbices* (qui populus *Hircanis* vicinus est) sed equitatu Persarum in fugam conjecto, Cyrum ex equo decidisse; ac vulnere accepto, paulò pòst mortuum, & à suis in castra relatum. Hæc apud *Photium* pluribus exponit *Ctesias*; de cujus fide licet dubitet *Strabo lib. XI. p. 508.* cùm ait: *Tutiùs esse Ho-*

mero

mero & Heſiodo fidem adhibere, cùm de Heroibus verba faciunt; quàm Cteſiæ, Herodoto, Hellanico. Tamen nihil hîc quidem dicit à ratione alienum. At de *Herodoto* libenter illi ſubſcribimus, & verbis *Tac. lib. IV. Ann. c. 11. §. 6.* petimus ab iis, qui hiſtoriæ ſtudent, *ne Græcorum divulgata atque incredibilia avidè accepta, veris, neque in miraculum corruptis antehabeant.* Profectò enim hujusmodi incredibilibus & circumſtantiis mirabilibus auxit Herodotus hiſtoriam Cyri.

CAPUT VI.

REGNUM CAMBYSIS.

De Cambyſis matre variantes ſententiæ. Provincias inter filios & privignos ut diviſerit Cyrus? Hic & Cambyſes quot annis regnârint? Expeditiones Cambyſis in Ægyptios, Ammonios, Macrobios. *Clades ejusdem atrox. Crudelitas &* parricidium *immane. Impoſtura Magi.* Valerii *corruptela, & inde* Ammiani *error.*

UT idem vult Cteſias, *Cyro* poſt *Spitamam* interfectum, *Amytis*, Aſtyagis filia nupſit; ut Cyrus *Spitacen* & *Megabernen* privignos haberet, & eſſet *Aſtyagis gener*; quem omnes Græci, eosque ſecuti Latini *nepotem* fecerunt. Ex hoc conjugio natus *Cambyſes*, ut paulò pòſt indicat *Cteſias*, cùm ab Amyti matre admonitum ſcribit; ne calumniis *Magi* contra fratrem crederent. At *Herodotus in Euterp.*

Caſſan-

Cassandanem, Pharnaspis filiam; Ægyptii Nitetin, Apriæ Regis filiam; ut est apud Eundem *in Thalia & Athen. lib. III. Dipnos. p. 560. Diod. Sic. l. I. c. 33.* Meroën nuncupat. *Strabo* tamen *lib. XVII. p. 790.* sororne, an uxor, Meroë dicta fuerit, inter Scriptores non convenire dicit. Ut mores Persarum fuerunt, qui incestis nuptiis gaudebant, utrumq; verum esse potest.

Hunc autem CAMBYSEN Cyrus sub mortis tempus Regem creavit, juniorem *Tanyoxarcen* (quem Herodot. *Smerden*, Justinus *Mergim* nominat) *Choramnæis, Parthis & Carmaniis*; *Spatacen* privignum *Derbicibus*; *Megabernem Barcanis* præfecit. Datis quoque dextris (ut inter se, & cum Amorge, pacem ac concordiam colerent) fidem accepit; Dirisq; devovit illum, qui concordiæ vincula prima rupisset. Ita loquutus, vivere desiit, tertio (ab accepto vulnere) die, cùm annos regnâsset 30. Consentiunt in numero hoc *Just. lib. I. c. 8. §. 14. Euseb. n. 1456.* At *Excerpta Græca ex Scal. p. 321.* ponunt ἔτη λα, hoc est, annos 31. At Cambysi *Ctesias* annos tribuit 18. in quo dissentiunt omnes alii; qui saltem 8. annos regnâsse volunt. Quos *Besoldus* sequitur, cùm ait: *Cambysen post mortem patris non diu superfuisse.* Initium Cambysis ponit *Calvisius* in A. M. 3421. finem in A. M. 3428. vult enim regnâsse annis non nisi 7. mensibus 5. Bellum Ægyptiacum, si Ctesiæ accedimus, non tàm virtute, quàm proditorum auxilio usus confecit.

Regis Amasis cadaver ignominiosè habitum, at

PSAMENITUM, ejus ſucceſſorem, in honore apud Cambyſen fuiſſe, *Herodotus* commemorat; cum quo conſentit *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 248.* Hic Cteſiæ *Amyrtæus* eſt. Poſthæc exercitum in *Ammonium* miſſum arena, Auſtro mota, more nivis, incidens, texit; deinde obruit. *Herod. in Thal. Seneca lib. I. Nat. Quæſt. 30. Juſtinus lib. I. c. 9. §. 3.* Videtur hanc cladem tangere *Diod. Sic. lib. I. c. 30.* qui etiam ſuſcepti belli mentionem facit in *Exc. Peir. p. 248.*

Par infortunium expertus eſt in *Æthiopico* bello: Nam cùm Æthiopes *Macrobii* (qui habitant Africam ad Auſtrale mare) non ſupinis manibus excepiſſent ſervitutem; miſſisq; legatis libera reſponſa dediſſent, quæ contumelioſa Reges vocant; *Cambyſes* adeò excanduit, ut non proviſis commeatibus, non exploratis itineribus, per invia, per arenam traheret omnem bello utilem turbam. Sed ſtatim intra primum iter deerant neceſſaria, nec quicquam ſubminiſtrabat ſterilis & inculta, humanoq; ignota veſtigio terra. Suſtinebant famem primò tenerrima frondium, & cacumina arborum; tùm cordylla igne molita, & quicquid neceſſitas cibum fecerat: poſtquam inter arenas radices quoque & herbæ defecerant, apparuitq; inops etiam animalium ſolitudo; *decimum quemq; ſortiti, alimentum habuerunt, fame ſævius.* Agebat adhuc iraRegem præcipitem, cùm partem exercitus amiſiſſet, partem comediſſet. Donec timuit, ne & ipſe vocaretur ad ſortem; tunc demum ſignum receptui dedit, ut ex *Herodoti Thalia* eleganter refert Seneca *lib. III. de Ira c. 20.* Nec mirum, tot adverſa fuiſſe tyranno,

tyranno, omnium crudeliſſimo; & ut *Diodor.* appellat, Φύσει μανικῷ καὶ παραπεπληγότι τοῖς λογισμοῖς, hoc eſt, *naturâ furioſo & mente capto.*

Qui à Prexaſpe admonitus, ut parciùs biberet, vino gravis filium ejus procedere ultra limen juſſit, & allevatâ ſuper caput ſiniſtrâ manu ſtare; tùm intendens arcum, cor adoleſcentis fixit; reciſoq; pectore, hærens in ipſo corde ſpiculum oſtendit patri; an ſatis certam haberet manum, cùm ebrius eſſet, interrogans. Ut eſt apud *Herodotum* & *Senecam d. l. c. 14.* Qui fratrem immani ſcelere ſuſtulit; quod quâ ratione factum ſit, exponit *Cteſias.*

Tandem dignum etiam vitæ exitum ſortitus, cùm *Babylone* parvum lignum cultro poliens, quo tempus falleret, femoris muſculum percuſſiſſet; ut ſcribit idem *Cteſias:* Alii aliter. Vide, quos citat *Berneggerus ad Juſt. lib. I. c. 9. §. 18.*

Mortuo Cambyſe, MAGUS (cujus operâ Cambyſes in interficiendo fratre uſus erat, adjuvantibus *Artoſyrâ* & *Bagapate*) regnum occupavit; eò (cùm Tanyoxarcæ, vel Smerdi, Cambyſis fratri ſimillimus eſſet) ſe illum ipſum eſſe mentitus eſt. Ita idem *Cteſias*; à quo rurſus alii diverſi ſunt, qui *duos Magos*, hoc eſt, *Magum* illum (de quo Cteſias) ejusq; fratrem, *Oropaſten*, regnum Perſarum occupâſſe volunt *Juſt. lib. I. c. 9.* & alii, quos ibidem citat *Berneggerus.* At *Val. Max. lib. IX. c. 2. ex. 6. ext.* ſeptem commemorat; ſed cujus locum feliciter reſtituit *Rutgerſius Var. Lect. lib. I. c. 8: Nequem ex conjuratione ſeptem, quæ Magos oppreſſerant cum eo.* Valerii corruptam le-

ctionẽ ſecutꝰ eſt improvidè *Ammianus l.XXIII.p.233.* Nam alium, præter Valeriũ, Scriptorem in animo habuiſſe, vix credibile mihi eſt. Obſervârunt & alibi nonnulla viri docti, quæ ex *Valerio* hauſta ſunt; ut illud, *de umbraculis theatralibus. Valeſ. ad Amm. p. 27.*

REGNUM DARII.

Magi *cædes. Valerius emendatus.* Darii *uxores. Herodotus è Iuſtino explicatur. De* tributo *Perſarum. Darii infelices contra* Scythas & Athenienſes *expeditiones. Freinshemii lapſus in emendando Curtio.*

CÆterum ut rarum eſt magnorum ſcelerum ſecretum, ſic impoſturâ Magi animadversâ, *ſeptem principes* conſpiravere: *Onophas, Idernes, Norradabates, Mardonius, Bariſes, Artaphernes,* & *Darius,* Hyſtaſpis filius; ſic *Cteſias* eos nominat. At Herodoto ſunt *Otanes, Intaphernes, Gobryas, Megabyzus, Aſpathines, Hydarnes,* & *Darius.* Hi, *Bagapata* operâ, in regias ædes ingreſſi, dormientem cum Babylonia pellice *Magum* offendunt; quos ille cùm videt, omni alio telo deſtitutus, *ſedile* fortè *aureum* confregit; ejusq; arrepto pede, pugnare cœpit. Fruſtrà: Nam à *ſeptem* Principibus confoſſus occubuit, *ſeptimo* regni aditi menſe; ſicut idem refert *Cteſias.* Aliter *Herodotus in Thalia, Juſtinus lib. I. c. 9.* Dies, quo interfectus, poſteritati ſacer, & *Magophonia* dictus eſt. Meminit præter Herodotum *Agathias lib. II.* Incidit autem in A. M. 3429. ſecundùm Calviſium.

Ergò

Ergò hôc quoque succeſſit DARIUS, Hyſtaſpis filius, Arſamis nepos, Ariamnis pronepos, Theiſpei abnepos, *hinnitu equi Rex factus*; ut notum eſt è *Juſt. lib. I. c. 10. Val. Max. lib. VII. c. 3.* Cujus locum (in quo reſtituendo truſtrà deſudârunt *Lipſius, Colerus & Scheccius*) ſic adoleſcentes emendavimus, applaudente Cl. Virdungo: *Sordida Magorum dominatione oppreſſâ, Darius, ſex adjutoribus, ejusdem dignitatis aſſumptis.* Quod idem in mentem veniſſe *Caſparo Gevartio* lib. I. Elect. c. 1. poſtea obſervavimus. Meminerunt ejusdem rei *Themiſtius Orat. III. in laudem Joviani p. 55. Amm. Marc. lib. XXXIII. p. 253.* (ubi tamen Darii patrem *Regem* vocat per errorem) *Oppianus lib. I. de Venat. verſ. 234. & 235. Maximus Tyrius Diſſert. XIX.* Regnum adeptus, nuptiis id ſtabiliendum cenſens, *Atoſſam* & *Ariſtonam*, Cyri filias, *Parmin* Smerdis, & *Phædimam* Otanis duxit, ut refert *Herodotus.*

Primus *Perſis tributum* indixit, poſtquam totum imperium in *Satrapias* diviſerat; prudenter animadvertens, neque quietem gentium ſine armis, neque arma ſine ſtipendiis, neque ſtipendia ſine tributis haberi poſſe; quod eſt apud *Herodotum.* At *Strabo lib. XV. p. 735.* neſcio quem auctorem ſecutus, *Darium Longimanum* appellat; qui tributum Perſis primus impoſuerat. Cum his pugnare videtur *Juſt. lib. I. c. 9. §. 12.* Igitur Magi, ad favorem populi conciliandum, tributa & militiæ vacationem in triennium permittunt. Ergò jam ante Darium Hyſtaſpis & quidem *ſub Cambyſe tributarii Perſæ.* Sed dicendum, *revo-*

câſſe Darium videri antiquum inſtitutum; non introduxiſſe novum.

Res bellicas Darii quod attinet, primùm *Babylonios* rebelles, operâ *Zopyri*, ad obſequium redegit. Quòd factum, juxta *Calviſium*, A. M. 3432. Hiſtoriam natrant *Herod. lib. III. Plutarch. in Apophth. Regum. Juſt. lib. I. c. 10.* Sed expeditiones maximè fuerunt memorabiles *Scythica* & *Græca*. Priorem ſuſcepit (ſi eundem Chronologum ſequimur) A.M. 3439. Sed vix ingreſſus erat Scythiam, & trepidus refugit, amiſſis octoginta millibus hominum. Præcipua tamen virtus *Galactophagorum* extitit, quibus victus ſolo *equarum lacte* conſtitit, ut apud *Stobæum* commemorat *Nicol. Damaſcenus*. Idem bellum exponit *Cteſias*, & regem quidem Scytharcen nominat, quem *Juſt. lib. II. c. 5.* Jancyrum, *Herodotus* Indathyrſum. Utrumque tamen emendandum cenſet *Salmaſius ad Solinum p. 846.* De hujus ipſius Regis laudibus multa in ejus vitâ ſcripſit *Chryſippus*; ut *Caſaubonus* obſervat *ad Strabonem. lib. VII. p. 136.* In reditu occupavit *Aſiam, Thraciam & Macedoniam*; qua de re videndus *Juſt. lib. II. c. 5. & lib. VII. c. 3.* Plures terras, inſulas & urbes ab eodem ſubjugatas recenſet *Herod. lib. V.* Poſtremâ expeditione adverſùs *Athenienſes*, & prælio in campis *Marathoniis* depugnato, & Cynægiri virtute nihil decantatius. Belli concitor *Hippias*, Piſiſtrati filius, *Athenis pulſus* in eodem cecidit. *Cic. lib. IX. ad Att. ep. 20. Thucydides lib. VI. Euſtathius ad Odyſſ. Tertull. adverſùs Gentes.* Ceciderunt etiam 20000. Perſarum, cùm *Miltiades*, Athenienſium

sium Dux, non nisi 10000. sub signis haberet, *Just. lib. II. c. 9.* Scripserunt & alii de hoc bello quàm plures, quos citatos leges apud *Bernegg. ad d. Just. l.* & addes *Sulpitium Severum in Hist. Sac. Max. Tyrium Dissert. XIV. Euseb. in Chron. Curt. lib. IV. c. 1.* cujus locum parùm feliciter tentavit *Freinshemius.* Vulgò legitur : *Rex Alexander Dario. Celes, cujus nomen sumsit Darius &c. cum magno exercitu mare trajecit.* Quæ omnia sana & plana, ut fusiùs ostendi *lib. II. Animadvers. c. 1.* ad has lectorem remitto. Paulò pòst Darius, cùm bellum restauraret, in ipso apparatu decedit, hoc est, secundùm *Calvisium*, A.M. 3464.

REGNUM XERXIS.

Lis in successione regni inter primogenitum, qui patre privato; & inter secundum genitum, qui patre rege natus est. Xerxis numerosissimus exercitus & vanitas. Quot annorum fuerit apparatus ejus bellicus? Historia pugnæ Platæensis *maximè memorabilis, parùm prudenter omissa.* Templa *cur Xerxes* demoliri *jusserit?*

RElinquerat *Darius* ex Gobryæ filia (quam ante regnum duxerat) *Artabazanem*; ut scribit *Herod. lib. VII.* Et ex Atossa, Cyri filia (quam Rex factus in matrimonium recepit) *Xerxem.* Hinc orta controversia, utri regnum deberetur? quam exponit *Just. lib. II. c. 10.* Cui similem litem exortam in *Germania* nostra, post mortem *Heinrici Aucupis,*

notat *Brunerus lib. VII. Ann. p. 432. è Sigeberto.* Nam cùm is *Ottonem* filium ſucceſſorem ſibi nominâſſet, *Henricus alter* ſeſe præferendum putabat ; quòd *Otto ante ſuſceptum* à patre *regnum* editus eſſet. Sed ut Aucupis judicio acceſſerunt *Moguntinus, Colonienſis, Trevirenſisq;* Antiſtites; *Eberhardus Francus, Herimannus Suevus, Arnulphus Bojus.* Et quamvis poſtea bellum civile conflatum eſſet, tamen *infelicis Henrici* ultimis calamitatibus expiatum eſt: Ita, quamvis ſecundùm Xerxen pronunciârit *Artaphernes* patruus, tamen recuſant ejus judicio ſubſcribere; qui jus & civilem doctrinam hodiè profitentur. Conſulendi ſunt *Hugo Grotius lib. II. de J. B. & P. cap. 7. §. 28. Et notis ad illum locum* Hotom. *illuſtri Quæſt. II. Arniſæus lib. II. cap. 2. ſect. 3. Morellus ad lib. V. Sylv. Statii. p. 192. 193. Greg. Tolet. lib. VII. de Rep. cap. 9.*

Porrò regnum adeptus Xerxes, *Ægyptios rebellantes* feliciter aggreſſus eſt; ſed è Scythia ſaltem irritus & contemtus rediit; quamvis tantas copias eduxiſſet, quæ non tantùm Scythis, ſed etiam toti terrarum orbi bellum illaturæ viderentur. Tùm de bello, *Græcis* inferendo, cogitabat; & concitatis contra Siculos Græcos Carthaginenſibus, ipſe *ſeptingenta millia* de regno armavit, & *trecenta millia* de auxiliis; ut auctor eſt *Juſtinus lib. II. cap. 10. §. 18.* Quamvis alii diſſentiant, qua de re videndi, quos citat *Bongarſius apud Bernegg. in notis ad iſtum locum.*

Tàm ſtolida verò *Xerxis inſolentia* fuit, ut velut naturæ dominus, *Helleſpontum ponte* jungeret; *mari com-*

compedes & ſtigmata, cœlo tenebras minitaretur; *montem Athon* (quem monachis habitatum hodiè, *montem ſanctum* appellant) qua continenti adhæret, *perfoderet. Herod. lib. VII. Juſt. d. l. Himmerius ap. Photium Cod. CCXLII. In Orat. milit. Seneca lib. VI. de Conſt. Sap. c. 14. Val. Max. lib. III. c. 2. ex. 13. Suet. in Cal. c. 19. Curt. lib. V. c. 7. §. 8. Senec. Suaſor. II. Plutarchus d. l. de Fort. Alexandri. Pompon. Mela l. II. Geograph. c. 2. Solin. c, 14. Plin. lib. IV. c. 10. Themiſt. Orat. I. p. 21. Virg. in Culice. Juven. ſat. X.* & alii. Quamobrem verè de eodem *Valerius lib. IX. c. 5. ex. 2. ext: Xerxes, cujus in mente ſuperbia & impotentia inhabitat.* Decem annos inſumſiſſe apparatui ſuo contra Græcos, ſcribit *Julianus Imp. Orat. I. p. 77.* Sed videtur annumerâſſe *apparatum Darii* patris; ut rectè ibidem notat *Dion. Petavius p. 256. 257.* Clariùs Juſtinus: *Xerxes bellum à patre cœptum adverſùs Græciam, quinquennium inſtruxit. Nam anno regni ſui ſexto ineunte trajecit.* Calviſ. rejicit expeditionem ſuſceptam in A. M. 3470. Quâ fortunâ pugnatum ſit, jam *Beſoldus* noſter docuit tùm in majore tùm in minore Synopſi.

Satis tamen mirari non poſſum, omiſiſſe clariſſimam pugnam, & *Græcorum* victoriam ad *Plateas*, de qua *Herod. lib. IX. Diod. Sic. lib. XI. c. 31. Plutarch. in Ariſt. Pauſan. in Lacon. p. 166. & Bœoticis p. 545. Corn. Nepos in Ariſt. c. 2. §. 1. & in Pauſ. c. 1. Cteſias apud Photium. Strabo lib. IX. p. 412.* Qui Xerxis res fuſiùs deſcriptas legere avet, is adire poteſt è recentioribus *Petr. Bizarum lib. II. Rer. Perſic.*

Posthæc Xerxes, *terror* anteà *Gentium*, qui putabat, Græcos ad primam adventus sui famam terga versuros; nihilq́; magis verebatur, quàm ne vacuas desertasq́; urbes inveniret; deessentq́;, in quibus vires suas experiri possit; acceptis gravissimis cladibus, & arreptâ miserabili fugâ, contemptior indies factus (ut in omnibus infortuniis fieri amat) tandem ab ARTABANO (qui consilium suum cum *Spamitre* eunucho communicârat) interficitur A. M. 3505. *Just. lib. III. c. 1. Diodor. Sic. d. l. c. 59. Corn. Nep. in Reg. c. 1. §. 5.*

Alioquin valdè commendatur iste Rex à *Josepho lib. XI. Antiq. cap. 5.* Ipsum ut regni, sic & paternæ pietatis hæredem fuisse; nihilq́; in patris institutis circa divinum cultum mutâsse, & Judæos summâ benevolentiâ prosecutum esse. Hinc factum arbitror, ut *Græcorum templa* passim *dirui* & *inflammari* jusserit; quod in illo Scriptores tantoperè adversantur, v. g. *Strab. lib. XIV. pag. 634. Just. lib. II. cap. 10. §. 8. 9.* Quanquam ex *doctrina Magorum*, id factum scribant alii, qui parietibus includere Deos, & in humani oris speciem assimulare, impium putabant; ut è *Cic. lib. II. de Leg.* observavit *Casanb. ad Strab. lib. XV. p. 256.* & è *Diog. Laërt. Hugo Grotius, notis ad lib. III. de J. B. & P. cap. 5. §. 2.* Quare eadem *religio* veterum *Germanorum* fuit, ut est apud *Tac. in Germ. cap. 9. §. 2.*

REGNUM

REGNUM ARTAXERXIS LONGIMANI.

De Themistoclis fuga *diversa sententiæ. Conciliatura Petavii. Contra Besoldum & alios ostenditur,* Ahasverum *esse* Xerxem. *Darius Nothus is, qui* Judæis *permisit* templum *Hierosolymitanum instaurare.* Scaliger *contra* Petavium *defenditur, & hic non ad unum absurdum deducitur. Libri* Esther, Esdræ & Nehemiæ *cum profana historia conferuntur. Artaxerxis res gestæ.*

ARtabano stratagemate singulari circumvento (quod refert *Just. lib.* III. *c. 1.*) ARTAXERXES LONGIMANUS, à dextrâ longiore sic dictus, regnum Persarum capessit A. M. 3405. Dissentit tamen *Herodotus* in nonnullis circumstantiis. *Ad hunc,* inquit Besoldus, *Themistocles exul perfugit, ibiq; vitam finivit.* Qui verissimum dicet, qui fidem adhibebit *Thucydidi lib. I. p. 58.* ubi refert, *Themistoclem* in exilium ejectum, literas misisse *ad* Regem *Artaxerxem*, Xerxis filium; qui nuper regnare cœperat. Idem & *Charon Lampsacenus* (qui Xerxis ætate vixit) memotiæ prodidit; ut est apud *Plutarch. in Themist.* Idem est apud *Cor. Nep. in Themist. c. 9. §. 1.* At, Xerxe adhuc vivo, Themistoclem in Asiam transiisse volunt *Ephorus, Dinon, Clitarchus, Heraclides, aliiq;*; quos *Diod. Sic.* sequitur. Hos conciliare stu-

det

det *Dionyſ. Petavius part.* II. *Rat. Temp. lib.* III. *c.* 10: Statuendum *duplex initium* Artaxerxis Longimani, *alterum*, quo cum patre regnavit annis circiter 10; *alterum*, poſt ejus obitum annorum 40. Fundamentum hujus conciliationis affert ex illis *Herod. lib.* VII. ex inſtituto Perſarum tùm demum Regem *expeditioni* interfuiſſe, cùm regni *ſucceſſorem* declarâſſet. *Ex hac conſuetudine*, inquit, *Artaxerxes patris collega factus*; atq; ita utrumq; verum eſſe, quod ſcribunt, *Themiſtoclem ſub Xerxe, & Artaxerxe veniſſe in Aſiam.*

Addidit porrò Beſoldus: *Hunc multi* Ahasverum, *Eſtheræ maritum, fuiſſe putant.* Sed iſti S. Scripturam cum hiſtoria profana non benè contulerunt: Niſi bardi ſumus, in libro Eſther & Esdræ *Ahasverum Xerxem eſſe*, fatebimur; ponitur enim ante Artaxerxem primum, & Darium Nothum. *Oxyares* dicebatur adhuc privatus, quod nomen Hebræi vix aliter ſcribere potuerunt, niſi *Ahasberos.* Conveniunt cætera. Nam Ahasverus *in libro Eſther* ab Indiâ ad Æthiopiam usq; 117. provinciis imperâſſe dicitur. De Perſarum potentia ſub Xerxe *Herod.* lib. VII: *Sacas & Indos & Æthiopes & Aſſyrios, aliasq; multas & grandes imperio nationes adjunximus.* De hac ipſa potentia explicandus *Daniel*, qui *quartum* Regem *à Cyro* dicit ditiſſimum & potentiſſimum fore.

Præterea Xerxis conjux *Ameſtris*, ut ex *Herodoto* & *Cteſia* manifeſtum eſt; quod quantillum differt à nomine Reginæ *Eſther?* ſed iſtis obſtat *Dionyſ. Petavius d. l.* qui *Ahasverum* dictum ait *Cambyſen*; &

Darium

Darium (qui templum Hierosolymitanum instaurari jussit) putat esse *Darium Hystaspis*; & *Artaxerxem* (qui Esdræ *cap.* IV. *§.7.* ante Darium nominatur) putat esse *Pseudosmerdin*; quæ sanè mirifica explicatio est. *Pseudosmerdin*, ex annalibus Persarum expunctum, *Esdram* inter reges legitimos nominâsse, quis nobis persuaserit? Sed cur hæc fingeret, causa fuit, quòd ipsi *Scaligeri* assertio *Animadversionibus ad Euseb. n.1497. & lib.* VI. *de Emend. Temp. p.286.* de senectute *Zorobabelis* intoleranda videretur.

Res sic habet: *Esdra* reges aliquot Persarum nominat, *cap.* IV. Cyrum, ex cujus edicto Zorobabele duce, populus in Judæam redierit, nec non Josuæ filio Jozedec, summo Pontifice templi fundamenta posita sint: Ahasverum, quo regnante, Judæis obtrectârint inimici; & absolvendi operis spem eripuerint: Artaxerxem, qui calumniis adversariorum motus, iisdem Judæis urbis instaurationem interdixerit: Darium, cujus anno secundo, *Haggeo* & *Zachariâ* Prophetis hortantibus, Zorobabel, & Josua intermissam templi molitionem repetierint: Artaxerxem II. cujus anno septimo Esdra commeatu à Rege dato Babylone profectus sit. Quærebam, quis ille Darius sit, cujus indultu *templum absolutum* fuerit? Respondet Scaliger, *Darium Nothum* esse. Oportet igitur, inquit Petavius, Zorobabelem ut minimum annos 140. vixisse. Nam ab anno primo Cyri Babylone regnantis (quo Zorobabel, jussu Cyri, Judæos reduxit) ad initium Darii Nothi sunt anni 114. Hoc unum erat, quod *Petavius* concoquere

non

non potuit: Igitur eam ſententiam delegit, quæ multis modis deterior eſt. Quòd ſi enim is, qui *templum* Hieroſolymitanum *inſtaurari* permiſit, *Darius Hyſtaſpis* eſt, ut Petavius voluit; qûi fieri potuit, ut nemo de *edicto Cyri* (quo in *libertatem Judæi* reſtituebantur) ſcire ſeſe profiteretur? *Darius* jubet bibliothecas & archivorum forulos diligenter excuti, qui tamen *Cyri coæaneus* fuit: Nam Darius Hyſtaſpis, vivo adhuc Cyro, unus è principibus Perſarum. Opus erat, ut *Nehemias* in genealogias eorum inquireret, qui cum Zorobabele redierunt; & tamen Darii Hyſtaſpis ævo pleriq; ſupererant, qui de genere ſuo interrogati reſpondere poterant. Quo quid abſurdius eſſe poteſt?

Nos qui legimus, *Darium Cyri* commentarios, ſcrinia memoriæ, & epiſtolarum requiſiviſſe; Nehemiæ quoque neceſſariam fuiſſe genealogiarum inquiſitionem, omninò cum *Scaligero* concludimus, *rem* ſatis *vetuſtam* fuiſſe *edictum Cyri*; cùm Darius de inſtauratione templi rogaretur: *neque Darium Hyſtaſpis*, Cyro *σύγχρονον*, *ſed Darium Nothum* Judæis iterum permiſiſſe, ut templum ſuum exſtruerent. Taceo alia.

Sed tantoperè movet *Petavium* longævitas Zorobabelis: Videbimus igitur, an non eadem inconvenientia oriatur ex ipſius interpretatione? Ait Darium *Esdræ* IV. §. 6. Darium Hyſtaſpis eſſe; Artaxerxem *Esdræ* VII. Artaxerxem Longimanum. Ergò ſecundùm illius ſententiam *Nehemias* in Judæam venit anno Artaxerxis Longimani 20, hoc eſt,

A. M.

A. M. 3505. Vixit autem *temporibus Nehemiæ* præfectus Syriæ & Samaritanorum, *Saneballat*, vir magnæ auctoritatis: Unde de ejus ætate conjectura fieri potest, fuisse tùm hominem virilis ætatis. At hic Saneballat Alexandum M. *Tyrum* oppugnantem, strenuè juvit; & paulò pòst in castris ejusdem *in obsidione Gazæ* mortuus est; ut scribit *Josephus lib.* XII. *Antiq. c. 8.* Rursus Tyrus expugnata est A. M. 3618. Ergò Saneballat ut minimum 140. annos vixit.

Ita cùm nihil melius afferat *Petavius*, sequor ego *Scaligerum*; nec tantoperè miror *longævitatem Zorobabelis.* Ecquis enim in historia sacra tàm hospes, ut ignoret *vivacium exempla?* Insulsum est, ad nostrum ævum tantâ adseveratione & pertinaciâ Judaica & Orientalia exigere.

Ut intelligatur, de quibus regibus capiamus Danielem & Esdram, adscribo Regibus Persarum, ut à Græcis nominantur, S. Scripturæ loca, hoc modo:

Cyrus. Dan. XII. §. 2.
Cambyses. Dan. XII. §. 2.
Darius Hystaspis. Dan. XII. §. 2.
Xerxes. Dan. XII. §. 2. Esdræ IV. §. 6. & lib. Esth.
Artaxerxes Longimanus. Esdræ IV. §. 7.
Darius Nothus. Esdræ IV. §. 24. & V.
Artaxerxes Mnemon. Esdræ VII. Nehemiæ I.
Ochus, cujus successor
Darius Codomanus. Nehem. XII. §. 22.

Nunc ad *Artaxerxem* nostrum *Longimanum*: Est autem is, qui A. M. 3490. *Ægyptum rebellem* rursus pacavit, ejectis Athenienssibus. *Diod. Sic. lib.* XI. *c.* 67.

Pacem

Pacem cum *Cimone* fecit A. M. 3501. *Idem lib.* XII. *c.24.* Moritur A. M. 3526. Sub hoc ipso exortum est illud *bellum* celeberrimum *Peloponnesiacum*, octo libris à *Thucydide* comprehensum; de quo & *Plutarch. in Pericl. Diod. lib.* XII. *& Scholiastes Aristoph. in Ἐιρήνη.*

REGNUM XERXIS II. SOGDIANI DARII NOTHI, ARTAXERXIS MNEMONIS, ET OCHI.

Duo Reges omissi in Besoldo. Darius Artaxerxis Longimani filius. Sphalma apud Bizarum. Darii Nothi, ejusdemq; nepotis, Ochi; Artaxerxis, immanis crudelitas.

DUos reges *omisit Besoldus* in Synopsi minore: XERXEM II. & SOGDIANUM, quod idem fecit *Cl. Ptolomæus in Canon.* quem publicavit *Scal. lib.* II. *Can. Isag. p.134.* Sed auctiorem & emendatiorem *Calvisius Introduct. Chronolog. cap. 11. è M.S. Overalli, & Petavius Rat. Temp. part.* II. *lib.* IV. sub finem, è bibiotheca Regis Christianissimi. Nihilominus eos habemus apud *Euseb. in Chron. lib.* I. *p.31. & lib.* II. *n.1592.* Et *Xerxi* quidem duos, Sogdiano septem menses tribuit. At *Diod. Sic. lib.* XII. *c.64.* Xerxem unum annum regnâsse vult. In Sogdiani mensibus consentit *l. d. c.71.* Sed *Ctesias apud Photium* non nisi sex menses, quindecim dies Sogdianum regnâsse dicit.

Xerxem,

Xerxem, Artaxerxis Longimani legitimum *filium* fuiſſe, è *Damaſpia* conjuge, ſcribit idem *Cteſias*. Adde *Exc. Græca Scaligeri p. 401,* in quibus legitur: *Xerxes filius Artaxerxis* (regnat) *menſes duos.* Sogdianus eidem *frater,* ſed natus *ex* Alogune, Babyloniâ *pellice*; ut ibidem adjicit *Cteſias*; qui Secyndianum vocat. *Pauſan. lib. VI. p. 353.* Iſogæum (ita Sogdianum appellat) legitimum Artaxerxis filium facit: Sed *Cteſiæ major apud nos fides.*

Hic cùm Xerxem fratrem, in regiâ dormientem, interfeciſſet, regnum invaſit; ſed parricidam exoſi Perſæ, cidarim impoſuêre DARIO; qui privatus *Ochi* nomen tulit. Sogdianus paulò pòſt captus miſerè interficitur. Darium *regis filium* fuiſſe, indicat fœdus inter ipſum & *Lacedæmonios*; cujus verba hæc ſunt apud *Thucyd.* p. 373: *Quæ regiones, quæq; urbes ſub imperio ſunt regis Darii; aut patris ipſius, majorúmve fuerunt; eas ſive belli inferendi, ſive alio modo nocendi causâ Lacedæmoniis eorumq; ſociis adeundi jus ne eſto!* Et *Juſt. lib. V.* c. 1. §. 7: *Darius rex Perſarum* (loquor de *Notho*) *memor paterni avitiq; in hanc* (Athenienſium) *urbem odii, factâ cum Lacedæmoniis per Tiſſafernem, præfectum Lydiæ, ſocietate, omnem ſumtum belli pollicetur.* Sed clarè Cteſias & Pauſanias Artaxerxis Longimani filium è *pellice* faciunt; & Cteſias quidem *Martiderem* illam nominat: Hinc ab omnibus ferè Scriptoribus *Darius Nothus* cognominatur.

Ridiculè apud *Pet. Bizarum lib. II. Rer. Perſic. p. 58.* legitur: *Darium fuiſſe Artaxerxis ex* Pellaca

filium. Quasi *Pellaca* nomen proprium sit? At cùm in Græco Pausaniæ sit: Δαρεῖος Ἀρταξέρξου παῖς νόθος, *Romulus Amasæus* rectè vertit: *Darius Artaxerxis ex pellaca* i.e. ex *concubina filius.* Saltem igitur appellativum est apud interpretem. Quod monendum duxi, ne quis Bizarum legens, in errorem abriperetur: Etenim ex minutis etiam graviores hallucinationes oriuntur.

Hujus Darii anno secundo *spes* certa *instaurandi templi* Hierosolymitani Judæis affulsit, ut jam satis diximus; & cùm initium Darii *Calvisius* posuisset in A.M.3527. *prophetiam Haggei* collocat in A.M.3528.

Fuit aliquando Darius homo crudelis, ut ex *Ctesia* & *Ovidio in Ibin v. 315.* colligere est; ut *Valerius Maximus* (qui *Valerius Maximus lib. IX. cap. 2. ex. 6. ext.* Dario Hystaspis eam crudelitatis notam impingit) jure notatus sit à *Freinshemio ad Curt. lib. VI. cap. 8. §. 16.*

Fato functus est A. M. 3546. & successit filius ARTAXERXIS MNEMON, ante regnum susceptum *Arsaces* dictus. Natus erat à *Parysatide*; quemadmodum & *Cyrus* & *Ostanes* & *Oxyathres*; ut scribit *Plutarchus*, qui res Artaxerxis hujus *integro libro* executus est. Bellum gessit cum *fratre Cyro* A. M. 3549. quod præter *Plutarchum* describit etiam fusè *Xenoph. in libb. VII. de Exped. Cyri.* Breviter *Diod. Sic. lib. XIV. c. 20. Just. lib. V. c. 11. Oros. lib. II. cap. 18.* De eodem bello supersest narratio *Ctesiæ*, à Photio in compendium redacta; *qui Scriptor* hoc ipso bello *captus ab Artaxerxe*, medicinam pòst in Persia fecit; & Regem à fratre vulneratum sanavit. Diu

Diu posthæc *Artaxerxes* Persis imperavit; sed cùm tandem *Darium filium* Regem fecisset, isq; interficiendi patris consilium cepisset; pater, licet oppresso juvene, tamen ex ægritudine animi moritur A. M. 3589. & succedit OCHUS, Artaxerxis filius; qui sævitiâ & atrocitate (ut *Plutarchus* ait) omnes superavit, regiam cognatorum cæde & strage principum replevit. *Just. lib. X. c. 3.* Ocham, sororem, atque eandem socrum, vivam capite defodit; & patruum cum centum & ampliùs filiis ac nepotibus eodem die interemit. *Val. Max. lib. IX. c. 2. ex. 7. ext.* Tandem ab eunucho Bagoa veneno tollitur. *Diod. lib. XVII. cap. 5.* *Cadaver* ejus idem Bagoas *felibus* objecit; *& ossa* quædam exprobrandæ crudelitati *in manubria gladiorum* convertit. *Ælianus lib. VI. Var. Hist. cap. 8.* quod factum A. M. 3614.

CAPUT VII.

Arses *Rex Persarum* post Ochum. *Darii Codomani genus.* *Ejusdem* luxus. *Imperii Persici* ruina, & *cædes* Darii, *post* tres *ingentes* pugnas *ad Granicum*, *Issum*, & *Gaugamela.*

Darius (inquit *Besoldus* in hac Synopsi minore) *postremus Persiæ Imperator, hunc* (sc. Ochum) *excepit.* Sed præterit ARSEN, Ochi Artaxerxis filium, quem Bagoas pro patre Regem constituit, rursusq; sustulit; quòd ob eædem paternum supplicium illi minitaretur. *Diod. Sic. lib. XVII. c. 5.* Me-

 minerunt

minerunt hujusdem Arsis *Arrian. lib. II.* (ubi Darius in literis ad Alexandrum M. conqueritur, injustè illum lacessitum fuisse à Philippo) & *Euseb. n. 1677.* qui tribuit illi 4. annos, secutus *Africanum*. Vide *Scal. d. l.*

Ultimum è Darii Hystaspis domo facit *Strabo lib. XV. p. 736.* sed corruptè Narsen vocat; verba ejus sunt: *Septem verò Persæ, qui Magos interemerunt, Dario, Hystaspis filio, imperium tradidêre; ejus successores in* Narse *defecerunt: quem cùm Bagoas eunuchus interfecisset*, Darium *Regem fecit, non oriundum è stirpe regiâ.*

Sed & Plutarchus *Darium* (ut ad illum jam progrediamur) ante regnum, saltem *Astantem*, hoc est, *Tabellarium*, seu *Veredarium*, fuisse scribit. Consulendus *Raderus ad Curt. lib. III. c. 3. §. 3.* At *Diodoro Sic. lib. XVII. c. 15.* à gente regia non alienus est; *Arsamum* enim Darii Codomani patrem, Artaxerxis Mnemonis filium facit, quem secutus est Besoldus in Synopsi majore; vel certè recentiores, qui ex Diodoro Regis hujus genealogiam concinnârunt.

Freinsh. in Supplem. Curt. lib. II. *c. 1. §. 2.* Darii patrem *Arsanem*, avum *Ostanem*, proavum *Darium Nothum* asserit; sed hoc mihi nunquam observatum in antiquis Scriptoribus, præsertim illis, quos in margine citavit. Quicquid sit; bello adversus *Cadusios* gesto magnam virtutis opinionem sibi pepererat; ut est apud *Just. lib.* X. *3. §. 3. Diod. Sic. lib.* XVII. *c. 6.*

Cæterùm regnum adeptus, luxum ante virtutem habuisse videtur, more totius gentis, quæ olim rudis ad voluptates, pro libertate & gloriâ animosè pugnavit;

pugnavit; ſed auctis opibus, delitiis & mollitie fractâ effœminatâq; fortunæ ruentis impetum, non ſuſtinuit. *Livius lib. IX. c. 17.* deſcribit mulierum & ſpadonum agmen trahentem, inter purpuram atque aurum, oneratum fortunæ ſuæ apparatibus, prædam veriùs quàm hoſtem. Conferendus *Curt. lib. III. c. 3.* ubi refert decem & quinque millia hominum (quos *cognatos Regis* appellabant) ſecum in bellum traxiſſe; turmam muliebriter veſtitam, luxu magis quàm decoris armis conſpicuam: Pecuniam Regis ſimul advectam à 600. mulis, & 300. camelis. Unde nihil miror, ſi Macedonum acies tantum regnum deſtruxit, quæ longè diſpari facie, equis virisq;, non auro, non diſcolori veſte; ſed ferro & ære, fulgebat.

Tribus præliis Perſæ *debellati* ſunt, è quibus *primum* commiſſum eſt in *Adraſtiis* campis, ad *Granicum* fluvium, A. M. 3616. *Juſt. lib. XI. c. 6. Diod. Sic. lib. XVII. c. 19. Plutarch. in Alex. p. 672. 673. Arrian. lib. I.* Cæſa in eo prælio Perſarum 25000. peditum, 2000. equitum; captorum par ferè numerus. Alexander non tantùm eos, qui è ſuis ceciderant, ſed & Perſarum Duces & Græcos, qui hoſtibus meruerunt, ſepulturæ tradidit; illos magnificè, hos piè. *Arrian. d. l. 1.*

Alterum prælium A. M. 3617. ad *Iſſum*, Ciliciæ urbem, depugnatum eſt; & è Perſis ceciderunt centum decem millia: Captæ verò multæ Darii charitates, mater, ſoror, filius Ochus, ac duæ filiæ. *Diod. d. lib. XVII. c. 32. Curt. lib. III. c. 11. Juſt. lib. XI. c. 9. Plutarch. in Alex. p. 675. Amm. Marc. lib. XXVI. p. 327. Herod. lib. III. Arrianus lib. II. Cic. lib. II. Fam. ep. 10.*

Tertium A. M. 3619. in *Gauſamelis*, ſive ad *Arbela*, ſive ad *Ninum*; de quâ ſententiarum diverſitate conſulendus *Freinsh. ad Curt. lib. IV. c. 9. §. 8. Bernegg. ad Juſtin. lib. XI. c. 14. §. 1.* Hoc prælio Alexander Aſiæ imperium rapuit, ut ait *Juſt. d. l. §. 6.* Sed Darius ſequenti demum anno, Beſſi perfidiâ, compedibus aureis vinçitur, & jaculis conficitur. *Caſaub. ad Theophraſti Charact. p. 201* Varietas (ut eſt in proverbio) delectat! & cùm metuam, ne antiquior hiſtoria plus faſtidii, quàm delectationis, in quorundam animis faciat; placet *declamatiunculam* interponere. Rem acceptiſſimam præſtabo iis, qui eloquentiam amant; mihiq; ſimul faciam ſatis, dum hâc occaſione promo, quod ſæpiſſimè volui. Nôſtis, alieni laboris ſarcinam injectam humeris meis; ſed *dubito*, *quicquamne utilius ſit, veteri declamandi ratione*, quàm *ſuperiori ſeculo* revocatum ivit *Aonius Palearius*; ſic enim ad eum *Andreas Alciatus* ſcribit: *Plurimùm delector, quòd veterem declamandi rationem in præſentem usquere vocas, & ob ſuperioris ætatis incuriam (ne infantiam dicam) obſtructam controverſiarum apud Rhetores viam aperis, reddisq; facillimam. Quæ res non ſolùm ad comparandam dicendi facultatem pertinet, ſed & nobis* Juriſconſultis admodum utilis eſt. *Pauciſſimi quidem ex humaniorum ſtudiorum Profeſſoribus hoc præſtare poſſunt: Quod ſi qui poſſunt, ad* jurisprudentiam, *quæ uberiores fructus parit, transire maluerunt; quàm inter pueros fictis thematis conſeneſcere. Unde factum, ut pulcerrima doctrinæ exercitatio interierit.* Hæc ille. Cujus viri auctoritatem ſecuti mihi videntur, quicunq;

quicunque noſtro & ſuperiore ſeculo eloquentiæ laudem ſibi pepererunt. Ut verò ſciatis, quæ declamandi ratio fuerit, remitto vos ad *Marcum Senecam* patrem, *Quintilianum* & *Libanium Sophiſtam*; ſed quem priores à tergô quàm longiſſimè relinquunt. Noſtrô ævô declamationum hujusmodi *par* ſcripſit *Daniel Heinſius*; quarum in priore fingitur: *Quid Pub. Scipio Africanus dixerit, cùm in Africam trajeciſſet.* Et poſteriore: *Quid Euphorion dixerit, cùm Callimahum filium ſuum, prælio Marathonico, ſtantem expirâſſe, audiviſſet.* Nunc ut juventuti exemplô ferè ſimili præeamus, ad iter illud, quod præcipuè ducit ad eloquentiam; ex hiſtoriâ, quam per hanc ſeptimanam tractavimus, declamatorum more in Beſſi facinus ſic invehimur.

DECLAMATIUNCULA IN BESSUM.

Regni Perſici fundamentum erat, *unum imperare, cæteros omnes obſequi*; & ad ſervitutis opprobrium. Nemo ex animi ſententiâ conſiliũ dabat; quòd reverentiam Regiæ majeſtati debitam, libertas oblivíſci videretur. Fuerunt, qui flagellis ad multum ſanguinem cæſi, pro injuriâ, tanquam beneficiô, gratias agerent. Quòd enim parenti patriæ, & Numini, pòſt Solem, maximo, adhuc in memoriâ ſint, hinc ſe percipere credebant, & lætabantur; ſed nondum intelligis, quid in ſervitute Perſicâ poſtremum fuerit. Majus eſt, quòd *Præxaſpes*, purpuratorum Princeps, ob conceptum alioqui impetum, & ſalutaris conſilii confidentiam, ſpectare coactus eſt, filium ſagittâ peti; nec

ſpectare tantùm, ſed (fidem veram, ô ſuperi!) laudare ferientis tyranni manum. Hæreditaria illa ferocia *Cambyſi* fuit, ſiquid Græcorum narrationibus damus. Nam *Aſtyages*, proavus *Harpago* in cœnâ filium epulandum appoſuerat; & iſte non tàm linguam in officiô, quàm vultum in colore priſtinô retinuit. Minus adhuc dixi: Veritus, ne doloris magnitudinem parùm artificioſè tegens, in reliquias ſuæ domus immaniſſimum carnificem immitteret; deprædicavit etiam apparatum & ſuavitatem cœnæ. Nunc tu mihi conſidera mutatas rerum vices! *Bagoas* (mancipiorum omnium poſtremus, & quod indigniſſimum, *ſemivir*) oblitus, Regum capitibus divinam quandam & inviolabilem majeſtatem, ſuo verò collo jugum congenitum; nec veritus ultorem, quisquis ſuccedit in Regem, & auctorem potentiæ ſuæ, ſceleratisſimum facinus non tantùm concipit; ſed exequitur. Cùm infimæ ſortis homuncio regnum ſibi vindicare non poſſet, ſui beneficii facit. Cæterùm *non ibi conſiſtunt exempla, ubi cœperunt; & qui magnum ſcelus patravit, vix unquam ſolus fuit. Uti primæ viæ malum parturientibus arduæ & impeditæ ſunt; ita ſemel introducto non deſunt leviſſimi, qui frequenter exerceant.* En Darii flebile cadaver in proximô! an non Regi potentiſſimo perniciem maturavit interfecti Regis exemplum? *Bagoam* evexit Ochus, *Beſſum* Darius. Uterque beneficii ſui parem gratiam tulit, & *in Beſſo revixit Bagoas.* Jam fortuna Darii domum inſigniter attriverat; cæſæ totô Oriente Perſarum copiæ; intima regni Macedonibus reſerata; capta cum

infinitis

infinitis thesauris *Persepolis*; nec quicquam victori ultra metuendum, nisi quòd Darius viveret. Hâc eum molestiâ quis existimaret sic liberandum? Darius, hostibus expeditissimis & Alexandro, quid? nisi vel Herculi, vel ipsi Marti obductus & subductus, licet in extremis regni; sui tamen, & à suô primùm vincitur, deinde configitur. O prodigium! ô hominem! ô furiam! *Itáne telum, nec animum ad memoriam tot beneficiorum hebetari? nec aliam victimam, quàm Regem,* quàm Patriæ patrem; quàm illum, etiam sceleratissimorum sicariorum opinione, *participem siderum, fratrem Solis ac Lunæ,* crudelitati & *ambitioni mactari potuisse?* Bessus Satraparum princeps erat: Bessus Bactrianis præfectus erat. Certè *nullam injuriam acceperat, nisi quòd Darius nimiis debitis onerârat*; quæ Bessum & vivere & mori illi obnoxium cogerent. *Tot beneficiorum vincula nefariô telô abrupit; & nomina, quæ expedire non potuit, sanguine regiô obruit ac delevit.* Debebat Rex fortunæ atrocissimam pœnam, cujus blanditiis irretitus, jugum totâ cervice recepit: Debebat imprudentiæ suæ, quod contra majorum artes nimium benignus in servos, *nullam ultra crescendi spem reliquit; nisi quæ Regem peteret.* Sed non potuit hoc *victoriæ compendium* placere Alexandro; qui monarchiæ suæ munimentum ratus, si parricidarum supplicio, quantumvis inimici Regis manibus parentaret. Bessum captum Oxyathri excruciandum tradidit; nec dilata pœna, &

QUI. DIADEMA. SPERARAT.
SCELERIS. PRETIUM.
CRUCEM. TULIT.

Hunc

Hunc infami lignô dignum titulum arbitramur ; at Darii monumento ultimum, quod Polyſtratus excepit, ſuſpirium, meritò inſcribimus :

VIVEREM. DARIUS. CODOMANUS.
PERSARUM. REX.
NI. SERVUS. BENEFICIO. MEO.
NIMIS. LAUTE. VIXISSET.

CAPUT VIII.

Alexander *ab eôdem* Perſeô *oriundus, quo* Perſarum *Reges.* Perſei *poſteritas usq; ad* Temenum. *Hujus poſteri ad* Caranum *è reliquiis Dexippi.* Velleji *lectio tentatur. Macedoniæ Regum ſucceſſio, & diſſenſus inter Euſebium & Dexippum, quoad annorum ſupputationem.* Bongarſii ἁμάρτημα, & GeorgiiSyncelli *incuria in exſcribendo Dexippô; & enarratio hujusdem à conjectur â ſuppletur.* Berneggeri *conjectura in locô Panegyriſtæ rejicitur.* Terram & ignem dare, *quid ſit? Diſſenſus Dexippi à reliquis Hiſtoricis, in enumerandis Alexandri M. majoribus ab Alexandro Divite. Auctores rerum Alexandri M. poſt* Freinshemium *obſervati à* Reineſiô, *è literis ejus promuntur. Alia de rebus Alexandri M. ad* Beſoldum *pertinentia.*

Quod

QUod miraberis, *iisdem majoribus orti Perſæ-rum Reges & Macedonum.* Illos à *Perſeô* jam ſuprà deduximus; hos ab eôdem deſcendiſſe, docuerunt plures, & inter eos *Reineccius* in peculiari tractatu *de Familiis Regum Macedoniæ*; ſed perpetuam ſeriem, nec ille, nec alius, ut opinor, dedit. Nam à *Caranô* ad *Temenum* usque nominare potuerunt nullum, quod apertè confitetur *Reineccius.* Illam lacunam jam ſupplebo è magnorum Scriptorum reliquiis. *Perſeus* (cujus majores *ab Iſaaci majoribus*, ſerie non interruptâ perductos ſuprà reperies) Perſis ſive pater, ſive avus (à quô Perſarum Reges) filium reliquit *Alcæum*; Alcæus *Amphitryonem*; Amphitryon *Herculem Thebanum*; Hercules *Hyllum*; Hyllus *Cleodæum:* Cleodæus *Ariſtomachum*; Ariſtomachus *Temenum.* Hæc extra controverſiam omnia ſunt. Tamen poſteritas ad Caranum, Macedonici regni conditorem, quibus nominibus appellata fuerit, id (ut dixi) hactenus latuit. Multi (è quibus *Erasmus Schmidius* eſt, in *Pindari Pythionicas od. 5. p. 248. 250.*) *Perdiccam*, Temeni filium, *primum Regem Macedonum* faciunt, è verbis Herodoti in Uraniâ: *Ex Argo profugerunt in Illyricos, & è Temeni poſteris tres fratres, Gavanes, Aëropus & Perdiccas.* In Græcô videntur ἀπόγονοι, quos quis filios nobis interpretabitur?

Sed quid moror? Inſigne fragmentum *Dexippi*, vel *Diodori Siculi* potiùs (quem ille exſcripſit) è *Georgiô Syncellô, in Euſebium Græcum*, retulit *Scaliger, p. 47*, è quô conſtat, *Temenum* patrem fuiſſe *Lacharis,*

charis, Lacharem *Deballi*, Deballum *Euribiadæ*, Euribiadem *Cleodæi*, Cleodæum *Crœsi*, Crœsum *Pœantis*, Pœantem *Carani*, primi Macedonum Regis. Alii, (quod ibidem testatur Diodorus) uti Theopompus, genealogiam constituerunt aliter; sed personas quasdam omisisse ferè temporum ratio, & alia nobis persuadent. Quam nos dedimus, planè perfectior est, & à Dexippô approbata; cùm affirmat τὸν Καρανὸν ἀπὸ μὲν Ἡρακλέους ἐνδέκατον εἶναι, ἀπὸ δὲ Τημένου ἕβδομον. Hoc est, *Caranum ab Hercule undecimum esse, à Temenô verò septimum.* Quod verum est, si genealogiam admittimus, cum illâ computatione, quam *Ovidius* sequitur: Hic *Ajacem*, Jovis pronepotem, *tertium* à Jove dicit, *lib. XIII. Metam.* quem alii, Jovem annumeraturi, *quartum* dicerent: Sic nos Caranum à Temenô septimum dicimus, non annumeratô Temanô. At si juxta morem computandi receptum ab aliis, Temenum adsuimus; hic quidem *octavus* est, Hercules *duodecimus.* Theopompus immane discrepat, quem si sequimur, Caranus vel *sextus*, vel *quintus* est à Temenô.

Ex hactenus dictis Velleji lectio (quam Reineccius ambabus manibus amplectitur) omninò dubia fit: Nam sive Theopompum, sive Dexippum sequamur, *Caranus* ab Hercule nullo modo *decimus sextus* est. Nî fallor, alteram unitatem in numeri quinarii notam mutârunt librarii; & cùm Vellejus scripsisset: *Caranus XII. ab Hercule*, fecerunt illi *XVI*; cujusmodi vitia passim in auctoribus obvia. Sed hæc conjectura est, quam qui rejicere volet, nihil offendet me.

Jam

Jam Carani majoribus recensitis, enumerandi sunt Reges à Caranô ad Alexandrum Magnum; quod facillimum est. CARANUS (de quô videndi modò correctus *Vellejus lib. I. c. 6. Justinus lib. VII. c. 1. Pausanias lib. IX. p. 606. Eusebius num. 1204. Solinus c. 14. Suidas in* Κάρανος, *& Paulinus Opusculo de Regibus, citante Ausoniô*) regnavit annos 28, secundùm Eusebium; at juxta Dexippum 30. Cui succedit COENUS, filius, ut Dexippus ait; & regnat annos duodecim, ut vult Eusebius; viginti octo, ut Dexippus. Cœni filius TYRIMMAS, vel *Tyrimas*, regnat annos triginta octo, ut ait Eusebius; quadraginta quinque, ut Dexippus. Hos duos Reges *Justinus* non habet, fortasse, quòd tantùm celebriores nominare voluerit. Tyrimmam excepit PERDICCAS I, & regnavit annos quinquaginta unum; ut est apud *Eusebium, num. 1281.* De eôdem *Justinus lib. VII.* cap. 2: *Perdiccæ & vita illustris & mortis postrema, velut ex oraculô præcepta memorabilia fuerunt.* Et *Herodotus lib. VIII:* Ὁ Περδίκκης ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. Vel potiùs: Τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα. Hoc est: *Perdiccas, qui condidit imperium*, nempe, *Macedonum.*

Fallitur *Bongarsius*, qui ad dictum locum *Justini*, hujusdem mentionem fieri scribit à *Thucydide lib. II. c. 21.* Meminit Perdiccæ, sed is *Perdiccas II.* est, *Alexandri Divitis* filius, *Archelai* pater; ut ex eôdem intelligi potest. At de Primo capiendus *Solinus* c. 14: *Succedit Carano Perdicca XXII. Olympiade, primus in Macedoniâ Rex nominatus.* Omittit *Cœnum* & *Tyrimmam*, sicut Justini epitomator. At

At hîc ſatis mirari non poſſum, tàm illuſtrem Regem in Dexippi fragmentô præteritum eſſe; immò ad Tyrimmam referri, quod de Perdiccâ ſcribunt modô laudati. Ait enim: Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ υἱὸς Τυρίμμας ἔτη με καὶ τὴν λοιπὴν τῆς Μακεδονίας προσελάβετο χώραν, καὶ καθόλου τὴν βασιλείαν ηὔξησεν· εἶτα Ἀργεῖος παῖς Τυρίμμα ἔτη λδ. Hoc eſt. *Poſt hunc* (Cœnum) *regnavit filius Tyrimmas, annos quadraginta quinque; hic reliqua Macedoniæ occupavit, atque ita provinciis unitis, regnum ſuum propagavit latiſſimè. Poſthæc Argéus, Tyrimmæ filius, regnavit annos triginta quatuor.* Vides, nullum Perdiccam locum habere inter Tyrimmam & Argéum. Sed valdè vereor, ut *Georgius Syncellus* Dexippum bonâ fide hîc exſcripſerit: Non enim leve momentum hîc in *Herodoti, Juſtini, Euſebii & Solini*, conſenſu. Igitur vel vitium & lacunam (quæ in *Dexippi* codice erat) non animadvertit *Georgius*; vel dum feſtinavit, fugit illum Perdiccæ nomen; undè ſcribere debuiſſet: Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ υἱὸς Τυρίμμας ἔτη με. Ἐξῆς Περδίκκας ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ἔτη . . . ὅστις καὶ τὴν λοιπὴν τῆς Μακεδονίας προσελάβετο χώραν, καὶ καθόλου τὴν βασιλείαν ηὔξησεν· εἶτα Ἀργεῖος παῖς Περδίκκου ἔτη λς. Hoc eſt: *Poſt hunc filius regnavit Tyrimmas annos 45. eumq; excepit filius Perdiccas, ac regnavit annos . . . qui Macedoniæ reliqua occupavit; atq; ita provinciis unitis, regnum valdè auxit. Dein Argéus, Perdiccæ filius, Rex fuit per annos 34.* Argéus iſte *Perdiccæ filius* ſcribitur & Herodoto & Juſtino; regnumq; patris obtinuit per annos 38, ut vult *Euſebius*; à quo, ut videmus, *Dexippus* diſſentit, quadriennio dicens minùs. Ar-

Argéi filius PHILIPPUS I. in quô consentiunt *Herodotus*, *Justinus* & *Dexippus*; at in annis regni huic non convenit cum Eusebio; ille namq; 35. habet, Eusebius 38. Philippi filius ΑΕΡΟΠΑΣ, ut Dexippus vocat; ΑΕΡΟΠΟΣ, ut Herodotus, Æropas Eusebius, Europus Justinus; is ipse, quem *infantem Macedones, ab Illyriis victi, prolatum in cunis prope aciem posuerunt*; ut eò acriùs adversus hostem pugnarent. Meminerunt præter Justinum *Ammianus lib. XXVI. p. 326, & Nazarius in panegyrico, cap. 20,* cujus verba sunt: *Illyrici quondam despicientes* Eropi *Regis infantiam, Macedones bello lacessiverunt.* Berneggerus è Justinô suô mallet, *Europi Regis infantiam*; quod à virô doctissimô scriptum nolim. *Æropum* enim propugnant ii, quos citavimus; & addendus (quamvis de aliô verba faciat) *Diod. Sic. lib. XIV. c. 38.* Qui his *Aëropus*, Nazario *Eropus* est per simplex E: nam hic mos Romanorum fuit, quem ab ipsis Græcis sumsêre; ut docet *Salmasius ad inscriptionem Herodis Attici.* Porrò Aëropus juxta Eusebium regnavit annis 26. juxta Dexippum 23.

Aëropi filius, ALCETAS, ut Herodotus ait, regnavit annos 29, secundùm Eusebium, 28. secundùm Dexippum. Alcetæ filio, AMYNTÆ I, Eusebius tribuit annos 50. Dexippus 42. *Amyntas* filium relinquit ALEXANDRUM DIVITEM, ut ἀπὸ μιᾶς, hoc est, unanimiter tradunt Just. Herod. Dexip. apud quem de eodem legis: ὗτος ἐπὶ τὴν Ξέρξε Ἀβάσιν Πέρσαις ἔδωκε ὕδωρ καὶ γῆν. Hoc est: *Hic, quo tempore Xerxes in Græcos expeditionem suscepit.*

Persis

Perſis dedit aquam & terram, id eſt, ſe ſuosq́; , urbes, agros, aquam, terminos, delubra, utenſilia ſuaq́; omnia in Perſarum ditionem dedit; de quô deditionis ritu apud Perſas ſolenni plura *Briſſonius lib. III. de Regnô Perſarum p. 330. & ſeqq. Freinshemius ad Curt. lib. III. c. 10. §. 8.* At Juſtinus adeò Xerxi conciliatum ſcribit, ut ab eô totius regionis inter Olympum Hermumq́; montes imperio donatus ſit. Plura de eô collegit *Reineccius* in tractatu ſuprà citato. Filios habuit Perdiccam & Amyntam.

PERDICCAS regnum tenuit, *Amyntas* privatus vixit. Perdiccâ genitus Archelaus, qui *Euripidem* Poëtam magnâ gratiâ proſecutus eſt; & ab hôc Oreſtes. At Amyntas alter, Alexandri Divitis filius, genuit Aridæum, Aridæus Amyntam II. Regem poſt Oreſtem; Amyntas II. Perdiccam II. & Philippum II. Philippus II. Alexandri M. pater eſt.

Hæc ita *Dexippus* apud *Scaligerum* dictâ *p. 47.* qui Athenienſis Dux ſtrenuus, Rhetor & Hiſtoricus, *Gothos* vicit; cùm vaſtarent *Achajam*, & *Athenas* peterent. *Herennius Dexippus* Suidæ, de quô plura *Caſaubonus ad Lampridii Alexandrum Severum p. 172. Scaliger in notis ad Græca Euſebii p. 259.*

At hîc multum diſcrepant alii pleriq; veterum, è quibus Regum Macedonicarum ſtirpem conſcripſit Reineccius: Secundùm enim iſtos *Alexander Dives* filios habuit *Perdiccam II, Alcetam* & *Philippum Tharraleum.* Ex Perdicca II. *Archelaus I*, cujus filius *Archelaus II*, & *Oreſtes*: Alceta, qui alter Alexandri

Alexandri Divitis filius, genitus *Alexander:* Philippo Tharraleo (qui tertius Alexandri Divitis filius) natus *Amyntas II*, cui tres filii, *Alexander II. Perdiccas III. Philippus II.* Hunc Alexander M. patrem habuit. Est igitur hæc differentia secundùm Dexippum: Alexander M. Philippi II. filius est, Amyntæ II. nepos, Aridæi pronepos, Amyntæ privati abnepos, Alexandri Divitis adnepos. Sed juxta Scriptores reliquos Philippi II. filius est, Amyntæ II. nepos. Philippi Tharralei pronepos, Alexandri Divitis abnepos. Jam productis serie continuâ Alexandri Magni majoribus, ab annis mille quingentis, & quod excurrit, hoc est, ab *Inachô* ad Alexandri initium, quâ gente, qui mihi antiquiorem aliam domum, nusquam interruptam, è probatis auctoribus exhibuerit; eum ego Apollineâ coronâ dignissimum judicabo.

Fas esset Alexandri verè Magni, quàm diu à recto virtutis tramite non deflexit, res gestas exponere; sed habemus præter complures Scriptores, *Ammianum, Curtium, & Freinsheimii Curtianum Supplementum*; qui hoc & illos legerit, & à nobis exegerit plura, is *Hispanicô ingeniô (quod omnium avarissimum est) natus mihi videtur.*

Fortassis non ingratum erit Philologiæ studiosis excipere, quæ vir eruditionis profundæ, & lectionis inexhaustæ, *Thomas Reinesius* ad *Freinsheimii Curtium* observata, scripto mecum communicaverat. Me, quod attinet, promtissimus sum, è privatis parietibus, ubi ne quæstum quidem carcerarium faciunt, in lucem producere. Sic autem ille in literis 12. Aprilis, anno 1643.

Freinshemius, amicus tuus, nonnulla moneri posset *cap. I. proleg.* ubi de ætate Curtii non omitti debebat *Isaaci Pontani* sententia, qui eum sub Trajanô scripsisse probat. Ejus hâc de re epistolæ duæ sunt in *editione Jonstonii, Amstel. A. C. 1633.* Sed quibus respondit *Vossius lib. I. de Hist. Lat. c. 9.* qui ad Vespasianum refert, uti *Rutgersius* & *Dan. Heinsius.*

Cap. III. editiones varias commemorat, sed præter eas notavi, esse etiam Lugdunensem *Jacobi Rousseini A. C. 1604.* in 16, cum duorum, qui desiderabantur, librorum supplemento, & præfatione S. G. ad *Joh. Paludum* scriptâ. *A. C. 1597.*

Cap. IV. de Scriptoribus rerum Alexandri adjicerem ista: De *Agatharchide*, quod fuerit Heraclidæ Lembi Ducis anagnostes, uti *Photius* habet. At *Ptolomæi Philometoris*, & proximorum tempora securè licet corrigere. Qui verò etiam *Straboni* fuit cognitus, *lib. IV.* de eô, quod ante Trojanum vixerit, æqualis narratio est? αἱ κατ' Αἴγυπτον ἐποχάσεις, quas vocat extractum excerptorum apud Photium [p. 250.] insinuant tempore Ptolomæi VII. VIII. & IX, qui variâ fortunâ usi, subditis suis cruenti, eosdem subinde experti sunt rebellantes. Vide Justinum. *Andracydem* sapientiâ clarum huc etiam referri debere, cujus *epistolæ* ad Alexandri fragmentum *de vino* est apud *Plinium lib. XIV. cap. 5.* Et remedium contra ebrietatem, è raphanô desumtum, ab eod. *lib. XVII. c. 14. Clemens lib. V. Strom.* nominat Pythagoreum, & *lib. VII.* ex eô refert, vini usum, & carnium ingurgitationes corpus quidem robustum, animum verò languidiorem reddere.

dere. *Epistolæ Alexandri & Aristotelis ἀμοιβαῖαι* sunt apud Gellium, *lib. XX. cap. 5.* ex Andronici Rhodii, Philosophi Peripatetici, libro quôdam desumtæ. Habet easdem *Themistius comment. in lib. I. Φύσ. ἀκρ.* & edidit cum aliorum Pyrrhus Caldoræus: Quas pro nothis habere nolim. De reliquis ejus ad diversos, quæ extant, in volumine *epistolarum Procerum mundi* Latino, edito *Argentinæ A. C. 1593*, non sentiam idem: præsertim quam Illyricis, Lacedæmoniis, Dario, Poro (ita enim legitur pro Pyrrhô) & Didymo, Brachmannorum Regi, misisse dicitur. Iste *Andronicus* est, qui exempla librorum Aristotelis, quæ ex *Apellicons Teji* bibliothecâ, *Athenis Romam* transtulerat *Sylla*, à Tyrannione Grammaticô accepit, ætate *Pompeji Magni*; & edidit Plutarchus in Syllâ: Præceptor Amasiæ *Strabonis lib. XII. Callisthenes* patriâ fuit Olympius. *Ælianus lib. XVI. de Animal. c. 30.*

Christophorus Roffinus *in Senatu Burdegal. Præses Comm. omnium à condito orbe hist. ad Albertum de Gonibus, edit. Lutet. A. C. 1371.* titulo de Macedoniæ origine *res Alexandri Magni* accuratè persequitur. Clemens, Apuleji familiaris, omnem Alexandri historiam *carmine* illustravit, *Apul. lib. I. Florid.* Heraclides rerum Alexandri Magni scriptor à Plutarchô laudatus, quasi non sit ille celebris Aristotelis discipulus ὁ Ποντικὸς λεχνιδτὴς, *Athen. lib. XIV?* Iste sanè κάλλιστά τε καὶ ἄριστα reliquit, interq; ista historiça, teste *Laërtiô*. Id verò verissimum, non esse eundem cum Scriptore περὶ Διαδοχῶν Alexandrino; est enim hic de Philosophorum in scholis suc-

 cessio-

ceſſionibus, ὁ περὶ Ἀλεξάνδρου, qui de Alexandro dicuntur, æqualis *Polybio*, cognomento Lembus. *Georgius Monachus* etſi Joſephi & Euſebii exſcriptor in Chronico manuſcripto Græco, quod poſſideo; junctum alteri itidem manuſcripto Græco *Georgii Syncelli*. Hiſtoriam Latinam fabuloſam de Alexandro, adſcriptam *Julio Valerio*, Barthius dicit eſſe hominis, cui nulla ſermonis Romani notitia fuit; & vocat tamen Monachum non ineruditum, quæ non concilio. Eſt inter meos *hiſtoria Alexandri magni*, Regis Macedoniæ, de præliis excuſa Argentinæ, A. C. 1489. in formâ majore, quam nî viderit Freinshemius, mirer! Incipit: *Sapientiſſimi Ægyptii ſcientes menſuram terræ &c.* finis: *De ſepulturâ Alexandri, quid diverſi ſuper eâ dixerint.* Auctor rhythmi Germanici *de S. Annone è Comitibus de Daſſel Archiepiſcopo*, qui obiit A. C. 1064, eadem, quæ nugator iſte de Alexandro; *dolio vitreo* incluſum ad *profunda maris*, noſcendis marinis belluis, ſe demittente recitat. *Opitius* etiam, editor verſificis iſtius, unius ex aulicis & familiaribus *S. Annonis Germanici, in notis ad cap. 14.* excerptum de vitâ Alexandri Magni manuſcriptum, in codice chartaceo ſe habere ait, ſed quod in narratione (quomodo Alexander pervenerit ad *arbores Solis & Lunæ*) ab editâ meâ diſcrepat; fortaſſisq; in aliis; & ſi, quomodò Alexander ſe *per gryphones in aëre* levari fecerit, penè iisdem verbis repræſentet. Ejusdem generis, ex eodem fonte hauſta, in ſuorum *Chronicorum partem XI.* aliquam multa transtulit; repertis, ut video, nimis fabuloſis & incredibilibus. Unde cognoſcas.

gnoſcas, quamvis futile ſcriptum, habitum in pretio, in manibus omnium verſatum; variè interpolatum, & in diverſa exemplaria propagatũ fuiſſe: Cùm ſpretis frugibus mallent veſci glandibus; etſi vetuſtiſſimorum etiam Scriptorum, *Ariſteæ Proconneſii*, *Iſigoni Nicæenſis*, *Cteſiæ*, *Oneſicriti*, *Polyſtephani*, *Hegeſiæ* & ſimilium (quorum commentarii rerum incredibilium, miraculorum & fabularum pleni, ſuſpecti ſemper viſi ſunt eruditis) exemplo feciſſe videri poſſint.

Joſephus Judæus vel maximè ob hiſtorias expugnatæ ab Alexandro *Tyri*, & adverſus ejus *Hieroſolymam*, quam deſcribit *lib. XI.* Ἀρχαιολ. *cap. ult lib. II.* Ἀλωσ. *cap. 21.* & ſcripta Rabbinica olim à *Druſiô lib. I. de Haſidæis, p. 14. Cunæo lib. II. de Republicâ Hebræorum, cap. 16. Serrario comment. in Joſuam*, *Seldeno lib. VI. de Jure Naturæ & Gentium. De Succeſſ. Ebr. cap. 17. & lib. VIII. c. 21. Schickardus in proœmiô Tarich Regum Perſarum* laudata: Ob narrationes inſtitutarum coram *tribunali Alexandri Magni* Judicis ab Africanis, ab Ægyptiis, ab Ismaëlitis actionum forenſium contra Hebræos; & extructi *permiſſu Alexandri Magni* à Sanballete Chutæo, ſeu Samaritano, *templi* in monte *Garirim*.

Oneſicritus fuit *Aſtypalæus*; *Ælian. lib. XVI. de Animal. c. 39.* Diogenis Cynici diſcipulus ἄρχων κυβερνητῶν, Plutarch. *lib. I. de fortunâ Alexandri Magni.* Neſtor auctor Alexandriados, Poëta Epicus, patria Larandenſis ex Lyciâ fuit, ſub Imperatore Severo; filium habuit *Piſandrum*: De utroq; adi *Suidam*.

Nicanorem eundem faciam cum *Seleucô* nominatissimô inter Alexandri Duces. Parmenionis epistola ad Alexandrum, quâ expugnationem *Damasci*, suo ductu factam, commemorat; & capta impedimenta Darii, regias pellices & diversos aulicos, est apud *Athen. lib. XIII.* Si Pindarum Poëtam, ob encomium aliquot versuum, inter Scriptores rerum Alexandri Magni referre licuit Raderio; εἰ θεοὶ ὅσοι ὄχλος, quàm excresceret eorum numerus! Extant in eundem in *Anthologiâ* Parmenionis, Posidippi, Achelai. Multò rectius hîc referuntur, (quos ex Indic. librorum *Plin. lib. XII. c. 13.* qui maximam partẽ ex illis, qui victorias Alexandri M. in Indiis secuti sunt, & miranda stirpium, arborum, animalium ibidem ἱστόρησαν, compilati sunt; nominare poteram. Immò Plinio nonne locus deberetur præ Solino in hoc cœtu? *Polycletum* (quem *Vossius* pro incertæ ætatis Scriptore habet) ipsi Alexandro comitem in expeditione Indicâ fuisse, inde colligo, quòd *Ælian. lib. XVI. de Animal. cap. 41.* de lacertis in Indiâ eum testem adducat; nam & sic *Onesicritus*, sic *Protagoras*, sic *Nearchus*, quæ per bella & peregrinationes istas viderant, annotârunt. Soterichus fuit Oasites ex Ægypto. Ita *Stephanus*; & inde *Lil. Greg. Gyraldus dial. de Poëtis 4.* Suidas ait scripsisse Βασιλικὰ, βίον Ἀπολλωνίου Τυανέως, τὰ περὶ Πάνθειαν Βαβυλωνικὴν, Πύθωνα ἢ Ἀλεξανδριανὸν. Ἔστι δὲ καὶ Ἀλεξάνδρου Μακεδόνος ἱστορία, ὅπερ Θήβας παρέλαβε, καὶ ἄλλα. Hoc est, præter *Alexandriacum* etiam alia scripsit.

Malè

Malè Suidæ interpres, & hunc secutus *Vossius*, *Freinsheimiusq;* tuus: *Historia hæc fuit de Thebis atq; aliis ab Alexandro captis.* Τὰ περὶ Πάνθειαν quæ fuerint, intelliges è *Xenoph. lib. VI. & VII.* ubi de *Panthea*, uxoris *Abradatæ*, Persæ, erga maritum insigni fide. Meminit & *Plutarchus libro de vitâ XI. Epicur.* & *Campofulus lib. IV. Exempl. c. 6.*

De Emir-chowando, Arabe seu Persâ, vide *Schickardum dictô locô, p. 50.* Turcam, qui vernaculis rhythmis Alexandri historiam comprehendit, *Idem d. l. p. 71.* appellat è Leunclavio Achmedem Maulan.

Et hæc de Scriptoribus hactenus. Sed nec hoc erat negligendum. Idem *Freinsheimius* notis ad *Curt. lib. I. cap. 2. §. 36.* Polyænum, in nomine novarchi cujusdam Persicæ classis, in bello Cyprio, corrigit, præeunte Casaubono; & pro Γλως, legit è Diodoro Γαως. Atqui nosse poterat, quod *Casaubonus* de hâc præcipitantiâ se ipse castigaverit, notis ad *Æneæ Poliorcet. c. 32.* & de Polyæni membranis, quæ constanter retinent τὸ Γλως Diodori codices emendandos esse constituerit. Tantum ad me *Reinesius*; quod *Freinshemii Curtio* adscribere poterit, qui habet.

Nunc quædam ad *Besoldum*, qui singularem Dei providentiam Alexandrum duxisse refert, atque inde summo *Pontifici* Judæorum *supplicem* factum. Pontifex is fuit *Jaddua*, sive *Jaddus*, de quo *Seldenus lib. de Succeff. in Pontific. Hebræor. cap. 6. p. 256.* Historiam totam elegantibus verbis reddiderunt *Lipsius lib. I. Monit. & Exempl. polit. cap. 2. monit. 1.*

ex. 2. & Freinshemius in Supplemento Curtii lib. II. c. 11. §. 22. & seqq.

Notavi ad *Valerii Maximi lib. I. cap. 1. dissert. 1. & 2.* primis quatuor monarchiarum conditoribus „ non defuisse resplendentiam veritatis ; prorsus ut „ Deus optimus maximus cæteris gentibus præesse „ voluerit eum, qui cultus sui non prorsus esset oblitus. At de *Cyro* præterii locum *Theodoreti, Serm. 1. de Fide: Cyrus*, inquit, *à Daniele, quo familiariter utebatur, Theologiæ mysteria est edoctus.* Sed & *Cyrillus* memorat, *Cyrum Esaiæ vaticinium legisse*, & ejus lectione adeò captum fuisse ; ut divinæ gloriæ præconium in urbibus & in regionibus suis, promulgârit ; confessusq; palàm fuerit, illum solum esse Deum, universorumq; Dominum ; qui à Judæis coleretur.

Alterum quoque Besoldus scribit, hoc est, Alexandrum *bonas artes* & amâsse, & regiâ liberalitate fovisse. De hâc Alexandri laude, quæ dicenda sunt, conjecit *Freinshemius in Supplementum Curt. lib. I. c. 3. & 4.* Tertium est de *insolentiâ* ejusdem, quam & gravissimis verbis notat *Curt. lib. IV. c. 7. §. 15. & lib. X. c. 5. §. 33. Val. Max. lib. IX. c. 5. ex. 1. ext.* & alii. Vide *Freinshemium ad Curtium.* Quartum de morte ejusdem, exponit hanc ipsam *Justin. lib. XII. c. 13. Curt. lib. X. c. 4.* & qui ad auctores istos citantur à doctissimis viris. Quintum est de Philosophis: Hîc *Diodorum Siculum* legas *lib. XVII. c. 112.*

CAPUT

CAPUT IX.

UT eleganter inquit *Erycius Puteanus* commentariô in *lib. I.* hiſtoriæ Inſubricæ: *Uſitatum hoc eſt in magnorum virorum funere, quisq; rapit, quod poteſt; & cùm hæres non eſt, terrarum latrocinium permiſſum videtur. Alexander, cujus aviditati orbis non ſufficiebat, plures ferè corvos reliquit, quàm regnorum membra.* Cæterum qui nam illi proceres fuerint, in quos prægrande imperium diſtributum eſt; & quæ provinciæ cuiq; obtigerint, longè accuratiùs, quàm *Beſoldus* explicavit *Freinshemius ad Curt. lib. X. cap. 10. §. 1.* quem qui legerit, nihil à nobis notarum exiget ad hoc caput.

CAPUT X.

Regum Syriæ *ſucceſſio*, qui è Macedonibus *ad ultimum usque. Sententiæ* de morte *duorum Antiochorum*, Magni & Epiphanis *expenduntur.* Seleucidarum *precarium regnum ſub Romanis.*

ANTIGONUS, Philippi filius, cum Alexander M. deceſſiſſet, primùm *Pamphyliam*, *Lydiam* & *Phrygiam*; vel (ut alii volunt) *Ciliciam ad Taurum* obtinuerat: Sed ita poſteà crevit, ut ferè toti Aſiæ imperaret. Vide fragmenta Græcorum veterum apud *Scaligerum in Euſeb. p. 374.* Et hunc ipſum Scaliger *primum è Macedonibus* in Oriente Regem conſtituit, *lib. II. Can. Iſag. p. 433.*

At mox SELEUCUS Antiochi (qui Philippi

Macedoniæ Regis Dux fuerat) rerum potitus, imperium ſuum auxit mirum in modum. Hic eſt, quem à *victoriarum* 23. numero *Appianus in Syriacis*, *Stephanus Bizantius & Eunapius*, Seleucum *Nicatorem* appellant, quibus accedunt nummi; ut fortaſſis rectiùs iſti ſcripſerint, quam qui *Nicanorem* dixerunt, quod ipſum judicavit *Valeſius ad Ammiani lib. XIV. p. 41.* Sed & fanum Seleuco conſecratum, dictum fuit νικατόριον, ut ſcribit *Appianus in Syriacis.* Hic ipſe eſt, qui *anchoram* genitivam notam *in femore* habuit; ut & omnes, qui ab illo deſcenderunt. *Juſt. & App. dict. locis. Auſonius de Antiochia.* Παῖδ' & συγγενῆ appellare poſſes è *Strabonis lib.* XV. *p. 69.* vide *Piccart. Decal. 1. c. 7. Caſaub. ad Strab. dicto loco Pighium in Herc. Prodic. p. 62.* Occiditur A.M. 3669. *Juſt. lib.* XVII. *c. 2. §. 2.*

Succedit ANTIOCHUS SOTER, filius; cujus in matrimonio fuit *Stratonice*, Demetrii filia, Antigoni neptis. *Diod. Sic. in Exc. Peireſc. pag. 263. Excerpta Græca apud Scaligerum d. pag. 374.* De hoc loquitur *Juſtinus lib.* XVII. *cap. 2. §. 10.* Moritur A.M. 3689.

Hunc excepit ANTIOCHUS THEOS, ſive Deus, filius Soteris è Stratonice (*Excerpta Græca Scaligeri*) Seleuci Nicatoris nepos, *Joſephus lib.* XII. *Antiq. c. 3. Nicolaus Damaſcenus in Exc. Peir. p. 503.* Sic cognominatus à *Mileſiis*, cùm *Timarchum* tyrannum eorum ſuſtuliſſet. *Appianus in Syriacis.* Ubi eundem interfectum ſcribit ab uxore *Laodice*, quòd doleret ſibi adjunctam *Beronicem*. Factum id A.M. 3704.

Sed

Sed *Laodice*, dissimulandi sceleris gratiâ, ARTEMONEM, Antiocho Regi quàm simillimum, substituit, qui admissum universum populum & sermone & vultu fefellit; crediderunt́q; homines ab Antiocho moriente Laodicen, & natos ejus sibi cõmendari, *Val. Max. lib. IX. c. 14. ex. 1. ext. Plin. lib. VII. c. 12.*

Successit SELEUCUS CALLINICUS, Antiochi Dei filius; atque adeò (si *Excerpta Græca Scaligeri*, *Josephum & Nicolaum Damascenum* sequimur) Seleuci Nicatoris pronepos. At *Berneggerus ad Justini lib. XXVII. c. 1. §. 1.* nepotem dicit ex *Appiano*; qui Antiochum Deum Seleuci Nicatoris filium facit. Hic *matrem* suam *occidit*, ut est apud *Justinum d. l. 27. cap. 1.* Cum Ptolomæo Evergete *bellum* gerit, sed *infelix*, *ibid. cap. 2.* Igitur Antiochum Hieracem fratrem in auxilium evocat, sed magnô suô cum malô; *ibid. & c. 3.* Tandem *equo præcipitatus* moritur A. M. 3725. *ibid. §. 12.* cùm eodem tempore Antiochus Hierax à latronibus in fugâ interfectus esset, *ibid. §. 11.*

Hinc regnum adeptus est SELEUCUS CERAUNUS, ut est apud *Eusebium num. 1790.* Hunc Seleuci filium, Seleuci Callinici nepotem scribit *Polyb. lib. II. hist. c. 71.* qui cum sublatus esset, A. M. 3728. successorem habuit ANTIOCHUM MAGNUM fratrem. Hujus proavum Seleucum Nicatorem ait *Livius lib. XXXIV. c. 57.* ibi: *Thraciæ & Chersonesi urbibus arceri Antiochum, quæ Seleucus proavus ejus Lysimacho Rege bello victo, & in acie cæso, per summum decus parta reliquerit.* At ex hactenus dictis apparet,

Seleuc

Seleuci filium, Seleuci *Callinici* nepotem, Antiochi *Dei* pronepotem, Antiochi *Soteris* abnepotem, Seleuci *Nicatoris* adnepotem esse: ac sanè fieri potuit, ut κατὰ χρηστικὸν loqueretur Livius. Sic *Cic. lib. III. Fam. ep. 11.* Appium Claudium Cœcum *proavum* dicit Appii Claudii Pulchri, ad quem ibid. scribit, sed is Cœci *trinepos* fuit; ut rectè observavit *Manutius*. Eodem modo *Curt. lib. VI. c. 11. §. 26. proavum* dicit, qui abavus erat; vide ibi *Freinsh.* Nihilominus & *Appianus* Antiochum Magnum Seleuci Nicatoris *pronepotem* facere videtur; sed ejus hominis auctoritas apud nos non tanta est, quanta *Polybii*.

Cæterùm hic est, qui *Romanum bellum* suscepit, A. M. 3758. *Hannibale* (qui exul toto orbe Romanis hostem quærebat) præcipuas belli faces animo regio subjiciente; sed hoc eâ fortunâ gestum est, ut *Antiocho* maximis præliis *victo*, & luculentâ ditionum parte exuto, militari joco insultatum sit: *Antiochum verè magnum fuisse!* Vide *Florum lib. II. c. 8.* & quos ibi citant interpretes.

De ejus morte *Just. lib. XXXII. c. 2. §. 1.* Posthæc *Antiochus (cùm gravi tributo pacis, à Romanis victus, oneratusq; esset) seu inopiâ pecuniæ compulsus, seu avaritiâ solicitatus, qua sperabat, se sub specie tributariæ necessitatis excusatiùs sacrilegia commissurum adhibito exercitu, nocte templum Didymæi Jovis aggreditur: Quâ re proditâ, concursu incolarum, cum omni militiâ interficitur.* In quo loco præter id *mendum*, quod in primis correximus, animadvertet aliud; qui historicorum loca de hâc ipsa re diligenter contulerit. Quis enim

enim hîc sit *Didymæus Jupiter?* legerim omninò: *Nolle templum Elymæi Jovis aggreditur.* Nisi *Justinus* (quod alibi quoque deprehendimus) in *vitiosum Trogi codicem* incidit; qui pro *Elymæo Didymæum* habuit. Ut vel *Trogum*, vel *Justinum* mendosum esse suspicemur, facit *Strabo lib. XVI.* p. 744: *Antiochum quidem* magni Beli *templum in* Elymaide *spoliare conatum finitimi barbari interfecerunt.* Diodorus Siculus *in Excerpt. Peiresc.* p. 299: *Antiochus Rex pecuniæ inopiâ laborans,* Beli *templum in* Elymaide *auro & argento, ac preciosissimis refertum esse donariis, cùm didicisset; spoliare illud constituit. Igitur in* Elymaidem *ingressus, causatusq; ab incolis bellum sibi illatum esse, fanum expilavit; coactâq; grandi pecuniâ brevi meritas pœnas dedit.* Fragmentum hoc positum est inter id, quod ad annum V. C. 566. & inter aliud, quod ad annum V. C. 570. pertinet. Ergo de *Antiocho M.* capiendum, qui, secundum Calvisium, obiit A. V. 567. A. M. 3764. At quod *Diodorus* refert, paulò pòst spoliatum templum interfectum à barbaris, in eo dissentire videtur à *Justino* & *Strabone*, qui Antiochum *ausum* scribunt scelus, sed *non perfeciss̀e*; velut in ipsô conatu à barbaris oppressum. Et hic unicus fortassis dissensus est: Alium agnosco nullum. Nam quæ *Berneggerus* post allatas ad *Justin. lib.* XXXII. *cap. 2. §. 1. Strabonis, Hieronymi, Josephi, lib. I. Maccab. cap. 6.* narrationes statuit, hinc authorum diversitatem à non distinctis Antiochorum cognomentis ortam videri, Cimmeriis tenebris obscurius est: Veteres enim distinctè agunt, & quid velint, satis ob oculos ponunt;

nimirum

nimirum & Antiochum M. *patrem &* Antiochum Epiphanem, *filium, ſacrilegos fuiſſe*; ac patrem quidem aggreſſum templum *Beli*, ſive *Elymæi Jovis* (nam *Belus* & *Jupiter* idem) & à barbaris cum exercitu cæſum; ſed filium aggreſſum templum *Dianæ Elymææ*, clade acceptâ receſſiſſe; ac paulò pòſt dolore fuiſſe confectum.

Illud jam ſatis demonſtratum; nunc alterum quoque faciemus, ut clarum ſit: *Polybius in Exc. Peir.* pag. 145: *Antiochus Rex, avidus parandæ pecuniæ, ad templum Dianæ, in Elymaidem exercitum movit; quò cùm perveniſſet, ſpe ſuâ fruſtratus, eò quod barbari accolæ tantum ſcelus fieri prohiberent, regreſſus* Tabis, *quæ Perſidis civitas eſt, è vivis diſceſſit; inſaniâ, ut quidam ajunt, correptus, ob quædam ſigna atque oſtenta, quæ ob violatam religionem templi, ab infenſo numine edita erant.* Hoc enim fragmentum ad *Antiochum Epiphanem* referendum eſſe, docet fragmentum antecedens, de *C. Sulpicio Gallo*, quod pertinet ad A. V. ſive 589. ſive 590. quo ipſo tempore defunctum Antiochum Epiphanem manifeſtum eſt. Sic Polybio cum hiſtoria ſacra (ſi unum illud excipias, quod non penetravit Polybius, nimirum, à Deo Opt. Max. Antiochum hunc potiſſimùm afflictum fuiſſe, propter ſacrilegium in templo Hieroſolymitano admiſſum) pulcerrimè convenit, quæ de Antiocho Epiphane refert; cùm audiviſſet, *Elymaidos* opulentiſſimum *templum* eſſe, in quo ſcuta & thoraces aſſervabantur, ab Alexandro M. ibidem relicti; urbem admotis copiis expugnare conatum, ſed, fortiter reſiſtentibus incolis,

incolis, recedere coactum esse: Ac, cùm paulò pòst accepisset nuntium de alterâ clade à suis acceptâ in Judæâ, dolore confectum esse. Vide *lib. I. Maccab. c. 6.* fanum non nominat, cujus Deæ fuerit: Sed *Josephus lib. XII. c. 13.* Dianæ fuisse scribit, sicut *Polybius.* De hâc ipsâ Antiochi Epiphanis clade *Hieronymus* in Dan. c. 11: *Volens templum* Dianæ *spoliare, quod infinita donaria habebat, fugatus à barbaris est, qui miră veneratione templum illud suspiciebant; & mortuus est, mœrore consumtus, in* Tabes, *oppido Persidis.* Nisi ergò cœci sumus, τόν τε νῦν τε ὄμματα, quàm nullo modo sibi resistant veteres, quàm nec Antiochos inter se confuderint; ac quâ ratione vel jungendæ vel separandæ sint illorum reliquiæ, haud difficulter animadvertimus: Conjunctos enim *Justinum lib.* XXXII. *c. 2. §. 1. & Strab. lib.* XVI. *p. 744. & Diodor. Sic. in Exc. Peir. p. 299.* velut loquentes de *Antiocho M.* separamus à *Polybio Exc. Peir. p. 145. lib. I. Maccab. c. 6. Joseph. lib.* XII. *c. 13. & Hieronymo in Daniel.* ut qui de *Antiocho Epiphane* interpretandi sunt. Recentiorum verò erat distinctiùs hîc agere; parum enim considerate *Bongarsius*, qui *Hieronymum* junxit cum *Strabonis* & *Justini* loco; nec felicior *Berneggerus*, qui cùm alia adjecisset minimè cohærentia, veteres à se invicem dissentire putabat, ob non distincta *Antiochorum cognomina.* Distinguendi sunt Antiochi; sed si distinguas (quod interpretem bonum decet) tamen nullus dissensus, nulla diversitas auctorum apparebit usquam: Diversitatem hîc capio unius rei & facti diversam narrationem. At hîc non de unâ re, neque de

unâ

unâ perſonâ auctoribus ſermo eſt; ſed alios videbis loqui de Antiocho M., alios de Antiocho Epiphane; nec vel illos vel hoſce opinione ſuâ falſos eſſe. Verùm de hâc re plus ſatis.

Antiocho' M. ſucceſſit SELEUCUS PHILOPATOR primogenitus, *Excerpt. Græc. Scalig. p. 375. Euſeb. Græc. p. 55. Latin. n. 3829.* At *Joſeph. lib.* XII. *c. 4. ſub finem* Seleucum Soterem cognominat. Meminit ejusdem *Livius lib.* XXXIII. *c. 40. ſub finem, & c. 41.* ubi refert, profectum à patre terreſtribus copiis. Idem in eo bello, quod pater cum Romanis geſſit, intercepit *Africani filium*, cum è Græciâ navigaret. *Dio Coccejus in Excerp. Peir. p. 609.* Rex factus, *contractis haud contemnendis copiis, ad opem Pharnacî ferendam profectus, Taurum montem ſuperare jam parabat; ſed cùm apud ſe reputâſſet leges fœderis, quod populus Rom. cum patre percuſſerat*, abſtitit; ut ſcribit *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 303.* Beſoldus cùm de eo *nihil legiſſet, nihil* etiam principe dignum *perfeciſſe*, ſcribit. Obiit A. M. 3774.

Ei ſuccedit frater ANTIOCHUS EPIPHANES, omnibus piis deteſtandum nomen; ut qui eorum ſanguini innatavit, & totam *Syriam* carnificinæ ſuæ profluvio propè inundavit. Magno quidem elogio afficitur à *Polybio in Exc. Peir. p. 132.* fuiſſe *Regem ſtrenuum inprimis, & maximas res animo agitâſſe; prorſusq; (ſi excipiantur ea, quæ ad Peluſium geſſit) nomine regio digniſſimum.* Quæ eadem in hiſtoriam ſuam transtulit *Diod. Sic. in dict. Exc. p. 312.* Sed quæcunque tandem decora ab iſtis obſervata ſunt, ea omnia

omnia crudelitatis *immanitate contra Judæos* exercitæ, obruit ac sepeliit. Hic idem est, quem *C. Popilius Ægypto* excedere jussit, de quâ re *Liv. lib. XLV. cap. 12. Val. Max. lib. VI. c. 4. Just. lib. XXXIV. c. 3. Vellej. Paterc. lib. I. c. 10. Plin. lib. XXXIV. c. 6.* qui tamen duas historias *Cn. Octavii* & *C. Popilii* per errorem miscet; nam quod scribit, *virgulâ circumscriptum Antiochum à legato*, id ad *C. Popilium* referri debet: Ac alterum *de cæde legati* pertinet ad *Cn. Octavium*, quod è *Ciceronis Philippica IX.* manifestum est. Moritur ex animi mœrore, cum *repulsus* esset *ab Elymæa Dianæ templo*, quod spoliare conabatur; suorumq; unà cladem in Judæa accepisset, sicut jam docui.

Ab hoc *Antiocho Epiphane*, & ejus fratre *Seleuco Philopatore*, descendunt *duæ familiæ Regum*: Antiochi stirps clementior habebatur, Seleuci ob superbiam ac sævitiam malè audiebat; ut observat *Valesius ad Excerpta Diod. Sic. p. 54.*

Antiocho Epiphani succedit filius ANTIOCHUS EUPATOR A. M. 3786. & non nisi duobus annis regnat, *Excerpta Græca Scalig. p. 375.* At *Euseb. Græc. p. 55.* non nisi annum unum, menses 6. tribuit; at *Latin. n. 1852.* annos duos, quod idem facit *Joseph. lib. XII. c. 16.* Meminit *lib. I. Macc. cap. 6.* ejusq; cædis (interfectus est enim à militibus *Demetrii* cap. seq.) ita Rex factus A. M. 3787. DEMETRIUS ὁ Σελεύκου ὁ καὶ Σωτὴρ, ut ait *Euseb. Gr. p. 55.* Id est: *Seleuci filius, cognomento Soter.* Consentiunt *Joseph. lib. XII. c. 16. lib. I. Macc. c. 7. Appianus in Syriac. Epitomator Livii lib. XLVI. Diod. Sic. in Exc.*

Peir. p. 323. ubi refert, quomodo adhuc obſes Romæ, *Ptolomæum Philometorem* regno pulſum, exceperit.

Quamobrem *deteriorem* ſententiam (quæ eſt Juſt. lib. XXXIV. c. 3. §. 8.) *Beſoldus* ſequitur, qui *Demetrium* facit *Antiochi Eupatoris patruum*; cùm fuerit *patruelis*: Nam *Demetrius* (ut dixi) Seleuci Philopatoris filius, Antiochi Magni nepos; *Antiochus Eupator*, Antiochi Epiphanis filius, Antiochi M. nepos. Hunc Demetrium in omnium odio fuiſſe, ſcribit *Juſtinus lib. XXXV. c. 1.* Contra *Judam* Maccabæum miſiſſe *Bacchidem* & *Nicanorem*, *Joſeph. lib. XII. c. 16. 17.* Altero profligato, altero internecione deleto, nihilominus novas copias, eodem *Bacchide* duce, Judææ immiſiſſe; à quibus circumventus *Judas* Maccabæus *occiſus* ſit, *d. l. c. 18. & 19.* Sed eundem *Bacchidem*, paulò pòſt bello feſſum, cum *Ionatha* fœdus percuſſiſſe, *lib. XIII. c. 2.* Tandem & ipſum *Demetrium* conciliare ſibi ſtuduiſſe *Ionatham*, cùm premeretur Alexandri bello; ſed frnſtrà, longè majora offerente Alexandro *d. l. c. 4. & 5.* Paulò poſt hæc *Demetrius* ingenti pugnâ vincitur ab *Alexandro*, quæ clades incidit in A. M. 3798.

Hoc initium eſt ALEXANDRI, quem idem *Ioſeph. lib. XIII. c. 3. & Euſeb. n. 1867.* Antiochi Epiphanis filium faciunt; ſed incertæ ſtirpis, & ſortis extremæ hominem volunt *Appianus in Syr. Epitom. Liv. lib. LII. Iuſt. lib. XXXV. c. 1. §. 6.* Ejus locum adducam, ut ſimul ſententiam meam ſubjiciam accuratiorum judicio: *Itaq; adjuvantibus & Ptolomæo, Rege Ægypti,*

Ægypti, & Attalo, Rege Asiæ, & Ariarathe, Cappadociæ; bello à Demetrio lacessiti subornant propalam *quendam, sortis extremæ juvenem; qui Syriæ regnum, velut paternum, armis repeteret.* Propalam habere 4. manuscriptos testatur *Gifanius commentar. in 1 politic. Aristotelis c. 6.* Et multa de vocabulo *propalam* & *propola* ad Justinum notat *Bernegg.* Volunt enim Alexandrum istum *propalam* vel *propolam* fuisse. Quid verò Justinus addit, *sortis extremæ juvenem?* scimus hoc ex eo, quod *propola* fuit; est enim *propola* tenuis non magnarum mercium negociator, quas ipse secum circumfert; & fora diversa sequitur, tenuis lucri captandi gratiâ. Vocabulum legas apud *Lamprid. in Commodo p. 46.* Et in *Glossis*, quas ibid. citat *Salmas. p. 215.* Secundò *propalam*, quod in tot manuscriptis est, verbum nihili esse, prorsus assentior *Scaligero*, *in Virgilii Culic. p. 42.* Quamobrem Justinus non benè hic habet. Quod si res mei sit arbitrii, Justinum ita constituerem; ut quod alii dicunt, diceret ipse quoque; legerem: *Subornant* Balam *quendam.* Hic enim *Alexander Bala* dictus est, vide *Scal. ad Euseb. num. 3867. Euseb. Gr. p. 505.* indubiè corruptus est, qui habet: Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Βαλᾶ υἱὸς Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, id est, *Alexander Balæ, filius Antiochi Epiphanis.* Ὁ τοῦ Βαλᾶ significat *Balæ filium esse.* At si Balæ filius, quomodo υἱὸς τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς? Vellem: Ἀλέξανδρος ὁ Βαλᾶς υἱὸς Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, id est, *Alexander Bala, filius Antiochi Epiphanis.*

Cæterùm hic Alexander, cum Laodice sponsâ,

Epiphanis filiâ, Romam venit, ut ſenatus auctoritate in paternum regnum reſtitueretur ; idq; tandem obtinuit, cum *Heraclides*, qui eum Romam adduxerat, plerosq; Senatores muneribus corrupiſſet, *Polybius in Excerpt. Legat. c. 140.* Magnis pollicitationibus, & delato *Pontificatu*, *Ionatham*, Judæ Maccab. fratrem, in partes ſuas traducit, *Ioſeph. lib. XIII. c. 5.* Sed victo Demetrio, ſegnis & minimè par tanto faſtigio, *Antiochiæ* præfecturam *Hieraci* & *Diodoto* tradidit. *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 347.* Duxit *Cleopatram*, Ptolemæi Philometoris filiam, *ibid. c. 7.* Sed cùm *Ptolemæus* inſidiis generi petitus eſſet, *filiam* rurſus *ademit* ; eamq; *Demetrio*, Demetrii Soteris filio, *dedit*. Hæc Alexandro ruinæ cauſa. Victus in Arabiam fugit, ibiq; capite truncatus eſt A. M. 3804.

Succedit DEMETRIUS, de quo dixi, Demetrii Soteris filius, cognomento NICANOR; de hoc vide *Juſt. lib. XXXV. c. 2. §. 1. & lib. XXXVI. c. 1.* Contra eum A. M. 3805. *Tryphonis* operâ Rex factus erat ANTIOCHUS, Alexandri Balæ filius, cognomento ΘΕΟ'Σ, ſive DEUS. Sed capto Demetrio Nicanore à Parthis, *Tryphon* eum interfecit A. M. 3809. *Juſt. lib. XXXVI. c. 10. §. 7. Ioſeph. lib. XIII. cap. 9. 10. & 12. Excerpta Græca Scalig. n. 375. Epitom. Liv. lib. LV.* Alexandrum, Alexandri Nothi filium, dicunt *Appian. in Syriac. & Euſeb. Gr. p. 57.*

Sic regnum invaſit TRYPHON, alio nomine Diodotus, homo ſævus in milites & alios; quod ipſum perniciem illi acceleravit. Interfectus eſt à Pamææ A. M. 3812. & regnum avitum recuperavit ANTIO-

TIOCHUS SEDETES, Demetrii Soteris filius, Demetrii Nicanoris frater, *Euseb. num. 1879. Excerpt. Græc. Scalig. p. 375.* Meminit hujusdem *Iust. lib. XXXVI. c. 1. §. 9. & lib. XXXVIII. c. 9. & 10.* Bellum gessit cum *Parthis*, cujus minor apparatus ferè quàm luxuriæ fuit; ut *ibid.* fusè describit *Iustinus*. Meminit hujus Regis & *Ioseph. lib. XIII. c. 12. 13.* *Simoni* multa promiserat, sed quæ non servavit, *I. Maccab. 15.* Memorabile hujusdem factum est, quod è *Iosephi lib. XIII. c. 16.* refert *Lipsius lib. I. Monit. & Exempl. polit. c. 2. mon. 1. ex. 3.* cùm Hierosolyma obsideret, & *Hircanus* ab hoste *septem dierum inducias* peteret, ad celebrandum *festum scœnopegias*, sive tabernaculorum; non solùm id concessisse, sed *victimas* etiam de suo *largitum*, in urbem *misisse*. Occiditur à Parthis A. M. 3819, desertus à suis. *Ioseph. lib. XIII. c. 16. Iust. lib. XXXVIII. c. 10. §. 10.* Cujus epitomen pulcrè supplet *Diod. Sic. in Exc. Peir.* pag. 374: *Athenæus*, inquiens, *Antiochi dux, cùm per singula hospitia gravi insolentiâ esset usus, brevi meritas pœnas dedit. Nam cùm primus auctor fugæ fuisset, & Antiochum deseruisset in pugnâ; delatus ad pagos quosdam, quos vexaverat, ab omnibus exclusus est; cunctisq; alimenta ei negantibus, huc illuc per regionem errabundus, tandem fame interiit.*

Hunc Antiochum Sedetem Besoldus pudendo errore confundit cum Antiocho Deo: *Antiochus Sedetes*, inquiens, *Tryphonis cujusdam ope, imperio præest.* Hoc nemo unquam scripsit de *Antiocho Sedete*, Demetrii Soteris filio; sed de *Antiocho Deo*, Alexandri Balæ filio, id affirmant *Ioseph. lib. XIII. c. 9.*

Exc. Gr. Scal. p. 375. Livii epitomator lib. LII. & LV. Euſeb. Græc. p. 57.

Porrò evenit, ut cùm Antiochus Sedetes Parthis bellum inferret, ab iisdem remitteretur ad occupandum regnum DEMETRIUS NICANOR, Antiochi Sedetis frater; quem captivum huc usque detinuerant: Sperabant enim hujus operâ ſeſe uti poſſe contra Antiochum. Sed eo cæſo, quamvis Parthi dimiſſum retrahere conarentur, fruſtra tamen fuerunt; & Demetrius quod amiſerat, rurſus obtinuit. *Juſt. & Joſeph. d. l. Fragm. Euſebii Gr. p. 227.* De Joſepho hoc unum addo, in ejus codicibus *lib. XIII. c. 12. & 17.* Antiochum *Soterem* dici, qui nobis *Sedetes*, quod ne temerè mutemus, ſcire licet è *Theſauro Goltzii c. 19. p. 243.* Regem iſtum duobus cognominibus affectum, *Sedetis* & *Soteris*. Nummus ſic habet: ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΣΕΔΗΤΟΥ. ΣΩΤΗΡΟΣ. Sed & in argumento bis dicitur ANTIOCHUS PIUS; quod firmant *Excerp. Gr. Scal. p. 375.* ibi: Ἀντίοχος ὁ Σεδητης, ὁ καὶ εὐσεβής. *Antiochus Sedetes, qui & Pius.* DEMETRIUS NICANOR, recuperato regno, quatuor annis præfuit; ſed inviſus omnibus, & ab *Alexandro Zebennâ*, Protarchi negotiatoris filio (quem *Ptolemæus Evergetes*, ſive *Phyſcon* copiis inſtruxit) prælio victus; tandem ab uxore *Cleopatrâ*, propter æmulationem poſterioris nuptæ *Rhodogunes* interfectus eſt; ut ſcribit *Appianus*, conſentiente *Livii epit. 60.* At *Juſtin. lib. XXXIX c. 1. §. 7.* auctor eſt, victum ab *Alexandro*; cùm undiq; circumſtantibus malis premeretur: Ad poſtremum etiam ab uxore filiisq; deſer-

tum

tum, & cùm *Tyrum* religione templi se defensurus petiisset, navi egressum, præfecti jussu occisum. Hanc narrationem firmant *Joseph. lib.* XIII. *Antiq. cap. 17. & Exc. Græc. Scal. p. 227. & 375.* Cædem ejus rejicit Calvisius in A. M. 3824.

Hinc igitur regnum *Syriæ* tenuit ALEXANDER ZEBENNAS, quem Ptolemæus PHYSCON adversus *Demetrium Nicatorem* subornaverat; partim rogatus à *Syris*, quos improbitatis Demetrii tædebat (*Joseph. lib.* XIII. *c. 17.*) partim ob privatas simultates infensus Demetrio; quod *Ægyptum* occupare tentâsset, *Just. lib.* XXXIX. *c. 1. §. 4.* vel *Pelusium* oppugnâsset; ut habent *Fragm. Græc. Scalig. p. 227.* Nummus ejus est apud *Goltzium in Thesauro:* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΕΒΕΝΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. *Josepho lib.* XIII. *c. 17.* dicitur Ζεβινᾶς; *Exc. Gr. Scal. p. 227. & Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 378.* Ζαβινᾶς; *& aliis Fragmentis apud eundem Scal. p. 375.* Ζεβινᾶς; *prologo Trogi 39.* Zabinneus.

Valdè peccavit typographus noster, in Synopsi minore novissimâ, cum impressit: *Alexander Potarcla, negotiatoris Ægyptii cujusdam filius.* Quod moneo propter eos, qui hanc Syro-Macedonum historiam parum callent; aliàs leve est. Corriget igitur, qui volet, hoc modo: Alexander Protarchi negotiatoris Ægyptii filius. Antiochi Sedetis filius adoptivus haberi voluit, ut est apud *Justinum*; ut secundum *Fragment. Euseb. Gr. p. 229*, Alexandri. Porrò, *asperius nihil est humili, cùm surgit in altum*, ut ait *Claud. lib.* I. *in Eutrop. v. 181.* Sic *Alexander Zebennæ*

bennas è negotiatore Rex, *Ptolemæum* ipſum, cujus beneficio regnabat, ſpernere cœpit: Qui proinde *Antiochum Grypum*, cum magno exercitu, contra Alexandrum mittit. Victus *Alexander*, & paulò pòſt à ſuis deſertus *Grypo* traditur, A. M. 3827. *Juſt. lib. XXXIX. c. 2.* cujus locum *in §. 6.* perperam confundit *Berneggerus* cum alio quodam *Arnobii*. Juſtinus ait de Alexandro Zebenna: *Cùm ipſius Jovis aureum ſimulacrum infiniti ponderis tacitè evelli juſſiſſet, deprenſusq; in ſacrilegio, concurſu multitudinis, in fugam eſſet verſus. Hoc ſacrilegium*, inquit Berneggerus, *Arnobius lib. VI. adverſ. Gent. tribuit Antiocho Cyziceno; quem ferunt decem cubitorum Jovem ex delubro aureum ſuſtuliſſe, & ex ære bracteolis ſubſtituiſſe fucatum.* Immò de *diverſis ſacrilegiis* loquuntur & *Juſtinus* & *Arnobius*. Quod *Juſtinus* ait de *Alexandro Zebennâ*, continuat *Diodorus Siculus p. 379. in Exc. Peir.* ibi: *Cùm barbarorum quorundam miniſterio Jovis fanum diripere conatus eſſet, deprehenſus minimum abfuit, quin cum omni exercitu ilicò confoderetur. Tamen fugâ elapſus Seleuciam verſus contendit.* Non igitur voti ſceleratiſſimi compos factus eſt *Alexander*; ſed factus eſt *Antiochus Cyzicenus*, ut vult *Arnobius*: Ergò diverſos exitus diverſorum quoque ſacrilegia fuiſſe, haud difficulter indicat.

Cæterùm interfecto Alexandro Zebennâ, ANTIOCHUS GRYPUS, Demetrii Nicatoris filius, ſolus regnum obtinuit; ut ſcribit *Porphyrius in Fragmento*, memoratu digno, *apud Scal. p. 227.* quod ita vertimus: *Demetrium* (ſcilicet Nicanorem) *excepit Seleucus*

Seleucus frater, ſed matris inſidiis paulò pòſt ſubvertitur. Igitur Antiochus, frater natu junior, rerum potitus eſt anno ſecundo Olymp.164. Tertio anno vincit Alexandrum Zabinam; qui acceptam cladem non ferens, veneno ſeſe ſuſtulit; regnavit autem Antiochus (ſi annumeres annum, quo penes Seleucum fratrem ejus poteſtas fuit) annos 11. id eſt, usque ad quartum annum Olymp.166. Cognominabatur autem Grypus & Philometor. Hæc Porphyrius. Conſentiunt quoad genus *Appianus in Syr. & Joſephus lib. XIII. c.17.*

Nec in aliam deflectit ſententiam *Juſtin. lib. XXXIX. c. 1. §. 9.* ut hîc maximè audiamus Græculum illum, cujus fragmentum de ſucceſſione Syro-Macedonum nobis *Scaliger* dedit *p.375.* qui ſtatuit, Antiochum Grypum eſſe *Antiochi Soteris* filium. Intelligo, quod hominem deceperit: Antiochi Grypi mater, *Cleopatra*, fuit in matrimonio *Antiochi Sedetis Soteris*, & ejus frater Antiochus Cyzicenus, *Soteris* filius ſæpe dicitur à Scriptoribus. Ergò exiſtimabat, hunc genitum fuiſſe Antiocho Sedete, ſive Sotere; ſed fallitur. Cleopatra, Philometoris filia, è marito, *Demetrio Nicatore*, peperit *Seleucum*, & Antiochum *Grypum*; ex *Antiocho* Sedete, ſive *Sotere* Antiochum *Cyzicenum*, vid. *Joſeph. d. l. XIII. c. 17.*

Eſt & alius craſſiſſimus ejusdem Scriptoris error: *Antiochum* enim *Soterem* diſtinguit *ab Antiocho Sedete*, & Regum ſeriem ita conſtituit, ut poſt *Antiochum Sedetem* regnârit *Demetrius Nicanor* iterum; poſt hunc *Alexander Zebinas*, eoq́; cæſo, *Antiochus Soter* in Parthis mortuus: Hunc verò Soterem exce-

perit *Antiochus Grypus.* Nugæ nugaciſſimæ! Antiochus *Soter* idem qui *Sedetes*; nec inter Alexandrum Zebinam & Antiochum Grypum ullus Antiochus Soter locum habet. Sed de cognomine *Philometoris*, quod ait fuiſſe *Grypo*; verum dicit, ex auctoritate *Porphyrii*, qui nos idem modò docuit.

Res hujus Grypi quod attinet, primum *interficere* coactus eſt *matrem* ſuam *Cleopatram:* Nam venenum porrectura proditur, & *filius, ceu pietate cum matre certaret*, Circi ſuæ, antequam biberet, poculum porrigit; & *abnuenti inſtat:* Ita hauſit, quod filio paraverat. *Juſt. lib.* XXXIX. *c. 2. §. 8.* Nusquam, ut puto, legitur, quod de eodem Grypo ſcribit ſuprà laudatus *Porphyrius apud Scaligerum*; quem rurſus ita Latinum reddimus: *Regnum armis petituro fratri Antiocho* (Cyziceno) *ex eâdem matre nato, patrueli tamen ex patre* (de quo jam antè diximus) *ultrò conceſſit*, & Aſpendum *abiit*; *unde &* Aſpendii *cognomen tulit, cùm &* Grypus *&* Philometor *diceretur. Antiocho Aſpendum profecto, Antiochus Cyzicenus regnare cœpit anno primo Olymp. 167. At ſecundo ejusdem Olympiadis Antiochus Grypus Aſpendo rediit, & Syriæ regnum iterum ſibi vendicavit. Cyzicenus illam partem obtinuit, quæ Cœle dicitur. Hunc in modum diviſo regno, Grypus ſuperſtes fuit, usque ad annum quartum Olymp. 170. quindecim annos natus cum rediret; in univerſum regnavit annos 26. ſolus undecim; poſt diviſionem factam quindecim.* Huc usque Porphyrius. At neque diviſo regno concordia: Deceſſiſſe videbatur, quicquid non acceſſerat. Hinc bellum usque ad alterius interitum.

interitum. *Just. lib.* XXXIX. *c.2. §.10. & c.3. §.3. 4.5. & seqq.* ubi, quibus sceleribus alter alterum ultus sit, exponit. Grypus *Cyziceni* conjugem *Cleopatram* à *Tryphenâ* interfici patitur, *Tryphena* rursus necatur à *Cyziceno*. Adde *Joseph. lib.* XIII. *c.17. sub finem.* Qui & *cap.21.* Grypum asserit occisum *Heracleonis* insidiis. Idem legitur in *Exc. Gr. Scal. p.375.*

Hinc Grypi successor communiter statuitur ANTIOCHUS CYZICENUS, quamvis illo adhuc vivo regni partem obtinuerit; ut ex Porphyrio didicimus. Calvisius Grypi interitum collocat in A. M. 3854. Sed si Olympiadis 170. anno quarto mortuus est, malim ego dicere interfectum A. M. 3853; quoniam ille ipse juxta Calvisium annus est Olymp. 170. ultimus. In hoc verò Besoldus, velut nimis defatigatus, res Syriacas abrumpit:

Tantæ molis erat postremos addere Reges!.

Sed scio causam: Justinus hominem bonum desti- "
tuit, ultra cujus lectionem in rebus Syro-Macedo- "
nicis non extenderat scientiam suam. "

Supplebimus igitur, quod deficit: ANTIOCHUS CYZICENUS, Antiochi Sedetis filius, Grypo non admodum diu supervixit; statim ad luxū & crapulam conversus, nimis & histrionibus supra modum deditus, eorum artes summo studio perdiscebat: Operam quoque *Neurospasticæ* (Ars, quæ lignea quævis simulacra fidiculâ movere ac trahere docet) dedit. At bellicis machinis ac testudinibus prorsus carebat; quin venationibus intempestivis immodicè addictus, sæpè cum uno aut altero famulo, noctu clam

egressus,

egreſſus, apros, leones ac pardos venabatur; non ſine ingentibus vitæ periculis, ut eſt apud *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 384.*

Igitur adverſus illum inſurrexit SELEUCUS, Antiochi Grypi filius, qui captum Cyzicenum neci tradidit. *Joſeph. lib. XIII. Antiq. c. 21. Prologus Trogi 40.* Calviſius hoc conjicit in A. M. 3855. Hic cùm juxta Calviſium ſit annus ſecundus Olympiadis 171. ei vix aſſentior; nam ſecundum *Porphyrium* Cyzicenus attigit annum tertium Olymp. 171. Verba ſunt ex interpretatione noſtrâ: *Cyzicenus, cujus initium eſt annus primus Olymp. 167. finit autem tertio Olymp. 171. regnum tenuit annos 18. Vixit autem in univerſum annos 50. Hic autem ejus interitus fuit: Cùm defunctus eſſet Antiochus Grypus tempore, quo diximus; Seleucus ejus filius cum exercitu veniens, multas civitates [artibus ſuis adjunxit. Antiochus verò Cyzicenus eductis Antiochia copiis, & ſignis collatis, victus eſt; ſed & equo longiùs abreptus in hoſtes, cùm parum abeſſet, quin caperetur; ſeipſum interfecit.* Hactenus ille. Meminit etiam *Auctor de Macedonum regno in Syria apud Scal. p. 375. 376.*

Nec tum finis hic fuit parricidialibus bellis. Seleucum non diu poſt invadit ANTIOCHUS EUSEBES, Antiochi Cyziceni filius; uno ictu confectum bellum, & *victus Seleucus*, in Ciliciæ urbe, *Mopſueſtia* (quo confugerat) *crematus* eſt. Ita ſcribit *Appianus in Syr. Joſeph. lib. XIII. c. 21.* & hujus compilator Græculus *apud Scal. p. 376. Euſeb. n. 1921.* At de hâc re ita *Porphyrius* loquitur: *Regno potitus, Seleucus.*

leucus, ſuam fecit Antiochiam; cui bellum intulit Antiochus Cyziceni filius. Conſerto prælio ad Mopſueſtiam Ciliciæ, vicit Antiochus: Seleucus in eam urbem fugit. Sed cùm ei nunciatum eſſet, imminere ab incolis vivicomburium, atrociſſimum lethi genus morte voluntariâ antevertit.

Nec furore deſitum eſt. Seleucus ut vindicaretur, rurſus cognato ſanguine imbuendæ fuerunt manus: ANTIOCHUS cognomento DIDYMUS, ſive *Gemellus*, Seleuci frater, Grypi filius, *Antiochum Euſeben*, Cyziceni filium, bello petit; ſed victus & vitam & exercitum ſimul amittit. *Joſeph. lib. XIII. cap. 2.* At *Porphyrius* à duobus fratribus ſimul, iisq; gemellis bellum illatum ait his verbis: *Fratres autem ipſius* (Seleuci) *qui gemelli dicebantur, Antiochus & Philippus, viribus pollentes, civitate Mopſueſtiâ vi captâ & dirutâ, fratris ſuis manibus parentârunt. Contra hos profectus Cyziceni filius* (Antiochus Euſebes) *victoriam reportavit: Et ex his fratribus Antiochus fugâ ſe proripiens è pugnâ, equi pernicitate pervenit ad Orontem fluvium, in quô ſubmerſus periit.* Hic Antiochi Didymi finis, qui (ſi Calviſii calculum ſequimur) incidit in A. M. 3857. *Porphyrius* rejicere videtur in annum tertium Olymp. 171, hoc eſt, in A. M. 3856. Nam ad ejusdem Calviſii computationem hic ipſe Olymp. 171. annus tertius eſt.

Nondum didicerunt ſapere Phryges. PHILIPPUS, Antiochi Dionyſii frater, poſt cladem ſuam, regnum aſſerit. *Ioſeph. lib. XIII. c. 21. Euſ. num. 1922. Exc. Gr. Scal. p. 376.* Extat *nummus* ejus, è quo conſtat,

constat, Philippum Evergetem Philadelphũ appellatum; sic enim habet apud *Golzium supra citat. loc. p.242:* ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, *Scal. ad Euseb. n. 1923.* ubi laudat hunc ipsum *nummum.* Graviter tamen hallucinatus est, dum scribit; *Philippum* hunc filium fuisse *Antiochi Eusebis* & *Selenes*, Asiaticum cognominatum. Repugnant enim *Joseph. Exc. ipsius Græca*, & *Appianus*, qui Philippum, *Antiochi Grypi* filium, Seleuci, Antiochi Gemelli, Demetrii Eucæri, & Antiochi Dionysii fratrem faciunt; & planè diversum ab Antiocho Asiatico, Eusebis & Selenæ filio. Et præterea, si Philippus *Asiatici* cognomen tulisset, hoc non omitteret *nummus*; in quô tantâ curâ signata sunt aliis præterita cognomina.

Porrò cæso Antiocho Didymo, PHILIPPUS & DEMETRIUS EUCÆRUS (quem *Ptolemæus Lathyrus* & ipsum Regem constituit, apud Damascum) junctis copiis Antiochum Eusebem aggrediuntur. *Joseph. d. l.* XIII. *c. 21. & Exc. Gr. Scal. p. 376.* Ita eodem tempore *tres Reges parricidas* habuit infelix Syria: *Antiochum Eusebem, Philippum Evergetem Philadelphum, & Demetrium Eucærum.* Nihilominus Antiochus Eusebes par utrique, Philippo & Demetrio. *Joseph. d. l. Exc. Scal. p. 376.* Tandem à *Laodice*, Calamenorum Reginâ, vocatus in auxilium contra Parthos, in prælio fortissimè dimicans cadit. *Ibid.* Hujus factum non commemorat Porphyrius.

Superstites PHILIPPUS & DEMETRIUS Grypi filii, sibi ipsis parricidale bellum intulerunt; cùm

cùm *Demetrius Philippum*, Berœæ mœnibus inclusum oppugnaret: Sed is à *Stratone*, Berœæ tyranno, & *Zize* Arabum Principe, & *Parthis* liberatus; ipse verò Demetrius captus, & in Parthiam abductus est; ubi morbo periit. *Joseph. d. l.* XIII. *c.* 22. Factum (si credimus Calvisio) A. M. 3861.

Paulò post Demetrii mortem Rex factus est ANTIOCHUS, cognomento DIONYSIUS, quintus Antiochi Grypi filius; & cùm res novas moliretur, contra Philippum fratrem, semina luctuosi belli fortuna statim oppressit: Cæsus est enim *Antiochus Dionysius* in prælio contra *Arabes*; cùm de victoria jam certus, alterum eorum firmare vellet. *Joseph. d. l. c.* 23. Hoc Calvisius refert in A. M. 3864. Græculus, cujus *Exc.* legimus *apud Scal. p.* 376. Antiochum Dionysium scribit bellum gessisse, cum *Antiocho*, Cyziceni filio; quod Josephus (quem sæpius exscripsit) non dicit.

Hîc autem rursus de Syriacis rebus, quædam rariora nos docet *Porphyrius*, quo Josephus huc usque locupletior fuerat: Ait enim, è *Seleucidarum* domo *Reges superstites* fuisse, PHILIPPUM, Grypi filium, & ANTIOCHUM Cyziceni; qui discordiis continuatis experti sint, quod ait Poëta:

- - - dum mutua stulti
Pastores odia exercent, lupus intrat ovile.

Hoc enim lucri feciſſe, ut subditi, scelerum & parricidiorum pertæsi, alios omnes mallent, quàm suos. Atque ita validissima pars monarchiæ Macedoniæ corruit. Sed audiamus Porphyrium ipsum: *Reliqui*

(de

(de Seleucidarum domo) *Philippus, qui Seleucum fratrem, Antiochum Grypum patrem habebat; & Antiochus Cyziceni filius, ab anno tertio Olymp. 171. regnantes, nec aſpernandis viribus inſtructi; ſed quod uterq; ſaltem partem obtineret, de universâ Syriâ bello inter ſe decertârunt. Subcumbens Antiochus ad Parthos fugit, & poſteà in* Pompeji *poteſtatem conceſſit; velut ab eo reducendus in Syriam. Sed hic ab* Antiochenis *acceptâ poteſtate, Antiochi nullam rationem habuit, urbem ſuis legibus vivere permiſit. Dum hâc ſpe excidit, mittunt adeum* Alexandrini *Menelaum, Lamponem & Callineandrum cum petitione; ut cùm Ptolemæus Dionyſius Alexandriâ pulſus eſſet, veniret; ac regnum Ægypti, pari poteſtate, cum filiabus* Ptolemæi *regendum ſuſciperet. Quod ne fieret, morbus intervenit; quo etiam extinctus eſt. Deſtruitur &* Philippus, *qui (ut diximus) Antiocho Grypo & Tryphænâ* Ptolemæi *VIII. filiâ genitus erat: Nam abire volentem in Ægyptum, quod & ipſum Alexandrini ad regnum vocaſſent,* Gabinius Romanus, *Syriæ præſes, &* Pompeji *legatus, oppreſſit.* Hactenus Porphyrius. *Euſebius Latinus num. 1923.* non tam diſtinctus & perſpicuus: *Antiochus*, inquit, *in Parthos fugiens, Pompejo ſe deinceps tradidit; poſtquam Philippus captus eſt à Gabinio. Hic finis imperii* Seleucidarum.

Tamen non prorſus exſtinctam tùm fuiſſe domum illam, tot *Antiochorum Comagenorum* mentio facta in ſequentium temporum hiſtoriâ, credere nos jubet. *Comagene*, Syriæ regio ad Euphratem & Taurum montem ſita eſt, ut ait *Dio. lib.* XXXV. *pag. 2.*

Urbem

Urbem habet naturâ munitam, *Samosata*, regni caput; ut est apud *Strab. lib. XVI. p. 749.* Videndus de eâdem *Ptolemæus*, *& Plinius lib. V. c. 24.* Hanc Comagenem, cum Romani Syriam Tygrani (nam is à Syris in regnum accitus erat, quod etiam per 18. annos tranquillissimum possedit, *Just. lib. XL. c. 1. Appianus in Syr.*) vi armatâ extorsissent (*Strab. lib. XI. p. 532.*) reliquisse videntur *Seleucidis*, frustrà petentibus totum Syriæ regnum.

ANTIOCHI COMAGENI *Dio* meminit in rebus anni ab V.C. 685. hoc est, A.M. 3882. Cui *Lucullus*, captis Tygranocertis, uxorem captivam restituerit: Tygranes enim Syriâ potitus, quos è Seleucidis capere potuit, vel occidit, vel captivos abduxit. *Plut. in Lucullo* pag. 55: *Reges, Seleuci successores, tollit, eorum filias & conjuges sedibus extractas abdit.* Huic Comageno *Cn. Pompejus Seleuciam*, Mesopotamiæ castellum adjecit; ut nos docet *Strabo vulgatus lib. XVI. p. 749.* Idem, nî fallor, cujus aliquot locis meminit *Cic.* ut *lib. XV.* ep. 1: *Antiochi Comageni legati primi mihi nunciârunt, Parthorum magnas copias Euphratem transire cœpisse; quo nuncio allato, cùm essent nonnulli, qui ei Regi minorem fidem habendam putarent; statui expectandum esse, si quid certius afferretur.* Adde *epist. 3. & 4.* Ejus *soror* (ut *Manutius* existimat *uxor* fuerat *Orotis*, Regis Parthorum; de quâ *Dio lib. XLIX.* p. 406: *Phraates, regno accepto, fratres suos, ex Antiochi filiânatos (quod se & virtute & materno genere præstantiores essent) dolo necavit.* E quibus apparet inter Romanos Parthosq; , ut

alios Orientalium, ſic Antiochum iſtum, dubiâ fide fluctuâſſe. Et de hoc ipſo capio *Dionem*, *d. l.* ubi refert, Vendidium, Antonii Legatum adverſus Antiochum Comagenum copias duxiſſe; aliis quidem prætextibus uſum; ſed revera pecuniæ (quam plurimam Antiochus poſſidebat) potiundæ ſpe impulſum: Sed cum nihil proficeret, *Antonium* (cùm ob hanc ignominiam exercitum putaret à ſe alienatum) clàm egiſſe de pace cum *Antiocho*; ut recedere honeſtè poſſet. Hoc ut impetraret, Antiocho necandum tradidiſſe *Alexandrum*, qui ad Romanos transfugerat. Refert eandem rem, ſed aliter, *Plutarchus in Antonio p. 931.* Tangit *Joſephus lib. I. de Bello Jud. cap. 12. ſub finem.* Ejus *filius* (ut ſuſpicor) eſt *Antiochus Comagenus*, qui anno V. C. 724. Romæ in curâ damnatus, & capite truncatus eſt; quòd fratris ſui legatum Romam miſſum occidiſſet. *Dio lib. LII. p. 495.*

Ita ſub Auguſto precarium regnum fuit; & cùm A. V. 733. *Rex Comagenæ*, neſcio quis, occidiſſet *Mithridatis* cujusdam patrem; Auguſtus Mithridati, quamvis puero, regnum aſſignavit. Poſt MITHRIDATEM obſervo regnâſſe ANTIOCHUM, quo, anno 769 mortuo (*Tacitus lib. II. Ann. c. 42.*) *Tiberius* Imperator *Comagenem* in *provinciæ* formam redegit, miſſo in illam primo legato, Proprætore Q. Servæo, *Tac. c. 56. ibid. Strabo lib. XVI. p. 749.*

Sed *Caligula* poſt 20. annos Seleucidis *Comagenem* iterum tradidit. *Dio lib. LXIX. p. 645.* ANTIOCHO, Antiochi filio, *Comagenen* paternum regnum, adjectis *Ciliciæ* maritimis, dedit. Adde *Suet.*

in

in Caligula c. 16. Hinc Antiochus è temporum ratione videtur vel nepos, vel pronepos illius Antiochi; cujus è *Cic.* & *Dione* memoriam jam reduximus. Sub *Nerone* A. V. 806. reperio *Antiochum Comagenum*, qui *Corbulonem* contra Parthos juvit. *Tac. lib. XIII. Ann.* c. 37: *Simul Antiochum Regem Corbulo monet, proximas sibi præfecturas petere.* De eodem paulò ante *lib. eod. c. 7.* scripserat: *Nero duos veteres Reges, Agrippam & Antiochum expedire copias jubet, quîs Parthorum fines ultrò intrarent.* Qui locus illustrat illud ejusdem *Taciti in Agric.* c. 14: *Veterem ac jampridem receptam populi Romani consuetudinem, ut haberet instrumenta servitutis & Reges.* Ac quoniam *vetus Rex* dicitur, nullus dubitem, eundem esse *Antiochum*, Antiochi filium; quem *Claudius* ultimum restituit, postquam, donato regno, à *Caligulâ* rursus exutus esset. *Joseph. lib. XIX. c. 4.* Capio de eodem locum *Tac. lib. II. Histor. c. 81: Accessere* (Vespasiano A. V. 821.) *cum regno, Sohemus haud spernendis viribus; Antiochus vetustis opibus ingens, & inservientium Regum ditissimus.* Auxilium etiam tulit *Tito Vespasiano* contra Judæos, *Joseph. lib. XIII. de Bell. Jud. c. 3.* Tandem A. V. 825. in maximam calamitatem incidit, quam fusè describit idem *Joseph. lib. VII. cap. 27. Cæsennius* namq; *Pætus*, nullâ lacessitus injuriâ, *Comagenæ* bellum infert; & cùm Antiocho nec consilium nec animus esset resistendi, captus & vinctus Romam mittitur: Sed *Vespasianus* cùm *Lacedæmonem* relegavit, præbitis magnis pecuniæ reditibus; ut non modò lautè, sed & regium in modum viveret. Ita *Co-*

magene Rom. populi *provincia facta* est. *Sueton. c. 8. in Vespas.*

Filii Antiochi EPIPHANES & CALLINICUS, fortissimi bello juvenes, cum Romanis, tam indignis modis secum agentibus, manus conserunt, & æquo Marte utrinq; discessum est. *Joseph. d. l.* Hic est ille *Epiphanes*, quo de *Tacitus lib. II. Histor.* c. 25: *Vulneratur Rex Epiphanes, impigrè pro Othone pugnantes.* Cui desponsata etiam fuit *Drusilla*, Cyprûs & *Agrippæ* filia, *Aristobuli* neptis, *Herodis* Magni proneptis. Sed cùm *Judaicam religionem* amplecti nollet (quod primum pollicitus erat) tota res eventu caruit, *Joseph. lib. XX. Antiq. c. 5.* Fugit ad Parthos, eversō paterno regno. *Idem lib. VII. de Bell. Jud. c. 27.*

CAPUT XI.

Ptolemeus I. *qui Ægyptum obtinuit*, Philippi *filius*, & Alexandri M. *frater*. *Idem* Lagi *filius habitus*. *Quot annis Satrapa & Rex fuerit? Ejus successores, ad* Cleopatram ultimam; *cum brevi commemoratione rerum, quas quisq; gessit. Et inter hæc varia Scriptorum veterum loca explicantur, & recentiorum sententiæ expenduntur.*

ALtera monarchiæ Macedonicæ laciniæ regnum Ægyptiacum fuit: Cùm enim divisio provinciarum fieret, PTOLEMÆO *Ægyptus*, & *Africæ Arabiæq;* pars sorte venit, *Just. lib. XIII. c. 4. §. 10. Arrian. lib. VI. Diod. Sic. lib. XVIII. c. 14. & 39.*

Dexip-

Dexippus apud Photium Cod. LXXXII. *& apud Scal. in* opere Eusebiano *p. 48. Orosius lib.* III. *c. 23. Curt. lib.* X. *c. 10. §. 1.* & alii. Calvisius Ægyptum obtinuisse scribit statim illo anno, quo Alex. M. fato succubuit, hoc est, A. M. 3627. Nec ferè aliud volunt alii. Sed *Porphyrius* sequenti anno in Ægyptum missum scribit hisce verbis, apud *Scal.* p. 224: *Anno sequenti, cùm jam imperii summa in Philippum* (intelligit *Aridæum*, cognomento Philippum) *collata esset, præfectus in Ægyptum mittitur.*

De ejus genere diversæ fuerunt sententiæ: *Lagum* patrem, & *Arsinoëm* matrem facit *Porphyrius d. l.* quod idem scribunt plerique omnes. Hinc Lagidarum familia, domus Ptolemæorum; & *Lagæa* juventus apud Poëtas *Ægyptia* dicitur; nec Ptolemæus alium se scribebat, nisi *Lagi filium*. Auctor est *Plutarch. in lib. de Irâ coërcenda.* Cùm Ptolemæus Philologi cujusdam insciticæ illusurus, ex illo quæreret, *quis Pelei fuisset pater?* Philologum, facetâ quæstione, contumeliosam quæstionem ultum esse, cum responderet: *Tu prius dic, quis Lagi fuerit pater?* Quodicterio *humilitatem generis* illi exprobravit. Tamen non de vano haustum est, quod alii referunt, fuisse *Philippi*, Macedoniæ Regis, ex *Arsinoë*, concubinâ filium; quam jam gravidam *Lagus* duxerit. *Pausanias in Atticis* pag. 10: *Ptolemæum Macedones, re*, Philippi, *Amyntâ geniti; verbo autem*, Lagi *filium fuisse existimant. Ejus enim matrem uterum ferentem à* Philippo, Lago *uxorem datam referunt.*

Miror Cl. *Vossium lib. I. Instit. Orat. c. 6. sect. 13.*

pone p. 165. Nummus Græcus apud Golzium in Thesauro p. 246. Sed indignum hâc appellatione censet *Josephus lib.* XII. *Antiq. Jud. c. 1.* Causa manifesta, quia *Hierosolymis*, dolo *captis*, *Judæos* multos in *Ægyptum* abduxit; ut ibi idem refert; cum quo conferendus *Euseb. n. 1695. & Auctor Excerpt. apud Scal. d. p. 376.* Addit *Vossius lib. I. de Idolol. cap. 31. p. 236.* Magnum quoque cognominatum. Hoc nusquam legi, nisi quod apud *Justin. lib. XVII. c. 2. §. 6.* reperio dici, *Magnum Ptolemæum*; sed hoc illi proprium fuisse, vix inde concluseris: Nummus certè, quem laudavimus, omittit. *Besoldus* scribit, excelluisse justitiâ & liberalitate; quòd in animo haberet, quæ leguntur apud *Justin. lib. XIII. c. 6. §. 18. & seqq. & lib. XV. c. 1. §. 7.* Addendus *Diod. Sic. lib. XVIII. c. 33. Luciano in Macrobiis* dicitur : Ὁ τῶν καθ' ἑαυτὸν εὐδαιμονέστατος βασιλέων, quæ ita vertit Vossius lib. I. Inst. Orat. c. 5. sect. 13. p. 61 : *propriâ fortunâ inter Reges felicissimus.* Mallem ego : *Regum sui temporis felicissimus.* Sic enim debent illa, καθ' ἑαυτόν. *Dio lib. LIX. de Senecâ:* Ὁ πάντας μὲν τοὺς καθ' ἑαυτὸν Ῥωμαίους ὑπερέχων, hoc est, *omnes sui temporis Romanos superans.* Sed *quænam* illa *felicitas?* bello vicit *Perdiccam* & *Demetrium*, Antigoni filium. *Diod. d. l. Just. lib. XVI. c. 2.*

Biennio ante obitum regnum cessit PTOLEMÆO PHILADELPHO, filio è *Berenice*, cui (ut est apud *Theocritum idyllio 17. & ejus Scholiastem)* Antigone mater, Cassander avus. Meminit hujus facti *Just. lib. XVI. c. 2. §. 7.* & *Porphyrius* hisce verbis: *Postquam vivus adhuc Ptolemæo filio, admodum puero, regnum*

regnum tradidit, nondum 40. ſed ſaltem 38. anni Ptolemæi I. (quem Soterem *cognominabant) ſtatui poſſunt.* Mortuus eſt ſecundum hanc ſententiam A. M. 3668. & *Philadelphus* Rex factus A. M. 3666. At Calviſius *Soteris* mortem, & initium *Ptolemæi Philadelphi*, collocat in A. M. 3665. *Rhodii* ex oraculi monitu, mortuum divinis affecerunt honoribus; eiq; *lucum* in urbe ſacrârunt quadratum, extructâ ad latus quodq; *porticu* ſtadium longâ; quam *Ptolemæo* nuncupârunt.

PTOLEMÆUS PHILADELPHUS, ſecundus Ægyptiorum Rex, poſt obitum patris 38. annis Ægyptum tenuit. *Porphyr. d. l. Euſeb. n. 1732.* Meminit ejusdem *nummus apud Golzium in Theſ. p. 246.* Quamobrem decretorius illi fuit A. M. 3706. Potiſſimum hujus Regis opus *bibliotheca Alexandrina*, de quâ præter *Beſoldum* in Synopſi majore, *Lipſius in ſyntagmate de Bibliothecis, & Andreas Schottus præfat. in Photium.* Fuit in *Bruchio*, remotâ quâdam regione à reliquâ urbe Alexandrinâ; de qnâ *Caſaubonus ad Spartianum p. 36.* Igitur *diſtinguenda* eſt ab *altera*, quæ fuit in (templo) *Serapeo*, prioris ſoror dicta. *Valeſ. ad Ammian. Marcell. lib. XXII. p. 244.* Ad hanc bibliothecam ſuam, & gloriam exinde venturam reſpexit, nî fallor, *Ptolemæus*; cùm jactaret, *ſempiternam vitam* ſibi futuram. Aliter cum aliis accepit *Athenæus lib. XII. p. 536.* quibus minimè accedo: An enim Regem ſapientiſſimum, & literis humanioribus egregiè tinctum, eò vecordiæ prolapſum credimus, ut ſe ſolum exiſtimârit naturæ legibus exemptum; & immortale corpus habiturum? *Docebimus alibi,*

quàm malè accepta sint magnorum virorum symbola. De hoc ipso Ptolemæo explicandus *Justinus lib. XVII. c. 2. §. 9. & lib. XXVII. c. 1. §. 2. 3.* Uxor *Arsinoë*, Lysimachi filia, peperit illi *Ptolemæum Evergeten I. Lisymachum, & Berenicem.* Scholiastes *Theocriti*, ad idyllium 17: *Ptolemæo Philadelpho Arsinoë, Lysimachi filia (quam priorem conjugem habuit) peperit Ptolemæum, Lysimachum & Berenicem.* De *Lysimacho* consentit *Polyb. in Exc. Peir. p. 64.* At *Ptolemæum* Evergeten *non* ex hâc *Arsinoë*, sed ex *alterâ*, ejusdem nominis, *Philadelphi* sorore natum; *vetus* indicat *subscriptio simulacri* Ptolemæi Evergetæ: REX MAGNUS PTOLEMÆUS, FILIUS REGIS PTOLEMÆI ET REGINÆ ARSINOE, DEORUM FRATRIS SORORISQUE; REGUM PTOLEMÆI ET REGINÆ BERENICES, DEORUM SERVATORUM NEPOS. Ptolemæus enim Philadelphus Veneri admodum deditus *(Athen. lib. XIII. p. 576.)* etiam Arsinoës, germanæ sororis amore victus, eam sibi matrimonio junxit; atque id sanè non ex Macedonum, sed Ægyptiorum (quibus imperabat) lege fecit; ut ait *Pausanias in Attic. p. 12.* Quod ipsum etiam prodidit *Strabo lib. X. p. 460.* Tamen idem *Pausanias Scholiastem Theocriti* planè confirmat *p. 13.* Ait enim, ex Arsinoë Lysimachi natos Ptolemæo Philadelpho liberos, non ex Arsinoë sorore:

PTOLEMÆUS EVERGETES, tertius Rex successit Philadelpho patri, & regnum tenuit per annos 25, ut ait *Porphyrius.* At *Eusebius n. 1770. &*

Exc.

Exc. Gr. Scal. p. 376. ſex & viginti annos aſſignat. Secundum Porphyrii calculum, vitâ exutus eſt A. M. 3730. Calviſius mortem ejus ponit in A.M. 3729. Hic ſorori *Berenicæ* (quam *Seleucus Callinicus* obſidebat) auxilium tulit. *Juſtinus lib. XXVII. c. 1.* Hunc ipſum vicit, magno prælio *ibid. c. 2.* ſub ſpecie ſororiæ ultionis, *Aſiæ* imperium affectat *ibid. c. 3.* Antiochum *Hieracem*, ad ſe confugientem, arctâ cuſtodiâ habet *ibid.* Occiditur à filio *Juſt. lib. XXIX. c. 1.* Uxores illi fuerunt, *Agathoclea* & *Beronice*, Magæ patrui filia *Juſt. lib. XXVI. c. 3.* Erat enim *Magas*, Rex *Cyrenarum*, frater Philadelphi, ſed ex matre tantùm; è Berenice, genuit Magam alterum, *Polyb. in Exc. Peir. p. 64.* Ex Agathoclea Ptolemæus Philopatorem. *Exc. Græca Scal. p. 376. Strabo lib. XVII. p. 795. Polybio* tamen l. d. & *Juſtino lib. XXIX. c. 1. §. 5.* etiam Berenice *mater* Ptolemæi Philopatoris, fortaſſis *per catachreſin.*

Poſt hunc Ægyptum rexit PTOLEMÆUS PHILOPATOR per annos 17. ut volunt, *Porphyrius*, *Euſebius n. 796. & Exc. Gr. Scal. p. 376.* Fuit Ptolemæi Evergetæ filius, ut dixi; & adjici poteſt *Joſeph. lib. XII. c. 3. ſub finem* Gallus præterea cognominatus, quod ut gallis Magnæ matris, ſic ipſi *ſtigmata foliorum hederæ inuſta* fuerint; ut eſt apud *Auctorem Etymologici.* Interfecit *patrem*, & *matrem*, ſive novercam *Juſt. lib. XXIX. c. 1.* Adjunxit etiam *fratris* cædem. *Idem lib. XXX. c. 1. Polyb. lib. V. c. 34. Plutarchus in Agide & Cleomene p. 820.* Bello ab *Antiocho Magno* petitur, ſed egregiè vincit ad *Raphiam*, *Polyb. lib. V. c. 85. 86.* Hieroſolymis poſthæc in *Sanctum*

Sancto-

Sanctorum introire vult, sed prohibetur à Pontifice Maximo, inde *odio* inexpiabili, *contra Judæos* exardescens, multos trucidat, ac capit: At eodem anno, pœnitentiâ ductus, captivos remittit ad suos, *Scal. ad Euseb, n. 1797. & III. lib. Maccab.* sive ex Historia, quæ prior tempore historiis duorum librorum, sacræ Scripturæ insertis, ab *Eusebio* citatur. Moritur secundum computationem nostram, è *Porphyrio* A. M. 3747. Uxor ejus Eurydice, quæ & soror, ab eodem interfecta. *Just. lib. XXX. c. 1. §. 7. & c. 2. §. 6. Polybius* tamen *lib. XV. cap. 31. & in Exc. Peir. pag. 63.* Arsinoën vocat.

Ex eâ natus PTOLEMÆUS EPIPHANES, qui regnavit annis 24, juxta *Porphyrium, Euseb. n. 1813. & Auctorem Excerptorum Gr. apud Scal. p. 376.* Quorum sententiam sequitur *Scal. lib. II. Canon. Isag. p. 130.* Ejus igitur obitus incidit in A. M. 3771. Calvisius, ut aliàs, anno minus dicit. Hic est, in quem conjurârunt *Philippus Macedoniæ, Antiochus Syriæ*, Reges; sed tutelam susceperant Romani. Missus est *in Ægyptum M. Lepidus* bis Cos. & Pontifex, *Valer. Max. lib. VI. c. 6. ex. 1. Just. lib. XXX. c. 3. Tacitus lib. II. Ann. c. 67. §. 5.* Extant hodieq; *denarii argentei*, repræsentantes in uno latere *urbis Alexandriæ* faciem, cum *coronâ murali turritâ*; cui subscriptum: ALEXANDRIA: In altero, *Marcum Lepidum* togatum, senem calvum, qui à dextris stantem adolescentulum, diademate coronat, adscriptis hisce verbis. S. C. M. LEPIDUS. PONT. MAX. TUTOR. REG. *Pighius in A. V. 590. Lipsius ad Tacit. lib. II. Ann. c. 67.*

Fulvius

Fulvius Ursinus in Æmiliâ gente, p. 7. Golzius in Fastis p. 129. & in tomo de Jul. Cæs. tab. 33. nummo 1. 4. 6. Uxor hujus Ptolemæi *Cleopatra*, Antiochi Epiphanis soror *Iust. lib. XXXIV. c. 2. §. 7. Ioseph. lib. XII. Antiq. c. 3.*

Ex hoc conjugio fuit PTOLEMÆUS PHILOMETOR, sextus Ægyptiorum Rex, *post Alexandrum M.* cui omnes uno ore, 35. annos tribuunt; quemadmodum ejus fratri *Ptolemæo Physconi Evergetæ* (sic eum describit nummus) iidem annos 29. Vide Ptolemæi *Canonem, apud Calvisium, Introduct. Chronologicâ c. 11. & apud Dionys. Petavium. lib. IV. Rat. Temp. sub finem. Euseb. n. 1837. & 1872. Porphyrius apud Scal. p. 225. & apud Eundem Exc. Gr. p. 376.* Sed ex his ne molestum nobis sit audire *Porphyrium*, qui Regum Ægyptiorum chronologiam, & successionem, unus omnium, exactissimè nobis calluisse videtur: *Hujus* (Ptolemæi Epiphanis inquit) *duo filii Ptolemæi, regnum auspicati sunt, & natu quidem major, Philometor; junior, Evergetes II, cognominatus est. Utriusq; anni 64. numerantur. Sigillatim numerum utriusq; dedimus, quia in ratione temporum confusio facta est, ob eam causam, quod inter se invicem convulsi sunt; & alter post alterum regnum occupavit. Philometor, regnârat annos 11. solus, cum Antiochus Ægyptum infesto exercitu peteret; & diadema raperet. Sed Alexandrini juniorem fecerunt Regem, & pulso Antiocho liberârunt Philometorem. Sic ambo regnum tenuerunt, & cùm scriberetur annus Philometoris 12. Evergetæ is fuit primus.* (in Græco est, καὶ ἐχρημάτισεν αὐτῶν Φιλομήτωρ ιβ Εὐεργέτης δὲ ἦν, scribam omninò;

omninò, Φιλομήτορ & ιβ vel etiam ια. Nam in sequentibus Evergetæ tribuit 25. annos, usq; ad mortem fratris, qui, eodem teste, mortuus est, anno regni currente 36.) *Concordes autem vixerunt, usq; ad annum 17.* (subintellige Philometoris) *sed ab anno 18, rursus solus numeratur* Philometor; *quem à Physcone, regno exutum, restituerunt Romani. Et ipse quidem Ægypti regnum tenuit; at fratri, regnum Lybiæ, sive Cyrenaicum commisit; solusque adeò regnavit annos 18. Mortuo eo, in Syriâ (partem enim regionis hujus, ut suam obtinebat) accersitus, Cyrenæ Evergetes, & Rex publicè salutatus, adscripsit sibi omnes annos, ab eo tempore, quo primùm Rex nominatus est; ut cùm post fratris obitum regnârit, annos 29,* (in Græco legitur iterum corruptè ἔτη πέντε, pro, ἔτη ἐννέα) *in universum sibi vindicâsse putetur annos 54. Nam annos Philometoris 36. (hic enim accensendus est) ipsi fuit annus regni 25. Atque ita utrisque fuerunt 64.* Philometori *35. reliqui Evergetæ.* Hæc Porphyrius, è quo rerum, Philometoris talem jam constituo chronologiam: Cùm, ut dixi, *Ptolemæus Epiphanes* finierit A. M. 3771. in hoc initium *Philometoris* ponendum est; & cùm sic per undecim annos regnum possederit, donec ab Antiocho, bello peteretur; captivitas ejus rejicienda erit in annum 3782. Hæc aliquantò citiùs ponit Calvisius.

Cæterum, hâc ferè de causâ, bellum illud contigit: *Philometor*, cum *Celesyriam*, majoribus suis semper paruisse, intelligeret, eam ab *Antiocho Epiphane*, per legatos repetiit, suasu *Eulæi* nutritii, ac *Lenæi* ducis;

cis; qui tùm, Rege admodum puero, *post mortem Cleopatræ*, cuncta administrabant: Ei cum ab Antiocho minimè redderetur, ingentem belli apparatum Ptolemæus facere instituit, quo eam recuperaret. *Diod. Siculus Legat. XIIX. & apud Suidam in* Ἀμφισβητεῖν. *Antiochus* cum *Ptolemæum* videret sese ad bellum accingere, *Meliagrum* legatum *Romam* misit, qui *Senatui* referret, bellum sibi præter fas, â Ptolemæo inferri, interim ipse celeriter conjunctis copiis, cùm Duces Ptolemæi segniter agerent, & in Syriam irrumpere cunctarentur; ultrò illis obviam processit; commissoq́; prælio inter *montem Cassium* & *Pelusium*, eos profligavit: Et cum Ægyptiorum copias internecione delere posset, equo circumvectus, occidi eos vetuit, vivos tantummodò capi jussit. *Philometor*, auditâ suorum clade, ac deditione Pelusii, aliarumq́; urbium, metu perculsus, ac fortassè etiam Alexandrini populi seditione impeditus, fugit Alexandriâ; cumq́; in manus *Antiochi* venisset, *Antiochus* puero *pepercit*, & amicitiam cum eo firmavit; curamque illius suscipere se simulavit: Diadema tamen ademit, & Ægyptii Regem sese ipsum fecit; quod Alexandrini ægrè ferentes, *Ptolemæum juniorem* (qui *Evergetes* & *Physcon* dictus est) fratrem Philometoris, Regem renunciârunt; ac strenuè Antiocho restituerunt. Sed Antiochus, *victis* navali prælio ad Pelusium *Alexandrinis*, & ponte *per Nilum* facto, transgressus cum copiis, *Alexandriam obsidere* instituit; simulans se *Ptolemæo Majori* regnum recuperare. Hæc de *bello* isto *Antiochico*, quàm diligentissimè congessit *Valesius ad Exc.*

Peir.

Peir. p. 49. & Polybii Legat. 71. 72. & Hieronym. in Danielis cap. XI. qui & cladem ad Peluſium rejicit in A. M. 3781. quod nobis parùm officit; nam & hic annus 11. Philometoris ſtatui poteſt.

Paulò poſt venit *in Ægyptum C. Popilius*, de quo ſuprà dixi in rebus Antiochi Epiphanis: Jam verò plura nos docet Porphyrius; nimirum fratres, *Philometorem*, & *Phyſconem*, concordes egiſſe, uſq; ad annum Philometoris 17, hoc eſt, usque ad A. M. 3788. Illo igitur anno pulſus à minore fratre major, Romam venit; & à Senatu paulò poſt reſtitutus eſt, hâc lege, ut major *Ægyptum*, minor *Cyrenas* regeret. Ita cum *Calviſius* (qui *Polybium* ſententiæ ſuæ fundum laudat) hîc optimè nobis convenit.

Quamobrem mira σύγχυσις eſt apud *Beſoldum* in Synopſi majore, cum ait: *Ptolemæus Philometor, ab initio diſcordefratre uſus, Alexandriâ, ab eo pellitur; Celeſyriâ interea amiſſâ, quam invaſerat Antiochus Epiphanes, hoc diſſidio invitatus.* Nullum in hâc narratione verbum ſanum: *Diſcordia* enim *fratrum* eſt exorta, ſub initum regni; ſed poſt multos demùm annos neque hoc diſſidium invitavit Antiochum, quod illo tempore (quo Antiochus cum exercitu in Ægyptum movit) nullum fuit. Neque Celeſyriam, Antiochus extorſit Ægyptiis expeditione illâ, quam primùm ſuſcepit: Hanc enim regionem ante mota arma tenuit; quæ omnia ſatis expoſita ſunt.

Tandem quod ait *Porphyrius*, *obiiſſe Philometorem in Syriâ*, cujus partem poſſederit, utrinque veriſſimum eſt; Nam ob illam poſſeſſionem, *Syriæ Rex* dicitur

dicitur à *Polybio* in *Exc. Peir. p. 134.* Et cùm adversus *Alexandrum Balam*, perfidum generum, *in Syria* pugnaret; equo excussus, & ab hostibus vulneratus, inter medicorum manus, diebus aliquot post exspirat. *lib. I. Maccab. c. ii. Joseph. lib. XIII. c. 8. Polyb. in Exc. Peir. p. 494. Epitoma Liviana 52.* Secundùm *Porphyrium* factum hoc A. M. 3805, vel 3806: *Calvisius* ponit in A. M. 3804. Locum ubi decesserit, indicat *Strabo lib. XVI. p. 751.*

Ita Cyrenam rediit *Ptolemæus Physcon, Evergetes II*, fratri longè dissimillimus. Frater enim, ut ait *Polybius in Exc. Peir. p. 195.* maximâ laude & gloriâ dignus, neminem amicorum ullam ob causam occidit; imò ne civem quendam Alexandrinum. Et cùm ab hoc Physcone Alexandriâ pulsus esse videretur, ulciscendi occasionem nactus, omnem ei culpam condonavit. *Iterum perfidum* captumq; tantùm abfuit, ut supplicio afficeret, quasi hostem; ut præter munera, quæ ipsi ex pactione debebat, alia rursus adjiceret; suamq; ei *filiam collocaturam promitteret.* At hic, omnium sævissimus ea commisit, quæ qui legit, non potest non admirari, divinum illud *Polybii lib. I. c. 82: Ita naturâ comparatum esse, ut non solùm corpora hominum; aliquando efferentur; & omnem humanæ speciei similitudinem amittant; sed multò magis hoc ipsum animis interdum eveniat.*

Ipso illo tempore, quo ex solemni *Ægyptiorum more*, apud urbem *Memphim*, in palatio inaugurabatur, & *natalitia filii* celebrabat; *Cyrenæos* quosdam *interfici jussit.* Quod paulò liberius ob *Irenem*, pelli-

cem, ipſum objurgâſſent. *Diod. Sicul. in Exc. Peir. p. 355. & apud Georg. Syncellum*, cujus *fragmentum* exhibet *Scalig. in Euſeb. Græc. p. 54.* Multos calumniatus, tanquam ſaluti ſuæ inſidiatos, crudelibus ſuppliciis extinxit; alios, varias commentus cauſas, in exilium miſit, ademptis facultatibus. *Diod. ibid. p. 351. Die nuptiarum*, quas cum *Cleopatrâ, ſorore ſuâ*, celebravit, *filium* ejusdem, *nepotem* ſuum *ex fratre*, inter apparatus epularum, & ſolemnia religionum, in complexu matris *interfecit*. Juſt. lib. XXXVIII. c. 8. §. 4. *Militibus* omnem in omnes *licentiam* dedit, ut multi patriam relinquerent. *ibid. §. 6.* Validiſſimos è plebe legit ad militiam, ac dein occidit. *Spartianus in Caracall. p. 87.* Frequens juventute *gymnaſium armis* & *igne* circumdedit, omnesq; qui in eo erant, partim ferro, partim flammâ necavit. *Val. Max. lib. IV. c. 2. ex. 5. ext.* Hinc omnibus inviſus, *incensâ regiâ* clàm Alexandriâ in Cyprum profugit, cùm regnaſſet annos 14. *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 350.* Quod ſi verum eſt, factum id exitu anni 3820. *Oroſius lib. V. c. 10.* refert ad annum V. C. 623. quo Conſulatum geſſerunt, *C. Claudius Pulcher, & Perpenna*; qui annus reſpondet A. M. 3820, ut Calviſius cenſet. Nec ab Oroſio diſſentit *Epitoma Liviana 59.*

Paulò poſt longè immaniora patrat idem truculentiſſimus tyrannus; non ſolum filium natu maximum (ne contra ſe Rex creari poſſet) *interficit*, ſed &, cùm ſtatuæ ipſius, à populo detractæ eſſent, id Cleopatræ, ſororis ſtudio factum ratus, *filium* (quem ex eâ ſuſceperat) ipſo illo tempore, quo Rex creatus eſt,

in

in conspectu suo jussit interimi; *protinusq; caput ejus, & pedes præcisos, & manus, in cistâ & chlamyde opertas, pro munere natalitio, matri misit. Val. Max. l. d. Just. lib. XXXVIII. c. 9. §. 13. Epit. Liv. LIX. Diod. Sicul. in Exc. Peir. p. 375.* Quibus facinoribus, multitudinis in eum furor exarsit, & plerìq; non *Evergetam*, sed *Cacergetam*, nuncupârunt. *Athen. lib. IV. p. 185.*

Horrendum etiam est, quod de eo refert *Josephus lib. II. contra Appionem*, omnes *Judæos*, in Alexandrinâ civitate, *cum filiis & uxoribus, nudos atque vinctos, elephantis subjecisse; ac bestias inebriâsse, ut conculcati miserrimè interirent:* Sed Deo sic gubernante factum, ut elephanti irruentes in amicos Regis, multos ex iis interimerent. Hoc *Auctor Excerpt. ap. Scal. p. 376*, per errorem, de *Ptolemæo Philopatore* scribit. Denique nihil quicquam melius egit, quàm quòd agere & vivere desiit A. M. 3834, vel A. M. 3835. At *Manutius in Quæstis per Epist.* mortem ejus ponit vel in A. M. 3829, vel seq. quo Romæ Coss. fuerunt *Publ. Manilius, C. Papirius Carbo.* Uxor Cleopatra, ut dixi, illa ipsa, quæ *soror & conjux Ptolemæi Philometoris.* Ita *sororem unam* in matrimonio habuerunt *duo fratres:*

= = Sæva Thebarum lues
Num posuit aliud, atque inextricabile?
Amitam parentem liberi cient suam.
Nomenq; fratres patruelium ferunt;
Mater suorum Cleopatra est nepotium.

Qui ex hâc & Ptolemæo Physcone nati sunt, successerunt in regno. Ac primus quidem PTOLEMÆUS

SOTER dicitur *Porphyrio & Ptolemæo* in Canone. Lathurum vocant, *prologus Trogi 39. Joseph. lib. XIII. c. 18. & 20. Strab. lib. XVII. p. 795.* Reperio & *nummum apud Golzium*, sic inscriptum: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΛΑΘΕΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Quamobrem ut alii, sic & ipse trium nominum fuit, appellatus *Ptolemæus Soter Lathurus.* Sed *Eusebius* eundem quoque *Physconem* dictum asserit *n. 1901.* Quod ipsum quoque dicunt *Exc. Gr. Scal. p. 56.* & alia *p. 376. Manutius* suprà citato loco *p. 113.* Eusebium erroris arguit, sed cui ægrè accesserim. Nam & *Porphyrius*, cujus *fragmentum* habemus apud eundem *Scal. p. 226.* Πτολεμαῖος ὁ Φύσκων, inquit, ὁ καὶ Σωτὴρ. Credere malim, hunc quoque patris sui tulisse nomen; sed indubiè per tot nomina factum est, ut multis difficultatibus implicaretur hæc historia; quasi *Evergetes II.* minimè *Physcon* dictus sit. Planè id cognomen, in illius mentione omittit Eusebius, cum Porphyrio: Sed quod facilè refelli potest è *nummo*, in quo lego: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΦΥΣΚΟΝΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Imò *Eusebius*, in priore libro, & *Auctor Exc. ap. Scal. p. 377.* eò usque profecti sunt, ut scriberent, *Ptolemæum* hunc *Evergetis II.* filium, *Physconem* dictum, Διὰ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος, id est, *à distento aqualiculo*: hoc de patre verum est. *Just. lib. XXXVIII. c. 8. §. 9.* Erat sagina ventris, non homini, sed beluæ similis. *Diodor. Sicul. in Exc. Peir. p. 361: Ptolemæus ob deformem corporis habitum (unde &* Physcon *cognominatus est) cunctis erat invisus.* Loqui de patre, fragmentum antecedens, & sequens satis indicat, quorum alterum

de

de *Viriatho* pertinet ad A. M. 3810. alterum de *Marco Æmilio Lepido Porcinâ Cos.* ad A. M. 3813. An & filius Soter fuit ventrioſus? dubito, & ferè inclino bibiſſe hîc Euſebium de flumine Lethes. *Scal. ad Euſeb. n. 1902.* parùm diligens hic fuit. Verũ, quod ajunt, illũ, quem Euſebius Ptolemæum Phyſconem appellat, à *Tertulliano & Epiphanio* dici Soterem; ſed fallitur, quòd eundem Evergetem dici putat, in nummo: Hic enim ad patrem referendus eſt.

Sed quid tantùm de *Ptolemæo Sotere* Lathuro Hiſtorici? *Ptolemæus Evergetes*, qui & *Phyſcon*, uxori Cleopatræ regnum reliquerat, hâc conditione; ut in regni conſortium è filiis adſciſceret, quem vellet: Sed illa pronior in juniorem, *Ptolemæum Alexandrum*, à populo compellitur, majorem, *Ptolemæum Soterem Lathurum* eligere. *Juſt. lib. XXXIX. c. 3. §. 2.* Junior *regnum Cypri* accepit, quod è Porphyrio colligo. Is Scriptor (licet corruptus alicubi, & lacunoſus) varia tamen nos docet; & *Lathurum* quidem decimo anno regni propter crudelitatem ejectum *in Cyprum* (quam frater obtinebat) abiiſſe: Quod ferè legitur & apud *Juſt. l. d. c. 4. §. 1. Scaliger ad Euſeb. n. 1918*, vult, hujusdem exilii meminiſſe *Epitomatorem Livii lib. LIV*; qui maximi Viri maximus lapſus eſt: Loquitur enim ibi Epitomator de *Evergete II*, non de *Lathuro*. Hunc ipſum crudeliſſimum fuiſſe, & patri quàm ſimilem, declarat factum in Judæos apud *Joſeph. lib. XIII. c. 21.* quod ipſum in Synopſi Majore refert *Beſoldus*. Idem *Valeſius* retulit inter fragmenta *Nicol. Damaſceni* pag. 504: *Mandavit enim militibus, ut Judæorum parvu-*

los cum uxoribus promiscuè jugulatos, ac membratim concisos, in fervidos lebetes conjicerent; ut cæteris major metus incuteretur. Quæ morum similitudo & ipsa Scriptoribus ansam præbuisse dicitur, ut Evergetæ & Soteris historias confunderent.

Cæterùm si verum nos docuit Porphyrius, pulsus est à matre Ptolemæus Soter Lathurus A. M. 3844, vel sequenti; quod Calvisius Eusebium secutus, rejicit in A M. 3851. Sed ut ex eodem *Porphyrio* manifestum est, ex interruptis per exilium annis, fecit *Eusebius* continuos. Ptolemæus enim Lathurus usque ad exilium, regnavit annos 10. Et post reditum, qui serò contigit, annos 7, menses 6.

Res clarior fiet ex sequentibus: Pulso in exilium *Lathuro*, accersitus ejus frater natu minor, Ptolemæus *Alexander*, *Just. lib. XXXIX. c. 4. §. 2. Porphyr. l. d.* è quo initium ejus habemus A. M. 3844, sed quot annis regnavit, donec rediret frater? octodecim, inquit Porphyrius, cujus verba sunt: *Octodecim totos annos regnavit ab eo tempore, quo venit Alexandriam; nihilominus, in Æra 26. ipsi tributi sunt.* Nam hîc obiter ex eodem Porphyrio sciendum est, cùm à matre vocatus esset ad regnum, vindicâsse sibi tres annos, ob regnum Cypri; quod secundo vel tertio, post obitum patris, anno acceperat. Hinc *primum* dixit octavum; & *decimum octavum* vigesimum sextum. Sed hîc dissentit *Euseb. Gr. & Lat.* quamvis nec sibi ipsi concors: *Latinus* enim *n. 1918.* assignat decem annos, *Græcus p. 56.* quindecim. Quòd si Porphyrium sequimur, Ptolemæus Alexander regnare desiit

desiit A. M. 3862. Calvisius pænè hîc consentit; vult enim Ptolemæum Alexandrum fugatum A. M. 3861. Causa hæc fuit: Cùm *matrem* suam Cleopatram *occidisset* (quod refert *Just. lib.* XXXIX. *c.* 5. §. 5.) favor publicus inclinare cœpit. Accessit *bellum cum* militibus *Ægyptiis*; sed qui commissâ pugnâ navali fugêre, illum compulerunt in urbem Lyciæ, *Myram*: Hinc in veterem Cypri angulum sese recepit, & paulò post, bello petitus, à *Navarcho Chæreâ* interimitur, *Porphyr. & Euseb. Gr. p.* 56. Ita *rediit* Ptolemæus Soter *Lathurus*, qui post hæc obtinuit Ægyptum, per annos 7. menses 6; sed quos exilium interrupit. Hoc neque Eusebius, neque Calvisius attendere voluit: Ptolemæus in Canone tribuit 36. annos, ut qui computat ab anno, quo Ptolemæus Evergetes II. mortuus est, usque ad obitum Lathuri. Certum igitur secundùm Porphyrium, Lathurum decessisse circa A. M. 3870.

Hîc jam oritur non exiguus labor, ut sciamus, quis Ptolemæo Lathuro successerit? *Besoldus* noster substituit PTOLEMÆUM AULETEM; quod in illo mirari non debemus, cùm peritiores historiarum, hîc multa fugerint: Nec enim vel Scaliger, vel Calvisius, historiam hîc valde turbatam, limpidiorem reddere potuerunt. Ne plus æquo diffundar, decimus Ægyptiorum Rex PTOLEMÆUS ALEXANDER, Ptolemæi Alexandri filius, Ptolemæi Evergetæ II. nepos, constituendus mihi videtur: Ei regnum datum hâc lege, ut Cleopatram, Ptolemæi Lathuri filiam, duceret; eaq; simul in paterno solio con-

ſideret. Sic docemur à Porphyrio, cùm ait: *Hæc* (ſcil. Cleopatra, filia Ptolemæi Soteris) *poſt mortem parentis, rerum potita eſt. Neque Chronologi Alexandro, regnanti cum illa dies 19, tribuunt dies totidem. Erat hic filius* Ptolemæi *Alexandri; qui è duobus fratribus natu major, progenitor Cleopatræ* (hæc duo vocabula, ut ſuſpicor, nihili ſunt; *cujus* enim *Cleopatræ* progenitor hic ſit? an *poſtremæ?* Atqui ea *filia* Ptolemæi *Dionyſii*, ut Porphyrius mox ſubjicit) *& Romæ commorobatur. At cùm in Ægypto nemo virilis ſexus regnaret, revocatus venit Alexandriam; & uxorem ducens modò nominatam Cleopatram* (Lathuri filiam) *eandem, à qua poteſtatem acceperat, elapſis 19. diebus, interficit. Sed & ipſe militibus in Gymnaſio propter iſtam cædem comprehenſus, occiditur.* Nec minorem operam hîc affert *Appianus*, lib. I. Civil. cùm ſcribit: *Syllam Alexandrum, Alexandri Ægyptiorum Regis filium in Co enutritum, & ab inſulanis Mithridati traditum: Poſtremò ab illo ad ſe fugientem, in amicitiam recepiſſe; atque ex decreto Alexandrinus præeſſe voluiſſe, quòd regnum maſculus non obtineret; ſed cùm per 19. dies præfuiſſet, in Gymnaſium, ex regiâ delatum, ibi occiſum eſſe.*

Igitur è binis iſtis Scriptoribus hiſtoria ſuppleri hunc in modum poteſt: Mortuo Lathuro, regnum accepit CLEOPATRA, ejus filia; ſed ſtatim miſſus Româ PTOLEMÆUS ALEXANDER, qui non niſi 19. dierum Rex fuit. Idemque tempus initium eſt novi Regis, qui nunc quærendus. Dico fuiſſe PTOLEMÆUM ALEXANDRUM PHILADEL-

DELPHUM, ſuperioris Alexandri fratrem, Alexandri filium, Ptolemæi Evergetis II. nepotem. Hoc è *prologo Trogi 39.* ſatis apertum eſt, cujus hæc verba ſunt: *Poſt Lathurum filius Alexandri regnavit; expulſoq; eo, ſubvectus Ptolemæus Nothus.* Omittit enim Alexandrum 19. dierum Regem. Nam de ipſo non loqui, animadvertitur ex *duobus* indiciis: *Primò* ante Ptolemæum Nothum collocat; *dein* ait expulſum. Utrumq; de *Alexandro priore*, Cleopatræ marito, & Alexandri filio falſum; de hoc *Alexandro poſteriore* verum, ut ſequentia declarabunt magis.

Initium ejus *Appianus* ponit in A. V. 672, quo Conſulatum geſſêre *M. Tullius Decula, Cn. Cornelius Dolabella*; ſed hic annus ſecundùm *Calviſium* 3869. Quæ, & alia me movent, ut credam Calviſium parùm feliciter contuliſſe annos mundi & urbis; & alicubi cõmiſiſſe metachronismum anni unius: Unde nec exactam in præſentiarum chronologiam ſecundùm annos mundi, & Urbis hîc dare poſſumus; niſi velimus rem omnem chronologicam excutere, & annos à certo & indubitato initio perducere; quod nimis longum futurum ſit. Nihilominus ad Calviſii Chronicon, velut receptius & impoſterum referemus, non Romana, & Ærâ Chriſtianâ vetuſtiora; eritque, quem indicaverimus, ſi non ille ipſe annus, ſaltem proximus. Sed hæc obiter. Nunc ad Ptolemæum iſtum, quem Alexandrum cognominavimus, è *Ciceronis Agraria II. cap. 16.* Philadelphum è *Porphyrio*; nam is *pag. 226.* ante *Ptolemæum Dionyſium*, & poſt *Alexandri* mentionem ſtatuit *Ptolemæum Philadel-*

 phum;

phum; eique assignat annos complures, ut non possit esse alius, quàm hic. Nam quoniam ex *Appiano* liquet, ad regnum perveniisse, *Deculâ & Dolabellâ Coss.* vel certè sub initium secundi Consulatus *Syllæ & Metelli Pii*; concludimus è *Cicerone*, per 16. annos fuisse Regem. Pulsus ab *Alexandrinis*, *Romanorum* auxilium imploravit; & hâc occasione usus, *C. Jul. Cæsar* tum Ædilis, per partem tribunorum tentavit; ut sibi *Ægyptus provincia* plebis citò daretur. *Suet. in Cæs. c.11.* sed *Ædilem* fuisse Cæsarem, *Cotta & Torquato Consule*, hoc est, A.V. 688 (quem Calvisius respondere vult A.M. 3885.) nemo Romanorum Annalium peritus, dubitat.

Idem Rex ante *Ciceronem* & *Antonium Coss.* hoc est, ante A. V. 690. regnum suum legavit populo Romano, ut è dicta *Agrar. c.16.* constat. Obiit igitur A. V. 689, qui est A. M. secundùm Calvisium 3886. Quis huic successerit, non potuit exputare *Manutius*. *Cicero* de hoc scribit loco dicto: *Eum regio genere non esse, inter omnes ferè video convenire.* Hæc de *Aulete* capit *Manutius*. At Auletem regii generis esse voluit, in eâ *pro Domo* cap. 8: *Cùm lege nefariâ Ptolemæum Regem Cypri, fratrem Regis Alexandrini, eodem jure regnantem, causâ incognitâ publicâsses; populumq; Romanum scelere obligâsses: Cùm in ejus regnum, bona, fortunas, latrocinium hujus imperii immisisses; cujus cum patre, avo, majoribus, societas nobis & amicitia fuisset.* Loquitur hîc Cicero de duobus, Ptolemæo Cypri Rege, ad quem spoliandum *lege Clodiâ* missus *Cato*; & Ptolemæo Aulete,

quem

quem *Regem Alexandrinum* vocat. Adde *Cic. eundem in eâ pro Sextio*, cap. 22. Respondet ad hæc *Manutius*, oratorium esse, diversè de eodem loqui; aliud alio tempore sentire, si causam postulet. Quod quidem hoc in loco *Gallicâ nive frigidius* mihi videtur: Id ostenderem pluribus, sed properandum est.

Malim ergò *Ciceronem Agrar. II. c. 16.* (ubi negat, Ptolemæum, qui post Alexandrum Ægyptum tenuerit, genere regio fuisse) interpretari de PTOLEMÆO NOTHO, cujus *Trogi prologus* suprà meminit. Huc ipsum cognomen nos ducit, huc series; quam nobis, ut è Trogo sciremus, *Auctori prologorum* debemus; cùm *Justini Epitomator* sileat. De hoc ipso *Strabo lib. XVII.* pag. 497: *Aureum alveum, in quo Alexandri corpus à Ptolemæo Lagi conditum erat, Ptolemæus cognomento* Coccus *& Suppositititius rapuit; è Syria eò profectus, statimque dejectus nullam è prædâ utilitatem percepit.* Idem Cybiosactes dictus, ab Alexandrinis, ut putat *Casaubonus Castigat. ad dict. Strabonis locum.* Sed eam assertionem nullo modo admittendã reor: Coccus enim ille, vel ut *Berneggerus* vult, Coccyx; Rex Ægypti fuit, ante Ptolemæum Auletem; ut nos *Trogus* docet. At Seleucus Cybiosactes à Ptolemæi Auletis filiâ, è Syria accersitus est, pulso patre, ut *Strabo refert l. d. p. 796.* Porphyrius, nihil de Notho, quòd velut extra familiam regiam haud nominandum censeret.

Atqui hi sunt illi tres Reges, quos multi ignorârunt, vel inter se confuderunt: *Besoldus* in Synopsi majore, quam conscripserat, cùm jam plura didicisset,

ciſſet, poſt mortem Ptolemæi Alexandri, Lathuri fratres, agnovit *Alexandrum unum*; hunc ait *à Sulla reſtitutum*, & paucos intra dies interfectum. De hoc eodem capit *Juſtin. lib. XXXIX. c. 5. §. 1.* ubi ait: *Alexandrum concurſu populi in exilium actum.* De hoc *Cic. in Agrar. contra Rullum.* Neſcio, quid ſit hallucinari, confundere omnia, & tandem monſtra parere; ſi hoc non eſt: *Qui à Sullâ reſtitutus* eſt, & *paulo poſt extinctus*, quomodo poteſt idem eſſe cum illo, cujus *Cicero* meminit; cū Agrariam ſuam tot annis habuerit poſt. *Juſt.* autem *l. d. non de Alexandro filio*, à Sulla reſtituto, loquitur; ſed *Alexandro patre*, quo pulſo *Ptolemæus Lathurus* regnum recuperavit.

Porrò Ptolemæo Notho ſublato, regnum adeptus eſt PTOLEMÆUS AULETES, qui & Dionyſius, Ptolemæi Soteris filius, Cleopatræ frater, quem Ptolemæus Alexander patruelis interfecit; & rurſus interfectus eſt, ut docet *Porphyrius*; cui ſubſcribit *Prologus Trogi 40.* Huic Ptolemæo 6000. talentorum abſtulit Cæſar, *Suet. in Cæſ. Jul. c. 54.* Nimirum grandi pecuniâ *Romanorum ſocietas* huic emenda fuit, quòd vereretur, ne ſibi teſtamento Regis Alexandri Ægyptum adimerent. Pulſus enim, ſecundùm Calviſium, A. M. 3893. & *filiæ* interim (donec reduceretur) *regnum adminiſtrârunt*, quarum *tres* habuit; *Cleopatram, Tryphænam, & Berenicen*, ut ſcribit Porphyrius: *Berenice* (inquit ibid.) *adſcivit ſibi viros quosdam familiæ ſuæ, qui ſecum regnarent.* Ex his nominat *Strabo lib. XVII. p. 796.* Cybioſactem, Syriacorum Regum ſtirpe oriundum. Seleucus eſt, *Dion.*

lib.

lib. XXXIX. *cap.* 117. Cybioſactem autem Ægyptii dixiſſe videntur *Caſaubono*, quòd eſſet ſordidus, & αἰσχροκερδὴς, ex omni re lucrum captans, ἀπὸ τὸ σάττειν τὰ κύβια. *Cybium* (ut *Plinius* docet) genus fuit *ſalſamenti*; σάττειν, autem propriè ſignificat, *onus jumento imponere*; ut faciunt mercium vectores, & camelitæ. Certè *ob ſordes* Seleucus iſte, *juſſu Berenices*, intra paucos dies *ſtrangulatus* eſt; ut ait *Strabo*. Et *Veſpaſianum*, cùm eſſet ſordidè avarus, *Cybioſactem* appellârunt, à cognomine ejusdem Reguli. *Suet. in Veſp. c. 19.*

In hujus Seleuci Cybioſactis locum aſſumptus eſt ARCHELAUS, Archelai filius. *Strabo* & *Dio* dictis locis. At paulò poſt eductus, pater Berenicem cum Archelao interfecit. *Ibid. & Porphyr. ap. Scal.* Obiiſſe hunc Auletem *Ser. Sulpitio, M. Marcello Coss.* A. V. 702. (quem Calviſius reſpondere vult A. M. 3899.) docet *Manutius ex epiſt. Calii ad Ciceronem.* At ſecundùm *Porphyr. & Ptolemæum in Can.* regnavit annis 29, ſi ad regnum perveniſſet A. M. 3870. Sed numerârunt iſti à morte Lathuri, quaſi nec *Cleopatræ*, nec duorum *Alexandrorum*, nec *Ptolemæi Nothi*, ratio habenda ſit; quòd regnum Lathuri filio deberetur.

Reliquit liberos, *duos Ptolemæos, Cleopatram, & Berenicem*; ſed alterum Ptolemæum, & Cleopatram, *natu majores* poſt ſe regnare voluit. *Porphyr. & Strabo d. l.* Simul itaque regnum tenuerant PTOLEMÆUS & CLEOPATRA per quatuor annos; manſiſſetq; hoc conſortium, niſi Ptolemæum, violantem patris præcepta, & omnem poteſtatem ſoli ſibi vindicare

vindicare volentem; *Pompejum* præterea *Magnum* de domo suâ benè meritissimum nefariè occidentem fata egissent in perniciem suam: *Victus* enim navali prælio *à Jul. Cæsare*, periit in aquis. Hoc Romani Scriptores referunt ad A. V. 706, hoc est, secundùm Calvisium, A. M. 3903. Cæsar regnum dedit PTOLEMÆO JUNIORI alteri, Ptolemæi Auletis filio, & Cleopatræ; sed insociabile regnum est. Quarto enim anno, hoc est, A. M. 3907, interfecto Cæsare, Ptolemæus *insidiis Cleopatræ* cadit; & *ipsa sola* rerum potitur, usque ad annum 3915, quo *M. Antonius*, mortuo *Lysaniâ*, Chalcidos Rege in Syriâ, *Cleopatræ Chalcidem*, & adjacentes locos *dono dedit*. Hic annus à quibusdam *Cleopatræ primus* dicitur, cùm sit *decimus sextus*; & hoc ab tempore regnavit, usque ad A. M. 3920; quo victa cum M. Antonio, Triumviro, *aspidis morsu* periit. Historia omnibus notissima est, nec opus, ut diffundatur. Et cum hac *familia Ptolemæorum Macedonica*, cùm ferè *per tria secula Ægyptum possedisset*, defecit; regnum verò ab *Augusto* in *provinciæ* formam redacta est. Tamen de horum *Ptolemæorum sanguine*, post 300. annos, orta videri voluit *Zenobia*. Trebell. *in Zenobiâ p. 198. & in Herennio p. 197.* Qui de Regibus Ægyptiorum *nugas* audire volet, quamvis ubique reperturus sit, tamen adeat *Epiphanium*, & jungat *Eutychium*, & *Batricidem* apud *Seldenum lib. de Succes. in Pontif. Hebr. c. 7.*

CAPUT XII.

Asiæ Reges Antigonus & Demetrius Poliorcetes.

cetes. *Utriusque infelix exitus.* Asia *posthæc sub* Syris & Pergamenis. *Regum Pergamenorum successio, & res memoriæ dignæ.*

FAciunt partem Monarchiæ Macedonicæ regnum Asiaticum, ut *quatuor alas* nobis explicent *apud Danielem*; quam explicationem considerabimus alio die. Nunc de iis, quos Besoldus memorat. ANTIGONUS, Philippi filius, per *Tenæum*, non minus, ut Philippus & Alexander, Reges, ab Hercule oriundus, Alexandro mortuo, & divisione provinciarum factâ, cum Pamphyliâ & Lyciâ, Phrygiam minorem obtinere jussus est. *Curt. lib. X. c. 10. §. 2. Dexippus apud Scalig. p. 48.* Adde *Just. lib. XIII. c. 4. §. 14. & 15.* Ex emendatione *Bongarsii Diodor. Sic. lib. XVIII. c. 2. Appian. in Syriacis.* Sed postea toti ferè Asiæ imperavit. *Exc. Gr. Scal. p. 374. Euseb. Gr. lib. priore pag. 52. Lat. lib. posteriore n. 1697.* Bellum cum Eumene describunt *Justinus lib. XIV. c. 1. 2. & 3. Cor. Nepos & Plut. in Eumene. Diod. Sic. lib. XIX.* Bellum cum Cassandro, Ptolemæo Lysimacho, & Seleuco *Just. lib. XV. c. 1. 2. & 4. Plut. in Demetrio.* Clementiam ejus deprædicat *Senec. lib. III. de Irâ cap. 22.* Regni annos tribuunt 18.

Occiso in prælio (quod factum A. M. 3642.) *Demetrius Poliorcetes*, ejus filius (qui adhuc vivo patre, post ingentem victoriam navalem, de Ptolemæo Lagi reportatam A. M. 3644. diadema sumserat) in Græciam festinabundus accedit; navibusq; receptis ab Athenienſibus in *Chersonesum* navigat, *Lysimachi* ditiones vastat; & sese ex clade recolligit. Biennio post,

post, hoc est, A. M. 3651. ipsas *Athenas obsessas*, ad deditionem cogit; victoriâ tamen moderatè usus, tantùm *Piræum* & *Munychia* præsidiis munit; urbem ipsam frumento donat. *Alexandrum*, Macedoniæ Regem, Cassandri filium, insidiantem sibi, occupat, & trucidat A. M. 3657. Meminit hujus cædis *Dexippus, apud Scal. p. 48.* Atque hoc anno simul Macedoniæ regno potitus est. Sed inter hæc magnam partem Asiaticarum provinciarum ipsi extorserat *Seleucus Nicator*; quas ut recuperaret, ingentem exercitum peditum centum millium, equitum duodecim, & classem quingentarum navium extraxit. Igitur contra illum tantis viribus instructum, societatem inierunt *Seleucus*, *Ptolemæus Lagi*, *Lysimachus & Pyrrhus*; cum quo tamen *Demetrius* recens fœdus percusserat: Sic *Pyrrhus Macedoniam*, alii alia loca capere cœperunt. Denique ipse *exercitus ad Pyrrhum*, seditione excitatâ, transfugit. Hinc Demetrius, depositâ purpurâ, privatus è castris aufugit; & *Pyrrho* relictâ *Macedoniâ*, in Asiam se contulit. Ubi multis *Lysimachi* urbibus expugnatis, à *Seleuco* bello iterum petitur; desertusque à militibus deditionem facit A. M. 3666. Seleucus deditum tribus annis in peninsulâ, quamvis liberaliter, habuit; quibus elapsis mœrore animi extinguitur. *Asiæ Rex* fuit per annos 17. *Macedonum* per annos 6. ut ait *Dexippus*. Consentit *Euseb. Lat.* in utroque; dissentit *Græc.* in annis regni Asiatici; quos saltem 10. tribuit.

Eversо Demetrio, penes *Seleucidas* & *Reges Pergamenos* Asiæ imperium fuit: Hinc *Antiochus Soter*,

Soter, *Antiochus Deus*, & ſucceſſores ipſius, usque ad *Antiochum Cyzicenum*, appellati Συρίας καὶ Ἀσίας βασιλεῖς. Conſulendum opus Euſebianum ; ſed de his Regibus jam ſuprà diximus. Rex Pergamenus, in Aſiâ *Phrygiam*, *Myſiam*, *Æolidem*, *Joniam*, *Cariam*, *Doridem*, *Lydiam*, *Lycaoniam*, & *Piſidiam*, poſſidebat.

Regni hujus conditor PHILETÆRUS TIANUS EUNUCHUS, frater Attali & Eumenis, præfectus theſaurorum Lyſimachi, Regis Thraciæ ; à quo defecit A. M. 3669. *Pauſanias in Atticis p. 13. & 18. Strabo lib. XIII. p. 629. Golzius in Theſ. num. 246*, nummum ejus ſic inſcriptum refert : ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, quod adverſum eſt Straboni ; qui Attalum, Philetæri nepotem à fratre Attalo, primum Regem ſalutatum ſcribit *l. d. p. 624. Scal. lib. III. Can. Iſag. p. 321.* teſtis eſt, in *numismate Farneſii Cardinalis*, Philetærum *diadema non* habere, *ſed coronam frondeam* ; ut vel hinc Regis nomen adſciſcere noluiſſe videtur poſſit. Refert ibidem mendaciſſimum iſtud diſtichon *Daphidæ* :

Πορφυρέοι μώλωπες ὀπυρρίνήματα Γάζης
Λυσιμάχυ Λυδῶν ἄρχετε καὶ Φρυγίας.
Vibices ô purpureæ, ramentaque Gazæ
Lyſimachi Lydos cum Phrygibus regite.

Vibices vocat *Philetæri poſteros*, id eſt, *mancipia*. Quod Eunuchus, & ſervili conditioni proximus, Pergamenæ Gazæ cuſtos ab hero Lyſimacho impoſitus fuit ; *ramenta Gazæ*, quòd divitiis ad illos transmiſſis, Lydiæ & Phrygiæ imperium occupârint. Te-

nuit autem Philetærus caſtellum ſuum per annos 20. *Strabo l. d:* Succeſſit A.M. 3689. EUMENES Philetæri nepos è fratre Eumene; & regnavit annis 22. *Juſtinus lib. XXVII. c. 3. §. 1.* Bithyniæ Regem appellat magno errore, ut cenſet *Valeſius ad Polyb. Exc. Peir. p. 19.* Errat & *Diog. Laërtius in Archeſilao*, qui Philæteri filium facit; quod notavit *Reineſius lib. III. Variarum, c. 7.* ubi varias Suidæ hallucinationes in hâc Regum Pergamenorum hiſtoriâ, detegit. Mortuus ex ebrietate, *Athen. lib. X. p. 445.* Ubi *Dalechampius* per oſcitantiam *Attali nepotem è fratre* vertit, cùm in Græco ſit, Φιλεταίρου. Hæredem habuit Attalum, Attali & Antiochidis filium, Eumenis fratrem patruelem, & Philæteri, è fratre nepotem; quem primum Regem appellatum vult *Strabo ſuprà citato loco:* Idq; factum poſt victoriam inſignem de *Gallis* reportatam. Quod ipſum etiam ſcribunt *Polyb. in Exc. Peir. p. 103. & Liv. lib. XXXIII. c. 5.* Victoriam hanc refert Calviſius in A.M. 3712. Dictus ab hâc victoriâ Γαλατονίκης, ut eſt apud *Suidam in* Νίκανδρ@. *Pergamenis* ipſis ſatis non fuit, *Gallorum ſpolia*, honeſtiſſimo urbis loco, *ſuſpendere*; ſed ut vivam ſpirantemque belli imaginem oculis etiam poſteritatis ſubjiceret, *prælium cum Gallis* commiſſum *pictoris arte* & penicillo animatum, publicè propoſuêre. *Pauſan. in Atticis.* Sed & *Plinius lib. XXXIV. Hiſt. Nat.* quatuor ſtatuarios, *Iſigenum, Pyromachum, Stratonicum, Antigonum* nominat; qui Attali & Eumenis, adverſus Galatas prælia, arte & ingenio expreſſerint, *Tanti fuit*

Gallos

Gallos vincere; nam gens maximè terribilis, ac bellicòsissima tùm in Asiâ erat; ut ait *Polyb. l. d.* Ταυροκνὴς idem Rex dictus est, ab oraculo, quod refert idem *Pausanias in Phocicis, p. 636.* Rationem reddit *Scaliger*, quòd successerit *Macedonibus*, in quorum *nummis* sunt alii *taurinis*, alii *arietinis cornibus*. Hic idem Rex est, qui socius Romanorum bello *Macedonico primo*, contra Philippum. *Florus lib. II. c. 7. Strabo l. d. Livius lib. XXVI. c. 24.* Moritur C. Sempronio Cethego, Q. Minutio Ruffo Coss. A. V. 556, quem Calvisius putat respondere A. M. 3753. Ergò idem principium Philetæri non benè constituit in A. M. 3669. Debebat enim in A. M. 3667, quod satis manifestum est.

ATTALUS regnavit per annos 44. *Livius lib. XXXIII. c. 5. Polyb. in Exc. Peir. p. 102.* quem qui cum Livio contulerit, facilè assentietur *Valesio ad Exc. Peir. p. 18.* ubi *Livium Polybii simiam* vocat. Et quamvis *Strabo* cum *Exc. Gr. Scal. p. 336.* saltem 43. annos tribuit, tamen prioris sententiæ est ipse Calvisius. Igitur regnare cœpit A. M. 3709, quo anno mortuus Eumenes: Hic Eumenes cùm regnarit annos 22. (ut est in *Exc. Scal. p. 335, Strabo l. d.*) utique initium ejus est in A. M. 3687. Hujus patruus Philetærus imperium obtinuit per annos 20, & defecit à Lysimacho A. M. 3667. Sic Calvisius commisit metrachonismũ biennii. *Et talium quàm multa sunt apud Chronologum istum*; quæ omnia excutere, non est hujus loci, neque temporis.

Uxor Attali, *Apollonia Cyzicena* quamvis plebeji

generis, tamen ob ſummas virtutes regio faſtigio non indigna *(Polyb. in Exc. Peir. p. 112.)* è quâ nati ſunt *Eumenes II. Attalus II. Philetærus. Athenæus.* Succedit inter hos EUMENES, & regnat annis 39. *Exc. Gr. Scal. p. 337.* In *Strabone* numerus corruptus eſt, & pro Ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ ἔννεα legendum eſt, τριάκοντα καὶ ἔννεα. Hic eſt, de quo *Polyb. in Exc. Peir.* p. 167: *Eumenes, Pergami Rex, corpore infirmo, animo valido, nulli Regum ætatis ſuæ ſecundus, cùm regnum paucis & tenuibus oppidulis coarctatum accepiſſet, ampliſſimis provinciis auxit; non tàm caſu, & fortunâ, quàm induſtriâ ſuâ.* Strenuam operam *Romanis* tulerat in *bello Antiochico*, ut patet ex *Livii lib. XXXVII. c. 39. 41. & 43.* Hinc tantum terrarum acquiſitum. Nam devicto Antiocho, Romani Eumeni *Cherſoneſum*, in Europâ, & *Lyſimachiam*, caſtella, vices, agros adjecerunt: In Aſia *Phrygiam utramque*, & *Myſiam* (quàm Pruſias Rex ademerat) reſtituerunt: Et *Lycaoniam*, & *Myliada*, & *Lydiam*; & nominatim urbes, *Tralles* atque *Epheſum*, & *Thelemeſſum.* Idem *Livius lib. XXXVIII. cap. 39.* Moritur A. M. 3792.

Regnum accepit ATTALUS II, frater Eumenis II, Attali I. filius; regnat mortuo fratre annos 21. *Strabo d. l.* Per oſcitantiam factum eſt, quod in *Exc. Gr. Scal. p. 337.* legimus: Εὐμένης Ἀτάλου ἀδελφὸς, ἐπίτροπος Περγάμου βασιλεύσ ἐπ' ἔτη κα. Hoc eſt: *Eumenes, Attali frater, tutor Pergami, regnat annos 21.* Scribo: Ἄτταλος Εὐμένους ἀδελφὸς, hoc eſt, *Attalus Eumenis frater.* Hoc volunt ſuperiora, quibus

Eume-

Eumenem hujus anteceſſorem fecit; non *Attalum*. Hoc dum *Scaliger* non animadvertit *lib. III. Can. Iſag. p. 154.* Eumeni II. ſufficit Eumenem, fratrem Attali, & tutorem. An cœcis cœcus dux fuit? *Juſt. lib. XXXVI. c. 4. §. 1.* quî Attalum III. ſucceſſorem facit, Eumenis patrui? errat. *Juſtinus*, & contra mentem *Trogi*, hîc ſcripſit, ut patet ex *prologo 37.* ubi Attalus Philometoris Anteceſſor eſt. *Hic Attalus Alexandrum, Antiochi filium, juvit contra Seleucum; & Romanos, contra Pſeudophilippum, & in Thraces expeditione factâ, Regem eorum Diegylin cepit, & Pruſiam interfecit, ſubſtituto ei filio Nicomede.* Regnum ceſſit Attalo A. M. 3813. *Ultimus* igitur Rex, *Attalus III,* cognomento *Philometor*, frater Eumenis II. è Stratonice, Ariarathis Cappadociæ Regis filiâ; obiit regni anno quinto, hoc eſt, A. M. 3818. cùm populum Romanum regni ſui hæredem feciſſet. *Florus lib. II. c. 20. Livii Epit. 58. Vellejus lib. II. c. 4. Oroſius lib. V. cap. 8. Strabo l. d. Exc. Gr. Scal. p. 338.* Quod de eodem Juſtino ſcribit, fuiſſe omnium ſæviſſimum; confirmat *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 371,* ubi conſulendus *Valeſius*.

Supererat ARISTONICUS, Eumenis filius, *è pellice Epheſiâ*; qui cùm Aſiæ regnum, velut hæreditarium invaderet, à *M. Perpenna* victus eſt. *Juſt. & Exc. Gr. l. d. Epitom. Livian. 59,* & alii.

CAPUT XIII.

Aridæi *regnum ſine causâ omiſſum. Reliquorum Regum catalogus ad* Perſeum, *à Romanis debellatum, contexitur è Dexippo & Porphyrio.*

PRimum Macedoniæ Regem, *post Alexandri mortem*, tàm in majore quàm minore Synopsi, omittit *Besoldus*, nescio quam ob causam. Is est ARIDÆUS, Philippi Regis & Philinnæ Thessalæ *saltatricis filius*, Alexandri M. frater; sed ut Rex crearetur, patri magis & fratri datum est, quàm ipsi: Fuit enim *mentis inops*, non minus tutoris indigens, quàm Alexandri liberi; qui si adulti fuissent, ne regnum quidem Aridæo somniandum erat. Sunt, qui scribunt, pharmaco ab Olympiade propinato, dementatum fuisse. *Plut. in Alex.* Creatum nominarunt PHILIPPUM à patre. Regnum ejus fuit pænè 7. annorum. Videndi *Curt. lib. X. c. 7. Diod. Sic. initio lib. XVIII. Just. lib. XIII. c. 3. Ptolemæus ap. Athenæum lib. XIII. p. 578. Seneca lib. IV. de Benef. cap. 31. Pausanias in Atticis p. 10. & 45. & lib. VIII. p. 466. Oros. lib. III. c. 23. Euseb. Lat. n. 1693. Exc. apud Scal. Latino barbara p. 58. Arrianus apud Photium Cod. XCII. Dexippus apud eundem Cod. LXXXII. & apud Scal. p. 48. Porphyr. apud eund. p. 228. & Exc. Gr. alia p. 372.* Constat inter istos, cùm à *Perdiccæ* cæde reversus in *Macedoniam*, Olympiadem excludere conaretur; ab exercitu desertum, & *Olympiadi deditum* ejusq; jussu immaniter excarnificatum esse. Calvisius rejicit hoc in A M. 3633.

Biennio post & ipsa Olympias interficitur à CASSANDRO, Antipatri filio, Jölai nepote; qui regnum Macedoniæ sibi vendicavit. *Hic Alexandri M. domum prorsus extinxit:* Alexandrum enim, Alexandro M. natum è Rhoxane (Oxyathris,

Bactria-

Bactrianorum Regis, filiâ) per Glauciam, & Herculem ejusdem filium, è Barsine Pharnabazo genita, per Polysperchontem sustulit. *Pausan. in Bœot. p. 553. Porphyr. l. d. Just. lib. XV. c. 2. Diod. Sic. lib. XX. c. 20.* Odii hujus causa fuit, quòd Alexander ægrè ferens, barbaros à Cassandro risos, cùm ipsum adorarent; *caput* ejus utraque manu arreptum *parieti illisisset.* Ajunt *Cassandrum* diu post, cùm Macedoniâ & Ægypto potitus esset, *conspectâ Delphi Alexandri statuâ*, subitò percussum, corpore toto contremuisse; eamque animi æstuationem vix sedari potuisse. *Nummus* ejus exstat apud *Goltzium in Thes. p. 246.* Regnum obtinuit per annos 19. moritur longo ac difficili morbo enecatus. A. M. 3653. sub initium anni.

Succedit filius è Thessalonice, Alexandri M. sorore natus, nomine PHILIPPUS. *Just. lib. XV. c. 4. §. 25.* Sedis paulò post *Elateiæ* (Phocidis ea urbs est) moritur. *Porphyr. l. d. Pausan. in Bœot. d. p. 553.* Hunc omisit *Scal. lib. II. Can. Isag. p. 164.*

Philippum exceperunt duo fratres, ANTIPATER, quem nonnulli *Antigonum* vocant; & ALEXANDER, ex eâ Thessalonice nati: Sed quòd *mater in Alexandrum propensior* videretur, *ab Antipatro interficitur.* Hinc *Alexander* ulturus matris cædem, *Antipatrum* fugere coëgit ad Lysimachum socerum; cujus jussu paulò post interficitur. Alexander *Lysandram* ducit, Ptolemæi Lagi filiam; cui posteà *Agathocles*, Lysimachi filius, maritus fuit. Sed cùm Demetrio Poliorceti (quem in auxilium adversus fratrem Antipatrum evocârat) insidias strueret; ab ipso

præventus occiditur. *Dexipp. apud Scal. & Porphyrius apud eundem*; ſed quî corrigendus eſt ex Dexippo? Legitur enim: πρός τε τὸν νεώτερον Πτολεμαῖον ἀδελφὸν εἰς συμμαχίαν ἐπικαλεῖται Δημήτριον, τὸν Ἀνλιγόνε. Lege: Πρός τε Ἀνλίπατρον τὸν νεώτερον ἀδελφόν. *Calviſius* hanc cædem conjicit in A.M. 3657. *Porphyrius* Caſſandri filiis tribuit nonniſi 3. annos, 6. menſes; & regnaſſe ſcribit ἀπὸ τ τετάρτε ἔτες τῆς ἑκατοςῆς εἰκοσῆς. Hoc eſt, *à quarto anno centeſimæ viceſimæ* (ita explendus hiatus ille, quem Scaliger reliquit) ἄχει τ τρίτε ἑκατοςῆς εἰκοσῆς πρώτης ὀλυμπιάδ. *Usq; ad tertium Olympiadis 121.* Quæ omnia cum Calviſio benè conveniunt.

Ita verò regnum Macedoniæ tenuit DEMETRIUS POLIORCETES, Antigoni filius (de quo diximus in cap. ſuper.) quod cùm per 6. annos tenuiſſet, Macedoniæ regnum invadit PYRRHUS, Æaci filius, Rex Epirotarum, viceſimus primus ab Achille, Thetidis filio; quòd putaret, *poſt Philippum, Alexandrum & Olympiadem* (Pyrrho, Neoptolemi filio, genitam) regnum Macedoniæ ſibi deberi. *Dexippus & Porphyr. d. l.* Calviſius Demetrium exutum ſcribit A. M. 3664. Hic eſt ille Pyrrhus, qui cum Romanis bellum geſſit; cui oppoſiti duo clariſſimi duces, *C. Fabricius*, C. F. C. N. *Luſcinus* (ita ſcribendum eſt è tabulis Capitolinis, *non Lucinius*, ut eum vocat *Beſoldus*) & *M. Curius*, M. F. M. N. *Dentatus*. Vide *Pighium* A. V. 472. & ſeqq.

Sed Pyrrhus nonniſi per 7. menſes Macedoniæ Rex fuit; & à LYSIMACHO, Agathoclis filio, Theſſalo

Theſſalo è civitate Cranone, Macedoniâ ejicitur. *Porphyr. & Dexipp.* Quamobrem initium Lyſimachi ſtatuere malim in A. M. 3665, quàm cum Calviſio in A. M. 3666. Macedonibus imperavit annos 5 menſes 6. Victus enim A. M. 3670 in campis Cori à Seleuco Nicatore vitâ exuitur. Ac ſtatim PTOLEMÆUS CERAUNUS, Ptolemæi Lagi & Eurydices, Antipatro natæ, filius, Seleucum benefactorem ſuum, & qui exulem ſuſceperat, interficit; & Macedoniæ regnum occupat, regnatq; annum unum, menſes quinque. Occubuit contra Gallos pugnans A. M. 3672. ſecundum *Dexippi* & *Porphyrii* ſententiam. Alii non niſi novem menſes regnaſſe volunt, quos Calviſius ſequitur; neſcio quàm benè.

Ptolemæum Ceraunum excipit MELIAGRUS, Ptolemæi Lagi frater; quem Macedones regno ſtatim privarunt, quòd regio faſtigio impar videretur. Nam poſt duos menſes ſuffectus eſt ANTIPATER, Caſſandri è ſorore nepos, Philippi filius. Hic cùm non niſi 45. diebus regnum tenuiſſet, velut parum idoneus gerendo bello adverſus Gallos, dejicitur à SOSTHENE, plebeji generis viro. Gallos hîc vicit, & Macedonum regno præfuit per duos annos. Tunc ἀναρχία fuit usque ad Olympiad. 126. Hæc omnia *Porphyrius.*

Hujus ſententiam qui admittunt, ANTIGONUM GONATAM, Demetrii Poliorcetæ filium, Antigoni nepotem, Macedonum Regem factum aſſerat A. M. 3674. *Gonatas* hic appellatus, quia *Gonis* (Theſſaliæ urbs eſt) natus & educatus fuit; antequam

Macedoniæ imperaret, Vixit annos 83. Macedoniam rexit annis 44. Obiit igitur A. M. 3718. Ita quidem *Porphyrius*. Sed numerum corruptum esse, patet è sequentibus, dum ait, mortuum anno primo Olymp. 135. qui respondet A M 3711. in quo consentit Calvisius.

Succedit DEMETRIUS, qui & universam Lybiam & Cyrenen accepit ; regnumq; tenet annis 10. Reliquit filium Philippum è Chryseide captivâ, cui tutor à primoribus Macedoniæ datus ANTIGONUS DOSON; sic appellatus, quasi DABO, quòd esset promissor quidem, at non effector pollicitorum. *(Plutarch. in Æmil. Paulo.)* Thuscus præterea dictus ab acuto capite, ut ait *Porphyrius*. Qui cùm utiliter publicæ præesset, effecit, ut Rex crearetur, ductâ Chryseide. *Cleomenem* Regem Lacedæmoniorum *victum*, Græciâ expulit; & adversus barbaros pugnans, cùm *vehementibus clamoribus in acie* usus esset, paucis pòst diebus *sanguinis profluvio* victor interit. *Polyb. lib. II. c. 70.* Tribuuntur illi à *Dexippo* anni 12. Sed à *Diodoro* (ut idem Dexippus ait) 9. à *Porphyrio* 12 : Cùm annos 42. vitæ impleviſſet. Malim hîc *Diodorum* sequi : Cùm enim *Perseus* regnârit annis 10, *Philippus* 42, quod ipsi fatentur ; & verò Persei annus ultimus sit à mundo condito 3782, necesse est Antigonum tutorem desiisse A. M. 3730. Nam qui Antigonum præcessit ab A. M. 3711, regnavit annos 10, id est, vivere & regnare desiit A. M. 3721. Quamobrem residui novem ab annis 3721. ad annum 3730. debentur Antigono. Fatetur præterea Porphyrius, Philippum regnare cœpisse ab

Olym-

Olympiad. 140. at hujus initium, juxta Calvisium, incidit in ipsum annum 3730.

Quod PHILIPPUM attinet, eximiâ adolescens indole fuit. *Polyb. in Exc. Peir. p. 13. 14.* Dardanos vicit. *Just. lib. XXIX. c. 1. §. 10.* Bellum contra Ætolos suscepit, quod *sociale* dictum est, *Polyb. lib. IV. cap. 3. 25. & 26.* Demetrii Pharii hortatu, *cum Annibale fœdus* iniit. *Liv. lib. XXIII. c. 33. & Just. lib. XXIX. c. 2. §. 1.* Hinc bellum cum Romanis sibi attraxit, quod infeliciter gessit. *Florus lib. II. c. 7.* Quamvis & aliæ causæ accesser nt. *Just. lib. XXX. c. 2. §. 8. & c. 30. §. 5.* Bello finem imposuit *Titus Quintius Flamininus*, & *pacem* Philippo dedit *his conditionibus*: Ut Græcæ civitates in Asiâ & Europâ *suis legibus* viverent: Philippus ex omnibus *præsidia* sua deduceret: *Captivos transfugasq;* redderet: *Bellum extra* Macedoniæ *fines injussu Senatus* ne gereret: Ne plusquàm *quinque millia armatorum*, neve *elephantum* ullum haberet &c. *Liv. lib. XXXIII. c. 16.* Titus Quintius triumphavit magnâ gloriâ A. V. 559. A. M. 3756. Posthæc Philippus à Romanorum partibus *contra Antiochum* stetit; & *Athamanum regnum* occupavit: Sed eo rursus exutus, implacabile contra Romanos odium concepit. Interim *calumniis Persei* eò adductus est, ut *Demetrium*, legitimum *filium*, *veneno* tolleret. *Just. lib. XXXII. c. 2. Polyb. in Exc. Legat. XLVI. c. 3. Liv. lib. XL. non procul ab initio. Pausan. in Corinthiacis p. 302.* Veritate rei & *Persei scelere* serò deprehenso, mœrore animi extinguitur A. M. 3772.

Succedit PERSEUS, Philippo è concubinâ natus;

natus; qui fœdus à patre cum Romanis ictum, perfidiosè rupit, bellumq; susceptit eo eventu, ut Perseo victo, L. ÆMILIUS PAULUS totum Macedoniæ regnum occuparet; Regemq; catenis oneratum ante currum suum ageret, cum duobus filiis & unâ filiâ. Vide *Pighium in A. V. 596.* Hic regni Macedonici finis: Ipsi verò *Macedones suis legibus* vivere jussi. Quod tamen *beneficium* post annos 20. *ademtum illis* est, quoniam se cum *Andrisco* (qui *Persei filium* sese mentiebatur) conjunxerat.

De Regnis quibusdam celebrioribus sub Monarchiâ tertiâ.

REGNUM PARTHICUM.

CUm Macedones rerum in Oriente potirentur, *Parthicum* imperium condidit ARSACES; quod in tantam potentiam excrevit, ut *inter illos & Romanos orbis divisus* diceretur. *Just. lib. XLI. c. 1. §. 1.* Caput omnium populorum, qui post Euphratem & Tygrim siti, rubro mari terminantur. *Curt. lib. VI. c. 2. §. 12.* Adde *Strab. lib. XI. p. 515.* Ut qui tàm memorabilis potentiæ regnum tacitum præterire velit, inexcusabilis videatur. Parthi, *Scytharum progenies*, temporibus Sesostridis & Janduси, qui bellum inter se gessere, regionem illam occuparunt; quam Parthiam vocamus. *Vales. ad Ammian. lib. XXXI. p. 419.* De nomine dissensus est: Alii *Parthos exules* esse volunt, linguâ Scythicâ. *Just. d. l. §. 2.* ibiq; *Bernegg.* Alii ab *Euphrate* dictos. *Morellus in Statium pag. 164.*

Arsaces

Arſaces Macedonicum *jugum excuſſit*, L. Maulio Vulſone, M. Attilio Regulo, Coſſ. *Juſt. lib. XLI. c. 4. §. 3.* Hoc eſt, A. M. 3694. Temporibus *Antiochi Dei*, ex hac causâ: *Teridates* & *Arſaces*, ambo *fratres*, Arſacis filii, Phriapeti nepotes, ab Artaxerxe, Perſarum Rege, ducebant genus; ut ait *Georg. Monachus apud Scal. in Opere Euſeb. Græci, libro priore p. 54.*

Ipſe Artaxerxes (intellige Mnemonem) Arſaces adhuc privatus appellatus eſt. *Cteſias apud Phot. Cod. LXXII.* At Orientalis hiſtoria (cujus guſtum nobis dedit *Schickardus in Tarich p. 103.)* ortum ejus ad ultimum Darium: Niſi per illam lineam (è quâ *Schickardus* hoc colligit) ſucceſſio potiùs, quàm ſtirps indicatur; quod aliis excutiendum relinquo. Nam uti *Parthicum* regnum *ſucceſſit Perſico*, ſic *Arſaces Dario* tanquam ſucceſſor, *non tanquam ſtirpis ejusdem*, per lineam conjungi potuit.

Quicquid ſit, ex his fratribus *Teridates* graviter ferens, ſe ab Agathocle (*Arrianus apud Photium Cod. LVIII.* Phericlem appellat) Perſiæ, ſive Parthiæ Satrapâ, *de ſtupro ſolicitatum* eſſe, rem fratri aperuit. Arſaces, illo & aliis quinq; aſſumtis, *Agathoclem*, facto impetu, *obtruncat*; & Parthos, *pulſis Macedonibus*, in libertatem aſſerit. Hoc initium fuit. Poſteà *Seleucum Callinicum* (qui Antiocho Deo ſucceſſerat) *devicit* idem; & hunc *diem* Parthi *ſolemnem* obſervarunt. *Juſt. lib. XLI. c. 4. §. 10.* Hinc *duplex epocha Parthici imperii* notanda eſt: *Prior* ex defectione Parthorum, ſub *Antiocho Deo*, conſurgit; *ſecunda* ex victoriâ

victoriâ, de *Seleuco* reportatâ. Quod ubi factum est, Scriptores facilè conciliabis, quos primâ fronte adversos putes. *Suidas*, quem *Berneggerus* laudat, ad *Justini d. c. §. 3.* corruptus est; nec hoc dicit, quod ille vult, si credimus emendanti *VVolfio*: Loquitur enim *non de annis regni Persici* à Cyro, sed *de annis Macedonicæ potestatis in Persas*. *Ammianum* Marcellinum ab eodem citatum decepit *similitudo* cognominum *Nicanoris* & *Callinici*; è quibus alterum *victorem*, alterum *pulcrè vincentem* significat. Quod ipsum de *Tacito* suspicor. Nam cùm alicubi Antiochum quendam reperisset, DEUM EPIPHANEM dici (sic vocatus est *Alexandri Balæ filius*, ut suprà docui) idq; hæreret velut in confusâ mente, factum est, ut *Epiphanem pro Deo* nominaret. Hoc tamen minimè debebat facere: Nam *ante* illum *Antiochum*, qui *Magni filius* fuit, *neminem Epiphanis nomen tulisse*, satis manifestum est. Atque hæc de locis illis judico, quæ *Berneggerus* attulit; & *Scal. ad Euseb. n. 1769.* vero adversa esse, verè dixit.

Illud verò hactenus dicta de *Seleuco Callinico* convellere videri potest, quòd *Georg. Monachus* non nisi *biennio regnasse* scribit *Arsacem*: Quod si enim regnare cœpit A.M. 3694, usque ad regnum Seleuci Callinici non pervenit. Sed quando *Georgius* initium Arbacis ponit post illa: Συρίας καὶ Ἀσίας δ' ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος, ὁ ἐπικληθεὶς Καλλίνικος, ὁ αὐτὸς καὶ Σέλευκος. Id est: *Syriæ & Asiæ imperavit Antiochus, cognomento Callinicus, qui & Seleucus dictus est.* Ita responsum in promtu est, *Georgium de secundâ epochâ* expli-

explicandum ; ſtatuendumq́; biennio regnâſſe poſt victum Seleucum Callinicum; pro tempore maturâ quoque ſenectute deceſſiſſe (quod ſcribit *Juſt. lib. XLI. c. 5. §. 5.*) credibile eſt.

Hîc verò præterire non poſſum *gravem hallucinationem Schickardi in Tarich p. 104*, in loco *Juſtini*, qui ſic habet: *Urbem quoque nomine Daram, in monte Zapaortenon condit; cujus loci ea conditio eſt, ut neque munitius quicquam eſſe, neque amœnius poſſit.* Damnat codices ſphalmatis, & librum ſuum præfert, qui tamen vitioſiſſimus fuit; pro *Daram* legendo *Claram*; ut ſit adjectivum. Nihil hîc dicam de vetuſtate librorum, qui *Daram* conſtanter præferunt; nihil de abſurditate verborum: Urbem condit nomine *Claram*. Tàm enim manifeſtum eſt è τῷ *nomine*, ſecutam eſſe *propriam appellationem urbis*, ut nihil manifeſtius. An enim tantæ claritudinis urbs ea fuerit, ut, quamvis indefinitè loqueretur Juſtinus, ſtatim omnes recordarentur nominis? nunquam hanc ſententiam probabilem nobis reddiderit vir doctiſſimus. Nos vulgatam retinemus propter auctoritatem *Plinii lib. VI. cap. 16.* ubi de hoc ipſo loco: *à Caſpiis Orientem verſus regio eſt* Zapauortene *dicta, & in eâ fertilitatis incluta locus*, Daricum *dictus*. Nihil refert, aliter hîc nomen terminari, cùm de priore ſyllabâ certi ſimus. Scio *Bongarſio* quoque corruptam fuiſſe viſam *Juſtini* lectionem, ſed fallebatur: *Daras* bonum eſt, & aliarum quoque civitatum Orientis nomen. *Evagrius lib. III.* cap. 37: *Poſt hoc bellum Anaſtaſius*, Daras, *locum quendam Meſopotamiæ, in finibus Romani imperii ſitum*,

tum, & utriusq; ditionis velut limitem, ex agro fecit oppidum &c. Meminit & *Procopius lib. I. Persic.* & addit, hunc locum distare *Nisibi* stadia 97 ac *Persarum finibus*, octo & viginti. Cave igitur confundas cum *Darâ* Justini, vel *Darico* Plinii; à quâ distat ista Mesopotamiæ gradibus ferè 23. Quod non animadvertisse *Salmasium in Exercitationibus Plinianis p. 982.* mirum quàm *puériliter* exultat *Petavius Miscellanearum Exercitationum 10.*

Arsaci succedit frater TERIDATES, & regnavit annos 27, ut scribit *Georgius Syncellus*; dissentit *Justinus*, qui Arsaci dat successorem Arsacem filium: Sed *Georgius*, qui auctores primæ classis conpilavit; hîc quidē præferendus mihi videtur. Confirmat eum *Orosius lib. V. c. 4.* ubi Mithridatem, Priapatii filium, *sextum* facit *ab Arsace 1.* Quod verum est, si recipimus *Teridatem:* Tunc enim *sextus* est, *non* quidem in successione *stirpis*, *sed* in succession *regni.* At si Justinum sequimur, neutro modo sextus dici potest; sive regni, sive stirpis successionem consideremus.

Post hos regnum Parthicum obtinuit PRIAPATIUS ARSACES. Idem *Just. lib. XLI. c. 5. §. 8.* Pampacium, è corruptissimo suo libro, vocat *Schickardus, d. tract. p. 104.* Nobis illud rectius videtur, quod proximè accedit ad *Phriapetum*; quo nomine appellatus est Arsacis primi avus; ut nos docet *Arrianus.* Priapatii tres filii, PHRAHATES ARSACES, MITHRIDATES ARSACES, ARTABANUS ARSACES. *Phrahates* regnavit post *Priapatium. Just. d. l. §. 9.* Hunc excipit frater *Mithridates. ibid.*

quo

quo Rege fortuna Parthos ad ſummum imperii faſtigium perduxit. *ibid. c. 6. §. 2. Agath. lib. II. c. 60.* Et hic poteſt eſſe ille *Gurdat* in libris Orientalium apud *Schickard. p. 104.* Qui & *rectè obſervavit*, ab hoc *captum Demetrium* Nicatorem.

Eo defuncto PHRAHATES filius Rex conſtituitur. *Idem lib. XLII. c. 1. §. 1.* Orientalibus eſt Baadi, *Schick. d. l.* Quo cæſo ARTABANIS patruus regnum ſuſcipit. *ibid. c. 2. §. 1. Prologus Trogi 41.* Vulneratus in prælio contra Tocharios moritur; quod factum A. M. 3880. *M. Craſſo, Cn. Pompejo Magno Coſſ.* colligo ex *Phlegontis Olympicis apud Phot. Cod. XCVII.* ubi ſcribit: SINATRUCE, *Parthorum Rege, extincto ſucceſſiſſe* Phrahatem, *cognomento* Deum, *anno tertio Olymp. 177.* Hic *Sinatruces* non alius niſi *Artabanus*; quia ſucceſſor illi datur *Phrahates Deus*: At *Phrahates Deus* idem cum *Tigrane Deo*, apud *Auctorem* dicti *prologi 41.* Hunc prologum ſi conferimus cum *Juſtino*, dicemus eundem *Tigranem Deum* cum *Mithridate Magno*; quem *Artabano* patri *ſucceſſorem* damus è Juſtino. *Quemadmodum igitur Syrorum & Ægyptiorum Reges plura tulerunt nomina, ſic & Parthici.*

Quid, quòd *Memnon* apud *Photium Cod. CCXXIV. cap. 60.* expreſsè *Phrahatem* nominat hunc ipſum *Mithridatem?* Nec enim alium intelligere poſſumus per temporis rationem: Atque ita MITHRIDATIS M. ſimul habemus initium A. M. 3880. Hic *Mediam* & *Meſopotamiam* ſubegit, ut ait *prologus.* Tamen *Juſt. lib. XLI. c. 6. §. 6. 7.* Medos ſuba-

ctos ſcribit à Mithridate I, Priapatii filio. Mihi ſic videtur, *rebellâſſe Medos ſub Artabano*; cùm Scythæ res Parthicas felicibus armis contriviſſent. Nec enim *Tigranem* illum *Deum* apud prologum eundem cum *Mithridate I.* ſtatuere poſſumus, quòd *Artabano* ſucceſſor datur. Eſt igitur, quod dixi, *Mithridates M.* hujusdem meminit & *Joſeph. lib. XIII. Antiquit. c. 22.* cùm ait: *Demetrium Eucærum captivum ad Mithridatem, Parthorum Regem, miſerunt.*

Pulſus eſt ob crudelitatem, & vacuum regnum occupavit ORODES frater ejus. *Juſt. lib. XLII. c. 4. §. 1. 2.* Hordos in Orientalium hiſtoria *Schickardo d. l.* hic eſt, qui *Craſſum* vicit. *Florus lib. III. c. 11. Plut. in Craſſ. Oroſ. lib. VI. c. 13. Livii epit. 106. Appian. in Parthis & alii.* Quod factum A. M. 3897.

Reliquit ſucceſſorem regni PHRAHATEM filium, qui XXIX. fratres trucidat. *Juſt. lib. XLII. c. 5. §. 1.* ait XXX. Sed *notabis*, Phraatem fuiſſe unum & è XXX; „ & veteres univerſum totius ſodalitii vel collegii nu- „ merum ſolere ponere, etiamſi is, quem excipiunt, „ includatur; quâ de re *Rutgerſius lib. I. Variar. cap. 2.* Addo *Senecam lib. V. de Benef. c. 16.* Ubi de Pompejo: *Provincias, ut eligat, diſtribuit*; *Triumviris rempublicam dividit.* Lipſius, cui non ſuccurrebant ſimilia, mutare voluit, & legere: *Dum ita Triumviris rempublicam dividit.* Gruterus ſivit quidem vulgatam, & manuſcriptorum lectionem; ſed explicationem nobis dedit acutam magis, quàm veram. Abſolvam me paucis: Locus *Senecæ* eſt ejusdem commatis cum iis, quæ *Rutgerſius* notavit. Hi fuerunt Parthorum

Reges

Reges *ad Augustum usque*: Seqnentes *ad Artabanum ultimum* subjiciemus alio loco.

REGNUM ARMENIACUM.

ARmeniacnm regnum longè vetustissimum extitit: BARZANES enim temporibus Nini Armeniorum Rex legitur apud *Diod. Sic. lib. II. c. 1.* At post Alexandri mortem Armenia *Syriæ ac Mediæ præfectis* paruit; donec ab *Antiocho Magno ad Romanos* deficeret ARTAXIAS, à quibus Rex appellatus, novi imperii velut auctor fuit. *Strab. lib. XI. p. 531.* Totam tamen non habebat; cùm partes Australes subjectæ essent Zariadri, ejusq; posteris, usque ad Artanem, quem Tigranes oppressit. *Strabo ibid.* Idem verò *Artaxias*, è consilio Annibalis, *Artaxada* civitatem condidit. *Plut. in Lucullo, p. 513.* Bellum gessit *cum Antiocho Epiphane*, sed victus ac captus est; ut scribit *Appianus in Syriacis.* Meminit ejus belli *Hieronymus ad cap. XI. Danielis.* De hujusdem improbâ regnandi cupiditate *Diodor. Sic. in Exc. Peir. p. 325.*

Qui successerint, me quidem latet, usque ad ARTAVASDEM; qui cum Mithridate M. Parthorum Rege bellum gessit. Memoria ejus apud *Just. lib. XLII. c. 2. §. 6.* Ei successit TIGRANES, Tigranis filius (*Appianus in Syriacis*) obses Parthis datus. *Strabo d. l. p. 532.* Hic est, qui Mithridatis Pontici bello sese involvit, magnisq; cladibus à Romanis fractus est; potentissimus alioquin Rex. *Phlegon apud Phot. Cod. XCVII. Memnon apud Eundem Cod. CCXXIV. c. 32.*

42. 57. 58. 59. 60. Appianus in Mithridaticis. Plut. in Lucullo. Florus lib. III. cap. 5. & alii. Nnmmus ejus apud Goltzium hic eſt : ΤΙΓΡΑΝΟΥΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Tigranis hujus ſucceſſor & filius ARTAVASDES. *Strab. d. l.* quem *Antonius*, ſpecie amicitiæ illectum, dein catenis oneratum, poſtremò interfecerat. *Tac. lib. II. Ann. c. 3. Vellejus lib. II. c. 82. Plut. in Ant. p. 939. Dio lib. XLIX. p. 415. Joſeph. lib. XV. Antiquit. cap. 5.* Cui Artabazes eſt ; ſicut etiam *Dioni.*

Hunc excepit ARTAXIAS, memoriâ patris Romanis infenſus. *Tac. & Joſeph. dd. locis.* Occiſus eſt, ut vult *Tacitus* ; vi pulſus, ut *Joſephus.* In ejus locum Romani Regem conſtituerunt TIGRANEM, fratrem ejus ; ut ait *Joſephus*, miſſo, qui diadema imponeret, Tiberio. *Euſeb. n. 1995. Suet. in Tib. cap. 9. Vellejus lib. II. c. 94.* Sed hic confundit reſtitutionem *Artavasdis*, cum alterâ *Tigranis* ; recentiorem cum antiquiore.

Nec benè *Vellejum* tuetur *Voſſius*, qui *Artavasden* etiam à *Tiberio* reductum ſuſpicatur. Dico, cùm nec *Suetonius* (omnia Tiberii diligenter recenſens) hoc retulerit, *Tiberium bis in Armeniam miſſum, bis Regem Armeniis dediſſe* ; nec cauſa ſit, cur tàm memoratu dignum præterire voluerit, conciliationem *Voſſii* non habere locum. Quod ſi defendendus eſt *Vellejus*, vix poteſt aliter, niſi emendatione, quam talem darem: *Regnum ejus Artavasdis filio tradidit.* Fuit enim Tigranes, ut è Joſepho dixi, Artavasdis filius, Tigranis nepos.

Imma-

Immanis error est *Ubbonis Emmii lib. V. Rerum Chronolog.* qui Tigranem Artaxiæ patruum dicit; confundens Tigranem hunc Artavasdis cum Tigrane, Tigranis filio, Mithridatis Pontici (è Cleopatrâ filiâ) nepote; quem Romani, quòd Parthos solicitâsset, captum, & in triumpho ductum, diu antè necârunt in carcere; ut nos docet *Appianus in Mithridaticis.* Nostri autem Tigranis restitutio facta est, *M. Apulejo, Publio Silio Nervâ Coss.* hoc est A. V. 733, ut est apud *Dionem*; id est, A. M. 3930.

Notare hîc debes, *non totius Armeniæ* fuisse *Regem*, sed *majoris* tantùm: Nam *Armeniam minorem* obtinuit *Archelaus*, defuncto Medo Rege; ut ex eodem *Dione* discimus. Ita sub Romanis Augustis diu obtinuit, ut alius *majorem*, alius *minorem* regeret. *Tigrani successerunt liberi*, ut ait *Tacitus*; sed quorum imperium diuturnum non fuit. Atque in hujus familiæ interitu, simul quod ad Augusti principatum perventum est, finiam; cætera exsecuturus, cùm occasio nobis fuerit.

REGNUM PONTICUM.

EST etiam hoc regnum memoratu dignum propter MITRIDATEM illum, qui per 40. annos arma Romana provocavit, & sustinuit: Sed jam hoc labore defuncti sumus. Vide *notas meas in Flori lib. III. c. 1. §. 1.*

REGNUM MASSANISSÆ.

FUerunt in Africâ Maſæſuli, & Maſſyli, quorum nomina ſæpè confunduntur: Maſæſulorum Rex erat SYPHAX, à Publ. Scipione Africano in triumpho ductus. Maſſylorum Meſſaniſſa (ita ſcribam ex æreâ tabellâ legis Doriæ apud *Urſinum, in Ciceronis librum de Senectute*) fide, veritate, vigore corporis, ac liberorum multitudine longè celeberrimus. Origo ejus antiquitùs ſic tradita fuit: Antæo gigante mortuo (cujus cadaver 60. cubitos longum vidit Sertorius) uxor ejus Tinge cum Hercule concubuit; ex quibus editus Syphax, Diodorum filium habuit: Ab hoc majores Maſſaniſſæ & Jubæ. *Plutarch. in Sertorio p. 572.* Temporibus illis, quibus *Romani cum Carthaginenſibus* bellum ſecundum ſuſcepere, fuerunt ex hoc genere duo fratres, Deſalces & Gala: Deſalce geniti Capuſa & Lacumaces. *Liv. lib. XXIX. c. 29.* Gala Maſſaniſſæ pater eſt. *Liv. ibid. & lib. XXIV. cap. 48.*

MASSANISSÆ admodum adoleſcens eâ indole fuit, ut ſtatim appareret regnum ſuum opulentius facturum; Syphacen, *pro Carthaginenſibus* militans, magno prælio devicit. *ibid. c. 49.* Sed & Romanos, bellum in Hiſpaniâ gerentes, ducibus *P. & Cn. Scipionibus* (quorum ille *Africani* majoris *pater*, hic *patruus* erat) egregiè vexavit; Pœnorum eorundem caſtra ſecutus. Dies noctesq; infeſtus aderat, ut non

vagos

vagos tantùm, procul à caſtris, lignatum pabulatumq; progreſſos, exciperet; ſed ipſis obequitaret caſtris, invectusq; in medias ſæpè ſtationes, omnia tumultibus impleret. *Idem Liv. lib. XXV. c. 34.* Sed pòſt *infeſtus Carthaginenſibus* redditus, operam navavit Romanis tàm ſtrenuam; ut nemo externus magis adnixè rem illorum adjuverit: Certè *ut Carthago* frangeretur & *extingueretur, hujus potiſſimùm operâ effectum eſt.* Cauſam odiorum fuſiùs exponit *Idem lib. XXIX. c. 29. 30. & ſeqq.* Romani virtutis ac fidei memores, tùm maximis honoribus affecerunt eum; tùm ampliſſimo *Syphacis regno* (quod in poteſtatem illorum venerat) *donârunt. Salluſtius in Jugurthino cap. 5. & Liv. lib. XX. c. 44.* Neque ob id beneficiarium ſuum eſſe volebant, ſed legem tulerunt; quâ Maſſaniſſæ ſolutam libertatem ab imperio ſuo tribuerunt. *Valer. lib. VII. c. 2. ex. 6.* Hujus tàm incluti muneris memoriam ad ultimum vitæ finem, longâ ſenectute donatus, conſtantiſſimâ fide perduxit: Romanos *in Hiſpanicis bellis*, quamvis ipſe domeſtico premeretur, quàm ſolicitè juvit. *Idem Valerius lib. IV. c. 2. ex. 13. ext.* Jamjam moriturus, uxori liberisq; præcepit, expectarent in dividendo regno ſuo *Scipionis Æmiliani arbitrium*; unum in terris populum Romanum, unam in populo Rom. Scipionis domum ſeſe noſſe. *ibid.* Ad centeſimum ferè annum pervenit. *ibid.* Regni ſpatium 60. annis emenſus. *Idem lib. VIII. c. 13. ex. 1. Plin. lib. VII. c. 48. Polyb. in Excerpt. Peir. p. 174.* Robore admirabilis, qui *nullo imbre, nullo frigore adduci potuit, ut caput tegeret:* Ubi ſtandum eſſet, *in eodem veſtigio*

totum diem perſtabat; non antè moto pede; quàm conſimili labore juvenes fatigâſſet: Ætatis anno 86. filium generavit. *Epitoma Liv. 50. Valer. & Polyb. d. l. Plin. lib. VII. c. 14.* Qui Methymannum, vel Mathumannum, ex correctione *Salmaſii ad Solini cap. 1.* Stembalem *Polybius*, Maſtanaban *Appianus in Lybico*, Maſtanaman *Zonaras*, Stemban *Suidas* vocat. Sed & præter hunc *quinquaginta quatuor filios* habuit. *Valerius lib. V. cap. 2. ex. 13.* Unde miratur *Idem lib. IX. cap. 13. ex. 1. ext.* Maſſaniſſam ſalutem ſuam *cuſtodiâ canum* vallâſſe: *Quo tàm latè patens*, ait, *imperium? quo tantum liberorum numerum? quo denique tam arcta benevolentia conſtrictam Romanam amicitiam; ſi ad hæc tuenda nihil canino latratu ac morſu valentius duxit?* E filiis memorantur Micipſa, Guluſſa, & Manaſtabal. *Salluſtius in Jugurth. cap. 5.* Masgaba, *Liv. lib.* XLV. *c. 13.* Miſagones, *Idem lib.* XLII. *c. 20. & c. 62. lib.* XLV. *c. 14.* Muſicanes, *Liv. lib.* V. *cap. 1. ex. 1.* Maſſugradâ (è quo Dabar natus eſt, *Salluſt. in Jugurth. c. 103.*) filia, è quâ Asdrubalus, *Appianus in Punic. Epit. Liv. 50.*

MICIPSA, regni hæres, *Romanos juvit* in bello Numantino. *Salluſtius in Jugurth. c. 7.* Moriturus *Jugurtham*, Manaſtabalis fratris filium nothum, adoptavit; & teſtamento, cũ duobus filiis, Adherbale & Hiempſale, hæredem inſtituit. *ibid. c. 9.* Sed JUGURTHA poſt Micipſæ mortem agitatur regni cupiditate, utrumq;, quamvis patrueles & fratres adoptivos

optivos ſuos, interficit; nihil veritus populum Romanum, quorum in tutelâ regnum erat. *Hinc* ortum illud *bellum* celeberrimum, quod *Jugurthinum* dicitur. Sed *captus* denique *Jugurtha*, & in triumpho ductus eſt à *C. Mario*, A.M. 3846. ab V. C. 649. ipſis Calendis Januariis. Vide *Pighium in Annal. tom. III. p. 150.*

Sed tunc ſtirpi *Maſſaniſſæ* ablatum regnum non eſt: *Numidiæ* namq; Rex, poſt annos viginti reperitur HIARBAS, qui (quòd Cn. Domitium proſcriptum juvaret) à Cn. Pompejo, Sullæ juſſu, debellatus & interemtus eſt. *Epitom. Livii 89. Plut. in Pomp. p. 624. Auctor de Viris Illuſtribus c. 77. Eutrop. lib. V.* Regnum à Pompejo datum HIEMPSALI, quem *Sigonius ſcholiis ad epit. Liv. 89.* pntat dicti *Hiarbæ filium* eſſe; ſed ei minimè ſubſcribimus. Malim tùm propter alia, tùm propter temporis rationem (quæ generationum intervalla diligenter attendere nos jubet) accedere *Valeſio ad Exc. Diod. Sic. p. 60*, qui putat *Micipſæ filium*, Micipſæ nepotem, Maſſaniſſæ pronepotem: Habuit enim Micipſa, Maſſaniſſæ filius, præter Adherbalem & Hiempſalem, à Jugurthâ interfectos, alium *cognominem natu minimum*; qui "omnium Numidiæ Regum clementiſſimus, accerſi- "tis è Græciâ viris doctiſſimis, cùm omnibus diſcipli- "nis, tùm maximè philoſophiæ operam in eorum "contubernio impendit; atque ita in regno ac phi- "loſophiâ conſenuit; ut eſt apud *Diod. Sicul. in Exc.* "*Peir. p. 387.*

Ut autem à Micipsâ poſteriores hoſce Reges credam, facit locus *Strabonis, lib. XVII. p. 833.* ubi ait,

ditionem, Carthaginensibus subditam, Romanos in provinciæ formam redegisse; nisi quòd Massanissæ partem tradiderunt, ejusq; posteris, à Micipsâ genus ducentibus. Qui Micipsæ posteri, nisi *Micipsa junior, Hiempsal* & successores ejus? Hiempsalis verò præter *Plutarchum l. c.* meminit Cic. *in secundâ contra Rullum c. 22. & in eâ contra Vatinium c. 5. Appianus lib. I. Civ.* Adde *Plutarchum eundem in Mario p. 428, 429.*

Hiempsalem excepit JUBA filius, *Dio lib. XLI. p. 172.* Hic est, qui à partibus Pompejanis stetit, ac *victus est à Jul. Cæsare* Dictatore, singulari *cum Petrejo* certamine congressus est; ita, ut alter alterius manu caderet. *Seneca de Provid. c. 2. Dio lib. XLIII.* Sed *Appianus* auctor est, Petrejum interfectum esse à *Jubâ*, & hunc à servo. Incidit hæc Jubæ clades & mors in A. M. 3904. Tùm regnum ejus in *provinciæ formam* redactum est.

Sed Augustus Imperator JUBÆ filio regnum paternum restituit. *Dio lib. LI. p. 454.* Eidem *in matrimonium* data *Cleopatra*, Antonii & Cleopatræ filia. *Sueton. in Calig. c. 26.* Nihilominus idem Augustus pro restituto paterno regno, Getuliæ quædam, cum Bocchi Bogudisq; ditionibus, postea dedit, hoc est, A. M. 3925. A. V. 728. *Idem Dio lib. LIII. pag. 514.* Fuit hic Rex *historicus* longè *florentissimus*, cujus libri, passim laudati veteribus, cum magno literarum detrimento, perierunt.

Ex eo & Cleopatrâ natus PTOLEMÆUS, quem *C. Caligula*, nobilissimorum virorum carnifex, ob divitias, quas possidebat, interfecit; quamvis consobrinus

sobrinus esset. *Dio lib. LIX. p. 659. Sueton. d. l. Seneca l. de Tranquillitate animi, c. 11.* Quisquis vir erit, notabit hos perpetuos illustrium regnorum & Regum exitus; *serios me hercle sapientiæ modestiæq; magistros!*

CAPUT XIV.

Reges & *res populi* Romani *quàm brevissimè recensentur, usque ad tempora Monarchiæ.*

ANtequam Cæsarum catalogum recensemus, pauca quædam de statu populi Romani altiùs repetenda sunt; quod nî fiat, tyronem ἐν σκότῳ βέμβεδru, hoc est, in tenebris repere necesse est. Româ conditâ, quod notum, à Romulo & Remo (factum id A. M. 3198, regnante apud *Medos Articâ*) regius status populo placuit. *Dionys. lib. II. c. 4.* Ex quo loco *originem legis regiæ* nobis exsculpere volunt viri docti, successu minùs felici.

Hinc ROMULUS SYLVIUS (cujus majores suprà dedimus) NUMA POMPILIUS, Pomponis Pompilii filius (*Liv. lib. XL. c. 29. Dion. lib. II. c. 59.*) TULLUS HOSTILIUS, Hosti filius (*Macrob. lib. I. Saturn. c. 6.*) Hosti & Hersiliæ nepos (*Macrob. d. l. Aurelius Victor in Romulo. Dionys. Halicarnass. lib. III. c. 1. Liv. lib. I. c. 22.*) ANCUS MARTIUS (quem Numæ Martii filium, Numæ Martii nepotem, M. Martii pronepotem voluit *Pighius*, *Sigonius*, & *Goltzius*; sed quam assertionem alibi examinabimus) L. TARQUINIUS PRISCUS, Demarati filius, è Bacchiadarum, hoc est, ipsius Herculis posteritate (*Dionys. Halicarnass. lib. III. c. 59. Liv. lib. I. cap. 34.*

Strab.

Strab. lib. V. p. 219. & lib. VIII. p. 338. Plin. lib. XXXV. c. 3. & 12. Tac. lib. XI. Ann. c. 14.) & SERVIUS TULLIUS, S. Tullii Corniculani & Ocrisiæ filius *(Dionys. Halic. lib. IV. c. 1. Liv. lib. I. c. 39. Valer. Max. lib. III. c. 4. Auctor de viris illustribus in Tullio, Plinius lib. XXXVI. c. 27.)* Hi *sex*, inquam, regnârunt usq; *ad illud tempus, quo Cyrus Babylonicum imperium destruxit*; & sub istis adeò crevit Roma, ut, cùm Servius Tullius *primum lustrum* conderet, suprà *octoginta quatuor millia septingentos* in Censoriis tabulis repertos scribat *Dionys. lib. IV. c. 26.* L. TARQUINII SUPERBI, qui regnum scelere invasit, L. Tarquinii Prisci nepotis (vide notas *Flori lib. I. c. 7. §. 2.)* ultimi Romanorum Regis, initium incidit in A. M. 3417, cùm jam *Cyrus monarchiam* suam stabiliviſſet.

Eo cum liberis pulso, L. JUNIUS BRUTUS populum in libertatem asseruit; ut deinceps, loco Regum, in singulos annos Coss. crearent. Quam potestatem mutationes quædam interruperunt; sed non diu: Nam Dictaturæ ad tempus sumebantur. Decemviri circa A. V. 302. A. M. 3500. *(regnante* apud Persas *Artaxerxe Longimano)* legum ferendarum causa summâ cum potestate creati (cùm dominationem contra leges retinerent) *tertium intra annum* dejecti sunt. Tribuni autem militum Consulari potestate circa A. V. 309; A. M. 3507, primùm instituti, non processerant ultra A. V. 386; quo *ultimi creati* sunt. Et tamen intermedio quoque tempore sæpiùs, & aliquando plures per annos *continua Consulum comitia* habebantur.

Tempore

Tempore autem illo, quo *Persæ* rerum in *Oriente* potiti sunt, usque ad initium Alexandri M. Romanorum res bello gestæ præcipuè fuerunt hæ: *Pulsi* in æternum *Tarquinii*: *Porsennæ obsidio* fortiter tolerata: *Latinorum* exercitus ad lacum *Regillum* cæsus: Susceptum *cum Volscis bellum*, & licet fortuna aliquoties nutâsset, *cæsis* eo bello *306. Fabiis*; ad ultimum tamen penes Romanum confecti belli gloria stetit. Eâdem fortunâ fracti *Æqui* & *Sabini*: *Fidenæ* captæ: *Vejentum* urbs *decennali* bello expugnata; sed mox ad *Alliam* afflictæ res, *occupata* urbs *à Gallis*. Nihilominus velut ex inferis emersit populus Romanus, fortunâ seminante discordias inter victores. Tum rursus arma prosperè sumpta contra *Volscos*, *Æquos*, & *Praenestinos*: *Galli*, *Samnites*; & alii haud semel prostrati. Breviter, à regifugio usque ad A. V. 419. A.M. 3620. (quo *Darius Codomannus* interfectus est) populus Rom. *quater & quinquagies* de vicinis hostibus *triumphavit*. Imò resp. tantarum virium tùm fuit, ut *Liv. lib. IX. c. 17. & seqq.* æstimatâ *Romanorum* & *Alexandri Magni* potentiâ, tandem concludat; si Alexander in Italiam trajecisset, non tàm facilem victoriam de populo Romano futuram fuisse.

Post mortem Alexandri, quæ Romanis bella fuerint, *Besoldus* explicavit *in Synopsi majore cap. 14.* Nec habeo, quod addam; imò contraham in pauca. E validissimis nationibus & populis (quos *intra Italiam* subegere) fuerunt *Samnites*, *Hetrusci*, *Lucani*, *Bruttii*, *Tarentini*, *Sassinates*, *Picentes*, *Sallentini*, *Messapii*. Extra Italiam *Siculi*, *Corsi*, *Sardi*, *Illyrii*, *Pœni*, *Græci*,

Græci, Istri, Dalmatæ, Baleares, Thraces, Cilices, Galli & Hispani. Reges victi vel capti, *Pyrrhus*, quem Hannibal (nullâ mentione Alexandri M. factâ) præcipuè commendavit; & post illum *Hiero*, *Syphax*, *Philippus*, *Antiochus M.*, *Perses*, *Gentius*, *Betultus*, *Jugurtha*, *Mithridates*, *Tigranes*; quos jam suprà recensuimus. *Triumphos* à temporibus *Alexandri M.* usque ad Dictaturam *Cæsaris* populus Rom. vidit *184.*

Ita cùm ad summum venisset Respublica, de statu sanctitatis & virtutis præceps data est. Nec opus, ut de re notissimâ verba faciam; Sciunt enim, qui *Sallustium in Catil. Florum lib. III. c. 12.* & alios legerunt. Hinc seditiones & bella civilia: Nec aliud remedium discordiarũ fuit, quàm si ad unius flagra deducerentur omnes. Monarchiam autem sicut *C. Julius Cæsar* metatus est, ita *Augustus* stabilivit, & adamantinam effecit. Quin sub hoc ipso *Ægyptus, quarta Monarchiæ Macedonicæ pars*, imperio Romano cessit: Ut multi Romanæ Monarchiæ initium hinc ordiantur; quod etiam nos fecimus in *Historiâ Imperii Romani, quam proximè continuaturi sumus.* Sed aliis *C. Julium Cæsarem* in Imperatorem catalogum recipere placuit, quos Besoldus sequitur; neque hîc ab illo recedere nobis placet.

CAJUS JULIUS CÆSAR.

Caji Cæsaris genus. Dies *pugnæ* Pharsalicæ. *Cæsar contra vulgatas calumnias breviter defenditur. Iudicium viri maximi de eodem.*

Nobili-

NObilitatem generis antiquam suprà jam ostendimus: Continuam majorum seriem per monumentorum inopiam dare non possumus. Atavus *L. Julius*, quos magistratus gesserit, incertum est; nomen è descriptione posterorum Capitolinâ novimus. Abavus *Sextus Julius Cæsar*, Prætor A. V. 547. Siciliam sortitus est. *Liv. lib. XXVII. cap. 23. 24.* Proavus *Sex. Julius Cæsar*, Consulatum gessit A. V. 596, collegâ L. Aurelio Oreste. Avus *C. Julius Cæsar*, Martiam, ab Anco Martio Rege oriundam, uxorem habuit. Pater *C. Jul. Cæsar*, Pisis (dum manè calcearetur) nullis evidentibus causis, nulloq; manifesto morbo, exanimatus est. *Plin. lib. VII. c. 53.* Patruus *Sext. Julius Cæsar*, Consul, A.V. 662, collegâ L. Martio Philippo. Reperiuntur & *L. Julius Cæsar*, & *C. Julius Cæsar Strabo* orator, L. Cæsaris filii; quorum ille Consul A. V. 663, collegâ P. Rutilio Lupo: Uterque occisus bello civili Mariano. Hi *Cajo Cæsari*, patri Dictatoris, *fratres patrueles* fuerunt. Nullos de hoc genere fumos nos vendidisse, sciunt illi, qui tabulas Capitolinas & nummos Cæsarum apud *Goltzium in Fastis, Ursinum in gente Juliâ* consulueĕrunt.

Natus autem C. Julius Cæsar Dictator, A.M. 3850, A.V. 653, anno primo Olympiad. 170. *Phlegon apud Scalig. p. 339.* Diem fuisse tradunt quartum Iduum Quintilis. Consulatum adeptus est A. V. 694, collegâ M. Bibulo. *Pompejum* A. V. 705, hoc est, A. M. 3902. ad Pharsalum *vicit*, a. d. 13. Calend. Sextiles; quem diem, *ob extinctam libertatem* populi Romani *valdè memorabilem*, ignoravit *Onuphrius*.

At

At nos hodiè ſcimus è Calendario veteri apud *Gruterum Operis Æterni p. 133.*

Poſt victoriam inſolentiorem factum, & tyrannica multa patrâſſe, ait *Beſoldus in Synopſi majore*, propter ea, quæ *Suetonius* refert *in Cæſare, c. 76. 77. 78.* „ Imò propter multitudinem ita judicantium. Eſt „ enim (pace tanti nominis dixerim) ex illo genere „ Scriptorum, qui ſequiùs eunt; non quâ eundum „ eſt, ſed quâ itur. Quod ſi conſidero Conſulum, Proconſulum, aliorumq; ſuperbiam & immanitatem; omnia Cæſaris, cum illis collata, ne apparere quidem videntur. De honoribus divinis, quos decerni ſibi paſſi ſunt, vide *Caſaub. ad Sueton. Auguſtum cap. 52.* De immanitate ac crudelitate illorum ipſorum, quos Cæſar adverſarios habuit, audite quæſo *Ciceronem lib. IV.* ep. 14: *Si ii viciſſent, ad quos acceſſeram* (hoc eſt Pompejani) *intelligebam tamen & iratorum hominum, & cupidorum & inſolentium, quàm crudelis eſſet futura victoria.* Et item *lib.* IX. ep. 6: *Crudeliter otioſis minabantur* (nota hîc diſſimilitudinem Cæſaris, qui, ut eſt apud *Suet. in Cæſ. c. 75.* medios & neutrius partis ſuorum ſibi numero futuros pronunciavit) *eratque iis & tua inviſa voluntas & mea oratio.* Denique *lib. VII.* ep. 3: *In bello rapaces, in oratione ita crudeles; ut ipſam victoriam horrerem &c.*

Valdè premere ſe putant Cæſarem, objiciendo ſcelus armorum in rempublicam. Quæſo vos, an per illum ſtetit quieſcere? pacem voluit, non impetravit. En rurſus *Cic.* Pompejanum *lib. IV.* ep. 1: *Incideram in hominum pugnandi cupidorum inſanias.* Et *lib.* IX.

ep. 6: *Vidi noſtros amicos cupere bellum.* Adde *lib. XVI. ep. 10. lib. VIII. ad Attic. ep. 11.* & intelliges alterius partis ſummam injuſtitiam. Et quid vocatis rempublicam? nulla reſpublica fuit, antequam Cæſar Pompejum vinceret. Nec abſurdum eſt, quòd in culpam trahitis illius dictum: *Nihil amplius eſſe rempublicam, appellationem modò ſine corpore ac ſpecie.* Totum locum conſiderate, nihil aliud voluiſſe dicetis Cæſarem, niſi *republicâ corruptâ, unicum remedium eſſe dominationem unius.* Hoc idem non ex adulatione, ſed ex animi ſententiâ, ſub Auguſto & poſt Auguſtum, pronunciârunt viri rerum civilium peritiſſimi. Videte *Tacit. lib. I. Hiſtor. c. 1. & 16. lib. I. Ann. cap. 9. Flor. lib. IV. c. 3.* ex emendatione *Freinshemii.* Imò nec alia mens ipſius *Ciceronis* fuit *lib. I. de naturâ Deorum, c. 4.* Fuſiùs hæc diduximus *lib. I. Obſervationum Pomponionarum, c. 12.* Ubi ſimul probavimus illud, rempublicam fuiſſe nullam ante prælium Pharſalicum. Hoc ipſum eſt, quod paſſim dicit Romanus ſapiens: nimirum, *rempublicam non fuiſſe ibi, ubi Pompejus ſteterit*; legenda *epiſt. 104. ſub finem.*

Ut me paucis abſolvam, veneror judicium *Jul. Cæſ. Scaligeri*; qui rogatus à Gallo, quid de Cæſare ſentiret? *Non reſpondebo,* inquit. Quamobrem? *Quia,* inquit, *nolles me reſpondiſſe. Hoc tibi volo gratificari. De viro enim illo non poſſe quicquam ferè dici, quin de omnium Imperatorum, gentium omnium, laude detrahatur; neque putare ſeſe, illum fuiſſe hominem, niſi eſſet mortuus.* Refert *Johannes Bergius*, Rutenus Medicus, ſub finem *Confutationis fabulæ Burdonianæ.*

pag.424.425. Unum illum non ſuprà gentiles tantùm, ſed quàm plures Chriſtianos (*quales hodiè quidem ſumus*) collocat, & ſideribus eum inſcribit, quòd *neminem acerrimorum hoſtium poſt commiſſum prælium occidit, omnes venia proſecutus eſt; honoribus & divitiis auxit:* Unde prorſus abominabiles, qui eum occiderunt. *Gravis erat liberis ipſa beneficiorum potentia,* inquit *Florus lib. IV. c.2. §.92.* ô pulcerrimam tanti facinoris rationem! beneficiorum magnitudine Cæſar mortem meruit! Nolo plura. Nam quæ huc faciunt, jam attulimus *in Prolegomenis Hiſtoriæ Romanæ, & ad Velleji lib. II. c.72.* Reliqua verò Cæſaris petenda ſunt è *Plutarcho, Suetonio, Dione, Floro, Vellejo, Appiano, ipſo Cæſare, Sigonii & Pighii Annalibus.* Habeo præterea *de præſtantiâ C. Julii Cæſaris libros tres,* conſcriptos à *Franciſco Florido Sabino,* editosque Baſileæ anno 1540.

TRIUMVIRATUS.

ILle ipſe ſanguis, è quo libertatem *Caſſius & Brutus* fluituram exiſtimabant, libertatem extinxit. Sublato, quem tyrannum dicebant, tyrannis longè immaniſſima emerſit; *& nihil quicquam Idibus Martiis profectum eſt.* Triumviros Reipublicæ conſtituendæ ſe fecerunt C. Julius. C. F. C. N. *Cæſar Octavianus,* M. Antonius, M. F. M. N. Marcus Æmilius, M. F. Q. N. *Lepidus.* Horum facinora ſi cognoſcere aves, explicabunt *Dio lib. XLVI. & Johannes Antiochenus,* Dionis compilator, *in Exc. Peireſc. p. 799.*

Jungen-

Jungendus auctor *nobilissimus orationis*, cui titulus, *Tricipitina*; quæ *ad nummum quintum Octavii Stradæ* in universitate nostrâ habita est.

IMPERATOR CÆSAR AUGUSTUS.

Octavianus quo tempore Pompejum & Antonium *vicerit*? Alexandriam *ceperit*? Augustus *appellatus sit*? Triplex initium *Augusti*. *Ianus ter clusus, & quibus annis*? *Lipsii hallucinatio*. *Lacuna in Dione ostenditur, non animadversa* Casaubono & Scaligero. *Quintilius Varus quo tempore cæsus*? Besoldi *inadvertentia*. Virgilius & Horatius *quibus annis mortui*? Curtii *ætas incerta*. *De* Besoldo *admonitiuncula*, cautè legendum in *historia* sacra.

C. Octavius, C. F. C. N. C. PRON. C. ABN. (*Inscriptio VII. p. 225.*) natus nono Calendarum Octobris (*Sueton. in August. c. 5. Inscriptio IV. p. 175. & VIII. p. 228. & I. p. 229.*) post solem occasum, ut contra Suetonium volunt viri docti, *Casaub. ad Suet. August. cap. 5.* Post parentis mortem magnâ curâ educatus ab Atiâ matre & L. Marcio Philippo vitrico (*Nicol. Damasc. in Exc. Peir. p. 472. & seqq.*) à C. Julio Cæsare, avunculo magno, *adoptatus*; & C. Julius Cæsar *Octavianus* dictus est. Interfectores parentis lege Pedia aggreditur A. V. 710. *Vellejus lib. II. c. 69.* Sextum Pompejum Cn. F. A. V. 717. M. An-

tonium ad Actium A.V.722. ante diem quartum Nonas Septembr. vincit. Altero anno, Calendis Sextilibus, Alexandriam cepit. *Welserus lib. II. Rerum Augustæ Vindelicorum.*

A tempore *Antonii* sublati *Monarchiam Augusti* computat Besoldus, cum quàm plurimis. Sed notabis *triplex* esse *initium Augusti*, de quo *Lipsius ad Tac. lib. I. Ann. c. 9. Baronius* in apparatu *ad Annal. Ecclesiasticos, n.104.105.* Quemadmodum scilicet *tria* sunt initia *Cyri*, *duo Caroli M. Scal in Eus. n. 1456.*

AUGUSTUS primùm cognominatus est Idibus Januariis, A.V.726. Ipso septimùm, M. Agrippâ tertiùm Coss. *Casaub. ad Suet. August. cap. 7. Scal. ad Euseb. n. 1988.* Janum clusit ter, *primùm* A.V. 724. se quintùm, Sexto Apulejo Coss. *Dio* in rebus illius anni *lib. LI. p. 417.* Nummus inscriptus: IMP. CÆS. DIVI F. COS. V. IMP. VI. S.P.Q.R. Quòd in alterâ parte *statuam equestrem* Cæsaris *pacificatoris* habet, hinc explicandus est. *Secundò* A.V. 728. se nonùm, M. Junio Silano Coss. *Dio lib. LIII. p. 515.* Errat *Lipsius lib. I. Electorum c. 20.* qui hoc factum scribit in Consulatu X. Sed fortassis correxit se in editionibus novissimis; mea enim prima est. *Tertiò* vult idem *Lipsius*, clausum A.V. 730. in Consulatu Augusti XI. ex *Inscriptione II. pag. 149.* Dissentit *Casaub. ad Suet. Augustum, c. 22.* Lipsii gravissimus lapsus est, qui *lapidem* existimavit pertinere ad A.V. 730. cùm in eo legatur annus TRIBUNIT. POTEST. XII. Augustus enim in Consulatu XI. nondum Tribunitiam potestatem acceperat: Mihi *saxum* illud *verè saxum* est;

est; nequicquam huc facit, ob inconstantem incertamq; scripturam in linea secunda. *Casaubono* planè assentior, *tertium* fuisse *clausum circa tempus nativitatis Salvatoris nostri Jesu Christi.* Hoc è veteribus decerptum refert *Oros. lib. VI. c. 22.* Sed quòd ait *Casaubonus*, Dionem hujus rei non meminisse in rebus illius anni explicandis, prorsus ineptum est. An enim quicquam ex historiâ Dionis supereſt de anno urbis 750. *quo Christus natus* est? nihil omninò, & *triennii historia periit*, hoc est, anni *748*, quo Coss. C. Calvisius Sabinus & L. Passienus Crispinus Ruffus; & *750*, quo *Christum natum* esse, peritissimorum Historicorum & Chronologorum consensu traditum est; & quo Consulatum gesserunt L. Corn. Lentulus, M. Valerius Messallinus Cotta. Hoc cùm non observârint, *qui Dionem ediderunt*, in errores varios induxerunt maximos viros, *Casaubonum* & *Scaligerum*; sicut à nobis *in Historia Romani Imperii* demonstratum est. Atq; hæc dicenda fuerunt, quòd Besoldus historiam *Jani clusi*, velut cognitu dignam, in medium protulerit.

Sequitur apud eundem *in majore Synopsi* error, Bavarico sue pinguior. Meminit atrocissimæ cladis, quam Augustus accepit in Germaniâ, cæsi ad internecionem tribus legionibus, cum duce Quintilio Varo. Accidit C. Poppæo Sabino, C. Sulpitio Camerino Coss. hoc est, A. V. 761. Quod de *Tac. lib. I. Annal. c. 62. §. 1.* manifestum; & nos *è Dione* ampliùs demonstravimus *contra Baronium in Hist. Imperii Romani.* Baronius rejecerat in A. V. 762. Quo P. Corn.

Dolabella, C. Junius Silanus Coss. fuerunt. Sive Baronii, sive nostram sententiam sequi velis; tamen minimè admittere debes, quòd *Besoldus* ait, *hujus Quintilii Vari morte adeò perturbatum fuisse Virgilium, ut Horatius carmine pulcerrimo consolatus sit, lib. I. oda 24.* Uterq; *Virgilius* & *Horatius*, diu *ante* cladem Quintilii Vari *mortales reliquere*: Nam Virgilius mortuus est A. V. 734. C. Sentio Saturnio, Q. Lucretio Vespillone Coss. ante diem 10. Cal. Octobris. Auctor vitæ Virgilii *Donato* adscribitur; idemq; tempus assignavit *Hieronymus n. 1997.* Nec aliud sensit *Phlegon apud Scal. p. 341*, qui Virgilium obiisse scribit anno secundo Olymp. 290. Horatii mors incidit in A. V. 745. & Consulatum C. Marcii Censorini, C. Asinii Galli quintùm, Calend Decembris; ut nos docet *vita* illius *è vetusto codice* descripta, & publicata tùm ab aliis, tùm à *Bersmanno* & *Heinsio*. Nescio igitur, quò mens Besoldo abierit, cùm hæc scriberet? Breviter: *de alio Quintilio* capiendus est *Horatius*. Sed & ad Augusti ævum *Besoldus* refert *Quintum Curtium* Historicũ, quo nihil quicquam incertius est: Fuerunt quidem sententiæ hujus *Angelus Rocha in Bibliotheca Vaticana, Joh. Jacob. Frisius in Biblioth. Chronologica, Joh. Georg. Herbartus, Joh. Maria Catanæus*; aliter judicârunt *Rutgersius, Barthius, Pontanus*, sed omnibus diligenter expensis, tandem doctissimi viri pronunciârunt, incertum esse, quo tempore Curtius vixerit. Consulendus *Freinshemius in proleg. ad Curtium* §. 1. ubi de Curtii nomine, ætate, conditione.

Multa posthæc *Besoldus* refert *de nativitate Salvatoris*

vatoris noſtri, quæ velim *cautè legas*; conſarcinata ſunt è variis, bonis & malis. Certè, quæ *de anno nativitatis* B. Virginis ex *Nicephoro* ſcribit, parum firma nituntur baſi; quod idem monuimus *in Hiſtoriâ Imp. Rom. in A. V. 736.* Sed hæc omnia Theologis relinquimus. Cætera, quæ de Auguſto dicenda ſunt, petet ex *eadem Hiſt. noſtra*, qui volet. *Nobis in hac Monarchia propoſitum eſt ſaltem ea explicare, quorum Beſoldus meminit.*

TIBERIUS CLAUDIUS NERO.

Tiberii laudabilia & vituperanda. De Tacito ſincerum judicium, Politicum *potiùs* bonum, *quàm Hiſtoricum eſſe.* Beſoldi furtum *è Baronio.*

HUnc Beſoldus *Claudium Tiberium Neronem* dicit, & nepotem & ejus è fratre *Cl. Tiberium Druſum*; perinde ac ſi *Beſoldum Chriſtophorum* dicerem, pro *Chriſtophoro Beſoldo.* Tiberius Claudius Nero dictus eſt adhuc privatus à patre, & multis majoribus (vide *Hiſt. Imp. Rom. in A. V. 729.*) at ab Auguſto *adoptatus*, frequentiùs deſcribitur *Tiberius Julius Cæſ.* vel *Tiberius, Divi Auguſti filius.* Nummos inſpice apud *Goltzium in Theſ. c. 4. p. 34 & 35.* Hujus Principis hiſtoriam qui legunt, obſervabunt ſummam benignitatem in juvandis illuſtribus familiis. *Tac. lib. I. Ann. c. 75. §. 2. lib. II. Ann. c. 37. §. 1. & c. 48. §. 1. lib. III. Annal. c. 8. §. 2. & c. 18. §. 2.* In reſtaurandis

civitatibus terræ motu collapsis. *Tac. lib. II. Annal. c. 47. §. 3. & lib. IV. Ann. c. 13. §. 2. Joh. Antiochenus in Exc. Peir. p. 80.* In reficiendâ fide & liberandis debitoribus. *Tac. lib. VI. Annal. c. 17. §. 6.* in annonæ caritate sublevanda. *Tac. lib. II. Ann. c. 87. §. 1. & lib. IV. c. 6. §. 7.* in resarciendis damnis, ex incendio acceptis. *Vellejus lib. II. c. 120. Tac. lib. IV. Annal. c. 64. §. 2. 3.* Ut facere injuriam videatur *Suetonius in Tiberio cap. 47.* De Hortalo scio, quæ scribit idem *Tac. lib. II. Ann. c. 37. §. 1.* Sed nescio, an dignus ille fuerit liberalitate Tiberii; siquidem idem est cum illo Hortensii nepote, cujus impudicitiam notavit *Val. Max. lib. III. c. 5. ex. 4.* Eundem esse putavit *Lipsius.*

Observabunt præterea Tiberii civilitatem intra privatum modum. *Suet. in Tiberio c. 26. Tac. lib. II. Ann. c. 34. §. 5.* Generositatem singularem in repudiandis nimiis honoribus. *Suet. d. l. Tac. lib. I. Ann. c. 72. §. 2. lib. II. Ann. c. 87. §. 2. lib. III. Annal. c. 59. §. 2. lib. IV. Annal. c. 37. §. 2.* Virtutem eandem in spernendis adulationibus. *Suet. in Tib. c. 77. Tac. lib. III. Ann. c. 44. §. 5. & c. 65. §. 3. & lib. IV. c. 6. §. 2.* Patientiam in ferendis calumniis. *Suet. c. 28. Tac. lib. I. Annal. c. 47. §. 1. lib. II. c. 50. §. 2. lib. III. c. 10. §. 4. & c. 44. §. 4. lib. IV. c. 34. §. 1.* singularem humanitatem in Senatum. *Suet. c. 29. 30.* Per quem multa maxima tractari voluit. *Tac. lib. I. Ann. c. 3. §. 9. c. 6. §. 7. & lib. III. Ann. c. 60. §. 1. lib. IV. c. 6. §. 2. & c. 15. §. 3.* Imò castigavit patres, quòd cuncta curarum ad Principem rejicerent. *Tac. lib. III. Annal. cap. 37. §. 1.*

Nec

Nec deerunt ipsis exempla Justitiæ contra præfectorum avaritiam. *Suet. cap. 30. & 32. Tac. lib. IV. Ann. c. 6. §. 7. & c. 15. §. 4. 5.* In causis propriis. *Tac. lib. III. Ann. c. 8. §. 2. & c. 12. §. 5. 6. & seqq. lib. IV. c. 7. §. 1.* In causis aliis. *Tac. lib. IV. Ann. c. 22. §. 2.* Æquitatis in moderandis atrocissimis Senatorum sententiis. *Tac. lib. III. Ann. c. 51. §. 2. & c. 69. §. 1. & c. 70. §. 2. lib. IV. Ann. c. 30. §. 1.*

Habebunt studium utilitatis publicæ. *Suet. c. 33. Tac. lib. IV. Ann. c. 13. §. 1.* Et frugalitatis. *Suet. c. 34. Tac. lib. 3 Ann. c. 52. §. 2.* Abstinentiæ ab alienis opibus. *Tac. lib. III. Ann. c. 76. §. 2.* Etiam cùm hæres nominatus esset. *Tac. lib. II. Ann. c. 48. §. 1. 2.* Candoris in promovendis dignioribus. *Tac. lib. IV. Ann. c. 6. §. 3.* Constantiæ in perferendis calamitatibus. *Tac. lib. III. Ann. c. 44. §. 4.* Sanctitatis erga hostem acerrimum, quem veneno tollere noluit. *Tac. lib. II. Ann. c. 88. §. 1.*

Hæc & alia quamplura scio *Tacitum* referre ad simulationem; sed est *Senatoriæ factionis Scriptor*; quem ut egregium politicum esse confiteor, sic *bonum Historicum esse, ferè dubito.* Num enim Historico sic licet judicare, ac secundum suspiciones detorquere utilia facta in pejus; facere denique id, quod araneus solet in rosa? Fatetur *Dio lib. LVII. p. 62,* dixisse Tiberium: *Principis animum nemini cognitum esse debere.* Et *Tacitus* non semel in Tiberio notat, *quòd nemini patuerit.* Vide *lib. I. Ann. c. 11. §. 5. & c. 33. §. 4. & c. 16. §. 2. lib. IV. c. 1. §. 4.* Quomodo igitur *Tacitus* post tot annos Tiberii sensus interiores

cognitos habuit, ut ſciret omnes ſimulatæ modeſtiæ cauſas, omnes arcanos metus, omnem occultam invi-
„ diam, & omnia alia? *Non eſt homo ſcriptor hic, ſed*
„ *Deus; cui ſoli animorum noſtrorum ſecreta recluſa*
„ *ſunt: Vel certè Pythagoricâ quadam metempſychoſi*
„ *in Tacitum migravit Tiberii animus.* Non ad Scriptores ſuperioris ſeculi confugere poteſt, quos ſcit eſſe corruptiſſimos, *lib. I. Ann. c. 1. § 5.*

Nobis, qui ſimpliciores ſumus, longè videretur in publicum utilius, facta Principum, ſi tolerabilia ſint, nullâ interpretatione triſtiori additâ, memorari; quòd neceſſe ſit, Principis viros, hâc judicandi licentiâ perſpecta, omnium factorum ſuorum ſiniſtras explicationes metuere; atque ex deſperatione in atrociſſima quæq; prolabi. Quis enim *Tiberium munificum* ac moderatum imitabitur, ſi ne ſic quidem tutum cognoverit à tàm rigeroſo examine Hiſtoricorum?

De ſequioribus factis aliter judico; hæc enim exaggerare præſtat, ut ex poſteritate & infamia metus ſit. Idem *Tac. lib. III. Ann. c. 65. §. 1.* qualia ſunt *Tiberii* nimius *favor erga Sejanum*, & libidines inauditæ, & permiſſa accuſandi rabies; quæ qui excuſare velit, non homo, ſed beſtia videri meritò poteſt.

Hoc unum addo de Tiberio, videri Romanos *contumacia* ſua *crudeliorem* aliquantò effeciſſe. Vide *Tac. lib. I. Ann. c. 6. §. 6. & c. 72. §. 6.* De *Agrippina*, cujus domum afflixit, res certa eſt, ferociſſimam contra Principem fœminam fuiſſe. *Tac. lib. I. Ann. c. 33. §. 5. lib. II. c. 72. §. 1. lib. IV. c. 52. §. 3.* At tum locum habet, quòd Alexander M. apud *Curt. lib. VIII. cap. 8.*

cap. 8. §. 8. ait: *Regum ducumq; clementia, non in ipsorum modò, sed etiam in illorum, qui parent, ingenita sita est; obsequio mitigantur imperia, ubi verò reverentia excessit animis, & summa imis confundimus; vi opus est, ut vim repellamus.*

Atque hæc hactenus libertate indubiè majore, quàm nonnulli vellent; *qui veritatem volunt esse, quicquid amor partium suadet.* Longè aliter judicarent, si penitiùs introspicerent mores Senatorum, mentiendi libidinem, totius imperii statum; æternùm sanè futurum, si ad illud gubernandum *Tiberii prudentiam* attulissent omnes. Imò si cogitare vellent, quàm justas haberent causas recedendi à Scriptoribus *Senatoriæ factionis*, verè impiis atque blasphemis. *Tiberius de* recipienda *Christiana religione cogitârat*, & ad Senatum retulerat; sed restiterunt omnes animo sceleratissimo; quod Scriptores è Christianis fide dignissimi referunt. Faveat ergo Senatui, qui volet. *Tacitum Christiani nominis deterrimum hostem*, religiosè colat; nos liberè pronunciamus, aurum mentiri potiùs, quàm aureum esse; & animum non tàm Tiberianum nobis depingere, quàm suum.

Cætera Tiberii exsequor *in Hist. Imp. Rom.* De *Besoldo* notabis hoc, *historiam Sejani* in Synopsi majore non suis *verbis* referre, sed *Baronii*; quem exscripsit in *A. C. 33. n. 47*, ut & alibi sæpiùs. Et quamvis aliquando nominare soleat, tamen id tàm subdolè facit, ut nescias, quæ *Baronii*, quæ *Besoldi* sunt. Qui laudare potest *aliena spolia sub suo titulo* dedicantes, is æquo animo feret hanc *apem* nostram, *an fucum?*

CALI-

CALIGULA.

Caligulæ parentes & avi. Tempus, quo imperium accepit, & occisus est. De eodem Senecæ *judicium.*

C. CÆSAR AUG. GERMANICUS semper hic dicitur in nummis & inscriptionibus, *nunquam Caligula*; quem in castris sic appellaverant. *Tac. lib. I. Ann. c. 41. §. 4.* Pater Germanicus Cæsar, notissimus heros. Avus primus Nero Claudius, Drusus Germanicus, frater Tiberii. Avia paterna Antonia Augusta, ut appellat *Inscr. IX. p. 236.* M. Antonii Triumviri filia; vide *Lipsium ad Tac. lib. III. Ann. c. 3.* Mater Julia Agrippina, *Inscr. VII. & VIII. p. 238.* Avus maternus M. Vipsanius Agrippa; avia materna Julia, Augusti filia; *Inscr. IV. p. 237. vid. Lipsium in Stemmate Augustæo.*

Successit A. V. 789. Cn. Acerronio Proculo, C. Pontio Nigrano Coss. Occisus est A. V. 793. Q. Pomponio II. iterùm, Cn. Sentio Saturnino Coss. ante diem 9. Calend. Febr. Verè de hoc *Seneca Consolatione ad Polyb. c. 36: Excerpendum hunc è Cæsarum numero, ut qui in exitium opprobriumq; humani generis editus sit.*

CLAUDIUS.

Claudius fatuus *Princeps.* Barthii *varius conatus. Ioh. Antiocheni locus è Dione. Claudii bellum*

bellum Britannicum, *& mors in quos annos incidant?*

HIc Caligulæ patruus, in nummis & inſcriptionibus TI. CL. DRUSI F. CÆS. AUG. GERMANICUS, plerumq; deſcribitur. *Non malè* de eo *Beſoldus*, ambiguum eſſe *crudelitate* ne an *ſtultitiâ* magis fuerit dedecoratus. At *Barthius lib. VII. Adverſ. c. 1. & lib. LIV. c. 13*, ſapientibus Principibus annumerat è *Joh. Sarisberienſis Policratico lib. VIII. c. 10.* Quod *artificium è ſtultis faciendi ſapientes*, meritò riſit *Cl. Reineſius* noſter; qui docuit ex *Agellii lib. I. c. 10.* Sarisberienſem loqui de *C. Jul. Cæſare.* An fortaſſis pro Barthio facit illud *Joh. Antiocheni in Exc. Peir.* pag. 805: *Claudius, Romanorum Imperator, animi bonis non deſtituebatur.* Quod ſurreptum eſſe *Dioni*, patet è *lib. LX. p. 665.* edit. Leuncl. At ſi pergere volet lector, animadvertet, *fatuum eſſe laborem profatuo.*

Annus, quo *Claudius in Britanniam* trajecit, nulli tentatus *poſt Jul. Cæſarem* (errant, qui aliter ſentiunt, *Caſaub. in Suet. Claud. c. 17.*) fuit ab V.C. 795. Quo Conſulatum inierunt ipſe Claudius tertiùm & L. Vellejus. De hac expeditione præcipuè videndus *Camdenus in Britannia p. 321. 342. & ſeqq.* Et poſt hunc *Scal. ad Euſ. n. 260.* Mortuus eſt Claudius A. V. 807. ante diem 3. Idus Octobris, M. Aſinio Marcello, Marco Aciolo Aviola Coſſ. *Caſaub. ad Suet. Claud. c. 45.*

NERO.

Neronis falſa ὀνοματοθεσία in Beſoldo. Quo-

modo

modo is nomina mutârit? Ejus genus. Memorabiliora ſuis annis notata. Nummus Richterianus. *Neronis mors.*

DOMITIUS NERO à Beſoldo dicitur; quod & alii faciunt, ſed perperam; nam cùm *Nero* diceretur, deſiit vocari *Domitius.* Ægerrimè tulit (cùm adoptione in familiam *Claudiam* & nomen *Neronis* tranſiiſſet) *Domitium* ſeſe ſalutatum à Britannico. *Tac. lib. XII. Ann. c. 41. §. 5.* Sic igitur res habet: Ante adoptionem dictus eſt L. Domitius Ahenobarbus. Idem *lib. XI. c. 11. §. 4.* à majoribus ſcilicet; nam parentem habuit *Cn. Domitium Ahenobarbum,* quem commendat *Vellejus lib. II. c. 72.* Vituperat *Suet. in Nerone, c. 5.* Avum *L. Domitium Ahenobarbum,* de quo *Tac. lib. IV. Ann. c. 44. §. 1. Suet. c. 4.* Proavum *Cn. Domitium Ahenobarbum,* de quo *Tac. ibid. §. 2. Vell. d. l. Suet. c. 3.* Abavum *L. Domitium Ahenobarbum,* C. Jul. Cæſaris Dictatoris acerrimum hoſtem; qui Porciam, Catonis ſororem, in matrimonio habuit. *Plut. in Cato. min. Suet. c. 2. Cic. lib. XIII. ad Atticum ep. 36. & 47. Nicol. Damaſc. in Exc. Peir. p. 476.* Atavum *Cn. Domitium Ahenobarbum,* Pontificem maximum, Coſ. A. V. 657. De quo *Valer. lib. IX. c. 1. Suet. in Nerone c. 2.* Tritavum *Cn. Domitium Ahenobarbum,* Coſ. A. V. 631, qui Allobrogas vicit. Vide ibi *Faſtorum interpretes.*

At adoptatus, NERO CLAUDIUS DRUSUS GERMANICUS dictus eſt, ut patèt ex *Inſcr. IX. & XI. p. 236.* Imperator deniq; factus NERO CL. CÆS. AUG. GERMANICUS dici voluit,

ut

ut è quàm plurimis nummis, & inſcriptionibus manifeſtum eſt. Eidem mater *Julia Agrippina*, Germanici Cæſaris & Juliæ Agrippinæ filia, Caligulæ ſoror, *Inſcr. IX. p. 236.* Adde *Lipſ. in Auguſtæo Stemmate.*

Ex ſceleribus ſuis & *parricidio* notior Imperator hic eſt, quàm ut memorari debeat. Janum terrâ mariq; cluſit A. V. 810. Se tertiùm, Val. Meſſalâ Coſſ. *Lipſ. lib. II. Antiq. Lect. c. 8.* Matrem interfecit A. V. 811. C. Vipſanio Aproniano, C. Fontejo Capitone Coſſ. *Scal. ad Euſeb. n. 274.*

Quinquennale ludicrum inſtituit ad morem Græci certaminis A. V. 812. Se quartùm, Coſſo Lentulo Coſſ. *Tac. lib. XIV. Ann. c. 2. §. 1.* Meminit *nummus æreus*, quem poſſideo dono *Magnifici Viri Dn. Georgii Richteri, Univerſitatis hujus Procancellarii benè merentiſſimi*; in cujus alterâ parte *Neronis imago*, cùm inſcriptione: IMP. NERO. CÆS. AUG. In alterâ conſpicitur *menſa, ejuſq; impoſita corona & lebes*, cùm inſcriptione: CERT. QUINQUE. ROM. CO. S. C. Hoc eſt: *Certanam quinquennale Romæ conſtitutum Senatusconſulto.*

Britannos ingenti prælio vicit, duce *Suetonio Paullino*, A. V. 813. C. Cæſonio Pæto, C. Petronio Sabino Turpiliano Coſſ. *Camdenus in Brit. pag. 347.* Romam *inflammâſſe* dicitur A. V. 815. L. Virginio Ruffo, C. Memmio Regulo Coſſ. *Baronius in A. C. 66. Caſaub. ad Suet. Neronem c. 38.* Et in hunc annum incidit *atrociſſima perſecutio* Chriſtianorum. *Scal. ad Euſeb. n. 284.* Simonem *Magum in amicitiam* recipit A. V. 818. C. Lucio Teleſino, C. Suetonio Paul-

lino

lino Coss. *Baronius in A. C. 68, n. 14.* Eodem anno *Isthmum perfodere* conatus est, *ibid. n. 33.* & bellum *Judaicum* exarsit, *ibid.* & *Corbulo occisus* est, ut refert *Xiphilinus.* A Senatu hostis judicatus semetipsum interficit, quanquam ægrè, A. V. 820. C. Silio Italico, M. Galerio Trachalo Coss. ante d. 8. Idus Jun. *Casaub. ad Suet. Neronem, c. 59.*

SERVIUS SULPITIUS GALBA.

Besoldi *negligentia in nominando Galbâ. Rejecta* Ursini *conjectura.* Plutarchi *error. Item* Casauboni. *Galbæ & Pisonis mores.*

SErgium *Sulpitium Galbam* Besoldus dicit corruptissimè, quasi fuerit è *Sergiis*, Trojanâ gente; cui *dedecus* indelebile *Catilina* inussit. Parum interesse putant multi, quo quisq; nomine appelletur; sed hos ego mitto ad *Reinesium lib. I. Var. c. 25.* Privatus adhuc L. SULPITIUS GALBA vocatus est, ut ait *Suet. in Galba, c. 4.* & hinc explicanda eburnea tessera, in qua legimus: L. SULP. L. SULLA, scilicet Coss. quam *Ursinus ad Tac. lib. VI. Annal. c. 15.* non satis intellexit, creditq;, Galbam nostrum *duobus prænominibus* simul ussum; quod de aliis Sulpitiis verum est, de nostro falsum. Nam cùm *Lucius* diceretur, *Servii* prænomen non usurpavit; & cùm imperio Romano accepto, SERV. SULPITIUS GALBA dici vellet, prænomine *Lucii* abstinuit; ut apertè docet *Suet.* Fuit autem *Servii* prænomen *Sulpitiis omnibus*

tàm

tàm familiare, ut *Galbam è Serviorum gente* oriundum ſcripſerit *Plut. in ejus vita.* De antiquâ Sulpitiorum nobilitate dicam in *Hiſt. Imperii Romani.*

Noſter Imperium accepit A. V. 820, & anno ſeq. ante d. 4. Idus Jan. *(Tac. lib. I. Hiſt. c. 18. §. 1.)* adoptavit L. Calpurnium Piſonem Licinianum *(Dio lib. LXIV. p. 730.)* filium M. Licinii Craſſi Frugi è Scriboniâ. Quem Craſſum Frugi *Lipſius ad Tac. lib. I. Ann. c. 14.* malè confundit cum M. Craſſo Coſſ. A. V. 816. Ille namque cum uxore *occiſus* eſt à Claudio. *Sen. in Apocolocyntoſi*, cujus locum idem *Lipſius ad d. l. c. 48.* peſſimè accepit: Hic à Nerone interfectus eſt, ſuperioris filius, Piſonis Liciani frater. *Tac. lib. I. Hiſt. c. 48. §. 2.* Ita Scriptores conciliandi, quamvis turbet *Plutarchus*; qui Piſonem Licinianum, filium Craſſi & Scriboniæ facit, à Nerone occiſorum. Id falſum eſſe non diffitebitur, qui *Senecam* teſtem potiorem & σύγχρονον audiet. Cæterùm de hoc Piſone loquitur *Spartianus in Peſcennio Nigro* p. 77: *Inde quod latet VINDEX, quod Piſo neſcitur.* Caſaubonus ad illum locum, *p. 15.* capit de *C. Piſone*, qui in conjuratione adverſus Neronem deprehenſus interiit; quod abſurdum eſt. Sermo Scriptori de iis, qui Cæſares vel Imperatores deſignati, dignitati ſuæ non diu ſuperfuerunt. Hoc de Piſone Liciniano verum eſt: Nam adoptatus à Galbâ, Cæſaris dignitatem accepit, quod de C. Piſone dici non poteſt; quem neque Princeps, neque Senatus, neque miles vel Cæſarem vel Imperatorem fecit; quamvis eò conſilia ſua direxiſſet, ut fieri poſſet.

Occisus est autem Galba cum Pisone suo, dicto A. V. 821. a. d. 18. Calend. Febr. Vide præter *Fastos Onuphrii & Goltzii Casaub. ad Suet. Galbam cap. 33.* Judicium de Galba reperies apud *Tacitum d. lib. I. Histor. c. 49. De Pisone c. 14. §. 4. c. 15. §. 2. & 4. c. 17. §. 1. c. 48. §. 1. & 2.* Breviter: Galba nobilis & dives *modestiâ & justitiâ* in administrandis provinciis, ac *laude militari* clarus, major privato videbatur, dum privatus fuit; & omnium consensu capax imperii, nisi imperâsset.

Piso nobilis, gravis, fortunæ adversitatibus in virtute magis magisq; confirmatus, cùm adoptaretur, nullum præ se mutati vultus, animiq; tulit signum; quod imperare posset magis quam vellet. Uno verbo, μεγαλόψυχος.

OTHO.

Besoldi *lapsus superiori similis. Othonis genus. Splendidi Equites.* Tacitus & Suetonius *conciliantur.* Eutropii *oscitantia.* Othonis *mores & interitus, à veteribus laudatus.*

HUnc quoque *Silvium Othonem* in utrâq; Synopsi malè describit *Besoldus*; cùm debuisset *M. Salvium Othonem.* Numi Græci M. ΣΑΛ. ΟΘΩΝ. ΚΑΙΣΑΡ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ut taceam Scriptores quàm plurimos.

Quod ait Besoldus, splendidis majoribus ortum, scire debes è *Tac. lib. II. Hist. c. 50. §. 1. & Suet. in Othone c. 1.* Patrem, *L. Salvium Othonem*, Consularem,

larem, & inter Patricios allectum; avum *M. Salvium Othonem* Prætorium fuisse.

Sed de materno genere Scriptoribus non satis convenire videtur. *Tacitus* maternum genus *impar* vocat; sed *Suetonius* matrem Othonis, Albiam Terentiam, *splendidissimam fœminam* appellat. Abest quidem epitheton istud in quibusdam editionibus, in aliis ut suspectum asteriſco notatur: Me tamen nihil offendit. Et puto utrumq; verbum dicere *Tacitum* & *Suetonium*, Albia Terentia indubiè splendido equite nata est: Fuerunt enim, qui *splendidi, illustres*, & *insignes* dicerentur, habentes censum & spem senatoriæ dignitatis. *Lipsius ad Tac. lib. XI. Ann. c. 4.* Hujusmodi patre nata, quidni vocaretur *splendida*, vel *splendidissima*, *splendidè nata*; ut ex *splendido genere* oriunda. *Salmas. ad Gronov. in Elencho Antidiatribes Mercurii Frondatoris*, sub quo nomine latere voluit *Emericus Cruceus*. Ita quamvis Othonis mater *splendida* esset, tamen primum genus longè dignius, quòd pater *Consularis*, avus *Prætorius* esset. *Consulares* enim & *Prætorii* supra *splendidos Equites* censentur; de quo nemo dubitat. Atque ita Otho *materno genere impar*, juxta *Tacitum*.

Sed hîc *Eutropius lib. VII.* contrarius est: *Otho*, inquiens, *materno genere nobilior, quàm paterno*. An, *Tacito* relicto, ad *Eutropium* ire licet? aut non benè cepit *Suetonium*, vel alium quendam? aut scripsit: *Paterno genere nobilior quam materno*? Prius tamen credere malim, propter metaphrastem *Paanium*.

Verum denique de Othonis moribus *Besoldi* ju-

dicium est. Præter alios *Plutarchus* in Galba: *Luxu & veluptatum studio ab ineunte ætate præditus, ut infamiâ pari vix quisquam Romanorum laborârit.* Adde *Suet. c. 2. Tac. lib. I. Hist. c. 13. §. 4.* Unam mortem ejus commendant, quibus αὐτοχειρία egregium facinus est, *Tac. lib. II. Hist. c. 50. §. 2. Dio lib. LXIV. pag. 733. Plutarch. in Othone sub finem.* Et ex horum mente *Ausonius* in Cæsaribus:

Fine tamen laudandus erit, qui morte decorâ
Hoc solum fecit nobile, quòd periit.

Periit A. V. 821. ante diem 12. Cal. Majas. Præter *Goltzium & Onuphrium* consulendus *Casaub. ad Suet. Othonem, c. 11.*

VITELLIUS.

Corruptela prænominis *in Besoldo.* ***Vitellii*** *pater* adulator. *Vitellii* torpor, *& luxus.* *Ejusdem quædam* laudabilia, *& mors.*

A VITELLIUS GERMANICUS IMP. AUG. describitur in numis; nec aliter appellant, quicunq; veterum illius meminêre, non corrupti. Quamobrem *pessimè* Besoldus, cui *Aurelius Vitellius* dicitur. Othone interfecto cuncta, longis aliorum principatibus composita, statim ei decreta sunt. *Tac. lib. II. Hist. c. 55. §. 3.* Decreta sunt, inquam, sed non omnia recepta; ut *alibi hæc explicabo.*

Pater *L. Vitellius*, vir miri in adulando ingenii, qui, cùm *Caligula* rogâsset: *Ecquid cum Lunâ congredientem se vidisset?* periculum satis intelligens,

sive

ſive negaret, ſive affirmaret; abjectis in terram oculis: *Vobis Diis, Domine*, inquit, *ſolis inter vos licet videre!* ut ſcribit *Dio lib. LIX.*

Hujus autem Principis ea vita fuit, ut pro *Vitellio Vitulum* appellare meritò poſſis. Impar curis gravioribus, brevi auditu, quamvis magna, tranſibat. *Tac. lib. II. Hiſt. c. 59. §. 3.* Fortunam principatus inerti luxu ac prodigis epulis præſumebat, medio diei *temulentus* & *ſaginâ* gravis. *Idem lib. I. Hiſt. cap. 62. §. 3.* Ventre & aulâ *ſibi inhoſtus*, id eſt, *inimicus*; ut è MSS. legit *Salmaſius* apud eundem *lib. II. Hiſt. cap. 31. §. 2.* Cui cùm jam hoſtis exortus eſſet *Veſpaſianus*, ac, duce *Antonio Primo*, præliis aliquot victoriam reportâſſet; tantus nihilominus torpor fuit, ut ſi Principem eum fuiſſe, cæteri non meminiſſent, ipſi oblivisceretur. *Tac. lib. III. Hiſt. c. 63. §. 6.* Sed *rarum eſt* (ut inquit Poëta) *monſtrum nulla virtute redemptum*, hoc eſt (ut explicat *Grut. ad Vell. lib. II. c. 74.*) aliquem vitiis omnimodis infamem eſſe, neque ullo commendabilem meritò.

Bonum Principem egit Vitellius, qui *Cœcilio Simplici* Conſulatum pecuniâ, & cum exitio Marii Celſi quærenti, reſtitit; deditq; eum honorem Simplici innoxium & inemptum. *Tac. lib. II. Hiſt. c. 60. §. 6.* Laudabile eſt, quòd omnium, qui *acie Othonianâ* ceciderant, *teſtamenta rata* eſſe juſſit; cùm aliàs perduellionis crimine damnatis omnes facultates eriperentur. *ibid. c. 62. §. 1.* Denique cùm vinctis poſt tergum manibus, laniatâ veſte fœdũ ſpectaculum duceretur; coactus erigere os, & offerre cõtumeliis, nunc caden-

tes ſtatuas ſuas contueri (quod factum *a.d. 9. Cal. Jan. A. V. 821. Caſaub. ad Suet. Vitellium c. 17.*) multum inter alios *inſultante Tribuno*, non degeneris animi vox excepta eſt: *Se tamen Imperatorem ejus fuiſſe! Idem lib. III. Hiſt. c. 85. §. 7.*

VESPASIANUS.

Vaticinium Michæ *gentilibus per nebulam viſum.* Hieroſolymorum *excidium.* Titi *modeſtum* judicium *de cauſa victoriæ Iudaicæ. Veſpaſiani obitus & mores.*

IMP. TITUM. FL. SABINUM VESPASIANUM AUG. Græcorum numi; IMP. CÆS. VESP. AUG. Latini deſcribunt. Imperator ſalutatus eſt Cal. Jul. A. V. 821. *Tac. lib. III. Hiſt. c. 79. §. 2. Suet. in Veſp. c. 6.* De hoc gentiles interpretati veterem & conſtantem opinionem, quæ Oriente toto percrebuerat: *eſſe in fatis, ut illis temporibus Iudææ profecti rerum potirentur. Suet. in Veſp. c. 4. Tac. lib. V. Hiſt. c. 13. §. 3. Joſ. lib. VI. de Bell. Jud. cap. 44. Hegeſippus lib. V. c. 44.* Sed nemini non apparet, cujus vaticinii fama ad eos pervenerit. Scriptum erat *Michæ V. §. 1.* Ἐκ σοῦ (ſcilicet Bethlehemo, *è terrâ Judâ*) ἐξελεύσεται ἡγούμενος. Hoc eſt: *Ex te proditurus eſt DUX. Baronius in Apparatu, n. 24. Caſaub. ad d. Suet. Veſp. c. 4.* De reſtitutis *oculis* per Veſpaſianum, quod *Beſoldus* refert in Synopſi majore, vide *Caſaub. ad Suet. Veſp. c. 7.* Memini & ad *Valerium* de hâc diaboli κακοζηλίᾳ diſſerere.

Cæterùm,

Cæterùm, quamvis *Vitellino bello* Vespasianus implicaretur, *Judaicum* non omisit; *relicto* ad obsidionem Hierosolymorum *filio* Tito. Capta urbs & excisa A. V. 822. Vespasiano patre secundùm, Tito F. Coss. *Welss. lib. VI. Rerum Aug. Vindel. p. 125. Baronius in A. C. 72. Scal. ad Euseb. n. 2086.* ut alios innumeros sileam. Percussi multi numi, in quibus *Judææ captivæ* typus, humi desidentis ad trophæum, cũ inscriptione: JUDÆA CAPTA. Et horũ unum æreum ipse possideo. Altero anno pater & filius magnâ gloriâ triumphavit Cal. Jul. de quo triumpho *Baronius* in A. C. 73.

Memorabile est, quod scribit *Philostratus lib. VI. de vitâ Apollinii p. 305.*: Cùm Titum *ob victoriam Judaicam* finitimæ gentes *coronare* vellent, restitisse; non enim se esse tantorum operum auctorem, sed *DEUM Judæis iratum.* De regionibus, à Vespasiano in provinciæ formam redactis, adeundi *Scal. ad Eus. n. 2089. & Onuphr. in l. de Imp. Rom. p. 837.*

Moritur in Consulatu IX. A. V. 831. a. d. 9. Cal. Jul. ut habent, teste *Casaubono*, libri MSS. *Suetonii* omnes; cum quibus tamen non concilio verba *Tabulæ æreæ primæ apud Grut. p. 164.* Qualis miles fuerit, *Tac. lib. II. Hist. c. 5. §. 1.* docet: *Acer militiæ, inquiens, anteire agmen, locum castris capere, noctu diuq; consilio, ac si res posceret, manu hostibus obniti; cibo fortuito, veste habituq; vix à gregario milite discrepans; prorsus (si avaritia abesset) antiquis ducibus par.* Qualis Princeps, paucis *Idem lib. I. Hist. c. 50.* indicat: *Solus omnium, ante se Principum, in melius mutatus est.* Cætera è Suetonio pete.

TITUS.

Incendium Vesuvii. *Iudæorum* mendacium *de Titi genere. Mores in adolescentiâ corrupti, sed in principatu meliores.* Taciti ἐυσυνέκδοτος. *Communis sententia, quam Besoldus sequitur, de* Titi elogio, *in dubium vocata à* Berneggero. *Ab eo dissensum in loco* Suidæ. *Titi mors aliter narrata Græcis quàm Latinis. De eodem* figmentum *Iudæorum.*

TITUS CÆSAR VESPASIANUS AUG. (ita nominandus è numis & lapidibus) Vespasiani superioris filius, è Flaviâ Domitillâ, successit patri; quo ipso tempore, immensum velut casturi mundi prodigium, stupenda *flammarum eruptio è monte Vesuvio* facta est. *Dio lib. LXVI. Epistolæ Plinii junioris binæ ad Corn. Tac. lib. VI. Euseb. n. 2095. ibiq; Scaliger.*

Hunc *Titum* Judæi, tàm vetustiores, quàm recentiores *Idumæum, impium, filium impii, nepotem Esavi* faciunt. Vid. *Buxtorf. in Lex. Talmud. Rabbin. voce EDOM, p. 31.* Sed quis non explodat has nugas cum *Scaligero ad Eus. n. 2152.*

Adolescens in sævitiam, luxuriam & libidinem pronus erat; & ob id *Nero* pro palàm *vocabatur. Suet. in Tito c. 7.* At *Tacitus* (cujus dignitas à Tito aucta erat *lib. I. Hist. c. 1. §. 5.*) flagitium artificiosè mitigans, *lætam egisse* scribit *(lib. II. Hist. c. 2. §. 2.) voluptati-*

ptatibus adoleſcentiam. Imperator autem factus (quod corvo albo ſimile exemplum eſt) frænum impoſuit affectibus; & tàm benè vixit, ut *amor ac delitiæ humani generis* vulgò vocaretur, ut ait Beſoldus noſter cum multis.

At *Bernegg. in Suet. Tit. c. 1.* negat hoc elogium, Tito publicè & à Senatu populoque Romano tributum: *Victorem, Eutropium, Suidam,* & alios *ſequioris ævi,* hauſta è Suetonio verba in aliam mentem traxiſſe. Huic ſententiæ ſolidum quid non poſſum opponere: Saltem in eo diſſentio, quod *Suidam* accepiſſe ſua putat *à Suetonio*, quæ revera hauſit *ex Joh. Antiocheno*; cujus verba in *Exc. Peir. p. 817.* hæc ſunt: Ἀνὴρ ἦν πᾶν ἀρετῆς συνειληφὼς γένος, ὡς πρὸς ἅπαντων ἔρως τε μὴν καὶ τρυφὴ τοῦ ζῆν τοῦτο προσηγορεύθῆναι γένους. Hoc eſt, interprete Valeſio: *Vir omnium virtutum genere mirabilis erat, adeò ut amor ac deliciæ humani generis diceretur.* Hæc iisdem verbis leges apud *Suidam in* Τίτος. At *Joh. Antiochenus* ſuum accepit ex *Eutropii lib. VII,* ut proinde *verbis Eutropianis* eum reddiderit *Valeſius.* Idem porrò ſcripſiſſe *Drepanium* obſervavi in *paneg. XII.* ibi: *Cùm me Nerva Tranquillus, amor generis humani Titus, pietate memorabilis Antoninus teneret.* Sed hic Eutropio poſterior eſt. Supereſt *Inſcriptio III. p. 155.* Emeritæ reperta; in qua legitur: IMP. TITUS. CÆS. VESP. AUG. PON. M. TRIB. P. V. COS. VIII. P. P. GENERIS. HUMANI. AMOR. EST. ET. DESIDERIUM. ETIAM. VIVENS. Sed qui *nugatoris manum* hîc non agnoſcit, in antiquitatis ſtudio ne *ζῆν* quidem

novit: Inprimis nemo jam ignorat, quantum *ſpuriarum* Inſcriptionum dederit *Hiſpania*. Iterum dico, nullum mihi ſolidum argumentum, quo convellam *Berneggerianam ſententiam*; quæ eſt: *Suetonii privatum fuiſſe judicium de Tito*, amorem ac delicias generis humani eſſe; *non publicum S. P. Q. R.*

Extinctus eſt hic Imp. A. V. 833. Silvano & Vero Pollione Coſſ. Idibus Septembr. Quo mortis genere, non dicit *Suetonius*: Morbo volunt *Eutropius & Euſebius*. At Græci nonnulli ſpirantem adhuc Titum à fratre *in arcam ligneam nivis plenam*, per cauſam *faciendæ medictnæ*, conjectum, ibiq; extinctum ſcribunt. *Caſaub. in Suet. Domit. c. 2.* Judæi *muſcam in ejus cerebrum ingreſſam* prohibent, unde contabuerit, perieritque. *Scal. & Euſeb. n. 296.*

DOMITIANUS.

Pliniana Inſcriptio corrigitur. Becichemi *error. Domitianus* caſtrationes & adulteria *vetat.* Delatores *punit. DEUS haberi vult.* Infantulum *conſecrat. Numus corrigitur. Nobilium & ſuorum pernicies.* Chriſtianorum *perſecutor.* Juvenalis *explicatur.* Victor *emendatur,* Cluverii *lapſus. Naſamonum excidium.* Dionyſii *ætas.* Valeſii *temeritas. Reliqua Domitiani, & cædes.*

TFLAVIUS DOMITIANUS CÆSAR appellatur in numo Græco, vivo adhuc patre cuſo. Item: CÆSAR AUG. F. DOMITIANUS, PRINCEPS, JUVENTUTIS. At Principis titulus

titulus hic fuit: IMP. CÆS. D. VESPASIANI F. DOMITIANUS AUG. Item: IMP. CÆS. DOMITIANUS AUG. GERMANICUS. *Nusquam* Vespasianum *dictum legas.*

Unde jure vapulavit *Marinus Becichemus præfat. in Plin. à Perotto*, qui Plinii *Naturalem Historiam, Domitiano inscriptam* voluit, quæ fuit *Tito.* Sic autem cõstituenda est: *C. Plinius Secundus Tito Vesp. suo.* Tam enim *prænomen* hujus omissum nõ est, ut apud Scriptores frequentius *solùm* ponatur. Nullã certè Inscriptionẽ, nullum numum dare poteris, in quo non appareat.

Domitianus virtutes quasdam sub initium promicare voluit, sed quas immanibus factis rursus abscondidit, & obliteravit. *Castrari mares* vetuit. *Suet. in Domit. c. 7. Philostratus lib. VI. de Vita Apollonii c. 17. Dio. lib. LXVII. p. 259. Euseb. n. 1099. Amm. Marcell. lib. XVIII. p. 120. Martial. epigr. 9. lib. VI.* Legem Juliam *de adulteriis* restituit, & alia id genus multa præclarè fecit. *Suet. c. 8.* Dicere solebat: *Princeps, qui delatores non castigat, irritat! ibid.* Quod fecit, præstitit, & Judæos, qui *Josephum Historicum detulerunt,* decapitari jussit. *Joseph. in Vitâ suâ sub finem.* In exstruendis templis & aliis publicis ædificiis omnes ferè Principes magnificentiâ vicit. *Suet. c. 5.* Addendus è recentioribus *Alexander Donatus lib. I. de Urbe Româ, c. 26. Scal. ad Euseb. n. 2105.*

Sed *vi dominationis convulsus & mutatus* (ut loquitur *Tac. lib. VI. Annal. cap. 48.*) in monstrum degeneravit. *Dominum DEUMq;* se appellari voluit. *Suet. in Dom. cap. 13. Mart. lib. V. epigr. 8.*

Eutrop.

Eutrop. lib. VII. ſub finem. Euſeb. num. 2102. Exc. Gr. Scal. p. 333.

Infantulum in Deorum numerum retulit. Numus apud *Octav. Stradam* 74. DIVUS. CÆSAR. IMP. DOMITIAN. F. Ita legendus eſt ex altero *Occonis p. 186.* Conſpicitur in eo *infantulus globo inter ſtellas inſidens.*

Idem multos nobiliſſimos viros ex leviſſima cauſa vel occidit, vel in exilium miſit; uſus *delatoribus* Aquilio Regulo, Metio Caro, Bebio Maſſâ, & omnium bipedum nequiſſimo, Catullo Meſſalino. *Tac. in Agric. c. 45. §. 1. & ſeqq. Plin. lib. I. epiſt. 5. lib. VII. ep. 19. Juven. ſat. IV. Euſeb. n. 2104. & 2109. Joh. Antiochenus in Exc. Peir. p. 819.* Nec à proximis quidem crudelitatem abſtinuit, interfectis T. Flavio Sabino, T. Flavio Clemente, patruelibus; Juliâ, Titi fratris filiâ, eademque pellice ſuâ. *Suet. cap. 10. & 15. Philoſtr. lib. VII. c. 3. Plin. lib. IV. ep. 11. Dio lib. LXVII. p. 766.* Relegatâ quoque Flaviâ Domitillâ, *Philoſtr. & Dio dd. ll.* propter *confeſſionem nominis Chriſti. Scal. ad Euſ. n. 2112. Baron. in A. C. 98.*

Fuit certè Chriſtianorum hoſtis acerrimus. Vide, quæ ex *Baronio* attulit *Beſoldus.* Nec verò aliorſum trahas *Juvenalis verſus* Sat. IV.

Sed periit, poſtquam cerdonibus eſſe timendus
Cœperat, hoc nocuit, Lamiarum cæde madenti.

Per *Lamias* intellige *nobiles* (nam L. Ælius *Lamia* Æmilianus, quem Domitianus interfecit, à *Lamo*, Neptuni filio, Læſtrigonum Rege, genus ſuum derivabat) ut *ſat. VI.* fœminam illuſtrem deſcribens: *quædam,*

inquit,

inquit, *de numero Lamiarum ac nominis alti.* Per *cerdones* intelligit *Christianos*; ut quorum *plerique* tunc temporis *opifices* erant, ac *sellularias* artes exercebant. Vid. *Joh. Wovverius ad illa Minutii* Felicis: *Expertes artium, nisi sordidarum.*

Bellica Domitiani quod attinet, *Britannos* per multos annos fregit, duce Cn. Julio Agricolâ, *Taciti socero*; à quo belli hujus descriptionem petes. Repertæ sunt in Britanniâ *massæ plumbeæ*, sic inscriptæ: IMP. DOMIT. AUG. GER. DE. CEANG. E quibus patet, victoriam de *Cangis* retulisse. L. Antonium Saturnium, ducibus L. Appio Maximo & Norbano, in Germania vicit. *Suet. in Domit. c. 6. Dio lib. LXVII. p. 764. & in Exc. Peir. p. 708. Inscriptio V. Operis Gruteriani p. 359. Martial. lib. IX. epigr. 86. Lamprid. in Alex. Severo p. 114. Sextus Aurelius Victor in Epitome. Cluverus* duces illos, Norbanum Appium & L. Maximum nominat; non benè: *Victor* enim emendandus hoc modo: *Norbanum & L. Appium.* Nasamonas idem Domitianus internecione delevit, duce Flacco. *Zonaras tomo II. p. 197. Aristid. in Smyrnaico. Eus. Græc. lib. priore p. 66. Latinus lib. poster. n. 2102.* Meminit & *Dionysius Periegeta, vers. 208. 209. 210.*

Ex quo loco constat de insigni temeritate *Valesii ad Amm. lib. XXIII. p. 268. 269.* qui *Scaligerum* magni *erroris* accusat, quòd *Dionysium* sub *Augusto* vixisse negârit. Rectè negâsse, vel hic locus ostenderit: An enim Nasamonas ad internecionem delevit Augustus? πῦ κεῖται, ubi scriptum est? Crepat *Valesius.*

Plin.

Plin. lib. VI. c. 27. & Dionyſ. verſ. 1050. 1051. Illum quod attinet, quis nobis affirmabit, *unum* fuiſſe *Dionyſium*, qui orbis terrarum ſitum deſcripſerit? At Dionyſii verſus lego, relego; nec video, quomodo de Auguſto ſolo explicari poſſint. Tamen aſſentior *Salmaſio ad Spartian. p. 138*, qui *Dionyſium* vixiſſe putat temporibus divorum fratrum.

Bellum denique contra *Dacos*, & quosdam Germaniæ populos, *Quados*, *Maromannos*, & *Chattos* Domitianus geſſit, à quibus licet magnas clades accepiſſet, tamen per vanitatem triumphavit. *Scal. ad Euſeb. n. 2107. Lipſ. ad Plin. paneg. c. 12.* Sed de his alibi fuſiùs.

Occiſus eſt Domitianus A.V. 848. a. d [illegible] lend. Octobr. Admonitusque *eo menſe* frag[illegible]manæ, *cujus nomen* (ut ſcribit *Suet. c. 15.*) [illegible]no ſuperbiſſimo *immutare conatus* erat. De hac cæde vide *Baron. in A. C. 98. Caſaub. ad Suet. Domit. c. 17. Scal. ad Euſeb. n. 2112.*

NERVA.

Nerva an advena *fuerit, ut Beſoldus è* Victore *ſtatuit? Nervæ mores & mors.*

M. COCCEJUS NERVA dicebatur adhuc privatus: At Princeps factus, IMP. NERVA CÆSAR AUG. vel, IMP. NERVA CÆSAR AUG. GERMANICUS, in numis deſcribitur. Primum *ex advenis* Imperatorem factum ſcribit *Beſoldus*. Quod quidem hauſtum eſt è *Sexto Aurelio*

Aurelio Victore, qui & *advenam* & *Cretensem* facit *in libello* de *Cæsaribus*. At *in Epitoma* oppido *Narmiensi* (hoc est in *Umbriâ*) genitum scribit.

Sed res indiget examine: Nam *Coccejorum Nervarum* domus jam à *temporibus Triumvirorum* floruit in resp. Proavum Imp. Nervæ *M. Coccejum M. G. Nervam*, Cos. fuisse A. V. 717, collegâ L. Gellio Poplicolâ. Avum *M. Coccejum Nervam*, Cos. A. V. 775, collegâ C. Vibio Rufino, docui *ad Pompon. lib. III. c. ult. sect. 2.*

Quo igitur modo advena, cujus majores *per sesquisecul̃um* reperiuntur *in Fastis Consularibus* Romanis. An quòd *ulteriores non* fuerunt antiquitùs Romani? At hoc modo pauci Romanorum nobiles essent advenæ. An quòd ipse *alibi* quàm Romæ *natus* est? Ita *Claudius* Imperator non erit Romanus, sed *Gallus*; quia *Lugduni* natus est. *Suet. in Claud. c. 2.* At non fuit Romæ consuetudinis, civium filios in Germaniâ, Hispaniâ, Galliâ & alibi terrarum natos, « Germanos, Hispanos, Gallos & alienigenas dicere. « Fuerunt Romani non minus, quàm Romæ nati. « Vide *Casaub. ad Spart. Hadrianum, & ep. 262. ad* « *Hug. Grotium.* Nec aliud apud Judæos obtinuit, « fuerint licet ex illis in peregrinis oris nati; tamen « majorum sedem, suam quisq; propriam dicebant. « Ita *Salvator noster*, quamvis *Bethlehemi natus*, tamen « ob parentum sedem *Nazarenus*, *Matth. II. §. 23.* « *Marc. X. §. 47. Act. IV. §. 10.* Suum igitur, & quo- « rundam vulgarium, judicium *Victor* hîc secutus est; non commune omnium.

Rursus

Rursus quomodo conciliamus hæc? quem *Cretensem* dixerat, eundem ait *Narmiensi* oppido genitum. Quòd si alter locus nec vitiosus, nec falsus est; dixerim vel *abavum* vel *atavum* è *Cretâ* fuisse; ipsum autem natum in *Umbriâ*. Hoc ipsum sensit *Valerius ad Ammian. & Marc. lib. XXIX. p. 308. 379.* Ubi exemplum simile proponit de *Theodoro*, quem & *Gallum* & *Siculum* dicebat.

Nervæ mores quod attinet, dicam breviter, *meliorem virum* fuisse, quàm qui *Romuli facem* regeret. *Ansonius* tetrastichis in Cæsares:

Nerva senex, Princeps nomine, mente parens.

Mortuus est a. d. 6. Calend. Febr. A. V. 850. cùm anno superiore *Trajanum* adoptâsset.

TRAJANUS.

Vitium in Synopsi corrigitur. Trajanus optimus, *quia Senatum coluit, populo placere studuit. Vitia ejus, & mors.*

MULPIUM TRAJANUM ante adoptionem dictum, è numo Græco apud *Goltz. in Thes. c. 4. p. 63*, & è notissimis Scriptoribus manifestum est. Tamen in hac Synopsi minore *Ulpianus Trajanus* esse debuit. Imperator sic describitur: IMP. CÆS. DIVI. NERVÆ. F. NERVA TRAJANUS.

Amavit Senatum ardentiùs, quàm aliorum Principum ullus; nec sine magno fructu: Tantum enim perennantis amoris ei refusum est, ut à Scriptoribus

ribus *ſenatoriæ factionis* ferè contra omnes, OPTIMI cognomento, ceu proprio, celebretur. Secuta magna recentiorum turba, *monachos* etiam traxit in partes; ut crederent *animam ipſius precibus S. Gregorii ab infernis liberatam.* Comis, liberalis & magnificus, populum ſibi devinxit.

Bella geſſit in remotiſſimis terris, ſed quibus nihil effectum eſt; deficientibus à tergo nationibus, imperio Romano antiquitùs ſubditis; dum ambitio ad ulteriora præcipitem illum agit. Militum prætereà ſtupendis cladibus ducis ſtultitia caſtigata eſt.

Idem παιδεραστὴς, vinoſus, & acerrimus perſecutor Chriſtianorum. Legendus præter *Baron. in Annal. Eccleſ. Dio lib. LXVIII. Phlegon apud Scalig. p. 345. & Anonymus apud Eund. p. 393. 394.*

Moritur A. V. 869. a. d. 3. Id. Aug. Nigro & Aproniano Coſſ. Cætera executi ſumus in *particulâ faſtorum*, hoc ipſo anno *publicatâ.*

HADRIANUS.

Hadriani nomina, pater, vitia. Antinoi *interitus.* Euſebius *contra Scaligerum defenſus. Hadriani multa quàm præclara, ſtudiorum amor, liberalitas inaudita, cura in omnes imperii Romani provincias. Cultus pacis in ſumma rei militaris peritia.* Bellum Judaicum. *Beſoldi duplex aſſertio rejecta de exſtructa* Aeliâ, *& templis* Chriſto erectis *ab Adriano. Hujusdem mors.*

PUBLIUM ÆLIUM HADRIANUM adhuc privatum nuncupatum ſcimus è *Dionis lib. LXVIII. p. 786.* Imperator in numis & lapidibus deſcribitur: IMP. CÆS. DIVI. TRAJANI. PARTHICI. F. DIVI. NERVÆ. N. TRAJANUS. HADR. AUG. Patrem habuit *Ælium Hadrianum*, cognomento *Afrum* (non enim Afer natione fuit. *Caſaub. & Salmaſ. ad Spart. Hadrianum, ille p. 3. hic 2. Valeſ. ad Exc. Peir. p. 101.*) Aviam paternam *Ulpiam*, Imp. Trajani amitam.

Senatus populiq́; gratiâ minus floruit, quòd è corpore Senatus nobiliores quosdam ſuſtuliſſet; præſtantiſſimis quibusq́; in arte aliquâ invideret, divinationibus & magicis artibus uteretur.

Immolâſſe quin etiam dicebatur *Antinoum*, ut extiſpicio puerilis victimæ futura exploraret; quem *Xiphilini*, vel *Dionis* ſenſum eſſe, *Salmaſ. ad Spart. p. 38.* docet contra *Caſaub.* qui ad *eundem p. 28.* immolatum aſſerit ex eodem *Dione*; ut Adriani facta proferrentur. Fuiſſe namq́; veteribus perſuaſionem, poſſe alicujus produci facta, ſi ejus vicem ſubiret alter; velut *hoſtia* quædam *ſuccedanea*. Non hoc vult *Xiphilinus*, ſed *Spartianus p. 7.* cùm ait: *Aliis eum devotum pro Hadriano aſſerentibus.* Hadrianus ipſe ſcripſit, dum ludicri cauſa *in Nilo* navigaret *cum Antinoo*, puerum in flumen delapſum periiſſe. *Scal. ad Euſeb. n. 2145.*

Cave tamen, maximo viro credas in explicando *Epiphanii* loco, de quo audiri malim *Valeſ. ad Exc. Peir. p. 101.* Quicquid ſit, Antinous ob eximiam formam

mam in deliciis habitus est; & exhibet *Casaubonus* è musæo *Thuani* imaginem ephebi illius, quam nemo aspicit, quin vultum habitumq; catami statim agnoscat. Mortuum muliebriter flevit Hadrianus; quem ut Græculi solarentur, puerum in synodum & collegium Deorum cooptârunt. Videndi modo laudati *Casaub. Scal. Salmas.*

Unum de Scaligero adjicio, reprehendere illum immeritò Eusebium, qui Antinoi mortem refert *n. 2145.* Respondet huic A. V. 881, quo Coss. fuerũt Publ. Invencius Celsus secundùm, & Quintus Julius Balbus. Eusebium omnino confirmat *Phlegon*, Hadriani libertus, in *Fragmentis descriptionis Olympiadum apud Scal. eund. p. 345.* qui rejicit in annum primum Olympiadis 227. At hic ipse signatus est Romæ Celso secundùm & Balbo Coss.

Nec quicquam obstat epistola Hadriani ad Severianum, sed nos confirmat potiùs; Severianus enim hoc ipso anno Consul suffectus, ut ex *l. 20. §. præter hæc. ff. de hæred. pet.* satis perspicuum est. *Scaliger* referendam censebat ad secundum Severiani Consulatum, sine sufficienti causa. Illud tamen hic minimè dissimulo, *editionem* Vopisci *Salmasianam, pag. 245.* Consulem, ad quem Hadrianus scripsit, *Servianum* appellare, non *Severianum.* Nec aliter *Sylburgius* in suâ *editione.* Utram lectionem probem, alibi demonstrandi locus erit. Dico nunc brevibus, legendum videri in dicta lege: *Ennius Sergianus*, vel *Servianus*; & sic appellatum Consulem suffectum, ad quem Hadrianus scripsit.

Quæ verò de hoc Principe diximus, non ità premunt illum, ut non multis modis ſuperior videatur Trajano, ſummo (ut rebantur) Principum. Quid dicam de literarum ſtudiis, præſertim *Græcorum*; quorum amore ſic flagrabat, ut apud imperitos *Græculus* audiret (*Spart. in Hadrian. p.1.*) Gymnaſia & Athenæa conderet (*Aurelius Victor in Hadrian.*) Quid de prudentia in eligendis amicis? ſaltem enim optimos quosque de Senatu, & juris peritiſſimos in contubernium imperatoriæ majeſtatis adſcivit (*Spart. in Hadr. p. 4. 5. 9.*) De JCtis, quorum Beſoldus meminit, dixi ad *Pomponium*.

Quid de ſtupenda liberalitate, cùm Provincialibus ſeſtertiûm novies millies debitum fiſco remitteret, ut habet *Inſcriptio VI. p.10.* Hoc eſt, XXII. milliones, & præterea ſummæ excurrentis aureorum ſolatorum quingenta millia; ut computat, qui lapidem emendatiorem exhibuit (quàm *Scaliger* & *Gruterus*) *Salmaſius ad Spart. p. 17.* Meminerunt tanti muneris, præter lapidem, *Spart. p. 4. Euſeb. n. 2134.* Numus apud *Sambucum p.235. Dio lib. LXIX. p. 791. Phlegon apud Scalig. p. 345,* in anno primo Olymp. 224. qui reſpondet A. V. 870. Quod de *Tiberio* ſcribit *Tacit. lib. IV. Annal. c. 64. §. 3.* idem ille fecit; & non rogantes munificentiâ juvit. *Dio ibid. p. 790.* In nummo apud *Occonem p. 225.* dicitur LOCUPLETATOR ORBIS TERRARUM, in aliis, HERCULES ROMANUS, in aliis, HERCULES SERVATOR, vel AVERRUNCUS; quoniam omnes imperii Romani provincias peragravit, providitq;, ne

vel

vel ab irruptionibus barbarorum, vel ab avaritiâ præſidum detrimenti quid caperent. *Spartian. p. 7:* Cum quo uno facto ſi compares omnia Trajani, ne umbra quidem egregiè factorum videbuntur.

Rem militarem quod attinet, lapſam diſciplinam in curiâ ſuperiorum Principum reſtituit. *Spart. p. 5.* Ipſe Τακτικώτατος, & *Tactica* ſcripſit; quæ temporibus *Anaſtaſii*, in lucem revocavit *Urbicius*, Vir Conſularis. *Salmaſ. ad Spart. p. 21.* Militibus exemplo præerat, & in conſuetudinem vitæ militaris eos inducebat, *ibid. p. 20.* Gregarii militis habitu incedebat, veſtis humilis, hoc eſt, ſine purpurâ, fibula ſine gemmis, baltheum ſine auro, ſpatha vix capulo eburneo clauſa. *Spart. ibid.* Tamen *expeditiones* ſub eo ferè *nullæ* fuerunt: Bella ſilentio transacta, *ibid. p. 10.* Hinc meritò illum *Victor Schotti* cum *Numâ Pompilio* comparat, quo quid glorioſius?

Excipiendum tamen *graviſſimum bellum*, quod *cum Judæis* geſſit; ſed *ſub Trajano* primùm *excitatum.* Ceciderunt in eo propè 600000. hoſtium; Romanorum verò clades tanta, ut obſervet *Dio*, Hadrianum (cùm ad Senatum ſcriberet) ſolenni formulâ abſtinuiſſe: *Si vos liberiq; veſtri valetis, benè eſt &c. Ego exercitusq; valemus.* Vide de hoc bello *Euſeb. lib. IV. c. 6. Scal. ad Euſeb. n. 2147.* Ducibus uſus eſt Julio Severo, de quo *Dio in Exc. Peir. p. 215.* & Marcio Turbone. *Spartian. in Hadriano p. 3.* Hunc Q. MARCIUM TURBONEM FRONTONEM PUBLICIUM SEVERUM vocat *Inſcript. I. p. 437.* Cauſa belli, quod *Ælia Capitolina* in ſolo Hieroſoly-

morum ab Hadriano condita; & in monte, ubi Deo Opt. Max. *templum* fuerat, *Jovis Capitolini* excitata esset. *Scal. d. l.* At *Baronius*, Eusebium secutus, in A. C. 137, Baronium *Besoldus* noster, post bellum Æliam cum templo conditam fuisse *falso* scribunt. Quod enim Scaliger ait, confirmant *Fragmenta Phlegontis*, in quibus *Ælia Capitolina* condita legitur; antequam Judæi arma corriperent. Alterum refert anno quarto Olymp. 227; cujus *pars* apud Romanos *Augurino* & *Severiano* secundùm Coss. *pars* Tiberio Alexandro (ita legit *Reines. lib. III. Var. c. 16. p. 615.*) & Sisennâ Coss. signata est. Alterum anno primo Olymp. 228. cujus *partem* apud eosdem Romanos Tiberius & Sisenna, *partem* Severianus tertiùm & Vibius Varus Coss. sibi vindicant. Consentit *Xiphilinus lib. LXIX. p. 793.*

Adjicit idem *Besoldus* è *Lampridii* Severo, *Hadrianum in Christianorum usum templa poni jussisse*. Sed cùm (notante *ad Lampridium Casaub.* p. *170.*) tàm nobilem historiam, tot fidei Christianæ propugnatores acerrimi, viri undecunque doctissimi, & quorum intererat hanc memorare, constantes sileant; ut fabulam meritò explodimus. Fons autem conceptæ opinionis (ut *Idem* opinatur) hic est: Jusserat Hadrianus templa fieri in omnibus civitatibus, suo nomine fine dubio consecranda; sed Hadriano mortuo, priusquam absolverentur, mansêre pleraq; imperfecta; & ex iis unum (quod Tiberiade magnificè inchoatum erat) tandem *in usum balnearum* à civitatibus destinatum est. Ignari cùm viderent hæc, *nec*

ullum

ullum ſimulacrum reperirent, velut in imperfectis; ſtatim concluſerunt, *Chriſto* fuiſſe *exſtructa*. Chriſtiani enim veteres per 300. annos ferè nullum ſimulacrum habebant in ſuis Κυριακοῖς & Oratoriis; quo ad idololatriam abduci poſſent.

Felicior an cautior fuit *Beſoldus*, quòd omiſit tertiam ejusdem *Baronii* obſervationem? Hic enim ex *Euſebio* docens, *ſuper portam*, quâ ibatur Bethlehemum, *porcum* in marmore ſculpi voluiſſe Hadrianum; cauſam exponit, quia id animalium genus *Judæis* viſu *exſecrandum*. Quod quidem verum eſt; ſed addit: Ex hac ipsâ causâ Judæorum Principes *Vitellii* tranſitum *in Arabiam* per regionem ſuam deprecatos, ne iſthæc *ſigna militaria* viſerentur *in Judæâ*. Putat vir illuſtris, *porcorum imagines* fuiſſe *in ſignis Romanorum*. Et vel in animo habebat locum *Plinii lib. XX. c. 4.* vel ſimilem *Feſti*, vel utrumque; unde novimus, *porci* effigiem *inter militaria ſigna* quintum locum obtinuiſſe. Sed diſtinguenda fuerunt tempora: *Olim ſic erat, cùm adhuc carnem ſuillam ructarent, glandes & rapa loquerentur, ut hodie vicini noſtri Arcades: At poſtea C. Marius ea* (ſc. animalia, lupum, minotaurum, equum, porcum) *in totum abdicavit*; ut *ibidem* ſcribit *Plinius*. Nec Vitellii temporibus ullum ſignum inter Romana fuit, in quo conſpiceretur lepidum illud animalculum. Scire verò debes, qui *Joſephum* intelligere cupis, Judæos *abominatos* ipſam *aquilam*; quoniam inſtar numinis colebatur. *Tac. lib. II. Ann. c. 17.* ſcribit: *Sequerentur Romanas aves, propria legionum numina.* Vide *ibi Lipſ.* Sed & ſi nummos veteres in-

ſpexiſti, non potuiſti non animadvertere, in ſignis cohortium *orbiculos* quosdam, vel *clypeolos*, infra crucem haſtæ annexos. Quid fuerunt? ex argento vel auro imagines Deorum primò, deinde & Imperatorum; ut rectè docet *Lipſ. lib. IV. de Milit. Rom. dial. 5.* *Manilius* hoc illuſtrat *lib. I:*

- - Veneriſq; ab origine proles
Julia deſcendit cœlo, cœlumq; replevit,
Quod regit: Auguſtus ſocio per ſigna tonante
Cernit & in cœtus divum magnumq; Quirinum.

Ita diſtinguendi verſus illi. Mens Poëtæ: Jul. Cæſ. cœlo oriundum per Venerem in cœlum, & inter ſuperos Deos receptum eſſe, Auguſtum verò videre patrem unà cum Jove & Romulo *in cœtu*, hoc eſt, in urbe & extra urbem, *in ſignis militaribus* coli. *Barthius lib. XI. Variarum cap. 10*, hunc Poëtæ ſenſum non potuit aſſequi. Et hinc ſatis clarum, cur Judæi deprecati ſint Romanorum tranſitum.

Vopiſci locum in *Saturnino* de Chriſtianis Ægyptiis, ad quem Beſoldus te ducit, vide, ut rectè intelligas: Nam offendit in eo explicando vir ſummus *Iſaacus Caſaub. p. 249.* Verum ſenſum dat *Salmaſius p. 453*: Primùm Ægyptios dicit ventoſos, furibundos, jactantes, injurioſos, vanos, liberos; & novarum rerum cupidos: Dein artes profeſſionesq; recenſet, quibus plurimum dediti eſſent; nimirum verſificatores, epigrammatarios, mathematicos, aruſpices, & medicos. Poſtremò verba facit de religione, partim *Samaritas*, partim *Chriſtianos* fuiſſe; omnes tamen *Sarapin* adorâſſe. Hucusque *Salmaſius* rectè. Sed quæ mox

ſubjicit

ſubjicit *p. 456.* ipſum illum *Patriarcham Chriſtianorum*, ſi quando in Ægyptum veniret, *coactum Sarapin adorare*; ea in dubium vocat *Seldenus comment. in Origines Eutychii p. 10. & 11.* Certè propter illa: *ab aliis adorare cogitur Chriſtum*, valdè ambiguum eſt, annon de *Judæorum Patriarchâ* potiùs, quàm Chriſtianorum loquatur Hadrianus.

Cætera de hoc Principe admodum memorabilia legenda ſunt apud *Spartianum & Xiphilinum*. Mortuus eſt a. d. 6. Id. Jul. A. V. 890, ut vult Onuphrius; à quo diſſentit *Scaliger in Euſeb. n. 2153.*

ANTONINUS PIUS.

Ælius Verus ab Hadriano adoptatus ante Pium. Onuphrii & Goltzii *ſententia rejicitur. Item* Caſauboni *κρίσις in loco Spartiani. Verus an* primus *fuerit* Cæſar? *Nominis hujus ſignificatus.* Caſauboni *lapſus. Diſſenſum à* Salmaſio. Cæſares *jam ante Trajanum creati. Origo inſtituti. Antoninus Pius quo anno adoptatus?* Chryſerotis *elogium. Antonini virtutes & mors.*

L. Cejonium Commodum Verum Hadrianus in ſpem imperii adoptârat, ac ſtatim *Prætorem* fecerat. *Spart. in Ælio Vero* pag. 14: *Adoptatus ſtatimq; Prætor factus, & Pannoniis dux ac rector impoſitus; mox Conſul creatus. Et quia erat deputatus imperio, iterum Conſul deſignatus eſt.* Ex quibus verbis conſtat, adoptatum fuiſſe eo anno, quo

Prætor fuit; sed Præturam gessit ante Consulatum ordinarium. Quomodo enim Prætor & Consul ordinarius simul esset uno anno? Ergo & *ante Consulatum adoptatus.* Hic cùm incidat in A.V. 888. fit consequens, adoptionem referendam ad annum 887; quo Consulatũ gesserũt Lupercus & Atticus Acilianus.

Quod contra *Onuphrium* & *Goltzium* dicere volui, qui Commodi hujus adoptionem & Consulatum *in unum annum* referunt. Putavit quidem *Casaub. ad Verum Capitolini, p. 81.* legendum esse: *Statimq; Proconsul factus*; quæ correctio licet nil juvet Onuphrium (nisi quis Verum statuere velit & adoptatum, & Proconsulem, & Pannoniarum rectorem, & Consulem ordinarium, uno pænè momento factum) tamen nullum planè fundamentum habet. Non sufficit dicere: *Non puto futurum quenquam historiæ hujus peritum, qui emendationem istam non approbaturus sit.* Non, inquam, sufficit. Sumus rationum audiendarum avidi; nec tam facilè linguam nobis ligant id genus terriculamenta. Quomodo hæc cohærent: *Proconsul factus, & Pannoniis dux ac rector impositus?* Proconsules non mittebantur in provincias Cæsaris, quales Pannoniæ erant: Sed *Legati* pro *Prætoribus.* Malim igitur *Prætorem* retinere.

Et quàm resiltit *Casaubono* idem *Spartianus*, eadem scribens; & quidem lucidiùs *in Hadriano* pag. 11: *Adoptavit ergò Cejonium Commodum Verum*, inquit, *quem Prætura honoravit, ac statim Pannoniis imposuit; decreto Consulatu cum sumptibus. Eundem Commodum secundùm Consulem designavit.* Sic igitur res habet.

habet: Adoptatur L. Commodus Verus A. V. 887. & Prætor factus & Legatus pro Prætore in utramque Pannoniam missus: Sed anno 888. primum Consulatum iniit; & sequente alterum.

Est & alius *Casauboni* gravis error, *p. 43.* quòd L. Commodum Verum *primum Cæsarem* tantùm, *non Imperatorem* simul fuisse credit ex illis Spartiani: *Nihil habet in suâ vitâ memorabile, nisi quòd* primò *tantùm Cæsar est appellatus.* Ita reperit in codice regio. Ipse malebat, *primus.* Ut intelligas, quid velit, attendere debes *discrimen* illud *inter Principem*, sive *Augustum*, & *Cæsarem*; quod tantum est, quantum *inter Imperatorem & Regem Romanorum* hodiè. Ille rerum potiebatur, hic candidatus imperii & principatus hæres erat: Imò in modum *apparitoris* Augusto morem gerebat. *Frid. Lindenbrogius ad Ammian. lib. XIV. p. 1. & p. 273.* & velut *apparitor* annonam & salarium accipiebat ab Augusto. *Vales. ad d. lib. XIV. Amm. p. 34.* Tamen imperatoriis insignibus utebatur, ut *pallio coccineo & purpurâ*; sed *sine auro. Salmas. ad Spart. p. 138.*

Hoc honoris genus *primùm* vult *Casaubonus* introductum *ab Hadriano*; & *primum* eo significatu *Cæsarem* appellatum L. Cejonium Commodum Verum. Et hinc *Aurelio Victori* sese opponit, qui *Trajanum primum Cæsarem* fuisse dictum ait. At *Salmas. p. 61. 62,* tùm emendationem *Casauboni* exagitat è melioribus codicibus; tùm *Aurelii Victoris* defensionem suscipit: In altero facilè assentior; in altero dubito. Probo codicum lectionem, qui habent: *Nisi quòd*

tantùm

tantùm Cæsar est appellatus. Sed in dubium voco, quòd *Victori* subscribere voluit, hîc profecto non Victori. Mihi neque Trajanus neque Hadrianus *primus Cæsar* dictus videtur: Et *nugatus* est *Aurelius Victor*, qui aliter judicavit; nam ante utrumque à Galba *L. Calpurnius Piso Licinianus* adoptatus in spem imperii, & *Cæsar* appellatus; non aliter, quàm Trajanus & Hadrianus. *Cæsarem* se dictum, ipse *Piso* apud *Tacitum lib. I. Hist. c. 29. §. 4.* ait: *Sextus dies agitur, ex quo ignarus futuri; & sive optandum hoc nomen, sive timendum erat*, Cæsar *adscitus sum.* Et *cap. 30. §. 4.* reperit: *Me Galba, consentientibus vobis*, Cæsarem *dixit.*

Nec alia significatio vocabuli dari potest: *Successor* enim *hoc* ipso *designatus* est. Quod colligas *dicto lib. I. c. 2. §. 1.* ex illis: *Quatuor Principes ferro interempti.* Ubi cùm *Galbam, Othonem, Vitellium* & *Domitianum* intelligat, *excluso Pisone*; satis apparet, *Cæsarem* eum fuisse hoc ipso significatu, id est, *successorem*, & *hæredem imperii*; non Imperatorem, vel Principem. Satis se etiam explicat Galba in *Orat. d. l. c. 15.* Sed cumprimis *§. 3.* notanda illa: *Augustus in domo successorem quæsivit; ego in republ.* Nam hæc pulchrè nobis explicant, qualis Cæsar fuerit Piso, hoc est, *successor imperii*; & simul totius rei veram docent originem.

Ab *Augusto*, inquam, institutum est, qui *subsidia dominationi quærens* (ut loquitur *Tacitus lib. I. Annal. c. 3. §. 1.*) è sua domo nonnullos adoptavit; & *Cæsares* dixit in spem imperii. Sic *Agrippæ filii*, sic

post

post istorum obitum *Tiberius Claudius Nero* adoptatus, & *Tiberius Julius Cæsar* dictus est; adjectumq; ab Augusto: *Hoc reip. causâ facio! Vell. lib. II. c. 104.*

Possem hæc ostendere pluribus, sed vel è paucis istis rem satis claram puto; & nunc ad *Antoninum Pium* progrediendum est. Hic cùm fatis concessisset, *L. Cejonius Commodus Verus*, sive *L. Ælius Cæsar* (nam ita post adoptionem dictus est) ab Hadriano adoptatus est; & cùm priùs *Titus Aurelius Fulvus Bojonius Antoninus* dictus (*Salmas. ad Capitol. p. 67.*) esset, *Titus Ælius Cæsar Hadrianus Antoninus* appellari cœpit. Additum cognomentum *Pii* à Senatu.

Initium ejus collocant Fastorum conditores a. d. 6. Id. Jul. A. V. 890. Sed quid de hac assertione judicandum sit, patebit è subjecta collatione inter *Chryserotem*, apud *Scal. in Exc. Græc. p. 400. Dionem*, *Spartianum*, & alios instituta. *Chryseros* servi *calatoris officio* aliquando apud Imperatorem Marcum Verum functus est; idque elogium illi tribuit *Theophilus Antiochenus lib. III. ad Autolycum*, ut dicat, *manifestè & exactè annotâsse cùm nomina, tùm tempora.*

Res est admodum necessaria (quòd absque chronologiæ luce Principum istorum historia cimmeriis tenebris obscurior sit) at non minus intricata; quàm ut extricemus, adferemus, quam possumus, operam; si prius *Antonini* nostri *mores* inspexerimus. Hi tàm fuerunt emendati, tàm sancti, & à suorum temporum vitiis puri; ut ne calumnia quidem hîc habeat, quod calumnietur. Sanè quem huic præponam, non reperio inter omnes paganos Principes: *Totus Capitolini*

tolini Pius optimi Principis ſpeculum eſt; pleraq; omnia, quæ fecit, præclara & inſignia.

Ita verò potiſſima contraxit *Suidas* è Dione: *Nulli acerbus, nec gravis; cunctis benignus, & mitis erat. In re militari juſtitiam, non gloriam ſpectabat; magis incolumes ſervandos, quàm amplificandos imperii fines ſtatuebat; quantum ejus fieri poterat, viros æquitatis ſtudioſos reip. præficiebat; benè gerentibus honorem habens, improbos ſine acerbitate removens. Ad eum extranei controverſias & lites ſuas deferebant. Opes immenſas, quas privatus poſſidebat, in ſtipendia militum & amicorum neceſſitates impendit; ærarium opulentum reliquit.* Mortuus eſt ſecundùm ſuperiorem calculum A. V. 913. Imperavit, ut vult *Chryſeros*, annis 22. menſes 7. dies 6. Sed locum non carere mendo clarum erit ex ſequentibus.

COLLATIO

Chryſeroti, Dionis, Spartiani, Capitolini, Onuphrii, Goltzii, & aliorum, in annis Imperatorum, *NERVÆ, TRAIANI, HADRIANI & ANTONINI PII.*

NERVÆ Imperatori *Chryſeros* tribuit annum imperii unum, menſes 4. dies 10. Uno die minus dicit *Epitomator Dionis lib. LXVIII. p. 771*, imperâſſe namq; ſcribit annum unum, menſes 4 dies 9. *Euſeb. n. 2112.* in anno & menſibus conſentit, dies omittit. Idem facit *Eutropius lib. VIII.* Sed *Oroſius lib. VII. cap. 11.* etiam menſes notare inſuper habuit.

Juxta

Juxta *Chryſerotem* mortuus eſt a. d. 4. Cal. Febr. A. V. 848, quo die Imperator Domitianus occiſus eſt. *Aurelius Victor* eo die, quo Nerva mortuus, *eclipſin Solis* accidiſſe ſcribit; ſed hallucinatum eſſe notavit *Calviſ. in A. M. 4047.*

TRAJANI initium a. d. 4. Cal. Febr. ſecundùm *Chryſerotem*, a. d. 5. Cal. Febr. ſecundùm *Dionem*. At *Onuphrius* & *Goltzius* initium ejus conſtituunt a. d. 6. Cal. Febr. Imperavit annos 19. menſes 9. dies 16, ut vult *Chryſeros*; juxta cujus ſupputationem ſtatuenda eſſet Trajani mors a. d. 18. Cal. Decemb. A. V. 869. At quin vitium irrepſerit, ferè nullus dubito, propter conſenſum *Dionis* & *Spartiani*; qui Trajani mortem in Sextilem ſatis manifeſtè rejiciunt. Unde legerim apud *Chryſerotem*: Τραϊανὸς ἔτη ιθ, μῆνας ϛ ἡμέρας ιϛ. Hoc eſt: *Trajanus imperavit annos 19. menſes 6. dies 16.* Quod ſi dies rectè ſignificati ſunt, mortuus eſt Trajanus ex hujus ſententiâ, poſtrid. Id. Sextil. vel a. d. 19. Cal. Sept. A. V. 896. At ſecundùm *Dionem* pridie Id. Sextil. Utram ſententiam amplecti velimus, dicendum erit, *hallucinatum Spartianum* eſſe, qui *pag. 3.* ſcribit: tertio Iduum Sextil. *Hadriano* exceſſum *Trajani* nunciatum eſſe. Demus hoc die mortuum, quod *Onuphrius* & (qui vitulâ hujus aravit) *Goltzius* exiſtimârunt; quomodo *Hadrianus* eodem adhuc ſcire potuit? Hadrianus erat *Antiochiæ* in Syriâ: *Trajanus* fato functus eſt *Selinunte* in Ciliciâ; & ut eſt apud *Dionem*, à quo ſtat *auctor Carminum Sibyllinorum lib. V.* Sunt, qui *Seleuciæ* dicant; ſed prioribus fidem habere mavult *Caſaub. ad Spart. p. 10.* Næ aſſentior

tior eidem doctissimo viro, cùm ait: *Longiore intervallo* Selinus & Antiochia *sejunctæ sunt, quàm ut vel rapidissimi veredi, vel incitatissimus myoparo pauculis horis tantum iter emetirentur.* Quamobrem nihil hîc turbare nos debet *Spartianus*, sphalmatis manifestus.

HADRIANI initium secundùm *Chryserotem* à nobis correctum postridie Id. Sextil. A. V. 869. At secundùm *Dionem* prid. Id. Sextil. Imperavit annos 20. menses 10. dies 28; ut scribit *Chryseros. Dio* assignat annos 20. menses 11. solidos; susq; deq; habens dies illos pauculos, qui deficiebant. Nos è supputatione *Chryserotis* initia & exitus constituemus, velut ab accuratissimâ: Mortuus est igitur a.d.4.Id. Jul. sive secundùm computationem, è *Dione* suprà deductam, a. d. 6. Id. Jul. A. V. 890. Cùm verò natus sit a. d. 9. Cal. Octobr. A. V. 828. Vespasiano septimùm, Tito quintùm Coss. *(Spart. in Hadrian. p. 1.)* è *Chryserote* certum est, vixisse annos 62. menses 5. dies 19. Hîc exactè numeri *Dionis* qnadrant *lib. LX. p. 797*, ut *Casaub. ad Spart. p. 41.* malè suspicatus sit, aliter fortasse scripsisse *Dionem*. Ego hoc profiteor, nihil periculosius, quàm secundùm calculum Onuphrianum emendare numeros in Scriptoribus. *Spartianus p. 12.* annos 72. menses 5. dies 17. vixisse, auctor est; quem ob MSS. & editorum consensum è *Chryserote* & *Dione* mutare nefas. Error ipsius est, cui assidet alius auctoris *Fastorum Siculorum*, qui tribuit annos 77.

ANTONINI PII initium est a. d. 4. Id. Jul. A. V. 890. secundùm *Chryserotem*; a. d. 6. Id. Jul. secundùm *Dionem*. Posteriori calculo accessit *Onuphrius.*

phrius. Adoptatus fuit a. d. 5. Cal. Mart. A. V. 890. *Capitolinus in ejus vitâ p. 18.* Imperavit annos 22. menſes 7. dies 6. ut ait *Chryſeros.* Ergò mortuus eſſet juxta calculum iſtum a. d. 14. Cal. Mart. A. V. 913. vel ſecundùm computationem è *Dione* deductam, a. d. 16. Cal. Mart. ſive poſtrid. Id. Mart. Vixiſſet è ſupputatione *Chryſerotis* annos 74. menſes 4. d. 27. Cùm teſte *Capitolino p. 17.* natus ſit a. d. Cal. Octobr. A. V. 838. Imperatore Domitiano duodecimùm, Servio Cornelio Dolabellâ Coſſ. Cæterùm hic potior videtur *Onuphrius* in A. V. 914. qui diem, quo Pius obiit, putat eſſe Nonas Martias; & ad eum abire nos jubet *Caſaub. ad Capitolin. p. 54.* Sanè *Chryſerotis* lectio validè oppugnatur ex *Inſcript. VI. p. 256. & Inſcript. IV. p. 257.* Et è numis apud *Occonem p. 266.* in quibus Pium ad annum Tribunitiæ poteſtatis 24. perveniſſe legimus. Quam ipſam ob cauſam *Joh. Gazenſis* Pium 24. annos regnâſſe ſcribit apud *Salmaſ. notis in Capitolin. p. 74.* Admiſsâ computatione ſuperiore, ad hunc numerum non pervenit: Primùm Tribunitiam poteſtatem acceperat, teſte *Spartiano* a. d. 5. Cal. Mart. A. V. 890. Ex quo manifeſtum eſt, annum 24. initium habiturum fuiſſe cum 5. Cal. Mart. A. V. 913. Sed in eum usque diem non vixit Antoninus, ut hactenus è *Chryſerote* diximus. Quid ſtatuemus? Hoc unum: Videri mihi, ſcribam apud *Chryſerotem* numerum omiſiſſe. Lego: Ἀντωνῖνος ἔτη κβ. μῆνας ζ. ἡμέρας κϛ. Hoc eſt: *Antoninus imperavit annos 22. menſes 7. dies 26.* Hoc modo deceſſit Nonis Martiis, & ſimul 24. Tribunitiæ poteſtatis annum attigit. Firmat

hanc emendationem *Dio* ſcriptor *Chryſeroti* noſtro parum adverſus, qui *lib. LXXI. p. 815.* ait: *Marcum, Pii ſucceſſorem, imperâſſe annos 19. dies 11.* At obiit idem a. d. 16. Cal. April. ut conſtat ex *eodem lib. p. 814.* Quod ſi regrediamur, apparebit dies, quo Pius obiit; hoc eſt, *Nonæ Martiæ.* Quod ipſum Onuphrio quoque in mentem venit. Idem planè vitium irrepſit in *Theophilum Antiochenum*, ut notat Baronius ad A.C. 163. Atque ita *Antoninus Pius* vixit annos 74. menſes 5. dies 19. *Scal. ad Euſeb. n. 2170.* vult natum, *Euſebiano numero 2109.* & denatum *n. 2178.* Adeoq; 76. annos abſolutos tribuit. Quod ut probari poſſit, hactenus non vidi. Sic alii non minus improvidi, è veteribus videndi, quos citat *Caſaub. ad Capitolin. p. 54. Salmaſ. ad eund. p. 74.* qui tamen vir maximus *bis* in notâ ſuâ maximè *hallucinatur*: Alterum errorem notavit *Reineſius lib. II. Var. c. 17. p. 277.* Alter hic eſt, quòd annum, quo Coſſ. Bradua & Varus, Pio emortualem tradit è *Faſtis Siculis*; cùm revera ſit mortuus M. Aurelio Antonino Cæſare tertiùm, L. Aurelio Vero iterum Coſſ.

MARCUS.

Marcus an fuerit Philoſophus *cognominatus?* *Marci nomina ante imperium.* *Caſauboni lapſus.* *L. Verus particeps imperii, atq; adeò* duo *Auguſti* ſimul. *Bella utriusq; Principis, mores, & fata.*

Antonino

ANtonino Pio, inquit Besoldus, *filius adoptivus*, M. AURELIUS ANTONINUS *cognomento* PHILOSOPHUS, *successit*. At hîc notabis, omnes antiquas historias hoc cognomen ignorare, omnes saxorum inscriptiones, omnes numos.

Qui Philosophum appellârunt, ἐπιθέτως non ἐπωνύμως locuti sunt. Recentiores, qui nescivêre discrimen facere inter *cognomina* Principum, & *epitheta* (quæ à privatis honoris aut probri causâ tribuuntur) Imperatorem populi Romani, novo & olim inaudito cognomine donârunt; ut pluribus docet *Casaub. ad Capit. p. 56.* Sed nec veteres Capitolini codices in inscriptione hoc agnoscunt, ut *Salmasius* docet *ad eund. p. 76.* Dic lustrico *Catilius Severus* à nomine *proavi materni* appellatus est, *Capitol.* pag. 22: *Principio ævi sui nomen habuit Catilii Severi materni proavi.* Ita partim è codice Palatino, & *Xiphilino*; partim è conjectura restituit *Salmasius* locum, quem *Casaub. p. 56.* parum feliciter tractavit.

Fallor, an *primo nomine*, quamvis jam Imperatorem factum appellare voluit *Galenus*; in quo multum sudat *Erycius Puteanus ferc. VII. epist. 72?* non resistam tamen Σεβῆρον mutanti in Οὐῆρον. Severi enim nomen tàm diu spretum & abjectum ab Antonino, cur Galenus reduceret? Nimirum quòd esset veritatis amantissimus, tenacissimus; ut è *Xiphilino* explicat *Casaubonus*. Cur autem ab Hadriano? subjicit mox *Capitolinus* p. 23: *Educatus erat in Hadriani gremio.* Lege ibidem mox cum Salmasio: *Et qui ei honorem equi publici sexenni detulit.* Honor hic *equi*

publici olim per ſe magnus fuit, & cò hîc major, quòd *ſexenni* delatus. *Lipſ. lib. II. Epiſt. Quæſt. 15. & Caſaub. ad Capitolin. p. 59.* multùm deſudârunt in hoc loco; &, ut exiſtimo, profecerunt nihil.

Tertiò & quidem poſt virilem togam dictus eſt **M. Annius Verus**, ut idem *Capitolinus* nos docet. *Caſaubonus* tùm rediiſſe dicit ad *primum nomen*; ſed fallitur. Nunquam ante hoc tempus *Annius Verus* dictus erat, & primum nomen, ut diximus, *Catilius Severus* fuit. Error profluxit ex emendatione parum proſperâ. Hoc verò ipſo nomine pater, avus, proavus, paterni dicti ſunt, viri nobiles, à *Numa Pompilio* oriundi; ut *Eutropius*, & è Mario Maximo *Capitolinus* aſſerunt.

Maternum Principis hujus genus ad *Malennium* (ita habet codex Palatinus) *Daſummi* filium, Regem *Seletinorum* ſive Japygiæ relatum eſt. Conſulendi, quos laudavimus, *Eutropius* & *Capitolinus*. Adoptatus eſt, juſſu Hadriani, ab Antonino Pio, *hac lege*, ut & ipſe adoptaret *L. Cejonii Commodi Veri*, ſive, *L. Ælii Cæſaris filium L. Commodum. Capitolin. p. 24.* Tùm abolito *Annii* nomine, *Aurelii* nomen adſcivit, & deſcriptus eſt: M. AURELIUS, T. ÆLII HADRIANI ANTONINI AUGUSTI PII FILIUS VERUS CÆSAR. *Ibid. & Inſcript. X. p. 258. Operis Æterni.* Mortuo Antonino Pio, etiam *Veri* nomen ſuſtulit. *Antonini* accepit, *ibid. p. 25.* Non benè *Lamprid. in Antonino Diadumeno pag. 99.* Veriſſimum nomen tùm ſublatum & abolitum ſcribit; imò Veri: Nam illud, antequam Imperator fieret, adſcribere ſibi deſiit.

Fratrem

Fratrem participem imperii designavit; & cùm is L. COMMODUS prius diceretur, tùm L. Aurelium Verum appellavit. *Capitol. ibid.* Errat *Casaubonus p. 63.* qui Commodum istum *ante* adoptionem Verum appellatum asserit. Vide *Salmas.* è *Galeno* egregiè disputantem contrà *p. 82.* Hoc igitur tempore Romanum Imperium *primùm duos Augustos* habere cœpit, ut loquitur *Capitolinus*; sive ut *Eutropius*: Tùm *primùm Romana resp. duobus æquo jure imperium administrantibus paruit.* Hi DIVI FRATRES celebratissimi per libros juris, conjunguntur in numis Græcis & Latinis apud *Eryc. Putean. d. epist.* Seorsim alter semper describitur: M. AURELIUS ANTONINUS. Alter, L. AURELIUS VERUS. Vide numos apud *Goltz. in Thes. p. 76. & seqq.* Scriptores Græci Verum & Lucium contra veram Latinorum nomenclaturam appellant. *Vales. ad Ammian. lib. XXVII. p. 339.* Hoc ipsum apud *Chrysotem* observavi.

Hactenus de nominibus: Jam de rebus gestis Non diu post imperium acceptum *Britanni rebellârunt*, contra quos missus Calpurnius Agricola. *Capitolin. in Marco p. 25.* Ad hunc ducem refert *Casaub. p. 64. Inscr. VII. p. 86. Operis Gruter.* repertam in Northumbria propè vallum Severi. Bellum etiam movit *Vologæsus*, Parthorum Rex; & provincias Romanas graviter afflixit: *Severianum* ducem cum legionibus internecione delevit, A. V. 915. Æliano & Pastore Coss. *Euseb. n. 2179. Dio lib. LXXI. p. 802.*

Sed mox res prosperè gestæ per *tres* nobilissi-

nos *duces*, M. Statium Priſcum (ita vocat *Inſcr. XIII. p. 40.)* Avidium Caſſium, & Marcium Verum. *Capitol. in Vero p. 37.* M. Statius Priſcus *Artaxada*, regiam *Armeniorum* cœpit; exin utrique Principum delatum *Armeniaci* cognomentum, *Capitol. in Antonino p. 26. & in Vero p. 37.* Sed Antoninus aliquandiu *per verecundiam* recuſavit, poſteà tamen recepit. Quo anno? 18. Tribunitiæ poteſtatis, ut nos docent nuni apud *Occon. p. 283.* cujus initium incidit in 5. Calend. Mart. A. V. 916. quo Coſſ. fuerant Macrinus & Celſus. Nam Tribunitiam poteſtatem primùm acceperat a. d. 5. Cal. Mart. A. V. 899.

Vivo adhuc Pio, eodem anno 916. *Seleucia* cum 300000. hominum *capta*, ut *Euſebius* ſcribit *n. 2118.* qui reſpondet A. V. 916. *Eutropius* ait, cùm 400000. hominum; quod ipſum reperimus apud *Oroſ. lib. VII. c. 13. Dio lib. LXXI. p. 802.* captam vult duce Avidio Caſſio. Obſcurè *Suidas* in ζεῦγμα. *Ammian. Marcell. lib. XXIII. p 241.* Expugnatam ſcribit, *per Veri duces*. Nec figuratè locutum arbitror.

Magna etiam opera in hoc bello extitit Marici Veri, qui dux conſilio manuq; promptus, eloquentiâ non minus quàm armis validus, ut è *Dione Suidas* eum deprædicat. Hic certè *M. Aurelium Soæmum*, Achemenidis Regis filium, Arſacidis nepotem, à Vologæſo, Parthorum Rege pulſum, & *Romæ in ſenatorium ordinem relatum*, ubi *Conſulatum* geſſit (*Jamblichus Syrus in Biblioth. Photii Cod. XCIV.*) in regnum *majoris Armeniæ* reſtituit. *Suidas in Marcius Verus.* Factum id vel iisdem Macrino & Celſo Coſſ.

vel

vel anno seq. 917. M. Gavio Orfito, L. Arrio Pudente Coss. Numus apud *Occonem p. 304*: L. VERUS. AUG. ARMENIACUS. TR. P. IV. IMP. II. COS. II. REX. ARMEN. DAT. Quod alius *ibidem* explicat; REX ARMENIIS DATUS. Quartus annus Tribunitiæ potestatis, qui Veri fuit, respondet A. V. 916. & 917; partem enim hujus, partem illius complectitur.

Cæterùm hoc anno 917. ulteriùs in *Parthiam* itum, & bello finis impositus est. Uterque Imperator *Parthici* cognomentum tulit. *Capitol. in Marco* pag. 26: *Profligato bello* (i. e. confecto) *uterque Parthicus appellatus est; sed hoc quoque nomen repudiavit, quod postea recepit.* Numus apud *Occon. p. 283*: M. AUREL. ANTONINUS. AUG. ARM. PARTH. MAX. P. M. TR. P. XIX. IMP. III. COS. III. Hic annus, qui in numero notatus est, partem A. V. 917. partem A. 918. complectitur.

Quoniam *Capitolinus* ait, *Parthici cognomen non statim receptum fuisse* in Marco, referam numum ad A. V. 918. quo ipso, hoc est, Servilio Pudente, L. Fufidio Pollione Coss. de Parthis, Medis & Rege Vologæso *Pii fratres* triumphârunt. Ait enim *Capitolinus in Vero p. 37*, bellum Parthicum *per quadriennium* fuisse gestum. Primus annus, hoc est, A. V. 914. itu, reditu, belli apparatione vel ordinatione provinciæ insumptus est. A. V. 915. abiit Verus, sed dum ille indulget voluptatibus, provincias impunè vastat Vologæsus. *Capit. p. 37. Euseb. n. 2179.* Sed mox correctæ clades à ducibus. Hinc apparet illud *quadriennium*.

Sed ait *Capitolinus* in *Marco p. 28*, fratrem post *quinquennium* reversum. Non igitur rectè *Onuphrius* & *Goltzius* in A. V. 917. collocant triumphum Principum; quem ex verbis *Capitolini* debebant seriùs, hoc est, A. V. 918. Cui sententiæ propinquus etiam fuit *Casaub. ad Capitol. p. 68.*

Finito bello *Parthico* natum est atrocissimum illud, quod *Marcomannicum* dicitur: Inflictæ rei Romanæ clades immensæ, urbes captæ & direptæ, cæsi exercitus. Hoc *Ammianus* dixit *lib. XXXI. p. 445.* Sed locus hodiè corruptissimus est, quem restituere conatos *Casaubonum* & *Salmasium* spe suâ falli judicat *Vales. ad Ammian. p. 422.* Ambo Imperatores contra hostes profecti sunt, Victualis (ita *Palatinus* Codex vocat) & Marcomannis cuncta turbantibus. Sed cùm *Aquilejam* usque venissent, ibi hybernârunt, ut statim ineunte vere in *Marçomannos* proficiscerentur; quod è *Galeno* probat *Salmasius p. 86.* Hinc Reges pleriq; se retraxerunt, & legatos miserunt, defectionis veniam postulantes; quod cùm fieret, *Lucius* redeundum esse censebat: *Marcus* autem ulterius tendendum, quòd simulatè illa fieri à barbaris crederet; ne mole belli premerentur *Capitolin. p. 28.* Igitur transcensis Alpibus longiùs processerunt, composuerunt-que omnia, quæ ad munimen Italiæ atque Illyrici pertinebant.

Sed non multò pòst Lucius Verus, dum regrederetur, inter *Altinum* & *Concordiam*, impetu ruentis sanguinis, & vitales vias obstruentis, momento ereptus & suffocatus est. Apoplexiam Medici appellant.

Vide

Vide *Eutrop. & Capitolinum.* Alii veneno ſublatum volunt: Præter *Capitolinum*, *Victorem*, *Herodianum*, *Dionem*, *Philoſtratus in vitâ Herodis.* Mortem ejus conjiciunt Faſtorum conditores in A. V. 921. Q. Soſio Priſco, P. Cœlio Apollinare Coſſ. A quibus diſſentit *Scal. ad Euſeb. n. 2185*, qui II. annos illi tribuit. Sed illos confirmant numi, quos de anno Tribunitiæ poteſtatis decimo vel undecimo habemus nonnullos. Et in hac ſententia fuiſſe alios veterum, teſtatur *Euſebius.*

Marcus reliquias Lucii Romam devexit, iisque conditis, & *Vero Divo* appellato (huc pertinet numus: DIVUS VERUS. PARTHICUS. Et ab altera facie: CONSECRATIO S. C.) expeditionem adverſus *Marcomannos* reſumpſit; quod factum eſt intra exiguum tempus, ut adverſus *Caſaub.* docet *Salmaſ. p. 91.* In hac autem expeditione, præter ſpem omnium, diu manſit, ut *Galenus* ait.

Præcipua belli hujus *gloria* penes *Chriſtianos* fuit, quorum *precibus* divinitus *impetratâ tempeſtate*, in Romanos ſecunda, hoſtibus exitiabili; *Quadi*, qui poſtremi reſtiterant, ſummo prælio magnâ acceptâ clade ſuperati ſunt. *Dio lib. LXXI. p. 805.* Marcum pluviam *artibus magicis* elicuiſſe ſcribit, cujus *mendacium* non admiſit *Claudianus in ſexto Conſul.* Honorii:

\- - *Seu, quod reor, omne* Tonantis
Obſequium *Marci mores potuêre mereri.*

Capitol. p. 32. de Marco eodem: *Fulmen de cœlo precibus ſuis, contra hoſtium machinamentum, extorſit; ſuis pluviâ impetratâ, cùm ſiti laborarent.* Ubi *machinamentum* appellat verſutum conſilium hoſtium de

citia. Stratagema lurconis *in convivio*. *Commodi mors*, *& nomenclatura*.

LAudavimus Marcum, & *ferè pœnitet*. Quid ita? genuit Commodum non patriæ patrem, ſed vitricum, ſed hoſtem & parricidam; eòq; veſaniæ progreſſum, ut Herculem Romanum, Jovis filium, ſe dici juſſerit, depoſito cultu Romano, *leonis exuviis*, vice ſtragulæ veſtis, uſus ſit; & *clavam* geſtârit. *Joh. Antiochenus in Exc. Peir. 822.* Teſtis eſt *Camdenus in Britan. p. 593.* erutam fuiſſe in colle, quem à Burgo *Burgh* dicunt, Cõmodi *ſtatuam*, *Herculis habitu*; quo ipſo conſpicitur in numo CV. *Octavii Stradæ*. Idem omnium *menſium nomina* mutavit. Vide *Salmaſ. ad Lampr. Commod. p. 119*, ex quo conſtabit, Idus Commodas in *Inſcript. III. pag. 330*, eſſe Idus Sextiles. Coloſſi *Rhodii capite* ſublato *ſuum* impoſuit. *Scal. ad Euſeb. n. 2205.*

Plures nobilium occidit, quàm quisquam alius; & ex his *Quinctilios* à Trojanis oriundos, cum totâ domo exſtinxit. *Pinguem* hominem *medio* ventre *diſſecuit*, ut ejus inteſtina ſubitò effunderentur. *Monopodicos* & *Luſcinios* (quibus aut alterum pedem fregiſſet, aut oculum eruiſſet) appellabat.

Acceſſerunt libidines deteſtandæ: *Trecentas* enim *concubinas* in palatio aluit, quas ſub oculis ſuis ſtuprari jubebat; in juvenes irruebat, & ab iisdem toto corpore polluebatur: Irridentes ſe feris objiciebat. Valdè amabat homines, appellatos nominibus pudendorum utriusq; ſexus: Sic & chariſſimus extitit

quidam

quidam μονοβελὴς ; quod verbum cujus ſignificationis ſit, docet *Salmaſ. ad Lampr. p. 182. Majoris peculii* virum interpretatur *Caſaub. p. 546.* Malim, loquantur alii, quàm ego ; qui vereor, ut talia omnia narrando Muſas minùs propitias habeam : In harum enim ædibus docendum eſt, non ad Marſyæ ſtatuam ; vel coram hortorum DEO. Dicam paucis : hircoſus, putidiorq́; omnibus cloacis, Princeps hic fuit.

Addam hoc unum, ut intelligas, orbem illum idololatricum quantum punierit Deus : Cùm convivium celebraret, ſæpè pretioſiſſimis *cibis* humana *ſtercora* miſcuit, nec abſtinuit guſtu ; aliis irriſis homo furioſus putabat magnum facere, cùm ſuos cõvivas ab eſu ciborum (quibus ille delectaretur) hac ſpurcitiâ averteret. Honeſtius adhuc ſtratagema fuit *lurconis* illius *apud Athenæum lib. I. p. 5.* qui, quò minùs cibos attingerent vicini, os & fauces aſſuevit, ne calidiſſimis offenderentur ; coquos deinde rogavit, ut calidiſſima menſis inferrent ; quo facto, reliquis, ne urerentur, cunctantibus, ipſe ſolus ventrem ſuum cibis egregiè ſaburravit.

Natus erat Commodus, vel Incommodus potiùs, patre patruoq́; Coſſ. prid. Calend. Septembr. *illo ipſo die, quem* Caligula *primitus aſpexit* ; ut è *Suet. Calig. cap. 8.* diſcimus. Occiſus eſt A. V. 944. pridie Cal. Jan. Se ſeptimùm, Pub. Helvio Pertinace Coſſ. In numis & lapidibus modò *L. Aurelius Commodus*, modò *M. Commodus Antoninus* dicitur ; modò *L. Ælius Aurelius Commodus*, modò *M. Ælius Aurelius Commodus Antoninus.* Vide *Goltz. in Theſ. c. 4.*

p. 81. & 82. & de cæde ejus *Lampridium*, doctissimosq; interpretes, *Casaub. & Salmas. Baron. in A. C. 194. Scal. ad Euseb. n. 2208.*

PERTINAX.

Sphalma in Besoldo. Pertinacis natale solum. Ætas. Profession *ante imperium. Honores statim recepti. Mors. Laudabiliter gesta.*

CORruptissimis libris usus Besoldus, ÆLIUM PERTINACEM vocat, sed P. HELVIUS PERTINAX tùm ab auctoribus lectionis fidelioris, tùm in numis Græcis & Latinis describitur. Etiam *P. Helvius Pertinax*, iterùm Consul, & adhuc privatus appellatur, *Inscript. IV. p. 56.* è quâ simul convellitur id, quod ajunt, *Pertinacem* fuisse dictum, quòd imperium *pertinaciter* recusâsset.

Dio Ligurem Domo Albâ, *Capitolinus* natum in Apennino villâ Martis. *Aurelius Victor* in Agro Squalido Lollii Gentiani (ita corrigo) apud Ligures auctor est. Imperium accepit *septuagenario major*, ut vult *Euseb. n. 2209.* à quo dissentiunt alii. Vide *Scal. add. num.* Ante imperium *Grammaticen professum* esse verum est, quod scribit Besoldus. Accepit hoc à *Capitolino*, qui consulendus *in Pertinacis vitâ, p. 54.*

Primus omnium eâ die, quâ Augustus est appellatus, etiam *patris patriæ* nomen recepit; nec non imperium *proconsulare*, cum jure quartæ relationis; quod *omnis loco* illi fuit. Nam alii non nisi serò hæc recipiebant. Occisus est A. V. 946. a. d. 5. Cal. April. Q. Sosio Falcone, C. Jul. Fructo Claro Coss.

Senatui

Senatui favit, *delatores* punivit, *annonæ* diligentissimè providit; *scurras* illos Commodi, de quibus dixi, *turpissimorum nominum*, proscripsit ac vendidit: Multa deniq; præclarè gessit in repub. Hujusdem dignissima illa vox est, quæ aureis literis scribatur in omnibus curiis ac palatiis: *Sanctius est, P. C. inopem rempub. obtinere, quàm ad divitiarum cumulum, per discrimina atq; dedecoris vestigia pervenire.* Capitol. *in ejus vitâ, p. 56.* Erat in animo, quod Plinius *sub Trajano* pronunciârat: *Fisci mala causa nunquam, nisi sub bono Principe.* Atq; hâc in parte æquavit laudem *Marci*, de quo *Capitolinus* pag. 27: *Fisco nunquam favit.* Similis posteà extitit *Constantii Chlori* virtus, de quo *Libanius in Βασιλικῷ*: *Præstantissimus Princeps tutius ærarium ducebat ipsas privatorum domus. Cùm autem sumptuum necessitas incidisset, sufficiebat, necessitatem ærarii edixisse; statimq; omnia pecuniis redundârunt, sponte conferentibus provincialibus.* Extat ejus rei exemplum insigne apud *Euseb. lib. I. de Vitâ Constantini, cap. 10.* Adde *Joh. Antioch. in Exc. Peir. p. 837.* Ab eadem virtute *Julianum* commendat *Ammianus lib. XXV. p. 294. Vid. ibid. Vales. p. 302.*

DIDIUS JULIANUS.

Iuliani stirps. Inscriptio de honoribus & magistratibus ejusdem. Græculorum nugæ in nomine Didii. *Frugalitatis* exempla duo. *Iuliani præcipua facta*, & mors.

Impe-

IMperatoris hujus genus è lapidibus, *Reines. lib. III. Variarum c.2.p.342.343.* oſtendit hunc in modum: *Petronius Didius Severus. Avus paternus Didius Severus. Proavus paternus Didius Severus Inſuber Mediolanenſis. Mater Vibia Salvia Vara*, Spartiano *Æmilia Clara. Avunculus Salvius Julianus occiſus à Commodo, Avus maternus C. Vibius Juvencius Varus Coſ. A. V. 886. Avia materna* ſive *Salvia*, ſive alio nomine appellata, *Salvii Juliani J Cti filia.* Quem *J Ctum* cum Imperatore perperam confundunt, non tàm multi è recentioribus, quàm Græci aliquot Scriptores; Νομοθέτην appellantes Principem, & *Aurelius Victor*, & *Euſeb.* Dixi hac de re *ad Pomponium.*

Quos magiſtratus ante imperium geſſerit, docet egregium antiquitatis Romanæ monumentum, nondum publici juris factum; ſed cùm ei nocuerit tempus edax rerum, ut ſuppleretur, egregiam operam attulit idem *Reines. lib. XXIX.* Proinde ſupplementum cum verbis inſcriptionis, ut eam ſuâ manu deſcriptam *Romæ, in hortis Marchionis Juſtiniani, ad portam Flaminiam*, ad nos miſit *Pet. Servius Vir Cl.* Sed *minuſculis* à monumento *diſtinctum* hîc ſubjiciam:

*P. Did. Sev*ERO. JULIANO.
Coſ. Procoſ. AFRICÆ. LEG. AUG.
Pro pr. PONTI. ET. BITHYNIÆ.
*Pro pr. Gala*TIÆ. DALMATIÆ. BELGICÆ.
GERM. AFRICÆ. ET. ACHAIÆ. PRÆTORI.
*Tute*LARI. CONSULUM. TRIB. LEG.
XXII. *Prim.*

XXII. *Prim. Anton.* XV. V. *Stl.* . . .
*Jud*ICANTIS. SODALI. ANTONIANO.
Optimo PRÆSIDI. PATRONO.
*Indul*G. BISICA. LUCANA. EX AFRICA.

Secutus est in lineâ priore *Casaub. ad Spart. p.110.* verùm subdubitare cogor, an Petronii nomen locum habeat? *Salvium Julianum* dicit *Lapis II. pag. 459.* Petronii nomen vix reperio, nisi de eo interpretari velimus *Inscr. II. p.302.* Patrem ita appellatum scio ex *Spartiano*; sed *prænominis loco* positum, vix gentilitium videtur; & posito gentilitium esse, nemo ignorat, illis temporibus filios *diversissimam nomenclaturam* habere cœpisse *à parentibus.* Sic enim *Juliani fratres* Petronii nomen tulisse videntur, quorum alter *Numius Albinus*, alter *L. Roscius Julianus Proculus* describitur; idemq; *Didius Proculus* Spartiano. *Didius* indubiè *gentilitium solum* est. Hinc Juliani Imperatoris filia *Didia Clara* apud *Spart.* & in argenteo numo apud *Occonem p. 338.* M. DIDIUS. SEVERUS. JULIANUS. AUG. describitur, in numis. Et hanc descriptionem locum habituram spero in lapide nostro.

Mirè nugantur *Georgius Monachus* & *Cedrenus*, qui *Didium* ἀπὸ τῦ διδόναι nuncupatum scribunt, quòd *magna pecunia vi imperium esset mercatus.* Postea à milites adjecerunt *Commodi* cognomen; *Dio lib. LXXIII. p. 835.* Hinc apud *Goltzium* numus hic est: IMP. CÆS. M. DID COMM. SEVER. JULIANUS. AUG. P. M. TR. P. COS.

Tanta Principis hujus fuit parsimonia, ut per

triduum *porcellum*, per triduum *leporem* diviſerit, ſi quis ei fortè miſiſſet: Sæpè autem nullâ exiſtente religione (nota hîc obiter, etiam veteres paganos, ad morem hodiernorum Pontificiorum, religionis cauſâ, *abſtinuiſſe carnibus*; *& oleribus ſe leguminibusq; oblectâſſe*; ut è *Porphyrio* docet *Caſaub. p. 111.*) oleribus leguminibusq; contentus, ſine carne cœnaverit. *Spart. p. 61.* Idem ferè lego apud *Aur. Victor.* de matre Alexandri Severi *Mammæa*; quæ *inteſtina*, quamvis permodica (ſi menſæ prandio ſupereſſent) filio appoſuerit *in convivio altero*. Idem mitiſſimus fuit in ferendis injuriis. Hæc è *Spartiano* diſces: At *Dio in Exc. Peir. p. 731.* notat à maoribus perditiſſimis, inexplebili avaritiâ, ſimulq; luxuriâ & rerum novarum cupiditate. Hoc de illo certum; *imperium malè quæſitum, malè perdidiſſe*. Occiſus eſt eod. anno 945. quo imperium rapuit, Cal. Juniis.

SEPTIMIUS SEVERUS.

Severi patria & genus. Imperatorum vanitas *in affectandâ* nobilitate. *Pertinacis mores & obitus.*

L. SEPTIMIUS SEVERUS Africâ oriundus oppido Lepti, *Spart. in Severo p. 64. Euſeb. n. 2209. Eutrop. & Aurel. Victor*, qui ex emendatione *Salmaſii* dicit, *ortum mediè humilem*, hoc eſt, *ortum non valdè humili loco*, ſed mediocriter humili. *Morell. in Stat. p. 129. & Baron. in A. C. 195.* Septimii Severi Leptitani, ad quem extat lyricum *Statii lib. IV. Sylv.*

Sylv. pronepotem arbitrantur. Quibus subscribit *Vossius lib. I. Inst. Orat. c. 5. sect. 11. p. 58.* Ipse ex ambitione, sive ut validius domui suæ redderet imperium, DIVI MARCI ANTONINI PII. GERM. SARMATICI FILIUM, DIVI COMMODI FRATREM se vocat in *Lapide II. p. 264. & I. p. 265. & V. p. eâd.* Quod ipsum *Dio* & *Spartianus* notant.

Imitati sunt hoc exemplum, quicunq; obscuro genere nati, ad imperii usque fastigium conscenderunt. Sic posteà *Macrinus in nomen Severi* se insulsit, cùm illius nullâ cognatione tangeretur. *Capit. in Macrin. p. 95. ex emendatione Salmas. p. 170. Alexander Severus*, quia pudebat eum *Syrum* dici, originem è *Metellorum* gente præ se ferebat. *Lampr. in Alex. p. 123. 129.* Claudius originem *Trojanam* ementiebatur. *Treb. Pollio in Claud. p. 206. Salmas. ad Treb. pag. 345.* Ajunt alii *Gordianum*, cùm hic adolescens uxorem ducturus, more nequissimorum temporum, *à muliere, in Veneris palæstrâ* satis exercitâ, *institueretur* ad ludum nuptialem; tyrocinium suum posuisse sub artifice magistrâ, *parente Claudii*; atque hinc istum pro *Gordiani* filio habitum. Sic denique *Justinianus* Imperator, Justiniani Imperatoris pater adoptivus, *Anitius* inseri voluit. *Aleman. apud Procop. p. 13. & 14.*

Sed ad Severum: Is Imperator factus, PERTINACIS nomen adscivit, quod præter *Spartianum* & *Dionem* numi & Græci cum lapidibus testantur; in quibus L. SEPTIMIUS SEVERUS PERTINAX describitur. Initium autem imperii incidit in Id. Sext. A. V. 945. *Spart. p. 65.* Sed notat *Cas. p. 115.*

non posse verum esse de hoc mense, nisi sit error in numeris temporum; quibus imperârunt *Pertinax* & *Julianus*: Nec dubium esse, quin *Majo* & *Junio* mota sit mentio in exercitu de creando Severo. *Goltzius* & *Onuphrius* initium constituunt Id. Maj. anno altero imperii, hoc est, A. V. 946. Seipso iterum, & Albino iterum Coss.

Æmilianum, *Pescennium Nigrum*, *Arabes*, *Parthos* & *Adiabenos* vicit, *Spart. p. 67.* Numus argenteus: L. SEPT. SEV. PERT. AUG. IMP. V. PARTH. ARAB. COS. II. P. P. Eadem observabis *Inscript. VI. p. 266.* Disciplinæ militaris custos acerrimus, vini avidus, cibi parcus; rei Venereæ, nisi ad creandos liberos, prorsus ignarus. Deniq; ut compendio dicam, vir domi foriq; conspicuus, sed *Imperator infelix.* In numis Græcis & Latinis: IMP. CÆSAR. CAJUS. PESCENNIUS. NIGER. JUSTUS describitur.

Nigro interfecto, bellum civile movit *Clodius Albinus*, quem in numis integrè appellatum legimus: D. CLODIUM. SEPTIMIUM. ALBINUM. Imperatorem exercitus in Galliâ fecerat, nequaquam cum Pescennio comparandum, gulosum, injustum, atrocem; qui nulli delicto pepercerit: Vestibus præterea nimis studiosum, in convivio sordidum, & soli studentem copiæ, depingit *Spart.* Hoc tamen in eo laudandum, quòd aversæ Veneris semper fuerit ignarus. Cœsum Fastorum conditores volunt, a. d. II. Cal. Mart. A. V. 949. Appio Claudio Laterano, M. Mario Titio Ruffino Coss.

Eodem

Eodem tempore motum & confectum bellum *Judaicum* & *Samariticum*. *Euseb. num. 2213.* Unde, *Spartiano* teste, triumphus Judaicus S.C. decretus est. Bellum nusquam reperire se potuisse scribit *Casaubonus*; at meminit *Eusebius* loco, quo dixi.

Anno sequente, hoc est, A.V. 950. Ti. Saturnino. C. Gallo Coss. prid. Id. Majas, Severi filius, natu major M. AURELIUS ANTONINUS (*Bassiani Caracallæ* nomine vulgò notior) IMP. CÆS. appellatus est, & Tribunitiam potestatem accepit. *Baron. in A.C. 197.* Huc pertinet *Inscr. II. p. 1020:* IMP. CÆSAR. L. SEPTIMIUS. SEV. PIUS. PERTINAX. PONT. MAX. TRIB. POT. VI. IMP. CÆS. M. AURELIUS. ANTONINUS. AUG. IMP. SEVERI. AUG. FIL. TRIB. POT. PROCOS. Ex quâ cùm constet, sexto Tribunitiæ potestatis anno absoluto, *primùm Caracallæ* numerari cœpisse; simul illud manifestum est, quod de initio Caracallæ scripserunt annalium instauratores; constituendum esse in A.V. 950.

Hinc etiam *Salmasius* figmentum esse putat, quòd apud *Spartianum* & *Victorem* legimus: Cùm *Severus* pedibus æger bellum *Parthicum* moraretur, idq; milites anxiè ferrent; ejusq; filium *Bassianum*, qui unà erat, Augustum fecissent, tolli se, & in tribunal ferri jussisse; adesse deinde tribunos, centuriones, duces & cohortes, quibus auctoribus id acciderat: Sisti deinde filium, qui Augusti nomen accepisset. Tùm in auctores supplicium imperantem, milites humi prostratos rogâsse omnes, & Principi supplicatos esse.

Quo viso, manu caput contingentem dixisse: Tandem sentitis, caput hoc imperare, non pedes! *Hæc*, inquam, *omnia fabulosa* videntur doctissimo viro: Nam ante bellum Parthicum jam pater filium Aug. & Imperatorem dixerat. Eodem verò anno 950, immani virorum illustrium cæde Severus filiis suis imperium stabilire voluit; iisq; perpetratis, expeditionem contra Parthos suscepit; de quâ *Scal. ad Euseb. n. 2215.* Sed hunc dum legis, memorem te volumus illius, quod suprà diximus; *Dionysii versus* non esse capiendos de Severo & Caracalla, sed de *divis fratribus.* Ctesiphontem usque, pulso Parthorum Rege, pervenit, idq; bellum duravit usque ad A. V. 954. Nam illo anno in Syria Consulatum tertium cum filio iniit.

Imperatorem appellatum *P. Septimium Getam* A. V. 953. L. Annio Fabiano, M. Nonio Mutiano Coss. vult *Inscr. II. p. 157.* de cujus scripturâ ne dubites, confer *Inscr. V. VII. & VIII. p. ejusd.* Attulerunt eandem *Scal. ad Euseb. & Salmas. ad Spart.* Accedit *Casaubonus*, cùm ait: *Getam Augustum nuncupavit Severus, octavum annum imperans, vel ad summum nonum.* Sed qui Fastos concinnârunt, P. SEPTIMIUM GETAM AUGUSTUM appellatum, & Tribunitiam potestatem accepisse volunt A. V. 960. Caracallâ tertiùm, Getâ iterum Coss. pro quibus faciunt numi. Apud *Spartianum* invenio Getam Cæsarem à militibus appellatum *post victoriam Parthicam*, anno ante Consulatum tertium patris; unde suspicer, qui inscriptionem illam proposuit, per errorem *Imperatorem* dixisse, quem *Cæsarem* debuerat. Ulti-

Ultimum opus Severi memoratu dignum fuit, *expeditio Britannica*, & *vallum* illud *a mari ad mare*; cujus reliquias hodieq; conspicere est. *Scal. ad Eus. n. 2222.* Mortuus est Severus *Eboraci* in Britannia, prid. Non. Febr. A. V. 963. Lolliano Bassiano & Gentiano Coss. natus annos 66. Ultima verba exhalantis animam fuerunt: *Turbatam remp ubiq; accepi, pacatam, etiam Britannis, relinquo!* Idem quasi testis vitæ mortalium: *Cuncta*, inquit, *fui*; *conducit nihil.* Quibus verbis, ait *Casaubonus*, complexus est integri libelli ejus (finem solum excipimus) summam; qui à sapientissimo Regum Salomone super humanarum rerum vanitate, planè divinitùs est compositus. *Adde Lipsi. lib. II. Monit. & Exempl. polit. 14.* Corpus militari more à militibus elatum, impositumq; in rogum honestatum militum & filiorum *decursione*, in loco, quem *Sivers* à Severo dictum ait *Camdenus in Britan. p. 569.*

Fuit imperator cibi parcissimus, leguminis patrii avidus, vini aliquando cupidus, carnis frequenter ignarus; utilis Reip. si quisquam alius, sed ob multas cædes Patribus Conscriptis formidabilis.

ADDITAMENTUM.

Besoldus in Synopsi majore recenset viros doctos, qui sub Severo floruerunt: Iis velim adjicias *C. J. Solinum Polyhistorem*, Plinii compilatorem; qui Senatusconsultum, quod *de non occidendis Senatoribus* Severus ab initio fieri jusserat, perscripsit; sed mox ab eodem occisus est. *Vales. ad Exc. Peir. p. 105.*

CARACALLA.

Erratum in Synopſi noſtra corrigitur. Caracallæ nomen. *Iulia, Caracallæ mater.* Lapis, *ad quem offenderunt viridocti,* examinatur. *Non raro in Faſtis Conſulum* paria eorundem cognominum *diverſis temporibus. Caracallæ mores & cædes.*

MOrtuo Severo, CARACALLA & GETA imperium acceperunt. Immane peccatum eſt in Synopſi minore, quæ poſt Severum nominat *Antoninum Baſſianum, Caracallæ filium.* Corrige: *Antoninus Baſſianus Caracalla, filius*, ſcil. Severi. Ob genus veſtimenti demiſſi usque ad thalos, quod populo dederat, *Caracallæ* nomen tulit. *Euſeb. n. 2229.* ubi *Scaliger* conſulendus eſt. Adde doctiſſimos interpretes Spartiani, *Caſaub. & Salmaſ.* Græcis ſemper Καρακαλλᾶς. In numis & lapidibus M. AURELIUS ANTONINUS deſcribitur.

Mater utriusq, Caracallæ & Getæ, *Julia Syra*, ſtudiis philoſophiæ tàm exercita, ut Φιλόσοφος dicatur à *Philoſtrato*, (*Reineſ. lib. II. Var. cap. 12. Salmaſ. ad Spart. p. 140.*) In numis JULIA DOMNA (hoc eſt, Domina) ΙΟΥΛΙΑ ΔΟΜΝΑ ΣΕΒΑΣΤΗ, JULIA AUGUSTA, ΔΟΜΝΑ ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΥΕΡΑ ΣΕΒΑΣΤΗ, JULIA PIA AUGUSTA. Hoc verò è *Dione, Philoſtrato, Oppiano & Herodiano* fuſè probat *Salmaſius* contra *Spartianum*; qui ſcripſerat, *Baſſianum è priore matrimonio ſuſceptum, & Getam*

ex

ex Julia. In quo errore *Eusebium* quoque hæsitâsse patet è *n. 2232.*

Difficultatem majorem peperit *Inscr. VI. p. 6.* quæ dedicata I. O. M. ET. JUNONI. REGINÆ. PRO. SALUTE. IMP. M. AURELII. ANTONINI. PII. AUG. ET. JULIÆ. AUGUSTÆ. MATRIS. AUGUSTI. Non posse alium M. Aurelium Antoninum intelligi, nisi Caracallam, nec aliam Juliam Augustam, nisi Juliam Severi, *Scaliger* & *Salmasius* profitentur; & tamen illa ipsa inscriptio Consules subscriptos habet FALCONEM & CLARUM; qui, ut viri laudati volunt, Consulatum gesserunt A. V. 945. Quo tempore Caracalla *quatuor annorum* puerulus, nec dum Imperator. *Reines. lib. I. Variar. c. 21. p. 87.* pollicitus est, se in *Examine inscriptionum veterum* daturum inscriptionis explicationem tàm planam, ut omnes eam intelligant: Nec quin hoc ipsum præstiturus sit, ulli dubitamus. Sed valdè cupientibus tàm diuturna mora nimis molesta est, ἔξεχ' ὦ φίλ' ἥλιε!

Interim, dum id fiat, promam hîc, quod mihi videtur. Aliam *Juliam* reperire non possum: Sed cum *Salmasio* & *Scaligero* lapidem interpretor de *Julia Severi*, matre Caracallæ. Subscriptionem quod attinet, per *Falconem* & *Clarum* non intelligo *Q. Sosium Falconem, Cajum Jul. Fructum Clarum*, Coss. ordinarios A. V. 945. sed par aliquot suffectorum, post mortem Severi; quod annumeramus centum paribus, quæ in Fastis non extant hodiè.

Stupes ad hanc responsionem meam? non est

Medusæ caput. Legisti enim Fastos liberæ reip. nec observâsti A. V. 268. Vibulanum & Maluginensem Coss. Et A. V. 294. Consulum par *eorundem cognominum?* Sic Albinum & Pisonem Coss. habes A. V. 573, & rursus *eorundem cognominum*, sed diversos à superioribus A. V. 605. Sic A. V. 535. conspiciuntur Tiberius Sempronius Longus, P. Cornelius Scipio Coss. Et rursus Tiberius Sempronius Longus, Pub. Cornelius Scipio, diversi à superioribus, A. V. 559. Sic Lentulum & Crassum legis in A. V. 656. & Lentulum & Crassum diu pòst reperis in A. V. 739. Sic L. Pisonem & M. Drusum Consulatum gessisse vides A. V. 641. & eundem honorem adeptos L. Pisonem M. Drusum A. V. 738. Quid igitur tergiversaris, si post Q. Sosium Falconem & C. Julium Fructum Clarum tibi damus alios ab his diversos; sed ejusdem cognominis.

Et ex istis Falconem habeo pro filio Q. Sosii Falconis, de quo *Capitolinus* in Pertinace: *Faleoni, qui Pertinaci insidias struxerat, ille ipse pepercit; & à Senatu impunitatem ejus petiit. Deniq; Falco in rebus suis securus vixit, &* HÆREDE FILIO *periit.* Hæredem, inquam, filium, Falconem hunc posteriorem esse suspicor, sub Caracallâ Cos. Responsum aliud in præsentiarum nunc moneta mea non suggerit.

Nunc de CARACALLA: Is fratrem suum PUB. SEPTIMIUM GETAM, participem imperii, altero anno post patris mortem, hoc est, A. V. 964. duobus Aspris Coss. (ita nominantur *Inscr. I. p. 132.*)

p. 132.) Juliani Aſpri filiis *(Valeſ. ad Exc. Peir. p. 106. 107.)* nefariâ fraude interfecit a. d. 5. Cal. Mart. Vide *Spart. in Caracalla & Geta. Herodotum lib. IV. Dion. lib. LXXVII.* qui fuſè res ejus deſcribunt. Adde inſignia *Fragmenta Peir. à pag. 742. usque ad 761.* Ex his breviter tibi *hominem* deſcribo, *furioſum, ad omnia præcipitem, virtutis, & illuſtrium virorum hoſtem; bonis exitioſum, cædibus aſſiduè ſævientem; prodigum in milites*, Φίλαυτον, *rapacem nec à fraternis manibus abſtinentem; vitiis ſuis gloriantem, omnibus deniq; terribilem; niſi Germanis & aliis hoſtibus, qui ſtultum ridebant, pecuniâ emungebant, vel cladibus mulctabant.* Cùm aliquando *virgini Veſtali* vim feciſſet, ſtatim *omnis eum* Venerea *vis deſtituit.* De cæde *Papiniani* (cujus Beſoldus meminit) adeundus *Spart. in Severo p. 72. Inſcr. VIII. p. 348.* Æmilium Paulum Papinianum, patrem Hoſtilium Papinianum, matrem Eugeniam Gracilem vocat. Ipſe verò Caracalla inter Edeſſam & Carras rurſus occiſus eſt a. d. 6. Id. Apr. A. V. 969. C. Brutio Præſente, T. Meſſio Extricato Coſſ. *Baron. in A. C. 219. Scal. ad Euſ. n. 2232.* De ætate ejus prolixè diſputat *Caſaub. ad Spart. p. 133.*

MACRINUS.

Macrinus alieno genere ſe inſerit. Vitium Beſoldianæ Synopſeos. Macrini & Diadumeniani interitus.

HIc obſcuro loco natus apud *Mauros* in colonia Iulia Cæſarea, *Jubæ* quondam *regia.* Præfectus prætorio A. V. 968. *Capitol. in Macrin.*

Spart.

Spart. in Carac. Dio in Exc. Peir. p. 759. Occiſo Caracallâ imperium à militibus accepit, & ſe in *nomen Severi*, quo majorem benevolentiam aſſequeretur, infulſit. *Capitol. in ejus vitâ p. 95. ex emendatione Salmaſ. p. 170.* Hinc in numis deſcribitur: M. OPILIUS. SEVERUS. MACRINUS. Lego etiam in alio: IMP. CÆS. M. OPILII. AURELII. SEVERI. MACRINI. AUG. Cæterùm ſatis hinc appareret, quàm malè vocatus ſit in Synopſi noſtra minore Popilius Macrinus.

Altero anno, qui fuit ab V. C. 970, filium *M. Opilium Macrinum Diadumenianum* (quem è Nonia Celſa ſtupro antè cognita quàm ducta genuit) Conſulem illo anno, collegâ Ecdiciano Advento, Imperatorem Auguſtum appellavit. Sed uterq; paulò pòſt, hoc eſt, a. d. 7. Id. Jun. commiſſo contra *Heliogabalum* prælio, in finibus Phœnices & Syriæ, victus & in fugâ interfectus eſt. De loco cædis vid. *Caſaub. ad Macrinum p. 139.*

Pater timidus & impudens fuit, qui *pacem emit à Parthis*; honores dedit indignis. Sed nec in filio quicquam, præter pulchritudinem, memorabile. In numis: M OPILIUS MACRINUS DIADUMENIANUS. Item. M. OPILIUS ANTONINUS DIADUMENIANUS. Et: IMP. CÆSAR. ANTONINUS. PIUS. DIADUMENIANUS. deſcribitur. Plura petenda ſunt ex *Herodiano & Dione.*

HELIO-

HELIOGABALUS.

Heliogabali genus. Nomen unde? Beſoldi ſententia rejicitur. Helagabali nomenclatura, *vanitas & cædes.*

FLagitioſiſſimi hominis iſtius genus hoc fuit: Baſſianus, *Phœniciâ* oriundus, filias habuit *Juliam Domnam Auguſtam*, Caracallæ matrem, & *Juliam Mæſam.* Hæc *Julium Avitum* Conſularem Virum maritum habuit; & ex illo *Juliam Sohæmiadem* & *Jul. Mammæam.* Sohæmias Vario Marcello, ſenatorii ordinis viro, nupta peperit *Avitum*; qui & *Baſſianus* dictus eſt, ex avi & proavi materni nomine; ex paterno autem nomine *Varius.* Conſulendus *Valeſ. ad Exc. Peir. p. 111. 112.*

Et hic notiſſimus ex ſceleribus & flagitiis HELIOGABALUS eſt, de quo nomine multa *Scal. ad Euſ. n. 2234. Baron. ad A. C. 220. Fullerus lib. I. Miſcellan. Sacr. cap. 14.* & poſt hos *Caſaub. & Salmaſ. ad Lamprid. Voſſ. lib. II. de Idol. c. 5.* Dicam paucis: Derivant primam partem ab *Elah*, ſive Arabicè *Alah*; quæ vox DEUM ſignificat. Sed in alterâ parte diſſentiunt: *Scaligerum* ſequitur *Beſoldus*, qui *Alagabalum* vult eſſe Deum Gabalitarum; nos *Voſſii* & *Salmaſii* opinionem: *Gebel* Arabibus montem ſignificat; & *Elagabalus* ſive *Alagabalus* nihil aliud, quàm *Deus mons.* Huc nos ducit *Herodianus*, è quo colligimus, Emiſenos *Solem* coluiſſe *in montis effigie*; quem montem cœlo delapſum credebant. Hinc *Alagabalus* appellatus, quaſi *Deus mons*, vel *in montis figuram* effigia-

effigiatus. In numis frequenter descriptus est: IMP. CÆSAR. M. AURELIUS. ANTONINUS. PIUS. FELIX. AUG. SACERDOS. DEI. SOLIS. ELAGABALI.

Haberi voluit pro Caracallæ filio, Severi nepote; ut tùm ex aliis, tùm ex *Inscr. III. p. 158.* & *Inscr. VII. p. 1058.* manifestum est. Rectè verò de hoc Besoldus: *Adeò turpis fuit, ut ejus facta absque rubore nequeat referre.* Abstinemus igitur etiam nos, & aures præbemus illi *Plinii* dicto: *Parum abesse à docente eum, qui narret.* Quamvis aliàs tueri me possem ex *Athen. lib. I. p. 14. Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 266. Frehero lib. II. de Existimatione c. 1. §. 5. Freinshem. ad Curt. lib. IV. c. 10. §. 23.* Occiditur cum matre A. V. 974. a. d. 6. Id. Mart. *Baron. in A. C. 224.*

ALEXANDER MAMMÆÆ.

Alexander Princeps laudatus. Bellator infelix. Narratio Besoldiana è Lampridio & aliis rejicitur. Alexandri cædes.

MAter hujus Principis (qui ex numis integrè appellandus est, M. AURELIUS SEVERUS ALEXANDER) *Julia Mammæa*; de qua jam in Heliogabalo. At quis pater fuerit, dici non potest. Vide *Vales. l. c.* Cæsar ab Heliogabalo dictus est a. d. 7. Id. Jun. A. V. 973. & anno sequenti, post illius mortem Imperator, magno S. P. Q. R. consensu.

Habet inter laudatos Principes locum, utpote cujus *imperium incruentum* ferè fuit. Sanè *à Marci princi-*

principatu illud ipsum quasi *secundo loco* celebrabatur. *Joh. Ant. Exc. Peir. p. 830. Pighius in Hercule Prodic. p. 250.* Sed bello non perinde fœlix fuit: Quod enim Besoldus è *Lampridio, Eutropio,* & *Eusebio* refert, *Artaxerxem,* Persarum Regem, ingenti prælio vicisse, & *Mesopotamiam* ab Heliogabalo deperditam *recuperâsse*; ex Orientalium libris & *Herodiano* satis confutavimus alibi: Nam ex illis constat, tot stragibus affectum esse, ut Persis cederet *Susianâ, Cœlesyriâ, Chaldæâ, Palæstinâ & Graciæ parte.* Adde *Casaub. ad Lamprid. p. 173.* Occisus est *Moguntiaci*, in Germaniâ, tumultu militari, insidiis *Maximini* A. V. 987. L. Catilio Severo, L. Ragonio Urinatio Tuscenio Quinctiano Coss. a. d. 15. Calend. April. Vide *Scal. ad Euseb, n. 2250.*

MAXIMINUS & MAXIMUS.

Maximini genus, & crudelitas. Maximi filii pulchritudo. Utriusq; cædes.

C. JULIUS MAXIMINUS THRAX, patre *Miccá*, matre *Hababâ* (ita legit Palatinus codex Capitolini) post occupatum imperium C. *I. Verum Maximum* filium a. d. 4. Id. Octobr. Cæsarem appellat. Vir fuit & roboris & *voracitatis stupendæ*, ferini prorsus animi; qui ex molli manſuetoq; imperio ad tyrannidem vertere omnia contendebat. Hostis etiam Christianorum acerrimus. *Joh. Antiochen. in Exc. Peir. p. 830.* Bellator alioquin strenuus, *Germanos* graviter afflixit. Filius ob *pulchritudinem*

dinem celebris, quæ tanta fuit, ut *caput mortui*, & si jam nigrum & deformatum, videretur esse caput umbræ pulcerrimæ. Ita *Capitolinum* explicat *Salmas. p. 256.* Occisus est uterq; A. V. 989.

GORDIANI, PATER ET FILIUS.

Gordiani parentes. Cum filio quamdiu regnârit. Utriusq; mores & mors.

M. ANTONINUS GORDIANUS AFRICANUS (ita in numis describitur) Procas. Africæ, natus ex patre *Metio Marullo*, matre *Ulpiâ Gordianâ*; origine paternâ *Gracchorum* familiam, maternâ *Trajani* domum complexus est. *Capitol. p. 151.* In Africâ Imperator salutatus est cum filio, *M. Antonio Gordiano Africano.* De Africani cognomine *Casaub.* vide *ad Capitolinum p. 191.* Uterq; non nisi unum mensem, dies 6. imperavit. *Idem p. 193.*

De morte utriusq; dissensus est. *Zosimus* tradit, *naufragio* periisse; quod fabulosum esse, docet *Salmas.* Ut certum credunt alii, *victum* filium *à Capelliano*, Mauritaniæ rectore; qui *Maximini* partium erat: Et interemptum esse, cùm tempestas, turbato *Gordiani* exercitu, facilem illi præberet victoriam; eoque cognito, *Gordianum* seniorem *laqueo* vitam finiisse. Hoc *Onuphrius*, approbante *Casaubono*, factum putat Cal. Jun. A. V. 989. Pub. Titio Perpetuo, L. Ovinio Rustico Corneliano Coss.

Pater adeò modestus erat, ut nihil dici posset, quod

quod ille feciſſet aut cupidè aut immoderatè. Filius formâ conſpicuus, memoriæ ſingularis, bonitatis inſignis & juris peritus. *Lampridius* ex emendatione Salmaſii: *Antonius Gordianus, Gordiani Imperatoris filius, & ipſe Imperator*, ſcilicet, *in conſilio Alexandri Severi fuit.* Capitolinus: *Nec civibus nec reipub. ad conſultationem defuit.*

Hoc tamen in eo reprehenſum, quòd mulierum eſſet cupidiſſimus. Habuit enim concubinas XXII. è quibus omnibus *ternos* aut *quaternos filios* reliquit. Hinc Priamus, & ab aliis per jocum, Priapus dictus eſt.

MAXIMUS & BALBINUS.

Balbini & Maximi nomenclatura. Diſſenſum à Salmaſio *in explicatione numi: Uterque cæſus.*

COgnito Gordianorum interitu, Senatus metu perculſus, *contra Maximinum*, a. d. 7. Id. Jul. A. V. 989. Imperatores creavit BALBINUM ET MAXIMUM. Alterum Clodium Balbinum vocat *Capitol.* cui adverſi ſunt omnes numi; in quibus deſcriptus eſt D. CÆLIUS BALBINUS. Alter dictus M. CLODIUS PUPIENUS MAXIMUS; ut nos docent iidem numi.

Sed huic deſcriptioni opponit ſe *Salmaſius ad Capitolini Maximum p. 269:* IMP. C. M. CLOD. PUPIENUS, & IMP. CÆS. M. CLOD. PUPIENUS. explicat: *Imperator Cajus Maximus Clodius*

Pupienus. Et: *Imp. Cæsar, Maximus Clodius Pupienus.* Cras credam hoc asserenti, hodiè assentiri metuo. Græci habent: ΑΥΤ. Κ. Μ. ΚΛΩΔΙ. ΠΟΥΠΙΗΝ. ΜΑΞΙΜ. ΑΥΤ. ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΟΥ. ΥΠΑΤΟΣ. ΤΟ Γ. Β. Hoc est: *Imp. Cæs. Marcus Clodius Pupienus Maximus Augustus, Tribunitiâ potestate Cos. iterum.* Ex quibus intelligimus, quàm *Caji prænomen* non habeat locum; quàmq; frustra sit *Salmasius* in totâ illâ observatione suâ.

Utriusq; Principis mores quod attinet, *Balbinus* sanctitate & verecundiâ ingentem sibi favorem conciliavit; staturâ procerus, eloquentiâ clarus, voluptatibus deditus; quas adjuvabat divitiarum abundantia. *Pupienus Maximus*, domi forisq; semper severus, vultu gravis, justus; & hinc (ni fallor) egenus. Missus *contra Maximinum*, cùm bellum *ad Ravennam* summo studio parat; ad eum capita *Maximini* & *Maximi*, patris & filii missa sunt. Sed dum post victoriam Balbinus & Maximus clàm inter se dissentiunt, uterq; seditione militari occubuit A. V. 990. (ut vult *Onuphrius*) Pio & Pontiano Coss. Sed hoc alibi cum curâ expendimus. Interim *Casaubonum* vide *p. 171. Baron. in A. C. 240.*

GORDIANUS NEPOS.

Gordiani hujus pater incertus. Ejusdem mores, cædes, uxor.

SEditione concitatâ inter Prætorianos & populum, ita ut potissima pars urbis incenderetur, & conflagraret, templa fœdarentur; *M. Clod. Pupienus*

pienus Maximus, M. ANTONIUM GORDIANUM, ſedandæ ſeditionis, ad populum *purpuratum produxit*; quo viſo concordia rediit. Factum id putat Onüphrius A. V. 989. Perpetuo & Corneliano Coſſ. Sed tunc *Cæſar* ſaltem appellatus eſt. Cælis autem Balbino & Maximo, Tribunitiam poteſtatem cum imperio accepit, natus annos 13.

Hunc alii, ut *Dexippus*, Gordiani ſenioris nepotem ex filio; alii, ut *Herodianus*, ex filiâ volunt. Fuit juvenis lætus & amabilis. Contra Perſas profectus *Saporem* vincit, *Antiochiam*, *Carras*, & *Niſibin* recipit, C. Aufidio Attico, C. Aſinio Prætextato Coſſ. Vide *Caſaub. ad Capitol.* Occiditur perfidiâ *M. Julii Philippi Arabis* A. V. 996. Peregrino & Æmiliano Coſſ. Uxor *Furia Sabina Tranquillina*, Miſithei filia: *Inſcr. XI. p. 1085.*

MARCIUS.

SEnatus cùm accepiſſet *Gordiani III.* mortem, uſus jure ſuo, MARCIUM quendam è Senatu, ſapientiæ & philoſophiæ ſtudiis deditum, Imperatorem creavit. Sed is mox in palatio morbo abſumptus eſt, ut è *Zonarâ* docet *Caſaub. ad Auguſt. Hiſtoriæ Scriptores p. 201.* Numus apud *Golzium in Theſauro*: IMP. CÆS. M. MARCIUS. AUG. P. M. TR. P.

HOSTILIANUS.

MArcio extincto, eorundem Patrum ſuffragiis ſucceſſit hic, qui morbo ſtatim correptus, *poſt miſſum ſanguinem* fatis conceſſit. *Caſaub. d. l.*

In numo describitur : IMP. CÆS. LUCIUS. AURELIUS. SEVERUS. HOSTILIANUS.

PHILIPPI, PATER ET FILIUS.

Philippum Christianum *fuisse* negatur. *Filius ad imperium provectus mutat nomen. Utriusq; cædes.*

M. JULIUS PHILIPPUS ARABS, occiso Gordiano III, imperium invadit in Oriente A. V. 996. *Christianum* fuisse, multi scribunt ex *Eusebio*; nos accedimus *Scaligero ad Euſ. n. 2260*, qui censet, magnam injuriam sacrosancto Christi cultui facere, qui primi hunc *latronem Arabà*, Domini sui innocentissimi, & reip. maximè necessarii interfectorem, idolorum cultorem, & ex cujus vitâ nihil tale colligi potest, Christianum ausi sunt dicere : Et *epistolas Origenis* ad eum & Severam ejus uxorem commenti sunt; ut mimo fides haberetur. *Eusebius* quidem veniam meretur, quòd ab aliis deceptus est, ut patet è *lib. VI. Histor. Eccles. cap. 36.* Hæc & plura *Scaliger*. Post Eusebium verò idipsum tradidit *Orosius lib. VII. cap. 20.* Orosium exscripsit auctor *anonymus de Constantio Chloro, Constantino M. & aliis Imperatoribus*; quem primus publicavit *Vales. cum Ammiano, pag. 476.*

Quòd verò *Baronius* suspicatus est, & *Besoldus* hîc amplectitur, *Christianum* demùm *factum*, postquam imperare cœpit; apud me nullam habet veri speciem.

ſpeciem. Nec quisquam, ſcio, admittet, qui Philippi, jam Principis, idololatrica non pauca apud Scriptores genuinos legerit. Vero ſimilior conjectura *Baronii* altera, cui etiam *Caſaubonus* accedit; confudiſſe quosdam *Philippum Arabem*, cum *Philippo Auguſtali*, patre S. Eugeniæ. Et tantum de iſto.

Biennio pòſt, hoc eſt, A. V. 999. Philippus *filium* ſuum *aſſumſit in conſortium* imperii; qui cùm priùs appellaretur C. JULIUS SATURNINUS PHILIPPUS, accepto imperio, in nomina patris tranſiit; ut multi docent numi. *Chronico Alexandrino* Φίλιππος ὁ Ἰωνίωρ. Scilicet auctor illius inſcitè *cognomen* fecit ex Latino, *quo à ſeniore diſtinguebatur*. Annos potentiæ *quinq;* egiſſe ſcribit *Aurel. Victor*, alii *ſex*. Occiſi ſunt à militibus A. V. 1001. L. Junio Æmiliano iterum, C. Vettio Aquilino Coſſ. Vide præter *Onuphr. Baron. in A. C. 251.*

JOTAPIANUS.

HIc Alexandri Severi ſtirpe tumens, Philippi temporibus, ut ſcribit *Zoſim. lib. 1.* imperium in Oriente occupavit. Sed ſtatim oppreſſus, cum imperio vitam ſimul amiſit. Sed *Aur. Victor*, caput ejus ad Decium Imperatorem Romanum fuiſſe delatum, ait.

MARINUS.

EOdem tempore, quo Jotapianus in *Syria*, Marinus in *Pannonia* vel *Mœſia* à legionibus præſidiariis Imperator ſalutatus eſt, nec multò pòſt

trucidatus; ut narrant *Zosim.* & *Zonar.* Miratur *Casaubonus*, quo auctore quidam appellent PUBL. CARVILIUM MARINUM. Miror ergo, mirari Casaubonum. Numus Græcus apud *Goltzium in Thes.* AYT. K. ΠOYBA. KAPOYIA. MAPEINOΣ. ΣEB. Et Latinus: IMP. C. P. CARVIL. MARINUS. AUG. Appellârunt igitur ex numis. Macrinum perperam dicit *Besoldus* in Synopsi majore.

DECIUS, PATER.

Decii genus. Spuria inscriptio de Philippis. S. Laurentius *non passus sub Decio. Deciorum patris & filii interitus. Quis iste filius? Onuphrii sententia, quam* Goltzius *sequitur, rejicitur.*

CN. MESSIUS Q. TRAJANUS DECIUS (ita describitur in multis numis, & *Inscr. VI. p. 273.*) familiâ dignitateq; præstabat, ut ait *Zosim. d. l. 1.* Et sanè valdè clara Deciorum domus inferioribus temporibus, cujus præter alios *Sidonius* meminit *lib. I. ep. 9.* Hic autem suffragiis militum in Illyrico nactus imperium, Philippum *patrem* ad Veronam *devicit*; qui ibidem periit, ut filius Romæ.

Baronius in A. C. 253. de utriusq; morte hanc Inscriptionem profert, & agnoscit pro veteri: ANNO. CHRISTI. CCLIII. IMP. DIVUS. PHILIPPUS. SENIOR. VERONÆ. ET. ROMÆ. JUNIOR. A. SATELLITIBUS. OCCISUS. EST. Sed *Scal. ad Eus.* suppositititiam esse satis demonstrat, & descriptam ex *Chronico Hieronymiano.*

De-

Decius posthæc persecutus Christianos, inter alios *D. Laurentium* crudeli mortis genere sustulit, ut *Eusebius* vult *n. 2267.* Sed hanc sententiam multis refellit *Baronius*, *notis ad Martyrolog. Roman. diem X. Aug.* Ubi docet, *Laurentium* passum esse *sub Valeriano* Principe.

Ab aliis valdè commendatur hic Decius, qui nomen *optimi Principis* judicio Senatus meruerit, artibus cunctis, virtutibusq; instructus; placidus, comis, armisq; promptissimus. Contra *Gothos* pugnans, *equi lapsu* prostratus, & *paludis voragini* immersus, cùm inde non posset emergere, à Barbaris oppressus est; ut præter *Zosimum* scriptum reliquit *Ammian. Marcell. lib. XXXI. p. 462.*

Addunt alii filium simul occisum. Victor Schotti: *Decii Barbaros trans Danubium insectantes, Bruti fraude cecidêre.* Jornandes: *Ipse bellantibus Getis cum filio suo crudeli morte occubuit abrupto.* Cassiodorus: *Decius cum filio suo in Abricio Thraciæ loco à Getis occiditur.* De corruptelis horum locorum vide *Scalig. ad Eus. n. 2267.*

Decii filium, ajunt, in numis & lapidibus describi. Q. HERENNIUM. ETRUSCUM. MESSIUM. DECIUM. NOBILISSIMUM. CÆSAREM. PRINCIPEM. JUVENTUTIS. Idem IMP. CÆS. AUG. in aliis dicitur. Sed hunc ad imperium perveniisse post patris mortem, statimq; insidiis sublatum à *C. Vibio Trebaniano Gallo* vult *Onuphrius* è *Zosimo*; quem *Goltzius* sequitur.

Reperitur etiam in numis: IMP. CÆS. C.

VALENS. HOSTILIANUS. MESSIUS. QUINTUS. AUG. quem *Decii generum* idem *Onuphrius* ſuſpicatur, occiſum ab eodem Gallo. Mihi res non ſatis expedita eſt. Quòd ait *Onuphrius*, ex omnibus auctoribus conſtare, Decium Imperatorem *unum tantùm filium* habuiſſe, *Decium Cæſarem*; tàm apud me falſum eſt, quàm quòd falſiſſimum. *Unum* cum patre occiſum docuerunt nos *Victor*, *Jornandes*, & *Caſſiodorus*. *Alterum* poſt patris mortem à Gallo adoptatum ſcribit *Zoſimus*. Et quid multis? manifeſtè *Zoſimus* tribuit *duos* his verbis: Καὶ τὸν ἔτι σφείτερον τῶν αὐτῦ (Δεκίυ) παίδων ἐποιεῖτον. Hoc eſt: *Alterum ex filiis ejus ſuperſtitem adoptabat*. Satis etiam judicat, alterum occiſum cum patre. Quod diligenter conſideranti, omninò ſtatuendum videtur. Q. Herennium Etruſcum Meſſium Decium occiſum, cum patre Cn. Meſſio Quinto Trajano Decio; eundemq; Imperatorem *Cæſarem appellatum* ante cædem patris: alterum autem filium eſſe C. Valentem Hoſtilianum Meſſium Quintum.

Nugæ igitur ſunt, quas *Onuphrius* vendidit, Q. Herennium Etruſcum Meſſium Decium imperium accepiſſe poſt interitum Decii *patris*, & C. Valentem Hoſtilianum Meſſium Quinctum, Decii ſenioris *generum* eſſe. Neutrum verum: Quis non ex cognominibus Meſſii & Quincti, quæ Valenti Hoſtiliano dantur, concludat; filium potiùs eſſe Cn. Meſſii Quincti Trajani Decii, quàm generum?

Sed quando uterq; cæſus? Novembri, ut puto, aut Decembri A. V. 1003. *Treb. Pollio in Valer. p.173.*

Duobus

Duobus Deciis Coss. a. d. 6. Cal. Novembr. cùm ob imperatorias literas *in æde Castorum Senatus* haberetur. Ergo Octobr. extremo adhuc vivebat Decius, quod è seqq. etiam apparet.

PRISCUS LICINIANUS. GALLUS VOLUSIANUS. HOSTILIANUS ÆMILIANUS.

Victoris & Casauboni *lapsus in nominandis Imperatoribus notantur.* Eutropius *emendatur. Nomenclatura vera Imperatorum è numis demonstratur.*

TEmporum istorum historiam valdè involutam conqueritur *Casaubonus ad Augustæ Hist. Scriptores, p. 202.* Et meritò: Vix enim unus Scriptor cum altero dicit idem. Sed tamen Vir doctissimus non præstitit, quod præstandum susceperat. Veram historiam tibi damus hoc modo: Vivis adhuc Deciis, LUCIUS PRISCUS, *Macedoniæ Præses,* Imperator appellatus est. *Victor.* An sit Philippus Imperatoris frater, quem inter præcipuos duces illorum temporum nominat *Zosimus,* haud constat.

Per eadem tempora imperium invasit LICINIANUS. *S. Aur. Victor.* Hujus (sc. Decii) temporibus *Valens Licinianus* Imperator effectus est. Malè *Valentis nomen* tribuit, *ablatum Hostiliano*; sicut paulò pòst eodem errore *Hostilianum Perpennam* vocat; cùm *Perpenna* cognomen sit *Liciniani.* Numus, IMP.

CÆS. M. AUF. PERPENNA. LICINIAN. AUG. P. M. TR. P. P. P. Hoc cùm non attenderet *Casaubonus*, mirè turbavit omnia; de quo mox.

Liciniani hujus quod fatum fuerit, mihi quidem incertum est: Volunt *pestilentiâ* absumptum, è *Victore*. Sed malo id de *Hostiliano* credere, propter auctoritatem *alterius Victoris*, quàm de Perpennâ Liciniano.

Deciis occisis, C. VIBIUS TREBONIANUS GALLUS, qui Decium patrem fraudulento consilio circumvenit, imperium invasit; & filium C. VIBIUM VOLUSIANUM Augustum dixit. *Zosim. lib. II.* Gallus verò cùm ad imperium perveniisset, ac *Volusianum filium* Augustum appellâsset, magnum Barbarorum res incrementum cœperunt. Utriusq; Principis meminerunt multi numi.

Paulò pòst cùm *Gallus* Romam veniisset (ait idem *Zosimus*) imperii Deciani memoriam cum honore ac benevolentiâ usurpavit, & alterum ex filiis ejus superstitem adoptavit. Hic est, ut suprâ dixi, C. VALENS HOSTILIANUS MESSIUS QUINCTUS. De his tribus ait *Victor* alter: *Hæc ubi Patres comperêre* (sc. Decios cæsos esse) *Gallo Hostilianoq; augusta imperia, Volusianum Gallo editum, Cæsarem decernunt.* In hoc diversus à *Zosimo*, quòd Volusianum *Cæsarem* statuit; *non Augustum.* Imò numis adversus, in quibus legitur: IMP. CÆS C. VALENS. HOSTILIANUS. MES. QUINCTUS. AUG.

Metuens dein Gallus, ne S. P. Q. R. ob benevolentiam erga Decii domum, *solum Hostilianum* Imperato-

peratorem vellet, mortem ei per insidias paravit; ut inquit *Zosimus*. *Victor* eum *pestilentiâ* periisse dicit; quod idem legimus apud *Victorem alterum*. Sed perperam *Hostilianum Perpennam* appellat, quod *Licinniani cognomen* est; & in errorem simul inducit auctorem historiæ miscellæ, qui ait: *Mox exercitus Imperatores creavit Vibium Gallum, & filium Galli Volusianum. Horum temporibus Hostilianus perperam à Senatu Imperator creatus, nec multo pòst pestilentiâ consumptus est.* Errant largiter. Hostilianus *Perpennæ cognomen* non tulit, quod ex numis manifestissimum; tulit autem *Licinianus*, de quo dixi. Simul autem imposuêre *Casaubono*, quod factum nollem.

Cæterùm *de his tribus Imperatoribus*, C. Vibio Treboniano Gallo, inquam, C. Valente Hostiliano Messio Quincto, Decii filio, & C. Vibio Volusiano, Galli filio, locutus est *Eutropius*; sed qui vulgò pessimè habet: *Mox*, inquit, *Imperatores creati sunt Gallus Hostilianus, & Galli filius Volusianus: E tribus facti sunt duo.* Hinc inductus etiam *Pœanius*: Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Γάλλος & Ὁστιλιανὸς, καὶ ὁ τούτου παῖς Βολουσιανός. Hoc est: *Imperium accepit Gallus Hostilianus, & ejus filius Volusianus.* Vide, quantum possit *omissa distinctio* leviissima! Scripserat Eutropius: *Mox Imperatores creati sunt, Gallus, Hostilianus, & Galli filius Volusianus.* Ita *tres* habemus.

Sublato, vel adhuc vivo Hostiliano *Æmilianus*, legionum Pannonicarum dux, *victis Scythis*, ab iisdem Imperator salutatus est. Numus Græcus: AYT. K. Γ. ΙΟΥΛΙΟΣ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ. ΣΕΒ. Latinus: IMP. CÆS.

CÆS. C. JUL. ÆMILIANUS. PIUS. FEL. AUG. *Æmilium Æmilianum* neſcio, quàm benè dicit *Victor?*

Hic C. Vibium Trebonianum Gallum, & C. Vibium Voluſianum filium ejus bello petens, tantum terrorem fecit; ut *Gallus* & *Voluſianus* à copiis ſuis occiderentur: Sic *Æmilianus ſolus* rerum potitus eſt. *Eutrop. lib. IX. Zoſim. lib. I. Victor uterq;*.

De morte diſſentiunt, cùm per *tres menſes* imperio modeſtè præfuiſſet, morbo abſumptum ſcribit *Victor*; quem ſequitur Caſaubonus. At, cùm *Valerianus* transalpinis viribus inſtructus *in Italiam* tenderet, occiſum à ſuis vult *Zoſimus*. Hanc narrationem *Beſoldus* in utrâq; Synopſi amplexus eſt. Ita ut paucis repetam, *poſt Philippos* hi Principes fuerunt:

CN. MESSIUS QUINTUS TRAJANUS DECIUS.
Q. HERENNIUS DECII AUG. FILIUS ETRUSCUS MESSIUS DECIUS.
LUCIUS PRISCUS.
M. AUFIDIUS PERPENNA LICINIANUS.
C. VIBIUS TREBONIANUS GALLUS.
C. VIBIUS VOLUSIANUS.
C. VALENS HOSTILIANUS DECII AUG. MESSIUS QUINTUS.
C. JULIUS ÆMILIANUS.

VALERIANUS.

Valeriani nobilitas & nomenclatura. Pater incertus.

certus. Numiq; aliter explicantur, quàm eos intellexerat Onuphrius. *Valeriani calamitas.* Besoldi & Baronii *narratio rejicitur.* Cyriades & Ingenuus *Imperatores.* Cyriadis *memoria, quam nullam reperire* Casaubonus *potuit, ostensa est in numis.*

VALERIANUS, nobilis genere, patre Valerio, ut ait *Trebellius Pollio in Valeriano pag. 173.* Sed principium, in quo hæc leguntur, *non esse Trebellii*, probat *Salmas. p. 275.* At apud eundem Scriptorem Senatus in acclamatione: *Primus genere, nobilis sanguine, emendatus vitâ, doctrina clarus, moribus singularis; exemplum antiquitatis!* Victor alter: *Genere satis claro, uti mos tum etiam erat, militiam sequebatur.* Paulus Merula *Cosmogr. parte II. lib. IV. cap. 19. p. 636.* describit PUB. AURELIUM. PUB. F. LICINIUM. VALERIUM. VALERIANUM. secutus (ut animadverto) *Onuphrium*, qui in A. C. 1007. hunc numum laudat: IMP. CÆS. P. AUREL. LICINIUS. VALER. VALERIANUS. Qui quidem rarissimus censeri debet: Nam omnes, quos *Goltzius* & *Occo* adferunt, cum *Inscr. IV. p. 274.* saltem P. LICINIUM VALERIANUM nominant. Quòd verò non tàm *Merula*, quàm *Onuphrius* & *Goltzius* Publii filium faciunt; id neque ex ullo numo, neque lapide nobis probârunt hactenus. Numi, in quibus legitur: IMP. C. P. LICIN. VALERIANUS. P. F. AUG. sic explicandi sunt: *Imperator, Cæsar, Publius Licinius Valerianus, Pius, Felix, Augustus.*

De

De communi omnium ſententia ſummum imperium adeptus eſt, ut ait *Zoſimus*. Et jam ſuprà judicium Senatus accepimus. Commendat eundem à vita & moribus laudatis *Trebellius*. Sed Victor : *Parentibus ortus ſplendidiſſimis, ſtolidus tamen & multùm iners ; neque ad uſum aliquem publici officii, conſilio ſen geſtis accommodatus*. Quod ipſum ex *Dionyſii Epiſcopi Alexandrini* epiſtola ad Hermammonem confirmat *Caſaub. ad Trebell. p. 203.*

Fuit ſub ipſo calamitoſiſſimus imperii ſtatus, *Scythis, Germanis & Perſis* magna vi irrumpentibus. Fuſiùs quàm alii, clades illatas deſcribit *Zoſimus*. Ipſe profectus contra Perſas (quibus Sapores Artaxerxis, ſive Artaxerxis I. filius, pulſus à Gordiano III. tùm imperabat) cùm undiq; ſe premi videret ; *colloquii ſpecie* circumvectus ab hoſtibus, & ad mancipii fortunam redactus eſt ; ut ſcribit idem *Zoſimus*.

Refert *Eutropius in Paſſione B. Pontii MSta*, vicem ſtapedis, aut ſcalæ, Sapori equum conſcenſuro præſtitiſſe. Verba ſunt, ut ex bibliotheca *Petri Puteani* citat *Salmaſ. ad Trebell.* p. 276 : *Valerianus Imp. in captivitatem ductus, à Sapore Rege Perſarum, non gladio, ſed ludibrio, omnibus vitæ ſuæ diebus meritæ pro factis percepit ; ita, ut quotiescunq; Rex Sapor equum conſcendere vellet, non manibus ſuis, ſed incurvato dorſo, & in cervice ejus pede poſito ; è quo membra levaret.* Trebellius Pollio ſaltem *cum illo ut vili mancipio locutum* ait, more Scriptorum Romanorum, *parcens honori Romani nominis*. Sic Aur. Victor, quàm tetriſſimè loquens, ne captum quidem ſcribit, ſed *fœdè*

Luiatum

laniatum interiisse. Victor alter liberè confirmat id, quòd ex *Eutropio* desumptum attulimus. Sed & *Agath. lib. IV. p. 122.* tandem *excoriatum* asserit. Ita DEUS OPT. MAX. tot piorum sanguinem ultus est, in quo & ipsa belua natavit. Vid. Euseb. 2273. Baron. in A. C. 259.

Annus, quo Valerianus à Persis captus est, fuit ab V. C. 1012. qui Lucium Corn. Secularem iterum, Junium Donatum Coss. habuit. *Fabula* est, quòd scribit *Besoldus:* Valerianum *culpâ cujusdam ducis captum.* Sequitur *Baronium*, qui in A. C. 262. *Macrianum* ducem illum appellat; sed decepit eum corruptissima lectio Trebelli Pollionis. Salmasius illa verba: *ductu cujusdam sui ducis*, Trebellii esse negat; non tàm ob alia, quàm auctoritatem codicis Palatini. Vide *illum p. 276.* & adde *Casaub. p. 203.*

Biennio antè CYRIADES in *Syria* Imp. Augustus contra *Valerianum* appellatus erat; sed idem occisus est eo tempore, quo *Valerianus* contra *Persas*, expeditionem suscepit; ut scribit *Trebell. Pollio in XXX. Tyrannis.* Casaubonus nusquam vel nomen hujus reperiisse ait; sed nos ita reperimus descriptum in æreo numo apud *Fulvium Ursinum*, *notis ad Trebell. Poll. pag. 510:* IMP. CÆS. M. CYRIADES. P. F. AUG. Ab alterâ parte inscriptum est: IMPERATORUM. AUG. ADVENT. Alium ejusdem Græcum videre licet apud *Occon. p. 477.*

Rebellavit in *Pannonia* contra Valerianum INGENUUS, de quo idem *Treb. p. 213.* In numo *Ursini* est: IMP. C. INGENUS. In alio Goltzii: IMP.

CÆS.

CÆS. D. LÆL. INGENUUS. P. F. AUG. Prælio à *Gallieno* victus, se ipsum interfecit.

GALLIENUS & ALII,
Qui sub eo imperium Romanum invaserunt.

HIc *cum Valeriano* patre imperium accepit. *Inscriptio I. p. 275.* describit ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ. ΚΑΙΣΑΡΑ. ΠΟΠΛΙΟΝ. ΛΙΚΙΝΙΟΝ. ΙΓΝΑΤΙΟΝ. ΓΑΛΛΙΗΝΟΝ. ΕΥΣΕΒΗ. ΕΥΤΥΧΗ. ΣΕΒΑΣΤΟΝ. Hoc est: *Imperatorem, Cæsarem, Publium, Licinium Ignatium Gallienum, Pium, Felicem, Augustum.* Ignatii cognomen alibi vix reperies. In numis semper describitur: P. LICINIUS. GALLIENUS: Uxor ejus *Pipa*, eadem cum *Cornelia Salonina*; de qua *Inscr. XII. p. 1022.* & multi numi. Fuit *Attali*, Marcomanorum Regis, filia, *Treb. & uterq; Victor*, & è recentioribus *Welser. lib. II. Rerum Boicarum, p. 126. Casaub. ad Trebell. p. 211. Salmas. ad eund. p. 296.*

Fuit abdomini natus, ac voluptatibus; dies ac noctes vino ac stupris perdidit; orbem terrarum per XXX. propè Tyrannos vastari fecit, Romanum dehonestantes imperium; ut scribit *Treb. in Gallieno, p. 182. ex correctione Salmasii.* Tyrannorum autem fuerunt hæc nomina:

I. ODENATUS, capto Valeriano Imperatore, in *Syriâ* Imperator Augustus appellatus est. *Princeps Palmyræ* fuit, majoribus ortus, qui ab Imperatoribus Romanis diversis honorum generibus fuerunt affecti; ut est apud *Zosim & Procop.* Vir bello strenuus,

Nisibin

Nisibin & *Orientem*, cum *Mesopotamia* Persis extorsit; *Ctesiphontem* usque arma proferens, *Saporem* cum liberis in fugam vertit, *Gazam* regiam & concubinas cepit. Occiditur A. V. 1017. insidiis *Mœonii*. Nomen ejus variè scribitur, sed nos secuti sumus numos.

II. HERODIANUS, Odenati filius, qui & *Herodes* in numis; cum patre Imperator appellatus est, cum eodem periit.

III. MANIUS ACILIUS AURELIUS (ita describitur in numo *Goltzii*) Imperator appellatus est in *Illyrico*, Secundùm, & Donato Coss. Manu & consilio promtus *Gallienum* (à quo *Mediolani* obsidebatur) insigni astu è medio sustulit, Paterno iterum, & Mariniano Coss. A. V. 1020. *Trebell. in Gallienis, & Victor uterq;*. Sed & *Zosimus* satis apertè *Aureolum Gallieno* superfuisse asserit; nec aliter *Zonaras*. Quamobrem in *Goltzii* Fastis peccatum est, posita cæde Aureoli ante cædem Gallieni & Valeriani. Sed tamen idem Aureolus, *paucis diebus post* occisum Gallienum, interficitur à militibus; *Claudio* sive mandante, sive invito. Epigramma, quod monumento ejus inscribi jussit *Claudius*, repertum in agro *Mediolanensi*, vulgârunt *Ursinus ad Trebell. p. 512. & Gruterus Operis Æterni p. 163.* Id minusculis ita scribendum est, ut vult *Salmas. ad Treb. p. 303:*

Κλαύδιος Αὐρεόλῳ μετὰ δῆϊον ἄρεα, Καῖσαρ
πὰ πέρεα θνητῶν ὡς θέμις, ἐνδίδοσι.
Τῷ γὰρ καὶ ζωὴν· ἀλλ' οὐκ ἐθέλησε Φρόνημα
πᾶσιν ὑπερρήπτις τ' ς ρατῷ ἀντίβιον.

Κεῖν☉ δ' ὀικτίρμων καὶ σώματ☉ ἔχατ' ὀπίζων
Αὐρεόλου γεφύρων εἴσατο τήν τε πάφην.

Claudius Aureolo, post Martia prælia, Cæsar,
Humana ut lex est, debita justa dedit.
Huic vitam & voluit: diris infensa tyrannis
militis haut potuit mens generosa pati.
Hic pius atque suo cineres dignatus honore
Aureoli pontem condidit, & tumulum.

IV. M. FULVIUS MACRIANUS, ut appellatur in Græco numo apud *Occon. p. 479. & Goltz. in Thes. p. 115.* Sub Valeriano bella in Oriente gerens, eo capto, rem feliciter gessit cum Persis: Eoq; successu inflatus purpuram induit A. V. 1013. Gallieno quartùm, L. Petronio, L. filio, Tauro Volusiano Coss. *Italiam* infesto exercitu petens, victus ab *Aureolo*, sive illius duce *Domitiano*, in *Illyrico* oppressus est A. V. 1015. Albino & Dextro Coss. Cum hoc ne confundas *Marcianum* illum, de quo *Trebell.* in Gallienis: *Omnes inde Scythas Marcianus variâ bellorum fortunâ agitavit.* Scripti, quos *Casaubonus* vidit, habent: *Macrianus*, perperàm. Vulgatæ favet *Palatinus* codex, teste *Salmasio.* Hic est ille Marcianus, qui cum *Heraclione* de occidendo Gallione consilium iniit, initum exsecutus est. Plura *Casaub. ad Treb. p. 208.*

V. Q. FULVIUS MACRIANUS à patre M. FULVIO Macriano *Imperator Cæsar Augustus* appellatus est. Atque ita descriptum leges tùm in Græcis tùm in Latinis numis apud *Goltz. & Occon.* Habuit ergo idem cum patre cognomen. At *Zonaras* semper *Macrinum* vocat patrem, filium *Macrianum.*

Hoc

Hoc sibi Scriptores licere volunt, ut *Salmasius* notat *ad Capitol. p. 250.* Cum patre occisus est in *Illyrico.*

VI. CN. FULVIUS QUIETUS. Ita nominatur integrè in numis apud *Goltzium*: Zonaræ QUINCTUS corruptè. A patre M. Fulvio Macriano *Imperator Cæsar Augustus* appellatus est. Occiditur ab *Odenato* in Oriente, paulò post patris interitum. Hinc apud *Treb. in Quieto Salmasius* legit: *Sed ubi comperit Odenatus; qui jam Orientem tenebat, ab Aureolo Macrianum patrem Quieti, & ejus fratrem Macrianum victos, milites in ejus potestatem concessisse; quasi Gallieni partes vindicaret, adolescentem cum Balista præfecto interemit.* Vulgata lectio Quietnm dicit *cum patre & fratre Macriano victum ab Aureolo.*

VII. SER. ANICIUS BALISTA descriptus è numis Græcis, Vir insignis, eruditus, in cõsiliis vehemens, in expeditionibus clarus, ad rempublicam gerendam singularis, in *Asia* Imperator appellatus est; & occiso jam *Quieto* à gregario milite, in gratiam *Odenati*, interemptus est; ut scribit *Treb. in Balista.* Ubi *veteribus* quibusdam *ambiguum* fuisse adjicit, *an imperârit?* Ea temporum illorum segnities erat, ut proxima quæq; ignorarent, quæ ab ævo nosto remotissima hodie scimus ex numis.

VIII. P. VALERIUS VALENS, Proconsul Achajæ ob invidiam in Macrianum Imperator appellatus in *Macedoniâ*, brevi à militibus interficitur. Sic verò, ut nomen ejus exhibuimus, descriptum reperitur in numo Græco apud *Goltzium* & *Occonem. Ursinus notis in Trebell. p. 513.* errore pudendo ad eun-

dem pertinere ſcribit *Lapidem III. p. 274. Operis Gruter.* cùm ſit *C. Valentis Hoſtiliani Meſſii Quincti Decii, Auguſti filii*, de quo ſuprà diximus. Sed & *Cn. Seia Herennia Salluſtia Barbia Orbiana Decii* uxor eſt, *non Valentis* hujus, unius è XXX. Tyrannis ſub Gallieno, quod perperàm *ibidem* ſtatuit *Urſinus.*

IX. PISO, qui in Græco numo apud Goltzium: Λ. ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΟΣ ΠΕΙΣΟΝ; in Latino apud Urſinum d. l. IMP. C. PISO. FRUGI. P. F. AUG. Cujus in poſticâ *Victoriæ ſignum palmiferum*, quod *dextrâ* manu *coronam Imperatori imponit*, cum hoc titulo: THESSAL. AUG. Hoc eſt: *Theſſalicus Auguſtus.* Hinc valdè illuſtrantur, quæ dicit *Trebellius.* Oriundus eſt à P. Calpurnio, L. F. Piſone, qui ante 400. annos, hoc eſt, A. V. 604. primus legem *de pecuniis repetundis* tulit; primus etiam *Piſo Frugi* dictus eſt, & pronepotem habuit L. Calpurnium Piſonem Frugi, *ſocerum C. Julii Cæſaris Dictatoris.* Fuit autem hic, qui *ſub Gallieno* Imperator appellatus eſt, tantæ virtutis, ut ſimilem in rep. fuiſſe neget *Trebellius.* Miſſis à *P. Valerio Valente* militibus trucidatur paulò antè, quàm Valens occideretur à ſuis.

X. TI. CESTIUS ALEXANDER ÆMILIANUS (hanc deſcriptionem in numo Græco & Latino apud *Goltz.* & *Occon.* reperire licet) in *Ægypto* Imperator ſalutatus eſt. *Urſinus* valdè peccat, qui ad eum refert æreos numos, cum inſcriptione: C. JUL. ÆMILIANUS, confundens *Æmilianum* iſtum, cum *Æmiliano*, qui occiſis *Gallo* & *Voluſiano* imperium invaſit; de quo jam ſuprà verba fecimus.

Alexan-

Alexandrum vel *Alexandrinum*, virtutum memoriâ, vocatum ſcribit *Treb. Pollio.* Sed dubito, an verum hoc ſit, quod accepit ab aliis, parùm ſibi conſtantibus; ut ipſe fatetur. Fuit *Alexandriæ* nobilis familia *Tiberiorum Alexandrorũ*, & quidem *originis Judaicæ. Philonis* enim illius, quem Platonizare ajunt, frater *Alexander Alabarcha* (hoc eſt, Præfectus) Alexandrinus *(Joſeph. lib. XVIII. Antiq. c. 10.)* filium reliquit *Tiberium Julium Alexandrum*; qui cùm patriæ religioni nuncium miſiſſet, & omnium opulentiſſimus eſſet *(Idem Joſeph. lib. XX. c. 3.)* ſibi & ſuis ad magnos honores aditum fecit. Eum certè *illuſtrem Equitem* Romanum miniſtrum bello datum *Corbuloni*, tradit *Tac. lib. XV. Annal. c. 28.* Ad quem locum *Lipſius* notavit, fuiſſe priùs *Alabarcham Alexandrium*; ſed graviter lapſus eſt, hoc enim *de patre Alexandro* verum, de filio falſum: Malim tamen credere, id *ex properantia* ſcriptum contra mentem; nam veriora docet ad *lib. I. Hiſt. c. 11.* Hic ipſe Tiberius Jul. Alexander, Philonis è fratre Alexandro nepos, *Præfectus Auguſtalis Ægypti* fuit. *Tac. lib. I. Hiſt. c. 11.* Legiones ſacramento Veſpaſiani adegit, Cal. Jul. A. V. 821. *Idem lib. II. Hiſt. c. 74. 79. Suet. in Veſpaſiano, c. 6.* Hujus filius, Tiberius Julius Julianus Alexander cum collega Eruceo Claro legatus, imperante Trajano, *Seleuciam* cepit & concremavit; ut eſt apud *Xiphilin.* Meminit ejus *Inſcr. I. p. 124.* Et *Conſulem* fuiſſe A. V. 886. probat *Reineſ. lib. III. Var. c. 16.* Corruptiſſimè *Onuphrio*, *Goltzio* & aliis, Hiberus nuncupatur. Igitur ex hoc genere deſcendiſſe reor

Tiberium Ceſtium Alexandrum Æmilianum, tùm ob nomina *Tiberii* & *Alexandri*, tùm ex ipſa patria petito argumento: Nam *Alexandriæ* natus, *eandem* tùm *regebat*, cùm Imperator appellaretur. Hinc numus ejus inſcriptus: IMP. CÆS. ÆMILIANUS. P. F. AUG. In altera parte *nudam mulierem humi procumbentem*, ſiniſtro brachio inniſam *caniſtro*, *floribus pleno*; & lævâ *cornu Amaltheæ* habentem, ut & *Ibin* Ægypti propriam avem (alii *ciconiam* eſſe voluerunt) cum *equeſtri ſtatuâ*; quæ dextra *orbem apprehendit*, & militi à tergo repræſentat, & hoc titulo: ADVENTUS. AUG. ÆGYP. Occiditur illo anno, quo imperium accepit, id eſt, A. V. 1003. & ipſe alioqui fortitudine inſignis, qui *Thebaidem* totamq; *Ægyptum* peragravit; & barbaras nationes paſſim ſubmovit.

XI. M. CASSIUS LATIENUS POSTUMUS (numus non unus apud *Goltzium*, & *Occonem*, ſed Urſinianus LABIENUM appellat) occiſo *Quincto Julio Salonino Gallieno Cæſare*, altero Gallieni filio, imperium apud *Gallos* invaſit; tenuitq; per annos ſeptem. Maximè dilectus à Gallis, *ſubmotis Germanis*, ſecuritatem priſtinam reſtituit. Meminit præter *Trebellium Euſeb. n. 2283.* Sed & hinc in numis ejus legas: SALUS PROVINCIARUM. Item RESTITUTORI GALLIÆ. Occiſus eſt cum filio A. V. 1019. Paterno & Arceſilao Coſſ. *Goltz.* & *Onuphrius.*

XII. C. JUNIUS CASSIUS POSTUMUS, ſuperioris F. à patre *Imperator Cæſar Aug.* appellatus, & ab equitibus rebellibus interfectus eſt. Julius Atherianus

rianus apud *Treb. p. 187.* JUNIUM POSTUMUM appellat patrem. Sed membranæ, ut notat *Salmaſius p. 301.* JULIUM POSTUMUM: Utrumq́, *Salmaſius* confutat ex numo, qui habet: C. M. POSTUMUS: Qui numus quomodo rem conficiat, non video. Debebat enim vir illuſtris producere numum alium, cujus deſcriptio integra eſt; qualis eſt: IMP. CÆS. M. CÆS. LAT. POSTUMUS. P. F. AUG. Ex hoc enim patet, Poſtumum *patrem non* fuiſſe dictum *Junium* vel *Julium*. Fons erroris patet ex *filii* numis, quorum hæc eſt inſcriptio: C. JUN. CÆS. POSTUMUS. CÆS. PRINCEPS. JUVENTUT. Nam inde ſatis apparet: *Julium Atherianum* confudiſſe nomina filii & patris.

XIII. Q. NONIUS REGILIANUS deſcriptus è numis, in *Pannonia* per *jocum* creatus Imperator, Dacus & Decebali propinquus, contra *Sarmatas* egregiè rem gerit; occiditur à ſuis metu Gallieni A. V. 1015. Albino & Dextro Coſſ.

XIV. SEX. JUL. SATURNINUS in *Ægypto* coactus imperium ſuſcepit; poſt multa ſtrenuè geſta, *ob ſeveritatem* interemptus eſt à militibus. Nomen ejus integrum ex iisdem numis deſcriptum eſt.

XV. C. ANNIUS TREBELLIUS in *Iſauria* Imperator appellatus, à Gallieni duce vincitur, & occiditur. Fundamentum deſcriptionis petiturum mittimus ad Occon. & Goltzium.

XVI. T. CORNEL. CELSUS, ſic appellatus in Græco, in *Africa* Imperator factus eſt, nobiliſſimis haut dubiè majoribus oriundus: Cornelii enim Celſi

jam Neronis temporibus notissimi: *Cornelium Celsum* citat *Plin. lib. X. c. 53.* Dignus autem imperio visus est hic ob justitiam, & corporis magnitudinem. Interficitur insidiis *Gallienæ*, Gallieni consobrinæ; & *cadaver à canibus* discerptum est.

XVII. AP. CLAUD. CENSORINUS in numo apud *Goltzium*, is est, quem milites A. V. 1016. raptum ex agro Imperatorem crearunt, & rursus occiderunt; cùm disciplinæ rigorem ferre non possent.

XVIII. HERENNIANUS, Odenati F. Imperator appellatus *cum fratribus*, & ab *Aureliano* rursus dejectus est.

XIX. TIMOLAUS, Odenati F. in veteri editione Trebellii, & codice Palatino ATIMOLAUS; sed contra numorum auctoritatem. Idem fatum expertus est, quod fratres.

XX. VABALLATHUS, Odenati F. notus ex numis *Occonis*, & quodam *Octavii Stradæ*. Casaubonus admodum temerè contra *Vopiscum* negavit, hunc in rerum naturâ fuisse. Sed jam error iste gravissimus satis confutatus est à *Salmasio*.

XXI. MOEONIUS, aliis MÆONIUS, Odenati consobrinus & interfector, *per errorem Imperator* appellatus, brevi pòst scelerum pœnas dedit.

XXII. SPURIUS SERVILIANUS LOLLIANUS in Gallia *Imper. Cæsar Aug.* appellatus est à *Francis*, Romanis militantibus, cæso Postumo. Civitates à Germanis dirutas instauravit; sed quòd milites labore nimio fatigaret, ab iisdem neci datur. *Casaubonus notis ad Treb. p. 212. Onuphrium* inadvertentiæ

tiæ insimulat, qui *Lollianum* istum ab *Æliano* diversum habuerit. Ipse putat *eundem* esse *Lollianum* cum *Æliano*; sed hîc major nubes est, quàm existimavit vir doctissimus: Profectò enim *duos diversos* Imperatores fuisse *Lollianum* & *Ælianum*, docemur è numis apud *Goltzium*. De altero talis: IMP. CÆS.SP. SERVIL. LOLLIANUS. P. F. AUG. De altero iste: IMP. C. A. POMPON. ÆLIANUS. AUG. Cui jam persuaderi poterit, Lollianum & Ælianum unum eundemq; esse? Interim non nego, veteres ipsos ad hæc nomina cespitâsse: Nam qui Lolliani meminit, omittit Ælianum; & qui hujus, omittit Lollianum. Neq; jam nostrarum virium est, utriusque res distinctè explicare. Est igitur

XXIII. AUL. POMP. ÆLIANUS, vel, L. POMP. ÆLIANUS. Nam sic describitur in alio, qui sincerior videtur, propter *Pæanii* locum, *Eutropii metaphrastæ*.

XXIV. M. AUR. VICTORINUS, sive post Lollianum, sive post Ælianum in *Gallia* Imperator appellatus est. Sed cùm corrumpendis militum uxoribus daret operam, breve sibi imperium fecit: Interfectus enim à milite *Coloniæ Agrippinæ*.

XXV. L. AUR. VICTORINUS à patre *Imp. Cæsar* appellatus, cum eodem interficitur. Utrumq; descripsimus è numis.

XXVI. M. AUR. MARIUS, quem neque *Goltzius* neque *Onuphrius* integrè descripserunt. *Occo* ex Viviano dedit argenteum, in cujus altera parte legitur IMP. C. M. AUR. MARIUS. P. F. AUG.

in altera VICTORIA AUG. *Urſinus notis in Treb. p. 511.* in antiquis numismatibus dici ait: IMP. CÆS. MAMURIUM; ſed fugientibus literis. Mihi omninò legenda videntur hoc modo: IMP. C. M. A. MARIUS. Hoc eſt: *Imperator Cæſar Marcus Aurelius Marius.* Fuit fabro ferrario natus, & cùm Imperator in *Gallia* factus, ad milites verba faceret, his ferè uſus eſt: *Scio, commilitones, objici mihi poſſe artem priſtinam; nihil refert:* Utinam ſemper ferrum tractem, *non vino, non floribus, non popinis, non muliercullis deditus; qualis Imperator Gallienus eſt. Cladibus ſuis diſcant exteræ gentes, Romanorum populum* ferreum *eſſe ſub Principe, qui nihil melius tractare ſciat quàm ferrum!* Occiſus eſt à milite, cum hâc exprobratione conditionis priſtinæ: *Hic eſt gladius, quem ipſo feciſti!* ut ſcribit *Trebellius.*

XXVII. P. PIVESUS TETRICUS *Galliæ* Præſes, ſuadente *Aureliâ Victorinâ*, M. Aurelii Victorini conjuge (quam alii *Victruviam*, alii *Victoriam* vocant) imperium ſuſcepit; ſed cùm militum inſolentiam ferre non poſſet, maluit *Aureliano* ſeſe dedere, quàm perfidum imperare. Aurelianus, quamvis eum in triumpho duxiſſet, tamen poſtea in ſummo honore habuit.

XXVIII. C. PIVESUS TETRICUS, *cum patre* Imperator appellatus eſt, & cum eodem in triumpho ductus; ſed poſteà omnibus *ſenatoriis honoribus* perfunctus eſt. Utrumque patrem & filium deſcripſimus in numis.

Et hi ſunt illi XXX. Tyranni (ſi nimirum annumeres

meres CYRIADEN & DECIUM LÆLIUM INGENUUM, de quibus jam egimus ſuprà: Pleriq; numerum ſupplent additâ ZENOBIA & VICTORIA) qui *ſub Gallieno*, tumultuario populi conſenſu, aut incondito militum ſtrepitu; interdum & per jocum & ludum imperium acceperunt, & perdiderunt.

Ipſe GALLIENUS cum P. LICINIO VALERIANO fratre, longè ſibi diſſimili (quem Imperatorem appellârat A.V.1019) occiſus eſt A.V.1020. cùm per annos *ſex cum patre, novem ſolus* imperâſſet, quâ de re *Salmaſ. ad Treb. p. 297. Baron. in A.C. 269.*

CLAUDIUS.

Claudii genus obſcurum, *quamvis alii* nobiliſſimum *faciant*. Onuphrius & Goltzius *refutantur*, *non tàm rationibus, quas* Baronius *obſervavit, quàm ex Lapide. De morte Claudii fabula.* Salmaſii ἁμάρτημα μνημονικόν. *Inſcriptio arcus triumphalis* nuper reperta. *Beſoldus confirmatur in nomine Claudii*

M. AURELIUS CLAUDIUS, *Trebellio in Gallienis pag. 178. Clodius* Illyricianæ gentis vir, ut eum appellat Valerianus apud eundem *Treb. p. 207.* Aliis *Dalmatiâ* vel *Dardaniâ* oriundus. Majores ejus planè obſcuri: Nam de patre & avo & proavo quod diceret, non habuiſſe ſe, fatetur *Trebell. p. 206.* Sed qui *Conſtantino Magno & ejus filiis adulati* ſunt, qui *à fratre Claudii* originem ducebant, illuſtriorem

ſtriorem facere conati ſunt. Et alii quidem *Gordiano ſatum*, ſcriptum reliquerunt; ut ſuprà diximus: Alii ab *Ilo*, Trojanorum rege, atque ipſo *Dardano* ſanguinem traxiſſe volebant. Vid. *Treb. d. l.*

Imperium accepit A. V. 1020. Et mortuus eſt Antiochiano iterum (ita deſcribunt lapis in ruinis Caſuli ad D. Damianum repertus, & à *Paleto* deſcriptus *Servio*, à Servio mihi; & *Idatius in Faſtis Conſul.* nec non *l. 2. C. de diverſis reſcript.* ut Actatianus vel Atticianus aliorum non habeat locum) & Orfito Coſſ. Quo menſe, ac die non conſtat. *Onuphrius* ac *Goltzius* ajunt pridie Non. Febr. hoc modo *non integri biennii* imperium Claudio tribuentes. Quod ſi verum eſt, falſum erit illud, quod ſcribit *Porphyrius* σύγχρονος, in vita *Plotini*; Claudium *ſecundum annum peregiſſe, tertium cœpiſſe.* Nec illi applicari poterit oraculum, de quo Trebellius:

Tertia jam Latio regnantem viderit æſtas.

Quod rectè objecit *Baron. in A. C. 271.* Imò repugnat *Inſcript. II. p. 226. Operis Gruter.* in quâ legimus: CLAUDIO. INVICTO. PIO. FELICI. IMP. CÆS. PONT. MAX. TRIB. POT. III. Malim credere defunctum eſſe vel Septembri vel Octobri.

Extinctus eſt à *peſtilentia*, cùm paulò antè formidoloſiſſimum *bellum Gothicum* ingenti virtute confeciſſet. Hoc è *Treb. Claudio p. 206. Eutrop. lib. IX. & Zoſim. lib. I.* manifeſtum eſt; ut *fabuloſum* ſit, quod ſcribit *uterq; Victor*, vetus *Deciorum exemplum*, qui pro ſalute Reip. ſe devoverunt, *à Claudio eſſe renovatum*; eumq; ſic periiſſe. An ad hanc ipſam fabulam reſpexit

reſpexit *Trebellius*? & *Dexippus* quidem Claudium non dicit occiſum, ſed tantùm mortuum eſſe? Sed emendat locum *Salmaſ. p. 332.* pro *Claudio* ſubſtituendo *Quinctillum*. Nec repugnamus: Sed quòd addit, de Claudio *neminem dixiſſe, quòd occiſus ſit*, in eo fallitur: Dixerunt enim *Victor uterque* eo ſcilicet modo interfectum, quo Decii olim liberâ repub. cecideraṅt. Cæterùm Claudio poſt mortem tùm alii maximi honores, *Romæ* & in *Italia* habiti; tùm *Firmii* arcus triumphalis erectus eſt, cujus inſcriptionem nobiſcum communicavit, licet alicubi mutilam *Joh. Baptiſta Donius, Eques Florentinus:*

DIVO. CLAUDIO. GOTTHICO.
MAXIMO. PIO. FELICI. VICTORI. AC.
TRIUMPH. . . . SEMPER AUGUSTO.
MUNICIPI. . . . VATORI.
AMPLIFICATORIQ.
OB. ILLUSTRIA. EJUS. GESTA. ET.
AMOREM. JUXTA. CIVES.
ORDO. INTER. ANATIUM.
ARCUM. TRIUMPHIS. INSI. . .
DEDICA. . . . . .
M. CL. TACIT. . . . . .
PATRO. . . . . .

Flavium Claudium appellat Beſoldus in utraq́; Synopſi ex *Trebell. ad quem Caſaubonus* notavit, in nullo vetuſtatis momento inveniri, *Flavium* hunc appellatum; ſed hoc apertè falſum docuit *Salmaſius* ex hac Inſcriptione:

IMP.

IMP. CÆSAR. FL. CLAUDIO. PIO. FELICI. INVICTO. AUG. PONT. MAX. TRIB. POT. II. COS. II. PROCOS.

Et ab hoc *Flavii cognomen* derivatum *in Constantium & Constantinum*. Vide ibi plura.

QUINCTILLUS.

MOrtuo Claudio M. AURELIUS QUINCTILLUS delatum sibi imperium omnium judicio suscepit. Sed *Aureliano* Imperatore creato, impar ejus conatibus, sponte cessit, & *sibi venas incidit*; ut scribit *Zosimus*. Sed *Euseb. n. 2286. Aquilejæ* occisum scribit d.17. imperii; nec plures dies tribuit *Zonaras*. Accedit in genere mortis referendo *Trebellius & Victor*: Sed *Dexippus* è correctione *Salmasii* saltem mortuum ait; ut dubitâsse videatur de mortis genere.

AURELIANUS.

Besoldi falsa descriptio. Aureliani res gestæ. Incertum tempus imperii ejus.

L. DOMITIUS AURELIANUS in Græcis & Latinis numis & lapidibus apud *Gruterum p. 276.* dicitur. At *Besoldus* auctores minùs legitimos secutus, VALERIUM AURELIANUM dixit. *Sirmii Pannoniæ* obscuro loco natus, vel ut alii volunt, in *Daciâ Ripensi*, aut *Mœsiâ*; bellator egregius (*Joh. Antiochenus in Exc. Peir. p. 855.*) licet crudelis, *Suevos, Sarmatas & Marcomannos* (qui Romanis

nis tantùm terrorem incusserant, ut de urbe desperarent) præliis ingentibus vicit: In itinere, dum contra *Zenobiam* proficiscitur, *barbaros in Illyrico* fregit: Dein *Zenobiam* ad *Imas* (vide *Scal. ad Euseb. n. 2288.*) profligatam è fugâ retraxit, *Palmyram* capit; *Firmium*, *Ægyptum* sibi vendicantem, occidit; *Tetricum* se dedentem suscepit, & Romam reversus de *Zenobiâ* & *Tetrico* triumphavit. Dein ad *Gallos* profecturus inter *Heracleam* & *Byzantium* ob crudelitatem interficitur. Ipso tertiùm, & Marcellino Coss. ut est apud *Idatium in Fastis.* Quod ex *Occonis* numo (in quo septimus annus Tribunitiæ potestatis signatus est) infringere conatur *Baronius in A. C. 277.*

FIRMIUS.

Firmii *numus Græcus. Ab hoc diversus* Firmus *in numo, sed indictus Scriptoribus aliis. Firmii* robur, *& cædes.*

HIc *Seleuciæ* natus, *Zenobiæ amicus* & socius, *Ægyptum* occupavit, purpuram sumsit; & percussâ monetâ, *Augustus* appellatus est. Vidit hujusmodi numum *Goltzius*, cujus inscriptio est: ΑΥΤ. Κ. Μ. ΦΙΡΜΙΟΣ. ΕΥΣ. ΕΥΤ. ΣΕΒ. ΕΤΟΥΣ. ΠΡΩΤΟΥ. An ad eundem referendus ille apud eundem p. 133: DN. FIRMUS. P. F. AUG. ? Ἐπίχω. *DOMINI titulus* demum *sub Diocletiano frequentari cœpit.* Ipse *Goltzius* ad *Firmum*, Nubélis Maurorum Reguli filium Gildonis, Mascizelis & Dii fratrem pertinere vult; qui *sub Gratiano* ab imperio Romano

defecit,

defecit, ut refert *Ammianus Marcell. lib. XXIX. p. 399.* Sed *Valeſ. ad Ammianum p. 392. è Victore & Oroſio*, non *Auguſti*, ſed *Regis* ſaltem *nomen* illum adſciviſſe probat. Hic igitur Latinus numus cujus ſit, incompertum mihi eſt. Noſter *Firmius* appellatus eſt, quamvis *Vopiſci* libri ſcripti *Firmum* firmiter retineant; & tantæ magnitudinis viriumq; fuit, ut Cyclops diceretur. Ab Aureliano *Carris* redeunte victus, & occiſus eſt; ut ſcribit *Vopiſcus*.

TACITUS.

Diverſæ ſententiæ de tempore imperii Taciti. Conſulum ordinariorum *par habitum pro* ſuffectorum *pari ab Onuphrio & Goltzio. Numus Taciti à riſu* Scaligeri *vindicatus è Zoſimo.*

M. AURELIUS TACITUS Imperator à Senatu appellatus eſt a. d. 7. Cal. Octobr. A. V. 1027. à C. Cornel. Tacito oriundus (ut ſuſpicatur *Lipſius* in vita Taciti) brevi periit, ut complures volunt: *Paucorum menſium Imperatorem* dicit Beſoldus. *Eutropius* & *Vopiſcus* ſexto menſe periiſſe volunt. Idem apud *Euſeb. n. 2291.* legere eſt. *Uterq; Victor* aſſignat dies 200. His obſtat *Idatius in Faſtis*, qui ferè *biennium* tribuit: Ait enim Imperatorem factum Aureliano tertiùm, & Marcellino Coſſ. occiſum eſſe Probo & Paulino Coſſ.

Nota hîc, Probum & Paulinum non eſſe Coſſ. *ſuffectos* A. V. 1028. quod *Onuphrius* & *Goltzius* putârunt;

târunt; sed Consules *ordinarios* anni sequentis. Idem observavit è *Cassiodori Chronico Græco Baron. in A. C. 277. Idatium* confirmant *Inscr. I. & II. apud Grutèr. p. 277.* in quibus notatus est annus Tribunitiæ potestatis secundus. Ergo *ultra annum* imperavit Tacitus.

Occisus est in *expeditione Mœoticâ*, ut notat *Scal. ad Euseb. n. 2291.* qui & facetè perstringit numos hujus Taciti, in quibus visitur *Imperator equitans, præeunte victoriâ, sequente exercitu*, cum titulo: IMP. C. M. CL. TACITUS. PIUS. FELIX. AUG. Hoc erat, inquit, τὸ θρίνκιον περὶ τῆς νίκης ἄδειν. Nam in expeditione istâ, tumultu militari oppressus est; & ut Historici referunt, propter brevitatem imperii nihil memorabile ab eo gestum est. Par *vanitas* ejus fratris *Floriani*, qui cùm paucos dies imperâsset, neque propter angustias temporis aliquid præclarum gerere potuisset; tamen in numis suis vocat se PACATOREM ORBIS, incluso in illis *Sole cum flagro.* Hæc *Scaliger.* Non sum nescius Romanæ vanitatis, & notavi ipse talia ad *Flor. lib. I. cap. 11. §. 6.* De fratre Floriano quoque lubens illi crediderim, sed de Tacito tamen inquit Zosimus: *Scitè trajectâ palude Mœotide, per Pontum ad Ciliciam usq; sita incursionibus vexârunt: Quos aggressus Tacitus, partim ipse debellatos ad internecionem delevit; partim Floriano designato Prætorii Præfecto debellandos tradidit, & in Europam contendit; ubi lapsus in insidias, necatur.* A numis igitur stat *Zosimus*, & valdè dubium, an *Vopiscus* ad has auctoritates convellendas cum pauculis aliis sufficiat?

FLORIANUS.

Vopiſci *locus dubius, defendi tamen poſſe dicetur è* Virgilio. *Floriani interitus.*

M. ANNIUS FLORIANUS, Taciti frater, ſed ex matre tantùm. Sic enim Vopiſcus: *Diverſis parentibus nati ferebantur.* Beſoldus *Taciti germanum* appellat, ſecutus alium locum *Vopiſci*; quem Caſaubonus ſic emendat: *Hic Taciti frater non germanus fuit.* Sed fortaſſis abuſivè locutus eſt Vopiſcus, & *germanum* dixit, qui ex eâdem matre genitus ſaltem; ſic *Virgil. lib. V. Æn. v. 12.* Erycen, Butæ & Veneris filium, *Æneæ germanum* vocat, qui erat tantùm frater uterinus:

Hæc germanus Eryx *quondam tuus arma gerebat.*

Occiſus eſt *Tarſi* à militibus, cùm *contra Probum* expeditionem ſuſcepiſſet. *Zoſimus lib. I. Vopiſcus in Floriano, Aurel. Victor Schotti.* Sed Victor alter: *Florianus diebus IX. quaſi per ludum imperio uſus, inciſis à ſemetipſo venis, ſanguine conſumptus eſt.* Quæ de Quinctillo ſcribunt alii.

PROBUS.

Probi genus obſcurum, res geſtæ, cædes. Sex annos *imperâſſe, probatur ex Idatio & inſcriptione nondum publicatâ. Utrumq; tamen teſtimonium Probi initium & finem in diverſos annos conjicere.*

Hunc

HUnc Probum ex illius Aurelii Probi gente, fuisse Casaubonus existimat, qui Paphiis propositus à *Spartiano* dicitur *in Alexandro Severo*. Sed dissentit *Salmasius*, quòd ipse Vopiscus Probi *patrem* Maximum *ignobilem* facit.

Nec quicquam in nomine fundamenti est: *Novi* enim *homines nomina & pronomina nobilium* Romanorum, libenter & *licenter* assumebant. Numi & *Inscript. III. p. 277*: M. AURELIUM PROBUM appellant; *Onuphrius* è Vopisco, M. VALERIUM AURELIUM PROBUM. Nondum Imperator, *Valeriani patrem* è *Quadorum* manu liberavit, *Aurelianum* à crudelitate ad mitiora sæpè deduxit; *Marmaridas* in *Africâ* vicit, *Carthaginem* asseruit: *Ægyptum*, & Orientis maximam partem in Aureliani potestatem redegit.

Tacito cæso, Imperator, quamvis *invitus*, à militibus appellatus est, se primùm & Paulino Coss. Romanis Principibus, qui fortes, clementes, prudentes extitêre, par, aut superior, verè probus; victor omnium gentium barbarorum, victor & Tyrannorum. *Aureliani* & *Taciti* percussorem exemplo utili supplicio affecit, LX. *Galliarum* nobilissimas *urbes* à *Germanis* recepit: In *Thracia Gothos*, & in *Oriente* omnia compescuit. *Belli Germanici* Besoldus in Synopsi majore meminit; cum quo conferre potes *Pighium in Hercule Prodic. pag. 36. 37.* De *vinearum* culturâ sub Probo *Eus. n. 2295. & Scal. notis* ad illum locum consulendi sunt.

Occisus est Imperator hîc à militibus, quos mul-

tis laboribus fatigabat, nec otiosos esse patiebatur; cùm per *sex* annos imperium tenuisset. Quamvis enim *quinto* imperii anno interfectum scribat *Vopiscus*; tamen alii omnes ipsi adversi sunt. Vide *Baron. in A. C. 283.* cujus discursum confirmamus auctoritate *Idatii*, qui Probum occisum esse ait, Caro iterum, & Carino Coss. A quorum Consulatu si regredimur in annum, quo Coss. fuerunt ipse Probus & Paulinus, hoc est, primum annum imperii Probi; habebimus *sex* annos. Id ipsum patet ex *Inscript. Hispanica Benedicti Ramberti*, quam nobiscum communicavit *Joh. Bapt. Donius*; sed ex quâ aliud initium Probi, aliud tempus interitus statuendum est. Sic enim illa:

IMP. CÆSARI. M.
AURELIO. PROBO.
PIO. FEL. INVICTO.
AUG. P. M. TRIB. POTES
TATIS VI. COSS. IIII. RES
PUBLICA TUCCITANORUM.
DEVOTA. NUMINI. MAJES
TATIQUE. EJUS. . . .
CURATORE. TIRIO. CLA
UDIO SUB. COLOSSO.

Si enim annus sextus Tribunitiæ potestatis complectitur posteriores menses anni 1033. quo Consulatum gesserunt Probus quartùm, & C. Junius Tiberianus; fit consequens, Probum Imperatorem factum A. V. 1028. Tacito iterum, Fulvio Æmiliano Coss. non anno sequente, Probo & Paulino Coss. Interitus autem Probi incidet in annum 1034; quo

quo Coss. ordinarii fuerunt Probus Quinctus, & Victorinus.

SATURNINUS.

PSEMPRONIUS SATURNINUS (ita vocant numi apud *Occon.* & *Onuphr.*) Gallis parentibus oriundus, *invitus & flens* purpuram sumsit. Occiditur in castro quodam ab iis, quos *Probus* miserat. *Scal. ad Euseb. n. 2295.*

PROCULUS.

TÆLIUS PROCULUS (ita numus *Goltzii*) Imperator apud *Agrippinam* creatus, vincitur & occiditur à *Probo*. Vitiis se contaminare id demum credebat, illustrem personam agere.

BONOSIUS.

BONOSUM pleriq; dicunt, sed QUINCTUS BONOSIUS in numis *Goltzii* & *Ursini* describitur. Homo bibacissimus, ut de eo *Aurelianus* diceret: *Non ut viveret natum esse, sed ut biberet.* Habuit hoc peculiare, ut adhuc *in vino prudentior* esset. Longo graviq; bello à *Probo* victus, *laqueo* vitam finivit; tunc de eo per jocum dictum est: *Amphoram pendere hîc, non hominem*; ut scribit *Vopiscus in ejus vita.*

CARUS, CARINUS, ET NUMERIANUS.

CARUS *Narbone* genitus (ut est apud *Eutrop.* sed intelligenda hîc *urbs Illyrici*, non Galliæ,

Scal. ad Euseb. n. 2297.) in numis: M. AURELIUS CARUS. Romæ literarum studiis imbutus, à Probo Præfectus Prætorio creatus est; eoq; cæso, Imperator *Probi interfectores* gravissimis *pœnis affecit.* Factum id, si credimus *Idatio*, ipso Caro iterum, & Carino Coss. Alii, ut *Onuphrius* & *Goltzius* initium ejus constituunt in A. V. 1034. Cujus anni principio Consulatum inierant Probus quinctùm & Victorinus.

Bellum *Persicum* consensu militum, aggressus est, nuncupatis priùs Cæsaribus M. AURELIO CARINO, M. AURELIO NUMERIANO; quorum *Lapis Taraconensis* apud Scaligerum meminit. Sed & CARINUS, vivo adhuc patre, *Augustus* appellatus est; vide *Salmas. ad Vopisc.*

CARUS in *Persas* profectus, receptâ *Mesopotamiâ*, *Ctesiphontem* usque pervenit; & jam cupiditate gloriæ longiùs iturus, morbo, vel fulminis ictu, vel etiam ex vulnere obiit: Scriptores enim hîc diversa tradiderunt. Vide *Scal. ad Euseb. n. 2298.*

Imperium suscipiunt filii, è quibus NUMERIANUS moribus & eloquentiâ decorus, *parentis obitum* nimiùm *flens, oculos sibi corrupit*; nec diu pòst ab *Apro* socero interficitur. *Scal. ad Euseb. n. 2299.* Sed cum eo conferenda, quæ scribit de ludis Romanis, ab utroq; habitis, *Salmas. ad Vopiscum*: Nam eam rem Scaliger explicare *d. l.* non potuit. *Carinus* libidinibus fœdus vincitur, & occiditur à *Diocletiano* A. V. 1037. ipso Diocletiano iterum, & Aristobulo Coss, ut est apud *Idatium.*

DIO-

DIOCLETIANUS ET MAXIMIANUS.

Salmasii *ἁμάρτημα μνημονικόν. Diocletiani ignobilitas.* Sirmondi *insidiosa correctio. Initium Diocletiani. Maximianus consors imperii.* Tyranni septem *sub Diocletiano. De numis* Ælianorum duorum *sententia.* Bagaudæ *qui?* Scaligeri *lapsus. Iuliani duo.* Occonis *mixtura.* Quinquegentiani *qui?* Scaligeri *sententia rejecta. Constantius Chlorus & Galerius adoptati. Res bellicæ.* Persecutio Christianorum. *Diocletiani & Maximiani abdicatio. Utriusq; mors.*

CAURELIUS VALERIUS DIOCLETIANUS (*Inscr. II. p. 1079.*) appellari voluit, Imperator factus, cùm adhuc privatus DIOCLES vocaretur. Minus igitur est, quod scribit *Salmasius ad Trebellii Claudium p. 345.* Imperatorem factum *tria nomina*, *more nobilium* Romanorum, assumsisse, dictumq; M. VALERIUM DIOCLETIANUM; sed & CAJUM prænominare debebat pro MARCO.

Vir fuit *obscurissimè natus*, ut ait *Eutrop. lib. IX.* *Libertinus* Annulini Senatoris, ut *Sex. Aurel. Victor.* Profligato *Carino* & interfecto *Ario Apro* solus imperio potitus est; idq; factum Diocletiano iterum, & Aristobulo Coss. Primum autem tùm Imperatorem

appellatum (quod est in *Fastis Consularibus Idatii*) non credimus. *Idatium* sanè ibidem non bonâ fide exhibuit *Sirmondus*: Dum enim emendationem suam inserit, totam rem difficultatibus implicavit. Nos omninò sequimur *Onuphrium* & *Goltzium*; qui Diocletianum *Imperatorem* factum volunt Carino II. & Numeriano II. Coss. Hoc est, A. V. 1036. Nam anno sequente postquam ad *Margum*, oppidum *Mysiæ*, Carinus cæsus erat; Diocletianum, non ut privatum (quod *interpolatus à Sirmondo Idatius* vult) sed ut *Augustum* suffectum in Carini locum, retento hujusdem collegâ Aristobulo, Præfecto Prætorio Consulatum iniisse, satis demonstrant *Vales. ad Ammian. lib. XXIII. p. 250. & Baron. in A. C. 285.* Hoc igitur verum existimamus initium Diocletiani, quo nihil incertius esse, scribit *Scal. ad Euseb. n. 2300.*

Imperium autem multis gravissimis bellis undiq; petitum, Diocletianus fortiter defendit; sed ne tota moles uni incumberet, A. V. 1038. M. Junio Maximo iterum, & Vettio Aquilino Coss. (ita scribuntur in *Lapide VIII. p. 309.*) MAXIMIANUM HERCULEUM ex Cæsare *Augustum* creavit; ciq; Tribunitiam potestatem concessit, ut ex antiquis lapidibus ostendit *Onuphrius*, & clarè *Idatius*: Maximo iterum, & Aquilino Coss. levatus est Maximianus senior Cal. April.

Hic in numis & lapidibus M. AUREL. VALER. MAXIMIANUS, homo sanguinarius, & vecors passim ab Historicis describitur. Ab his primùm bella civilia sopita sunt, & qui purpuram contrè sumserant, felicibus armis debellati. Ex his furit

I. ÆLI-

I. ÆLIANUS. Eutropius: *Cùm tumultum ruſticani in* Gallia *concitâſſent, & factioni ſuæ* Bagaudarum *nomen imponerent*; duces autem haberent *Amandum* & *Ælianum*; ad ſubigendos eos *Maximianum Herculeum Cæſarem* miſit. Victor: *Comperit Ælianum Amandumq; per Galliam excitâ manu agreſtium & latronum, quos* Bagaudas *incolæ vocant, populatis latè agris, plerasq; urbium tentare.* Habemus igitur *duos Ælianos* Imperatores Auguſtos: Alterum ſub *Gallieno*, alterum ſub *Diocletiano*. Sed & in numis reperiuntur duo: Alter A. POMPONIUS ÆLIANUS: Alter, L. POMPONIUS ÆLIANUS. Aulum Pomponium Ælianum *Onuphrius, Goltzius* & *Occo* volunt illum eſſe, qui ſub Gallieno; Lucium Ælianum idem *Goltzius* & *Occo cum Scalig. ad Euſeb. n. 2303.* hunc eſſe, quem Maximianus debellavit. Sed mihi contrà videtur: Illum, qui à *Gallieno* defecit, L. Ælianum dictum apertè ſcribit *Pæanius Eutropii metaphraſtes, lib. IX. p. 122.* de Mogontiaco verba faciens: Τυραννήσαντι Λευκίῳ Αιλιανῷ συνεπολέμησε. Id eſt: *Lucium Ælianum tyrannidem arripientem armis virisq; juverat.* Incidit igitur in Latinum codicem, in quo *L. Ælianus* extabat; pro quo hodiè *Lollianum* habemus. At de hoc *Æliano* (qui Bagaudarum dux fuit ſub Diocletiano) nemo unquam prodidit, *Lucium* prænominatum. Tutiùs igitur agemus, ſi tyrannum illum ſub Gallieno L. ÆLIANUM, hunc autem poſteriorem, AULUM POMPONIUM ÆLIANUM deſcripſerimus.

II. AMANDUS. Hic in numo *Occonis* &

Goltzii: IMP. C. CN. SAL. AMANDUS. P. F. AUG. fuit & ipſe dux Bagaudarum. *Bacaudæ*, vel *Bagaudæ*, à temporibus Diocletiani *latronem* & *rebellem* ſignificare cœpit. Μαλλεῖς vocabant Conſtantinopolitani, à corrupto Latino *tumultus*. Vide *Scalig. d. l.* Sed ita, ne cum illo Bagaudas & Baquates *Inſcr. VII. p. 1025.* eosdem putes: Baquates enim *Africæ* populi, ut ex Itinerario Antonini docet *Valeſ. ad Ammian. lib. XXII. p. 242.* Uterq; horum victus eſt A. V. 1038. Maximo ſecundùm & Aquilino Coſſ. *Victor* enim indicat, Maximianum poſt acceptum imperium contra *Bagaudas* ſtatim iviſſe in Galliam, & brevi bellum confeciſſe.

III. CARAUSIUS. Hunc *Pighius in Hercule Prodic. p. 17.* hariolatur primùm *Cariſium*, deinde à *Germanis Batavis* ſua linguâ *Carauſium* appellatum; idque cognomen ipſum retinuiſſe libenter. In numis eſt CARAUSIUS. Nec aliter vocant *Euſeb. n. 2303. Eutrop. lib. IX. & ejus metaphraſtes Sex. Victor, Jornandes lib. I. de Regnorum ac Temporum ſucceſſione.* Alteri *Victori* eſt CORAUSIUS. Sumſit purpuram poſt *Bagaudicum* bellum, & *Britanniam* per *ſeptem annos* contra Diocletianum obtinuit. Tandem ab *Alecto* ſocio interfectus eſt, Diocletiano quintùm, Maximiano quartùm Coſſ. A. V. 1045.

IV. ALECTUS (ſic in numis ſcribitur) cæſo Caurafio, cùm ferè per *triennium Britanniâ* Romanos excluſiſſet, à *M. Aurelio Aſclepiodoto* Præfecto Prætorio victus eſt; ut eſt apud *Eutrop.* Adde *Scal. ad Euſeb. n. 2304.*

V. Ju-

V. JULIANUS. Sex. Aur. Victor: *Julianus in Italia Imperator effectus, acto per costas pugione, in ignem se abjecit.* De hoc capio numum Goltzii: IMP. C. Q. TREBONIUS. JULIANUS. AUG.

VI. JULIANUS. Victor Schotti: *Africam Julianus, ac gentes Quinquegentanæ graviter quatiebant.* De hoc accipiam æreum *Occonis*, in cujus alterâ parte scriptum est: IMP. C. M. AUR. JULIANUS. P. F. AUG. In alterâ: VICTORIA. AUG. XXI. S. A. Qui enim provincias graviter concussisse dicitur, eundem crediderim Victoriæ typum expressisse in numis suis. *Occo* duorum Julianorum res perperam miscuit. Sed quænam illæ *Quinquegentanæ gentes? Quinquegentianos* dicit *Eusebius.* Mirificè deliravit *Pomponius Lætus*, qui nomen compositum divulsit, & *Gentianos populos* fecit ex posteriore membro; sed ex priore collegit latrones *quinquagenarios*, & supra eum numerum annorum fuisse. *Scaliger* Πενταπολίτας esse ait à *quinque civitatibus* illius provinciæ sic dictos: *Cyrenis, Ptolemaide, Arsinoë, Darnis* & *Berenice.* Nos *Valesium* sequimur, qui ex Jul. Honorio *Quinquegentianos* barbaros esse ait, *supra limitem Africæ* positos.

VII. L. EPIDIUS ACHILLEUS in Ægypto purpuram sumsit, & à Diocletiano *Alexandriæ* per octo menses obsessus, tandem succumbit, & interficitur. Diocletianus acerbè victoriâ usus, *Ægyptum* proscriptionibus & cædibus exhausit. *Eutropius, Victor & Eusebius, ibique Scaliger.* Sic verò istum descripsimus è numis Græcis, quos videre licet in

Euseb.

Euſeb. n. 2304. Occon. p. 518. & Goltzium in Theſ. Cæterùm propter hunc ipſum *Achilleum* & *Quinquegentianos*, & *Carauſium*, aliosque hoſtes FL. VALERIUS CONSTANTIUS CHLORUS & C. GALERIUS VALERIUS MAXIMIANUS ab Imperatoribus, *Diocletiano* & *Maximiano* adoptati, & *Cæſares* appellati; ut docent *Eutrop. Euſeb. & Victor. Idatius in Chronico* Cæſares appellatos ait, Cal. Mart. A. V. 1043. Tiberiano & Dione Coſſ. Quod ipſum ſatis eſt defendendo *Onuphrio*, quem oppugnavit *Baron. in A. C. 292.* ex Inſcriptione edicti apud *Euſeb. lib. VIII. c. 29.* Id corruptum eſſe, nec ipſe *Baronius* diſſimulare poteſt.

Bella externa quod attinet, *Carpi* à Valerio victi, deditione pactâ, omnes in Romanum ſolum translati ſunt, Tuſco & Anullino Coſſ. ut ait *Victor*, & *Mamertinus in Panegyr. Conſtantio Cæſari dicto.* Conſulendus *Scal. n. 2309.* Sequente anno Diocletiano ſextùm & Conſtantio Cæſare iterum Coſſ. A. V. 1048. Galerius Maximianus Cæſar, inter Callinicum Carrasque congreſſus *cum Perſis*, longè militum numero ſuperioribus, victus receſſit; & ad Diocletianum profectus, cùm ei in itinere occurriſſet, tantâ inſolentiâ ab eo exceptus eſt, ut *per aliquot paſſuum millia purpuratus*, tradatur *ad vehiculum ejus cucurriſſe*; ut ex *Ammiano, Rufo, Feſto, Zonarâ, & Eutropio* manifeſtum eſt. Sed anno, qui Coſſ. habuit Maximianum quintùm, & hunc Galerium Maximianum, ignominiam abolevit illuſtri victoriâ, de Perſis in *Armeniâ majore* reportatâ. *Narſeus* enim Perſarum Rex, Saporis

poris avus, ingenti prælio victus, *Mesopotamiam, cum quinque regionibus Transtigritanis* reddere Romanis coactus est, ut uxorem & captas filias reciperet; quemadmodum *Rufus, Festus, Eutropius, Petrus Patricius in Excerpt. Legation. & Zonaras* referunt. *Errant*, qui Galerium cum Persis, *ter* vel *quater* conflixisse, ajunt; ut ostendit *Valesius ad Ammian. lib. XIV. p. 53.* Sed & unde *Scaliger* nobis sufficienter probare possit, Narseum victum anno antè, quàm Diocletianus imperio abiret; videre non possum. Juxtà *Idatium*, à victoriâ Persicâ ad abdicationem Diocletiani sunt integri octo anni. Eodem porrò successu *Marcomanni* victi sunt, Diocletiano VII, Maximiano Seniore VI. Coss. A. V. 1051, ut docet *Idatius.* Belli & jam *Victor alter* meminit.

Hæc prosperè pro republicâ gesta imperium Principum istorum valdè commendant; sed iidem immani in Christianos sævitiâ id meruêre, ut hodiè etiam utriusque nomen, velut detestabile, abominemur; utque nec benefactis quidem gratia sit, si quæ in rempublicam unquàm contulerunt, ut *Brunnerus lib. VI. Annal. Boic. p. 445.* loquitur. Incidit sævissima illa persecutio, de qua multa Besoldus è Baronio, in Diocletiani VIII. & Maximiani VII. Consulatum, secundùm *Idatium*, hoc est, A. V. 1055. Cum quo consentiunt *Excerpta Photii ex Metrophanis & Alexandri actis, Cod. CCLVI.*

Altero anno persecutionis hujus, qui Diocletiano IX. Maximiano VIII. Coss. signatus est, hoc est, A. V. 1056. *Diocletianus exuendæ purpuræ consilium*

cœpit;

cœpit; & Maximianus admisit. Ita uterque abiit Cal. April. quod indicat *Idatius*. Alter ne caderet, descendere voluit; eamque amplecti vitæ facilitatem, quæ periculis careret: *A throno ad agrum venit, & cùm imperium abdicâsset, sui tamen esse dominus cœpit. Non jam Diocletianum, sed Dioclem rursus putares; quemadmodum cùm Imperator fieret, ex Diocle Diocletianus factus est. Sanè in horto occupatus, scire potuit, viciniorem ligoni quàm sceptro felicitatem esse; minari fortunam, cùm favoris modum excrescat. Erat hoc igitur non tàm imperium, quàm curam, miseriam, periculum exuere.* Et pereleganter differit *Erycius Puteanus*, *Comment. in lib. Histor. Insubricæ, pag. 24. 25.* E veteribus rem narrant *Eusebius n. 2320. Eutropius lib. IX. Cassiodorus in Chronico, Victor uterque; Suidas, Zosimus lib. II. & Idatius.* Tempus assignavimus ex *Idatio, Zosimo*, & *Cassiodoro*; quos postremos secuti sunt *Onuphrius*, & *Goltzius*.

At Scaligero nemo persuadere potuit, ut crederet, Diocletianum *post depositam purpuram Consulem* fuisse (hoc enim iidem asserunt) *cùm*, inquit, *certum sit, ab eo tempore privatum in villâ egisse, in agro Salonino; & triennio post depositam purpuram decessisse.* Mihi nimis durum videtur, ex hâc ratione contra veteres pugnare. Nonne enim (ut tempora ferunt, ut *in Diocletianum favor*, qui novo exemplo *privatum inter Deos retulit*) absentibus, & in otio suo absconditis, honor iste haberi potuit, ut onera ferentibus aliis, ipsi velut ordinarii Coss. annum signârint? *Ingeniosissima res sunt, amor & adulatio*; nec id leve judicabis, si con-

si consideraveris *multùm honoris* hîc adjeciſſe, *numerum toties geſtorum Conſulatuum.*

Sed & quòd *Scaliger* ait, *triennio pòſt depoſitam purpuram defunctum* eſſe, nimis *incertum* eſt. Vir maximus veram judicavit lectionem *Zoſimi lib. II. & Suidæ* in Διοκλητιανὸς; ſed dubiam facit *Victor*, qui poſt abdicationem novem annos tribuit. *Eutropius lib. IX*, conſenuiſſe ait in agro ſuo. Quod verbum *longius triennio* temporis *ſpatium* in agro ſuo vixiſſe indicat. Cùm omnia circumſpexi, non invenio cauſam rejiciendi *Idatii*, qui Diocletianum mortuum ait die 3. Non. Decembr. A. V. 1068. Sabino, & Rufino Coſſ. ex tàm curioſâ dierum annotatione Scriptor ille, diligentiæ non vulgaris manifeſtus, ratiunculis & ſuſpiciunculis noſtris hodiernis valedicere nos jubet. Hoc igitur tempore Diocletianus obiit.

At Maximianus, qui A. V. 1062. ſecundo poſt Conſulatum Diocletiani decimum, ſuumque ſeptimum, cum Diocletiano de reſumendo imperio fruſtra egerat; in *Galliâ* omnia turbans, *Maſſiliæ* ſtrangulatus eſt. *Eutropius, Victor, Euſeb. lib. VIII. Hiſt. Eccleſiaſt. c. 16.* Solus *Zoſimus* Maximianum, in deſperationem rerum omnium adductum, & apud *Tarſum* morbo extinctum ait, confundens *Maximianum* cum *Maximino*, patrem cum filio. De hoc enim à *Victore, Eutropio, lib. X. Euſeb. n. 2326.* traditum, vide *Scal. ad Euſeb. n. 2325.*

CONSTANTIUS CHLORUS.

Principis hujus genus: Trebellius *contra* Scaligerum

ligerum *defenditur. Avi & Proavi, & Majores, quibus origo non debetur. Constantii Chlori breve imperium, & mors.*

CUm Diocletianus, & Maximianus senior, abdicâssent, iidem Cal. April. ut scribit *Idatius* (non a. d. 11. Cal. Majas, ut *Goltzius*, & *Onuphrius* tradiderunt) eâdemque horâ in administrationem imperii CONSTANTIUS CHLORUS, & GALERIUS MAXIMIANUS JUNIOR, ex Cæsaribus Augusti creati, successerunt; divisusque inter eos est orbis Romanus, ut *Hispanias, Britanniam, Galliam, Germaniam, Italiam, & Africam* CONSTANTIUS; *Illyricum, Asiam & reliquum Orientem* GALERIUS obtinerent.

Constantii genus quod attinet, *Eusebius n. 2304. Claudii* ex filiâ *nepotem* facit, *Eutropium* secutus; sed is meritò notatur à *Scaligero.* Error hinc fortassis manavit, quòd Constantium Chlorum Claudii nepotem dictum reperisset; at id nepotem, vel etiam pronepotem ex fratre significabat: Nam *Claudii* fratres, *Quinctillus* ac *Crispus.* Crispi filia *Claudia*, ex quâ & *Eutropio*, nobilissimo gentis Dardanæ viro, Constantius Chlorus genitus; ut nos docet *Trebellius Pollio in Claudio*; at ejusdem Trebellii verba, in Gallieno: *Is est Claudius, à quo Constantinus, vigilantissimus Cæsar originem ducit.* Non potest concoquere Scaliger: *Falsum hoc*, inquit; *Constantius enim trahit originem* „ *à fratre Claudii, non à Claudio.* Sed sciendum est, „ solere Scriptores *propatruos* etiam, & *propatruos* „ *magnos*, & alios, quibus origo propriè non debetur, inter

inter *avos*, & *proavos* referre; atque inde rationem « istam loquendi esse, quam usurpat Trebellius. *Silius* « *lib. III. de Quincto Fabio Maximo Cunctatore:*

- - Fabius, Tirynthia proles,
Ter centum *memorabat* avos, *quos turbine Martis*
Abstulit una dies. - - -

Inter istos *trecentos Fabios*, non nisi unus & alter, quos prosatores dicere potuit; *avos* nihilominus dicit *omnes ejusdem stirpis.* Sic Cornelia apud *Propertium, lib. IV. eleg. ult:*

Si cui fama fuit per avita decora trophæi,
Afra Numantinos *regna loquantur* avos.

Et mox:

Testor majorum cineres, tibi, Roma, colendos;
sub quorum titulis Africa tanta jaces.
Et Persen proavi *simulantem pectus* Achillis
Quique tuas proavus *fregit, Achille, domos.*

Derivat genus suum à *Scipione Africano juniore*, Lucii Æmilii Pauli filio; cùm *ab alio Scipione* revera descendisset: Nam Africanus junior non reliquit filium, qui *Corneliorum* nomen propagaret.

Sed oblitus sum, de Historici loco controversiam esse, non de Poëtæ. Igitur pro Trebellio adduco illud *Juliani, Orat. II. pag. 95.* edit. Petavianæ: Τά γε μὴν τῆς ἡμετέρας συγγενείας ἤρξατο μοὶ ἀπὸ Κλαυδίε. Hoc est: *Nostri generis initium à Claudio deductum est.* Si *Julianum* ita loquentem ferre possumus, feramus & illum. *Anonymus de Constantio p. 471.* Claudii nepotem ex fratre dicit; quum propriè loquendo debuisset pronepotem. Hæc de genere.

Honores quod attinet, *Protector* primùm, exin *Tribunus*, poſtea *Praſes Dalmatiarum* fuit; ut eſt apud eundem *Anonymum*. Imperium *non* multùm *ultra biennium* tenuit. *Idatius* obiiſſe, & filium ab exercitu Imperatorem appellatum vult a. d. 8. Cal. Sextil. Ipſo ſextùm, Galerio Maximiano Coſſ. A. V. 1058. Cum quo ad amuſſim conveniunt, quæ ſcribit *Onuphrius* in dicto anno. Mortuus autem eſt *Eboraci*, in Britanniâ. *Florilegus* tumulum ejus in *VVallia* repertum fuiſſe prodit; ſed *Camdenus in Britanniâ p. 569.* à fide dignis accepiſſe ſe ait, patrum memoriâ, cùm *monachorum ædes* diruerentur *in cryptoporticu* ædiculæ, in quâ Conſtantium ſitum fuiſſe, opinio erat; *lampadem ardentem*, ſive *ignem perpetuum* inventum fuiſſe. Ut omnibus virtutibus inſignem paſſim deprædicant Scriptores. Vide *Baron. in A. C. 304. n. 13. & 14. & in A. C. 306. n. 10. & ſeqq.*

GALERIUS MAXIMIANUS, GALERIUS MAXIMINUS, SEVERUS, MAXENTIUS, ROMULUS, LICINIUS.

Occonis *in citando* Zoſimo *ſupinitas*. Ejusdem & Scaligeri *gravis error*, Leunclavii *oſcitantia*, *in vertendo* Zoſimo. *Numus Græcus emendatur*. *Tres* tabernæ, *ad quas cæſus Severus, Maxentius Maximiani ſenioris*

nioris gener, *non* filius. *Alia quædam in chronologia ex* Idatio, *contra* Onuphrium. *Principum istorum sex facta & cædes.*

C. GALERIUS VALERIUS MAXIMIANUS (ita describitur in numis) ortus *Daciâ Ripensi*, parentibus agrariis, unde illi cognomen Armentario, *Cæsar* appellatus, cum Constantio Chloro A. V. 1043. post abdicationem Diocletiani, & Maximiani senioris, *Augustus* & *Imperator*, unà cum Constantio rerum potitus est. Pulcher corpore, eximius & felix bellator, superbissimus tamen; qui *matrem suam à Dracone compressam jactabat*, ut de eo crederetur, quod de Alexandro M. scriptum est. *Sex. Aurel. Victor.* Idem gravissimus nostræ religionis hostis & persecutor. *Baron. in A. C. 304. n. 51. & seqq.*

Adoptavit A. V. 1058. Cæsaresque appellavit C. GALERIUM VALERIUM MAXIMINUM (ita vocatur in multis numis apud *Occonem*) & FL. VALERIUM SEVERUM, paulò ante mortem Constantii Chlori. *Eutrop. lib. X.* Sed *Zosimus lib. II.* ait, *utrumque Cæsarem* appellatum *simul* à Constantio Chloro. Ex his C. *Galerius Valerius Maximinus*, C. Galerii Valerii Maximiani nepos è sorore, *Daza* ante imperium dictus est. *Sex. Aurel. Victor.*

Falsum est, quod scribit *Occo*, pro nepote Marci Aurelii Valerii Maximiani Herculei, ex sorore habitum à *Zosimo*. Zosimi verba Græca omninò avunculum ejus faciunt, C. Galerium Valerium Maximianum: Ἀνέδειξαν Καίσαρας Σεβῆρον καὶ Μαξιμῖνον,

ἀδελφῆς ὄντα παῖδα τῦ Γαλλεείυ. Quæ *Leunclavius* perperam vertit: *Cæsares appellavêre Severum, & Maximianum, qui nati ex sorore erant Galerii.* Tanquam & Severus Galerium Maximianum avunculũ habuerit. Verte: *Severum & Maximinum, qui natus erat, ex sorore Galerii.* Atq; ita *Zosimus* idem dicit ex *Victore.*

Sed longè gravius, quod idem *Occo Scaligero* ex *Eusebio n. 2321.* tàm fœdè imposuit. Statuit enim vir de republicâ literariâ optimè meritus; *Maximinum* hunc *Julium* appellari, in his numis Græcis: ΑΥΤ. Κ. Γ. ΙΟΥΛ. ΟΥΑ. ΜΑΧΙΜΕΙΝΟΣ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ· ΤΟΝ. ΕΝ. ΙΩΝΙΑ. Et: ΑΥΤ. ΙΟΥ. ΟΥΑ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟΣ. ΕΦΕΣΙΩΝ. Nullus dubito, quin utrumque numum corruptum exhibuerit *Occo*; sic igitur corrigo: ΑΥΤ. Κ. Γ. ΙΟΥΛ. ΟΥΗ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟΣ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. ΤΩΝ. ΕΝ. ΙΩΝΙΑ. Et: ΑΥΤ. ΙΟΥ. ΟΥΗ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟΣ. ΕΦΕΣΙΩΝ. Hoc est: *Imperator Cæsar, C. Julius Verus Maximinus Metropolitarum, qui sunt in Jonia.* Et: *Imperator Julius Verus Maximinus Ephesiorum.* Referendi sunt hi numi ad C. JULIUM VERUM MAXIMINUM (sic integer describitur in *Lapide V. p. 151. Operis Grut.*) qui post Alexandrum Severum *Augustus* dictus est.

„ Adeò faciles lapsus sunt, & eruditissimorum
„ virorum, quoties integræ Principum descriptiones
„ non succurrunt; ut mirari desinant, cur hujusque
„ tàm soliciti fuerimus in describendis nominibus.
„ *Dicam, quod res est, liberè: Nemo feliciter*
„ *historiam unquam tractaverit, qui exa-*
„ *ctam nominum cognitionem aspernatur;*

sed

ſed omnia turbabit, confundet, ac miſcebit; "
nec quicquam aliud erit hiſtoria, niſi rude & "
indigeſtum chaos.

De natalibus *Flavii Valerii Severi* (ut in numis appellatur) nihil aliud reperio, niſi in *Illyrico* natum, popularem fuiſſe C. Galerii Valerii Maximini. Altero anno poſt adoptionem, hoc eſt, A. V. 1059. Fl. Valerio Conſtantino Auguſto, Marco Aurelio Valerio Maximiano IX. Coſſ. contra *M. Aurelium Valerium Maxentium* (ſic numi) profectus, viribus impar, *fugere coactus*, & Romæ interfectus eſt.

Ita ſcribit *Idatius*, & accedit *Sex. Aurel.* Victor: *Romæ*, inquiens, *ad tres tabernas extinguitur.* De his tribus tabernis, multa *Scal. ad Euſeb. n. 2324.* *Zoſimus* ait: *Severum blanditiis Maximiani Herculei Ravennâ Romam evocatum, in viâ ad tres tabernas*, laqueo *necatum eſſe.* Igitur *Cluverium lib. III. Italiæ antiquæ c. 8. p. 1034*, ſequimur, & per *tres tabernas*, non intelligimus cum *Valeſio ad Anonymum*, illas, quæ fuerunt *ad forum Appii*, memoratæ in *Actis Apoſtolorum*, *c. ult. §. 14. & 15.* ſed eas, quæ tribus millibus paſſuum ab *Interamnâ* fuerunt, eo loco, qui vulgò dicitur *Ponteconſino.* Hæc enim *inter Romam & Ravennam* ſitæ ſunt, ita dictæ à *tribus cauponis*, vel *diverſoriis publicis.*

Fuit hic MAXENTIUS, contra quem Flavius Valerius Severus tàm infelicem expeditionem ſuſceperat, M. Aurelii Valerii Maximiani Herculei frater, ex Galeriâ Valeriâ Eutropiâ Syrâ; ut præter *Victorem utrumque*, ſcribit *Zoſimus* & *Eutropius.* Sed acceſſe-

rim famæ publicæ, quæ fuit (ut adjicit *alter Victor*) ſuppoſitum fuiſſe, arte muliebri. Idem lego in *Panegyrico* Conſtantino dicto: *Ille erat Maximiani ſuppoſitus, tu Conſtantii Pii filius.* Credidit idipſum Maximianus ſenior: *Cur* enim, *ſi* hunc *ſanguinem ſuum putavit*, in ſucceſſione imperii *prætulit* Fl. Valerium Conſtantium Chlorum? ſed quàm ipſi veteres hîc cæcutierint, docet numus *Lælii Pasqualini*, *apud Baronium in A.C.306. n.23.* qui *generum* facit, *non filium.* Verba ſunt alterius lateris: IMP. MAXENTIUS.DIVO. MAXIMIANO. SOCERO. Cave enim, hîc intelligas C. GALERIUM VALERIUM MAXIMIANUM, qui *nihil* omninò pertinuit *ad Maxentium*; quod ex narratione *Zoſimi* facilè colliges. Accedit deniq; *Anonymus*, à *Valeſio* publicatus, qui ſcribit, *de Maxentii origine matrem quæſitam*, reſpondiſſe, *Syro quodam genitum.*

Porrò *Maxentius* iſte, à militibus Prætorianis *Imperator Auguſtus* appellatus eſt a. d. 7. Cal. Octob. A. V. 1058. ut ex *Panegyricis* docet *Onuphrius*. Cæſo Severo, *C. Galerius Valerius Maximianus* ejus mortem ulciſci cogitabat, ſed fruſtra fuit; ut ſcribit *Zoſimus.*

Ipſe Maxentius filium ſuum M. AURELIUM ROMULUM, Cæſarem, & bis Coſſ fecit, quem poſt obitum etiam conſecravit; ut partim ex numis, partim ex *Idatio* conſtat. At C. GALERIUS VALERIUS MAXIMIANUS A.V. 1060. Se VII. Diocletiano X. Coſſ. altero anno poſt cæſum Severum a. d. 3. Idus Novembr. PUBL. VALERIUM LICI-

LICINIANUM LICINIUM (ita nominat æreus, apud *Occon. p. 544.* alii *Caji* prænomen tribuunt, nescio quàm benè) *Carnuti in Pannonia* Cæsarem appellavit; Illyricoque præposuit. *Daciâ* oriundum scribit *Eutropius.* Ipse à *Philippis Imperatoribus* originem traxisse, videri volebat. *Capitolinus in Gordiano III. p. 165.* Vilioris originis ex *novâ Daciâ* hominem facit *Anonymus apud Valesium p. 473.*

Annum ut sciamus, debemus *Idatio*; at *Onuphrius*, eumque secuti, *Cæsarem Augustum* appellatum dicunt, a. d. 11. Cal. Maj. A. V. 1062. sine auctoritate. *Baronius in A. C. 307. n. 1. 13. & 26.* eodem anno, Severum & Maximianum Herculeum occisos, & Licinium Cæsarem creatum vult, hoc est, A. V. 1059. quod ex hactenus dictis apparet falsum. Nimirum Fl. Valerius Severus, fraude Maxentii occisus, A. V. 1059. M. Aurelio Valerio Maximiano IX. & Constantino Coss. Hoc unum verum dicit *Baronius:* Licinius Cæsar creatus A. V. 1060. Diocletiano X. Galerio Maximiano VII. Coss. Sed M. Aurelius Valerius Maximianus Herculeus laqueo vitam finit *Marsiliæ:* A. V. 1062. hoc est, anno secundo post Consulatum Diocletiani decimum, & Galerii Maximiani septimum, Maxentio III. solo suffecto Cos.

Cognito *Licinium* Cæsarem appellatum esse, C. GALERIUS VALERIUS MAXIMINUS hucusque *Cæsar*, seipsum *Augustum* dixit. Ipse verò C. GALERIUS VALERIUS MAXIMINUS, *contra Maxentium*, Romam profectus, auditâ militum defectione, in *Illyricum* rediit. Ibi cum miser-

primo morbo conflictatus est, ulcere inguinibus innato, consumptis genitalibus, & vermibus ubique erumpentibus. Dignissimus hâc pœnâ, qui multa millia Christianorum immanibus suppliciis affecerat. Vide *Baron. in A. C. 311. n. 29. & 30. Scal. ad Euseb. n. 2326.* Mors ejus incidit in A. V. 1063. Cùm ipse Consulatum octavum iniisset, eique suffecti essent Rufinus & Volusianus. Sic idem *Idatius*.

Sequente anno (qui Coss. ordinarios habuit Fl. Valerium Constantiuin II. Publ. Valerium Licinianum Licinium, & suffectum Maxentium IV. solum) *Fl. Valerius Constantinus* à Senatu vocatus in auxilium *M. Aurelium Valerium Maxentium*, qui Romam libidinibus & tyrannide suâ graviter adflixerat *(Baron. in A. C. 308. n. 25. & in A. C. 312. n. 8.)* magno prælio devicit; & ipse Maxentius *ruinâ pontis Mulvii* præceps datus in profluentem, dignum facinoribus exitum. *Scal. ad Euseb. n. 2328. Baron. in A. C. 312. n. 38. & seqq. Onuphrius in A. V. 1064.* qui factum id edocet a. d. 8. Cal. Octobr.

Hinc Constantino *arcus triumphalis* erectus, cum inscriptione magnifica; de quâ præter *Baron. n. 60. Alexander Donatus lib. III. de Urbe Româ cap. 6.* Hæc, ut dixi, facta sunt A. V. 1064. Supererat crudelissimus Christiani nominis hostis, C. Galerius Valerius Maximinus: Sed & ipse fusus, fugatusq; à Licinio, *Tarsi* periit. A. V. 1065. Constantio III. & Licinio III. Coss. *Aurel. Victor, Euseb. n. 2327. Baron. in A. C. 314. n. 2. & seqq.* Atque ita de his Imperatoribus differendum est, ita nominandi, ita distinguendi.

Vete-

Veteres in nominibus *Maximiani* & *Maximini*, ſæpè graviter ceſpitârunt, quod notavit *Scal. ad Euſeb. n. 2326. 2327.*

Ecquod autem Publ. Valerii Liciniani Licinii fatum? nam & ipſe Chriſtianis infenſiſſimus fuit: Auguſtus dictus, ut ſuſpicatur *Valeſius ad Anonym. p. 438.* paulò ante obitum C. Galerii Valerii Maximini, commiſſus eſt cum Conſtantino A.V. 1066. Voluſiano & Anniano Coſſ. & prælium commiſſum a. d. 8. Idus Octobris, ut ſcribit *Idatius.* Cibalenſe bellum vocatur à Scriptoribus, à Cibalis, oppido Pannoniæ. *Scal. ad Euſeb. n. 2329.* cum quo confer *Anonymum apud Valeſium, p. 473.* qui refert, *ceciditſſe illo prælio è Licinii exercitu viginti peditum & equitum ferratorum millia; Licinium noctis auxilio profugiſſe in Daciam: Unde apud Hadrianopolim, Thraciæ civitatem, per Valentem collectâ ingenti multitudine, legatos ad Conſtantinum de pace miſiſſe, tunc apud Philippos commorantem; ſed fruſtra. Hinc reparato bello, manus conſertas in campo Mardienſi. Ibi inclinatâ Licinii acie rurſus ereptos Licinianos, noctis beneficio: Paulò pòſt fatigatis bello & itinere ipſius Conſtantini militibus, Meſtrianum à Licinio legatum miſſum pacem & petiiſſe, & impetrâſſe; his conditionibus, ut Licinius* Orientem; Aſiam, Thraciam, Mœſiam, Scythiam minorem *poſſideret: Filii Conſtantini* FL. JULIUS CRISPUS, FL. CL. CONSTANTINUS, & VALERIUS LICINIANUS LICINIUS, *Licinii filius, & Conſtantii Chlori ex filia Flavia Valeria Conſtantia nepos Cæſares deſignarentur.* Deſignatos eſſe

Cal. Martiis A. V. 1069. Gallicano, & Baſſo Coſſ. auctor eſt *Idatius*. Meminit & *Euſebius n. 2333*. Eo die, quo facti ſunt Cæſares, *defectionem Solis* factam legimus, apud *Aurel. Victorem*. An igitur in Cal. Mart. tùm inciderit, Aſtronomiæ peritis docendum relinquo.

Pergit Anonymus: *Multa poſthac Licinium ſceleratè, avarè, crudeliter feciſſe; ruptâque pace, utriusq; exercîtus, ad Hadrianopolim rurſus bellum utrinque magnis viribus geſtum. Inſignem victoriam penes Conſtantinos fuiſſe.* Idatius eam refert in quintum Non. Jul. A. V. 1076. Criſpo III. & Conſtantino III. Coſſ. à quo licet in die Chronicon *Alexandrinum* diſſentiat, tamen *Idatii* narrationem confirmant *l. 1. C. Theod. de Veteranis*; & *Hervvartii Calend.* quod habet: *V. Non. Julias fugato Licinio Circenſes miſſus XXIV.* Nec tùm bello finis, ſed ut idem docet *Anonymus*, pugnatum terrâ, marique; *& mari quidem victum Amandum, Licinii ducem; ipſumque Licinium, ſpe maris obtinendi, abjectâ, cum theſauris Chalcedonem profugiſſe.* Prælium non procul *Chalcedone* commiſſum a. d. 14. Cal. Octobr. notavit *Idatius*. Adde *Zoſimum lib. II.* paulò pòſt, hoc eſt, a. d. 6. Idus Decembr.

Eodem Anno FL. JULIUS CONSTANTIUS à patre Conſtantino Cæſar appellatus eſt, ut eſt apud eundem *Idatium*. Atque ita *tres Conſtantini filios* Cæſares nunc habemus, *Criſpum, Conſtantinum, & Conſtantium*. Denique prælio ad *Chryſopolin* feliciter depugnato, cùm exercitus Licinii è *Gothorum* auxiliis potiſſimùm conſtaret, Conſtantinus

bellum

bellum confecit; quod factum arbitror A. V. 1077. Paulino & Juliano Coss. Nam hoc anno Licinium occisum tradit *Idatius*. *Onuphrius* Licinium A. V. 1076. vult deditum, sequente anno interfectum.

Quicquid sit, vitam ei *Constantia* uxor impetrârat à fratre Constantino, hâc conditione, ut positâ purpurâ privatus viveret; sed cùm secum Constantinus reputaret, quàm *Maximianus Herculeus* non potuerit privatus vivere, simul cædem poscente per tumultum exercitu; tandem annuit, & Licinius *Thessalonicæ*, contra datam fidem, occisus est. Sic totius orbis Romani monarchia ad solum FL. VALERIUM CONSTANTINUM, Constantii Chlori filium, devenit.

Jam pauca quædam de aliorum dissensu: Primò Crispum, Constantinum, & Licinium, *Cæsares* appellatos, *Onuphrius* affert A. V. 1066. Volusiano & Anniano Coss. cùm appellati sint A. V. 1069. Gallicano & Basso Coss. secundùm Idatium: Secundò *Baron. in A. C. 317. n. 1.* alterum prælium Constantini cum Licinio ad *Hadrianopolim* depugnatum a. d. 5. Non. Jul. rejicit in A. 1069. ob subscriptionem *legis primæ, Codice Theodosiano de Veteranis*. *Idatium* non deserimus, propter subscriptionem istam, quam suspectam habuit *Valesius ad Anonymum de Constantio, p. 443.* Tot sunt mendæ in inscriptionibus, & sub- "
scriptionibus legum *tùm in Digestis, tùm in Codici-* "
bus; ut in chronologiâ, nisi aliunde confirmetur, contra Scriptores veteres nihil inferant. Nisi tempus me deficeret, pluribus id explicarem è *l. 2. C. Theod.*

de

de raptu, vel *matrimonio ſanctimonialium virginum*, *è l. 8.* Cod. *eod. de jure fiſci*; *è l. 32.* Cod. *eod. de appellationibus*, *è l. 15.* Cod. *eod. quorum appellationes non recipiantur. è l. 8.* Cod. *eod. de jurisdictione*, *è l. 28.* Cod. *eod. de annonâ & tributis*, *è l. 107.* Cod. *eod. de Centurioribus*, & è quàm plurimis aliis.

Neque ſolum *Idatium* hîc propugnamus, ſed *Victorem* & *Euſebium*; quorum ſententia quæ ſit, docet *Scaliger ad Euſeb. n. 2340.* Uno verbo: Nulla alia, quàm quæ Idatii eſt. In *Beſoldi Synopſi majore* tolle duo peccata typographi an auctoris? Primum legitur: *Conſtantino mortuo, Galerius Flavium, Valerium, Severum, & Maximinum adoptavit.* Corrige: *Conſtantio mortuo Galerium Fl. Valerium Severum & Maximinum eſt.* Non enim adoptavit *quatuor*, ut vult edita lectio; ſed *duos.* Quamvis *falſum* ſit, *mortuo* Conſtantino Severum, & Maximinum *adoptatos.* Nam adoptati *paulò ante* Conſtantii *mortem*; ut ſuprà diximus. Secundò ait: *Maximinus imperii collegam Licinium adſumſit.* Lege: *Maximianus*, & intellige C. *Valerium Galerium Maximianum.*

TYRANNI
SUB IMPERATORIBUS MODO RECENSITIS.

ALEXANDER *Phryx* natione, ſenex, timidus, & tardus, Propræfectus Prætorio, per *Africam* à militibus, *contra Maxentium*, Imperator appellatus eſt, *Zoſimus lib. II. p. 674. 675.* Cui in patriâ nominandâ *Sex. Aur. Victor* accedit. Sed *Victor alter* agreſtibus & *Pannonicis* parentibu, *vecordiorem* dicit.

dicit. Victus est à C. Cejonio Rufio Volusiano; illo ipso, qui *Inscr. V. p. 387.* Proconsul Africæ dicitur, & consulatum gessit. A. V. 1063. Sic *Victor Schotti.* At *Victor alter* jugulatum ait à Constantini exercitu. Numos ejus vide apud *Goltzium in Thes. c. 4. p. 125. & Occonem p. 528.*

C. JULIUS VALENS (ita vocatur in numo Græco) à Publ. Valerio Liciniano Licinio post *Cibalense prælium* Cæsar appellatus est. *Zosim. lib. II. p. 679. Valesii & Anonymus p. 473.* Pace dein factâ inter Licinium & Constantinum, inter alias conditiones hæc fuit, ut *Valens* iterum *privatus* viveret. *Anonymus l. d.* Sed *Zosimus* ait, fuisse hanc, *ut è medio tolleretur.* Certè interfectus est ab ipso Licinio. *Sex. Aur. Victor.*

M. MARTINIANUS (ita describit numus apud *Occonem p. 539.*) à Licinio Cæsar appellatus, post infelix prælium, ad Hadrianopolim. *Anonymus, p. 475. & Victor Schotti.* Magistrum officiorum fuisse scribit *Zosimus lib. II. p. 683. & Sex. Aurel. Victor.* Occisus est, victo Licinio, Constantini jussu. *Iidem.* Meminit *Inscr. V. p. 283.* MARTINIANI. P. PRÆSIDIS PROV. NORICI. MEDITERR. qui per temporis rationem videri posset hic ipse.

BASSIANUS, qui *Anastasiam*, Constantii Chlori filiam, in matrimonio habuit, huc referendus videtur, ex *Anonymo de Constantio, p. 473.*

CAPUT XV.

FLAVIUS VALERIUS CONSTANTINUS, cognomento MAGNUS.

Con-

Constantii Chlori liberi. Helena *ejusdem uxor*, non concubina. Scaligeri *mira oscitantia.* Trebellii *locus aliter explicandus, quàm* Baronius *putavit. Constantini vera patria.* Firmici *locus. Constantinus in* Britanniâ *imperium suscepit, & quo anno? Numus explicatus, qui* Scaligero *inexplicabilis visus. Constantinus*, Cæsaris *appellatione contentus, cùm imperium haberet.* Africa *Constantii & Constantini sors. Crispi & Licinii junioris cædes. Faustæ interitus.* Constantinopolis *eximium Constantini opus, sed* Romæ *veteris* ruina. *Constantini bella externa, mors, & elogium ambiguum.*

FLAVIUS VALERIUS CONSTANTIUS CHLORUS, uxores *duas* habuit, *Flaviam Juliam Helenam*, & *Flaviam Maximianam Theodoram*, Maximiani Herculei privignam. Ex hâc Maximianâ *sex* fuerunt liberi: I. *Constantinus*, Cos. A. V. 1078. II. *Dalmatius Censor*, quibusdam & Hanniballianus, quod nomen ejusdem filius habuit. III. *Julius Constantius.* IV. *Anastasia*, Bassiani conjunx. V. *Flavia Valeria Constantia*, uxor Publii Valerii Liciniani Licinii. VI. *Eutropia.*

Ex *Helena* natus est ille FL. VALERIUS CONSTANTINUS, MAGNI cognomine vulgò notissimus. *Paulus Merula Cosmograph. part. II. lib. II. cap. 19.*

cap. 19. p. 637. describit M. AURELIUM VALERIUM FLAVIUM CONSTANTINUM MAXIMUM; quomodo appellatum legere non memini. Matrem ejus *Helenam* saltem *concubinam* fuisse *Constantii Chlori*, adeoque *Constantinum* pro *notho* habendum voluerunt. *Euseb. n. 2322. Oros. lib. VII. cap. 25. Chronic. Alex. & Beda lib. I. Rerum Britannicarum. c. 8. & Zosim. lib. II. Eutropius* ait, ex *obscuriore matrimonio* filium fuisse. Constantinus F. pro *uxore* Constantii Chlori *legitimâ* haberi voluit *Inscr. II. p. 1086:* PIISSIMÆ. ET. CLEMENTISSIMÆ. DOMINÆ. NOSTRÆ. AUGUSTÆ. HELENÆ. MATRI. DOMINI. NOSTRI. VICTORIS. SEMPER. AUGUSTI. CONSTANTINI. UXORI. DIVI. CONSTANTII. Justam *uxorem* fuisse, & *postea repudiatam*, multis contendit *Baronius in A. C. 306. n. 17. 18.* cui omninò assentior. Auctor *Anonymus* de Constantino: *Relictâ enim Helenâ priore uxore, filiam Maximiani, duxit uxorem.* Quasi somnians nonnulla scribit *Scaliger ad Euseb. n. 2322.* Helenam non posse priorem uxorem Constantii Chlori dici: *Nam prior uxor erat*, inquit, *Minervia, Mater Crispi Cæsaris, quam dimittere coactus est; cùm Theodoram privignam Herculei duceret uxorem.* Vide, quàm non parvæ sint hallucinationes maximorum virorum? Quis *Scaligerum* docuit, *Minerviam* fuisse Constantii Chlori conjugem, *Crispum* ejusdem filium? *Minervia* seu *Minervina*, *Constantini Magni uxor*, seu *concubina* fuit; quæ illi peperit *Flavium Julium Crispum.* Res pueris nota: Sed tamen videri

possunt

possunt *Victor*, & *Zosimus lib. II. p. 679.* qui *concubinam* fuisse credunt. Sed *legitimam conjugem* probare conatur *Baron. in A. C. 307. n. 7.*

Satis de parente, & matre: *Si verò altiùs repetatur origo* (inquit idem *Baron. in A. C. 308. n. 11.*) *Trebellius auctor est, eum à Vespasiano descendere.* Sed vir illustrissimus non intellexit *Trebellii verba*, quæ sunt: *Ille velut futurorum memor; gentes Flavias, Vespasiani & Titi (nolo autem dicere Domitiani) propagavit.* Hoc vult: Reliquisse multos, ex suâ domo, quibus delatum sit imperium, intuitu ipsius Claudii. Ii posteri plerique *Flavii* dicti, ut *Flavius Valerius Constantius*, *Flavius Valerius Constantinus*, & multi alii. Hinc *Flaviorum propagator.* Vespasiani autem & Titi saltem meminit; non quòd ab illis descenderit, sed quòd ipse similis Vespasiano & Tito, non minùs illustrârit Flavii nomen, quàm illi. Vide *Salmasium ad Trebellium, p. 326. 327.* Si verbum *propagare* hîc propriè accipere voles, ne Constantios, & Constantinos *propagâsse* dici potest: Non sunt ab illo oriundi, sed *à fratre Crispo*; quod suprà dixi. Nec obstat *Inscr. IV. p. 283.* in quâ FLAVIUS CONSTANTINUS dicitur D. CLAUDII N. D. CONSTANTII F. *Nepos* enim hîc admodùm *latè* accipitur, pro *fratris nepote*, vel *abnepote* ex fratre. Hoc non observatum, erroris causam præbuit nonnullis; hinc enim est, quòd *Nicephorus* Constantinum ait *Claudii ex filio nepotem.* Nec minùs ruentes in errorem impulerunt *Panegyrici*, in quibus *D. Claudius*, *D. Constantii parens.* Vide præter cæteros *Eumenium panegyrico VIII. c. 2.*

Natale

Natale Conſtantini ſolum quod attinet, non minor de eo lis fuit, quàm olim de Homeri patriâ. *Baron. in A. C. 306. n. 16.* tantâ contentione affirmavit *Britanniam* eſſe, ut, non niſi extremæ dementiæ homines illi ſententiæ repugnare, diceret. Sed tamen locum *Panegyrici V. c. 4.* quem præcipuè urget, jam pridem explicârunt *Livineus* in dictum Panegyricum, & *Lipſius lib. IV. de Magnit. Rom. c. 11.* Horum autem ſententia fuit, natum eſſe *Tharſi*, quæ in *Bithynia* eſt; idque probare ſtatuerunt è loco *Firmici.* Nos *Valeſium ad Ammiani lib. XXI. p. 196.* ſequimur, cujus ſententiâ nihil verius. Fuit enim natus apud *Naiſum*, *Daciæ mediterraneæ oppidum.* Hoc dicit *Anonymus*, à nobis toties citatus; hoc Stephanus in Ναΐσος; hoc *Conſtantinus Porphyrogennetus, lib. II.* περὶ Θεμάτων, hoc ipſe *Firmicus in MSS.* Nam in iſtis legitur, *apud Naiſum genitus*, non apud Tharſum.

Mortuo Conſtantio patre, ſtatim ab exercitu *Britannico* Imperator appellatus eſt; initiumque ejus, ſecundùm *Idatium*, conſurgit exante d. 8. Cal. Aug. A. V. 1058. Conſtantio Auguſto VI. Galerio Maximiano Auguſto VI. Coſſ. *Euſebius*, non ſine magnâ tanti nominis injuriâ, imperium invaſiſſe ſcribit *n. 2322.* Quem ob id è *Zoſimo*, & *Aur. Victore* Scaliger caſtigat. Hinc verò explicandus modò laudatus Panegyriſtes V. cap. 4: *Liberavit pater Britannias ſervitute, tu etiam nobiles illic oriendo feciſti.* *Oriendo* id eſt, dùm *illic Imperator factus* es, *non natus.* Idem dicit, quod Eumenius: *O fortunata & nunc omnibus beatior terris, Britannia! quæ Conſtantinum*

Cæsarem primâ vidisti, hoc est, non vitæ, sed *imperii luce* circundatum.

Scaliger ad d.l. Eusebii lectori crucem figit, exhibitis numis illis: FL. VAL. CONSTANTINUS. NO. CÆS. Et: CONSERVATOR. AFRICÆ. SUÆ. Et: CONSERVATORES. CART. SUÆ. R. K. D. *Hoc*, inquit, *mihi tenebricosius est Cimmeriis tenebris: Nam historia nulla refert, aut eum Cæsarem à Galerio dictum, aut unquam in Africa fuisse.*

„ Hæc Scaliger, qui jam senior satis habuit pergere „ in scribendis libris, veteres censere, probare, & re„ jicere; & hujusmodi alia facere, solâ memoriâ fre„ tus, non consultis diutiùs libris: *Omnis enim mora „ & ulterior inquisitio seni molesta est!* Hinc tenebris „ involvit multa, & sæpè plus negotii facit, quàm ipsi „ veteres. Hinc factum, ut ferè in omnibus paginis „ Eusebiani operis hallucinationes gravissimas de„ prehenderint viri doctissimi. Scio, multis opi„ nione suâ accuratissimis, & qui plus famæ *literis a*„ micorum, carminibus, panegyricis, & consecratio„ ni tribuunt, quàm veritati, gravem esse hanc judi„ cii libertatem; sed nihil illos moramur, qui quod di„ cimus, satis superque hactenus probavimus; nec „ minùs interim Scaligerorum merita & nomen su„ spicientes, quàm ipsi.

Numos istos quod attinet, non dicunt, Constantinum à Galerio Cæsarem appellatum; *Cæsarem nobilissimum* dicunt, & rectè: Nam quamvis Constantinus, patre defuncto, imperium revera susceperit, tamen *Cæsaris* appellatione contentus, *Imperatoris*,

ris & *Augusti* nomen tum demùm recepit, cùm Flaviam Maximianam Faustam, Maximiani Herculei filiam, uxorem duceret. *Auctor Panegyrici V. cap. 1.* Maximiano & Constantino dicti: *Mihi certum est, ea præcipuè isto sermone complecti, quæ sunt hujus lætitiæ propria; quâ tibi Cæsari additum nomen imperii, & istarum cœlestium nuptiarum festa celebrantur.* Et cap. 2: *Tibi, Maximiane, per generum, juventa renovata est; & tibi, Constantine, per socerum nomen Imperatoris accrevit.*

Sed quid ad Constantinum illo tempore *Africa*, in quam nunquam venit? Respondeo, qui paternum imperium accepit, is simul adeptus est Africam: Nam Constantius Chlorus pater, in divisione imperii, post abdicationem Diocletiani & Maximiani, *Gallias, Hispanias, Italiam & Africam* accepit; ut ex *Eutropio* suprà docui: Hinc CONSTANTINI AFRICA, in numis. Insidiosè me hîc agere, dicet non nemo, qui apud eundem *Eutropium* & *Joh. Antiochenum in Exc. Peir. p. 837.* legerit: *Constantium paulo pòst Africam & Italiam Galerio Maximiano cessisse.* Hoc quidem dicit *Eutropius*, eumque, ut alibi, descripsit *Antiochenus*; sed parùm probabile reddidit viris eruditissimis. Consulendus *Baronius Tom. II. Annal. in A. C. 306. n. 6. 7.* Occupârunt Africam & Italiam Maxentius & Galerius vi, non jure; & cùm posteà Constantinus Italiam & Africam Maxentio extorsisset, & eidem caput amputari jussisset; cumprimis Africæ suæ gratum spectaculum præbere voluit, misso

in illam Tyranni capite. Vide *Nazarium Panegyr. VII. cap. 32.*

Cæterorum res geſtas Conſtantini contra Tyrannos jam ſuprà executi ſumus. Initia imperii non valdè commendant Scriptores: Et ſanè *in filium Criſpum*, quod admiſit *facinus*, *inexcuſabile* eſt, quem *à Fauſtâ novercâ delatum, quaſi ipſam de ſtupro ſollicitâſſet*, inſontem occidi juſſit. A. V. 1078. Se VII. & Conſtantio F. Coſſ. Eodemque anno etiam *Valerium Licinianum Licinium Cæſarem*, ſororis filium, *è medio ſuſtulit*. Vide *Euſeb. n. 2341.* ibique *Scal. Joh. Antiochen. in Exc. Peir. p. 839. ibique Valeſium. Baronium in A. C. 324.* Sed cui ne accedas in chronologiâ; longè enim veriora hîc docet idem *Valeſius ad Ammiani lib. XIV. p. 56.*

Sed non diu innocentis ultionem diſtulit DEUS, juſtiſſimus ſcelerum vindex: Nam anno ſequente *Fauſta balneo calenti incluſa expiravit*; vel, ut alii volunt, *monti alligata, beſtiisque lanianda*, objecta eſt. *Valeſ. l. d. & Petavius Ration. Temp. part. I. lib. VI. c. 1.* Sed triennio ferè poſt interemtum Criſpum, *Euſebius* interfectam ait Fauſtam, *Scal. ad Euſeb. n. 2344.*

Maximum poſthæc opus ſuſcepit, & perfecit, *extinctâ Conſtantinopoli*; quam ædificavit a. d. 5. Idus Maj. A. V. 1082. Gallicano & Symmacho Coſſ. ut nos docent *Idatius, Chronicon Alexandrinum, Euſeb. n. 2346.* accedentibus ex accuratioribus Chronologis hodiernis *Scaligero, Petavio, Baronio in A. C. 330. n. 2.* At *Goltzius* & *Onuphrius* dedicatam putârunt anno ſeriùs, Baſſo & Ablabio Coſſ. De hâc urbe quæ-

cunque

cunque dici possunt, compendium facere nos jubet opus *Petri Gyllii Albicensis de Constantinopoli*, Scaligero valdè commendatum. Ut habitaretur, insignibus privilegiis S. P. Q. Constantin. donatus est. Vide *Lazium lib. I. Reip. Rom. c. 1. Vales. ad Amm. lib. XXII. p. 224. Petavium ad Julian. Ep. XXXIV. p. 325. 326.*

Cessit eidem Ægyptus, tanquam *horreum Romæ*, veteri relictâ Africâ. *Vales. p. 351.* Hinc infinita hominum multitudo cum nobilissimis viris in urbem novam concessit, & hoc ipsum incrementum, veterem urbem exitio dedit; cùm præsertim Constantinopolim imperii sedem legissent Principes. Amabilis hic admodum *Besoldi & Baronii in A. C. 324. n. 1018.* candor est, qui edictum illud donationis Constantinianæ non verentur rejicere. Adde *Freherum, ad Lupoldum de Bebenburg. c. 13.* qui auctorem & architectum illius monumenti prodidit; ut hîc non sit opus, prolixam disputationem instituere contra Pontificios de hoc argumento. Dederunt manus veritati, & *vanissimi hominis character est, pugnare velle, cùm adversarium non habeas.*

Hinc conversus ad bella externa Constantinus, multis præliis, ut inquit Besoldus, *Gothos* atque *Sarmatas, Thraciam diripientes* vicit. Pugna memorabilis incidit in d. 12. Cal. Maj. A. V. 1084. Pacatiani & Hilariani Consulatum; ut notavit *Idatius*, & *Euseb. Chronicon n. 2347.* ubi videndus *Scaliger*. Statimque *subversa Paganorum templa*, ut *Idem* notat *ex Theophane*. Meminit ejusdem rei *Anonym. Vales. p. 476.* Quinquennio ferè post, hoc est, a. d. 11. Calend. Jun.

A. V. 1089. Feliciano & Tiberiano Coss. in ipso apparatu belli Persici vivendi finem fecit; ut partim ex *Idatio* constat, partim ex *Juliani Orat. IV. p. 32.* qui satis ridiculus in illis: *Cùm Persæ pacem, superstite adhuc patre tuo, nescio quando violâssent, ac perturbâssent; ejus quidem ultionem effugerunt.* Quos perfidiæ accusat, eos convincere non potest: Verùm causam non poterat aperire, nî perpetuâ infamiâ, simul involveret Constantinum. Hanc nos ex *Cedreno* novimus: *Metrodorus* quidam, Philosophus, peregrinandi studio ductus, ulteriorem Indiam penetravit, & cùm *ad Brachmanas* veniisset, tùm ob frugalitatem & continentiam, tùm ob saluberrimum molarum aquariarum, & balneorum inventum, cum illis communicatum, in adytum templorum introire permissus est. Ibi multos lapillos, unionesque clàm surripuit, multas quoque *ingentis pretii gemmas, à Rege Indorum accepit, Constantino, nomine ipsius, offerendas.* Sed is Byzantium (Constantinopolim) reversus, *offert* quidem illas, sed *suo, non Regis nomine.* Et admiranti Principi, desiderium an dolorem? facit immani mendacio, plura se terrestri itinere amisisse dicens; sed *à Persis cuncta esse direpta.* Constantinus impotens animi, re non satis secum expensâ, statim *ad Saporem Persarum Regem dat asperiores literas*, quibus lapides & cætera Regis Indorum munera ad se quam primùm mitti flagitabat; sed *Sapor* acceptis literis, *injuriam silentii contumeliâ vindicat*, & respondet nihil. Hinc pax rupta, cum imperii Romani irreparabili damno. *Nisibis* statim eo ipso anno *à Persis obsessa, & Mesopotamia*

vastata

vastata est. *Eusеb. n. 2354.* De hâc obsidione vide *Valеs. ad Ammian. lib. XX. p. 181. & Petavium in Juliani Orat. I. p. 251.*

Mortuum autem Constantinum, antequam trigesimum annum imperii compleret, vult *Scalig. ad Eusеb. n. 2353.* aliud scilicet initium constituens, quem sequetur, qui volet. Nos à veteribus hîc non recedimus. *Anonymus Valesii p. 476. Exc. Græca apud eundem Scal. p. 399. Eutrop. lib. X.* unum & triginta annos tribuit. *Eusеb. n. 2332.* annos 30, menses 10. Cui respondet *Idatius in Chronico.* Nimirum, ut dixi, secundùm *Idatium in Chronico* initium ejus consurgit ante d. 8. Cal. Aug. A. V. 1058. Hoc verum esse appareret ex *Tricennalibus*, quæ Romæ ritè celebratæ sunt a. d. 8. Cal. August. Constantino VII. & Constantio Cæsare Coss. hoc est, A. V. 1078. Tricennalia enim quæ rejicit *Idatius* in A. V. 1087. a. d. Cal. August. constat esse anticipata, & trigesimum ineuntem pro completo celebratum. Ab his tricennalibus cùm ad exitum sint annus unus, & menses decem ferè; hinc error *Chronici Alexandrini, Eusebii lib. IV. de Vitâ Constantini cap. 53. Epiphanii, Victoris, & Zonaræ* (quos *Baronius* citat *in A. C. 337. n. 2.*) manâsse nobis videtur, quòd Constantino tribuunt annos XXX, I & menses X. putârunt enim triginta annos completos fuisse, cùm *Tricennalia* celebrarentur. Quæ cùm ita sint, non temerè recedamus ab initio, quod communi veterum consensu constitutum est; licet non eamus inficias, etiam *aliud initium* haberi posse tempus illud, quod *nuptiis cum Maximiana Fausta* celebratis, *Imperatoris nomen* Constantinus accepit.

AD-

ADDITAMENTUM.

Legitur in *Politiâ Sanctorum Metrophanis & Alexandri, apud Photium, Cod. CCLVI.* Constantinum à patre moribundo imperii successorem declaratum. Hoc *Scaliger* falsum esse pronunciat; *imò*, inquit, τελευτήσαντα *non* πλευτῶντα *invenit patrem* „ *suum*. Invitus recedo toties à tanto viro, fidem te- „ stor! Sed tamen *boni publici causâ* omninò id fa- „ ciendum est. Audio enim hîc Salmasium: *Quòma-* „ *jore nominis famâ suffarcinati sunt, qui curas suas* „ *publicant; eò majore cum pernicie reipubl. literariæ* „ *peccant, si quando ipsis, ut peccent, usu venerit.* Qui „ itaque eorum errata ex facetæ & fucatæ orationis „ involucris (quibus teguntur) evoluta & eruta, luci „ dederit; an malè de literis merebitur? Profectò si „ quis me judice certet, vel optimè. Constantinum ad moribundum patrem, venisse dicit *uterque Victor.* Alter ait: *Fortè iisdem diebus* (quibus in Britanniam venit) *Constantium patrem, vitæ ultima agebant.* Alter: *Iisdem diebus Constantii parentem fata ultima perurgebant.* Non aliter explicare possum *Zosimum.* Quicquid autem scriptum est in illâ *Politiâ*, non tantùm ad moribundum venisse, sed ab eodem successorem quoque declaratum esse, egregiè confirmat *Julianus Orat. I.* pag. 13: *Igitur quemadmodum pater tuus* [Constantinus Magnus] *post parentis sui* [Constantii Chlori] *obitum, non modò ipsius judicio, verùm etiam exercituum omnium suffragio imperium sit adeptus; quid est, quod diligentiùs persequamur?* Cum his ipsis conferendus *Euseb. lib. I. de Vitâ Constantini, cap. 11. 12. &*

sequen-

sequentibus, apud Baron. in A. C. 306. n. 10. 11. 12. 13. & 14, quem qui legerit, *Scaligeri confidentiam* satis mirari non poterit.

CÆSARES

NOTISSIMI TEMPORIBUS CONSTANTINI.

I. FL. JUL. CRISPUS [ita nominatur in numis] Constantini Magni Frater ex Minervià, *Cæsar* appellatus est Calendis Martiis A. V. 1069. Gallicano & Basso Coss. *Idatius in Fastis, Eusеb. in Chronico,* Cæsarem factum indicat undecimo anno imperii Constantini, quod cum *Idatio* perpulchrè convenit. Sed *Baronius in A. C. 316. n. 3. Eusebium* oppugnat, quòd in eo legatur, octavo Constantini anno Crispum & Constantium creatos Cæsares. Usus est igitur editione corruptâ; quemadmodum etiam *Onuphrius*, qui Cæsarem facit Voluliano II. & Anniano Coss. hoc est, A. V. 1066. Interfectus est, ut ex eodem *Idatio* edocui, Constantino VII. & Constantio Cæsare Coss. hoc est, A. V. 1078. Consentit *Eusebius*, quem sequitur *Onuphrius*. At *Baronius* nimis impudenter invadit *Eusebium in A. C. 324. num. 1.* quasi falsò scripserit, necatum esse vicesimo anno imperii Constantini. Ipse initium ejus conjicit in Consulatum ipsius Crispi & Constantini junioris III, hoc est, in A. V. 1076. *Sublatus* est autem *veneno*. Vide *Scal. ad* dictum *Eusebii* locum.

II. VALERIUS LICINIANUS LICINIUS, P. Valerii Liciniani Licinii Imperatoris filius, eodem anno Cæsar factus & interfectus, quo Crispus. Matrem habuit *Flaviam Valeriam Constantiam* (ut describitur in *Goltzii* numo) sororem Constantini Magni. *Commodæ indolis juvenem* vocat *Eutropius*, quem locum vel *Joh. Antiochenus*, vel *Antiochenum Constantinus Porphyrogennetа* non intellexit. Legitur enim in *Excerp. Peir.* p. 838: Κονσαντῖν@ τῆς ἀδελφῆς τὸν ἰδ'ον Κομμόδης δόλῳ θφθειρε. Hoc est: *Constantinus sororis Commodæ filium per fraudem interfecit.* Putavit τὸ *commodæ* nomen proprium esse; eoq; posito, pro, *indolis* legit *dolo.* De causâ cædis videndus *Baron. in A.* C. *324. n. 3.*

III. FL. CLAUDIUS CONSTANTINUS JUNIOR, Constantini Magni ex Faustâ Maximianâ filius. Errat *Zosim. lib. II. p. 691.* qui ait, Constantinum, Constantium, & Constantem natos esse non ex Faustâ Maximiani Herculei filiâ, sed ex aliâ; quam insimulatam adulterii morte affecit. Vide *Petav. in Orat. I. Juliani p. 244.* Natus est *Arelatæ*, ut scribit *Zosimus*; & factus *Cæsar* adhuc *infantulus* unà cum Crispo & Licinio, *Zosim. p. 659.* [ubi tamen corruptè Κονσάνλι@ dicitur, pro Κονσαντῖν@] *Aurelius Victor, Idatius & Eusebius.*

IV. FLAVIUS JULIUS CONSTANTIUS, Constantini M. ex Faustâ filius, natus in *Illyrico*, ut scribit *Julianus in Orat. I. p. 9.* Cæsar appellatur ante diem 5. Idus Novembr. A. V. 1016. Crispo & Constantino juniore III. Coss. ut scribit *Idatius.*

Adde

Adde *Eusebium n. 2339.* Scaliger XX. anno imperii Constantini vult Cæsarem factum; cui propter *Idatium* non accedimus.

V. FL. JULIUS CONSTANS Constantini M. ex Faustâ filius, Cæsar appellatus est a. d. 8. Calend. Jan. A. V. 1085. Delmatio & Xenophilo Coss. juxta *Idatium*. Grave peccatum est in *Eusebio n. 2349.* ubi legitur: *Constantius F. Constantini provehitur ad regnum.* Neque enim, si de Constantio locum ita capere velimus, uti verba volunt, Imperatorem factum hoc numero, vivo adhuc patre, id ullo modo probari potest. *Constantem* Cæsarem factum circa hæc tempora reperit: Sed cùm corruptus esset auctor, quem legebat; hinc error iste manavit, de *Constantio* Imperatore. *Onuphrius* lapsum odoratus est; sed annum tamen, quo Constans Cæsar factus, non invenit: Suspicatus est de A. V. 1086. Optato & Paulino Coss.

VI. FL. DELMATIUS, Delmatii Censoris, sive Hannibaliani filius, Constantii Chlori & Flaviæ Maximianæ Theodoræ nepos, Cæsar appellatus est a. d. 14. Cal. Octobr. 1087. Constantio & Albino Coss. ut scribit *Idatius.* *Baronius in A. C. 336. n. 25.* nimis infeliciter & inconstanter differit de hoc ipso: Primùm dubitabat, *num Cæsar unquam appellatus* fuerit? Hoc non solùm dicit *Idatius*, sed & *Victor*, *& Eutropius*, *& Ausonius de Professoribus Burdegalensibus*, *carm. 18. de Exuperio*; *& Anonymus Valesii p. 476. & Auctor Chronici Alexandrini*; & ipsi numi, in quibus legitur, FL. DELMATIUS. NOB. CÆS. Laudat *Occo* & *Pignorius epistolicarum symbolarum 37.*

Sensit

Senſit *Baronius* ſe multitudine premi, & mox aliud comminiſcitur, in *Reſcriptum Conſtantini*, quo Delmatio Cenſori demandata eſt, accuſationum cognitio in S. Athanaſium objectarum, irrepſiſſe mendum; & loco *Cæſaris Cenſorem* inſcriptum legi. Sed fallitur: Reſcripſit Princeps Delmatio *Cenſori*, Delmatii *Cæſaris* patri. Quomodo Delmatio Cæſari potuit, qui tempore illo nondum Cæſaream dignitatem acceperat? Cùm enim Athanaſius cum Euſebianorum calumniis conflictaretur, nondum Synodus habita fuit in urbe Tyro: At Synodum habitam hoc ipſo anno, quo Conſulatum inierunt Conſtantius & Albinus, & Delmatius Cæſar appellatus; inter omnes conſtat. Deinde quid Delmatium Cenſorium abominatur, tanquam indictum aliis? Auctor Chronici Alexandrini: *Delmatium fratris ſui, Delmatii Cenſoris, filium Cæſarem creavit.* Sed & ipſe Athanaſius *Cenſorem* vocat in *Apologiâ ad Conſtantinum.* Adeundus *Valeſ. ad Ammianum, p. 2.*

REX.

QUodam tempore, quo Delmatius Cæſar dictus eſt, fratrem ejus FL. CLAUDIUM HANNIBALIANUM *Ponti, Cappadociæ, & Armeniæ minoris Regem* Conſtantinus fecit. *Auctor Chronici Alexandrini. Anonymus Valeſii. Numus Sirmondi apud eundem.*

TYRAN-

TYRANNUS.

CALOCÆRUS anno ante mortem Constantini res novas in *Cypro* molitus, & statim oppressus est. *Eusebius n. 2351.* Vide ibidem *Scaligerum.*

CONSTANTINUS, CONSTANTIUS, ET CONSTANS IMPPP.

Imperii divisio inter filios Constantini M. Constantini junioris interitus, diverso affectu *narratus.* Besoldi error *in tempore, quo Constans cæsus. Tyranni & Cæsares, qui sub Constantio fuerunt, eorumq; exitus.*

MOrtuo Constantino M. *tres* ejus filii *Augusti* appellati sunt, anno dicto 5. Idus Septembr. Feliciano & Titiano Coss. ut ait *Idatius.* Inter hos imperium ita divisum est, ut CONSTANTINUS omnia *trans Alpes* obtineret; CONSTANTIUS à freto Propontidis *Asiam atque Orientem*; CONSTANS *Illyricum, Italiam, Africam, Dalmatiam, Thraciam, Macedoniam & Achajam*; ut scribit *Victor.* Sed Thraciam Constantio tribuit *Zonaras.* Statim autem sublati sunt *Fl. Delmatius*, & *Claudius Hannibalianus*, Delmatii frater. *Zosim. lib. II. Eutrop. lib. XII. Euseb. n. 2354.* Necatus est etiam *Optatus Patricius. Zosimus dicto libro*; ut & *Ablabius*, quem Eunapius in *Ædesio* relictum à Constantino consortem filiis suis, & jussu Constantii *frustulatim concisum,*

conciſum, auctor eſt. Vide plura apud *Baronium in A. C. 337. n. 60.* Item apud *Scaligerum ad dictum numerum Euſebii.*

Sublatis æmulis & inimicis, Conſtantinus *de diviſione* imperii velut *iniqua* conqueſtus, miſſis *ad Conſtantem* legatis petiit, ut aut parte aliquâ imperii ſibi cederet, *Africâ* ſcilicet aut *Italiâ*; vel ſanè ut diviſio nova inſtitueretur. Ipſe etiam cum maximo comitatu Italiam petiit, de eâ re cum fratre coràm acturus: Sed *Conſtans*, peſſimorum hominum conſilio, qui ipſum ad bellum concitabant, militares copias *adverſus Conſtantinum* miſit; à quibus Conſtantinus interceptus, & cæſus eſt; ut è *Zonara, Cedreno, Victore & auctore Monodiæ in Conſtantini junioris obitum* refert *Valeſius ad Ammian. lib. XXI. p. 193. 194.* Sed ex *Oroſio* & *Socrate* Conſtantini cauſam valdè premit *Beſoldus*, quod ipſum ante illum fecit *Baronius in A. C. 341. n. 43.* Incidit autem hæc cædes in A. V. 1092. Acyndini & Proculi Conſulatum; quod *Socrates, Idatius & Euſebius* conſenſu tradunt.

Sic *Gallias* adeptus *Conſtans*, cum Francis bellum geſſit: Victi tamen ad ultimum pacem petere coacti ſunt, Conſtantio III. & Conſtante II. Coſſ. hoc eſt, A. V. 1094. teſte *Idatio.* Adde *Scaligerum ad Euſebium n. 2357.* Exinde in *Britanniam* inſulam trajecit, ut barbaros coërceret, qui inſulam infeſtabant. *Valeſ. ad Ammian. lib. XX. p. 174.* Beſoldus noſter Conſtantem *non multum ultra biennium* Conſtantino fratri ſupervixiſſe aſſerit; quod quis illum docuerit, me quidem latet. Occiſum perfidiâ Magnentii,

gnentii, Sergio & Nigriniano Coss. hoc est, A. V. 1102. integro decennio post fratris mortem scribunt *Idatius*, *Eusebius*, *Socrates*. E recentioribus consulendi *Baronius in A. C. 350. n. 1. Scal. ad Euseb. n. 2366. Vales. ad Amm. lib. XV. p. 80.*

Turbat *Julianus Orat. I. p. 47.* Constantem interfectum *sexto* circiter *anno post prælium nocturnum ad Singara*; cujus [ut id obiter addam] inter Persas & Constantium depugnati tam ambiguus eventus fuit, ut tàm Persæ, quàm Romani se pro victoribus ferrent. Pugna illa commissa Philippo & Sallea Coss. A. V. 1099, ut est apud *Idatium in Fastis*. Sed assentior *Valesio ad Ammian. lib. XVIII. p. 156.* qui pro ἕκτον legit τρίτον apud *Julianum*.

Sic verò imperium invasit MAGNENTIUS, Augustusq; appellatus est, anno dicto 15. Calend. Febr. ut scribit *Idatius*, anno, quo Constans interiit. Vix igitur habet locum, quòd ait *Baronius*, mense Martio sublatum Constantem. Idem *Magnentius* fratres suos DECENTIUM & DESIDERIUM *Cæsares* fecit. Meminerunt numi apud *Occonem* & *Baronium* in dicto anno.

Eodem anno Calendis Majis, ut scribit *Idatius*, apud *Sirmium*, Augustum se dixit VETRANIO; FLAVIUS VETRANIO dicitur numis: Sed Veteranionis nomen rectius esse, pertendit *Vales. ad Amm. lib. XV. p. 61. 62. & ad Excerpta Peir. p. 119.* Athanasio corruptiùs dicitur Βετρανίων, ut notat *Scal. ad Eus. n. 2366.* Fuit *Vetranio* grandævus jam vir, probus, & moris antiqui, & ob id cunctis amabilis. Ad-

cundus

eundus *Johannes Antiochenus in Excerptis Peir. pag. 841.*

Eodem anno a. d. 3. Non. Jun. Imperator Romæ creatus est NEPOTIANUS, ut est apud eundem *Idatium*. FLAVIUM POPILIUM NEPOTIANUM describunt numismata. Fuit *Constantii Chlori* ex *Eutropiâ* filia nepos; & hinc *dignior* sibi videbatur *Magnentio*. Multos è Magnentianis occidit, cum ipso Præfecto urbis Cœlio Probino, Petronii Probiani filio, & Sexti Petronii Probi patre: Domus, fora, viæ templaq; cadaveribus complebantur. Sed mox missi à Magnentio duces, *Heraclidâ* Senatore prodente, factionem ejus oppressere: *Caput* cæsi *pilo per urbem circumlatum* est. *Eusebius dicto numero.* Hinc gravissimæ proscriptiones & cædes subsecutæ: Nam & *Eutropia*, Nepotiani mater, & *Sperantius*, & *Abuterius*, aliiq; plures capite pœnas dederunt; ut scribit *Athanasius in epistolâ apologeticâ ad Constantium.*

Sequente anno a. d. 4. Cal. Octobr. *ad Mursam Pannoniæ* gravi prælio *victus* est *Magnentius*, ut habet idem *Idatius*. Hoc bello Constantius exitiosum planè consilium reipublicæ arripuit, scribens ad *Germanos*, ut Romanum limitem irrumperent: Sic enim sperabat Magnentii vires distrahere se posse. Non erant invitandi, qui ad hos ludos ultrò venire solebant. Irruptione factâ, *quadraginta urbes Romanas ad Rhenum sitas concremârunt*; ut est apud *Zosim. Socrat. Sozomenum, Libanium in Oratione funebri.* Meminit ejus vastationis *Julianus in epistolâ ad Athenienses.*

Sed

Sed nec prælium ad Murſam bellum ſuſtulerat, nam Magnentius reliquias attriti exercitus in *Italiam* reduxit; ibi alienatos omnium animos expertus, deſperatis rebus ſuis ſuperavit *Alpes*; & cùm in *Galliam* perveniſſet, prælio iterum commiſſo ad Μιλτοσιέλδυνον, ut *Socrates*, ſive ad Μουλιοσέλδυνον, ut *Sozomenus*, ſive ad Μυρσιοσέλδυνον, ut *Chronicum Alexandrinum* vocat; & re infeliciter geſtâ *Lugdunum* ſe recepit, ac matre & charis *ſuis interfectis*, poſtremò *ſibi manus intulit*, a. d. 3. Idus Auguſt. Conſtantio VI. & Gallo II. Coſſ. hoc eſt, A. V. 1105. *Decentius* autem, frater Magnentii, *laqueo* gulam fregit eodem anno, a. d. 15. Cal. Sept. ut notavit *Idatius*. Hoc bello ingentes imperii Romani vires conſumptæ ſunt, univerſis alioquin exterorum bellis pares; ut *Eutropius* & *Victor* conqueruntur.

Et hæc totius hujus belli veriſſima narratio eſt: At Baronius miſerè labitur in A. C. 353, qui prælium ad *Murſam Pannoniæ* commiſſum ſtatuit, Conſtantio V I. Gallo I I. Coſſ. ultimum ſcilicet confundens cum priore. Ibidem anxiè quærit, quo tempore *crucis ſignum* conſpectum ſit in cœlo? putat iisdem Conſulibus. Nos & annum verum & diem ex *Idatio* diſcimus: Poſt Conſulatum Sergii & Nigriniani [hoc eſt A. C. 1103.] apparuit *in Oriente* ſignum Salvatoris die 3. Cal. Febr. *Cyrillus* tamen aliter, qui viſum ait *ſuper montem Golgatham, & usque ad montem Olivarum* extenſum, ſanctis *diebus* ſanctæ *Pentecoſtes*.

Nunc de *Vetranionis* fortunâ. Victo ad Mur-

ſam Magnentio, non diu pòſt, hoc eſt, a. d. 8. Cal. Jan. eodem anno 1103. Conſtantius Vetranionem regium habitum exuere juſſit; ut *Idatius* auctor eſt. Factum id apud *Naiſſum* vult *Euſebius n. 2366.* Meminit ejusdem abdicationis *Themiſtius Orat. XIV.*

Cùm autem Conſtantius ſecum expenderet pericula imperii Romani, de *Cæſare* creando conſilium cœpit. Atque ita hoc ipſo anno, ut notat *Idatius*, Idibus Martiis FL. CONSTANTIUM GALLUM, Julii Conſtantii Conſulis A. V. 1097. & Gallæ filium, Conſtantii Chlori nepotem *Cæſarem* dixit, teſtibus *Idatio* & *Chronico Alexandrino.* Sed is quadriennio ferè pòſt, Conſtantio VII, ſe III. Coſſ. hoc eſt, A. V. 1106. in *Iſtriâ* propè oppidum *Polam*, capite punitus eſt; ut vult *Ammianus lib. XIV. p. 29.* juxta *Flanonam* inſulam, ut alii; vide *Scal. ad Euſeb. num. 2370. Lindenbrogium & Valeſium ad dictum locum Ammiani.*

Si *Ammiano, Eutropio, Aurelio Victori, Socrati, Cyro monacho* credimus, homo crudelis, vecors, perfidus, & rebellis fuit. Sed *Julianus*, Galli frater, omnibus modis hanc infamiam imminuere ſatagit, & culpam in ipſum Conſtantium derivat: *Si quid in ejus indole*, inquit, *ac moribus agreſte inerat, atq; aſperum; id ex montana illa educatione ac ruſtica coaluerat. Quamobrem ejus immanitatis culpam omnem is mihi meritò ſuſtinere videtur, qui ad eam nos educationem per vim & tyrannicè damnatos eſſe voluit.*

Altero anno poſt interfectum Gallum, hoc eſt, Arbetione & Lolliano Coſſ. A. V. 1107. FL. SILVANUS

NUS à Conſtantio defecit, ſeque Imperatorem dixit. Numus apud *Goltzium*: D. N FL. SILVANUS P. F. AUG. Fuit *Bonitu* Franci filius. *Ammianus Marcellinus lib. XV. p. 44.* Sed non diu pòſt miſſus *Urſicinus* Silvanum, corruptis pecuniâ ipſius militibus, interemit. *Zonaras dicto loco.* Eodem anno 1107. FL. CLAUDIUS JULIANUS, Galli Cæſaris frater, filius Julii Conſtantii, ſed ex *Baſilina* natus [ea *filiâ* fuit *Juliani* Præfecti prætorio, & *Juliani* Præfecti Ægypti & Comitis Orientis *ſoror*] diu ſuſpectus Conſtantio, qui præter fratrem, ejusdem patruum & ſex conſobrinos ſuſtulerat; tandem ab eodem, precibus *Euſebiæ* Auguſtæ permoto, *Cæſar* appellatur a. d. 8. Idus Nov. ut ſcribunt *Idatius in Faſtis, & Socrates lib. II. c. 27.* Malè igitur in *Chronico Alexandrino* legitur a. d. 8. Idus Octobr.

Miſſus à Conſtantio in *Galliás*, cum *Germanis*, qui Galliæ magnam partem occupaverant, bellum gerit; *Agrippinam* & alias urbes XL. recipit; Gallias reficit; & ter Rhenum trajicit. Lege ipſum in *epiſtolâ ad S. P. Q. Athenienſem* ſcripta. Cumprimis victoria illuſtriſſima fuit, quam reportavit ad *Argentoratum*. *Zoſimus* non dubitat æquare illi, quam de Dario Alexander Magnus obtinuit; aitq; cæſa eſſe ſexaginta millia Alamannorum: Sed *Ammianus* clementior, non niſi 6000. ſtragem edere voluit; totidem tamen & vi fluminis abſumpta, adjicit. Imò ante pugnam non niſi 35000. Germanorum numerata ſunt, ut idem *Ammianus* teſtatur; vel non niſi 30000, ut *Libanius*, qui tamen Orator eſt. Contigit hæc Ala-

mannorum clades Constantio IX, & Juliano II. Coss. hoc est, A. V. 1109, A. C. 357.

Sequente anno, Datiano & Cæreale Coss. Constantius ob devictos *Sarmatas* Sarmaticus appellatus est. Vide *Ammianum lib. XVII. & ibid. Valesium p. 148.* Imò & de Sarmatis triumphum egit, quem irridet *Julianus in epistolâ ad Athenienses p. 513.*

Non admodum diu post hæc tempora Julianus ab exercitu Imperator appellatus; & bellum civile novum ob id exortum fuisset, nisi Constantius *Mopsucrenis* inter Ciliciam & Cappadociam fato cõcessisset. *Idatius*, cum quo faciunt *Socrates*, *Cedrenus* & *Chronicon Alexandrinum*, mortuum scribunt a. d. 3. Non. Nov. Tauro & Florentio Coss. hoc est, A. V. 1113. Quot annos regnârit, exactè discutit *Valesius ad Ammian. lib. XXI. p. 202.*

JULIANUS.

Christianorum *quorundam perversus* affectus in Julianum. *Hujus laudabilia quædam, & contra, temeritas, levitas, diritas in Christianos. Impius conatus in instaurando* templo Hierosolymitano. *Ingratitudo in Constantium. Vecors ambitio & infelix exitus.*

ITa Julianus rerum solus potitus est. Hunc virum quidam nostro seculo docti viri, non sine vituperatione sanctissimorum Patrum, ac Christiani nominis injuriâ, magnis laudibus extulerunt; sed iis rectè obviam

obviam iit *Petavius in præfatione in Opera Juliani.* Quis enim ſine ſtomacho audiat, veteres in Eccleſia Dei claros atque illuſtres Principes, magnos ſanè & pænè in cœlo poſitos, quòd illis infenſi ſunt, trahere ad inferos; & rurſus alios, qui vix mediocres ſint, ſuſpicere, & lapidem è ſepulchro venerari pro Deo? Julianum eſſe, quem naturâ omnibus ornatum rebus excellere voluerit; Julianum majoris & altioris ſpiritus virum, quàm ut cum cæterâ Imperatorum plebe cogi in ordinem poſſet; Julianum, quem non vitæ, ſed gloriæ ſpatio metiri deceat; non civibus tantùm, ſed omnium mortalium ſeculis venerandum. Pudeat Chriſtianum hominem tàm bruti affectus! Multa Gentiles de hoc mentiuntur, ut *Zoſimus ſuprà*; & nos illis tam inconſideratè accedimus? majorem fidem adhibebo uni *Nazianzeno*, uni *Cyrillo*; quàm mille *Zoſimis, Libaniis, Eunapiis* & *Eutropiis.*

Hanc illi non detrahemus laudem, fuiſſe magno & capaci diſciplinarum omnium ingenio præditum, quod elegantiſſima ejus monumenta hodieq; teſtantur. Juris quoque Romani cognitionem in eo non vulgarem fuiſſe, declarant Reſcripta in libris Juris. Sed nec illud parùm æſtimabo, quòd in victu, ſomno & Venere fuerit temperatiſſimus: Militaris prudentiæ laudem ambiguam faciunt non pauca temerè facta. Vide *Ammianum lib. XXI. p. 267.* Sed maximè *lib. XXIV. p. 281.* ubi temerario admodum conſilio naves exuſtas refert, omnium ferè malorum, quæ ſecuta ſunt, cauſam.

Et hac in parte ſit verè magnus, tamen apoſtaſias

crimen nobis eum exosissimum reddit meritò. Pleni contumeliis, in Salvatotem, in Christianos libri ejus. Ait *Gregorius Nazianzenus*, se, cùm *Athenis* adolescentem vidisset, obsevâsse *mirabilem ingenii inconstantiam, oculis fuisse errantibus & circumductis, pedibus instabilibus, risus immoderati, percontationes & responsiones ineptas nec constantes.* Quàm nullam injuriam fecerit, *Ammianus*, licet paganus & multus in Juliani laudibus, satis ostendit *lib. XXV. p. 294.* describens hominem *levis ingenii, linguæ fusioris, & admodum raro silentis.* Addit *præsagiorum scisciationi nimiùm deditum, superstitiosum magis, quàm sacrorum legitimum observatorem; inclementem denique in Christianos, nî transissent ad numinum cultum.* Quàm verè locutus sit hic Scriptor, ipsius *Juliani epistolæ* testantur; in quibus duo Edicta, quorum alterum scholis interdicit, alterum bonis & fortunis. In eo simul *improbissimè cavillatus, se id agere, quò facilius in regnum cœlorum veniant.* Non tantùm crudelitas est ferire gladio, sed etiam vexare acerbissimis Edictis, & rapinâ facultatum.

Idem *Ammianus* refert & damnat, quòd *templum Hierosolymitanum immodicis sumptibus instaurare* conatus sit; & confirmat illud ipsum, quod nisi Pagani dicerent, fortasse non crederent *Julianolatræ* nostri: *Metuendos flammarum globos, propè fundamenta crebris assultibus erumpentes, fecisse locum, exustis aliquoties operantibus, inaccessum.* Vide illum *lib. XXIII. in princ.* & quos ibi citant *Valesius* & *Lindenbrogius.* Miraberis eandem cladem *confiteri* potuisse

Julia-

Julianum in fragmento epistolæ, & nihilominus voluisse κ τῶν ἄλλων λακτίζειν; sive, ut ipse Salvator noster loquitur, *Act. IX. §. 5.* πρὸς κέντρα λακτίζειν, id est, *adversus clavos calcitrare.*

Quid dicam de immani *perfidiæ* crimine, quo *Constantium*, auctorem dignitatis suæ, ac *patruelem*, imperio exutum ivit? quid de *stultitiâ*, quam refert *Socrates*; Pythagoreâ quadam μετεμψυχώσει persuasum, *Alexandrum sese credidisse?* Cùm *similem victoriam de Persis speraret*, bellum suscepit; sed merè & cum totius imperii Romani detrimento, suoq; proprio exitio a. d. 6. Cal. Jul. Se IV. & Sallustio Coss. hoc est, A. V. 1115. in prælio vulneratus ab incerto periit.

Subitam *equestrem hastam*, cute brachii ejus præstrictâ, & costis perfossis, hæsisse *in imâ jecoris fibrâ*, scribit *Ammianus lib. XXV. p. 289. Eutropius* (qui expeditioni interfuit) & *Ruffus* cum *Victore*, ab *hostium equite*, & quidem *fugiente*, *conto percussum* esse memorat. Alii aliter. Vide *Photium in Excerptis Athanasii*, & è recentioribus *Baronium in A. C. 363. num. 54. 55.*

JOVIANUS.

Iovianus adversus calumnias veterum & recentiorum defenditur. In Iulianum culpa cladium *derivatur. Necessitatis patrocinium. A* Casaubono *dissensus. Iovianus vir fortis. Ejusdem mors.*

CUm igitur Julianus dignum apoſtaſiâ, magiâ, levitate & ambitione exitum inveniſſet, FL. JOVIANUS (*Domeſticorum Comes*, ut prodit *Zoſimus*; Varroniani Comitis filius, ut ſcribunt *Ammianus* & *Zonaras*) a. d. 5. Cal. Jul. A. V. 1115. Imperator ſalutatus eſt.

Cùm exercitus Romanus eò Juliani temeritate deductus eſſet, ut intercluſus à *Perſis* internecione deleri poſſet; optimus & chriſtianiſſimus iſte Princeps *coactus* eſt, lugubres pro fœdere ineundo *conditiones oblatas ab hoſte ſuſcipere*. Nam *quinque Transtigridanas regiones cum caſtellis XV. & Niſibi & Singarâ & caſtris Maurorum* in Perſarum transire jura permiſit. *Neceſſariam pacem* vocat *Eutropius*; qui interfuit. Idem ſcribit *Euſebius n. 2380*. Idem Greg. *Nazianzenus Orat. II. in Julian.* Idem *Chryſoſtomus adverſus Gentiles*. Pericula totius exercitus agnovit ipſe *Zoſimus lib. III.* pag. 730: *Imminuiſſe Perſas cum magnâ hominum multitudine, quâ eundum eſſet: Nullo non in periculo Romanos verſatos, nec à malis circumſtantibus tantùm, ſed etiam commeatus inopiâ preſſos.*

Quænam igitur iſta, malum! libido eſt, inceſſendi ſanctiſſimum Principem, ob Juliani temeritatem? En *Leunclavii* judicium in *apologia* pro Zoſimo: *Quicquid vel terroris illatum, vel acceptum damni, Joviano ſucceſſori debetur, noſtræ religionis homini; qui perpetuâ cum Romani nominis ignominiâ, propè ſupplex jam hoſti victo factus eſt; & quos ultrò pacem poſcentes finium ſuorum parte multatos oportuit, ceſſione complurium provinciarum pacavit.* Hæc ille.

Cui

Cui adde ignominioſiſſimam narrationem *Joh. Antiocheni in Exc. Peir. p. 845.*

Quamvis omnia danda ſint religioni, tamen cederem his judiciis, ſi ex ipſis Gentilibus de ſolido fundamento illorum nobis conſtaret. Nonne enim Julianus temeritate ſuâ res Romanas afflixit, navibus incenſis? lege *Ammianum lib. XXIV. ſub finem.* Nonne jam omnia deplorata, cùm Jovianus crearetur Princeps? hoſtes ex omni latere circumfuſos ait *Ammianus lib. XXIV. p. 295.*

Quod ſi etiam *neceſſaria* pax fuit, ut ait *Eutropius*; quàm pulchrum facinus eſt, Chriſtianum Principem contumeliis afficere, qui neceſſitati cedit; & à culpâ liberaret paganum, qui eò neceſſitatis & Jovianum & omnes copias deduxit? Ἀνάγκη καὶ Θεῶν λέγεται κρείττων ὑπάρχειν. Hoc eſt: *Deos ipſos neceſſitati cedere ajunt*, ut eſt apud *Nicol. Damaſcenum in Exc. Peir. p. 434.* Suetonii Paulini magni ducis factum commendat *Tacitus lib. XIV. Ann. c. 33.* quòd *oppidi cujusdam damno ſervare univerſa voluerit; neque fletu aut lachrymis*, adjicit ibidem, *auxilium ejus orantium flexus eſt; quin daret profectionis ſignum.*

Hîc omnes Tragicorum figuras advocant in deſcribenda deditionis *Niſibis* & exilio civium, ut Joviani fama quàm maximè deprimatur. An tot millia fame & ferro perire ſineret? quid ergò commendamus dictum illud Luculli: *Præſtare unum civem ex hoſtium manibus eripere, quàm univerſas hoſtium copias delere?* quod poſteà ſymboli loco uſurpavit *Antoninus Pius.* Quid? ſi exercitus hic deletus foret,

de poſſeſſione provinciarum Transtigridanarum non fuiſſet actum? ſed ignominioſa pax fuit! non dubito; nec effugium illud admittam, quod *Caſaubonus ad Spartianum* quæſivit in exemplo *Hadriani*; qui *omnia trans Euphratem ac Tigrim Parthis* reliquit: Et *Diocletiani*, cùm *imperii fines* à meridie *ſupra Ægyptum* arctaret. Audiamus enim *Valeſium ad Ammianum lib. XXV. p. 309.* Illorum & Joviani longè diſſimilem fuiſſe cauſam: *Illi enim ultrò, non victi, ſed quia provincias ſine magno ſumptu & incommodo tueri non poterant, citra fœdus ullum dimiſerunt: At Jovianus ignominioſâ pactione, quaſi victus, redemptionis loco provincias pop. Romani Perſis tradidit.* Ignominioſa dico: Sed nonne alia quoque ignominioſa neceſſitas fecit excuſabilia? Vide *Valer. lib. VII. c. 6. Gruterum notis ad Livii lib. XXXIX. c. 35.*

Sed hîc rurſus urgent ignaviam, torporem & imperitiam Joviani: Miror, Romanos exercitus, cùm in ſummis anguſtiis conſtituti, Imperatorem circunſpicerent dignum, qui Juliano ſuccederet, qui rebus deploratis virtute conſuleret; in ſententias illorum concedere potuiſſe, qui Jovianum Principem vellent! ſed imperitum & ignavum faciunt gentiles, & gentilium compilator *Joh. Antiochenus.* Æquum eſt, ut gentiles audiamus contra Chriſtianum: Hoſtis contra hoſtem idoneus teſtis eſt, ſcilicet. Nos iterum *Gregorio Nazianzeno* credimus, cujus in ſuprà citato loco verba ſunt: *In Joviano magnitudo animi & alacritas deſiderari non potuit; ſed milites manibus & animis & ipſe fracti, debilitatiq; fame, nec manus conſerere poterant,*

rant, nec progredi. Quòd si Persæ conditionibus spretis vim adhibere voluissent, nec signifer quidem [ut dici solet] exercitui superfuisset. Hæc sanctissimus ille Pater: Satis de pace, cui Jovianus non diu superfuit.

Mortuus est enim *Dadastanæ* a. d. 3. Cal. Mart. teste *Eutropio*; seu 17. mensis Febr. ut *Socrates* dicit A. V. 1116. Vide *Vales. ad Amm. lib. XXVI. p. 312. 313.*

VALENTINIANUS, VALENS, ET GRATIANUS.

Trium horum initium & finis, cum brevi commemoratione virtutum & vitiorum. Prodigiosa quædam *sub Valentiniano.*

FL. VALENTINIANUS, originis *Pannonicæ* fuit, Gratiani majoris, cognomento à pueritia prima *Funarii*, hominis *ignobilis* filius; ut est apud *Ammianum lib. XXX. p. 428.* Quamvis ipse crepet familiam suam apud *eundem lib. XXVII. p. 343.* Gratianum filium dicens *familiæ suæ laudibus majorumq; factis præstantibus concinentem.*

Sed fortassis hic indicat *nobilitatem* Gratiani *maternam?* duas uxores Valentinianus senior habuit, è quibus *Flavia Justina* [ita describitur in numis] soror Neracii Cærealis, & Præfecti urbis indubiè nobilissima est. Sed ex hâc Gratianus non fuit natus. Habuit enim matrem *Valeriam Severam*, priorem Valentiniani conjugem: Hanc & ipsam splendidis majoribus oriundam crediderim.

Porrò communibus militum suffragiis apud

Nicæam

Nicæam Imperator creatus est eo anno, quo Jovianus decessit a. d. 5. Cal. Mart. qui fratrem suum FL. VALENTEM altero mense pòst, hoc est, a. d. 5. Cal. April. imperii participem fecit. Triennio pòst, Lupicino & Jovino Coss. hoc est, A. V. 1119. FL. GRATIANUS haud dum novennis [natus est enim a. d. 4. Cal. Maj. A. V. 1111. Eusebio & Hypatio Coss.] a. d. 9. Cal. Sept. à patre Valentiniano *Augustus* appellatus est. Vide *Idatium*. Trium horum Imperatorum meminit *Inscr. V. p. 160*.

Ex his FL. VALENTINIANUS senior, anno ætatis 55. vel 54. [variant enim Scriptores] *vomitu sanguinis* mortuus est a. d. 15. Cal. Dec. post Consulatũ Gratiani III, & Equitii, hoc est, A. V. 1127. *Vales. ad Amm. lib. XXX. p. 408. 409.* Fuit *orthodoxus*, vim tamen nulli faciebat, qui dissentiret in religione: Rem militarem callebat exactissimè, crudelis tamen aliquando & inexecrabilis. *Joh. Antioch. in Exc. Peir. p. 847.* Figmentum de *Valentiniani digamiâ* è Baronio Besoldus rejicit; confutantur etiam leges apud dictum *Valesium ad Amm. lib. XXX. p. 413.*

Sub ea multa horrenda contigerunt. Nam quasi Deus rursus diluvio perditurus esset genus humanum, *maria egressa* terminos suos, infinitam hominum multitudinem, & totas nationes oppressérunt a. d. 12. Cal. Aug. Valentiniano & Valente Coss. hoc est, A. V. 1117. *Idatius*, & è recentioribus *Scaliger ad Euseb. n. 2382.* Biennio pòst A. V. 1119. a. d. 4. Non. Jul. miræ magnitudinis *grando* decidens, *Constantinopoli* multos homines occidit. *Euseb. n. 2383.* Grandinem *in modum*

modum petrarum dicit *Idatius*. Præter hos & *Socratem*, addo *Chronicon Alexandrinum*. Anno sequente, qui fuit ab V. C. 1120. *terræ motu Nicæa* collapsa est, a. d. 5. Id. Octobr. *Iidem*. Secuta A. V. 1122. *magna fames Phrygiam* afflixit. *Idatius*.

FL. VALENS infeliciter, & cum multarum legionum detrimento a. d. 5. Id. Aug. Se VII. Valentiniano juniore II. Coss. A. V. 1130. *contra Gothos* pugnans occubuit; fugere nolens, cùm posset, ut scribit *Libanius*: At cæteri ferè omnes, ad vile tugurium delatum, & ibi *à barbaris* ignorantibus *crematum* esse, consentiunt. *Arrianâ* infectus luee, gravissimam contra orthodoxos persecutionem excitaverat. Multi exilio, alii morte puniti, *Joh. Antiochenus dicto loco*.

FL. GRATIANUS, insidiis Maximi, apud *Lugdunum Galliarum*, a. d. 8. Cal. Septembr. A. V. 1136, occisus est. *Ambrosius in Oratione de obitu Valentiniani* laudat fidelem in domino, pium atque mansuetum, purum corde, castum corpore; qui præter conjugium nescierit fœminæ alterius consuetudinem. *Adde Ammian. lib. XXXI. p. 455.* Sed has virtutes decolorabat tenuis ac propè nulla reipublicæ cura, cùm diu noctuq; nihil ageret aliud, quàm ut *spiculis meditaretur; summæq; voluptatis, divinæq; artis crederet, ferire destinata*; ut est apud *Victorem*.

TYRANNI.

I. PROCOPIUS è summi generis prosapiâ, *Ammianus lib. XXVI. p. 324.* insigni genere in *Ciliciâ* natus & educatus, *ibid. p. 318.* Juliani cognatus

gnatus, *ibid.* ἀνεψιὸς, ut ait *Cedrenus*; consobrinus, ut suspicatur *Valesius*, Juliano mortuo, Jovianum accedens, purpurâ, quam à Juliano moribundo acceperat, traditâ rogavit, ut militiæ sacramento solutus, domum reverti sineretur. Quo impetrato *Cæsaream Cappadociæ* cum uxore & liberis se contulit, ubi multa prædia possidebat. Pòst cùm *Valentinianus & Valens* (qui hominem suspectum habebant) eum comprehendi jussissent, ille milites missos frustratus in *Euxinum Pontum* aufugit; & ibi conscensâ nave ad *Turcicam Chersonesum* delatus est. Sed cùm incolas suspectos haberet, inde *Byzantium* noctu profectus, divertit apud quendam notũ sibi vetustâ consuetudine; tandemq; re cum *Eugenio Eunucho* communicatâ, imperium arripuit, ut refert *Zosimus lib. IV. p. 736. 737.* Tempus notavit *Idatius*: Valentiniano & Valente Augustis Coss. (hoc est, A. V. 1117.) *latro nocturnus* hostisq; publicus intra urbem Constantinopolim apparuit, a. d. 4. Cal. Octobr. In numis: D.N. PROCOPIUS. P. F. AUG. Sequente anno *Valens* in *Nacolienſibus* campis in *Phrygiâ* salutari aciè collatâ, cùm *Agilo* signa ad eum transtulisset, *Procopii* factionem oppressit: Nam *Procopius* à suis comprehensus, & *Valenti* oblatus, mox supplicio adfectus est; ut legimus apud eundem *Zosimum*. Factum id a. d. 6. Cal. Jun. Gratiano NP (hoc est, Nobilissimo Puero) & Dagalaifo Coss. hoc est, A. V. 1118. docet *Idatius*. Ergo intra *octavum mensem tyrannidis* periit; & falsus est *Baronius* in *A. C. 364. n. 16.* qui Imperatorem appellatum ait A. V. 1116. autumnali tempore; atque adeò

adeò totum annum cum dimidio illi tribuit. Idem error *Octavii Stradæ*, qui 5. menses supra annum regnâsse ait. Excessit autem Procopius, cùm vixisset annos XL. menses X. ut scribit *Ammianus lib. XXVI. pag. 329.*

II. MARCELLUS PROTECTOR, interfecto Procopio, ejusdem cognatus, *Chalcedone* purpuram sumit; sed ab *Equitio* captus miserèq; excruciatus interiit. *Ammianus lib. XXVI. p. 329. 330.* Meminit ejusdem *Zosim. lib. IV. p. 738.* Sed ab Ammiano diversus est in eo, quòd *Serenianum* occisum ait à *Marcello*, adhuc vivente Procopio.

III. VALENTINIANUS ob delicta *relegatus in Britanniam*, ibidem tyrannidem affectat; sed in ipso conatu oppressus est A. V. 1123. Gratiano III. Sexto Petronio Probo Coss. *Zosim. lib. IV. Hist. p. 742. Euseb. n. 2387. Ammian. lib. XXIIX. p. 368. 369*, è cujus libris corruptioribus quidam Valentinum nominant. Huc quoque refert *Octavius Strada in Cæsaribus p. 199.*

IV. FIRMUM, *Nubelis*, Maurorum Reguli, filium. Et fortassis huc traxit numum: D. N. FIRMUS. P. F. AUG. de quo *supra* in rebus *Aureliani*. Valdè huc faciunt, quæ scribit *Zosimus lib. IV. p. 744.* Firmo purpuram datam, & dictum βασιλέα, *Imperatorem* (ut vertit *Leunclavius*; & sanè vix aliter illo ævo Græci: Ipsi Zosimo *Imperatores* ferè ubiq; sunt βασιλεῖς) idq; *Valentinianum* graviter commovisse. Sit ergò capiendus numus de isto; nec nos turbet ultrà *Valesius*.

VA-

VALENTINIANUS JUNIOR.

Valentiniani duo. *Valentiniani filii, sed ex diversis conjugibus.* Valeriæ *Severæ* nobilitas. *Crassus error* Onuphrii *circa lapidem. Valentiniani junioris interitus.*

MOrtuo Valentiniano seniore, *Merobaudes* & *Equitius*, duces exercitus a. d. 10. Cal. Decemb. A. V. 1127. A. C. 375. FL. VALENTINIANUM JUNIOREM, ejus filium ex *Flavia Justina* natum, Imperatorem salutârunt; idq; Gratianus & Valens postea comprobârunt. *Idatius. Euseb. n. 2391. Zosim. lib. IV. p. 746. Ammianus lib. XXXI. p. 433. Socrat. lib. IV. c. 31.* Quadrimum tum fuisse, non tantùm *Ammianus* dicit; sed & *Victor* & *Zonaras. Zosimus* vix quintum annum egisse. Natus est igitur post initium anni 1123. quo Consulatum gesserunt Gratianus II. & Probus.

Ita diversus est à Valentiniano, ejusdem Valentiniani senioris filio; qui natus est a. d. 5. Calend. Febr. Gratiano NP (hoc est, Nobilissimo Puero) & Dagalaifo Coss. A. V. 1118. A. C. 366. ut scribunt *Idatius in Fastis & auctor Alexandrini Chronici, & Themistius Orat. VI.* ubi *natalem* ipsius *vice oraculi* prædixisse ait *Procopii exitum:* Nam Procopius eo ipso anno a. d. 6. Cal. Jun. ut suprà dixi, necatus est.

Tres igitur Valentiniani *filios* habemus, *Gratianum*, & *duos Valentinianos.* Sed alterum ex his natu majorem è priore matrimonio, hoc est, è *Valeria Severa* ad imperium non pervenisse constat, præmaturâ morte

morte indubiè interceptum. *Consul* tamen *factus* est nondum *trimulus* A. V. 1121. collegâ Victore; quod nemo negabit, qui *Themistii Orat. VI.* legit *ad hunc ipsum Consulem factum* scriptam. Ait ibi *invictissimorum parentum prolem, fratrem Gratiani, collegam viri, cui nomen à victoriâ; natum paulò antè, quam Procopius vinceretur.* Sub finem appellat *adolescentem ex Constantini prosapia oriundum*, scilicet per matrem.

Hinc Valeriæ Severæ *nobilitas* patet. An *ex nomine* conjicere licet, neptem esse *Fl. Valerii Severi Cæsaris*, à Maxentio occisi A. V. 1069. & hujus filium aut filiam conjugem habuisse è Constantini domo? unde ista Valeria Severa progenita è Valentiniano seniore A. V. 1118. Valentinianum istum pepererit Consulem A. V. 1121?

Videtur: Sed hinc supinæ negligentiæ peragitur reus *Onuphrius*, qui hujus anni Consulem describit Julium Felicem Valentinianum ex *Inscriptione X. p. 1053. Operis Grut.* Qui lapidem inspicere volet, observabit duo: *Primò* Julium Felicem Valentinianum nunquam Consulem fuisse. Recensentur enim dignitates omnes, quas habuit, dum viveret, & Consulatus ordinarius omittitur; quod nunquam esset factum, si Consulatum gessisset. *Secundò* eundem natum esse 82. anno post Consulatum Valentiniani & Victoris. Mortuus est enim, ut ex subscriptione patet, FL. EUTARICHO COLLIGA. V. C. CONS. 67. ætatis anno expleto. Eutharicus, Athalarici pater, Cos. A. V. 1271. cujus non unam mentionem *Cassiodorus* facit. Vide *Nicolaum Alemannum in Arcanam*

Historiam Procopii p. 18. & Anonymum Valesii, p. 484. Vides erroris magnitudinem? sed ad rem.

Ab hoc igitur *Valentiniano Consule* A. V. 1121. & nato A. V. 1118. quàm diligenter est distinguendus *Valentinianus*; qui Valentiniano seniore defuncto, *quadrimus Imperator* dictus est. Primus, qui hoc fecit, est *Valesius*; quem videbis in notis *ad Ammian. lib. XXXI. p. 412. 413.* Alii omnes, & ex his *Petavius Rat. Temp. part. I. lib. VI. c. 8. p. 364. Remus in Themistium*, *Octavius Strada in Cæsaribus* hîc cespitârunt, & ex duobus fecerunt unum.

Hic verò qui ad imperium venit, illud partim cum *Valente* ac *Gratiano*, partim cum *Theodosio* & *Arcadio* tenuit per annos XVI. & menses ferè VI. Nam A. V. 1144. ab Arcadio II. & Ruffino Coss. apud *Viennam* Arbogastis perfidiâ occiditur; quem ad nimiam potentiam evexerat. *Zosim. lib. IV. p. 775. Idatius in Fastis.* Adde Baronium in *A. C. 392. n. 6.* qui & mores ejus commendat ex *Ambrosio*, studuisse scilicet omnia corrigere, quæ aliis displicere cognosceret.

THEODOSIUS.

Theodosii (qui Theodosii pater) spectata bello virtus. Memorabiliora *Theodosii*, quibus annis *fuerint gesta*, & quibus diebus?

FL. THEODOSIUS, cognomento MAGNUS, patrem habuit Theodosium *Hispanum*, Magistrum militum, *à Trajano* oriundum [ut vult *Victor*] cujus egregia facinora sic breviter recenset

censet *Pacatus panegyrico XII.* cap. 5: *Quid, inquam, faciam? quæ Rhenus aut Vabalis vidit, dicere aggrediar? Jam se mihi Sarmaticâ cæde sanguineus Ister objiciet. Attritam pedestribus prælius Bataviam referam? Saxo consumtus bellis navalibus offeretur. Redactum ad paludes suas Scotum loquar? Compulsus in solitudines avias omnis Alamanus, & uterq; Maurus occurrent.*

Tantus vir calumniis aulicorum jussus interfici, *apud Carthaginem baptizari* petiit; ac postquam sacramentum Christi, quod quæsierat, adeptus est, percussori jugulum ultrò præbuit. *Orosius lib. VII. c. 33. Ambrosius in Serm. de excessu Theodosii, Hieron. in Chronico Eusebii. n. 2392.*

Occiso patre filius Theodosius ex duce Mœsiæ sponte in Hispaniam secessit; ut præter *Ambrosium* docet *Theodoretus in lib. V. c. 5.* Unde postea evocatus à Gratiano Magister militum, ac mox Augustus creatus est, a. d. 14. Cal. Febr. Ausonio & Olybrio Coss. A. V. 1131. ut est apud *Idatium.*

Is statim summâ felicitate, multis atque ingentibus præliis *Gothos* superat, & *Thraciâ* expellit. *Prosper Aquitanicus in Supplemento Hieron. n. 2395.* Triumphans Constantinopolin ingressus est, a. d. 18. Cal. Dec. A. V. 1132. Gratiano V. & se primùm Coss. *Idatius in Fastis & in Chronico, Marcellinus Comes in Chron.* Statimq; *Arrianos* ecclesiâ expulit, *ibid.*

Sequente anno 1133. Syagrio & Eucherio Coss. a. d. 3. Idus Jan. *Athanaricum*, Gothorum Regem, à suis pulsum, honorificè excepit; & eodem, quo venerat, mense, id est, a. d. 8. Cal. Febr. vitâ functum

regio more ſepelivit. *Idatius.* Tàm ſuperbum funus fuiſſe, auctor eſt *Zoſimus*, ut obſtupefacti barbari domum redierint; nec Romanos ultra infeſtârint, bonitatem Principis admirati.

Eodem anno, ut ſcribit *Marcellinus*, *ſecundum concilium œcumenicum*, cujus Beſoldus meminit, habitum eſt *Conſtantinopoli*, cui patres interfuerunt 150. E noſtris vide *Conradum Rittershuſium lib. II. Sacr. Lect. c. 11.* è Pontificiis *Baronium in A. C. 381. n. 17. A. V. 1134.* Antonio & Syagrio Coſſ. a. d. 5. Non. Octob. tota *Gothorum* gens cum Rege ſuo Romanis ſe tradidit. Méminit, præter *Idatium*, *Oroſ. lib. VIII. c. 34.* Ricomere & Clearcho Coſſ. A. V. 1136. Perſarum legati pacem petentes Conſtantinopolim venerunt. *Idatius, Marcellinus & Pacatus.*

Baronius in A. C. 381. n. 11. Deditionem *Gothorum*, & legationem *Perſarum* non bene in unum annum rejicit, anno 1137. Nationes quædam Orientales imperio per legatos ſubditæ A. V. 1138. *Greothingi* devicti, deq; iis triumphus actus eſt a. d. 4. Id. Octob. Malè *Golizius* ex *Onuphrio* in illo anno: IMP. CÆS. FL. THEODOSIUS. P. F. AUG. ITERUM DE SCYTHIS ET GETIS EX GERMANIA. Nos populi nomen ex *Idatio* novimus. De bellis Theodoſii civilibus dicam in Tyrannis. Fato deniq; conceſſit *Mediolani* a. d. 5. Cal. Febr. Olybiro & Probino Coſſ. A. V. 1147.

Submiſſæ indolis ſpecimen, quod Beſoldus refert, leges apud *Ruffinum lib. I. c. 18. Theodoretum lib. V. c. 18. Sozomenum lib. VII. cap. 24.* Fuit optimus maximus

maximus Princeps unus ferè inter tot Principes repertus, *qui non quæsivit purpuram; sed ab ea quæsitus est.* Gratianus, qui consortem imperii fecit, hoc ipso immortalem sibi gloriam peperit: Nam cùm alii successores è domo & è sinu uxoris producerent, S. P. Q. R. non aliter quàm villas suas, quàm colonos, quàm servos relinquerent; Gratianus [qui filiolum habebat, ut scribit *Augustinus lib. V. de C. D. cap. 25.*] hunc sibi proximum, hunc conjunctissimum existimavit; quem pientissimum, fortissimum & clementissimum invenerat. Talem hostis *Gothus* credidit, talem *Persa*; quorum ille se suaq; omnia dedidit, hic amplissimis muneribus oneratus est.

Zosimus tamen Theodosio mutatos, auctos, venditos magistratus immodicumq; vitæ voluptariæ studium objicit. Et sanè *Gregorius Nazianzenus* in carmine de vitâ suâ, eò inclinat, tempore temporis mala sanare non potuisse; lenitati adscribens tarditatem ac remissionem.

TYRANNI.

THEODORUS antiquitùs claro genere *Galliâ* oriundus, natus tamen in *Siciliâ*, cùm dominationem affectaret, & *insidias Valenti* strueret, in ipso conatu oppressus, capite pœnas dedit. *Ammianus lib. XXIX. p. 384. ibiq; Valesius. Zosimus lib. IV. pag. 743.*

FL. MAGNUS MAXIMUS BRITANNUS, qui se *de Constantini stemmate* oriundum ferebat ex cæcâ dominandi libidine, *Gratianum* optimum

Principem, *manu Andragathii* ſuſtulit a. d. 8. Cal. Sept. Merobaude iterum, & Saturnino Coſſ. hoc eſt, A. V. 1135. *Marcellinus in Chron. Zoſimus lib. IV. Hieronymus epiſt. III. Socrates lib. V. c. 11. Sozomenus lib. III. c. 13.* Adjecit aliorum illuſtrium cædes *Ambroſ. ep. 27.* Dein legatos ad Theodoſium mittit, velitne collegam imperii ſe adſciſcere, an bello decernere? Ille ſpe tyrannum aluit, ne *Valentinianum juniorem* æquè conficeret; atque ita totum imperium ſibi vendicaret. Et ſanè parùm abfuit, quin ſuperatis ex improviſo Alpibus, *Valentinianum* cum *Juſtinâ* matre oppreſſiſſet. Ingreſſus Italiam inſtar exundantis torrentis, montium anguſtiis coarctati, & in planitiem ſeſe totam effundentis; eam partem, quæ ipſi prima occurrebat, poſt Alpium deſcenſum, immensâ clade afficit. Denique in ultionem omnium conſurgens Theodoſius, *duabus* ingentibus *victoriis* reportatis, Maximum *Aquilejæ* obſedit, quem milites *vinctum adduxere* Theodoſio; & cùm hic veniam daturus videretur, eundem rurſus abſtrahentes, confeſtim *abſciſſo capite* necaverunt. *Baronius in A.C. 388. n. 62.* Factum id autem A. V. 1140. Theodoſio II. & Cynegio Coſſ. a. d. 5. Cal. Aug. Sequente anno 1141. Id. Jun. Theodoſius de *Maximo tyranno* triumphavit; quod nos *Idatius* docet. Olim *Goltzium* & *Onuphrium* dies latuit.

FL. VICTOR, Maximi filius, & à patre *Auguſtus* appellatus, ab *Arbogaſte* in *Galliis* interficitur. Sic Theodoſius Gratianum ultus eſt; fuitq; victoria intra tàm breve tempus parta, quâ Occidens recupe-

recuperatus, Orienti securitas restituta est, omnibus celebrata & decantata vocibus.

FL. EUGENIUS cæso *Valentiniano juniore*, insidiis *Arbogastis*, imperium invasit, Arcadio II. & Ruffino Coss. hoc est, A. V. 1144. Sed biennio pòst victus à Theodosio, & interfectus est: *Arbogastes* suâ manu cecidit. *Marcell. & Idatius.* Adde *Baron. in A. C. 394.*

ARCADIUS.

FL. ARCADIUS, Theodosii Aug. F. ex *Placidia* (ut habet *auctor Græcus apud Scal. p. 309.*) Imp. appellatus est à patre a. d. 17. Cal. Febr. Merobaude II. & Saturnino Coss. A. V. 1136. *Idatius in Fastis.* Igitur adhuc vivo Gratiano consors imperii assumtus est: Gratianus enim mortuus a. d. 8. Cal. Septembr. Coss. iisdem, secundùm *Marcellinum Comitem.* Quamobrem pessimè *Goltzius in Fastis* Gratianum mortuum statuit A. V. 1146. Arcadium Augustum appellatum A. V. 1137. Ricomere & Clearcho Coss. Natus tùm erat annos 8. *Baronius in A. C. 383. n. 22.* Mortuo patre, & divisione imperii factâ Orientem obtinuit. Mortuus est A. V. 1160. Anitio Basso, FL. Philippo Coss. ut scribit *Marcellinus in Chron.* Fuit pius & ex multis insidiis singulari providentiâ divinâ deliberatus.

Contra illum res novas molitus est FL. RUFFINUS, Præfectus prætorio & Dux utriusque militiæ; qui totum imperium Romanum miscuit, & ut irruptionem in illud fecerent, barbaros solicitavit;

initis cum eorum ducibus ſecretis fœderibus. *Hunnos* vocavit ad *Aſiæ* cladem; iisque *urbes*, quas *Halys*, *Cydnus*, *Orontes* & *Euphrates* præterfluunt, miſerè vexavit; ut *Hieron. in ep. 3. ad Heliod.* conqueritur. Sed & *Gothi* diſcurrentes *ad Hadriaticum* usque *mare* venerunt, & *Græciam* inſedêre; imò *Conſtantinopolim ipſam* obſidere auſi ſunt, læto Ruffino, tanquam milites à ſe conducti eſſent; quorum auxilio imperium adipiſceretur: Sed non diu latent ſcelera. *Stilico*, cùm in hoſtes imperii jamjam iturus eſſet, & ab *Arcadio*, Ruffini conſiliis circumvento, revocaretur; indignatione exardeſcens *totus exercitus in Ruffini necem* conſpirat. Ruffinus redeunti exercitus parti obviam progreſſus, cùm ab iis ſperaret *Imperatoris* & *Auguſti* appellationem, mille *gladiis* invaditur, & *ſecatur in fruſta.*

Dux exercitus fuit FL. GAINAS, qui & ipſe pòſt *contra Arcadium* civile bellum movit. Ægrè ferebat, *Fl. Eutropium ſpadonem* eò potentiæ profectum, velut ſub imperio habere videretur. Igitur egit cum *Trigibildo*, barbarorum duce, ut *Aſiam* inſectaret; & cùm Arcadii res deploratiſſimæ viderentur, palàm hoſtem ſe profeſſus, ad ignominioſas pacis conditiones Principem ſuum redegit. Inter eas hæc fuit, ut *Eutropius* ſibi *dederetur*: Isque paulò pòſt *Chalcedonem* miſſus & interfectus eſt. Nomen faſtis eraſum. Hinc inſolentior factus *Gainas*, Arcadium contumelioſiſſimè habuit; non ſolùm arma non deponens, ſed & adhuc plures nobiliſſimos Viros ad cædem deposcens. Tandem verò *inter Cherſoneſum & Helleſpontum*, cùm ingentem multitudinem barbarorum in

auxiliis

auxiliis haberet, victus, & fugâ peremptus est, mense Febr. Stilicone & Aureliano Coss. A. V. 1150. ut scribit *Marcellinus Comes*.

HONORIUS.

FL. HONORIUS, Theodosii Aug. F. ex *Placidia*, ut scribit idem *Græcus*, quem suprà citavimus. Natus a. d. 5. Idus Septembr. A. V. 1136. Richomere & Clearcho Coss. ut est apud *Idatium*, nondum *bimulus Consul* creatus cum Evodio, functo parente Occidentem accipit. Imperavit diu quidem, sed ancipiti fortunâ. *Radagaisus*, qui cum ducentis *Gothorum* millibus in *Italiam* irruperat, ope aliorum Gothorum & Hunnorum vincitur, capitur, occiditur. Rem fusè narrat *Oros. lib. VII. c. 37.* Factum id Arcadio VI. & Probo Coss. A. V. 1158.

Sed biennio pòst FL. STILICO Comes imperium affectans barbaras nationes donis pecuniisq; allectas, *Honorio* immisit. *Alaricus* tùm *Gothorum* Rex erat, qui sæpe victus, sæpe conclusus, semperque dimissus est; dum à *Stilicone* clàm fovetur. Illo tempore ab imperio Romano vultum prorsus avertit illa FELICITAS, tantopere in numis & omnibus aliis monumentis jactata; & calamitatum omnium compendium CAPTA ROMA fuit. Non est instituti nostri singula persequi, fecit id *Baronius in A. C. 410.* cui velim addas *Barthium lib. LX. Adversar. p. 2832. 2841.* E veteribus de captâ urbe scripsit *Olympiodorus*, quod ex *Photii Bibliotheca, Cod. LXXX.* novimus. Sic rerum dominos debellari posse Gothi ostende-

runt: non tamen everſa penitus, ſed ſpoliis hoſtes contenti reliquerunt, ut aliquando rurſus invaderent. Incidit hæc clades humano generi inſolens in 9. Cal. Septembr. cùm Urbs annum ageret 1162. Eodem tempore *Vandalis Hiſpania* diripienda data eſt, & per hos aliis barbaris patefacta clauſtra Pyrenæi. *Primum in Hiſpaniâ Regem* ſe dixit *Gundericus*, regnavitque in *Gallæciæ* partibus. Mortuus eſt *Honorius* Cal. Sept. A. V. 1175. Mariniano & Aſclepiodoto Coſſ. Fuit Princeps religioſiſſimus, & quem multis laudibus Aſconius extollit. *Baron. in A.C. 423.* quem vide. Sed, ut dixi, ſub eo ad incitas omnia redacta ſunt.

TYRANNI.

FL. STILICHO à *Vandalis* oriundus. *Oroſ. lib. II. c. 38.* utriusque militiæ Magiſter, à Theodoſio Magno, Honorio filio curator datus eſt; utque arctiore vinculo obſtringeretur, eidem *Serena*, Theodoſii neptis, ex Honorio fratre, juncta eſt. *Zoſim. lib. IV. p. 779.* Et ſanè illuſtriſſimam de *Radagaiſo* victoriam reportârat (*Paulinus in vita Ambroſ. ſub finem*) ſed ceſſerunt ultimis prima, & omnem egregiè factorum laudem perfidiæ crimen tandem obliteravit. Quod aliquandiu diſſimulatum, Baſſo & Philippo Coſſ. hoc eſt, A. V. 1160. patefecit.

Cogitans enim FL. EUCHERIUM filium ſuum ad imperium provehere, aliquandiu fovebat *Gothos* & *Alaricum*; dein, quod hic totus deſiderio ejus accedere nollet, *Suevos*, *Vandalos*, *Alamannos*, *Burgundiones*, ſolicitavit ingenti ſpe prædæ: Sic enim

ſperavit

ſperavit *Honorium* ad quævis compelli poſſe. Sed deprehenſis dolis, ſucceſſor illi miſſus eſt; ipſe autem *Ravennæ capite truncari juſſus* a. d. 10. Cal. Sept. dictis Coſſ. ut *Zoſimus* refert. Mox & *Eucherius* cum *Serena* matre interfectus. *Olympiodorus apud Photium Cod. LXXX.* Dignitatem & auctoritatem hujus viri cognoſcere licet ex *Inſcr. IV. p. 412:*

Flavio Stilichoni Illuſtriſſimo
VIRO. BIS COS. ORDINARIO
MAGISTRO. UTRIUSQUE MILITIÆ.
COMITI. DOMESTICORUM.
ET STABULI SACRI. ATQUE
AB INEUNTE ÆTATE PER
GRADUS. CLARISSIMÆ
MILITIÆ. AD CULMEN REGIÆ
ADFINITATIS EVECTO SOCIO.
BELLORUM. OMNIUM.
ET VICTORIARUM. ADFINI
ETIAM DIVI THEODOSI AUG.
ITEMQUE SOCERO
DOMINI NOSTRI HONORI AUGUSTI
POPULUS ROMANUS
PRO SINGULARI EJUS
CIRCA. SE. AMORE.
ATQUE PROVIDENTIA
STATUAM EX ÆRE ARGENTOQUE
IN ROSTRIS. AD. MEMORIAM
GLORIÆ. SEMPITERNÆ
CONLOCANDAM DECREVIT

EXE-

EXEQUENTE FL. PISIDIO ROMULO V. C. PRÆF. URBIS.

Primam lineam reposui ex *Inscript. II. p. ejusd.* Quòd verò *socer Honorii* dicitur, id ipsum tùm ex aliis, tùm ex *Marcellini Chronico* manifestum est. Nam *duæ Stilichonis filiæ:* MARIA & THERMANTIA, *singulæ uxores Honorii* fuêre. Sed nullum vinculum tàm firmum est, quod non dissolvat perversa dominandi cupiditas.

MARCUS quidam, cùm barbaræ gentes undique provincias diriperent, ab exercitu *Britannico Imperator* creatus est; & ab eodem sublatus. *Olymp. apud Photium, & Zosim. lib. VI. p. 824.* qui hoc factum scribunt Honorio VII. & Theodosio II. Coss. hoc est, A. V. 1159.

GRATIANUS post Marcum Imperator salutatus est, & statim peremptus ab eodem exercitu Britannico. *Olymp. d. l. & Zosimus.* Adde *Sozomenum lib. IX. c. 11. Orosium lib. VII. c. 40.* Numum hujus Gratiani exhibet *Octavius Strada p. 214.*

FL. CONSTANTINUS apud *Gallias* invasit imperium, Honorio Augusto IX. Theodosio juniore Aug. V. Coss. A. V. 1164. secundùm *Marcellinum.* Sed *Olympiodorus* & *Zosimus* Augustum salutatum inquiunt in *Britannia.* Factum id in civitate *Caersegont*, ex *Nonnio* & *Gervasio Dorobornensi* scribit *Camdenus.* Accedit *Prosper Aquitanicus*; qui initium ejus collocat in A. V. 1159. quæ ita cũ *Marcellino* concilio, ut hic quidem de tempore loquatur, *quo in Gallia imperium* constituit; illi de anno, *quo primùm Imp.*

Aug.

Aug. appellatus est. E Britannia solvens, *Bononiam Galliæ* appulit, omnesque Romanorum exercitus ad Alpes usque in belli societatem pellexit. *Valentiam Galliæ* contra Honorii Aug. copias strenuè defendit: *Rhenum* jam pridem neglectum præsidio munivit: Ad *Alpes Cottias, Pœninas & maritimas*, quâ viâ patuit, munimenta construxit. Hinc in *Hispaniâ*, ductu *Constantis filii* res feliciter gessit; *literisq;* postea ad *Honorium* datis sese excusavit, quòd imperium suscepisset: Coactum enim fuisse à militibus: Simul imperii societatem poposcit. Imperator ob impendentes, varias imperii calamitates annuit, eiq; purpuram misit. Unde insolentior factus, Alpibus superatis Romam petiit; sed acceptâ *Alarici* morte, quem sibi adjunxerat, *Arelaten* recessit; ubi sedem imperii fixit, voluitque *Constantinam urbem* vocari; præterea, ut in ea *VII. provinciarum conventus* agerentur, hoc est, *Viennensis; utriusque Narbonensis, utriusque Aquitaniæ, Novempopulaniæ, Alpium maritimarum.* Unde imperium illud Septimania vocabatur. Hanc Constantini de *Arelate* constitutionem à *Francisco Roaldo* secum communicatam, primus publicavit *Jos. Scaliger lib. I. Auson. Lect. c. 24.*

Inter hæc GERONTIUS *Britannus* milites in Constantinum concitavit; cùmq; *Constantem* filium *Viennæ* trucidâsset, patrem *Arelati* obsedit; ad quem oppugnandum cùm *Constantius*, Valentiniani III. pater, ab *Honorio* missus, infestis signis appropperaret, *Gerontius sibi vim attulit.* Ita *Constantinus* à Constantio gravissimâ obsidione pressus, & infelici

suorum

ſuorum pugnâ animum deſpondens, *poſitâ purpurâ*, inconvenienti fortunæ ſuæ tegumento, ædem ſacram ingreſſus, *presbyteri ſuſcepit dignitatem*; ſtatimq; *Arelate* deditâ, in *Italiam* ductus capite plectitur, cum *Juliano* filio; quem Nobiliſſimum dixerat. Videndi, quos in *Marci* & *Gratiani* mentione laudavi; &, qui hos inter ſe contulit, *Camdenus in Britanniâ*, ubi agit de urbe *Venta*.

FL. CONSTANS, Conſtantini filius, *è monaſterio revocatus*, & Cæſar appellatus eſt. Occiditur à *Gerontio*, ut dixi. Capite plexum ait *Marcellinus*. Hujus & patris numus exhibitus eſt apud *Stradam p. 214. 215.*

MAXIMUS, à *Gerontio* adverſus Conſtantinum Imperator Auguſtus appellatus, & purpurâ indutus eſt *Tarraconæ*. Sed poſt utriusque cædem & ipſe interemptus eſt, ut eſt apud *Sozomenum lib. IX. c. 13.* Sed *Oroſ. lib. VII. c. 42.* ſuo ævo inter barbaros in Hiſpania exulâſſe dicit. *Proſper Aquitanicus* ſub Coſſ. Honorio IX. & Theodoſio IV. hoc eſt, in commemoratione rerum anni 1163. Maximo in *Hiſpaniâ* degenti vitam conceſſam auctor eſt; eò, quòd modeſtia humilitasq; hominis, affectati imperii invidiam facilè aboleverit.

JOVINUS ac SEBASTIANUS in iisdem *Galliis* res novas molientes interfecti ſunt, Theodoſio Imperatore ſolo Coſ. A. V. 1164. ut ſcribit *Marcellinus*. Meminit Jovini *Sozomenus lib. IX. cap. 13.* Studio *Goaris*, *Alani*, & *Guntiarii* (qui *Burgundionum* erat Phylarchus) tyrannidem adeptum *Olympio-*

dorus

dorus asserit. Sebastianum *Jovini fratrem* faciunt *Oros. lib. VII. cap. 42. Idatius in Chronico* & *Prosper Aquitanicus*, & *Olympiodorus*. Ut hallucinatus videatur *Camdenus*, qui *Constantini fratrem* fecit.

SARUS, *Gothus*, Ravennæ præfectus à Stilicone (*Zosimus lib. V. p. 806.*) robore corporis & dignitate præstans (*ibid. p. 810.*) idoneus ad incutiendum hosti terrorem, ob fortitudinem & bellicæ rei peritiam (*ibid. p. 812.*) missus *contra Constantinum* tyrannum, vivo adhuc Stilicone, *Justinianum* ducem illius cum majore exercitus parte interfecit; & ingenti prædâ potitus *Valentiam* obsedit, in quâ ipse Constantinus erat. Sed mox soluta obsidio per *Edobinchum* Francum, & *Gerontium* Britannum; & cùm in Sarum irruptionem feciſſent Constantini duces, vix salvus evasit in Italiam. *Zosimus lib. VI. p. 825.* Tandem & ipse mutavit fidem affectatâ tyrannide, & interemptus est; ut notat *Sozomen. lib. IX. c. 13.*

FL. PRISCUS ATTALUS (ita dicitur in numis) *Augusti* nomen usurpare cœpit illo ipso anno, quo Roma primùm capta est; hoc est, A. V. 1162. *Alaricus* Gothorum Rex (ô Romani nominis pudorem!) hunc imperare jusserat. *Zosimus. lib. VI. p. 827. Sozomen. lib. IX. c. 8.* Eò verò insolentiæ progressus est, ut *Honorium* dedignaretur, imperii consortem; juberetque vel insulam vel locum eligere, quem vellet; in quo privatus vitam suam transigeret, imperatorio cultu deposito. Idem & *Olympiodorus* apud *Photium*. Hunc ut *Heraclianus*, qui Honorium sectabatur, premeret (heu bellorum civilium nefas!)

nihil

uihil frumenti in portum Romanum invehi passus est; unde tanta rerum omnium inopia fuit, ut ille jam verissimus metus esset, fore, ut homines passim in sese mutuo impetum facerent; adeò ut Circensibus ludis populus exclamârit: Pone pretium carni humanæ! *Zosimus d. l.* Hinc *Alaricus* ob contrarium rerum omnium eventum in *Attalum* commotus, eum rursus exauctoravit. Sic velut inane imperii simulacrum *Attalus* in *Hispaniam* cum *Gothis* abductus est; unde profecturus, & nescio quid moliens, captus est in mari, & ad *Constantium Comitem* deductus, *truncatâ manu* vitæ relictus est. *Olympiodorus* & *Orosius d. l. Marcellinus* id factum refert Theodosio Imp. V. Coss. A. V. 1164. Sed *Prosper*, Honorio X. Theodosio Juniore VI. Coss. hoc est, A. V. 1167.

HERACLIANUS Attalo non melior, quem oppugnaverat: Violatâ namq; fide, dominationem affectans, cum ter mille ducentis navibus *Romam* versus *ex Africâ* navigavit; sed repulsus à *Marino Comite*, cæsis quinquaginta millibus armatorum, refugit in *Africam*; & paulò pòst *Carthagine*, in æde *Memoriæ*, per Honorium immissis percussoribus occiditur; ut scribunt *Orosius* & *Idatius in Chron.* Sed *Marcellinus Comes* non nisi septingentas naves & tria militum millia recenset. Cæterùm factum hoc Luciano Cos. A. V. 1164. secundùm modò laudatos & *Prosperum Aquitanicum*. *Baronius in A. C. 413.* Heraclianum occisum ait Constantio & Constante Coss. hoc est, A. V. 1166. ex *Marcellino*: Sed nescio, quâ editione usus sit. Nam repugnat illi tùm Onuphriana, tùm

tùm *emendatissima Sirmondi*. Hunc sævissimum omnium tyrannorum fuisse scribit *Hieron. ep. 8.*

SABINUS, vir nobilis, *gener Heracliani*, cum eodem imperium invasit. Post soceri cædem captus, & Romam ad supplicium missus est. Exilio damnatum scribit *Oros. lib. VII. c. 42.*

Ac quoniam *Heracliani* historia nos in *Africam* traxit, in eâdem reperio GILDONEM; qui cùm *Africæ Comes* esset, ab Honorio descivit, teste *Claudiano, de bello Gildonico*; apud quem Theodosius senior sic ait:

\- - *ausus Latio contendere* Gildo?
Germani nec fata timet? - - -

Id est, *Firmi*, de quo jam suprà diximus. Fuit enim huic quoque pater *Nubel*, Maurorum Regulus. Occidit fratris *Mascizelis* filios duos, quos vindicaturus pater cum 5000. armatorum, Gildonem (cujus exercitus 70000. constabat) in fugam vertit; isque mox manus sibi violentas intulit. *Marcellinus* id factum ait Honorio IV. Eutychiano Coss. hoc est, A. V. 1150. Adde *Baronium in A. C. 398. n. 53.* Interfecto Gildone, *Mascizelem* quoque *contra Honorium* imperium arripuisse vult *Strada in Cæsaribus pag. 211.* quod neque apud *Zosimum*, neque *Orosium* (quorum uterque Mascizelis exitum describit) reperire est: Imò *Zosimus* per summum nefas à Stilicone interfectum asserit.

PLINTA, Comes, idemque rebellio, apud *Palæstinam* provinciam deletus est. Ita loquitur *Marcellinus in Chron.* Rebellio pro rebellis sæpe dici-

tur inferioris ævi Scriptoribus; vide *Salmaſ. ad Trebellium p. 295.* Factum autem hoc, inquit, Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſſ. hoc eſt, A. V. 1170. Ergô diverſus eſt à *Fl. Plinta*, qui A. V. 1171. Conſul reperitur, collegâ Fl. Monaxio, apud *Idatium* & ipſum *Marcell.* & *Proſperum Aquitanicum*; qui tamen collegam Maximum appellat, corruptè. *Inſcriptio VII. p. 1050:* PRIDIE. KAL. DECEMB. MONAXIO. ET. PLENTHÆ. VV. CC. CONSS.

JOVINIANUS. Numus apud *Occonem p. 574.* D. N. JOVINIANUS. P. F. AUG. Quamvis hinc non ſatis conſtet, cujus ætatis tyrannus fuerit. Reperio apud *Marcell. Com.* in anno 1174. ſub Coſſ. Honorio XIII. & Theodoſio X. *Maximum* tyrannum & *Jovinum*, ferro victos, abductos de *Hiſpaniis*, atq; interfectos eſſe. Non eſt hic Jovinus, *Sebaſtiani frater*, de quo ſuprâ: Nam illum idem *Marcellinus* occiſum tradit in *Gallia*, Theodoſio V. ſolo Coſ. & confirmat *Idatius in Faſtis.* Suſpicor igitur hunc ipſum *Jovinianum* eſſe, atque ita deſcribendum fuiſſe *Marcellino.* Is ipſe, nî fallor, de quo *Olympiodorus:* Ab *Honorio* miſſum ad *Attalum* de conſortio imperii, tandemque apud Attalum manſiſſe; *illius Patricium* appellatum, cùm Honorii Præfectus atque Patricius fuiſſet antè. Sed in *Olympiodori* codicibus mira inconſtantia; nam modò Jovium, modò Jovinianum appellant. *Zoſimus lib. VI. pag. 828. & ſeqq.* Jovium appellans, *Præfectum prætorio* fuiſſe ſcribit ſub Attalo; nec Honorii ad Attalum, ſed *Attali ad*

Hono-

Honorium legatum, ab Honorianis sollicitatum *Alaricum* Regem mox ab eodem Attalo prorsus alienâsse. Hæc *Zosimus*. Videtur autem illo tempore, quo Attalus in Hispaniam abductus est, simul eò profectus, quòd Honorio diffideret. Ibique res novas molitus est cum *Maximo*, de quo dixi ex *Orosio* & *Prospero Aquit.* vixisse in *Hispaniâ*; quamvis veniam ab Honorio impetrâsset.

Octavius de Strada duos Maximos, horum temporum tyrannos agnoscit, alterum, qui contra Constantinum tyrannum à Gerontio subornatus est; & alium, qui captus in Hispaniâ & Romam perductus, ibique interfectus est Honorii jussu; mihi unus idemque. Et cui post cæsum Gerontium vivere permissum est, nimis durum postea visum est, in conditione humili acquiescere.

SALUSTIUS, quem reperio apud *Idatium in Fastis*; qui cæsum ait A.V.1164.

THEODOSIUS JUNIOR.

Stradæ *error*, Arcadii *factum imprudens*, *felix tamen in dando tutore*. Besoldi *narratio confusa*. *Theodosii junioris mores*.

FL. THEODOSIUS, Fl. Arcadii filius ex Licinia Eudoxia (ut appellat numus apud *Occonem p. 571. & Baron. in A.C. 395. num. 4.* Promoti neptem facit *Zosimus*. *Strada* Æliam Eudoxiam esse dicit, cujus numum ibidem exhibet *p. 204.* Sed hanc malim credere conjugem Theodosii

junioris: *Nicephorus* enim in Chronologiâ Εὐδοξίαν Ἀρκαδίου, Εὐδοκίαν Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, nec aliter alii vocant) Theodosii majoris nepos, natus est a. d. 5. Id. Apr. Rhaonio Vincentio Celso, Fl. Fravitta Cons. A. V. 1153. ut è *Socrate, Sozomeno* & *Marcellino* docet *Baronius in A. C. 401. n. 16.* Statim purpurâ fuisse tectum, scribit *Marcus Gazensis Diaconus apud eund. n. 24.* Sed anno demum sequente solenniter *Imperatorem* appellatum a.d. 17. Cal. Febr. docet *Onuphrius.*

Huic *Arcadius* pater *Isdigerdam*, Persarum Regem tutorem credit, quod factum laudavit *Procopius*; sed vituperavit *Agathias lib. IV. de Rebus Justiniani* pag. 132: *Quo pacto enim prudenter rectéque factum dici possit*, inquiens, *homini extero & barbaro & regiæ gentis infestissimo; neque satis noto, fidemne an justitiam coleret; quiq; præterea erroneæ esset de Deo, diversæq; opinionis; quæ habebat carissima, traderet.* Si verò nihil omninò in infantem sibi creditum deliquit, sed hujus imperium sartum tectum à curatore illi conservatum est, Regis probitas, non Arcadii factum probandum est.

Sub eo *tertium Concilium Oecumenicum*, cujus Besoldus meminit, habitum est à 200. Patribus *contra Nestorium*; qui Christum nudum hominem dicebat, & non Deum incarnatum; duos filios de uno Christo Deo prædicans, & duas substantias; & alium quidem natum esse ex patre, sermonem; alium ex Maria natum hominem, secundùm χάριν unitum verbo, & *æquivocè* cum ipso dici filium. Hinc non *Deiparam*, sed *Christiparam* dicebat S. Virginem, *Rittersh. lib. II. Sacr. Lect. c. 11.*

Huic

Huic Cæsari insidias struxisse *Stiliconem*, mox Besoldus subjicit; quod cum Historicorum narrationibus parùm convenit: Omnia enim Stiliconis consilia Honorium præcipuè petebant. *Marcellinus* in Chronico: *Stilico spreto Honorii regno, barbaras gentes contra Honorii imperium excitavit.* Constat etiam ex *l. 1. C. Theod. de litorum & itinerum custodiâ*, Stiliconi propositum fuisse, litorum ac portuum custodias invadere, ut penuriâ gravi afflictaret Occidentis imperium; quod Honorius regebat.

Mortuus est hic Imperator a. d. 4. Cal. Aug. Valentiniano VII. & Avieno Coss. de quo *Baronius in A. C. 450. n. 15. 16.* Fuit literarum amantissimus Princeps, usus præceptoribus *Paulino* & *Placido*. Modestus præterea, prudens & discursibus admirandus; ut qui eum audirent, usu & peritiâ rerum omnium instructum esse crederent. Patientiâ & clementiâ cunctos anteibat, & insuper habitis Philosophorum argutiis & disputationibus, factis ipsis Philosophum repræsentabat; compressâ iracundiâ, tristitiâ ac libidine. Cædes tàm aversabatur, ut interroganti, cur ad delicta tàm conniveret, responderet: *Utinam & mortuos liceret ad vitam revocare!* Tamen idem in bellis *pecuniâ*, non armis, *pacem* quærens, *Eunuchis omnia committebat*; qui Principi magno dehonestamento fuerunt. Vide *Joh. Antiochenum in Exc. Peiresc. p. 850.*

CONSTANTIUS.

Locus suspectus Olympiodori. *Constantii*

Conſulatus. *Ejusdem* nuptiæ *cum Placidia. Imperium breve. Habitus corporis & mores.*

FL. CONSTANTIUS, *Illyricus è Panæſo*, urbe Cadiæ (ita *Olympiodorum apud Photium* Schottus vertit. An in Græco legendum eſt: Κωνσάντιος ὁ Ἰλλύριος ἦν τὸ γένος τῆς Ναίσου πόλεως τῆς Δακίας. *Conſtantius Illyrici generis ex Naiſo urbe Daciæ.* Naiſum Daciæ mediterraneam urbem facit *Conſtantinus Porphyrogennetus.* Ipſam verò *Daciam Illyricum* complecti cœpit, ſub Claudio Imperatore; ut ad *Notitiam Imperii Orientalis pag. 41.* docet *Pancirollus.* Adde *Sex. Ruffum in Epitome*) multis obitis jam inde à Theodoſii M. temporibus muneribus militiæ, Honorio *adverſus Conſtantinum*, & tyrannos alios, ſtrenuam operam navavit. *Sozomenus lib. IX. cap. 13. & Oroſ. lib. VII. cap. 42.* Idem poſtea Gothos *Narbonâ* expulit, & *in Hiſpaniam* fugavit; intercluſo commeatu navium, & peregrinorum uſu commerciorum. *Oroſ. d. l. c. 43.* Magiſtrum utriusque militiæ in Conſulatibus deſcribunt Faſtorum inſtauratores ex *Proſpero Aquitanico.* Conſulatum enim primum geſſit A. V. 1166. collegâ Fl. Conſtante; ut ſcimus è *Marcellino. Idatius* & *Proſper Aquitanicus* cum *l. 8. C. de in integr. reſtit. & l. 3. C. qui in legit, perſ. ſtandi*, collegam ejus omittunt.

Non mentitus eſt *Marcellinus*, quem confirmat *Olympiodorus*: *Conſtantius olim deſignatus, Conſul aliquando Ravennæ creatur; cum quo Conſtantinopolitanum Conſulatum Conſtans gerit.* Sed ita tùm

moris

moris fuit, ut, cùm alter in Oriente, alter in Occi- „
dente crearentur, unum tantùm nominarent, cujus „
notitia ſuccurrebat. *Syneſius* epiſt. 132: *Nudius tertius novus Conſulibus, quorum alter eſt Ariſtænetus; collegam ejus ignoro.*

Alterum Conſulatum geſſit cum Honorio XI. A. V. 1169. Quo ipſo *cum Galla Placidia*, Honorii & Arcadii ſorore *nuptias* celebravit. Nam cùm ipſa recuſâſſet, tamen *Honorius* die, quo Conſulatum iniit, *ſororem arreptam* Conſtantio in manum tradit; & connubiale ſacrum magno cum ſplendore celebratum eſt, ut auctor eſt *Olympiodorus*; à quo diſſentiunt *Caſſiodorus*, *Marcellinus*, *Proſper* & *Idatius*; qui nuptias iſtas rejiciunt in Theodoſii ſeptimum & Palladii Conſulatum, hoc eſt, in A. V. 1160. Ex hoc conjugio *Honoria* & *Valentinianus III.* poſteà Imperator, nati ſunt: *Honoriæ* meminit *Olympiodorus*; de filio dicam mox.

Tertio Conſulatu, quem geſſit collegâ Theodoſio jun. Aug. IX. Coſ. A. V. 1172. in conſortium imperii aſſumptus, & anno ſequente mortuus eſt; ut ſcribit *Proſper*. Sed *Idatius in Chronico*, qui mortuum ſtatuit in tertio Conſulatu, Agricolâ & Euſtathio Coſſ. anno etiam antè, hoc eſt, Monaxio & Plinta Coſſ. *Imperatorem* appellatum eſſe vult. A *Proſpero* ſtat *Caſſiodorus*. NOBILISSIMUM CÆSAREM deſcribit numus apud *Octav. Stradam p. 209.* Sed Imperatorem tamen fuiſſe, *Olympiodorus* & *Reſcriptum Conſtantii* (quod ex vetuſto codice deſcriptum publicavit *Baronius in A.C. 420. n. 2.*) ſatis demonſtrant.

Septimo imperii menſe extinctum, ſcribit *Olympiodorus*; qui adjicit, morbum contraxiſſe ex dolore animi concepto, quòd Theodoſius junior Honorii voluntatem in eo adſciſcendo improbâſſet; quódque aliàs pœniteret ſuſcepti imperii; nec jam ultrà eundi redeundique, quò & quando vellet, libertas eſſet; neque ludicris, quibus ſe oblectabat, operam dare Imperatori permitteretur.

Fuit ſubtriſti vultu ac tetrico, ingentibus oculis, ſublatâq; cervice & plano capite; *inclinans ſe* omninò *in equi*, quo vehebatur, *vollum*; & ſic obliquè huc illuc torquebat oculos: Jucundus tamen, & feſtivus in conviviis; integer, ſanctus, moderatus & abſtinens; multâque famâ ob pecuniæ contemptum celebratus, *antequam Placidiam duceret*: Sed *uxor totum mutavit*, ut multos bonis ſuis per injuriam exueret; quod apud eundem *Olympiodorum* legimus.

VALENTINIANUS III.

Valentinianus quo tempore natus? Cæſar & Imperator factus. Attilæ *genus*, horribiles tituli, *facta*; *& num de eo Romanis judiciis ſtandum ſit? Valentiniani mors.*

FL. PLACIDIUS VALENTINIANUS, Conſtantii & Gallæ Placidiæ filius, naſcitur a. d. 5. Non. Jul. Monaxio & Plinta Coſſ. hoc eſt, A. V. 1171. Sic habet *Marcellinus Sirmondi*. At *Onuphrianus* a. d. 6. Non. Jul. quem ſequitur *Baron. in A. C. 418. n. 83.* Cæſar appellatus à Theodoſio conſobrino,

sobrino, Victore & Castino Coss. A. V. 1176. Idem *Marcellinus, Prosper, & Cassiodorus.* Cum matre statim mittitur ad vindicandum Occidentale imperium à *Johanne tyranno.* Iidem cum *Socrate lib. VII. c. 23.* & *Idatio in Chron.* Quo victo, etiam *Augustus* appellatur, se & Theodosio XI. Coss. *Iidem.*

Sub hoc Principe novam procellam *Septentrio* effudit in provincias Romanas, & omnium provinciarum caput *Italiam.* Irrupit enim *Attila*, genitus avo Velambro, qui primus *Scythiam* invasit; & patre Mundzucco, quem alii Mundiuchum, alii Mazuchum, alii Bendecuzum scribunt. Legendus *Eryçius Puteanus lib. I. Hist. Insubr. p. 45.* Quâ majorum serie ad ipsum *Nimrodum*, Noachi pronepotem, genus ejus producant, suprà docui.

Ferali hoc programmate seipsum jactâsse volunt: ATTILA MUNDIZICZI F. & M. NIMRODI N. EDUCATUS IN ENGADI, DEI GRATIA REX HUNNORUM, MEDORUM, GOTHORUM ATQUE DACORUM, PAVOR ORBIS ET FLAGELLUM DEI; ut est apud *Bonfinium lib. III.* Ajunt etiam *Episcopo Tricassinorum S. Lupo* cùm obviam iret, ac quæreret: *Tu quis es, qui terram dissipas atque conculcas?* respondisse: *Ego sum Attila, Hunnorum Rex, & flagellum Dei.* Tunc rursus Episcopum, relatis portis: *Ergò bene venerit flagellum Dei!* *Anton. Florent. part. II. tit. 1. §. 4.* Item, cum videret Romanum exercitum fugientem, dixisse fertur:

Stella cadit, tellus tremit: En ego malleus orbis!

Joh. de Thuroëz part. I. Chron. c. 16. qui auctor in rerum Ungaricarum Scriptoribus reperitur.

Volunt huic Regi animum potissimum fecisse *gladium*, qui *Martis* olim creditus, & à *Scytharum Regibus* æquali cum Deo honore cultus, miro casu in illius manus devenerit. Pastorem, cùm pro more pecus cogeret, buculam claudicantem ex vulnere sibi notâsse, causæq; indagandæ cupidum omnia vaccæ vestigia, quæ defluens sanguis insignia fecerat, curiosè relegisse; tandemque in hunc ipsum gladium incidisse, solâ cuspide extantem. Hinc altiùs molitum, terram eruisse, & Attilæ donum tulisse; qui eâ ipsâ nocte sibi in somnis armari præcingiq; à Marte visus sit. Ita veluti certum imperium orbis terrarum sibi cum gladio offerri, eidem postea humani generis sanguinem propinâsse. Rem *Priscus*, Attilæ σύγχρονος, & qui à Maximino Imperatoris Romani legato comes legationis assumptus est ad Attilam, primus historiæ suæ inseruit; & ex eo descripsit *Jornandes*, ex hoc *Brunnerus lib. IV. Annal. Boicorum p. 472.*

Arma primùm convertit in *Gepidas*, deinde in *Sarmaticas* nationes; postea *Mœsiâ* & *Daciâ* & *Pannoniâ Visegothos* exuit; & *Istri* fluminis propugnacula, quêis Romani se ab irruentibus muniebant, nullo labore sustulit; & in *Macedoniam Asiamque* penetravit: Quam ubi pacatam reperit, mox in *Pannoniam rediit*, ibique sedem suam figere decrevit; tàm locorum captus amœnitate, quàm opportunitate retinendi

nendi sub ditione suâ nationes, quas devicerat. Sic in ea aliquantùm temporis insumsit, & quamvis totius interim Occidentis imperium somniaret, tamen se continuit, donec à *Geizerico*, Vandalorum Rege, in *Africa* solicitaretur ad bellum *Theodorico*, Visegothorum Regi, inferendum.

Tum ferè totus orbis collisus est: Nam Visegothis se adjungebant *Romani*, & Romanos sequebantur *Franci*, *Saxones*, *Burgundiones*, *Alani*, *Riparioli*, *Lambrones*, *Sarmatæ*, *Armoritiani* & *Liticiani*; ac pænè omnes Occidentis nationes. *Theodoricus* immensam Visegothorum multitudinem trahebat, cum duobus filiis *Thorismundo* & *Theodorico*: *Attalæ* auxiliares erant *Marcomanni*, *Quadi*, *Suevi*, *Heruli*, *Turcilingi* sive *Tungri*, *Rugii*; ut quingentorum millium expleret exercitum. Primo impetu Tungri Coloniaq; deleta, Rex Burgundiorum, antequam *Theodorico* & *Aëtio* (id duci Romano nomen erat) sese conjungeret; copiis & vitâ spoliatus, *Aurelianum* oppugnata & capta: Quò minùs diriperetur, Aëtii adventum prohibuisse volunt.

Tunc *Attila* retrocessit in campos *Catalaunicos*; quos alii propè *Tolosum*, alii propè *Aurelianum*, alii alibi collocant. In his campis celeberrima illa pugna depugnata est, quâ utrinque *centum octoginta millia*, vel ut alii, *centum septuaginta millia*; vel ut ii, qui minimum ponunt, *centum sexaginta duo millia* cæsa sunt; exceptis nonaginta *Francorum* & *Gepidarum* millibus, qui ante hanc pugnam *mutuis vulneribus* conciderant.

Occu-

Occubuit & *Theodoricus* Rex in victoriâ, cui filius *Thorismundus* postero die tùm vulnere, quod acceperat, tùm dolore amissi patris exacerbatus, admovit copias *Attalæ castris*, è continuâ *plaustrorum serie* constantibus. Rex, licet ex desperatione in ignem se injicere cogitaret, tamen collecto animo per varios dolos ab oppugnatione castrorum deterret hostem. *Aëtius* quoque metuens, ne *Hunnis* funditùs deletis, imperio Romano victores *Gothi* graviores essent, *Thorismundum* hortari cœpit; ut ad propria reverteretur, antequam *Valamerus* frater, vel alius quispiam sceptri prædo illum excluderet. Ita dimissus *Attila*, in reditu *Tungrorum* metropolim diripuit; & hinc in *Pannoniam* se contulit, vires reparaturus; quod brevi factum est.

Sed *Attila* non jam *Gothos*, sed ipsam *Italiam* petiit. Auxit Italiæ metum horrendum prodigium, *tres lapides è cœlo* lapsi. *Valentinianus* Alpes insedit, Aquilejam munivit, *Aëtium* è Galliâ ad defensionem Romæ accivit: Quibus rebus impeditus Attila, sive *trans Danubium* hiematum ivit, ut quidam ajunt; sive ad *Illyricum* & *Dalmatiam* se convertit, atque expugnavit *Tragurium*, *Sibinicum*, *Belgradum*, *Jadream*, *Segnam*, *Polam*, *Parentium*, *Æmoniam*, ut alii. Pubescente vere, & invitante molli Zephyro, se in *Italiam* vertit; & occurrentem Romanorum exercitum, haut procul *Tergestino* sinu fudit, ac delevit. Sic effracto Italiæ obice, per *Carnos* in *Forum Julii* venit; & *Aquilejam* aggressus, toto *triennio* obsedit, donec caperet. Unâ eâdemque flammâ *Concordia*, *Opitergium*,

gium, *Altinum*, *Patavium*, *Ateſte*, *Mediolanum* conflagrârunt.

Per has ſtrages & ruinas ibat ad delendam Romam: Ibi *Leo* Pontifex obviam venit, & pro urbe iram ejus ſupplex mitigavit. Addiderunt, qui ad Sanctorum cultum delapſi, nil niſi Sanctorum apparitiones & miracula vel ab imaginibus, vel à reliquis edita; roborandis perſuaſionibus ſuis velut ex tabella recitant, *Attilam ſpecie D. Petri & Pauli territum*, auctoritati Pontificiæ ſe ſubmiſiſſe; & à Romanis civibus abſtinuiſſe manus. Nos ex *Priſco* (quem *Jornandes* citat) diſcimus, *Attilam* revocatum ab amicis, non quòd urbi conſultum vellent, ſed quòd *Alarici fatum* cogitarent; qui expugnatæ Romæ non diu ſupervixit.

Tradit etiam *Callimachus*, in eâ multos opinione fuiſſe, *Attilam* tractabili mitique naturâ in ſupplices, ingenio doctrinâque *Leonis* victum. Vultum avertent ad hoc verbum, quibus ex communi Scriptorum Romanorum conſenſu ſedet, Attilam tyrannorum ſæviſſimum fuiſſe, regnum in perniciem orbis terrarum iniiſſe; latronem potiùs quàm militem, velut in macello publico in omnes mortales gladium Martis, ſub inferorum incudibus, ad hanc lanienam percuſſum, ſtrinxiſſe; nec ſuâ naturâ unquam, niſi ad atrocia inclinâſſe. Ipſam faciem, mentis ſpeculum, intueri nos jubent; quam numi repræſentent, inhumano luridoque pallore, ac efferi oris monſtroſo ductu & torvâ oculorum nictatione terribilem. Numum talem in muſéo θαυμαστῷ Rudolphi II. Imperatoris

peratoris fuisse, testatur *Berneggerus in Disp. de Regn Hung. th. 239.*

Ego verò scio Romanas artes: Romanis inimicus nunquam à Romanis expectat aliud, nisi perfidiæ, & crudelitatis elogium. Contra Principes suos quæ non scripserunt apertè falsa & impudentia? quid externis faciant? Quòd si excitari possent ab inferis, qui res Attilæ cognitas habuerunt, factionibus minimè dediti; quàm multa vanitatis, levitatis & impudentiæ manifesta essent! Supersunt tamen, licet pauca, & disjecta passim, & quasi in amplo quodam naufragio dissipata; quæ per sedulam operam vincere vulgi opinionem, consensum hominum inveteratum superare, persuasionem de Attilæ feritate tollere possent.

Auctor est *Aventinus lib. II. Ann. Boicorum p. 103.* complura se vidisse de virtutibus Attilæ carmina, patrio sermone, more majorum, perscripta; & quidem in bibliotheca *B. Heimeracii* de rebus ab Attila gestis, reperisse *opus heroico versu*, & latinâ linguâ non inelegantèr factum. Ex illo libro duos istos versiculos descripsit:

Fœdera supplicibus donat, sternitq; rebelles;
Ultra millenos fertur dominarier annos.

Quæ ipsa valdè stabiliunt *causam* illam posteriorem, quam dedi, *cur Attila Romæ pepercerit?* Fuit hujus quoque sententiæ *Thuroez*, rerum Hungaricarum Scriptor; cujus verba sunt *præfatione in Part. I.* Chronici: *Externarum nationum invidiam exactis per ipsum Regem Attilam victoriis, condignum præconii subtraxisse stylum, & eidem Regi Attilæ gloriam imperia-*

imperialis nominis demsisse puto: Neque per ipsum gestarum rerum in decus quippiam præterquam illatas miserias, lugubris carminis instar, scripsisse inveniuntur. Idem judicavit *Alb. Molnarus in Lexico Latino-Græco Hungarico*, quod Heidelbergæ exscuum est A. C. 1621: *Si Attilæ Homerus aliquis, aut Scriptor idoneus contigisset; rerum ab eo gestarum laudes exuperarent etiam decantatissimorum Regum encomia, & epinicia. Quæcunque enim vel in infestorum ejus hostium monumentis de eo leguntur, bellicam prudentiam, ac planè heroicam magnanimitatem indicant omnia.* Hæc ille.

Ut à capite ordiar: Quamvis erroneæ religionis esset, natus parentibus Ethnicis; tamen piè sentiebat: *Nullo sanctiore sacrificio Deos piari, quàm si justè & beneficè inter homines agitaretur*; teste *Callimacho*, experiente Historico. A quo animo quis dubitet, multa laudabilia profecta esse? Religioni Christianæ quantum honorem habuit in ipsis Episcopis? à *Lupo* Tricassinorum, à *Leone* Romanorum Pontifice *exarmari se passus* est; quod rarissimè profectò accidit in bellis, quæ Christiani contra Christianos gerimus. Unde inter milites ipsius jactatum est per jocum: *Haud immeritò* Leoni *cessisse, qui* Lupum *in Galliâ reformidâsset.* Item: *Plus apud Attilam posse ferarum nomina, quàm hostium armatas acies.*

Jam à *R. O. M. A.* hoc est, *Radice Omnium Malorum Avaritia*, quæ Romanos in bella non necessaria egit, Romanos magistratus ad cædes innocentibus

centibus

centibus parandas compulit, omnesque provincias omni Attilâ crudeliùs lacceravit, fœdavit, exhauſit; tàm alienus Attila fuit, ut veteri inſtituto majorum pecunias & opes contemneret. Sæpè dicere ſolebat: *Miſeros eſſe mortales, qui ea curent, quorum in amiſſione plus doloris ſit, quàm in poſſeſſione voluptatis!* ut deſcribit eidem *Callimachus.*

Jam ſingulari illâ *temperantiâ* quàm non plerosque in ruborem dare poſſit, cum *aqua* & *plebeja pulte* contentus in publico pranderet; & hoc exemplo ſuos etiam milites imbueret? ut apud eundem legimus. Sic factum eſt, ut luxum & inſolentiam Romanam Hunnica ſimplicitas & frugalitas ſuperaret.

Nihil dicam de *virtute militari*, quâ parem illo ævo vix habuit. Totum orbem ſedibus ſuis excitare Romani coacti ſunt, ut reſiſterent. Hæc verò & alia infinita eò usque admirationis perduxêre *Callimachum*, ut vix hominem crederet: *Si qua*, inquit, *humanæ virtutis modum in eo viro ſupergreſſa videbuntur, relato ad Deos originis argumento fidem accipiant.*

Sed urgent Romani *parricidium*: Fratrem enim *Bledam*, ut ſolus rerum potiretur, interfeciſſe dicitur. Quid ſtatuam? in mentem eſt illud Juvenalis, ſat. 11:

Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis cœlum terris non miſceat, & mare cœlo,
Si fur diſpliceat Verri, homicida Miloni?
Clodius accuſet mœchos, Catilina Cethegum.

Addo, ſi Attilam parricidii reum inſimulet parricida Roma-

Romanus, *parricidio Roma dedicata est*; ait S. Hieron. ep. 4. *Primâ victimâ Remus munitionem urbis novæ sanguine suo consecravit.* Flor. lib. I. cap. 1.

Fraterno primi maduerunt sanguine muri:

Lucanus lib. I. Quis *Octavianus Augustus*, quem imperii Romani conditorem *Romulum* dicere noluerunt, quòd sanctiore & reverentiore nomine dignus videretur *(Florus lib. IV. c. 12. §. 66.) Marcellum* generum, & è sorore nepotem suum, adolescentem omninò alacrem, ingenio pollentem, sed & frugalitatis continentiæque in illis aut annis aut opibus non mediocriter admi ndum, patientem laboris, voluptatis alienum *(Senec. Consol. ad Martiam c. 2.)* Antonii Musæ medici flagitiis usus, occidit, ut ex *Tac. lib. II. Ann. c. 41. & Plin. lib. VII. c. 45.* alibi probari memini.

Quid paganos loquor? *Constantinus M.* furore quodam concitus, ex suspicione de nefariâ filii cum novercâ consuetudine, eundem quamvis egregiâ virtute juvenem, veneno sustulit. *Constantius* immaniter, vel in sanguine conjunctissimos quosque sæviit, interfectis *duobus patruis & sex consobrinis*; tùm suis tùm Juliani Cæsaris. *Constantem* etiam, Constantini M. filium, complures ajunt *Constantinum fratrem* natu majorem, fraude circumventum, nihil tale expectantem, immissis militibus necâsse. Quæ possint esse tristores cædium tragœdiæ, quàm istæ sunt? Et tamen sub Quirini nomine *Romulus pro Deo* cultus est: *Augustus Pontifex Max.* & *Pater patriæ* domi forisque, & inter signa militaria pari honore affectus est. Idem venerationis genus Constantino M. habitum voluit.

Nimirum hîc molliores interpretationes inveniebant locum, conditionem fragilitatis humanæ non pati, ut uni perpetuam rectè factorum gloriam tribuamus; & quod *Theognis* ajebat, *virum bonum interdum malum esse, alias bonum eundem.* Attila ob idem facinus perpetratum atroci cum verborum contumeliâ execrabilis, diris devovendus, impurissimus, bellua denique vocandus est. *Iniquè verò iraſcimini alieno ſceleri, ſtultè ignoſcitis veſtro, quod idem eſt. Ut abſolvamini, ignoſcite*, moneo vos è *Senecæ lib. VII. de Benef. c. 8.*

Sed quid idem dico? Unde ſumus certi, *Bledam* innocentem periiſſe, nullius conjurationis, nullarum inſidiarum reum? Hoſtibus adverſus Attilam loquentibus credere non poſſum; quia non erubuerunt, *falſiſſima* quæque *de Hunnis* poſteritati tradere; quale illud eſt: Dæmones per eremum vagantes cum magis mulieribus à *Filimere*, Gothorum Rege, expulſis ſe miſcuiſſe; unde natum ſit ferociſſimum Hunnorum genus. *Bernegg. de Hungaris, theſ. 107. 108.* At receptaJCtorum ſententia eſt, *inſtrumentum falſum in uno, falſum cenſeri in omnibus.* Quæ Attilæ reverentia fuit erga Deos & juſtitiæ ſtudium, à *Callimacho* deprædicatum; facilè arguunt, *non innocentem* periiſſe *Bledam*, quem *dominationis conſortem* per aliquot annos non dedignatus eſt; ut ex *Marcellini Chronico* patet.

At *in parricidio nulla ſatis juſta cauſa ad ſceleris patrocinia prætexi poteſt*, inquit *Juſtin. lib. XVI. c. 1.* Sed Hiſpanici Senatus judicium, de *Carolo*, ultimâ pœnâ afficiendo, urgere potuit *Philippus II.* pater; cùm

cùm clementiora censentibus responderet: *Ex naturæ lege se plus filium quàm semetipsum diligere; ex lege verò Dei salutem populi filio, & publicam charitatem privatæ antehabere.* Non immiscebo me huic controversiæ; sed tamen affirmare possum, ingens injustitiæ & publicæ securitatis nomine momentum, quibus manum poscentibus prima semper auxilia debeantur. Ut justus, ut securus sis ab eo, qui rerum novarum convictus est, nec speciem emendatioris vitæ præbet; etiam in fratrem crudelem esse præstat. Paradoxa primâ fronte, sed justissima nihilominus lex est, quâ *contra primas necessitudines gladius permissus est.* Quæ cùm ita sint, satis apparet, quàm validas adhuc probationes desideremus; ut *Attilam culeo dignum* censeamus.

Alterum Scriptorum argumentum petitum est à tot urbium cadaveribus: Respondeo *Flori* verbo *lib. III. c. 21. §. 24.* Bellum erat, & quidem ab ipsis Romanis illatum priùs: Contra *Theodoricum*, Gothum iturus erat; & legatos ad *Valentinianum* misit Romam, constituisse exscindere gentem, publicæ omnium gentium pacis perturbatricem; nil sibi rei cum Romanis esse. Et viros eos fortes ac bonos credere, quorum imperium & latè pateret, & æquissimo à subditis ferretur animo. Pollicebatur præterea, si ex usu fore appareret, initurum se cum illis fœdus & amicitiam; viresq; & consilia communicaturum. Ita refert *Callimachus*.

Sed addunt, fraudulenter egisse, ut Gothis & Romanis separatis, utrumque dein facilius opprime-

ret. Quicquid ſit, *Aëtius*, Valentiniani dux, *invaſit* primùm *Attilam*, non Attila Romanos. Et quid tot urbium lamentantur ruinas? Roma, quæ nationes omnes ſceleribus, rapinis & cædibus irritavit, clementem victorem experire potuit, cùm ſupplex fieret; aliæ civitates non poterunt? Id verò mirum videatur, nî, quod exiſtimo, pleræque ad ultimum pertinaciter victricia arma moratæ ſunt. Fuit in illarum poteſtate, Attilam clementem an crudelem experiri mallent?

Aquileja reſtitit per *triennium*: Quid indignamur, ſi per vim expugnatâ, non deditâ, cives occiſi, & omnia inflammata ſunt? *Quantò bellum minoris periculi, tantò mitior victoria eſſe ſolet*, ait *Juſtin. lib. I. c. 7. §. 6.* Quod ipſum vult *Liv. lib. XXVIII.* dicens: *Mitior victoria fuit, nec tantundem noxæ admiſſum erat, & aliquantum iræ lenierat voluntaria deditio. Supplices nihil abnuendo veniam omnium accipiunt*, ut docet *Tacitus lib. II. Ann. c. 22.* Item: *Pœnitentia in tempore oboriens iis, qui peccârunt, ad veniam dandam provocare læſos ſolet*; verba ſunt *Procopii lib. II. Vandal.* Cùm in *Armeniâ* oppidani, portis ſponte patefactis, ſe ſuaq; *Romanis* permiſiſſent, id quidem ſalutem illis tulit; ut ſcribit idem *Tacitus lib. XIII. Annal. c. 41.* At *quibus ſurdæ aures ad utile conſilium, pertinacibus armis minùs placabilem victorem relinquunt ſibi & ſuis.* Idem *lib. III. Hiſt. c. 67. Adhæc victores, morantibus victoriam, irati trucidabant, quos pellere non poterant* Liv. *lib. XXII.* Sic commune victorum jus ſecutus eſt Attila, cùm duriùs haberet illos, qui capti quàm dediti eſſe maluerunt.

Quòd

Quòd ſi Attilam in comparationem venire juberem cum Romanis, næ ille præ iſtis ovicula videri poſſet. *Caucæi*, populus *Hiſpanicus*, ſupplices ad *Lucullum* miſerunt, pacem & fœdus quacunque lege facturos: Ille obſides, argentum, & equites auxiliares imperat; quod illi in ſe recipiunt bonâ fide. Imperat porrò, ut præſidii loco duo millia millitum accipiant; obſequuntur. Sed hi portas occupant, Lucullus cum toto exercitu ſequitur; & inductis omnibus copiis, ſine diſcrimine, ſenes, pueri, viri, fœminæ interficiuntur. O ſanctum & egregium populum!

Cive Romano per orbem nemo vivit juſtius,
Quippe malo unum Catonem, quàm trecentos Socrates.

Ut Romanus Poëta cecinit. Eâdem virtute *Luſitanos* fœderatos invaſit *Servius Galba:* Et cùm omnia feciſſent ſedulò, quæ juſſerat; arma poſuiſſent, quæ contra populum Romanum non ſumpſerant; immiſſæ copiæ, quæ fidem ac Deos implorantes ad unum omnes occiderunt.

Quæſo vos, an tale quid unquam factum ab Attila? Sic *Auſonum* gens deleta eſt, ſic *Abderitæ*, vel ſecuri percuſſi, vel ſub coronâ venditi: Sic *L. Æmilius Paulus in Epiro*, cùm ſpecie liberandæ provinciæ in omnia oppida milites ſuos induxiſſet, *uno die oppida 70.* delevit; quot non, credo, per omnem vitam excidit Attila. Sed & egregium Romanorum morem notat *Polybius*, ſolitos captis civitatibus, non tantùm homines occidere; ſed & *canes diſſecare, & aliorum animalium membra truncare.*

Lipſ. lib. IV. Admirand. c. 8. excuſat, & ait, cauſam aliquam huic rei fuiſſe terrorem; cùm non facilè ſit alioquin, manum & finem bellis imponere, niſi hæc interdum frangendæ potentiæ adhibeantur. *Si hoc pro Romanis facit, faciet & contra Romanos pro Attilâ.* Et tantum afferre volui, ut Hiſtoricorum genius notior fieret, quàm eſt; & ſimul *ad libertatem* excitaretur *lector*, cui plerumque vim faciunt auctoritas, & multitudinis aſſenſus. Poſſem addere, non fuiſſe Attilam tam immitem adverſariis ſuis, quàm Romani temporibus *Sullanis*, *Marianis* & ſub *Triumviris*, multisq; Cæſarum fuerint ſibi & provinciis ſuis. Sed ſatis eſt.

Nunc ad VALENTINIANUM revertor, & in *Beſoldo* quidem non probo, qui legitimum hunc Imperatorem *in Synopſi minore* prorſus omittit; & *Attilæ* expeditionem contra *Daciam* & *Pannoniam* ſuſceptam ſcribit, imperante *Marciano*. Fallitur graviſſimè: Nam Hunnorum Reges, ut ſcribit *Marcellinus*, in Daciam, Pannoniam & alias Illyrici provincias irruperunt, Eudoxio & Dioſcoro Coſſ. A. V. 1194.

Altera expeditio Attilæ, quâ pænè totam Europam occupavit, incidit in Alypii & Ardaburii Conſulatum, hoc eſt, in A. V. 1199. cùm Marcianus Imperator appellatus ſit A. V. 1202. Valentiniano VII. & Avieno Coſſ. Pugnam demum *inter Aëtium*, *Theodoricum* & *Attilam* depugnatum quidam volunt (& ex his *Idatius in Chronico*) jam ad imperium evecto Marciano. Sed illud ipſum *Marcellinus* dubium facit, qui *Aquilejam* captam ait Herculano & Aſpo-

ratio

ratio Coſſ. hoc eſt, anno ſecundo Marciani. Atea-dem obſeſſa ferè per *triennium*, quod nemo negat. Ergo cœpta obſidio A.V.1201. Aſperio & Protogene Coſſ. anno ante Marcianum Imperatorem creatum. Rurſus & illud novimus, pugnâ illâ in campis *Catalaunicis* recentiorem eſſe obſidionem *Aquilejæ*. Unde dicendum foret, Poſthumiano & Zenone Coſſ. hoc eſt, A. V.1200. biennio ante imperium Marciani pugnatum eſſe adverſus Attilam. Quicquid ſit, ſive in Marciani principium incidit illa pugna, ſive non; *falſum*, quod *Beſoldus* ait, *temporibus Marciani Daciam & Pannoniam occupatas ab Attila*.

Notandæ verò & aliarum gentium irruptiones in Romanum imperium præter illam, quam fecit Attila; ut cauſæ imperii Romani, penitus collapſi per illa tempora, magis cognoſcantur. *Bonifacius* dux maximus, *Aëtii* calumniis petitus, *Vandalos* in *Africam* pertraxit. Quod fuſiùs *Procopius* exponit *lib. I. Vandal.* Carthago capta a. d. 14. Cal. Nov. Theodoſio XVII. & Feſto Coſſ. A. V. 1191. *Idatius* & *Marcellinus*; niſi quòd hic 10. Cal. Nov. ſcribit.

Iisdem temporibus *Galliam* invaſére *Franci*; & quamvis *Aëtius* proſperè pugnâſſet, Felice & Tauro Coſſ. ut ſcribit *Proſper*, hoc eſt, A. V. 1180. tamen non diu pòſt cum *Attilâ* ſe in *Gallias* rurſus immiſêre; ut ex *Sidonii panegyrico, Majoriano dicto*, apparet.

Idem fatum *Britanniæ*, quàm *Picti, Scoti, Angli* & *Saxones* ſuam fecerunt. In *Hiſpaniâ Vandali* Carthaginem & Hiſpalim, *Gunderico*, Geiſerici fratre, duce, deſtruxerunt; Felice & Tauro Coſſ. A.V.1180.

Idatius. Sequente anno *Geiserico* in Africanam expeditionem intento, *Suevi Hispaniæ* quasdam provincias depopulati sunt; quod & factum sequentibus annis. Suevorum tum Rex erat *Hermericus*, cui successit *Rechila*; Rechilæ *Rechiarius* filius. *Idem*. Consulendus etiam è recentioribus de tot nobilissimorum provinciarum jacturâ *Onuphrius in lib. de Imperio Romano p. 922. usque ad p. 936.*

Totius imperii Occidentalis ruinam & ipse *Valentinianus* tristi fato secutus est, cæsus in ultionem *Aëtii*, & ob libidinem à *Fl. Anitio Maximo* a. d. 16. Cal. April. Se VIII. & Anthenio Coss. A. V. 1207. *Cassiodorus, Idatius & Marcellinus in Chronicis, Evagrius lib. II. c. 7. Procop. lib. I. Vandal.*

JOHANNES TYRANNUS.

HIc imperium *Occidentis* invasit, Honorio defuncto, Mariniano & Asclepiodoto Coss. A. V. 1175. ut vult *Idatius:* At *Marcellinus*, sequente demum anno rebellionis initium ponit. Theodosius, cùm id accepisset, mittit *Helionem*, Officiorum magistrum; qui *Valentinianum* Cæsaris veste induit. Nihilominus initia *Johanni* valdè prospera; captus *Ardaburius*, & ad magnam desperationem *Placidia*, Valentiniani mater, redacta. Sed paulò pòst *Candidianus* rem contra tyrannum feliciter gerit, multis occupatis urbibus, ut scribit *Olympiod. apud Photium Cod. LXXX.* Ipse tyrannus occisus est, fraude tamen magis quàm virtute. *Procop. lib. I. Vandal.* Meminit ejus numus apud *Goltzium*: D. N. JOHANNES. P. F. AUG. MAR-

MARCIANUS.

FL. MARCIANUS (ita numus apud *Occon. p. 575.* appellat) Theodosio juniore mortuo, *Pulcheriæ*, Theodosii sororis, *& exercitus studio*, imperium *Orientale* adeptus est, Valentiniano VII. & Avieno Coss. A. V. 1202. *Marcellinus*, *& Idatius in Chron.* Statim hanc *Pulcheriam in matrimonium* assumsit. *Idatius d. l.* De hâc numus : FL. PULCHERIA AUG. Fuit Marcianus tum admodum senex, & Pulcheria etiamnum *virgo*, sed *annorum unius & quinquaginta* ; utpote nata sub Coss. Theodoro & Eutropio A.V.1151. *Baron. in A.C. 450. n. 17.* Idem *Thrax*, & filius cujusdam militaris.

Sub eo *quartum* habitum *Concilium Chalcedonense* contra Dioscorum & Eutychen. *Rittershus. lib. II. Lection. Sacr. c. 11.* incidit in ipsius Marciani & Adelphii Consulatum, hoc est, A.V.1203. secundùm *Marcellinum.*

Contra *Hunnos*, qui multas Italiæ civitates diripuerant, idem Marcianus, *Aëtio* duce pugnavit feliciter ; ut vult *Idatius.* Ipse *Attila* paulò pòst, cùm *nuptiis celebratis* (puellæ nomen, quam duxit, fuit *Huldico)* vino largiùs se invitâsset, & supinus noctu quiesceret ; *eruptione sanguinis*, qui de naribus aliàs solitus erat effluere, *suffocatus* & extinctus est; ut scribit *Paulus Diaconus. Marcellinus* tamen ait, *hortatu Aëtii*, à muliere noctu confossum. En Romanam dextram, fidemque!

Jam ab Attilâ pacem Valentinianus emerat. Mortuo Attilâ populi, qui imperio illius suberant, se

in libertatem asseruerunt; *Gepidæ Daciam*, *Ostrogothi Pannoniam*, à Sirmio ad Vindibonam, *Sarmatæ*, & quidam *Hunni* sedes in *Illyrico* ad castrum Martenam; *Rugi* aliiq; Scandiopolim; Scythiam minorem & inferiorem Mœsiam *Styri*, *Satagarii*, *Alani*, duce *Candace*, accepérunt; ut scribit *Jornandes in Geticis*. Ait ibidem, *Marciánum* Imperatorem illâ nocte, *arcum Attilæ fractum* esse (secundùm quietem objectâ divinitùs specie) intellexisse.

Moritur hic Princeps Constantino & Ruffo Coss. A.V.1209. *Marcellinus* & *Cassiodorus in Chron.* a. d.17. Cal.Febr. *Theodorus Lector in Lectionibus c.1.* Septimo imperii anno, *Idatius in Chron.* Rectè *Baronius in A.C. 457. n.2:* Post Constantinum Magnum non reperiri inter Orientales Imperatores, qui cum hoc comparandus fuerit.

MAXIMUS.

SEquuntur *in Occidente* non Principes, sed *fungi*; qui ut nati sunt, sic perierunt. Dixit vetus Poëta:

Consules fiunt quotannis & novi Proconsules:
Solus aut Rex aut Poëta non quotannis nascitur.

Quod de bonis Principibus verum: Nam *inertium & malorum annona vilissima est.* FL. ANICIUS PETRONIUS MAXIMUS (ita vocatur in numis) interfecto Valentiniano, Romæ Augustus factus *Eudoxiam*, Valentiniani viduam ipse duxit; *Palladio* filio Cæsari, à se creato, filiam ejusdem uxorem dedit, Valentiniano VII. Fl. Antonio Coss. A.V.1207. Occiditur tertio mense, ut scribit *Marcellinus*; quarto, ut

to, ut *Idatius.* Fuisse ex stirpe illius *Maximi tyranni*, quem Theodosius Magnus sustulit, scribit *Procop. lib. I. Vandal.* Eodem anno urbs *Roma* à Vandalis *interim capta* est; quos *Eudoxia* per summum scelus evocârat ex Africâ. *Baron. in A. C. 455. n. 6. & seqq.*

AVITUS.

FL. MÆCILIUS AVITUS (ita describunt numi) quem Maximus Præfectum prætorio creavit, occiso eodem Maximo, à S. P. Q. R. Imperator creatus, *cum Marciano* Imperatore Orientali, *& Theodorico* Gothorum Rege *fœdus* iniit. *Idatius.* Erat domi militiæq; spectatus, nobilissimo ortus genere; ut eum deprædicat *Sidon. in Paneg.* sive sponte sive coactus (nam utrunq; traditur) *abdicavit*, Johanne & Varane Coss. A. V. 1208.

LEO.

FL. LEO, *Thrax* genere, ut scribit *Nicephorus Callistus lib. XV. c. 15.* è Dacia Illyrica oriundus; ut *Candidus apud Phot. Cod. LXXIX.* Cùm militári agmini, *Selymbrianisq;* cohortibus præesset, *Asparis* studio imperium Orientale adeptus est; Constantino & Ruffo Coss. A. V. 1209. Imperavit per annos XVII. Sub eo *Constantinopolis* orto *incendio ferè tota* conflagravit. *Marcellinus* rejicit in Consulatum Basilisci & Hermenerici A. V. 1217. Fama fuit, *à dæmone subditos* ignes. *Baron. in A. C. 465.*

MAJO-

MAJORIANUS.

FL. JULIUS MAJORIANUS apud *Ravennam*, post Avitum Occidentalis Imp. creatus est à militibus, annuente Marciano; Constantio & Ruffo Coss. hoc est, A. V. 1209. *Marcellinus in Chron.* Quarto imperii anno, Dagalaifo & Severino Coss. A. V. 1213. apud *Dertonem* juxta flumen interemptus est. *Idem.* Vide plura apud *Baron. in A. C. 458. n. 2. 3.*

SEVERUS.

FL. LIBIUS SEVERUS (ita vocatur in numis *Occonis* & *Caroli Croyi, Illustrissimi Ducis Arschottani*; *Onuphrius* & *Goltzius*. VIBIUM dixerunt non benè) post Majorani cædem statim Occidentale cepit imperium, adjuvante Fl. Ricimere. *Marcell. in Chron.* Sed, ut vult *Idatius*, à Senatu Romæ appellatus. Ejusdem *Ricimeris dolo* veneno tollitur, Herminerico & Basiliſco Coss. A. V. 1217. *Cassiodorus.* At *Sidonius* ait, suo morbo interiisse; quem *Paulus Diaconus* sequitur. Ignotus & obscurus, nisi quòd constitutio illius una vel altera ad nos pervenit. Post obitum ejus *interregnum* fuisse, satis manifestum est ex *Marcellino*, & *Cassiodoro.*

ANTHEMIUS.

EO usque ventum est, ut terrarum Dea ne principem quidem facere posset; sed necesse esset, ut *Imperator Occidentalis Constantinopoli* mitteretur. Igitur à Leone Augusto FL. ANTHEMIUS missus

missus est, Cusæo & Johanne Coss. A. V. 1219. Marciani Imp. gener fuit. *Nicephorus Callistus lib. XV. c. 11.* Procopii frater. *Idat. in Chron.* Opibus & genere magnus. *Procop. lib. I. Vandal.* Occiditur à Fl. Ricimere, genero suo, Marciano & Festo Coss. A. V. 1224. *Marcell. in Chron.* à quo dissentit *Victor Tununensis*; sed quem non attendimus, sæpe corruptissimum.

OLYBRIUS.

OLYBRIUS in Anthemii locum creatus, septimo mense imperii sui defunctus est, ut scribit *Marcellinus*, *Idatius*, *Cassiodorus* & *Paulus Diaconus*.

GLYCERIUS.

Gundibarius, Ricimeris nepos, quem Olybrius patricium fecit, *spretâ Leonis* Imperatoris *auctoritate*, Ravennæ GLYCERIUM imperii insignibus induit. Hic Ostrogothorum Regis fratrem donis & muneribus, jam ferè recepto more, excluſit. Imperio exuitur à Fl. Julio Nepote. *Anonymus Valesii p. 477.* Attonsus, Clericorum ritu, *Episcopus* constituitur. *Malchus apud Phot. Cod. LXXVIII.* Factum id Leone juniore Cos, A. V. 1226. *Marcellinus.*

LEO JUNIOR.

FL. LEO JUNIOR (ita describit numus apud *Occonem p. 578.*) Zenonis F. Leonis Imperatoris N. ex *Ariadne* filiâ. Ab eodem avo materno

terno nominatur Augustus Orientis, Leone Augusto V. Cos. A. V. 1225. Moritur *infans, & prorsus ignarus, quid accepisset, quidq; moriendo relinqueretur*; ut scribit *Theodorus Lector.* Tanquam, antequam obiret, patrem Zenonem Imperatorem creavit. *Candidus apud Photium Cod. LXXIX.* Factum id Leone juniore Coss. A. V. 1226. *Marcell. in Chron.*

ZENO.

HUnc cùm *Leo senior* Augustum facere vellet, recusavit ejus imperium populus. Sed tandem à filio *Leone juniore*, ut volunt, Imperator salutatus est. In ejus sententiam ivit Senatus. Fuit Isaurorum nobilissimus. *Anonymus Valesii.* Natus patre Rusumbladeoto; apud suos Tarasidocisa dicebatur. *Candidus d. l.* Sed statim altero anno se II. Cos. hoc est, A. V. 1227. *Verinæ* socrus suæ, & *Basilisci* fratris ejus insidiis circumventus, cum *Ariadne* uxore, in *Isauriam* profugit. Idem *Candidus.* Redit ab exilio, Basilisco & Armato Coss. A. V. 1228. Occasio fuit hæc: *Verina* socrus cum Patricio magistro consueverat; id ægrè ferens *Basiliscus* frater, hominem interfici jubet; & Verina ipsa, tum ob libidinem, tum ob res novas periisset; nisi eam *Armatus* clàm subduxisset. Armatus dein cum Basilisci uxore adulteratus, cùm ei bellum contra Zenonem committeretur, cum omnibus copiis ad eum defecit. Ita *Zeno* restitutus est. *Candidus in d. l.* Vitâ decedit, Olybrio solo Cos. A. V. 1242. *Marcell. in Chron.* Vivum sepultum esse scribit *Zonaras tom. III. Annal.* Nam uxor, inquit,

inquit, *ebrium sepulchro inferri jussit*, idq; magno lapide obstrui; ubi nemine ad clamores opem ferente mori coactus est. At *Cedrenus* illatum ait, cùm *comitiali morbo* correptus esset; & custodes appositos *per duas noctes lamentationem* audivisse ex sepulchro: *Miseremini & aperite mihi!* respondentibus, alium jam imperare; precatum esse porrò, ut in *monasterium* se abducerent, nil purpuram curare se. Adjicit ibidem, aperto tandem sepulchro inventum esse Zenonem, *lacertis & caligis corrosis*; quas *præ fame* dentibus invaserat.

BASILISCUS.

FL. BASILISCUS imperio privavit Zenonem, & ab eodem rursus privatus est se & Armato Coss. A. V. 1228. Annum unum & menses sex tribuit *Baronius*. Sed alii super annum, menses octo. Vide de eo *Malchum apud Photium Cod. LXXVIII.*

MARCUS.

HUnc filium suum *Basiliscus* Cælarem creârat, ac dein Imperatorem. *Candidus*. Sed cum patre & matre in *Cappadociam* missus est, ubi omnes *unà conclusi fame* contabuerunt. *Procop. lib. I. Vand. Marcellinus, Candidus*, & *Victor Tununensis*.

JULIUS NEPOS.

LEo Imperator, auditâ Anthemii Occidentalis Imperatoris cæde, FL. JULIUM NEPOTEM, Nepotiani filium imperio *Italiæ* destinavit.

navit. Sed cognito, Glycerium creatum esse, misit eundem Nepotem cum ingentibus copiis, isq; Glycerium regiâ potestate exuit; &, ut ait *Paulus Diaconus*, apud *Salonas*, Dalmatiæ urbem *Episcopum* fecit. Adde *Marcell. in Chron.* Orestem post hæc contra *Gothos* in *Galliam* misit; qui & ipse genere *Gothus* erat. Sed hic cùm potestatem suam, viresq; considéraret, & contra Nepoti nullas esse; imperium cœpit meditari. *Gothis* igitur *Italicis* sibi conciliatis, *Ravennam*, ubi *Nepos* degebat, ocyùs se contulit; incautumq; imperio spoliavit, & fugere coëgit *Salonas*, A. V. 1227. Zenone Aug. solo Cos. *Marcellinus*, *Anonymus Valesii*, *Candidus*.

AUGUSTULUS.

FL. Orestis Patricii *filius*, ROMULUS AUGUSTUS vero nomine dicebatur; sed *ob puerilem ætatem* vulgò *Augustulus* Διμυκελλινῶς vocabatur; ut scribit *Procop. lib. I. Gothic. in princ. Evagrius lib. XXVI. & Cedrenus p. 288.* Tamen quod mirere, etiam in numis legimus: D. N. AUGUSTULUS. PERP. P. F. AUG. Et: D. N. FL. MOMYL. AUGUSTULUS. P. F. AUG. Vide *Goltz. in Thes.* De quo tamen valdè dubito, an numum posteriorem candidè descriptum nobis dederit; videtur enim scriptum fuisse: D. N. ROMUL. AUGUSTUL. P. F. AUG. sed jam detritum ex corruptioribus Historicis, qui Momyllium & Momyllum appellant, pro Romulo, ipse perperam

ſupplevit. Et niſi impediret alter, qui Auguſtulum manifeſtè dicit; putarem, nec Auguſtulus, fuiſſe ſcriptum; ſed Auguſtus. Quæ enim vulgus imponebat apud Romanos, ea reperire non licet in ipſorum Principum monumentis. Quis enim in numo legit unquam Caligulam? quis Caracallam? certè numus *Octavii Stradæ* ſic habet: D. N. ROMULUS. AUGUSTUS. P. F. AUG. Et alius, quem ſe vidiſſe teſtatur *Valeſius ad Anonymum ſuum p. 440:* IMP. C. ROMULUS. AUGUSTUS. P. F. AUG. Sed, ut dixi, *alter ſuſpicionem abſtinere jubet*, in quo legimus: D. N. AUGUSTULUS. PERP. P. F. AUG. Et ne fidem *Goltzii* in dubium vocare poſſis, confer aureum *Caroli Croyi, Ducis Arſchottani, Tab. LXII.*

Exitum hujus Auguſtuli quod attinet (res enim geſtas habemus nullas, quòd initium imperii cum dejectione conjunctum ſit) *Odoacer*, Scyrorum & Herulorum Regulus, Ædiconis filium, *Auguſtulum purpurâ exuit*; ſed quòd admodũ *formoſus adoleſcentulus* eſſet, vitam ei conceſſit, in *Campaniâ* ſecurè & lautè agendam: Nam indulſit præterea magnam pecuniæ vim. *Anonymus Valeſii.* Factum id Baſiliſco & Armato Coſſ. A. V. 1228. ut eſt apud *Marcellinum.*

Hic finis Occidentalis imperii Romani veteris fuit; & *imperatorium nomen*, quod *in Auguſto* cœperat, *in Auguſto* extinctum eſt. Adempta quoque Senatui Romano auctoritas, Conſulibus dignitas; ſed quam *Odoacer* poſteà reſtituit: Et qui olim tot potentiſſimos Reges velut unâ manu vicerunt, vel precariò

regnare passi sunt; iis vitam precariam, & leviſſimam priſcæ dignitatis umbram, venientes ex obſcuro Septentrionis angulo permiſére. Vis & poteſtas omnis penes *Herulos*, mox *Gothos*, denique *Longobardos* fuit, usque ad *Carolum M.*; qui totius Occidentis Monarcha potentiſſimus à populo Romano Impeperator ſalutatus, idem magnâ virtute reſtitit.

Illud tamen hîc minimè diſſimulandum eſt, altero anno poſt exutum imperio Auguſtulum AMBROSIUM AURELIANUM, ut aliquod ſaltem veſtigium Occidentalis împerii ſupereſſe videretur, ſumtâ in *Britanniis* purpurâ, *Britannos ab Anglo-Saxonum tyrannide* ſtrenuè defendiſſe; quod ex *Gilda*, *Beda* & *Adone* docet *Baron. in A. C. 477. n. 30. 31.* Sed id bonum admodùm breve fuit: Quemadmodum illis ipſis temporibus SABINIANUS MAGNUS Illyricianæ militiæ ductor; qui collapſam remp. reſtituturus videbatur, & jam *Gothis* terrori eſſe cœperat; quemq; cum antiquis reipub. ducibus comparabant, antequam cœpti ſui compos fieret, rebus humanis exemptus eſt, A. V. 1232. Placido ſolo Coſ. ut ſcribit *Marcellinus in Chronico*.

TYRANNI.

SERVANDUM quendam, in Italiâ affectatæ tyrannidis reum, occiſum in tumultu militari, obſervavit *Strada*. Nos ARABUNDUM reperimus apud *Caſſiodorum*, ob affectatum imperium. *Anthemii* juſſu, deportatum A. V. 1221. Mariano & Zenone Coſſ. Quosdam ibi legere Ardaburium, ex notâ

notâ *Sylburgii* cognoſes; quod non placet. Ardaburius, Aſparis filius, occiſus eſt Conſtantinopoli, Leone Auguſto IV. & Probiano Coſſ. hoc eſt, A.V. 1223. unà cum patre & fratre Patricio Cæſare. *Marcell. in Chron. Sidonius lib. I. ep. 7.* fuſè deſcribit judicium, quo Arvandus, Galliarum præfectus, læſæ majeſtatis reus, cauſam dixit ſub Anthemio Imperatore. Inſimulabatur tanquam *Galliarum particulas*, quæ adhuc Romanis parebant, *Erarico*, Gothorum Regi, *prodere* voluiſſet. Hujus igitur nomen ſubſtituam apud *Caſſiodorum*. Sed an idem cum Servando Stradæ? an intellexit Seronatum, qui Galliarum præfectus, ejusdem Anthemii temporibus, majeſtatis judicio poſtulatus, ſcelus capite luit; ut ſcribit idem *Sidon. lib. II. epiſt. 1.* Viderint, qui recentiorum tricas extricare poſſunt, & nos doceant.

FL. RICIMER P. F. AUG. deſcribitur eidem *Stradæ*, quod & ipſum nusquam obſervavi. FL. RICIMER, natione *Suevus*, ut *Ennodius* ait *in Epiphanii vitâ*; ſive *Vandalus* & genere materno deſcendens à *Valliâ*, Gothorum Rege, ut alii; totum ferè imperium per hæc tempora ſuſtinuit. *Avitum* Imperatorem diademate exuit, & è faſtigio ad vitam privatam detruſit. Patriciatus dignitate fuit ornatus à *Majoriano* Auguſto; Vir Illuſtris, *Comes & Magiſter utriusque militiæ* in epiſtolis appellatur, & in conſilium rerumq; omnium ſocietatem adſcitus. Hunc ipſum Majorianum è Galliâ revocavit, & imperio abdicare coactum apud *Iriam* fluvium prope *Dertenam* occidit. *Severo* auguſtalia inſignia injuſſu Leonis Impe-

ratoris Byzantini, *Ravennæ* detulit; *Beorgorem*, Alanorum Regem, prope *Bergomum* fudit ac peremit; quâ victoriâ elatus, magnificos adeò spiritus sumsit, ut *Imperatorem* à se factum contemserit, & *veneno* occultè necârit. Eodem scelere Anthemium socerum suum cum gravi calamitate urbis extinxit; sed post tantum facinus haud ultra 40. dies vixit. Hæc omnia legimus: Sed Imperatorem Augustum appellatum apud neminem legere memini.

In Oriente invenio ASPAREM ipsum, tyrannidis affectatæ reum, & occisum A. V. 1223. Leone Aug. IV. & Probiano Coss. apud *Cassiodorum*. Unà periisse filios *Ardaburium* & *Patricium Cæsarem*, scribit *Marcellinus in Chronico*. Ex his Ardaburium Cæsarem facit *Evagr. lib. II. c. 15.* quem secutus est *Strada*. Sed à *Marcellino* stant *Victor Tununensis* & *Candidus apud Photium*. Imò hic auctor est, Patricium Cæsarem, licet excepta plaga inopinatò salvum evasisse, vixisseque: Sic & alium ex Asparis filiis *Ermenarichum*, quòd tum fortè abesset à patre, cædem perinde effugisse.

L. AURELIUS TITIANUS P. F. AUG. reperitur in numo *Stradæ p. 250.* Hic verò dicitur, de quo *Aspar* cum Leone acriter contendit; ut scribit *Candidus*. Titianum Consulem suffectum facit *Onuphrius in A. V. 1218.* quo FL. LEO III. Cos. fuit; quod quia sine teste dictum est, rejicit *Baronius in A. C. 466. n. 1.*

FL. BASILISCUS, Armati filius, à Zenone Imperatore Cæsar appellatus est. *Armato* id debebat

Zeno

Zeno perfidiæ præmium: Nam à *Baſiliſco* Imperatore, cujus *uxorem ſtupraverat*, miſſus contra Zenonem, ad eundem defecit; ut ſcribit *Candidus*. Armatius appellatur apud *Suid. & l. 28. C. de jure dot.* Aliquando & Aimaſius, ſed corruptè, *l. 2. C. de Feriis l. 5. de Natur. lib.* Cæterùm non diuturnum proditionis fructum tulit. Occiſus eſt enim ab *Onulpho*, quem pauperem, & recens à barbaris venientem, humaniter ſuſceptum, Comitem primùm fecerat; dein Præfectum Illyricorum, & præterea multis pecuniis locupletaverat. Sed is barbarus homini perfido perfidâ manu gratiam retulit; ut eſt apud *Suidam*, qui haud dubiè *Malchum Sophiſtam* hîc exſcripſit. *Candidus* Armatum *in fruſta diſcerptum* ait; & *Baſiliſcum* ejus filium, Cæſarem *inter lectores in Blachernis profiteri* cœpiſſe. Adde Zonar. tom. III. *Ann. p. 44.*

FL. MARCIANUS, Anthemii Imperatoris filius, ductâ *Leontiâ*, Leonis Imp. filiâ, tyrannidem affectat, ac pugnâ gravi commiſsâ, adverſarios terga dare coëgit; potitusq; fuiſſet palatio, *ſi tam victoriâ uti ſciſſet, quàm vincere.* Unius noctis mora ruinam illi attulit; nam poſtero die proditus à ſuis, & deſertus, confugit ad ædem ſacram; unde abreptus, *Cæſaream Cappadociæ* demigrat; ibiq; *inter monachos* latitare voluit: Sed à Zenone Imperatore duci juſſus ad *Tarſum Ciliciæ*, comâ abrasâ, *presbyter deſignatus* eſt; ut ex *Euſtathio Syro* refert *Evagr. lib. III. c. 26.*

PROCOPIUS, ejusdem *Anthemii frater*, inſurrexit, & ſuccubuit eodem tempore. Victus ad *Theodoricum* in Thraciam confugit. *Candidus.*

LEONTIUS & HILLUS, *Isaurus*, imperium arripuerunt Theodorico & Venantio Cóss. hoc est, A. V. 1235. *Marcellin. & Victor Tununens. in Chronicis.* Hillum *Zenonis magum* fuisse scribit *Suidas*. Armatum eò induxit, ut Basiliscum proderet. *Candidus.* Consulatum gessit sine collegâ A. V. 1229. Vide *Goltz. & Onuphr.* Cum Leontio deniq; in castello quodam Isauriæ *decollatur*, Dynamio & Sisidio Coss. A. V. 1239. *Marcell. & Candid.* Ellum corruptè nominat *l. 7. C. de secund. nupt.*

ANASTASIUS.

FL. ANASTASIUS DICORUS, *Epirota*, Dyrrhachio ortus, *Ariadnæ* studiis, quamvis nondum Senator esset, ad imperium evectus est. *Evagr. lib. III. c. 29.* Factum id A. V. 1242. Olybrio juniore Cos. Vide præter alios *Anonym. Vales. p. 480.* Imperatorem factum, *Euphemio Patriarchæ* Constantinopolitano *suspectum de fide* fuisse scribit *Baron. in A. C. 491. n. 7.* Hinc minitabundum compellâsse illum in hæc verba: *Si secus feceris, resectâ tuâ comâ, in triumpho ducam te cum populo.* Sed *Suidas* hæc narrat non de *Anastasio Imperatore*, sed de *Anastasio* adhuc *Silentiario*; ut docet *Casaub. proleg. in Exercitat. Baronian.* Imperavit per multos annos. Desiit enim vel *fulmine ictus*, quod complures volunt; seu *morbo* extinctus, quod *Anonymus Valesii p. 484.* Magno Cos. A. V. 1269. a. d. 7. Id. Jul. Multæ sub eo *clades* acceptæ *à Bulgaribus, Getis* & *Persis.* Vid. *Marcell.*

TY-

TYRANNI.

LONGINUS SELINUNTINEUS & ATHENODORUS, *Isauri*, res novas *contra Anastasium* moliti, tristi fato perierunt. *Marcell. & Victor Tununens. in Chronicis.*

VITALIANUM tyrannum sub Anastasio nominat *Procop. in Arcanâ Historiâ p. 30.* Genere *Scytha*, ut scribit *Marcellinus*, filius Patricioli; ut idem *Procop. lib. I. de Bello Pers.* Anastasium miris modis vexavit, & ursit. *Cedrenus.* Extincto Anastasio ad remp. revocatur à Justino, septimoq; receptionis suæ die Magister militiæ ordinatur, ac dein Consul. *Marcell.* Tantæ fuit apud Justinum auctoritatis, ut eo instante, *Severum* & *Julianum* hæreticos Imperatores *exulare* jusserit; & *Hormisda Papa* ad eum scripserit de gravioribus Ecclesiæ rebus, ut ex epistol. Justiniani ad eundem Hormisdam docet *Nicol. Aleman. ad Procop. Arcan. Histor. p. 23.* Tandem Constantinopoli intra *palatium Delphicum* insidiis Justiniani occisus est. *Victor Tununensis* & *Procop. in Arcan. Hist. p. 30.*

AREOBINDAM quoque Imperatorem flagitavit in seditione populus Constantinopolitanus, ut scribit *Marcell.* Sed quod petebat, successu caruit. Ne confundas hunc cum Areobyndo, Projectæ marito; quæ Justiniani à sorore Vigilantiâ neptis. *Nic. Aleman. in Arcan. Hist. p. 13.*

JUSTINUS.

POst obitum Anastasii JUSTINUS ad imperium *coactus* est, *Illyricianus*; ut scribit *Procopius*, cum *Victore Tunnunensi*; sive *Thrax*, ut *Zacharias apud Evagr. lib. IV. cap. 1. & Basilius* Cilix *apud Phot. in Biblioth.* Cod. *XLII.* Sed specialis patria fuit *Bederina*; quæ, quia in limitaneis *Illyriæ Thraciæq;* agris sita fuit, inde factum, ut hunc modò *Illyricum*, modò *Thracem* dicerent. *Auctor Chronici Alexandrini*: Ἰουστῖνος ὁ Βεδεριάνος (ita legit *Alemannus*) ὁ Θρᾷξ, *Justinus è Bederinâ civitate Thrax.* Illustri loco natum alii dicunt, alii obscuro sordidoque; priores sententiæ suæ firmandæ producunt numos, in quibus legitur: D. N. FL. ANIC. JUSTINUS P. F. AUG. ANNO VII. Qualem *Occo* exhibet *p. 581.* Nulla verò domus *Anicianâ nobilior*, aut illustrior. *Anicios pænè Principibus pares ætas prisca progenuit*, inquit *Cassiod. lib. X. ep. 11.* Et:

- - - - - *quemcunque requiris*
Hac de stirpe virum, certum est de Consule nasci;
Per fasces numerantur avi, semperq; renatâ
Nobilitate virent; & prolem fata sequuntur
Continuum, simili servantia lege tenorem:
Nec quisquam procerum tentat, licet ære vetusto
Floreat, & claro cingatur Roma Senatu,
Se jactare parem. - - - - -

ut canit *Claudianus.* Liberâ rep. non multa *Anicio-rum* nomina in Fastis. *Lucium Anicium*, Lucii F. Marcii N. *Gallum* Proprætorem A. V. 586. de Rege *Gentio* & *Illyriis* triumphâsse, ipsis Quirinalibus, auctor

ctor est, qui tabulas Capitolinas confecit. Ejus filius, *L. Anicius Gallus* Cos. A. V. 593. reperitur in iisdem. Tum longè nobiliorem *domum Æmiliam* fuisse scribit *Liv. lib. XLV.* cap. 43: *Minor ipse Imperator & nobilitate Anicius cum Æmilio, & jure imperii Prætor cum Consule collatus.* Ubi fortassis vocabulum *nobilitatis* accipit *strictè*: Nam apud Romanos censi *nobiles*, non qui longam majorum seriem ciere possent; sed *qui parentes*, avos, proavos *magistratibus curulibus gestis* claros, quamvis genere *plebeji* essent. Vide *Lipsi. lib. I. Elect. c. 29.*

Sic *Anicius Gallus* non statim ex plebeja vel humili domo, etiamsi nobilitas illi minor esset. Nam & quidam *Patricii generis* viri, & ab antiquis Heroibus oriundi *minùs nobiles*; quod neque pater, nec avus, neque proavus ad magistratum curulem evectus esset. *Ælios Lamias* ex Romanâ loquendi consuetudine (quamvis à *Lamo*, Neptuni filio, Læstrygonum Rege derivarent genus) *ignobiles* dicere possum; quorum parentes & avi in Romanâ civitate neque Ædilitatem curulem, neque Præturam, neque Consulatum gessére.

Oppressâ rep. primâ, *Aniciorum, Faltoniorum & Proborum* mentionem reperio, *Inscr. Vl. p. 1025.* quæ referenda est ex subscriptis Coss. ad A. V. 926. nisi quæ alibi suspecta est, *Ursini* symbolam rejicimus: Ex *Ursinianis* enim schedis eam descripsit *Gruterus.* At ab anno Urbis millesimo Anicii valdè celebres in Fastis & Lapidibus. *Primi nobilium omnium Christianam fidem* amplexi sunt. *Prudent. lib. I. contra Symmach:*

Fertur enim ante alios *generosus* Anicius *orbis*
Illustrâsse caput - - - - -

Hinc Scriptores *pagani* tam *illustri nomini* haud unam *labem adspergere* conantur. *Amm. Marcell. lib. XVI.* pag. 68: *Aniciorum posteritas in avorum æmulationem tendens, satiari nunquam potuit, cum possessione multo majore.* Item *Zosim. lib. VI.* ait: *Cùm soli omnium pænè opes possiderent, felicitati publicæ invidebant.*

Huic igitur tam claræ stirpi *Justinum* nostrum inserunt tum alii, tum *Petrus Bertius Præfat. in Boëthii libros de Consolatione.* Utq; hoc persuadeant magis, proferunt illa *Cassiodori lib. VIII. ep. 1.* ad Justinum: *Non vos majorum purpuratus tantum ordo clarificat, &c. quantum longè lateq; potens gratia vestra nobilitat.* Sed aliis, ut dixi, *sordido loco* natus dicitur. *Zonaras tom. III. Annal.* armentarium fuisse scribit, & subulcum à teneris; quod si ut verum amplectimur, nihil Justini gloriæ detrahere dicit. Ex hâc *innoxia & sincera secta*, ut appellat *Florus lib. III. c. 12.* quâ

Non alia magis est libera, & vitio carens
Ritusq; melius vita, quæ priscos colat.

ut est apud *Senecam* Tragicum *in Hippolyto*, Deus Optimus Max. Patriarchas, Prophetas & Principes maximos quosq; subinde produxit. *Procopius in Arcan. Hist. p. 27.* agricolam facit, ut videatur superioris ævi Principes secutus; qui cùm obscuro genere nati essent, auctoritatis, an gratiæ parandæ? (nam Romani barbaram ὀνομαποσίαν abhorrebant jam ab antiquo) illustre nomen adsciverunt. Sic, ut suprà docuimus, *Aurelii & Valerii & Julii nomen* quàm plures usurpârunt.

Cassio-

Cassiodori locus manifestè *corruptus* est; & rectè *correctus* mihi videtur ab *Alemanno*, qui legit: *Non nos majorum purpuratus &c.* vult dicere: *Non tam eo nomine clari sumus, quòd pater, avus, proavus noster Consulatum gesserẽ, Regesq; fuerunt; quàm quod tu nobis in tantum faves.* Nam *Athalaricus*, qui hæc scribit, respicit tum ad sceptra regia, tum ad *Fastos Consulares*; *in quibus* annotati sunt aliquot *Gothorum Reges.*

Theodoricus Amalus Rex, Walameris Regis filius. Patricius & *Cos. factus* est, ut scribit *Anonymus Valesii p. 478. 479.* Adde *Jornandem in Geticis c. 57.* Collegam habuit Fl. Venantium Decium. *Marcell. in Chronico.* Fl. Eutarichus Cillica Amalus, Athalarici pater, *Consulatum* gessit cum ipso Justino A. V. 1271. Meminerunt idem *Anonymus*, *Inscriptio X. p. 1053. & subscriptiones aliquot Legum in Codice, l. 6. §. 4. C. de advoc. diverf. jud. l. 7. C. de nat. lib.* Quod si quis tamen perpendere conetur, *Justinum per adoptionem in Aniciorum domum transiisse*, illi non valdè repugnabo. Quid enim Aniciorum aliquis hunc in gentem suam recipere dedignaretur, jam Patricium, Senatorem & Comitem prætorianorum?

Fuisse Deo Opt. Max. salutem ejus curæ, & hoc argumento colligi potest: Privatum adhuc *Joh. Gippus*, dux Anastasii, missus cum exercitu adversus *Isauros*, incluserat carceri, mox capite plectendum. Nocte Johannes per quietem videt nonneminem, qui proceritate & reliquo corporis habitu præstantius quid homine præ se ferret; juberetq; dimitti, quem

pridie

pridie tradidiſſet cuſtodiæ. Ille ſomno excitus non magni ducit, quæ in ſomno viſa forent; noctęq; inſequẽte iisdem in quiete viſis & auditis, ac nihilominus neglectis, tertiò ab eâdem illâ ſpecie atrocioribus minis exagitatur, ut dicto pareat. Sic mortem evadere Juſtino contigit. Refert *Procop. in Arcan. Hiſt. p. 28.* quamvis ibi adjiciat, dixiſſe illum, qui ſpecie hominis apparuerit: *Nam hoc homine, hujusq; propinquis opus cumprimis erit; quia ira mihi mox concitabitur.* Quæ ſuſpecta mihi ſunt. Vult Juſtinum flagellum dicere irati Dei, quem alii ſummis laudibus extollunt.

Aliter ſanè de *Juſtino* & *Juſtiniano* reſponſum alio tempore: Nam cùm Anaſtaſius utrumque inſidiarum ſuſpectum tollere cogitaret, deterritus eſt & ipſe ſomno; cùm ei vir terribilis adſtitiſſe viſus eſſet, ac dicere: *Iuſtino ac Iuſtiniano ne quid mali feceris, nam uterq; Deo ſerviet.* Ita referunt *Zonaras tom. III. Annal. p. 47.* & *Cedrenus. Anonymus Valeſii p. 483.* memoriæ prodit, Anaſtaſium Imperatorem, cùm Deum de revelatione ſucceſſoris ſui rogâſſet, tuliſſe reſponſum: *Is, qui die craſtini primus adeſſe nunciatus fuerit, tibi ſuccedat!* factum eſſe, ut Anaſtaſio nondum cubiculum egreſſo, primus adeſſe nunciaretur *Juſtinus.* Adjicit ibidem, Juſtinum poſt hæc obſequii cauſa *feſtinantem*, per imprudentiã *chlamydem Imperatoris pede calcâſſe.* Tum Anaſtaſium hoc tantum dixiſſe: *Quid feſtinas?*

Imperator factus eſt Fl. Magno Coſ. & quidem legi-

legitimo modo à Senatu, ut ſcribit *Marcell. in Chron.* Ipſe ad *Hormisdam Papam* ſcribit: *Per has ſacras declaramus epiſtolas, quòd primùm quidem inſeparabilis Trinitatis favore, deinde ampliſſimorum procerum ſacri noſtri palatii & ſanctiſſimi Senatus, nec non electione firmiſſimi exercitus, ad imperium nos, licet nolentes & recuſantes, electos fuiſſe atque firmatos.* Extat apud *Baron. in A. C. 518. n. 67.* Sed *Evagrius lib. IV. c. 2. ex Zachariâ Eutychiano* refert, eum *per vim ſeſe* Imperatorem *feciſſe*, occiſis Theocritiano & Amantio Præfectis cubiculi. Addit *Procopius*, à Juſtiniano interfectum Amantium, cum nonnullis aliis; ob leve dicterium in Johannem, urbis Antiſtitem, jactitatum.

Vide, quantâ *varietate affectuum* ſcripta ſit *horum temporum* hiſtoria! *Zonaras* interfectos quidem ait Amantium & Theocritianum; ſed in conſilio interficiendi Juſtini deprehenſos. *Marcellinus Comes* Juſtiniani Cancellarius, *in Chronico:* Amantium, Andream, Michaëlem & Ardaburium *Manichæorum fautores*, & Juſtini Auguſti proditores, deprehenſos eſſe. *Victor Tununenſis:* Amantium ſeditionem in populo ſuſcitaturum fuiſſe, ut Imperatorem alium faceret. *Jornand. lib. I. de Succeſſione:* Amantium regno Juſtini inhiâſſe, & Theocritum ad regnum clam præparâſſe.

Statim atque imperium Juſtinus adeptus eſt, *Concilium Chalcedonenſe*, quod Marciani temporibus contra *Dioſcorum* & *Eutychem* hæreticos habitum fuit, acerrimè propugnavit; exules & orthodoxos reſtituit. *Zonaras d. l. Acta Sabæ, apud Surium tom. VI.*

d. 5.

d. 5. Decembr. An ob id flagellum irati Dei? An mereri potest convitia hæc, quæ *Procopius* jacit, velut è plaustro: *Nullo bono fuisse Justinum, insignis hominem stoliditatis, summâ cum infantiâ, summaq; cum rusticitate conjunctæ?* Si quid video, *à diversitate religionis hæc proficiscuntur*; & qui Amantii cædem, nequissimi Eutychianorum patroni, tàm molestè fert; quid de illius fide suspicabimur?

Aliis *Manichæus* dicitur, ut *Marcellino & Actis Synodi Constantinopolitanæ apud Baron. in A. C. 518. n. 18.* Acclamat in iis populus: *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Trinitas vincit! Et nunc non timeas Amantium nec Manichæum: Iustinus regnat: Quid times Amantium?* A Tyriis vocatus est ἀντάρτης τῆς τριάδος, hoc est, *rebellis Trinitatis*; & à Byzantiis *Zummas*, ab insigni Manichæo ejusdem nominis; quod ipse fatetur *Alemannus*.

Conqueritur ibidem *Procopius*, sub Justino Justinianum impetum fecisse in opum alienarum rapinas, in cædes; sicut pro nihilo duceret, innumeram perdere omnis criminis insontem multitudinem. Ego apud alios reperio, solùm pulsos, & facultatibus suis exutos *hæreticos*; quosdam & capite punitos. Vide *l. 12. C. de Hæreticis & Manichæis.* Magnam inprimis *Manichæorum cædem* editam, inquit *Cedrenus.* Non potest aliorum cædem objicere *Procopius*, quàm istorum; de quâ injustè conqueritur.

Non in eâ sumus opinione, hæreticos & quoscunque in religione errantes statim ad ferrum & ad ignem damnandos esse: Non sum Cyclops, aut Pha-

laris;

laris; cui ludo ac joco sanguis humanus est: Sed hîc punienda fuit crudelitas & immanitas, quam iidem hæretici, sub Anastasio in orthodoxos exercuerant. Legenda sunt *Acta Synodi Constantinopolitanæ contra Anthymum*, in quibus reperimus, multos occisos, plures correptos, & in captivitatem tractos, vestibus & pecuniis exutos. Hos igitur ut ulciscereturr, ipsa justitia cælestis Justinum jussit: *Quomodo Reges servient Domino in timore, nisi ea, quæ contra jussum Domini fiunt, religiosâ severitate prohibendo atque plectendo*; ut inquit *B. Augustinus in epist. ad Bonifac.*

Eodem jure *Procopius* conqueritur de insidiis *Vitaliano* structis. Non satis æstimat, quâ cupiditate invadendi imperii flagrârit, quamq; illius obtinendi hæreticos ipsos omnibus modis adjuverit. Legenda *Epist. LXII.* Legatorum Apostolicorum scripta *ad Hormisdam* Pontificem apud *Baron. in A. C. 519. n. 90.* Evagrius dignum censet Vitalianum hâc morte: *Has pœnas*, inquit, *pro sceleribus, si tam inconsideratè contra imperium Romanum consciverat, persolvit.* At modum laudare non potest: *Ut eum deciperet*, inquit, *velavit odium fraudulentis blanditiis, simulato vultu. Quin unum ex ducum numero, qui Præsentes vocantur, eum designat; & quò magis in laqueos incideret Vitalianus, ad Consulatus quoque fastigium provexit.*

Est aliàs hic character tyrannici animi: Hinc enim Romani Scriptores perstringunt Tiberium, qui *Libonis Drusi* exitio imminens, interim eum *ornavit præturâ, convictibus adhibuit, non vultu alienatus, non*

verbis

verbis commotior. Vide *Tac. lib. II. Ann. c. 38.* De Nerone vide eundem *lib. XIV. Annal. c. 56.* De Bassiano *Spartian. in Getâ p. 92. & in Caracalla p. 86.* De Domitiano *Suet. cap. 12.* De Vitellio *Tac. lib. II. Hist. c. 59.*

Sed meritò dubitat *Baronius*, annon hæc ipsa *Evagrius* hauserit è *Zachariâ Eutychiano.* Sed esto; „ fecisse talia Justinum; patrocinatur hîc quoque ne- „ cessitas, quæ sæpè cogit ab ordinariâ juris viâ defle- „ ctere ad versutiæ semitam; cum vulpe vulpinari, & „ fraudis alienæ clavum alio veluti clavo pellere. Se- „ curitati suæ, quàm variis modis sibi consuluerint vi- „ ri magni, approbantibus magnis politicis, alibi do- „ cui sæpiùs. Titus, Vespasiani filius, atrox commi- sit inter sacra mensæ, & coram hospitalitiis Diis; sed hoc excusat *Berneggerus ad Suet. Tit. c. 6. §. 9.* his verbis: *Stultè fecisset, si in tali discrimine voluisset ordinario juris uti processu.* Eodem modo hîc dico: Stultè fecisset Justinus, si apertè voluisset aggredi Vitalianum; à quo metus erat, ne, insidiis deprehensis, magnum tumultum concitaret. *Fatetur* ipse *Evagrius*, Vitalianum *aliâ ratione non potuisse de medio tolli.*

Ex his, ut puto, satis manifestum est, quàm lubricum sit, insistere *Procopio*; & quàm *ille* Scriptor odii & *diversæ religionis* suspectus haberi possit. Sed auctoritatem suam maximè convellit *pag. 81.* ubi inter Justiniani *graviora facinora* refert, quod *Arrianis suis ritibus interdixerit.* Cogita, qui bonus es, & fatebere; vix aliam *Procopium* habuisse causam depectendi & destringendi *Justinum* & *Justinianum*; quàm

quàm quòd hæreticis exilia indicendo, solitudinem alicubi feciſſent ; & fortaſſe ſimul involviſſent nonnullos, quibus ipſe benè cupiebat.

Analphabetum fuiſſe hunc Principem, largior *Procopio* ; & qui Procopium exſcripſit, *Suidæ* : Nam *codices* Scriptoris hujus *Vaticani* omnes non Juſtinianum, ſed Juſtinum analphabetum faciunt ; ut deſinant nugari viri maximi, qui è *Suidâ* Juſtiniano tam craſſæ ignorantiæ crimen impingunt. Non dicam de aliis. Illud *Baronii in A. C. 563. n. 7.* quantum ruborem incutere debuiſſet ipſi auctori ſuo : *Juſtinianum, cùm expers penitus literarum eſſet, ita ut nec ad legendum ipſa elementa ſuppeterent ; nihilominus voluiſſe omnium videri doctiſſimum Epiſcoporum.* Quam ſententiam ſuam repetit in *A. C. 565. n. 10.*

Scripſit *Anaſtaſius in Johanne II.* miſiſſe Juſtinianum fidem ſuam *chirographo ſcriptam proprio* ad ſedem Apoſtolicam. *Procopius lib. III. Belli Gothici* auctor eſt, *deſedisſe* ad multam noctem *in muſæo cum Senioribus quibuſq; attentiſſimo ſtudio*, arcana Chriſtianorum dogmatum inveſtigantem. Ad diſputandum provocabat hæreticos omnes, & eos valdè premebat, nunc probabilibus rationibus, nunc demonſtrationibus, nunc teſtimoniis Sacrarum literarum uſus ; ut eſt apud *Euſtath. in vita S. Eutychii.* Novellas complures non per alios, ſed *ipſe conſcripſit*, ut colligitur ex *Arc. Hiſt. p. 63.* Quantum in Philoſophicis profecerit, docet *Agapetus in paræneſi* ad Juſtinianum : *Noſtris temporibus oſtenſum eſt, proſperæ vitæ tempus, quod prædixit quidam ex veteribus futurum,*

cùm vel Philosophi regnarent, vel Reges philosopharentur: Nam philosophando digni habiti regno estis, & regnando à philosophia non descivistis. Vulgavit hanc ipsam paræneſin *Baron. in A. C. 527.* Nec sparsum de Justiniano mendacium convincere potuit, quod miramur. Denique docti & sapientissimi Principis titulum Justiniano *Theodahadus* tribuit apud *Cassiodorum*, tum doctissimum appellatum in *MS.* quodam *Vaticano* observavit *Alemannus*, cujus verba ibidem recitat: *Quinta Sancta Synodus Constantinopolitana temporibus Justiniani doctissimi Imperatoris.*

Sed ad *Justinum* nostrum: Cui licet magnum ornamentum attulissent literæ, si discere voluisset aut potuisset; tamen dum notitiâ destituitur, non ob id detestabilis & unco dignus. Quòd ait Procopius, *nunquam Romanis evenisse, ut haberent Principem tam imperitum*, qui subscribere non posset: Habuerunt tamen *infantes* & *puerulos Principes*, quibus *ad subscribendum magistri literarii manus tenuerunt*; ut loquitur *Vopiscus in vita Imp. Taciti.* Et hæc pro Justino dicenda videbantur.

Mortuus est recrudescente vulnere, quod in pugna quondam acceperat; cùm vixisset annos LXXVII. imperâsset annos IX. mensem 1. dies 3. *Aleman. in Procop. p. 44.* Incidit enim obitus illius in A. V. 1278, quo Consulatum gessit Fl. Mavortius.

JUSTINIANUS.

SIc tandem ad Imperatorem deventum est, cujus nomen multos laudatores invenit; nec pauciores tamen,

tamen, à quibus multum infra mediocres Principes dejiceretur. Qualem *Auguſti fortunam* fuiſſe poſt exceſſum ejus notavit *Tac. lib. I. Ann. c. 1.* Cùm ait: *Apud prudentes vita ejus variè extollebatur, arguebaturve.* Nimirum Deus Opt. Max. partes agendas imponit Principibus in vaſto admodum theatro: *Spectat fabulam, quam agunt, totus terrarum orbis: Tot judices ſunt, quot homines; & tam modeſtus nemo eſt, qui de illis ſententiam non ferat.* Nos nihil affectibus dabimus, quorum etiam cauſas procul habemus; ſed quod hiſtoriæ genuinæ me docuerunt, propinabo rurſus, nullo livore, nulla ambitione corruptum aut fermentatum. Utinam idem factitâſſent in hiſtoriis *poſteriores Græculi*, nihil ultra poſteritas ambigeret, jurene an injuriâ hoc vel illud diceretur? Sequar autem ordinem, quem *Giphanius* ſibi delegit in *commentariolo* de hoc ipſo Principe.

Natum eſſe Juſtinianum Fauſto Coſ. A. V. 1234. *imperante Zenone*, ſcribunt *Octavius de Strada* & *Giphanius*; è quibus hîc pro aſſertione ſua *Marcellinum in Chronico* citat. Sed neque in *editione Onuphriana*, neque in altera *Scaligeri*, neque in poſtrema, auctiſſimaque *Sirmondi* tale quid reperio. An *Onuphrium* ſecuti, qui in Faſtis Juſtinianum imperâſſe ſcribit annos XXXIX. vixiſſe annos LXXXIII. ſic colligerunt, detractis annis, quibus imperavit, remanere XLIV. At cùm imperium adeptus ſit Fl. Mavortio Coſ. A. V. 1278. natum videri A. V. 1234. quo ſecundùm *Marcellinum in Chronico* Conſulatum geſſit Fauſtus. Quamobrem hoc ſolum dicit *Marcellinus* XLIV.

annis ante imperium Juſtiniani Conſulem fuiſſe Fauſtum; non autem illud, quod *Strada* & *Giphanius* concludunt, Juſtinianum Fauſto Coſ. fuiſſe natum.

Onuphrium quod attinet, *confidentior* eſt in affirmando, *quàm felicior* in probando: *Zonoras* ait, imperium adeptum, cùm natus eſſet annos XLV. Sed ſibi ipſi non conſtare, arguunt præcedentia Juſtini ad Senatum: *Vobis optandum eſt* (ſcilicet qui Juſtinianum mihi collegam tam avidè deſideratis) *ne purpuram junior aliquis induat.* Quomodo junior, ſi XLV. ætatis annum ingreſſus eſt? ut breviter dicam: Annus & Conſulatus, quo Juſtinianus lucem primitus adſpexit, me latet; ſed diem natalitium 5. Id. Maj. novimus, quo ludos eſſe celebratos ſcribit *Theophanes.*

Patriam Juſtiniani *Giphanius* è Procopio *Tauriſium*, ex Agathia *Boderinam*, ex Nicephoro *Achridum* appellat. *Boderina* vox nihili eſt. Ex melioribus codd. legendum, Βεδερίνη, *Bederina.* Diſtinctiùs præterea agendum fuit: Non enim unius ejusdem loci nomina ſunt, *Tauriſium*, *Bederina*, *Achridus* ſive *Juſtiniana prima.* Bederinam præſidium dicit Procopius, ejusq; vicinum oppidum Tauriſium: In hoc oppido natum eſſe Juſtinianum, non Bederinæ; idq; poſtea nomen tuliſſe *Quadriturritam.* Juxta *Quadriturritam*, ſive *Tauriſium*, locum natalem, Juſtinianum deniq; *Juſtinianam primam* urbem nobiliſſimam condidiſſe. *Giphan. & Baron. in A. C. 535. n. 55.* mutilum locum exhibent ex editionibus mutilis. Vaticanus codex ſic Latinè loquitur: *Apud Dardanos Europæos, qui poſt Epidamniorum terminos habitant,*

ad

ad præsidium, quod Bederiana vocatur, oppidum est Taurisium *nomine. Hinc Justinianus princeps, orbis reparator ortus est; eum locum muro circumdans quadrangulâ figurâ, singulis angulis turrim imposuit; effecitq;, ut esset & vocaretur* Quadriturrita. *Juxta eundem locum urbem nobilissimam condidit, quam* Justinianam primam *appellavit; atque nutricationis officium altrici patriæ rependit.* Verus igitur natalis locus *Taurisium*; at *Bederina* & *Justiniana prima* civitates *non procul Taurisio* sita. Tamen *Bederinam* eandem cum *Justiniana* facit *Agathias:* Nos *Procopium*, ut accuratiorem hîc sequimur. Totverò Imperatores *Illyricum* dedit, quot non ipsa *Roma*, ut ex Impp. catalogo facilè constabit.

Parentes Justiniani non potuit scire *Giphanius*; sed nobis hodiè noti sunt è *Procopio*, *Theophane* & *Theophilo*. Refert *Theophanes*, Prasinos populumq; Constantinopolitanum Justiniano publicè aliquando inclamâsse: *Utinam in lucem Sabbatius non venisset, certè filium te non habuisset sanguinarium.* Scriptoris ejus narrationem è *Vaticana bibliotheca* primus publicavit *Nic. Alemannus ad Procop. p. 63.* Hic igitur Sabbatius Justiniani pater; quamvis *Procopius Arc. Hist. p. 57.* anilem fabulam non erubescat inserere, *matrem Justiniani* nonnullis *affinibus retulisse*; hunc non Sabbatii conjugis, aut hominum cujuspiam esse sobolem; sed eo gravida antequam esset, quandam *genii speciem* ad se ventitâsse; quæ non ad visum, sed contactum se præberet, accubaretq; sibi, & quasi maritus se conjugem iniret; deniq; veluti per insomnium evanesceret.

Matrem Biglenizam *Theophilus in vita Justiniani* prodidit. Eandem, quòd filium à *Theodoræ* nuptiis revocare non potuisset, mœrore animi contabuisse, scribit *Idem*. Fallor, an hujusdem nomen tulit soror Justiniani, quam *Vigilantiam* appellant *Procop. lib. I. Vand. & Victor Tununens. in Chron.* Nam bar-
„ bara formabant ad Latinæ linguæ suavitatem. Sic
„ cùm ipse Justinianus à popularibus suis Illyriis U-
„ PRAUDA nuncuparetur (ut est apud eundem
„ *Theophilum*) Romanis JUSTINIANUS appellatus est. Fuit autem hæc Bigleniza soror Justini Imperatoris, adeoq; Justinus Justiniani avunculus; quem ipse Justinianus *in Constitutionibus* sæpè *patrem* appellat, quòd ab eodem adoptatus esset.

Reliquam familiam Justini quod attinet, ei, nescio quo applausu, *Badoarios* Venetos inserit Giphanius. Quicquid sit, Badürium, Baduarium & Boraidem ex hac gente observare licet. Badurius *Vigilantiæ* filius, & *Justini junioris* frater, avunculum habet *Justinianum*, patrem dulcissimum; Comes factus Imperatorii stabuli. Meminit ejus *Theophanes* ad annum Justini octavum. *Diaconi* locum notatu dignum, jam observavit Giphanius. Baduarius gener fuit Justini junioris, ducta hujus filia *Arabia*; quod nomen è Παρθίοις Constantinopolitanis primus eruit *Alemannus*. Boraides Justiniani Imperatoris nepos ex fratre. *Procop. lib. III. Goth.* Nec aliter apud eundem legit *Photius Cod. LXIII.*

Ipse Justinianus filium habuit *Theodorum Tziron*,

Tziron, cujus *Theophanes* apud eundem *Phot. Cod. LXIV.* memoriam conſervavit. Sed is è Theodora non fuit, de qua mox: Nam quamvis Theodora *S. Sabam* de precibus ad Deum fundendis rogâſſet, *pro impetranda ſobole maſculâ*; tamen fruſtra fuit, ut docet *Baron. in A. C. 530. n. 24. 25.* Unam ex hac filiam habuit, & ex ea natus *Anaſtaſius*, Johanninæ maritus, Beliſarii & Antoninæ gener; quod ex *Procopii Arcana & Vandalica* didicimus. Nomen incompertum eſt. Ex his patet error *Conſtantini Manaſſis*, qui negat, Juſtiniano *filium* & *filiam* fuiſſe. Mentitur etiam *Pſeudogordianus in Epiſtolis*, qui Theodoræ plures liberos tribuit. Invenimus & privignum Juſtiniani *Johannem*: Nam *Theodora*, antequam Juſtiniano nuberet, *Arabem* quendam in matrimonio habuit; ex quo natus eſt iſte. *Procop. in Arc. p. 76.*

Propagata quoq; Juſtiniani domus per *ſororem* Vigilantiam & *fratrem* Anonymum. E Vigilantia & dulciſſimo ejus marito nati Juſtinus junior Imperator, Badurius, Comes imperatorii ſtabuli, de quo dictum eſt; & Marcellus, quem *Corippus lib. II.* nominat. Denique Projecta filia, conjux Areobindi, Præfecti prætorio Orientis & Africæ, & poſtea Johannis Pompeji *filius*. Anaſtaſii Imp. pronepotis. *Procop. lib. II. Vand. lib. III. Goth. Marcell. in Chron.* E fratre anonymo ſunt Boraides, Juſtus & Germanus. *Procop. lib. II. Perſ. Marcell. & Jornand. in Get.* Germani conjux prima Paſſara, quæ illi Juſtinum, Juſtinianum & Juſtinam

peperit. *Procop. lib. II. Goth. & in Arc. Hiſt. p. 23.* Secunda Mathaſuenta, Eutharici & Amalaſuntæ Reginæ filia. *Idem lib. III. Goth.* Mater Germani Poſthumi *Jornandes in Get.* Hæc Juſtiniani familia, quam conferes cum *Giphanio*; & videbis, quantum poſt illum obſervatum ſit.

Poſt hæc agit de Theodora, Juſtiniani conjuge; in cujus gratiam multas leges pro commodo ſequioris ſexus Imperator tuliſſe dicitur. In Cypro natam vult idem *Giphanius*, ſecutus *Nicephorum*, *Zonoram*, & alios. At Byzantinam fuiſſe, ferè colliges è *Procopii Arc. Hiſt.* pag. 40: *Acatius quidam*, inquit, *erat Byzantii, beſtius ad amphitheatrales Praſinorum venationes alendis præfectus*; *quem vocant* Urſarium. *Hic, Anaſtaſio Principe, morbo periit*; *tribus fœmellis relictis:* Comitonâ, Theodorâ, & Anaſtaſiâ; *quarum natu major vix ſeptimum annum attigerat.* Hæc ille, quibus conciliandis cum *Nicephoro* & *Zonorâ*, dicendum erit: *Acatium*, *Theodoræ parentem* relictâ Cypro Conſtantinopolim veniſſe cum tribus filiabus, nec diu admotum ἀρκτοτρόφον, hoc eſt, *urſorum altorem* fuiſſe, morte interceptum.

Sed alia ſunt ulterioris examine indiga, quæ idem *Giphanius* adfert è *Nicephoro*: Ait enim, Juſtinianum in Theodoræ gratiam, *natalem civitatem* ejus *in Cypro* non minori ſplendore, quàm ſuam exornâſſe; & *Juſtinianam ſecundam* appellaſſe. Primum, Juſtinianam ſecundam alii *non* habent *in Cypro*, ſed *apud Dardanos Europæos*; & *Ulpianam* quondam fuiſſe ſcribunt. *Procop. lib. IV. de Ædific. Juſtin.* Juſtinianam

nam *novam in Cypro* agnoscit *Concilium Trullanum in Can. XXXIX.* Forsan hanc nominare debuit *Nicephorus?* At quæro iterum, si Justinianus in Theodoræ gratiam eam exornavit, cur non appellat *Theodoriadem*, aut *Theodoropolim?* quæ certè in illius honorem conditæ, instauratæ, exornatæ sunt, ejus etiam nomen ferebant. Theodoriadem propè Carthaginem novam ponit *Proc. d. l. IV.* Theodoriadem in confinibus Colchidis *Agath. lib. V.* Theodoriadem in Asia minori *Concilium quintum Constantinop.* Theodoropolim non unam *Procopius* idem; nec parùm genuina *Nicephori* narratio mihi videtur.

Mores hujus fœminæ si minùs commendo, nec id proficisci putes ab animo festivis illis Cypricæ Deæ sacris non initiato; atque adeò in sexum muliebrem duro & adverso: Sic me docuerunt veteres & recentiores plerique omnes. Ajunt enim, cùm primum ad ætatis florem perveniisset & maturitatem, *scenæ destinatam in matre*, statimq; *inter prostibulas* habitam. Nolo cetera. Cùm *Justinianus* amore fascinatus, *eam* tandem *duxisset*, nullum tam inauditum, tam exsecrandum piaculum fingi animo posse, quin graviora molita sit; & ipsa re perpetrârit, in Senatum, in Magistratum, in plebem, in Deum & Dei filium. Imperatorem ipsum velut sub imperio conjugis fuisse. Vide præter *Procop. & ejus interpretem Aleman. Baron. in A.C. 535. n. 61. & Giphanium* ipsum.

Cùm Senatus olim in honorem *Liviæ*, Tiberii matris, nobilissimæ fœminæ decreturus esset, ut Mater Patriæ diceretur, ut nomini Cæsaris adscriberetur,

beretur, Juliæ filius! Tiberius id prohibuit, *moderandos fœminarum honores* dictitans; & *muliebre fastigium* accipiens *in diminutionem sui.* Ut scribit *Tac. lib. I. Ann. c. 14.* Justinianus noster scenicam mulierem omnis potestatis participem facit: Juratur *per Justiniani & Theodoræ fidem:* Communis utrique titulus scribitur in monumentis publicis: Imò quod *Zonoras* ait, plus Imperatore ipso polletuxor. *Heu miserum virum, in cujus domo gallina canit!* ajebant olim Romani, si *Donati ad Terentium* credimus.

Sed quid? Idem infortunium, eadem calamitas omnium ferè magnorum virorum extitit, ut *uxores* haberent verè *carcinomata*, *& maculas laudum* suarum. *Multis illustribus dedecori fuit uxor*, inquit *Plinius* in paneg. c. 83: *Foris claros domestica destruxit infamia; & ne maximi cives haberentur, hoc efficiebat, quòd mariti minores erant.* Quæ causa? quia consilium hîc omne fortuna in potestate habet: *Equus, bos, asinus, canis & vilissima mancipia probantur, & sic emuntur: Sola uxor non ostenditur, ne prius displiceat, quàm ducatur*; ut ait, nescio quis, apud *Bernegg. ad d. l. paneg.* Inter omnia humana decora difficillima virtutum censura est, quarum sedes *in animo*, coq; ab oculis remota; & argumenta, quæ in mulieribus foras prodeunt, non semper sincera sunt; ut verba *Brunn. lib. VII. Ann.* leviter immutem. *Similes* sunt *Candidatis in campo Martio*, in quos optimè conveniunt illi Plautini in *Capt. act. 2. sc. 1:*

Nam

Nam ferè maxima pars morem hunc, homines habent: Quod si volunt,
Dum id impetrant, boni sunt: Sed id ubi jam penes
sese habent,
Ex bonis pessimi & fraudulentissimi
Sunt. - - - - -

Nondum maritatæ virtutis vultum induunt; adeptæ spolium, quod concupivere, in omnem insolentiam statim effunduntur.

Sed Justinianus norat *scenicam* esse, & parere debuerat illis, qui matrimonium infame dissuadebant. Ut censuræ severitatem mitiges, observes maximorum Principum exempla; quibus adversus omnia infractus animus, sed in muliebrem formam imbecillis fuit. Theodoræ *forma cœlitùs lapsa* videri potuit, ut hîc *Capitolini* verbis utar, in Maximin. *Omnibus una omnes surripuit Veneres!* ut versu *Catulli*.

Qualis ubi Oceani perfusas lucifer undâ
Extulit os sacrum cœlo, tenebrasq; resolvit;
Talis erat Theodora. - - - -

Ut *Virgilii* versus huc accommodem. Nam ita *Procopius* ipse *lib. I. de Ædific. Justin.* de statua Theodoræ à Byzantinis posita: *Præstantis quidem figuræ imago est, sed à pulchritudine Augustæ longè abest; cùm ejus formæ præstantiam humanum non potuit artificium vel sermone declarare, vel exprimere simulacro.* Ejusdem imaginem ex musivo opere *Alemannus* in ære Cyprio exhibet *ad Procop. p. 42.* unde nihil mentitum hîc esse *Procopium*, facilè animadvertimus.

Igitur cœlestis illa forma, pro imaginibus majo-

rum

rum pro virtutis ſuffragio, denique omni alia re efficacior fuit; & Juſtinianum ipſum in poteſtatem redegit. Sic olim *Cleopatra Julium Cæſ.* heroëm incomparabilem; ſic *Auguſtum Livia*; ſic *Germanicum Agrippina*; ſic aliæ alios ad voluntatem ſuam habuere. *Gallos veteres* fortiſſimos viros, & qui arma victricia per Europam Aſiamq; circumtulêre, *cum Annibale fœdus* iniiſſe legimus apud Plutarchum in *lib. de Virtutibus Mulierum*; cujus hoc caput ad memoriam noſtram pervenit: *Si quis Carthaginenſis homini Gallo fraude dolove malo injuriam feciſſet, ejusce injuriæ auctorem apud Carthaginenſium duces præfectosq; reum peragendum eſſe. Quòd ſiquis Gallo* litem *intendiſſet, cauſæ cognitionem* ad Gallorum uxores *pertinere; easq; ex æquo & bono arbitras & judices fore.*

Mox *Giphanius* è *Cedreno* deſcribit *Juſtiniani formam* & *ſtaturam* corporis; eam *Procopius* ita depingit: *Corpore neque procero fuit, neque puſillo nimis, ſed quo ſtaturam corporis non excederet; neque omninò gracili, ſed ſucci moderatè pleno; vultu tereti, nec invenuſto, quippe* qui poſt biduum ruberet jejunus: *Ejus ſpecies, ut verbo ſtatuam, Domitianum Veſpaſiani filium plurimum referebat.* Hæc *Procopius in Arc. Hiſt. p. 37.* At ſi numos *Domitiani*, quorum multos habemus, cum imagine *Juſtiniani* (quam ex opere Muſico *Alemannus* exhibet) conferimus, ea ſimilitudo vix apparet.

„ Sed non ob id Procopii deſcriptionem reje-
„ cerim. Eſt, ut aliarum rerum, ſic perpetua forma-
„ rum mutatio; & qui nunc ſimilis videbatur huic,

alio

álio tempore dissimilis effectus est. Unius principis " monetas qui conspicit, pro diversitate loci & tem- " poris Proteo mutabiliorem effictam & excusam ejusdem formam deprehendet. *Quoad ruborem* non dissimilis esse potuit Domitiano ; nam de hoc *Suet. in ejus vita*, cap. 18 : *Commendari se verecundiâ oris adeò sentiebat, ut apud Senatum sic quondam jactaverit: Usq; adhuc certè animum meum probâstis & vultum.* Item: *Vultu erat modesto, ruborisq; pleno.* De eodem *Tac. in Agr.* cap. 45 : *Sævus ille vultus & rubor, à quo se contra pudorem muniebat.* Item : *Plin. in paneg.* cap. 48: *In ore impudentia, multo rubore suffusa.* Hîc nota: Cùm rubor sit verecundiæ color, *Domitianus* cùm erubuit, *omnem verecundiam detrivisse* videbatur.

Similem etiam reddidit, ni fallor, *calvities.* De Domitiano *Suet.* dicto loco : *Posteà calvitie quoque deformis.* De Justiniano Chron. Alexand: *Fuit Justinianus rotundâ facie, pectorosus, candidus, raro capillo, recalvaster, rotundis oculis, formosus, florido aspectu, subridens, subcanus, mento rasus, ritu Romanorum; naso justo, subalbus.* Volui hac occasione locum totum describere. *Interpres Procopii* eruditissimus de calvitie non credit his Fastis ; hinc *tumultuariè* ista hinc indè *descripta* pronunciat *p. 28.* & *Cedrenum*, qui tribuit κεφαλὴν ἐψιλωμένην, emendat, ac legit, ἐψαλλισμένην. *Nemo enim est*, inquit, *qui Justiniani calvitiem in antiquis numis viderit.*

Verùm hoc; & præter alios fidem facit *aureus Caroli Croyi Ducis Arschottani*, in quo nihil capillorum deficit, nulla in Justiniani calvâ nuditas apparet:

Sed

Sed nollem ex hac ratione, sanè quàm levi, scalpellum criticum adhibuisset. *Statuariis solenne* novimus, *non exprimere vitia corporis*; & notum illud *Dionis Chrysostomi* Orat. XXXVII: *Agesilaus nunquam corporis sui imaginem vel fictam vel expressam fieri voluit; non quia claudus erat, & parvæ staturæ: Quid enim prohibuit, quò minùs statua grandis esset? Quid, quò minùs integris pedibus; quemadmodum Euphranoris Vulcanus.*

Idem faciebant *monetarii*: Hinc enim *Domitianus* in numis omnibus, quos vidi, *benè capillatus*; & grande *piaculum* fuisset, *si* monetales exhibuissent *calvastrum*; cùm vel ad calvitii mentionem levissimam excandesceret. Nec immeritò *calvities* apud Romanos *urbanorum dicteriis* nimis erat *obnoxia*; nam & *mimi* apud eosdem introducebantur *calvi*, deridiculi gratia: Et in palliatis *leones* & *parasiti*, etiam *calvi* vel *derasi*. Sæpè in comœdiis legas *calvos pro ignominiosis*; qui nec *pilum bonæ mentis* haberent. *Salmas. in Epist. de Cæsar. Vir. p. 237.*

Unde nihil mirum, si *capillatos Principes* videmus *in numis*; qui aliàs calvitio deformes & ridiculi fierent: C. *J. Cæsarem Dictatorem* observant antiquarii nostri plerumq; *in numis velatum, prominente* supra frontem *laureâ*; non tam, ut significarent Pontificem Max. & triumphalem, quàm *ut calvitiem* ejus *absconderent*. Vide *Gorlæum in numis gentis Juliæ.*

Ex eadem causa factum, ut qui natura pilis defecti essent, & calvi adscito capillitio, quod defricebat, explerent; & calvam vestirent nudam. *Casaub. ad Suet. Oth. c. 12.* observat non tam viris, quàm *fœminis usitatum*

tatum fuisse, *adsciscere* id *genus capillitium* ex illo *Tertulliani* de cultu fœminarum: *Affigitis præterea, nescio quas, enormitates sutilium & textilium capillamentorum; nunc in galeri modum, quasi vaginam capitis & operculum verticis; nunc in cervicem retrò suggestum.* Meminit ejusdem consuetudinis *Avienus:*

Nam mox dejecto nituit frons nuda galero.

An uterque Domitianus & Justinianus, cùm id genus adscititio capillamento in numis expressus est? dubito.

Hinc se confert *Giphanius* ad describendas animi dotes; & primùm, *qualis domi suæ* fuerit; dein, *qualem se publicè gesserit*, breviter ac velut summatim docet. Justinianum non fuisse ἀγενέμματον, *contra vulgus asserit*, & rectè. Vide, quæ supra diximus *in Justino.* Tum *prudentiam* & *fortitudinem* paucis commendat è *Procopii Vandal.* de utraque pluribus agendum erit in commemoratione rerum gerendarum.

Posthæc *comitatem* & *facilitatem in audiendis* hominum desideriis deprædicat è *Zonora.* Nimium autem humanitatis fuisse vult *Procop. lib. II.* Persic: *Chosroæ legatum* Isdigunen *ea humanitate & honore Justinianus, quo nullum antehac legatum, excepit; cùm enim ille secum epularetur*, Braducionem, *ejus assectatorem ac interpretem, in mensa apud se decumbere voluit: Quod nunquam ex omni anteacti temporis memoria usurpatum fuit. Nam interpretem cum vel infimi ordinis, Magistratu, nedum cum Imperatore, ad mensam considere, nemo est, qui viderit. Quin &* Isdigunen *ipsum longè honorificentiùs, quam pro legati con-*

conditione excepit, ac remisit; licet nullam rem ejus legatio contineret. Sic *Alemanni* ore loquitur *Procopius*; nam quædam secus accepit & reddidit *Raphaël Volaterranus.*

Cæterum non magni momenti hæc accusatio videtur. Revocat ad superiorum Principum fastum, qui imperium, quod Augustum æternum & adamantinum fecisse sibi visus est, turpiter amiserunt; & ad illorum consuetudinem Justiniani mores exigit. Imò plerumque maximorum heroum character est συναν-θρωπεῖν, ut loquitur *Plutarch. in Præcept. de Rep. gerend.* vel ἀνθρωπίνεσθαι, ut *Arist. lib. X. Nicomach.* hoc est, fastigium suum in planum deducere. Quid de *Theodosii Magni* Φιλανθρωπίᾳ *Claudian. Panteg. in Consul VI. Honorii?*

Alternos cum plebe jocos dilectaq; passus
Jurgia, patriciasq; domos privataq; passim
Visere deposito dignatus limina fastu.

Procopius aliquis à *Theodosio* alienus judicâsset, non meminisse illum, se Imperatorem esse. Contra morem superiorum Principum egit *Julianus*, qui Cal. Januariis creatis novis Coss. Mamertino & Nevitta, officio Consulari cum aliis honoratis *adfuit pedes*; quod alii reprehenderunt & vile & indignum Imperatorio culmine, ut scribit *Ammian. lib. XXII. p. 209.* nos iis accedimus, qui laudârunt. Nam & in historia *Marc. Antonini*, quam ille æmulabatur, ut perfectissimum civilis virtutis exemplar, reperio ipsum sic honorâsse filium suum Consulem factum, ut in officio cum aliis *pedes curreret.* Vide *Capitol. in Marco.*

Quid

Quid de *Alexandro, Mammææ* filio dicam? *qui cum amicis tam familiariter vixit, ut communis ei esset sæpè conseſſus, iret & ad convivia eorum; aliquos autem haberet quotidianos, etiam non vocatos: Salutabatur verò quasi unus ex Senatoribus, patente velo, admissionalibus remotis; aut solis iis, qui ministri ad fores fuerant: Cùm antea salutare principem & videre non liceret.* Auctor *Lampridius* ex emendatione *Salmasii* & *Casauboni.* Addit ibidem: *Salutabatur nomine* (hoc est, *ave Alexander*) *siquis caput flexisset, aut quid blandius alicui dixisset; uti adulator vel abjiciebatur, vel ridebatur ingenti cachinno.* Molestum quidem hoc erat Mammææ matri, & uxori Memmiæ, dicentibus: *Molliorem tibi potestatem & contemtibiliorem imperii feciſti:* Sed ille respondit sapientissimè: *Sed securiorem atque diuturniorem.* Hic profectò civilitatis fructus est, ad tuendam imperii felicitatem his artibus opus:

Publicus hinc ardescit amor, cum moribus æquis
Inclinat populo regale modestia culmen,

ait in suprà citato paneg. *Claudianus*; & quod *paradoxon* videri possit, *surgit, qui descendit.* Sic enim de *Antonino Pio* Capitolinus: *Imperatorium fastigium ad summam civilitatem deduxit, unde plus crevit.* Non fecit ad aulicorum doctrinam *Augustus*, qui, ut scribit *Suet. in ejus vita*, cap. 73: *Suppellectile usus est, quâ privatus aliquis nollet; ne toro quidem cubuit, nisi humili, aut modicè instrato; nec vestem aliam, quàm domesticam induit, ab uxore & filia neptibusq; confectam.*

Fortunam quoque suam ignoravit *Carus*, de

quo *Synesius in lib.* περὶ Βασιλείας, cùm in expeditione Persica Legati hostium eum adiissent, circumdatum quidem frequenti milite, sed auro & argento nihil cultum: Ipsum autem tunicâ indutum, *in herba vescentem pulmento* quodam *piseo, & frustis salsæ suillæ carnis inveteratis.* Alii de *Probo* referunt.

Ut è recentioribus nonnihil addam, *Rudolphus I.* erudiendus etiam fuit in Procopiana schola, qui mirâ civilitate semper usus, etiam *vestitu nihil à plebejis* differebat. Jucundum est, quod de illo præter alios refert *Lipsius lib. II. Monit. & Exempl. polit. c. 15. exempl. 5.* Manè egressus solus (& aura frigidior erat) videt *in pistoris domo carbones* de fornace recentes, ignitos. Intrat fidenter, adsistit, calefacit: Cùm mulier eum adspicit, & ex vestitu æstimans: *Heus*, inquit, *mi homo, parum decet vos, ad mulierculas & in alienam domum sic venire.* Rudolphus: *Mea mater, miles sum, qui meas res in obsequio & comitatu Imperatoris contrivi; at ille parum benignè me nunc habet, nec pro spe aut meritis muneratur.* Mulier ad illud Imperatoris nomen cœpit stomachari, & multa mala in Rudolphum dicere: *Quin iste vir est*, inquit, *qui nos & nostra perdit, pauperum scopulus & exitium. Meritò vobis hæc eveniunt, qui adhæretis, & sequimini; atque ut plura eveniant, opto.* Rudolphus delectatur procaciâ mulierculæ: *Sed mulier*, inquit, *de me missum face: Vos propriè quâ re læsit?* ibi mulier exclamare: *Illene? qui omnes pistores hujus urbis, lautos satis anteà, fortunis evertit: Nec facilè resurgemus. At tu bone vir, fabulari desine; nec ultra molestiæ, aut impedi-*

mento

mento nobis esto, abi! Aliquid voluisset etiam Rudolphus, sed illa Amazon vas aquarium in prunas accensas jecit; & fumo, vapore, cinere perfusum ejecit. Carolus V. (quo post Carolum primum majorem principem Germania non habuit) celebratus ob id pulcerrimis istis versibus:

Carole, mortales dubitant, homo sisne, Deusne:
Sunt tua sceptra hominis, sunt tua facta Dei.

Et ab eodem Rudolpho oriundus, vix intellexit, quid imperatoriam majestatem deceret; viderunt in *atrâ lanea pennula, & vili pileolo.* Multi calumniati sunt, & Principem requisiverunt; sed ut censet *Lipsius*, virorum vaniores.

Memorabile est, quod de eodem referunt alii: Quum jam senex regna omnia *Philippo filio* tradidisset, ad eumq; *Flissingæ in Selandia* ventum expectantem, quo navigaret in *Hispaniam*, *Seldius* à fratre *Ferdinando* legatus venisset; cũ eo multam in noctem producto sermone, Imperator suis signum volâ dedit; ut scilicet facem aliquis Seldio à se digredienti præferret. Verum enim verò nemine ministrorum apparente (alii enim cubitum, alii aliò concesserant) Imperator *accepto cereo, Seldium, quamvis reluctantem, per scalam ipse deduxit.* Compara mihi Principem istum cum *Justiniano*, nam multò observantiorem hunc dices fastigii sui. Et quantum recessit à decoro, si non *legatum* modò, sed & *interpretem* in tantum honoravit? Interpres nonne in legati comitatu magna pars?

At *comitibus legatorum* æquè prospectum atque *legatis* voluerunt *Athenienses, Lacedæmoniique*; ut est

apud *Thucyd. lib. IV.* Nihil etiam frequentius in hiſtoriis, quàm egregia *munera* tùm legatis tùm comitibus eorum data eſſe. Juſtinianus verò *mensâ* dignatus eſt; quod ego non absque ſingulari conſilio factum reor: Scimus enim, quàm efficax res ſit humanitas, ad tentandos & explorandos & devinciendos exterorum animos. Certè *Chosroës*, Perſarum Rex, illum *interpretem* poſt reditum *egit in crucem*, ſuſpectam habens effuſam illam Juſtiniani benevolentiam; quod alibi prodidit idem *Procopius lib. VIII.*

Ab humanitate atque facilitate *Giphanius* progreditur ad *pietatem*, virtutum principem. Sed *Procopius in Arc. Hiſt. p. 83.* vitio vertit, quòd ille laudat, animo ad ſublimia tradu&to, Dei naturam curioſiùs perſcrutatum eſſe. Nobis cùm hic Scriptor omnia detorquere videatur in pejus, ſeparabimus ſeparanda. Fuit Theologicis ſtudiis imbutus à *Theophilo Abbate præceptore*, nec aliis poſtea dele&tabatur magis; ut ſuprà diximus *è Procop. lib. III. Goth.* Perpetuò, ſine cuſtodibus, *deſedit ad multam no&tem in muſæo*, cum ſenioribus quibusq; Sacerdotibus; *attentiſſimo ſtudio arcana Chriſtianorum dogmatum inveſtigans.* Hæc laudi, quàm culpæ viciniora ſunt; ſi attentiſſimo ſtudio ſcrutatus eſt, quæ in ſacris myſticisq; libris reſerantur. Hoc ipſe Salvator non ſolùm ſacræ confeſſionis homines, ſed omnes juſſit, ut *ſcrutarentur Scripturas.* Inculcant idem ſan&tiſſimi quoque Patres; ut *Chryſoſtomus*: Ὁι βυλόμενοι σωθῆναι προσεχέτωσαν τῆς γραφῆς. Hoc eſt: *Si quis vult ſalvari, ad Scripturas animum applicet.* Cujus etiam hoc eſt: Τῶν

πάντων

πάντων αἴτιον τῶν κακῶν, μὴ εἰδέναι τὰς γραφάς. Hoc est: *Malorum omnium hæc causa, quod Scripturæ ignorentur.*

Plura verò scire velle, quàm quæ revelata sunt, id neque culpâ neque periculo caret. Dico cum illo *Philetæ apud Stobæum* lib. II. Eclog: *Deum esse, crede & colito, sed non quærito.* Et cum *Aristotele*, quem *Seneca lib. VII. Nat. Quæst. c. 30.* laudat: *Nunquam nos verecundiores esse debere, quàm cùm de Deo agitur.* Tunc & locum habet, quod *Euripides* ait in Alceste:

Ὀυ θνητὸς θνητὰ καὶ φρονεῖν χρεών.

Hoc est, interprete Cantero: *Mortalia autem sapere mortales decet.* Adde quædam apud *Agath. lib. II. p. 59. Bernegg. in Germ. Tac. q. 154. Lips. lib. I. Polit. c. 2.* Sed quàm sobriè ac circumspectè Justinianus noster! Non sedet inter calidos & ambitiosos juvenes, quibus discendum potiùs est, quàm docendum; sed, inquit, ὁμῶ τοῖς τῶν ἱερέων ἐξ ἀτογένσιν. Hoc est, ut è *Sallust. Catil. c. 6.* vertam, *delectis, quibus corpus nimis infirmum, ingenium pietate ac sapientiâ validum erat, sibi bonoq; publico consultaret.*

Ab hoc pio studio profecta sunt peregregia multa. Nam initio statim imperii *edictum* promulgavit *de fide orthodoxa l. 5. Cod. de Summ. Trinit.* & hæreticos omnes, qui Ecclesiam *sub Anastasio, Gothis & Vandalis* graviter persecuti erant, justis animadversionibus ultus est: Sed & neminem ad dignitatem publicam admisit, nisi qui fidem suam approbâsset. Sed in eam hæreticorum persecutionem *Procopius* non semel invehitur, notatque ab hæreticis pœnas exactas

non tam pietatis zelo, quàm pecuniæ cupiditate; prætereà exhaustum & destructum imperium tot millibus spoliatis, fugatis, cæsis.

Cæterum ex actis illorum temporum probari non potest, Justinianum, religione prætextâ, *cupiditatibus* suis feciſſe satis. Hæreticos non tam *edictis*, quàm *colloquiis* institutis reducere voluit ad saniorem mentem. *Baron. in A.C. 532, n.30.* Qui obsecuti sunt, nihil accepêre molestiarum.

Pecunias quàm neglexerit, tot urbes loquuntur, quas extruxit; tot basilicæ, tot templa; & in primis illud *S. Sophiæ* Constantinopolitanum, quo absoluto exclamavit: VICI TE SALOMON! jussitque *Regis ejusdem simulacrum* è regione S. Sophiæ collocare, *mœsti & genas carpentis*; *quasi* ejus ædificii mole ac pulchritudine *suum templum superatum doleret*; ut scribit *Auctor Originum Constantinopolitanarum*. Quid dicam de immensa pecuniæ vi, quam pro imperii securitate largitus est barbaris, ne provincias infectarentur? Videndi *Agath. lib. V. Euphræm. in Chron.* Ipse *Procop. lib. VIII. & in Arc. Hist. p. 49.*

Scio, quid dicant, rapuisse, ut prodigeret; quod qui faciunt, liberales dici non possunt. Nos, quas reprehendunt *impensas*, maximam partem *necessarias* fuisse, dicemus posteà. Interim ne longiùs abripiamur ab instituto, pro Justiniano consulendam putamus *Novellam XVII. cum edicto secundo*; unde constat, *quæsitores hæreseon, quod provinciales avaritiâ suâ graviter onerarent, planè sustulisse.* Sic calumnia est, quod dicitur, pecuniarum quærendarum causa hæreticos invasisse.

Ac

Ac sanè opportunum adest, quod *ibidem* discimus, *quæsitores impotentiùs egisse in officio suo*. Largimur igitur *Procopio* & aliis, multos sub Justiniano bonorum naufragia passos esse, per vim & injustitiam; sed *à præsidibus* potiùs, quàm ipso jubente. Non sit " autem Principi fraudi, aliquando peccâsse mini- " stros; sed peccâsse sciente illo, nec puniente. " Nullum imperium tam sanctum fuit, sub quo non " essent præsides avari ac malitiosi: *Nec deerunt un-* " *quam*, douec imperia, donec mundus erit. *Vitia* " *erunt, donec homines*, ait Cerealis apud *Tac. lib. IV. Hist. c. 74.* Mirarer, & stuperem, velut prodigio conspecto; si Justiniani imperium non habuisset homines malos: Nunc, si habuit, tanquam in hac terrestri fæce, & in amplo & diffuso imperio, quid est, quòd tantoperè commovear? sub omnibus Principibus fuerunt id genus quæsitores; fuerunt *Triboniani, Addæi, Petri, Johannes, Ætherii*; & quos alios rapaces & flagitiosos nominant *Procop. Evagr. Theophan. Suid.*

Principes extra culpam, nisi de industria conniverent, & omnia omnibus per socordiam permitterent. Sed esto: Justinianum non omnia facinora laetuisse; multa etiam tam crudelia, quæ *Procopius* memorat, jussisse: Hîc nobis incidit, quæ apud *Tacitum lib. III. Ann. c. 54. §. 4.* legimus: *Ne corporis quidem morbos veteres & diu auctos, nisi per dura & aspera coërceri.* Et, quod ait *Publ. Syrus*:

Crudelem medicum intemperans æger facit.

Constantinus *Arium* & *Arianos deportari* jusserat:

Theodosius, Valentinianus & Arcadius legem tulerant, quâ *omnis denegabatur hæreticis facultas militandi*; quin imò *extra urbis mœnia depulerunt*, ut est in *Cod. Theod.* Aliquot concilia sanctissimorum Patrum habita erant, quibus damnati sunt; nullum non remedium adhibitum fuit.

Sed & mirificum *ignominiæ genus* excogitârunt: Nam *Byzantii in publicis latrinis hæreticorum antesignani ex marmore sculpti humi jacuerunt, ut in abominanda capita ventris onera plebs egereret.* Annales Constantinopolitani: *Eo in loco, ubi* Arius *detestandam mortem subiit, à piissimo Theodosio sculptus est ex marmore, humi hærens; & unà cum illo* Macedonius, Sabellius & Eunomius *ad improperium; ut prætereuntes sputis, urinâ ac stercore eos deturparent.* Quin aliquot Principes versis gladiis pugnaturi, pacem & quietem indulserunt; ut pœnitentiæ spatium darent. *Ammianus lib. XXX.* de Valentiniano: *Inter religionum diversitates medius stetit, nec quemquam inquietavit; neque ut hoc coleretur, imperavit, aut illud; nec interdictis minacibus subjectorum cervicem ad id, quod ipse coluit, inclinavit.*

Talis etiam fuit *Leo*, ut ipse *Giphanius* notavit: *Sed quid moderatione profectum est? Totum* Orientem *tum aliæ, tum* Eutychiana & Nestoriana; Occidentem Ariana *hæresis invaserat, occupaverat, & ima summis miscuerat: Hostibus & barbaris nationibus proditi & expositi cives, multi bonis exuti, nec pauciores occisi.* Quòd ab imperio tot provinciæ avulsæ sunt, non levem causam hæreticorum perfidiam existimat. Sic

verbis

verbis *Salluſt. in Catil.* cap. 52. *manſuetudo & miſericordia bonis in miſeriam vergit.*

Quid Juſtinianus faceret? Conſumta erant omnia remedia; verſabatur ob oculos certa pernicies, nulla unitas, nulla ſocietas, nulla fides in rebus jam profanis ſupererant: Ni vinci mallet, induendam ſeveritatem videbat. Sed hîc deploras ſolitudinem ingentem factam cum Procopio, & ex *Lucano:*

Heu quantum terræ potuit pelagiq; parari
Hoc, quem civiles hauſerunt ſanguine dextræ.

Siſte lacrymas, mi homo! *Lycurgus* Reip. admotus, vidit *Spartanos κακονομωτάτους ἁπάντων Ἑλλήνων*, hoc eſt, *ex omnibus Græcis peſſimis legibus uſos*, ut *Herod. lib. I.* ſcribit. *Omnes ſolutis moribus viventes*, ut *Juſt. lib. III. c. 3. §. 10.* Quid faceret? nihil profici videns mitioribus remediis, per ſeveriſſimas pœnas quærit Reip. ſalutem; *Ibis* inde cognominatus, ut ex *Ariſtoph. in Avib. & Plutarchi Lycurgo* colligit *Valeſius ad Amm. lib. XXII. p. 26.* Unde ſparta plus crevit, & totius Græciæ principatum adepta eſt.

Nimirum *exilium malorum, ingens bonorum ubertas eſt; nec aliæ terræ citiùs habitantur, quàm ubi bonis benè, malis malè eſt.* Quin ut plures falſæ religiones convellunt pacem & felicitatem publicam (negant alii, ſed contra experientiam: Quæ de Turcis & aliis afferunt, ad ea ſatis reſponſum à *Lipſio in lib. contra Dialogiſtam*) ita una vera diſſidiorum faces extinguit, vacantes ſedes novis bonorum colonis explet; & nullus non divinæ benedictionis fructus paſſim apparet.

Non evagabor per hiſtorias paſſim; ſed imperium *Juſtiniani* ſaltem conſiderabimus. Quàm multi pii ac boni ſuccreverunt, exciſis impiis turbatoribus? Non credo ſub alio Principe tot Reges, tot millia converſa ad Chriſtianam fidem, quàm ſub Juſtiniano. De Rege Herulorum *auctor Miſcellæ lib. X.* in princ: *Interea* Rex Erulorum, Gethes *nomine, venit Conſtantinopolim cum populo, & rogat Imperatorem de ſacris Chriſtianis ſecum communicandis; qui baptizatum in Theophaniis ſuſcepit eum ex baptismate, re promittentem auxiliari ei, in quibuscunque voluiſſet!* En maximam utilitatem! pulſis impiis, novo Chriſtianæ reip. cive, novis auxiliis firmatur imperium.

Paulò pòſt & *Hunnorum Rex* Chriſtianis ſacris initiatus eſt. *Auctor* idem: *Tunc &* Rex Hunnorum, *qui ſunt juxta Boſphorum, nomine* Gorda, *acceſſit ad Imperatorem, & factus Chriſtianus ſuſceptus eſt; & multis præſtitis donis, miſit eum in regionem ipſius, ad cuſtodiendas Romanas res, & Boſphorum civitatem.* Aliquot abhinc annis *Adadi* Regis Axumitarum *legati magnificentiſſimè accepti, cum Johanne Epiſcopo dimittuntur, ut ab eodem Chriſtianis ſacris initiarentur*; quemadmodum ſcribit *idem.* De hac ipſa converſione Cedrenus: *Adadus*, Axumitarum Rex, *poſt victoriam de Damiano reportatam, Deo gratias agens, miſit ad Juſtinianum; ab eoq; ſibi Epiſcopos & Clericos mitti petiit. Ita tota regio Chriſti fidem amplexata eſt, baptizatiq; ſunt, & Chriſtiani facti.*

De *Theodomiro*, Suevorum Rege, *Gregorius Turonenſis in Rebus S. Martini*, & *Iſidorus* in Chron:

Chron: *Post multos deinde Reges, regnum Suevorum suscepit Theodomirus; qui fidem Catholicam adeptus, Arianæ impietatis errore destructo, Suevos unitati fidei reddidit.* Hi sunt illi Suevi, qui ante Justinianum Principem non modicum damnum sacris & profanis intulerant.

De Absagis populis *Evagrius lib. IV. cap. 21.* è Procopio: *Meminit præterea idem Scriptor*, Absagos *ad mitius humaniusq; vitæ genus traductos, iisdem temporibus fidem Christianam recepisse; Justinianumq; misisse quendam ad illos, qui vetaret mares castrari.* Fuerunt populi *ad Caucasum*, qui multos *mares castrando* necaverant. Nam ex *nonaginta* vix *tres* reservabantur, ut scribit ipse *Justinianus Novell. CXLII.*

De Tzanis *Procopius lib. de Ædif.* Justiniani: *Justiniano imperante à Romanis pugnâ victi, & jam amplius certamini non fidentes, statim sese omnes dediderunt; magis deligentes quietam servitutem, quàm libertatem periculosam; & mutatâ religionis opinione, omnes Christiani facti sunt; & vitam humaniorem amplexi, dimissis latrociniis, Romanos in suos hostes egressos semper comitati sunt.*

De Blemmyis & Nabathæis idem *d. l. & lib. I.* Persic: *Hæ gentes cùm alios Deos, uti Græci, tùm* Isidem & Osirim *magnoperè colerent, nec minùs etiam* Priapum; *nonnunquam humana hostia* Soli *facerent:* Narses, *Justiniani mandato, templa delevit, Sacerdotes vinxit, & statuas Constantinopolim misit. Imperator animas omni studio servare volens, Christianis sacris imbuit; & ab obscœnis patriæ moribus ad meliorem vitam traduxit.*

De

De Mauris Idem dicto loco: *Omnes à Justiniano persuasi Christianorum dogma sponte amplexi sunt; vocanturq; nunc* Pacati, *quod Romanis semper confœderati sunt.* Tam uberem in Christiano agro messem fecit hic Princeps, & si nullum aliud meritum ei *Magni* cognomen peperisset, hoc unum debuisset.

Ipse quàm ob singularem pietatem & propagandæ orthodoxæ fidei studium Deo Opt. Max. acceptus fuerit, apparuit in *saevissimo* illo *morbo*, qui omni medicorum peritiâ diligentiâq; superior fuit; quem in eodem *Tractatu de Ædif.* describit *Procopius.* Apparuit in *seditione* omnium *atrocissima*, quam *Hypatius, Pompejus,* & *Probus* in eum concitârunt; & describit *Marcell. in Chron.* Apparuit in discriminibus aliis, quibus superatis imperium diutiùs tenuit, quàm Imperatores alii vixerunt. Plura de Justiniani pietate, de templis, monasteriis, ptochotrophiis, & aliis ab eodem extructis, quæ dici possunt, jam præcepit *Giphanius.*

Illud tamen probare minimè possum, si verum est, quod refertur; *Theologicas quæstiones* imperiali *fastu dirimere* voluisse: *Agapeto* namq; dissentienti & meritò Justinianum minatum scribit *Anastasius* in Agapeto: *Aut consenti nobis, aut exilio deportari te faciam!* Simul erroneum dogma de incorruptibili post unionem Christi humanitate, *Eutychium* pro imperatoria potestate ratum habere, aut exulare jussisse refert *Eustathius,* Scriptor σύγχρονος. Etiam omnes Episcopos, qui in disceptationibus de fide ac religione à se dissentirent, vel conjeciisse in vincula,

vel

vel ſupplicio affeciſſe; teſtatur *Victor Tununenſis in Chron. & Liberatus Diaconus in Breviar. c. 34.*

Profectò limites ſuos exceſſit, namq; *Eſ. XLIX. §. 23.* ſcriptum eſt: *Erunt Reges nutricii tui, & reginæ nutrices tuæ*; nihil aliud vult, quàm Principem hoc tantum juris habere, ut vim, fraudes, turbas & externa hæc mala ab Eccleſia arceat; & quod in ipſo eſt, pacata ſacra præſtet, ac quieta. Sic *Auguſtinus tractatione III. in Joh.* ſtatuit: *Pertinet hoc ad Reges ſeculi Chriſtianos, ut temporibus ſuis pacatam velint habere matrem ſuam Eccleſiam.* Sic *Leo I. ad Leonem* Imperatorem: *Debes, Imperator, incunctanter advertere, regiam poteſtatem tibi non ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collocatum.*

At controverſias de fide decidere pro Imperatoria poteſtate nec poteſt nec debet. Placet *Marciani* Imperatoris modeſtia, de qua *Facundus Herminianenſis* hunc in modum: *Eccleſiaſticorum Canonum executor eſſe voluit, non conditor, non exactor.* Qui & de *Leone* Imperatore: *Piæ memoriæ Leo*, inquit, *quietem non conturbavit Eccleſiæ, quia non ſuo arbitrio ac poteſtate præſumſit doctrinæ Dominicæ decreta ſtatuere; nec quicquam ſolis creditum Sacerdotibus uſurpavit. Neq; ſolùm non extorquere, ſed nec præire tentavit ſententiam Sacerdotis.* Sed hæc infrà dicenda fuerunt in Eccleſiaſticis cum *Giphanio*: Nos verò religionis ſtudium domi cultum eò usque abduxit, ut & ea, quæ publicè fecit Eccleſiæ, ſubjiceremus.

Jam ad eundem *Giphanium*. Is, relictis domeſticis, de publicis verba facturus, omnia Juſtiniani *di-*

vidit

vidit in ea, *quæ nondum Imperator*, & ea, *quæ Imperator* gessit: *Nondum Imperator* cum Justino avunculo, ipso quoque adhuc privato, jussu Anastasii Imperatoris, in carcerem conjectus est; perduellionis insimulatus. Ereptum ajunt, cùm Anastasium per quietem à cæde *Sergius* & *Bacchus* martyres deterruissent. Eos *protutelaribus* divis jamdum colere cœperant *Dardani* & *Illyrienses*. Quam ut hominum, ad superstitionem proclivium, vanam persuasionem esse credimus: Ita non dubitamus, fuisse Angelos, certiores interpretes & internuncios divinæ voluntatis. Quamvis ipsi, *Justinus* & *Justinianus*, velut à martyribus accepto beneficio, superbissimum iis templum ad urbem *Scodram*, *Barbanamq;* fluvium, excitârint; ut narrat *Theophilus*, Justiniani præceptor. Notanda verò vox, quâ Anastasius à cæde revocatus est: *Parcendum iis, qui futura essent vasa, consilio providentiæ divinæ exequendo aptæ; qui & suo tempore strenuam operam navaturi.* Vide *Cedrenum*, *Zonaram*, & *Ephræmium*.

Justinus posteà Imperator factus, *Justinianum* in locum cæsi Vitaliani magistrum militum designat; ipso Vitaliano & Rustico Coss. hoc est, A. V. 1271. ut scribit *Zonaras*; qui, ut tempus scias, cum Marcellino conferendus est. Μονοστράτηγον τῶν Ῥωμαϊκῶν Ταγμάτων, id est, *solum Romanarum legionum ducem*; describit *Constantinus Imperator lib. I. Them. 12.* Altero anno, qui fuit ab A. C. 1272. cum Valerio Consulatum gessit; de quo hunc *Marcellini* locum affert Giphanius: *Famosissimum hunc Consulatum Justiniani præ Consulibus omnium Orientalium utilitatibus*

edidit:

edidit. Nam 288. solidorum sestertiûm libera Consulum profecta munificentia in populum, inque spectacula, sive spectaculorum machinam distributa sunt, XX. leones, XXX. pardos; exceptis aliis feris, in amphitheatro simul exhibuit.

Nihil fœdiùs corruptum, quod ipse *Giphanius* vidit; sed ob manuscriptorum penuriam emendare non potuit. *Sirmondi* liber sic habet: *Famosissimum hunc Consulatum Justinianus Consul, omnium Orientalium Consulatu profecto munificentior, his liberalitatibus edidit. Nam* CCLXXXVIII. *millia solidorum in populum, inque spectacula, sive in spectaculorũ machinam distributa, XX. leones &c.* Hæc omnia sana sunt: *Profectum Consulatum*, illius seculi consuetudine, dicit eum, qui *proficuus* erat, *munificentiâ* splendidus.

Insanam munificentiam vocat *Procopius in Arc. Hist.* Tanquam non à Constantini temporibus furentem illam plebem moris esset conciliare stupendis congiariis. Tantò verò superare debuit omnes Justinianus, quantò summæ spei propior erat. Meminit ejusdem Consulatus *l. 8. C. qui testamentum facere possunt, vel non.*

Post Consulatum factum esse *Patricium*, scribit idem *Giphanius*; quod unde sit, alii viderint. *Victor Tununensis* Patricium fuisse dicit eo tempore, quo Vitalianus occisus est: *Vitalianus*, inquit, *Constantinopoli, intra palatium loco, quem Delphicum Græco vocabulo dicunt, Justiniani Patricii factione dicitur interfectus fuisse.*

Refert dein *Giphanius*, quantis precibus Justinum

num fatigârint proceres, ut Juſtinianum imperii conſortem faceret : idque cùm obtinere non poſſent, *Nobiliſſimum* eum feciſſe; quæ *Nobiliſſimatus* dignitas *filiis Imperatorum* fuerit propria. Secutus eſt *Zonaram Marcellinus*, à Juſtiniano *Nobiliſſimum deſignatum* ait; *quia ſcilicet Senatus voluntatem confirmavit.* Locum illius *Baronius in A. C. 527. n. 1.* peſſimè accepit: *Jamdudum à ſe Nobiliſſimum (nempe Cæſarem) appellatum, regni ſui ſucceſſorem deſignavit Calendis Aprilibus.* Exiſtimavit per *Nobiliſſimum* ſtatim ſubintelligi *Cæſarem*; in quo fallitur. Alius per illa tempora *Nobiliſſimus*, alius *Cæſar*; ut eruditè docet *Alemannus apud Procopium p. 42.* Et ſunt exempla paſſim obvia. Ex his verò conſtat de ſumma omnium optimatum benevolentia in Juſtinianum; ut profectò inſigni virtute præditum fuiſſe, & reliquis ducibus omnibus excelluiſſe, nemo dubitare poſſit.

Tandem etiam *Cæſarem* fecit (ut ſcribit *Victor* Tununenſis) *ad perpetuam Senatus ſupplicationem*; ſive (ut *Cyrillus*, Scythopolitanus) *univerſo Senatu comprobante.* Sed & ex *Zonara* jam audivimus, quis animus procerum in Juſtinianum fuerit. *Procopius* ait: *Cum avunculo Romanorum Cæſar appellatur, ſi tamen bono id jure factum*; nam metu ac minis Senatus populusque perterritus in eam impellitur ſententiam, quæ *Zonaræ*, *Victori*, & *Cyrillo* planè contraria ſunt. Vult, à Juſtino hunc invitum impoſitum Senatui populoq; Romano. Vel hinc conſtare poteſt, *quo veritatis ſtudio Arcanam* ſuam *ſcripſerit Procopius.* Nos pluribus teſtibus, qui nihil gratiæ dederunt, fidem adhibere

adhibere malumus, quàm uni, ad convicia ſpargenda tàm avido.

Creatus eſt igitur Juſtinianus tàm legitimè, ut vix unum vel alterum è tanto Cæſarum & Imperatorum numero nobis dare poſſis, cum iſto comparandum. *Auguſtus* quibus artibus Principatum fecerit ſuum, docet *Tacitus lib. I. Ann. c. 10.* Qui ſecuti ſunt, *à Senatu imperium accepiſſe videri volebant*; ſed non niſi *ab invido* acceperant, vel *prorſus non* acceperant; Imperatores per *tumultum* militarem, per *ludum* ac *jocum* facti. Oppidò paucos excipiemus.

Diem, quo Cæſar ſalutatus eſt, *Marcellinus* notavit: *Creavit*, inquit, *Calendis Aprilibus*. Conſentit *Theophanes*, cujus verba ſunt: *De prima menſis Aprilis indictione quintâ, die feſto Paſchæ, Imperator Juſtinus ægrotans, adhuc vivus, ad imperium promovit Juſtinianum nepotem; eumque coronavit.* Sed *Procopius in Arc. Hiſt.* dominationem Juſtinianum ſuſcepiſſe dicit, *tertio ante feſtum Paſchatis die.* Quæ conciliari poſſe putat *Alemannus* cum *Marcellino* & *Theophane.* Tertio ante feſtum Paſchatis die adoptatus, & in collegium adſcitus eſt à Juſtino: Ipſo die feſto Paſchæ, ut ſolennia ſolennibus augerentur, & populi major confluxus eſſet, repræſentatus; & ab omnibus fauſtis acclamationibus Imperator ſalutatus eſt.

Ita mentem ejus interpretor, nec aſſentiri recuſo; niſi *Procopius* in odium Juſtiniani hoc finxit, ut perſuaderet poſteris, *inauſpicato die inauguratum* Juſtinianum; atque hinc funeſtiſſimi imperii omen po-

tuisse capi : Nam tertio ante Paschatis celebritatem die, qui *Cœna Domini* vocatus, *nulli dicere salutem vel pacem, fas erat* ; ut ipse notat. Cujus consuetudinis vestigia in *Ecclesiâ Romanâ* supereſſe notavit idem *Alemannus*. Nam eo die, licet inter missarum solennia *pacem*, de more sacrorum, à Deo petat Sacerdos; qui tamen mysteriis interſunt clerici ac plebeji, *ob mœstitiam* Christi passionis, *à læto pacis osculo* & salutatione *temperant*.

Seu finxit *Procopius*, illo die Justinianum Imperatorem designatum, seu verum est ; voluit *Procopius* id, quod *Suetonius in Vitellio* cap. 11: *Magis deinde ac magis omni divino humanoque jure neglecto, Allienſi die Pontificatum maxumum cœpit*. Sed Tacitus quàm sapienter *lib. II. Hist.* cap. 91: *Apud civitatem cuncta interpretantem, funesti ominis loco acceptum est, quòd maximum Pontificatum adeptus Vitellius*. His enim verbis, qui Tacitum seriò inspiciunt, intelligent, *salsè ridere* civitatem Romanam ; quæ ex hisce *rebus tàm nullius momenti* auguria *rerum futurarum* ducat capiatque. Stultè horrebat illum diem, quo non tantùm infortunium perpessa est, sed & Duce Lucullo, *Armenios* & *Tigranem* magno prælio devicit ; ut est apud *Plutarchũ in Camillo. p. 138.* Magno animo *Julius Cæsar* nullâ id genus observatione à quoquam incepto absterritus unquam, vel retardatus est ; ut scribunt *Suetonius in ejus vitâ, c. 59.* & *Appianus extremo lib. II. de Bellis Civilibus*, qui Cæsarem cum Alexandro Magno comparans, *utrumq; fuisse* scribit *contemtorem religionum*, id est, omina, auguria, vaticinia flocci-

pendisse.

pendisse. Quanquam *Alexander* ad extremum mutatus, *minima & leviſſima quæque in omen vertit*; ut eſt apud *Plutarchum in ejus vitâ.* Sit ergò Juſtinianus die minùs læto inauguratus, quid tum erit poſtea? Tàm id apud ſapientes & generoſos nullam Juſtiniano ignominiam parit, quàm nihil laudis vel Neroni, vel Domitiano, vel Heliogabalo; ſi die quàm feſtivo, quàm auſpicatiſſimo honores adepti ſunt.

Cæterùm non diu ſupervixit Juſtinus: Nam eodem anno, Cal. Sextil. ut ſcribit *Cyrillus Scythopolitanus*, & *Evagrius lib. IV. c. 9.* ex *ulcere pedis*, quod in bello contraxit, accepto vulnere, extinguitur; ut eſt in *Faſtis Alexandrinis.* Adde *Onuphrium.* Sic rerum Juſtinianus ſolus potitus eſt, de quo verè dicere poſſum, quod de Bruto, & ad Brutum *Lucanus*:

O decus imperii, ſpes ô ſuprema Senatus,
Extremum tanti generis per ſecula nomen!

Nemo labentibus imperii rebus fortiorem ſuppoſuit manum; nec poſt illum repertus eſt, qui Romani nominis majeſtatem virtute pari tueri poſſet. Omnia ejus poſt obitum rurſus collapſa ſunt, & tàm oriens, quàm occidens alienum jugum ſubire cœpit. Verè igitur MAGNUS cognominatur à non paucis Scriptoribus: Vide *Nicephorum in Chronologiâ, auctorem Chronici Alexandrini, & alium, qui ſcripſit Antiquitates Conſtantinopolitanas.* Nec aliter judicârunt gentes exteræ. Quàm tibiam ſuam inflat *lib. IV. c. 12. Florus* in deprædicandâ Octavianâ Auguſti magnitudine! *Illi quoque*, inquit, *qui immunes imperii erant, ſentiebant tamen magnitudinem & victorem gentium, po-*

pulum Romanum reverebantur. Nam & Scythæ miſére legatos, & Sarmatæ amicitiam petentes &c.

Si rem exactè conſideres, longè majorem dices Juſtiniani gloriam; quam non tantùm ii venerati ſunt, qui arma Romana nunquam experti; ſed maximè, qui Romam à ſe nuper captam, multos exercitus cæſos gloriari potuerunt. Juſtiniano-maſtix *Procopius* hoc fatetur, *barbararum gentium*, quæ ad ortum & occaſum pertinent; quæve ad meridiem & ſeptentriones, ipſorum etiam Britannorum & aliorum ubique locorum; quorum nomina ne Romani quidem antè norant, ſub Juſtiniano *Conſtantinopoli* ſe vidiſſe *legatos*. Sed quemadmodum aranea omnia vertit in venenum: Ita *Procopius* hoc ipſum factum ait, *ut pecunias acciperent:* Notam enim fuiſſe gentibus omnibus *prodigalitatem Juſtiniani*.

Mihi quidem perridiculum hoc eſt, tàm abjectum, & pauperem fuiſſe orbem reliquum terrarum; ut omnes pecunias ab uno petierint. Athalaricus, Gothorum Rex, *magnis opibus*, è primis fuit; qui per legatos eminentiſſimos amicitiam petiit, iisque ferendas dedit literas; in quibus hodiè legimus: *Illud eſt mihi ſupra dominatum, tantum Rectorem habere propitium. Non enim in totum à parentibus deſtituimur, qui tali protectione fulcimur.* Leguntur apud *Caſſiodorum lib. VIII. ep. 1.* Quid? ipſe *Procopius lib. I. Vandalicorum* auctor eſt, Hildericum, Vandalicorum Regem, frequenti legatione conveniſſe Juſtinianum *pro pace*; & muneribus frequentâſſe, plurimumque coluiſſe. Amalaſuentha Juſtiniani bene-

volen-

volentiam omnibus officiis demereri ſemper ſtuduit; quod idem *Procopius lib. I.* docuit. Quàm multi Reges *ſacrorum Chriſtianorum causâ* venerint Conſtantinopolin, jam ſatis expoſui. Finxit igitur *Procopius in Arcanâ* ſuâ cauſas quaslibet.

Illud tamen non diſſimulârim, Juſtinianum exterarum gentium *legatos ingentibus muneribus* proſecutum. Sic ſcribit *Theophanes*, cùm Rex Iberorum, Zamanarſus, cum uxore & regni ſui primatibus Byzantii acceptus, Romanorum ſocietatem petiiſſet; Juſtinianum gratam rem habuiſſe, eumque & illius Principes magnis largitionibus cumulâſſe: Theodoræ verò, Zamanarſi uxori, quamplurima donâſſe ornamenta gemmis diſtincta. Sic Regis Abarorum, ſic Regis Azumitarum, ſic Regis Ermechiorum, ſic Regis Perſarum legatos habuit humaniſſimè & lautiſſimè; nunquam pecuniæ parcus. *Procopius* & alii nonnulli culpant, nimis profectò moroſi, iratisque adeò Lubentiis ac Gratiis nati; quæ in aliis veteres ſatis laudare non potuerunt.

Vix quisquam fuit, qui Monarchiam & potentiam maximam adeptus eſt; quin eam, ut adipiſceretur, ſolis ferè largitionibus effecerit. *Alexandrum* filium *Olympias*, ſagacis ingenii mulier, hoc præcepto imbuere non deſtitit; ut, quos poſſet, *humanitate aut pecuniâ* in amicitiam illiceret. Contra nitebatur pater, falli, qui regium id putaret, miniſtri & diribitoris officium eſſe (*Plutarchus in Apophthegmatis, Cicero lib. II. de Offic. c. 15. Valerius Maximus lib. VII. c. 2. ex. 8.*

Sed Alexander præferebat *consilium matris*, gnarus *oraculi*, quod in ore habuerat pater:

Hastis pugna argentatis, atque omnia vinces.

An illius Pythagorici, *hæc duo divinitùs homini data esse pulcerrima: Veritatem amplecti, ac liberalitati operam dare.* Ut refert *Ælian. lib. XII. Hist. Var. c. 59.* Igitur illius congiaria fuerunt urbes.

Alexandri æmulus, cùm adhuc quæstor esset, sed Alexandro posteà major, *C. Jul. Cæsar* victoriis suis usus est liberalissimè; dum ex iis nihil sibi reliquit, nisi dispensandi potestatem. *Seneca lib. III. de Irâ c. 30.* Senatus magnam partem non solùm fœnore levavit, sed & uberrimo congiario prosecutus est, *L. Paulum;* ne contra se staret, *quingentis talentis* flexit, id est, nongentis millibus Philippicûm. *Curionem* majore etiam summâ, id est, quindecies centenis millibus Philippicûm. Militibus dedit prædia tota, & singulis aliquando veteranis *quingentos Philippicos* (eorum militum erant minimum *triginta millia*, non accensitis Centurionibus, Tribunis, Præfectis, atque ipsis Equitibus) Populo, qui è publico pascebatur, id est, *trecentis viginti millibus* civium, *tres milliones*, ducenta millia Philippicûm; præter *frumentum & oleum.* Super hæc Reges & provincias per orbem terrarum illiciebat (attende, & mirare factorum utriusque, *Jul. Cæsaris, & Justiniani*, similitudinem) aliis captivorum millia dona offerens; aliis quò vellent & quoties vellent, auxilia submittèns; superque *Italiæ, Galliarum*, & *Hispaniæ, Asiæ* quoque & *Græciæ* potissimas *urbes* præcipuis opibus exornavit. Hæc cùm expendisset

dissset *Lipsius lib. II. Admir. c. 12.* alti spiritus virum non lacerat, ut Justinianum *esurientes Græculi*; sed stupet, & animo recollecto acclamat: *Nil nisi novus quidam Triptolemus hîc est, qui sublimi vectus curru, semina non frugum, sed liberalitatis suæ per terrarum orbem spargit!*

Secutus est *Augustus*, de quo dubitat *Idem*, an non ut diuturnitate imperii, sic & *liberalitate* Jul. *Cæsarem*, patrem adoptivum, *superârit*. Antequam Consulatum primum gereret, nondum XX. annorum adolescens, *unum millionem* in milites & evocatos, quos metu Antonii contraxit, & in Quartam Martiamque legiones effudit. In ipso Consulatu, cùm ignis à Mutino motis urbem intraret; dedit, quæ deduxerant, octo legionibus, *sex milliones*. In Philippensi prælio, ubi de Principatu actum & libertate, promissi & repræsentati, *centum quinquaginta milliones*. Jam in Principatu largitionum aliquot meminit *Ancyrarum monumentum*; quod *Busbequio*, qui ex Oriente secum attulit, debet resp. literaria. Primùm ex testamento Cæsaris universis civibus dati viritim tres Philippici. Secundò post Actiacam victoriam in sexcenta millia dedit *sex milliones*. Tertiò populo viritim distribuit XX. Philippicos; idque factum in Consulatu decimo. Quartò cùm Consul esset XI, in magnâ caritate annonæ extra ordinem, & de suo, dedit singulis mensibus frumentationes. Quintò cùm è Galliâ rediret, plebi refovendæ & conciliandæ viritim largitus est triginta Philippicos. Sextò cùm XII. Consul esset, eidem *duos milliones* largitus

est. Nec intra hæc liberalitas illa stetit, cùm *in eruditos* seorsim etiam mirum quantum liberalis esset. Quæ *omnia vera* esse deprehendens *Lipsius*, adesse jubet omnes, qui novum orbem & novas in eo divitias reperierunt; & intueri effusionem tantam opum ferè in unâ largitione.

Nihil hîc dicam de nonnullis ejusdem successoribus, sed illud tantùm; non potuisse feroces illos Romuli nepotes ad flagra deduci, si tantum pecuniæ nolussent impendere Cæsares. Hoc *Tacitus* & alii confitentur apertè. Quid est igitur, quòd eundem liberalitatis succum, in Justiniano exundantem, tantoperè *umbraticiilli, & ad ferulam ferendam aptiores*, quàm digni heroicæ magnitudinis, & *ingentium consiliorum interpretes*, aversantur, damnant & conviciantur?

Specie liberalitatis imponit hæc profusio, inquiunt; perdere scit, donare nescit (*Tacitus lib. I. Histor. c. 30.*) habuit sinum non facilem, sed perforatum; ex quo multa exciderint, non exierint (*Seneca lib. I. de Vitâ Beatâ c. 23.*) uno verbo: Verum redituum imperialium usum ignoravit. Hæc interpretatio subtilium & ingeniosorum est censorum. At si *sapienter agit, qui donat summo consilio*, ut judicat idem *Seneca d. l.* næ Justinianus hîc quoque magnum Principem egit, in cujus liberalitate judicium desiderare non possumus. Donavit ex rectis & probabilibus causis. Simul enim imperio potitus est, liberationem Occidentis meditari cœpit; sive (ut ipse loquitur *Novell. XXX. in f.*) spem concepit, *cæteras gentes, quas socordiâ suâ Romani amisissent, cùm utriusque Oceani terminos tenerent,*

nerent, iterum ditioni ſuæ adjungendi. Ut voti compos fieret, iisdem modis utendum videbat, quibus imperii conditores, *C. Jul. Cæſarem*, & *Auguſtum* uſos ex hiſtoriarum lectione cognoverat: Hi, *ut imperium conderent, imperium ferè donare coacti ſunt.* Sed ut illos pecuniarum cumulos haberet, uſus eſt eorundem conſiliis, & jure damnatorum opes huc transtulit; quanquam & vectigalia, & tributa, & poſtea triumphales manubiæ ſtupendam vim ſuggererent.

Sed quorſum me iſti abripiunt? Hoc volebam, magnum fuiſſe Juſtinianum habitum & à remotis gentibus, & legationes paſſim miſſas, reverentiæ ergò; data munera, reparandi & ſtabiliendi imperii.

Ejus verò res geſtas *Giphanius* exponit in tribus membris: 1. Agit de *Eccleſiaſticis*, 2. de *civilibus*, 3. de *militaribus*. De Eccleſiaſticis multa jam diximus ſuprà, nec quisquam inficiari poteſt, Juſtinianum imperio accepto ſtatim ad utilitatem Eccleſiæ converſum, multa & magnifica templa erexiſſe, lapſa inſtaurâſſe, hoſpitales domos extruxiſſe; hæreticos, qui pacem & tranquillitatem publicam turbaverant, multos orthodoxos occiderant, vel bonis ſpoliârant, juſtâ vindictâ perſecutum. Vide *Baronium in A.C. 527. n. 44.* Sacerdotum nefariam libidinem, ut meritò deteſtatus eſt, ita puniit. *Theophanes* in rebus anni ſecundi: *Hoc anno Eſaias, Epiſcopus Rhodi, & Alexander, Epiſcopus Diſpoleos, in Thraciâ exauctorati ſunt; utpote maſculorum corruptores deprehenſi, & ab Imperatore ſeverè puniti; nam exſectis genitalibus, per urbem ducti, præcone proclamante: Quicunque eſtis Epiſcopi,*

reverendam dignitatem vestram ne dehonestetis! Hoc rursus indignè fert *Procopius* censor in *Arc. Hist.* pag. 33: *Posthæc*, inquiens, *turpes puerorum amores lege vetuit, & in reos nullo prorsus decoro animadvertit.* Sed jam pro se respondit Justinianus, quæsitus à nescio quo, cur id faceret: *Annon si sacrilegium commisissent, manus illis amputandæ fuissent?* Auctor *Zonaras.*

Nimirum spectârunt hoc semper antiqui legum conditores, ut *quâ parte quis peccâsset, eâdem puniretur*; ut loquitur *Casaubonus, ad illa Lampridii in Alexandro Severo*, pag. 168: *Notarium, qui falsum causæ brevem in consilio Imperatorio retulisset, incisis digitorum nervis, ita ut nunquam posset scribere, deportavit.* Multis idem firmat *Cujacius lib. VII. Observ. c. 13.* Et sanè flagitabat atrocitatem pœnæ necessitas, cùm iratus tanto sceleri Deus, famem & terræ motus & pestilentiam immisisset. Vide *Novell. LXXVII.*

Eâdem animi virtute non tàm provincias, imperio Romano antiquitùs subjectas, quàm quas recens ipse subjugârat, ab omni pudentis luxuriæ cœno expurgavit; lenonum cloacas exhausit, & *monasterium* extruxit *ad recipiendas miseras prostitutas*; quæ resipiscere, & in posterum Deo servire vellent; ut est in *Novell. XIV.* & alibi *de lenonib. Cod. II. tit. 1.* Quod qui legit, næ cogitur, divinum Principem appellare; tam sapienti moderatione, cum justitiæ studio mixtâ, tot animas, ferè deperditas, in meliorem viam reducentem.

Objicit verò eidem Justiniano *Procopius*, sub

ejus

ejus Principatu nullam firmam de Deo fuisse sententiam vel fidem; scilicet quia multæ hæreses temporibus illis extiterunt. Fatemur hoc, sed & causam scimus, quòd, efflorescente verâ religione sub pio Principe, semper negotiosissimus sit diabolus in seminandâ Zizaniâ. Constantini tempora habuerunt *Donatum*, *Meletium*, *Arium*, & ejus asseclas, *Eusebios*. Temporibus Theodosii *M. Jovianus*, & *Vigilantius*, & *Originis* fautores; *Johannes*, Episcopus Hierosolymitanus; *Ruffinus*, Aquilejensis presbyter; *Palladius* Galata grassati sunt; Ita sub aliis pientissimis Principibus alii.

Sed quid in illâ hæreticorum copiâ facit Justinianus noster? Suum agit, & pro illorum conversione tùm alia conatur, tùm preces fundere non desinit ad Deum. Ipse apud *Innocentium*, Maroniæ præsulem, in epist. ad *Themâdem* sic loquitur: *Ingressus sum in oratorium glorioſi Michaëlis Archangeli, rogavi Dominum: Hac, ut in veritate velociter nobiscum consentiant, &c. Et cognovistis, quàm propositionibus rationabilibus & pacificis, cum omni mansuetudine & patientiâ prolatis, à nobis vir Reverendissimus Episcopus Philoxenus persuasus est! Tamen & ipsum tandem prolapsum in hæresin Aphthardocitarum, vel Severitarum; quæ carnem Domini, ex quo assumta fuit, immortalem & passionum inexpertem statuit; atque ita factum, ut quod de Ecclesiâ Romanâ viri magni asserunt, dum maximè Christum colere se putat, in impietatem prolaberetur, ferè consensu traditum est.* Præter *Evagrium*, qui cum *Procopio* ejusdem in Justinianum affectus

Scri-

Scriptor eſt, vide *Victorem Tununeſ. Euſtath. in vita S. Eutychii, Theophanem, Zonaram, Cedrenum, Nicephorum*, & alios.

- - *Adeò nihil omni ex parte beatum eſt.*

Nam totis viribus in id incumbit Satanas, ut magnas animas trahat in caſum; & de iis tropæum ſtatuat. Sed hîc quidem unâ vel alterâ velitatione ſuperior fuit, ad ultimum Juſtinianus diſcrimini ſeſe eripuit. Aſſertionis enim improbæ pœnituit, & *S. Eutychium*, quem à ſe diſſentientem relegârat, *ab exilio revocavit*; ut Conſtantinus M. S. Athanaſium. *Nicephorus Calliſtus lib. XVII. c. 31.* Damnat *Evagrius lib. IV.* extremo: *Juſtinianus*, inquiens, *cùm omnia omninò turba & tumultu complevisſet, mercedemque his rebus debitam in extremo vitæ ſuæ tempore reportâſſet; ad ſupplicia juſto Dei judicio apud inferos luenda profectus eſt.* Cujus ſententiam etiam *Baronius* ſequitur *in A. C. 565. n. 6.*

Nec aliud agit *Nic. Alemannus, in Arc. Hiſt. p. 73.* ubi reſpondet ad omnes titulos, qui Juſtiniano poſt mortem, ut beato Principi, dati ſunt. Eſto, titulos illos omnes communes eſſe cum deterrimis Principibus, dum alibi divinæ memoriæ Juſtinianus, ὁ ἐν ἁγίοις, *pius, ſacer*, dicitur. Eſto, *Johannem Chalcedonium*, qui, ut eſt apud *Nicephorum*, in Sophiæ templo quotannis Juſtiniani memoriam magnificè celebravit, fuiſſe *Græculum ſchiſmaticum*; quod tamen ulteriorem probationem deſiderat. Quid? falſumne illud, quod ſcribit *Nicephorus*, extremo ſpiritu Juſtinianum facti pœnituiſſe, & Eutychium revocaſſe? Hoc eſt, quod ſolidis argumentis confutandum eſt.

est. Sed cùm id factum non sit hactenus, fas, pietas, & Christiana modestia requirunt, ut in benigniorem sententiam inclinemus.

Fecit id *Agatho Papa*, cujus epistola extat in *Synodo sextâ, act. IV.* ubi post enumeratos orthodoxos Episcopos, qui adversus hæreticos fidem catholicam propugnârunt, hæc de Justiniano subjicit: *Et præ omnibus æmulator veræ & Apostolicæ fidei, piæ memoriæ Justinianus; cujus fidei rectitudo quantum pro sincerâ confessione Deo placuit, tantùm remp. Christianam exaltavit. Et ubique ab omnibus gentibus ejus religiosa memoria veneratione digna censetur; cujus fidei rectitudo per augustissima ejus edicta in toto orbe diffusa laudatur.* Idem in epistolâ aliâ: *Sicut extremi quidem, præstantissimi tamen omnium, Magni illius Justiniani; cujus ut virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem restauravit: Cujus instar fortissimæ vestræ clementiæ Principatus, virtutis quidem conatibus remp. Christianam tuetur, & restaurat in melius; pietatis studiis Catholicæ succurrit Ecclesiæ.* Quo judicio multum aliud potest esse honorificentius.

Et quæ *Baronii* contrà argumenta sunt? Multa de horrendis ejus sceleribus, de avaritiâ & crudelitate constant ex *Procopio* & *Evagrio*. Secundò nihil ominari boni potest ob sacrilegiorum immensitates; ut in *Vigilium*, Romanum Pontificem; & *Eutychium*, sanctissimum Antistitem Constantinopolitanum. *Procopii* auctoritas apud me quidem prorsus eviluit: Quicquid tandem moliatur eruditissimus interpres. Memorat cædes & exilia, & rapinas; sed certum est, re-

spicere

„ ſpicere ad pœnas hæreticorum, quas ægrè fert ipſe,
„ *neſcio cujus religionis*: Modò enim de verâ religio-
„ ne rectè ſentire videtur, modò aliter. Hoc non
„ ignorat *Alemannus*, & inſuper tamen habet. Ego
„ verò præcipuum eſſe reor, quod in Hiſtorico atten-
„ dendum ſit. Quomodo convenire potuit Procopio cum quovis orthodoxo Principe, ſi de Deo permittit optionem, utrum malit quisque defendere; vel caſu res humanas & fortunæ temerario impetu ferri, vel Dei providentiâ gubernari. At hoc facit Procopius: Igitur, ut obſervavit idem *Alemannus*, à quodam orthodoxo cenſore ad codicem Procopii manuſcriptum, qui ſervatur in bibliothecâ Vaticanâ, notatum: οὐκ ὀρθῶς τῶν τοι παρεισφέρεις τῇ τῶν Χριστιανῶν πίστει: Id eſt: *Non rectè hæc ingeris Chriſtianæ religioni.* Et alibi: Σημείωσαι, εἰ ὀρθόδοξός ἐστιν ὁ συγγραφεύς. Id eſt: *Nota, num auctor ſit orthodoxus.*

Quòd ſi Conſtantini, Theodoſii M. & Marciani temporibus vixiſſet & ſcripſiſſet, eâdem ſtyli atrocitate infeſtâſſet illos ipſos; quorum tamen memoriam Eccleſia hodieq; veneratur. Quòd enim in Juſtinianum eum concitavit, idem fecerunt illi; & in Arianos & Eutychianos ſeverè animadvertendum cenſuerunt. Ita *perridiculum* eſt, Eccleſiaſticorum annalium Scriptorem invadere Juſtinianum ex *Procopio*; qui ob hoc maximè infeſtus eſt, quòd ea fecit, quæ paſſim commendat ipſe. Nihil hoc eſt aliud, quàm *in ſeipſum ſpuere.*

Evagrium quod attinet, meminiſſe velim, illuſtrem Cardinalem, quod ipſe ſcripſit in *A. C. 519. n. 92.* iniquè

iniquè ſolere agere, dum ſequitur *Zachariam*, Eutychianum hæreticum. Ergò nullum judicium adhibuit in exſcribendis iis, quos ad manus habuit. Aſſentiar *Giphanio*, qui ex virulento *Procopii* ſcripto illum bibiſſe putat. Refutat hoc *Alemannus p.83.* ex eo, quòd *duorum* quorundam *Venetorum* nomina prodidit *Evagrius*; quæ non extant in Procopio. Ergò, inquit, de Juſtiniani flagitiis aliunde accepit ſua. Quæ concludendi ratio quàm indigna tàm literato viro! nonne unum vel alterum ex alio potuit immiſcere, etiam cùm Procopium exſcriberet? Multa Nic. Damaſcenus exſcripſit è *Dionyſio Halicarnaſſæo*, & *Cteſiâ*; *Quinctilianus* ex eodem *Dionyſio*; Diodorus Siculus ex *Polybio*, *Timæo* & *Poſidonio*; Zonaras è *Dione*; Johannes Antiochenus ex *eodem*, *Eutropio*, *Plutarcho* & *Herodiano*. Rurſus Dio multa per fraudem abduxit *Plutarcho*, Jornandes *Floro*, alii aliis: Et ſemper furtum ſuum interpolant, hoc eſt, aliunde quid petitum interſerunt.

Sic *Evagrium* feciſſe puto, & *Procopium* clàm adeptum ex ambitione pari; ut ſcilicet per ruinam tanti nominis ad gloriam & famam aliquam perveniret, eadem in ſua retuliſſe; additis tamen nonnullis, ne fraus tàm manifeſta foret. Neque ſtatim inde collegeris: Ergò & alii ſcripſerunt tàm infanda de hoc Principe. Quidni enim unius & alterius *Veneti* nomen proderet, qui Juſtinianum magnis extulit laudibus? Addo, *nec Arcanam Hiſtoriam ad nos integram perveniſſe*; ut ipſe *Alemannus* fatetur *pag. 48.* Quî

ergò

ergò certi ſumus, non eadem extitiſſe quondam in *Procopio*, quæ hodiè tantùm in *Evagrio* reperiuntur?

Vigilii Papæ vicem nunquam dolebit, qui hominis ſcelera legerit apud *Platinam in Pontifice LXI.* & *Revium in Hiſt. Pontif. Roman. p. 39.* Vel ſi veteres malumus, apud *Anaſtaſium* & *Liberatum.* Excuſat *Baronius* Pontificem factum, quem privatum contra tot Scriptores non potuit; & ſive læta ſive triſtia Juſtiniano acciderunt, non aliâ ex causâ prodit orta, quàm ex obſervantiâ vel contumeliâ in hunc Pontificem. Ob eam judicii temeritatem perſtringitur à *Caſaubono prolegom. in Exercit. Baron.*

De multis hæc habe: *Sylverium* Pontificem ut *Vigilius* expelleret, *Eutychianis* hæreticis clam *favit*; & ob id *Theodoram* adjutricem habuit. Sed Juſtiniano Sylverii cauſam poſteà cognoſcere ſatagente, Vigilium Conſtantinopolim vi abripi juſſit; quod factum acclamante populo: *Malè meritus eſt de Romanis, mala omnia tecum ſint!* Conſtantinopolim ubi advenit, oblitus reverentiæ, quam ex Chriſti & S. Apoſtoli mandato debebat Cæſari, *ad Diocletianum ſeſe venire*, impudentiſſimè dixit. Hinc ab adſtantium quodam alapâ acceptâ, in Baſilicam confugit. Extractus inde, & funè ductus, multa aſpera perpetitur; ſed non indigna. Pejus actum cum *S. Eutychio* diximus; ſed unà illud, rediiſſe Juſtinianum in meliorem viam.

Convèrto me ad res civiles. Hîc etiam literarum pænè rudes celebratas audiverunt conſtitutiones ab eo factas, leges veterum Impp. in Codice ordine diſtributas; vel antiquorum ſapientum reſponſa

ex

ex immensâ congerie pulchrè digesta, vel hæc eadem ad institutionis modum enucleata. De his quid post *Giphanium* dicam, non habeo; & num debeam, jure dubito. Ut enim de pictore, sculptore, fictore, nisi artifex judicare; ita nisi exercitatissimus JCtus non potest perspicere tantum Legislatorem; ut verbis Plinii *lib. I. ep. 10.* leviter immutatis utar.

Lipsius nunquam agnovit pro ingenti merito, sed pro damno potius, tùm alibi, tùm *lib. II. Monit. & Exempl. Polit. c. 10.* scribens: *A Justiniano leges plurimæ, quibus utimur; Lothario Imperatore, cùm diu siluissent, eas reducente. Nam Gallia, Hispania, Germania, earum ad id ævi expertes erant. Receptæ igitur sunt, & quo fructu? Certè illo litium, nemo negaverit; quæ ex eo nimirũ quantum succreverunt. Europam vide, & mentior, nisi maxima ejus pars circa istas occupatur. Alii judicant, alii instruunt, alii agunt; & qui miserrimi sunt, eas alunt. Bone Lothari, manes tui per me quiescant; sed rosæ aut lilia sepulchrum tuum non ornent, qui tot tricas & spinas sevisti nobis.* Hæc Lipsius. Cui ut fusiùs respondeam, nemo me rogabit, qui hoc ipsum feci *lib. I. Animadvers. Pompon. c. 6.*

Obiter & illud nota, *Lipsium* hîc secutum esse vulgatam fabulam, *Justinianéas leges* in scholas *Lotharii jussu* & auctoritate *reductas.* Nam *putidum commentum* esse, probat *Hermannus Conringius, V. C. in erudito commentario de Orig. Juris Germanici, c. 21.* tùm ex defectu meliorum testimoniorum, tùm argumentis aliis invictissimis.

Reperiuntur præterea (vide ac ride de uno

Principe judicia tàm contraria!) qui mallent constitutiones Principum omnes integras, & JCtos veteres, *Tuberones, Servios, Alphenos, Masurios, Ovilios, Javolenos, Mæcianos, Julianos, Papinianos, Cajos, Pomponios, &c.* hoc est, responsa Prudentum infinita, & per innumerabiles libros sparsa. Hanc *Salmasio* fuisse mentem accipio, qui *præfatione in Exercitationes Plinianas* de *Triboniano* conqueritur; compilando ac colligendo corpore juris civilis nihil aliud posteritati dedisse, quàm centonem ex pluribus pannis Nomicorum consutum. Salmasio respondeo ex ipso Salmasio: *Nisi hæc haberemus, nihil haberemus. Ea* (inquit præfatione in Ampelium) *socordia fuit illorum temporum, quibus barbari literatum & Romanum orbem inundare cœperunt; ut nisi extitissent, qui nobis has tanquam ex naufragio tabulas servârunt, certum sit, nihil prorsus ex illorum monumentis ad nos fuisse perventurum. Atqui præstat hæc qualiacunque nos habere, quàm nihil. Malo certè, quod ad me pertinet, sic eos majore sui parte esse deperditos, quàm si toti funditùs periissent. Qui reliquias sanctorum corporum consectantur, ac studiosè religioseq; eas perquirunt; satis habent, si vel uno ossiculo potiri queant.* Et mox gratiam habendam censet iis, qui veterum Scriptorum reliquias ad nos transmisere; nisi maximè ingrati esse velimus. Quod hîc facimus, & Triboniano, vel Justiniano potiùs, gratias agimus; quòd JCtos veteres abbreviavit, effecitque, ne illorum placitis omninò careamus hodiè; quàm ut operam istam damnemus, & dicteriis petulantibus incessamus.

Ad

Ad res civiles Justiniani pertinet, quod è *Zonarâ* scribit Giphanius: *Omnes sua desideria & querelas ad ipsum detulisse; viros, fœminas, pueros, senes; quos interdum & ipse sublevârit atque confirmârit, majestatis ac purpuræ splendore velut perstrictos & attonitos; nullius humilitatem aut inopiam non modò tribunali, sed ne domo quidem exclusam.* Hoc invidiosissimè narrat *Procopius in Arc. Histor. p. 64.* nulli in orbe Romano liberam jurisdicendi potestatem permissam; sibi omnia arrogâsse, non ex justitiæ studio, sed *turpis lucri*, & ex impudenti fastu. Quàm ex veri tripode *Aristoteles in Metaphysicis*: κατὰ τὰ ἔθη τὰς ἀκροάσεις συμβαίνειν, id est, *pro suis quemque moribus accipere, quæ audit?* Quemadmodum arquatis omnia lutei coloris apparent, quæcunque oculis observantur; propter læsam videndi facultatem: Sic iis, qui raptantur ab impotenti affectu, non adest rectum judicium; sed perinde res singulas æstimant, ut suadet opinio. Denique infensis, quæ fiunt dicunturque ab illo, cui irascuntur, omnia prava & improba videntur. Exemplum ejus rei sanè quàm luculentum præbet hoc loco *Procopius*; apud quem ipsa virtus calumniarum incitamentum est.

Fecit Justinianus, quod antiquissimi quique Regum, sedentes ad portas & muros urbium; ut querelas prætereuntium exciperent & cognoscerent. Apud Hebræos id fuisse, sacra historia docet; & apud Lydos *Nicolaus Damascenus in Excerpt. Peiresc. p. 496.* Leges & jura Deus in manu Principis cum sceptro posuit, cur judicis munus refugiat, & aliis de-

mandet? Non ſemper minoribus illis & delegatis judicibus tanta reverentia, tantum virtutis ſtudium. Vide *Lipſium lib. II. Exempl. & Monit. Polit. cap. 9. mon. 3.* In quæſtione ſubjectâ, *Piccartus in Philoſophiâ Altdorphinâ, Diſp. XXXI. q. 3. p. 321.* Nec id fecit Juſtinianus ex aliâ causâ, niſi quòd ita faciendum videret. Malumus enim ex *Zonarâ* Juſtiniani factum interpretari, quem nullas favoris in Juſtinianum cauſas habere ſatis conſtat; quàm ex *Procopio* ſiniſtri quid illi adſpergere, cujus livor ex ipsâ impietate & atheismo ortus tàm manifeſtus eſt.

Ultimum membrum, quod *Giphanius* fecit, agit de re militari & bellis à Juſtiniano geſtis. Hîc ſincerè dicam, ſi parem virtutem attuliſſent unus & alter è ſucceſſoribus illius, potuiſſe non ſolùm totum imperium vetus recuperari; ſed & omnes illius æmulos tantæ poteſtatis acceſſionem fieri. Stabilitis imperii fundamentis, miſit ad *Perſas*, qui res imperio per vim ereptas repeterent; negantibus bellum indictum, & *Beliſarius* cum copiis immiſſus. Rem fuſè exequitur *Procopius in Perſicis*; nec opus hîc ſingula repetere. Victi primùm *Perſæ* in *Meſopotamiâ*, & qui olim *Theodoſio M.* pugnanti *adverſus Eugenium* ſpiravit, idem numinis favor erga Juſtinianum in eo prælio cognitus eſt; cùm *vi ventorum* Perſarum *ſpicula* cæteraq; miſſilia, in Romanos intorta, præpedirentur; atque inefficacia penitùs redderentur: Contrà verò impetu validiore in Romanorum jacula vibrarentur. Sic res Perſarum in Meſopotomiâ collapſæ.

Eadem Romanorum fortuna in *altero prælio*, cùm

cùm *in Armeniâ majore* vires instauratæ essent. Tùm *Narses* Persa cum fratribus ad Romanos defecit, & à Justiniano magnis honoribus attolli cœpit. *Tertium prælium* commissum ad *Daram*; quo victus Mirthanes, dux superbissimus Persarum, à Rege suo gravi pœnâ adfectus est.

Sexto ferè anno postquam bellum cœperat, pace factâ, expeditio contra *Gilimerem*, Vandalorum in Africâ Regem, suscepta est; successu longè meliore, quàm sub Leone Imperatore. Statim ubi Romana classis appulit, recepta Carthago; Zanzo, Gilimeris frater, occisus; ipse verò per deditionem in potestatem redactus; quodq; ab aliquot seculis nec Roma vetus nec nova conspexerat, Rex potentissimus, nepos illius (qui dominam rerum ipsam victricibus armis occupaverat) in triumpho *Belisarii* ductus est. Factum id, Justiniano IV. Cos. A. V. 1285. ut *Marcellini Chronicon* nos docet; 96. post occupatam à Vandalis Carthaginem; 108. post ingressum eorundem in Africam.

Receptâ Africâ, Præfectus prætorio ejusdem regendæ creatus est Archelaus. *Baronius in A.C. 534. n. 56. & seqq.* Sed perpetua in eâdem cum Mauris bella fuerunt, donec eò missus *Salomon Spado*, rei militaris peritus, compressis hostibus, pacem provinciæ reddidit, sub annum Justiniani XIII. Biennio verò pòst, destitutus à suis, in conflictu cecidit; ac barbari, resumtis animis, Romanorum irritati crudelitate ac perfidiâ, multis eos cladibus affecerunt. Mox & *Guntheris*, Salomonis anteà satelles, *Areobindum*, Ju-

ſtiniani affinem, interficit; & rurſus ab *Artabane* Perſâ interficitur. Vide *Procopium* & *Marcellinum*.

Nono anno Juſtiniani *bellum Gothicum* ſuſceptum eſt, quòd *Theodahadus Amalaſunthan* occidiſſet. Initium belli *Sicilia*, quam *Beliſarius* Gothis totam extorſit. Gothorum Rex ita perterritus eſt, ut ceſſurum ſe bonâ fide Imperatori Principatum promitteret; ſi prædium aliquod, è quo mille ducentos aureos caperet, daretur. His lætus Imperator, remiſit legatum, pluraq; indulſit, quàm Rex rogaverat: Sed is non diu pòſt fidem mutavit. Hinc reſumpta arma; & Beliſarius miſſus iterum *Syracuſis* & *Panormo* valido præſidio firmatis, *Meſſanâ Rhegium* trajecit; & ductis per *Brutios Lucanosq;* copiis, *Neapolin* obſedit. Comperto, per aquæ ductum in mœnia acceſſum eſſe, quadringentos ſtatim milites immiſit; urbemque occupavit. Gothi *Theodahadi ſocordiam* ægrè ferentes, occiſo illo, creârunt *VVitigem*, bello ſpectatum virum; qui ſtatim totis viribus in Beliſarium ivit. Quæ dein geſta ſunt, è *Procopio* multis docent præter Giphanium, *Erycius Puteanus lib. I. Hiſt. Inſubr. & Baronius in A. C. 535.*

Summa eſt: Gothis Romam, quam hactenus obtinuerant, deſerentibus, *Beliſarius* ingreditur; & *Witigem* poſt diuturnam obſidionem cum triginta millium ſtrage rejecit. Paulò pòſt ipſe *Witiges*, cum Ravenna in Beliſarii poteſtatem venit; & *Conſtantinopolin* abductus eſt. In locum Witigis creatus *Ildobaldus*, ac poſt eum *Alaricus*; quo intra paucos menſes peremto, *Totilas* regnum accepit. Hic, dum *abeſt Beliſarius*,

farius, Gothorum vires reſtaurat, *Veronam* recuperat; Romanos, qui caſtra caſtris oppoſuerant, fœdè proterit; *Florentiâ* fruſtrà tentatâ, *Cæſennam*, *Petram*, & hinc in *Samnites* movens, *Beneventum*, *Cumas*; omnemque *Brutiorum agrum*, *Lucaniam* prætereà & *Apuliam*, totamque *Calabriam* occupat; tùm & *Neapolin* recipit. Hinc Beliſarius redit; ſed cùm haberet vires non magni momenti, Totila victor nihil interpellatus eſt; *Roma* ipſa, commeatibus aliquoties intercceptis, gravi alimentorum penuriâ paſſâ, Totilæ *à quatuor Iſauris proditur*, non niſi *quingentis* civibus ſuperſtitibus. En rerum viciſſitudinem! Hæc eſt illa Roma, in quâ *ſub Claudio* Imperatore cenſita ſunt *ſexagies novies centena ſexaginta quatuor millia*; ut eſt apud *Tacitum*. Incidit hæc calamitas in A. V. 1298. annum ſextum poſt Conſulatum Fl. Baſilii; *diem 16. Cal. Jan.* ut eſt apud *Marcellinum in Chronico*. Aliter *Goltzius* & *Giphanius*.

Cogitabat & *Totila* diruere totam, niſi *Beliſarii literis* perſuaſus, ſententiam mutâſſet. Interim cùm *Totilas Ravennam* pergeret, Beliſarius urbem per 40. dies ita deſolatam, ut ſaltem cubile beſtiarum eſſet, recuperat; & partem murorum inſtaurare incipit. Supervenit *Totilas*, ſed repulſus, *Tibur* ſe confert. Eodem tempore *belli Perſici*, *neceſſitate* flagitante, Beliſarius revocatur: *Diogenes*, dux fortiſſimus, cum tribus millibus haſtatorum præſidio relictus gnaviter rem gerit; ſed urbs *ab Iſauris rurſus prodita*, Gothis ceſſit; multi cives & milites cæſi: Sed poſteà *Totilas* in literis *à Francorum Rege* graviter notatus, quòd ur-

bem dominam desolatam relinqueret, ac seipsum magnâ gloriæ parte spoliaret ; cives omnes revocavit, inflammata vel diruta instauravit, Patriciis sua restituit, & commeatus undique portari jussit. *Procopius* iterum captam indicat sub initium anni XV. ex quo bellum Gothicum cœperat. Capta est igitur anno nono post Consulatum Basilii, anno ipsius 1301. Cujus sententiæ *Baronius* quoque fuit. In *Marcellino* neque dies neque annus hodiè signatus apparet.

Sed Justinianus Italiam non amisit, licet adversam fortunam hactenus expertus. *Narsetem* summæ rei præfecit. Is *Hunnos*, *Herulos*, & *Longobardos* in auxilio habens, Totilam *illo ipso loco, quo Galli quondam à Camillo cæsi erant*, magno prælio devicit; interfectis sex Gothorum millibus, & ipse Rex paulò pòst ex accepto vulnere moritur; quod factum anno undecimo, post Consulatum Basilii ; sive A. V. 1303. Reliquias exercitus Gothici collegit *Tejas*, vir rei militaris præstantissimus; sed & ipse victus occidit, *ultimus Gothorum Rex*. Hic belli Gothici finis, & Gothorum terribile nomen tandem *sub Justiniano* extinctum.

Pax reducta videbatur, non erat: Nam mox Italia classico novo inhorruit, *Francis* & *Alemannis* irruentibus ; quos Gothi fugâ elapsi concitârunt. Ipsi quoque variis cladibus attriti, Italiam relinquere coacti sunt. Meminit hujus belli *Constantinus Porphyrogennetus lib. II. Them. 11.* Et Ducem Francorum alterum Βιπλίνον appellat; quem *Giphanius* modò Bucellinum, modò Bultinum. *Sigonius lib. XX. de*

Occi-

Occident. Imp. Francorum ſtragem *in agro Campano* editam ſcribit *ad Caſilinum*, ſeu *Caſadinum*, fluvium; qui olim *Vulturnus*, nunc *Sanguino* ab hac cæde (ut *Morellus* ſuſpicatur) nominari ſolet. Idem Morellus *Agathiæ* carmen, quo Juſtiniani victoriam de Francis celebravit, ſic vertit:

Plena cadaveribus taboque infecta fluenta,
Tuſca Caſilini cœpit arena rubens:
Cùm Francos acies populos Romana cecidit,
Et quot parebant agmina Butilino.
Næ felix amnis, qui præfert ſigna tropæi,
Dum rubet æternùm ſanguine barbarico.

Dum cum Gothis bellum geritur, etiam in Oriente multum Juſtiniano negotii à fœdifragis Perſis fuit: Nam *Chosroës* anno quinto belli Gothici, cùm non eſſet, qui reſiſteret, per *Meſopotamiam* irruptione factâ, in *Syriam*, longè latèque graſſatus eſt; Nec antè calamitati finis, quàm Juſtinianus quinquaginta nummûm aureorum perſolviſſet; totidemque per annos ſingulos danda paciſceretur. Magnam ignominiam hanc fuiſſe dicit *Baronius in A. C. 540. n. 40.* Et ſanè in hoc & aliis ſimilibus factis ſævidicum ſtylum *Procopius p. 49. & 50.* exercet: *Hunnorum ducibus nullâ occaſione accerſitis, immanes pecunias perditâ munificentiâ largitum; illos acceptâ pecuniâ alios duces, eorumque cohortes ſolicitâſſe; qui in fines imperii excurrerent populabundi, &c.* Idem *Alemannus* confirmat ex *Agathia*, aitque ob id acclamâſſe populum: *Barbari aurum dono tulerunt, quaſi in eos injurii fuerimus!* Et quamvis *Agathias* excuſet, tamen magis accuſare, cenſet idem *Alemannus*. Ut

Ut de hac re agam obiter, dico, nusquam videri peccatum à Juſtiniano: Pecunias barbaris dedit *juvenis* adhuc, ſed *rariùs*: *Senior* & decrepitus *frequentiùs*. Hoc *Agathias* dicit: *Ad ultimum vitæ ſuæ Juſtinianus à laboribus viſus eſt abhorruiſſe, cùm potiùs haberet committere inter ſe hoſtes, & muneribus delinitos tantiſper repellere; quàm ſibi fidere, & in apertum ſe inferre diſcrimen.* Cùm Perſarum bellum ſecundum, quod modò retulimus, pecuniâ finiret, nondum erat ſenex & laborum feſſus; ſed urgebat *neceſſitas*, graviſſimo Gothorum bello ſatis occupatum. *Rudolphum I.* Imperatorem ſapientiſſimum dixiſſe ajunt: *Quicunque tres lites habet, duas, ſi poterit, componat.* Vide *Lipſium lib. III. Epiſt. Miſcell. 77.* In *Philippo* illo, qui non minùs ut Alexander pro monarchiæ Macedoniæ conditore haberi debet, hanc prudentiam *Juſtinus lib. VII. c. 6. §. 4.* commendat, quòd *bella, quæ velut conſpiratione quâdam ad opprimendam Macedoniam, multarum gentium ex diverſis locis, uno tempore confluebant; quoniam omnibus par eſſe non potuit, diſpenſanda ratus, alia interpoſitâ pactione compoſuerit, alia redemerit; facillimis quibusque aggreſſis, quorum victoriâ & militum trepidos animos firmaret, & contemtum ſibi hoſtium demeret.*

In Juſtiniani facto, quod idem eſt, dentem fatigat ſycophantia. Sanè quæ tanti Principis generoſitas fuit in explicandâ per omnes gentes imperii majeſtate, non permittit credere, pecuniâ fuiſſe quæſiturum adhuc vegetum & vigentem; quod poſſet bello. Ergò *neceſſitas* ad hoc conſilium impulit, quod in ſimilibus

milibus anguſtiis arripuiſſe fortiſſimos duces ac Principes, non ignorârat. Romæ veteri nonne receſſum ſuum mille pondo auri venditârunt *Galli?* Lege *Florum lib. I. c. 13. §. 17.* & alios. Hadrianus ſapientiſſimus Imperator (cui Trajanus, bellicoſus Princeps, nimis afflictum imperium reliquerat) *à multis Regibus pacem redemit*; ut eſt apud *Spartianum in ejus vitâ.* Idem fecit Conſtantinus M. ut *Julianus in Cæſaribus* nos docet. Idem alii quamplurimi, *ut Gothos amicos, quàm inimicos haberent*; teſte *Jornande in Geticis.* Qui barbaris reſponderunt: *Imperatorem bellicoſum & vigilantem ferrum habere, non aurum*; ut Julianus apud *Ammianum lib. XXV.* ſpecioſa quidem locuti ſunt, ſed non ſemper reipublicæ & provinciis utilia. Quid multis? Abſolvit hîc Juſtinianum *Valeſius ad Ammianum lib. XXIV. p. 285.* feciſſe hoc *prudenti conſilio.*

Senex jam factus, ſi prorſus armis abſtinuit, & pecuniis tantùm barbaros repulit, tamen non reprehendendus mihi videntur; ut ob ſingularem rationem magnifaciendus potiùs. Quid enim Julius Cæſar, illa bellicæ laudis aquila? ut *in ejus vitâ c. 60. Suetonius* ſcribit: *tempore extremo ad dimicandum cunctantior factus eſt.* Quare? quia *quò ſæpius viciſſet, hoc minùs experiendos caſus opinabatur*; *nihilque ſe tantum acquiſiturum victoriâ, quantum auferre calamitas poſſet.* Rectiſſimè. *Solet enim fortuna fatigari: Solet, poſteaquam nimium indulſit, in fine deficere*; quæ ſunt verba *Quinctiliani, Declam. CCLXXI.* Noſtrâ memoriâ

moriâ Mauritius Naſſovius, nemini veterum ducum animi magnitudine, conſilii ſolertiâ, bellicis virtutibus, ac rerum geſtarum gloriâ ſecundus, ſub extremum vitæ, quaſi famæ ſatur, ferè quievit. Quemadmodum *bonus Orator, ætate ingraveſcente, mavult deſinere, quàm deficere; perſpicitque, ne quid pejus, quàm fecerit, faciat: Et antequam ætatis inſidiis opprimatur, canit receptui, ac in portum integrâ navi pervenit*; ut eleganter loquitur idem *Quinctilianus lib. XII. c. 11.* Memini alicubi legere Johannis Jacobi Medicæi, Marchionis Mariniani, reſponſum ad *Carolum V.* divæ memoriæ Principem; cùm is ad *Metim* omnia fruſtrà tentans, de fortunæ malignitate conquereretur: *Fortunam ſimilem meretriculæ, quæ juvenibus adhæreat, ſenes deſerat.* Hæc cogitare debuiſſent, quibus tantas faces in Juſtinianum accendere placuit. Ita verò res habet. Poſtquam ſemel affectibus laxavit frena *Procopius*, non habuit ampliùs illos in poteſtate: *Fertur equis auriga; neque audit currus habenas.* Omnia reprehendenda fuerunt, omnibus etiam egregiè factis invidia conflanda apud ſeram poſteritatem. Simili furore itum eſt in alterum Juſtiniani facinus, cùm *hoſtes cum hoſtibus* commiſiſſet; *Tranquillam*, inquit Procopius, *Romani cum externis gentibus pacem hubebant; hic ſanguinario furore ſtandi loco impatiens, omnes undique barbaros inter ſe commiſit.* Calumnia Protheo mutabilior res eſt. Juſtinianus modò *præ ignavia pacem* & tranquillitatem *emit*, modò quieſcere & *pacem colere neſciit.* Non conſtat, quomodo hæc inter ſe cohæ-

reant:

reant: Nam *de eodem tempore* loquitur. Tiberium reperio pro magno consilio hoc habuisse, internis discordiis hostes relinquere. Legendus *Tacitus lib. II. Ann. c. 26. §. 5.* scilicet, quia *discordia hostium nihil majus fortuna præstare potest*; ut censet ipse Scriptor in *Germania, c. 33. §. 3.* Imò de Druso, Tiberii filio, adhuc juvene, *idem d. lib. II. c. 62. §. 1.* ubi: *Haud leve decus quæsivit, illiciens Germanos ad discordias; utque fracto jam Maroboduo usque in exitium insisteretur.* Ejusdem *lib. XII. Ann. c. 48. §. 2.* hoc est: *Omne scelus externum cum lætitia habendum; semina etiam odiorum jacienda.*

Nî Justinianus hoc faceret, barbari scilicet quievissent. Id verò credent, qui calamitates, ab iisdem imperio Romano illatas, nunquam audiverunt; nunquam legerunt. Consilium Justiniani prudentissimum, & ejus eventum sic explicat *Johannes Antiochenus* in Collectaneis: *Revocans ad cultulum Justinianus, quæ expendebantur in tot militum multitudinem; judicavit magis expedire, ut paucis muneribus concitet inter se barbarorum Tribunos; quàm ut tot pecunias in exercitum, qui in eos immittendus erat, insumat; eâq; curâ vexetur. Id sanè adversus Hunnos fecit, qui sunt in altera Danubii ripa. Nam scripsit ad unum ex Tribunis: Munera vestrûm* præstantissimo *misi, te verò omnibus antecellere ratus, hæc ad te potissimum destinavi. At alius, ut audio, vi ea diripuit; se* præstantissimum *esse dictitans. Tuum ergò erit studium, ostendere, quòd longè cæteris antecellas. Sume tibi ablata, & illum ulciscere, ut par est. Quod nisi feceris, planè manifestum*

festum erit, illum præstare; quare nos quidem ei favebimus, tu verò etiam muneribus privaberis. His auditis, Hunnus bellum in suos populares excitavit; sicque ea gens diuturnis & intestinis bellis deleta est. Hucusque *Johannes.*

Ex quo loco valdè memorabili multa docemur, quæ pro Justiniani famâ faciunt: Primùm injustè conquestus est *Agathias lib. V.* cùm olim universæ Romanorum vires constitissent *sexcentis quadraginta quinque* bellatorum *millibus*, vix tùm *centum quinquaginta* militum *millia* fuisse. Quid enim? Nec imperium Romanum vetus tùm regebat Justinianus; & tamen illis alendis, quos habebat, vix sufficiebant reditus publici. Secundò non tàm prodigus fuit hic Princeps in barbaros, quàm alii eum faciunt: Largitus est, sed *pro necessitate*; cùm intelligeret, è duobus malis eligendum minus; & largitus est *modicè*. Denique in barbaros immittendum fuisse docet exercitum, nisi Justinianus eos vellet pecuniis avertere: Neque per illum stetisse, pacem an bellum mallet. Et tantum de isto.

Nunc ad *Persas*. Non diu post acceptas pecunias fœdus iterum ab illis ruptum est, & missus *Belisarius*, nihil ferè memoratu dignum fecit ob morbum; qui copias ipsius invaserat. Incidit hoc bellum in annum tertium post Consulatum Basilii, id est, A. V. 1295. At sequenti *Chosroës* cum exercitu rediit, & *Sergiopolin* tentavit; sed frustrà. Tùm *Belisarius*, prævalentibus Gothorum armis, *in Italiam* revocatus est. Interim *Chosroës*, reparatis viribus, quas & ipsas pestis nuper

nuper exhauſerat, anno poſt Baſilii Conſulatum quinto, A. V. 1297. *Edeſſam* obſidet; ſed cum ignominiâ revertitur domum. Imperator occupatiſſimus, ut miſeris provinciis Orientalibus conſuleret, *quinque annorum induciæ* à Persâ redimit. Ita pax fuit; quâ finitâ, Perſæ cum Romanis bellũ redintegrârunt. In *Colchis* Romanus exercitus turpiter victus & fugatus eſt, quo tempore *in Italia Franci* bellum moverunt. *Quinquaginta millia à tribus* Perſarum *millibus* in fugam verſa ſunt, cùm Deus innocentem *ſanguinem Colchorum Regis*, contra Juſtiniani voluntatem à ducibus occiſi, *in iisdem vindicaret*. Rem fuſè narrat *Agathias*. Factum id anno poſt Baſilii Conſulatum decimo quarto; hoc eſt, A. V. 1306. Sed hæc ignominia ſequenti anno rurſus ingenti victoriâ expiata eſt; ut commemorat *idem*. Nam & Juſtinianus, pientiſſimus Imperator, *Ruſticum* & *Johannem* (qui Colchorum Regem interfecerant) capite damnavit. Eâdem felicitate debellati *Miſiani*, qui à Romanis ad Perſas defecerant. Tum ad pacem petendam redactus ſuperbiſſimus Perſa; quæ impetrata, & usque ad Juſtiniani obitum ſincerè culta eſt. Atque hæc fuerunt *quatuor maxima bella*, quæ Juſtinianus geſſit, communi aliquando fortunâ, tandem ſuâ.

Sed & alia minora ſuſcepta & confecta ſunt, de quibus cùm ſatis egiſſet *Giphanius*, civiles quosdam motus exequitur. Quibus nos illum *Samaritanum* addimus. *Chronicon Alexandrinum* in quarto anno Juſtiniani: *Hoc anno* Samaritanis *tumultuantibus, ſibique Regem & Cæſarem creantibus*, Irenæus *Penta-*

dia

dia dux exercitus missus est; qui multos interfecit. Cæsarem illum *Julianum* appellat *Procopius in Arc. Hist. p. 52.* Et ad eam *numisma* CCCX. *p. 261.* refert *Octavius de Strada*; in cujus alterâ parte *Juliani caput*, cum inscriptione: D. N. JULIANUS. NOB. CÆSAR. In alterâ *simulacra* sedentium *Palladis & Cybelæ turritæ*, ut explicat *Alemannus in Procop. p. 58. 59.* Qui proinde dissentit ab Octavio, & numum ad *Julianum Apostatam* Gentilem pertinere putat. Aliam eorundem *Samaritarum* seditionem anno XXIX. imperii Justiniani motam refert *Anastasius*; in quâ *Judæi & Samaritæ Christianos* multos interfecerunt, & ædes sacras inflammârunt. Missus contra illos *Adamantinus.*

Posthæc *Giphanius* etiam de duobus celeberrimis Justiniani ducibus, BELISARIO & NARSETE, verba facit. BELISARIUM *Germanum* fuisse, & ipse, & *Welserus in Antiquitatibus Augustanis, & Besoldus in Synopsi majore* voluerunt ex illis verbis *Procopii lib. I.* Vandalicorum: *Ducebat Belisarius originem ex Germania, quæ inter Thraces & Illyrios sita est.* Ergò, inquiunt, fuit *Quadus.* Sed *Germaniæ vocabulum* hîc *non* est accipiendum *vulgari notatione*; quâ nos, qui Europæ latissimam regionem habitamus, Germani dicimur; sed intelligenda est *Germana metropolis*, inter *Thraciam* & *Illyricum* sita; cujus mentionem faciunt Orientalium Pontificum sanctiones; & de quâ *Ortelius* dubitat, sitne *Germanopolis Ptolomæi?* Malo igitur tàm illustrem heroëm pro populari non agnoscere, quàm veritatem de industriâ abscondere.

Primum

Primùm ſub Juſtiniano ipſo, nondum Imperatore, meruit, ejusque fuit *doryphorus* : Dein ab eodem contra Perſas *cohortibus aliquot* præficitur: Tùm *Tribunus* militum, denique *Imperator*. Uxor illi *Antonina Patricia*, quæ priori marito *Photium* pepererat. Hic igitur *Beliſarii privignus*. Ipſe verò Beliſarius *unicam filiam* ex eâdem genuit *Johanninam*, Anaſtaſio, Juſtiniani & Theodoræ nepoti ex filiâ, deſponſatam; ut nos *Procopius* ſolus docet in *Arcanâ p. 20.*

Rectè verò *Giphanius* putidiſſimum commentum eſſe pronunciat eorum, qui *Beliſarium* tandem *effoſſis oculis in trivio mendicâſſe obolos*, tradiderunt. Sed fallitur, quòd commenti auctorem exiſtimat *Petrum Crinitum* : Nam & diu antè id à *nugantibus Græculis* celebratum eſt; à quibus accepit *Johannes Tzetzes Chil. III.* Ipſi verò Johannis Cappadocis hiſtoriam, & infelicem exitum, confuderunt cum exauctoratione Beliſarii; cujus *Procopius in Arcana* meminit; vel quæ de illo Johanne *Giphanius* refert. Sed Beliſarius, quamvis aliquando calumniis petitus, & imperio ſpoliatus eſt; tamen veterem dignitatem mox recepit, miſſus in Italiam; ut eſt in *Appendice Chronici Marcellini.*

NARSETIS, alterius ducis, patriam ſibi perobſcuram dicit *Giphanius*; ſed non dubito, quin fuerit oriundus ex illâ parte *Armeniæ*, quæ Perſis parebat. *Narſetem* & *Aratium* fratres *Perſarmenios* expreſſè *Procopius lib. I. Perſicorum* dicit: *Sub idem tempus*, inquit, *Narſes & Aratius fratres Perſarmenii genere, unà cum matre ad Romanos transfugerunt*; quo-

rum Narſes *Quæſtor etiam ab Imperatore factus, ſuas quoque gentes pecuniâ corrupit. Quæ cùm* Iſaaces, *frater eorum natu minimus, cognoviſſet; cum Romanis clam collocutus,* Bolum *arcem ipſis tradidit.* Quid eſt igitur, quòd ultra hæſitamus? Hujus viri dignitates & laudes continet *Iſcriptio pontis Salarii apud Grute-rum. p. 161:* IMPERANTE D. N. PIISSIMO. AC. TRIUMPHALI. SEMPER. JUSTINIANO. P. P. AUG. ANN. XXXIX. NARSES. VIR. GLORIOSISSIMUS. EX. PRÆPOSITO. SACRI. PALATI. EX. CONS. ATQUE. PATRICIUS. POST. VICTORIAM. GOTHICAM. IPSIS. EORUM. REGIBUS. CELERITATE. MIRABILI. CONFLICTU. PUBLICO. SUPERATIS. ATQUE. PROSTRATIS. LIBERTATE. URBIS. ROMÆ. AC. TOTIUS. ITALIÆ. RESTITUTA. PONTEM. VIÆ. SALARIÆ. USQUE. AD. AQUAM. A. NEFANDISSIMO. TOTILA. TYRANNO. DESTRUCTUM. PURGATO. FLUMINIS. ALVEO. IN. MELIOREM. STATUM. QUAM. QUONDAM. FUERAT. RENOVAVIT. Cæterùm tàm noxius imperio poſteà fuit, ſub Juſtinio II. quàm ſub Juſtiniano utilis fuerat.

Ultimum caput in *Giphanio* miſcellum eſt, atq; hoc unum inſtituti noſtri causâ notamus; *ſub Juſtiniano Conſules creari deſiiſſe.* Sic enim *Procopius in Arc.* pag. 115: *Non eſt omninò comitia videre Conſularia; quare extremâ mortales oppreſſi ſum egeſtate.* Vide hominis malignitatem! Fecit id Juſtinianus ad immodera-

moderatas *expensas* illas *tollendas*; quas in Consulatus primo die ab ipsis creatis Consulibus fieri moris fuisse, docui *ad Pompon. lib. II. de Origine Juris*. Legem primùm tulerat, quâ sumptus istos nimios moderatus est; vide *Novell. CV.* sed cùm datis limitibus humana superbia coarctare se nesciret, hinc illud tandem Imperatoris subiit animum; ut Consulatus dignitatem ampliſſimam paulatim è Senatu proscriberet. Ita dum optimus Imperator providit, ne illustres familiæ *missilibus*, *donativis* & *strenis* suis ad extremam inopiam prolaberentur; audire cogitur, *ad egestatem alios redegisse*; scilicet quia plebem lascivientem & otiosam hoc commodo spoliavit. At nemo sapientum fuit unquam, quin detestaretur *hirundinem illam ærarii*, & plerumque procerum plebem: *Factum enim, ut omnes artes, omnia opificia, omne negotiandi studium, omnis agricultura negligeretur; cùm pecuniæ aliunde suppeterent.* Suadet *Sallustius in Orat. I.* de Repubi. ordinandâ: *Uti plebs habeat negotia sua, largitionibus & publico frumento corrupta.*

Cæterùm sublatâ chronologiâ per Consulatus deductâ, in posterum tempora notabimus aliter; & ut in externis nuper à mundo condito *supputationem Calvisianam*; sic eandem sequemur *à tempore nati Salvatoris*. Hæc sunt, quæ de Justiniano volui, debui; nec dubito, quin *veritatis studiosum* me fuisse, boni omnes facilè intelligant. Iis, qui *Procopium* & *Evagrium* æstimant, non placebo. Sed *veritas non est, quicquid amor & auctoritas magnorum nominum suadet*. Concludo verbis incomparabilis *Salmasii*: Justinianus bonus ac pius Princeps!

JUSTINUS SECUNDUS.

MOrtuo Juſtiniano die 14. Novemb. (*Chronicon Alexandrinum* licet mendoſum in numero menſium, & *Theophanes*) A. C. 565. mediâ nocte, cùm imperâſſet annos 38. menſes 8. (*Evagrius lib. IV. c. 40.*) ſucceſſit JUSTINUS *junior*; patre Dulciſſimo, matre Vigilantia, Juſtiniani ſorore natus. *Corippus Grammaticus* & *Victor Tununenſis*. Ergò perperam *Raphaël Volateranus*, *Onuphrius*, *Occo*, *Strada* & *Hemmelarius*, Juſtiniani nepotem ex filio faciunt. Sed & *Camerarius* apud *Nicephorum Calliſtum in Chronico* malè vertit fratris filium.

Fuit prius *Curopalates*; de quo officio conſulendus *Alemannus in Procopium p. 17.* Socordis ingenii principem vocat *Beſoldus*, ſcilicet quòd in gerendo bello imprudens & ignavus eſſet. Pacem cum *Avaribus* & *Perſis* ſolvit, cum magno reip. damno; effecitque, ut de Juſtiniani prudentia nemo jam dubitarit. Acceptâ in Oriente magnâ clade, *in phreneſin incidit*; quâ commotus *Chosroës* petenti Sophiæ *triennales inducias* conceſſit. Tamen paulò ante finem Juſtini redintegrato bello tàm feliciter à *Juſtiniano duce* pugnatum ajunt, ut *Chosroës* lege perpetuâ ſanxerit, ne contra Romanos Rex Perſarum *copias* ipſe duceret. Alii mortuo Juſtino victoriam hanc reportatam ſcribunt; alii vivente quidem *Juſtino*, ſed jam omnia gubernante *Tiberio*.

Hæc verò eſt illa *Sophia*, quæ Juſtini uxor & *Theodoræ neptis*, ſed non ex Juſtiniano (idem *Corippus*

pus & Victor Tununensis) Narsetem ad immane scelus suscipiendum irritavit. Nam cùm Justini literis revocaretur ex Italia, insignem contumeliam adjecit impotens fœmina: *Sibi semiviro in gynæcéo opus esse; illic ad colum inter nentes jura daturum, & pensa in quasillos divisurum.* Hinc Narses, supra quàm dici potest, excanduit, sibi naturæ aut fortunæ injuriam cum probro objectari; & quia *ad lanificium* poscebatur: *Exordiar sanè telam*, inquit, *quam nulla Penelope, nec quicquid usquam est muliebrium Sophiarum, retexere potest.* Igitur Italiam, quam à Gothis felicibus armis vindicârat, rursus perditurus, *Longobardos*, eo tempore militiâ formidabiles, *è Pannonia* advocat; eorum Regi *Alboino* Italiam in prædam spondet, aditu obtentuque facilem; quippe viris vacuam, & à recenti adhuc calamitate languentem. Ita *Paulus Diaconus.* Sed *Constantinus Porphyrogennetus de administrando imperio c. 28.* rem paulò aliter narrat, & ipsam Augustam non *Sophiam*, sed *Irenem* vocat.

Quicquid sit, *Italiam* ingressi sunt *Longobardi*; & ejus nobilissimam partem tenuerunt, *usq; ad Caroli M. tempora*; quæ primo impetu invadere non poterant, ea cesserunt *Exarcho.* Nam dignitatem istam Justinus instituit, fuitque *sedes* potestatis *Ravennæ.* Uno verbo: *Vices Imperatoris in Italia sustinebat.* Primus *Longinus*, ultimus *Eutychius*; quem post annos 183. *Aistulphus* Rex, *Ravennâ*, ut & omnes Græcos *Exarchatu* spoliavit. Vide *Erycium Puteanum lib. II. Hist. Insubric. p. 110. Sigonium lib. I.* de *Regno Italiæ.*

In civilibus Juſtinus laudabilior, leges ac juſtitiam amavit; cujus inſigne exemplum refert è *Cedreno Petavius part. I. Ration. Temp. lib. VII. c. 9.* deceſſit d. 26. Sept. A. C. 578. ut *Chronicon Alexandrinum* & *Theophanes* fidem faciunt. Liberos è *Sophia* genuit *Juſtum*, ſed qui rurſus obiit, antequam pater imperium adipiſceretur; & *Arrabam*, ſive *Arabiam*, uxorem Patuarii Curopalatæ. Illius meminit *Theophanes*; hujus *Corippus*, & nominatim *Antiquitates Conſtantinopolitanæ*; quas laudat *Alemannus in Procop. p. 68.* Ex Arabia & Patuario nata eſt *Helena*.

TIBERIUS.

TIBERIUS CONSTANTINUS (ut deſcribitur in numis apud *Occonem p. 584.*) & *ipſe Curopalates* (eò usque creverat iſta dignitas, ut ad imperii faſtigium proximus gradus eſſet) adoptatus à Juſtino, & Cæſar factus eſt d. 7. Dec. A. C. 574. ut vult *Theophylactus Simocata lib. III. c. 11.* d. 7. Sept. ut vult *Chronicon Alexandrinum*. Errat *Evagrius*, qui Juſtinum ait *ſolum* imperâſſe annos 12. menſes 10. dies 15. *cum Tiberio* annos 3. menſes 11. *in totum* annos 17. menſes 9. cum dimidio. Rectè *Petavius*, regnâſſe *ſolum* annos 8. ſuperque menſes 9. ferè; *cum Tiberio* annos 4. ac duos circiter menſes. In *Roma Subterraneâ*, opere longè pulcherrimo, quod nuper prodiit, extat *p. 107.* inſignis *Inſcriptio*, quæ huc facit: DEP. EST. BOETIUS. CL. P. OCT. CAL. NOBR. INDICT. XI. IMP. DOM. N. JUSTINO. P. P. AUG. ANN. XII. ET. TIBERIO.

RIO. CONST. CÆR. ANN. III. Hic fuit Juſtini penultimus annus. Ergò Tiberius cum Juſtino regnavit omnino per annos 4.

Fuit Princeps lenitate, juſtitiâ, munificentiâ, pietate, cæterisq; Imperatore dignis virtutibus ſanè quàm commendatus. *Perſas*, duce *Mauritio*, feliciter repreſſit; & Narſetis theſauros reperit, ut ſcribit *Diaconus*. Moritur A. C. 582. d. 14. Aug. ut eſt in *Chron. Alexandrino*. Uxorem habuit *Anaſtaſiam*, & ex eâ *filias*, ante imperium ſuſceptas, *Charitonam*, quam Germano in matrimonium collocavit; & *Conſtantinam*, ſive *Conſtantiam* Mauritio deſponſam; ut ex *Evagrio* & *Theophane* manifeſtum eſt.

MAURITIUS.

FL. MAURITIUS (ita numi) vel MAURITIUS TIBERII (ut alii) *Cappadociâ* oriundus, virtute ac peritiâ rei militaris conſpicuus, ſuccedit Tiberio ſocero, A. C. 582. Ad eum confugit *Chosroës*, de quo illuſtrem victoriam reportârat, pulſus à ſuis: Statimq; à Mauritio *adoptatus*, & bello *reſtitutus* eſt. Tùm *Avaricum bellum* ſuſcepit adverſus *Caganum*; captos ab eo Chriſtianos milites cùm nollet exiguâ pecuniâ redimere, paulò pòſt iratum avaritiæ Deum ſenſit. *Phocas* contra eum ab exercitu Imperator ſalutatus eſt, A. C. 602. d. 27. Sept. qui totam domum ejus delevit, ipſo quoque capite truncato. Nemo Principum fortiore animo tulit caſum ſuum, cùm hoc *Davidicum* ſolùm diceret: *Juſtus es, Domine, & rectum judicium tuum!* Sed &

unum ex filiis occultante nutrice, ac *ſuum pro illo ſubjiciente*, piam fraudem ultrò detexit; nec alium occidi paſſus eſt. Vide *Baron. in A. C. 602. n. 19.*

PHOCAS.

FL. PHOCAS (ſic appellatur in numis apud *Occonem p. 586.*) imperium, quod auſpicatus eſt, d. 27. Dec. A. C. 602. tenuit per annos 8. nam ab *Heraclio* captus & interfectus eſt A. C. 610. ut ex *Chronico Alexandrino, Theophane*, & aliis manifeſtum eſt. Αἱμοπότης dicitur à *Johanne Antioch. in Exc. Peir. p. 853.* Id eſt, cruentus & ſanguinarius. *Narſetem* nobiliſſimum ducem, qui rebellârat, per fas & nefas, iteratis juramentis interpoſitis, ad ſe pellectum, mox *vivum comburi* juſſit. *Cedrenus* & *Hiſtoria Miſcella.*

Cave hunc eundem cum *Baronio, in A. C. 568. n. 13.* & alibi, credas cum *Narſete eunucho*; qui *Gothorum* regnum in *Italiâ* ſub Juſtiniano deſtruxit. *Narſetis, Juſtiniani ducis*, hic fuit exitus: Cùm *Longobardi*, Pannoniâ Hunnis conceſsâ, conjuges, liberos, fortunasq; transtuliſſent *in Italiam*; Narſetem perfidiæ ferè pœnituit. Audiebat paſſim, novæ calamitatis auctor, qui bellum profligârat. Igitur animum crucians, Romæ morbo ac dolore interiit. *Sic* referunt *Paulus Diaconus*, *Anaſtaſius Bibliothecarius*, & alii. At hic, ut audivimus, Phocæ juſſu, *vivus crematus* eſt. Nec profectò tàm facile eſt dicere, *Diaconum* & *Anaſtaſium* retuliſſe falſum; vel, quod *Baronius* cogitavit, ab omni perfidiæ maculâ liberare Narſetem: Conſentit enim in re ipsâ *Conſtantinus* Imperator, non

Paulum

Paulum Diaconum, ſed alios ſecutus; ut ex circumſtantiarũ diverſitate lector diligens obſervare poteſt. Niſi ergò auctoritates iſtæ ſolidioribus rationibus confutentur, inde ſic argumentamur: *Narſetem eunuchum* poſt immanem proditionem vix vitam, neduum ſummam Præfecti poteſtatem apud Romanos ad imperium usque Phocæ habiturum fuiſſe. Quid? an Narſes eunuchus ad Phocam usque vitam produxit, qui miſſus eſt in Italiam contra Gothorum Regem A. C. 552. ut ipſe fatetur *Baronius in illo anno, n. 21?* Cui non imminutæ mentis lectori perſuadebit hoc? ego omninò *duos* ſtatuo *Narſetes*: Primum Narſetem illum, cujus ductu Gothorum regnum everſum eſt; poſteriorem, qui per nefas circumventus, à Phocâ vivus crematus eſt. Hic poſtremus adhuc juvenis *armiger* fuit *Juſtini*; de quo *Corippus lib. III.*

Armiger intereà Domini veſtigia luſtrans,
Eminet excelſus ſuper omnia vertice Narſes
Agmina, & auguſtam cultu præfulgurat aulam;
Comtus cæſarie, formâq; inſignis & ore,
Aureus omnis erat cultuq́; habituq́; modeſtus.

Præfectus Romani exercitus vicit *Varanem*, & *Chosroëm juniorem* reſtituit, *Miſcell. lib. XVII. Zonaras in Mauritio, Nicephor. lib. XVIII. c. 20.* Duo igitur belli fulmina ejusdem nominis, alter *Gothis*, alter *Perſis* oppoſitus; hic ipſe, quem Phocas tàm crudeli mortis genere ſuſtulit, ultoremq́; crudelitatis & perfidiæ rurſus habuit *Fl. Heraclium*, Africæ Præfectum: Is enim indignè ferens, Phocam imperium hoſtibus perden-

dum relinquere, A. C. 610. solvens ex provincia, *Constantinopolim* occupat, & *Phocam* supplicio afficit.

HERACLIUS.

FL. HERACLIUS, filius Heraclii στρατηγοῦντος ἐν Ἀφρικῇ καὶ Λιβύῃ, ut ait *Zonaras*; & hinc Λίβιος cognominatus à *Constantino lib. I. Themat. 1. p. 3.* imperium adeptus, occiso Phocâ, *Persas*, qui Orientis maximam partem occupârant, & *crucem Salvatoris in Persidem* asportârant, de pace rogat supplex: Sed illi respondent, tùm demum concessuros, *si crucifixum abnegarent Deum, & Solem adorarent.* Eodem tempore *Avares* in *Thraciam* irrupêre; quibus ægrè placatis, Heraclius totus in bellum Persicum incubuit; victis Chosroïs ducibus, etiam in Persidis interiora movit A. C. 627. & hostem compulit pacem petere, *reddere* cum ademptis opibus, & captivis *Sacrosanctam crucem*; quam *Heraclius* summâ cum veneratione *Hierosolymam transtulit.*

Hujus temporibus nova è profundo barathro erupit religio, seu clades potius ac lues humani generis; quæ initium à *Muhamede*, Abdulæ filio, Abdulmutalibi nepote, sumsit. Vide *Leon. Mus. I. Histor. Musul. p. 32. & Joh. Cotovicum in Itinerario c. 1. Baron. in A. C. 630.* & alios passim. Ipse Heraclius in Monotheliratum hæresin prolapsus est; ut scribit *Theophanes.* Moritus d. 11. Martii A. C. 641. ætatis 66. cùm imperâsset annos 30. menses 4. dies 6. *Petavius in Ration. Temp. part. I. lib. VII. c. 13.*

CON-

CONSTANTINUS.

SUccedit Heraclio patri, & *quarto* imperii *menſe*, ſeu morbo, ſeu veneno à *Martinâ novercâ* tollitur.

HERACLEONAS.

HEraclii filius cum *Martinâ* matre *ſex* menſibus imperium tenet; iis exactis, *nares* Heracleonæ, *lingua* Martinæ *præſcinditur*, ex Senatus decreto. *Theophanes*, *Zonaras*, *Cedrenus* & *Miſcella*. Hunc *Beſoldus* in minore Synopſi, an ut illegitimum *omiſit?* non opinor: factum vel ipſius incuriâ, vel typographi. Nam mox Juſtinianus in Heraclii ſtirpe *ſextum Auguſtum* dicit. Quòd ſi Heracleonam excludimus, falſum eſt; haberemus enim ſaltem *Heraclium*, *Conſtantinum*, *Conſtantem*, *Conſtantium Barbatum*, *Juſtinianum*.

CONSTANS.

CONSTANTINI F. Heraclii N. occiſo Heracleonâ, imperium adeptus, infelix bello; ut rectè [illegible]. Primùm contra *Saracenos* infeliciſſimè pugnavit, ut eſt apud *Theophanem*, & in *Miſcella*. Inde *Orientis* velut pertæſus, in *Italiam* trajecit, *contra Longobardos*; ſed ab iisdem victus, *Romam* furore quodam barbarico *expilavit*; ut eſt apud *Paulum in Longobardicis*. Hinc in *Siciliam* transmiſit, ubi cùm 6. annis hæſiſſet, *Syracuſis in balneo* interfectus

ctus est à suis; cùm imperâsset annis 27. Factum id A. C. 668. præter *Theophanem* vide *Zonaram*.

CONSTANTINUS.

METIUS, sive MEZENTIUS, sive MEZIZIUS, *Armenus*, creatus erat à rebellibus; sed hunc paulò pòst superveniens Constantinus, Constantis occisi filius, Constantini nepos, Heraclii pronepos, interemit; ut scribunt *Anastasius*, & *Constantinus Manasses*. Hic igitur imperare cœpit, cum fratribus *Tiberio* & *Heraclio*; ut vult idem *Anastasius*. Nares iisdem mox amputatas tradit *Theophanes*; sed qui nec sibi consentanea loquitur: Ait enim eosdem imperio dejectos anno demum XIV. Constantini.

Pogonatus, vel Pogonates, hic Imperator cognominatus est, cujus rei causam reddit *Constantinus Manasses* in Annalibus:

\- - *quod parans Mezizii*
Ducis in luem classem tener & imberbis,
Hinc reversus amplâ *visus est* barbâ *decens*;

ut Latinè vertit *Fridericus Morellus notis in Constantinum Porphyrogennetum de Themat. p. 121.* Sub hoc *Constantinopolis* à Saracenis *obsessa* per 7. annos; quibus cum Imperator superior tandem fuit, pax his conditionibus facta, ut *Saraceni Romanis* quotannis *trecenta sexaginta quinque aureorum millia* penderent; ac virorum capita *quinquaginta*, equos nobiles *quinquaginta*. Sic tranquillitate restitutâ, *Concilium* generale *sextum* indixit. *Petav. Ration. Temp. part. I.*

lib.

lib. VIII. c. 1. Moritur A. C. 685. cùm imperâſſet annos XVII. ut ſcribit *Conſtantinus Manaſſes.*

JUSTINIANUS II.

COnſtantini Pogonati F. cognomento Rhinotmetus, à truncis naribus, ſuccedit patri, annos natus 16. *Mardaitas*, Libani incolas, obicem imperii Romani, cujus *Saracenos* ſedibus ſuis detraxit: Cum iisdem Saracenis, fretus *Sclavorum* invitis auxiliis, congreſſus, inferiores tulit. Domi crudelis ac rapax, plures ſibi hoſtes peperit. Hinc à *Leontio* Patricio, quem ad regendam *Helladem* miſerat, è carcere, comprehenſus, *naſoq; mutilatus*; & *Cherſonam* relegatus eſt, A. C. 695. Ab exilii loco poſteà fugiens, venit ad *Caganum*, Regem Avarum, cujus filiam duxit; & hinc ad Bulgarorum Principem, *Trebellium*; cujus ope reſtitutus, *Leontium* & *Abſimarum* in vinculis, *præfecto naſo*, per urbem circumductos, & *ludis Circenſibus* ſpectaculo exhibitos, *capite plecti* meritò juſſit. *Conſtantinus Manaſſes*, *Cedren.* *Theophan.* & alii. Mox iisdem *Bulgaris*, quorum beneficio regnabat, bellum inferens, & victus, dignas ingratitudinis pœnas luit. Tùm in *Cherſonitas* conversâ ſævitiâ, pænè omnes interfecit, claſſe in eos miſsâ; quam redeuntem adverſum mare horrendo naufragio caſtigavit. Hac ille clade parùm commotus, immò *ferocior* factus eſt; *quòd ſui* in illo Cherſonitarum ſtrage *parvulis pepercisſent*. Igitur adverſus ætatem, quæ crudeliſſimos in ſe barbaros facilè exarmat, novam claſſem inſtruxit; id omnium mentes alienavit. Nam conjuratione factâ,

ctâ, *Philippicus Bardanes* ad imperium evectus, *Justinianum* unà cum filio *Tiberio* interfecit A. C. 711. exeunte; vel ineunte 712. Et *sic Heraclii domus extincta est.*

LEONTIUS & ABSIMARUS, TYRANNI.

DE priore jam satis diximus. Cùm Justinianum *truncatum naso* exegisset, armis nihilo felicior, *Carthaginem* amisit; missus in *Africam* exercitus rem malè gerit, & offensionem veritus, contra Leontium *Absimarum* creat; & *Tiberium* appellat. Sub hoc Absimaro *ducenta millia Saracenorum* à Romanis *in Syria* concisa scribit *Theophanes*. Utriusque tandem fatum illud fuit, redeunte ab exilio Justiniano, quale dixi. *Prodigus* & *ignavus* Imperator, cùm biennium & menses aliquot imperâsset; equestri dato certamine *post prandium in secessu dormiens*, à conjuratis arreptus, *oculisq; privatus* est, pridie Pentecostes; sive 4. Junii, A. C. 713.

ANASTASIUS.

ARTEMIUS, Philippico à secretis, imperio acepto, dictus ANASTASIUS, *contra Saracenos* classem ingentem parat in insula *Rhodo*. Sed exercitus seditione concitatâ, & occiso duce, *Theodosium* quendam tributorum exactorem, Imperatorem salutat. *Anastasius* desperatis rebus suis, imperii ponit insignia, & *se monachum facit*, A. C. 715.

THEO-

THEODOSIUS.

THEODOSIUS ADRAMYTTENUS, Imperator quasi *per ludum ac jocum* factus, regnat usque ad annum 717; quo *Leoni sponte* cessit; is *detonsum in Clericum* cum filio vivere permisit in otio.

LEO.

LEO ISAURUS, ante imperium Conon appellatus, imperium suscepit d. 25. Martii, A.C. 717. *Saracenos*, qui Asiâ vastatâ *Pergamum* expugnârant, & *Constantinopolin* obsederant, repulit; *Tiberium* tyrannum per duces suos in *Sicilia* oppressit, & Occidentem pacavit, A.C. 719. Nomen Pontificiis invisum, quòd imagines aboleri jussisset; sed præter meritum. Videbat enim imperator, *statuas* religiosâ veneratione *coli*, *adversus clarissimum Dei mandatum*. Ob hanc causam *Gregorius II. Pontifex*, Imperatorem subjecit *anathemati*; ac *Romam*, & quicquid *Italiæ reliquum* erat, à *Byzantinorum* Principum abstraxit imperio; *tributaq; pendere* iis ultrà *prohibuit*. Hæc ipse *Petavius* Jesuita, *Ration. Temp. lib. VIII. part. I. c. 5.* Igitur hoc tempore *idololatria pontificia* magnum *incrementum cepit*; Imperator è *divinis literis optimè informatus*, pressus, *& potestate suâ*, *quam in Italiam*, *Romam & ipsum Pontificem habebat*, *privatus est*. Unde *cautè* legeris *Besoldum* in *Synopsi majore*, factum & ipsum denique πολύθεον. *Leo*, ne Pontificis perfidiam ulciscereturr,

bellis

bellis Saracenicis impeditus est. Obiit *hydropicus* A.C. 741. d.18. Junii; cùm imperâsset annos 24. & menses 3.

CONSTANTINUS COPRONYMUS.

LEonis Imperatoris F. Copronymus cognominatus, quia fecit id, quod *Wenceslaus Noribergæ*; hoc est, *baptismo* admotus, in aquam sacram *ventris onus* elisit. Factum id A.C. 719. d. 25. Octob. Contra hunc *Artabasdus* res novas molitus est; & pullo Constantino, ut *manuum opera* rursus colerentur, imperavit. Verùm anno 743. mense Sept. captus à *Constantino* cum filio, & *excæcatus* est. Cùm *Saraceni* discederent, Constantinus *Syriam* & *Assyriam* felicibus armis pervasit; & passim rem Christianam restituit. Hujus temporibus *Turcæ è portis Caspiis* eruptione factâ, *Armeniam* & *Iberiam* persultrâunt; & prædâ graves redierunt domum. Moritur A.C. 775. d. 14. Sept. cùm imperâsset annos 34. menses 3. non malus Princeps, nisi bonitatem caulæ sævitiâ corrumperet.

LEO.

LEO, Constantini Copronymi F. à patre consors imperii factus, sicut & pater, Porphyrogenneti nomen tulit. Bellum *Saracenicum* strenuè profligavit, & proceribus poscentibus Constantinum filium, ex *Irene* genitum, imperii participem fecit. Alii dein *Nicephorum*, Leonis fratrem, ad invaden-

invadendam tyrannidem hortati sunt; quos Imperator convictos unà cum fratre exilio multavit. Moritur A. C. 780. d. 8. Sept. cùm imperâsset annos ferè 5.

CONSTANTINUS.

LEonis F. Constantini Copronymi N. Porphyrogennetus cognominatus (sed *cave* hunc *confundas* cum Constantino *Porphyrogenneto*, & ipso Leonis F. *literatissimo Principe*, cujus scripta toties hactenus citavimus; nam *hic* ætatis *posterior*) unâ *cum Irene matre* ferè per annos 10. regnavit. Impotens fœmina *idololatriam* instauravit, & *Aaroni*, Saracenorum Principi impar, tributarium imperium reddidit. Filium, cui *Rotrudim*, Caroli Francorum Regis filiam, A. C. 782. desponderat, violatâ fide *Mariam quandam* oriundam *Armeniâ* coëgit ducere, mense Dec. A. C. 788. A quibus nuptiis filius abhorrens, simulq; matris pertæsus, eam A. C. 790. redegit in ordinem; tamen postea dignitati restituit, cum magno suo malo. Nam ejusdem dolo circumventus, & immaniter *excæcatus* est anno imperii 18. Christi 797. *Besoldus* hanc Irenem *nimis improvidè* commendat, *benè* administrâsse rempublicam, filium *insolenter*; eandemque admodum *iniquè* in exilium pulsam. E Pontificiis consule *Petavium part. I. Rat. Temp. lib. VIII. c. 6.* è nostris *Cluverum in Epit. pag. 435.* & ἀκρισίαν *Besoldi* satis animadvertes.

CAPUT XVI.

HOc caput *Beſoldus* inſcribit DE IMPERATORIBUS ORIENTIS POST AVULSUM OCCIDENTEM. Sed miror in hoc caput non retuliſſe CONSTANTINUM COPRONYMUM, LEONEM & CONSTANTINUM PORPHYROGENNETUM; ſub quibus jam Occidens avulſus erat: Sicut enim diximus, à *Leone* defecit *Pontifex*, ſecumq; traxit, *quicquid in Italia Conſtantinopolitanis Principibus* hucusque paruerat.

Tria verò *Beſoldus* agit in hoc capite: Primò, quomodo *Carolus*, Francorum Rex, rebus bellicis, inclaruerit, & *Longobardicum* regnum in *Italia* deſtruxerit? Secundò, quomodo *Conſtantinopolitanum* imperium, non niſi *ignavos* Principes ſortitum, tandem *defecerit?* Tertiò, quomodo *Turcæ* proſperâ fortunâ uſi, *Orientem* ſuum fecerint? De his quoq; dicam quàm breviſſimè.

Francorum præclara gens, quæ ſuper omnes gentes enitet, ut laudat *Puteanus comment. in Hiſtoriam Inſubricam p. 187.* Item: *Gens virtutibus factisq; eximia*, ut ait *Euphormio in Icone c. 3.* Nec non: *Gens tàm nobilis, ut hodieq; univerſos Europæos Aſiatici* Francos *indigitent; ſicut Orientales Romæos, Abyſſini quoque in Africa communiter nos* Alfrangues, *& Chriſtianum orbem* Franciam *nuncupent*, teſte *Vagetio in Periodo regni Turcici p. 25.* Non à *Trojanis* oriunda, vel *Franco* quodam, Hectoris filio, ut quosdam exiſtimâſſe jam ſuprà in rebus Trojanorum docui; neq; etiam à *Bojis*, ut

ut in Bojorum gratiam *mentitus* est *Aventinus*; sed ex *aliquot* Germaniæ *populis* adunata fuit. Nam Germani rectè tandem animadvertentes, nihil contra Romanum imperium validius, quàm fraternam quandam concordiam; & hoc uno se hactenus Romanis inferiores fuisse, quòd singuli ac divisi pugnâssent; adversus eos conspiratione factâ, in unum corpus coierunt, & Germanico idiomate *Francos*, hoc est, dié Freyen / *liberos ab omni servitute* se nuncupârunt. Quicquid igitur Taciti tempore *Chatti*, *Tencteri*, *Bructeri*, *Ubii*, *Usipetes*, *Chauci*, *Cherusci*, *Hermunduri*, *Narisci*, *Suevi* deniq; tenebant; *Franciæ nomen* occupavit. *Freher. lib. II. Orig. Palatinarum c. 3.* Reliquiæ tantæ multitudinis, quæ in unum corpus coaluit, unumque nomen adscivit, confederunt ad *Mœnum*; nam cæteri omnes *Rhenum* sæpius *transgressi*, sub *Aureliano*, *Floriano*, *Probo*, *Proculo*, *Juliano*, *Valentiniano & Honorio*; sæpiusq; repulsi, tandem cùm *Attila* res Romanas attrivisset, *Belgicam*, dein *Celticam* subegêre. Mox *Ægidio* & *Sangrio*, Galliarum Præsidibus debellatis, *Lugdunensis Galliæ* partem juris sui fecerunt.

Gothi *Aquitaniam*, Burgundiones *Narbonensem*, *Sequanæq; partem* Romanis eripuerunt. Victis his, qui fortunæ superstites erant, Francis accessere: Nec diu pòst *Gothi*, acriter à *Belisario* pressi, *Francis* & ipsi partem suam concesserunt hâc lege; ut in belli societatem secum venirent. *Alemannos* quoq; non tulerunt in *Gallia* residere, iisque insigni prælio devictis, totâ paulatim regione potiti sunt; permittente

Juſtiniano. Conſulendus *Puteanus comment. in lib. II. Hiſt. Inſubric. p. 97. 98.*

Initium regni *Francorum in Gallia* conſtituerim A. C. 549. octavo poſt Conſulatum Baſilii. Tùm enim *Franci* ab Imperatore *Juſtiniano* Galliarum jura adepti ſunt; & *aureos numos*, quod ipſis *Perſis non licebat*, cudere cœperunt; non Imperatoris Romani, ſed *ſuorum ſignatos imagine*; ut è *Procopii lib. III. Gothicorum* docet *Baronius in A. C. 549. n. 4. 5.*

Francis illo tempore præerat *domus Merovei*; qui Romanis junctus cum *Attila* manus conſeruit in campis *Catalaunicis*; eaque in *Childerico* 200. ferè poſt Juſtinianum annis defecit; *Pipino*, Majore domus, ob rei militaris peritiam prudentiamq; in regendis civilibus, ad regnum evecto.

Stemma Pipini locupletius (quàm in hiſtoria Caroli Magni, auſpiciis *V. C. Bœcleri* prodiit *p. 92.*) exhibetur à *Puteano lib. III. Hiſtoriæ Inſubric. p. 181.* hoc modo: *Carolus M.* ſeculo Chriſtiano ſexto, clari nominis ac potentiæ in *Narbonia*, teſte *Sigeberto*, reliquit *Pipinum Landeſium*. Præfectum palatii Auſtraſiæ: *Pipino Landeſio* geniti cùm alii liberi, tùm *Sancta Begga*; quæ maritum habuit *Anſigiſum*, vel *Angiſum*, *S. Arnulphi*, Metenſium Epiſcopi & *Dodæ* filium, *Arnaldi* nepotem, *Ansberti* & *Blitildis*, *Clotharii* Regis filiæ, pronepotem. Ex Sanctâ *Beggâ* & *Anſigiſo* natus *Pipinus Craſſus Herſtallius*, Præfectus palatii Auſtraſiæ, deinde Dux; cui *Alpaidis* concubina, ſoror *Dodonis*, peperit *Carolum Martellum*, Præfectum palatii & Auſtraſiæ Ducem. Ex hoc & *Adelheide Pipinus*

iſte

iſte cognomento *Brevis*, familiæ ſuæ regnum intulit. *Pipini Brevis* & *Berthæ* F. CAROLUS, cognomento MAGNUS, regnum poſt obitum patris adeptus, quantas res geſſerit, non opus, ut explicem.

Sufficere poteſt tyroni hiſtoria Caroli M. modò laudata; quam, primas ducente lineas *Bœclero*, antè biennium ferè dedit *Joh. Joachimus Franzius* unà cum *Eginhardo*. Unum hoc monuerim, in ea non rectè aſſeri, *Ingelhemi*, vico *prope Moguntiam* in Germania, in hanc orbis communis auram eſſe prognatum. Eſt quidem fama, ſcio, eaque tàm pertinax, ut *Carolus IV.* Imperator, cùm *in D. Caroli M. Principis cognominis honorem* inſigne *collegium Bohemorum Sacerdotum* fundaret; ejuſq; rei memoriam ita conſignaverit: *Imperator ille magnificus in villa* Ingelheym *Moguntinenſis Diœceſis, in imperiali palatio, commemorandæ ſuæ nativitatis ſumſit originem. Quin & incolis loci hodiernis id adeò perſuaſiſſimum habetur, malam ut apud eos gratiam initurus ſit, qui vel leviter in dubitationem id vocare conetur; quorum & vix ullus non uni ex filiis ſuis Caroli nomen in ſacro fonte indere, pro reverentia illius Semonis, conditoris ſui ſolet*; ut ſcribit *Freherus lib. II. Originum Palatinarum c. 11.* Sed ipſe tamen ei famæ, quod veteri & ſpecioſo indicio deſtituta eſſet, accedere noluit; licet ubi natus eſſet, ignoraret.

Noſtro ſeculo ne terram ampliùs ignoremus, debemus *Antiquitatibus Fuldenſibus à Chriſtophoro Brouvero Societ. Jeſu* publicatis; ex iisque primò, quod ſciam, verum docuerunt *Reineſius lib. II. Var.*

Lect.c.16.p.257.& Beſoldi noſtri in Synopſi majore. Verba ſunt ipſius Caroli M. in donatione reperta inter chartas manuſcriptas traditionũ, *Abbatiæ Fuldenſi* factarum: *Donamus & tradimus Domino noſtro Salvatori, ſanctoq; Bonifacio martyri, qui in Fuldenſi requieſcit monaſterio, terram conceptionis noſtræ, hoc eſt, totam comprovinciam circa flumen Unſtrut; ipſamq; chortem noſtram in Vargalaha, cum omnibus compertinentiis ſacris, & cum omnibus villis longè & prope poſitis; quæ ad eam reſpiciunt.* Igitur *Thuringi* à poſterum natales Auguſtiſſimi Imperatoris cum *Ingelheimenſium* invidiâ, jactare poſſunt.

Nunc ad ea, quæ nos dicere vult, *Synopſis* noſtra *minor:* Cùm *Pontifex* ab Imperatore Conſtantinopolitano, *magiſtratu ſuo legitimo*, defeciſſet, infeſtos *Longobardos* ſæpiùs expertus eſt; quorum ultimus Rex, *Deſiderius* cùm *Ferrariam, Comachum, Faventiam* cepiſſet, Pontifex urbi quoque timens, à Carolo per Legatos, auxilium petiit. Ille *Gregorium Epiſcopum & Gulfardum Abbatem* miſit, qui ſocii Pontificis res inſpicerent; & per vim ereptas à Deſiderio repeterent: Cùm nihil obtinerent, alii miſſi ſunt; qui, ut occupatis locis cederet, aurum afferebant. Sed neq; muneribus, neq; precibus quicquam actum; ut ſcribit *Anaſtaſius.*

Igitur Carolus magno ardore ivit in bellum; ſed, ut verè *Tacitus lib. I. Hiſtor. c. 35.* loquitur, *ignaviſſimus quisque, & in periculo non auſurus nimius verbis, linguâ ferox*; ſic Deſiderius nil ultra ferociam verborũ, adverſus Caroli Legatos uſurpatorum, auſus eſt.

est. Cùm *Alpium fauces* insideret, aliquot cohortes per cautes, aviosq; calles à Carolo jussæ circumduci; & à tergo *se ostentantes*, sic eum *terruerunt*, ut sine prælio statim *Ticinum* fugeret; quemadmodum idem *Anastasius, & Annal. Francorum, & Religiosus Cœnobii Egolismensis in vita Caroli M.* adstruunt. Alii, sed auctoritatis minoris, pugnâsse volunt. Institit fugienti *Carolus*, & *Ticinum* acri obsidione pressam fame, pestilentiâ, armis, ad deditionem compulit. Sic *Desiderius cum uxore ac liberis* in Caroli potestatem venit. Unus tamen filius *Adalgisus* sceptri hæres futurus, si fortuna voluisset, *Verona*, quam idem Carolus agressus erat, *in Græciam* celeri fugâ pervenit. Hic *regni Longobardici finis.*

Alterum, de quo *Besoldus*, illustrat *Freher. Tom. II. Rerum Germanicarum*, ubi de *Byzantini imperii* decremento: *Quoties Germani, cùm per tanta terræ pelagiq; intervalla, bello sacro Saracenos in Asia peterent; & terram illam, quam vocant, sanctam, Græcorum ignaviâ amissam, magnâ ex parte recuperarent; vel in transitu Byzantinis Regibus terrori & formidini fuerunt? Nonne verò illorum Principatus sub* Alexio Angelo *Germanis tributarius factus, &* vectigal *inde* Ἀλαμανικὸν *vocatum Græcis hominibus indictum? Ad quod conficiendum nec quidem priorum Imperatorum thesauris, nec sepulcris parcitum fuit.* Et post multa alia: *Byzantini plerunq; nullâ justâ neque successione, neque electione; sed aliquando magicis sortibus, aliisq; malis artibus affectatâ tyrannide, vero Principe (si vel frater sit) aut sicâ venenóve peremto; aut (ut*

mitiùs) elucificato, vel caſtrato ; aut (ut mitiſſimè) tonſo, & in monaſterium truſo, imperium malè arripuerunt ; pejùs geſſerunt, peſſimè, & ſimili exitu, rurſus amiſerunt : Vel fortè, non dicam fœminarum, ſed (quod indigniùs) eunuchorum nutu & libidine ; aliquando & factionum theatralium impetu, nonnunquam etiam ipſorum hoſtium & barbarorum ; atque adeò Turcarum voluntate & minis ad ſceptra extollebantur. Imperii tandem hujus exitum ſic deſcribit idem : *Factum eſt, ut in altera illa, ad Euxinum pontum, Roma imperitantes, Neronum potiùs quàm Conſtantini, cujus nomen affectabant, ſucceſſores, variis morum damnis & vitæ flagitiis, in ſocios perfidiâ, perniciosâ inter ipſos diſcordiâ, infandâ crudelitate & tragicis ſceleribus, adeòque apertâ impietate ; & eorum exemplo, ut fit, corruptus populus, eò diſſolutionis, nequitiæ, infamiæ, prolaberetur ; ut pro* novâ Româ & Sione *(nam & hoc titulo ſibi blandiebantur)* nova *potiùs* Sybaris & Sodoma, *vel ipſis teſtibus, eſſet dicenda. Quam perverſionem fatalis ejus interitus, & excidium juſto* Adraſtiæ *judicio eſt conſecutum. Poſtquam enim cum vicinis omnibus populis, jam velut juratis & divinitùs immiſſis hoſtibus;* ab Occidente, *Vandalis, Gothis, Bulgaris, Ulachis, Myſis, Hunnis, Avaribus, Serviis, Triballis, Patzinacis, Roſſis, Uris ;* ab Oriente *verò Perſis, Iberis, Arabibus, Armeniis, tandem Turcis & Saracenis, omnium acerrimis, tanquam reus aliquis beſtiis objectus, diu variâ fortunâ imperium illud belliger âſſet ; plerumque verò à magna ſtrage attenuatum, aut ad duriſſimas dependendi tributi conditiones adactum : Non tantùm fi-*

nes

nes illos olim latissimos perpetuâ quasi alluvione arrosos, amissis subinde optimis quibusque provinciis, magis magisq; contrahere necesse habuit; sed vix tandem pomœria sua, imò mœnia portasq; tueri potuit. Itaq; cùm aliquot obsidiones Constantinopolis ab Avaribus, Saracenis, Genuensibus, atque etiam in civilibus bellis passa, justo pœnitendi tempore elapso, nihilo interim evaderet melior; sed veluti obligato sibi divino auxilio, invincibilem *se jactaret; tandem à Deo deserta (quod* Leo *Imperator dudum in quodam* vaticinio *præsagierat) ut* à Constantino primo *condita; ita* ab ultimo *amissa, immanissimæ Turcarum genti pertinaciter obsidionem urgenti, nunquam satis deplorando orbis Christiani damno concessit.* Habes compendiosissimam rei Constantinopolitanæ, usque ad novissimum tempus, descriptionem; quâ qui contentus esse non potest, adeundi illi erunt *Zonaras*, *Nicetas*, *Nicephorus Gregoras*, *Laonicus*, & alii. Perpetuam Imperatorum feriem ab *Irene* usque ad ultimum *Constantinum Palæologum* cùm *Besoldus* omiserit, non erat animum subjicere, nisi historiam Besoldianam supplere me vellent alii; sed illis ita obsequar, ne reliqui de prolixitate conqueri possint.

NICEPHORUS, *Irene ejectâ*, imperium invasit, A. C. 802. *Bardanem* amovit, quem exercitus invitum creaverat; cum *Saracenis* pacem per dedecus iniit, & sceleratè rursus violavit. Occiditur à *Bulgaris* A. C. 311. d. 26. Julii. *Theophanes* & *Miscella.*

STAURACIUS, Nicephori F. particeps imperii, moritur ex vulnere; cùm paucis mensibus regnâsset post patrem. *Iidem.*

MICHAEL Curopalates Imperator salutatus d. 5. Octobris A. C. 811. victus à *Bulgaris* A. C. 813. *Leoni Armenio* cessit Principatum. *Idem* cum *Zonarâ & Cedreno.*

LEO *Armenius*, Julio mense A. C. 813. primordia imperii capit. Occiditur à *Michaële Balbo*, quem majestatis reum in custodia haberi jusserat, ipso *natalis Dominici die, inter sacra*, A. C. 820. *Idem.*

MICHAEL Balbus, *Phryx*, ex oppido *Amorio*, interfecto Leone imperat. *Thomam*, qui res novas molitus erat, victum & captum omni crudelitatis genere laniavit. Sub ejus Principatu *Saraceni Hispanienses* occupârunt *Cretam*; exin *Calabria*, *Apulia*, & *Italiæ pleraq; Saracenis* paruerunt. Moritur A. C. 829.

THEOPHILUS, Michaëlis Balbi F. succedit dicto anno, mense Octobris. Moritur A. C. 841.

MICHAEL, Theophili F. Michaëlis Balbi N. sub tutela, matris *Theodoræ* relictus, patrem excipit. Sub eo *Bulgari Christianis sacris initiati* sunt, regnante tùm apud illos *Bogori*. Decimoquarto imperii anno, hoc est, A. C. 855. *matrem* potestate *spoliat*; & *Bardam* primùm *Curopalatem*, dein *Cæsarem* facit; se verò totum dat ludis, aurigationibus, ac perpotationibus. Ad extremum *Bardas occiditur*, ipsius *Michaëlis consensu* d. 1. April. A. C. 866. & *Basilium Macedonem* Imperatorem creat d. 26. Maji, anno eodem. Pòst, cùm *Basilius* insidias metueret à *Michaële*, eum antevertere volens, *ebrium interficit* A. C. 867.

BASILIUS Macedo, ex *Arsacidis*, ut *vanissimè*

nissimè scribit *Curopalates*, obscuro genere natus in *Macedonia*; ut verius *Zonaras*, non pœnitendus imperio Princeps, officia mandavit bonis; & judicia exercuit ipse. Sed & foris contra *Saracenos* & *Manichæos* prosperè pugnavit. Moritur A.C. 889.

LEO, Basilii F. sive Michaëlis Imperatoris (nam utrumque traditum) ob *studium Philosophiæ* cognominatus *Philosophus*, adversus *Bulgaros* primùm infeliciter pugnavit; sed mox *auxilius Turcarum* usus, vicit. Obiit d. 11. Junii A. C. 911.

ALEXANDER, Leonis frater, tutorio nomine imperio præest; donec adolesceret *Constantinus*, Leonis F. Crapulæ & libidinibus deditus periit d. 7. Junii A. C. 912. multo *per nares & pudenda rejecto sanguine*; cùm post haustum largiùs *merum*, *pilâ* deinde se & *equitatione* vehementiùs agritâsset. *Curopalates*, *Cedrenus*, *Zonaras*, *Glycas*, *Constantinus*, *Manasses*.

CONSTANTINUS Porphyrogennetus, Leonis Imperatoris F. Basilii Imp. N. hîc est, qui optimorum Scriptorum in omni genere exemplaria undique conquisivit; iisque *Palatinam bibliothecam instruxit*. Dein cùm animadverteret, plerosque à legendo, mole librorum, deterreri; eos epitomavit, & in locos communes, sive *tres & quinquaginta titulos* eleganter distribuit. Hujusmodi *Excerptorum duo tituli* ad nos hodiè pervenerunt: *Alter legationum*, in duos libros distributus, *alter de virtutibus & vitiis*; quem debemus curiositati *Nicolai Peirescii*, æternâ gloriâ dignissimæ. Plura de ejus peritia, in omnibus ferè

ferè diſciplinis, Arithmeticâ, Muſicâ, Aſtronomiâ, Geometriâ, Hiſtoriâ, Poëſi, & universâ Philolophiâ. *Bonaventura Vulcanius notis in hujus ipſius Conſtantini lib. I. de Thematibus p. 53.* qui tamen *p. 56.* videri poteſt, cum *Conſtantino Porphyrogenneto*, Leonis & Irenes filio (de quo ſuprà) confudiſſe. Noſter matrem habuit *Zoën*, quæ ab *Alexandro tutore* primùm *ejecta*, dein *revocata*, & rurſus palatio *ſubmota* eſt. Sub hoc Imperatore *Conſtantinus Ducas*, & *Leo Phocas*, victoriâ *Bulgaricâ* inſolentior factus, imperium affectantes, oppreſſi ſunt. Poſt hæc

ROMANUS LECAPENUS, Patricius, Conſtantini ſocer, & novo honoris genere, *Imperatoris cuſtos ac pater* d. 24. Sept. A. C. 919. *Cæſar*, & ſequente Dec. *Auguſtus* appellatus eſt à *Nicolao Patriarchâ*, permiſſu Conſtantini; qui cùm VII. annos ſolus imperâſſet, inſurgentibus tyrannis ἔχων οὐ ἔχοντί γε θυμῷ collegam imperii aſſumſit hunc Romanum,

Aſtutam vapido geſtantem in pectore vulpem.

Vel potiùs κυνὸς ὄμματ' ἔχοντα; quippè qui & *Theodoram* uxorem ſuam, diademate ornavit, & CHRISTOPHORUM filium ſuum ad idem faſtigium evexit; voluntate, ut videri volebat, Conſtantini; ſed reverà invito, & conquerente & πολυηγορίαν indignè ferente. Idem & Chriſtophori uxorem, *Sophiam*, poſt obitum *Theodoræ*, Auguſtæ nomen accipere voluit. Tum &

STEPHANUM & CONSTANTINUM filios ſuos, Cæſares, Auguſtos creavit; & THEOPHYLACTUM *filium Patriarcham fecit*, & ROMA-

MANUM, è Chriſtophoro nepotem ſuum, coronavit. Tot præſidiis firmato imperio *Conſtantinum Porphyrogennetum aſpernari* cœpit; ſed, ut è Phœbi tripode canit Poëta:

Sequitur ſuperbos ultor à tergo DEUS!

ROMANUS, annoſa vulpes, tandem in caſſes incidit; & *à Stephano filio*, Imperatore & ipſo pariter declarato, *captus*, exutus imperio, & *attonſus* in inſulam *relegatus* eſt, d. 16. Dec. A. C. 944. *Stephanus* verò, & *Conſtantinus*, fratres, inter ſe mutuò de imperio altercantes, *ambo correpti*, & in inſulas ſunt *deportati*. Sic tyrannide liberatus Conſtantinus, imperavit usque in annum 959. Eo enim die 9. Dec. *Romani filii parricidio*, ut ferebant, ſublatus eſt.

ROMANUS, Conſtantini Porphyrogenneti F. Leonis N. homo ſoluti ingenii, obiit anno 963. Scripſit *ad eum* eruditiſſimus pater *librum de adminiſtrando imperio*, quem valdè commendatum *Caſaubono in præfatione Polybianâ*; primus Græco-Latinum vulgavit, *Joh. Meurſius*.

NICEPHORUS PHOCAS, vivo Romano, *Saracenis Cretam* eripuit. Imperator contra eosdem in *Cilicia Syriaq;* ſecunda bella fecit; *Antiochiam* recepit, homo aliàs ſordidus & illiberalis. *Perit* inſidiis *Theophanonis* conjugis, & *Joh. Zimiſcæ*, d. 11. Dec. A. C. 969.

JOHANNES ZIMISCES Imperator ſalutatus, ſtatim *Romani filios*, BASILIUM & CONSTANTINUM, *collegas* adſcivit; *Saracenos* ab *Antiochia* repulit, *Bulgaros* & *Roſſos* devictos pacem petere

tere coëgit. Hunc *Petavius part. I. Ration. Temp. lib. VIII. c. 15.* primùm scribit signâsse numos, cum Salvatoris imagine, & inscriptione: JESUS. CHRISTUS. REX. REGUM. Sed *fallitur* vir doctissimus, nam & *Heraclii numum* alibi dedimus; in quo conspicitur *imago Salvatoris*, cum epigraphe: IHS. XVS. REX. REGNANTIUM. Corruptissimum exhibet *Strada in Cæs. p. 272.* Tales *apud eundem* reperies *aliorum*, qui rerum Orientalium *potiti* sunt *ante Zimiscen.* Sublatus est hic Imperator *veneno* d. 4. Dec. A. C. 975.

BASILIUS Porphyrogennetus & CONSTANTINUS Porphyrogennetus, Romani filii, Constantini Porphyrogenneti nepotes, imperium paternum & avitum receperunt A. C. 975. Contra eos insurrexit *Bardas Sclerus*, & victus est à *Barda Phoca.* Tunc *Bardas Phocas* ausus res novas, interficitur A. C. 989. & *Bardas Sclerus* Basilio reconciliatus est. Crudele est, quod de isto *Basilio* legimus: Victo *Bulgarorum* Rege, Samuele, *quindecim millia militum excæcata* ad eum remisit, *singulis centuriis uno monocolo præeunte*; quorum aspectu ita perterrefactus est Bulgarus, ut paulò pòst moreretur. Obiit verò & ipse mense Dec. A. C. 1025. Eo adhuc deterior frater Constantinus, decessit triennio pòst mense Nov. A. C. 1028.

ROMANUS ARGYRUS, cum *Zoë*, Constantini Porphyrogenneti filia ex Helena, Romani Imp. nepte, imperat; primùm moderatus ac justus,

dein

dein rapaciſſimus, *Syriam* perdit; & *inſidiis* uxoris *Zoës* perit d. 11. April. A. C. 1034.

MICHAEL PAPHLAGO, à *Zoë* conjux adſcitus, & Imperator ſalutatus, malè *à dæmone vexatur*, ferè per totum imperii tempus. Moritur factus *monachus* d. 10. Dec. A. C. 1041. Multis tùm calamitatibus involutum imperium. *Sicilia amiſſa* eſt, cùm, qui eam Saracenis rurſus ademerat, *Georgius Maniaces*, in vincula conjiceretur. Acceſſit *defectio Bulgarorum*.

MICHAEL CALÆPHATUS, Stephani F. & Michaëlis Paphlagonis è ſorore N. à *Zoë* adoptatus, & Imp. ſalutatus eſt hâc conditione, *ut matris ac dominæ loco* illam ſemper *haberet*; oblitus datæ fidei populum in eam concitat, ſed infeliciter. *Excæcatus* eſt A. C. 1042. & cum Conſtantino Cæſare, patruo ſuo, *relegatus*.

CONSTANTINUS MONOMACHUS à *Zoë* thori & imperii conſors factus, d. 12. Junii A. C. 1042. coronatur. Sub hoc *Servii* Romanorum Orientalium 40000. cæciderunt. *Normanni* Apuliam occupârunt, *Turcæ* defecerunt, multas clades intulerunt; *Perſidem* denique invaſerunt. Moritur A. C. 1054. Ipſa quoque *Zoë* mariti congreſſus cum *Maria Sclerena*, Bardæ Scleri filia, ægerrimè ferens, zelotypiâ extinguitur.

THEODORA, Conſtantini Porphyrogenneti filia, Romani neptis, primùm à ſorore *Zoë* in monaſterium detruſa, & rurſus inde à populo extracta, cum ſorore imperavit, contra *Michaëlem Calæphatum*

phatum & *Conſtantinum Cæſarem*; nec diu ſorori ſupervixit. Mortua menſe Aug. A. C. 1055.

MICHAEL STRATIOTICUS, à *Theodorâ* adoptatus, homo imperitiſſimus, ab *Iſaacio Comneno* coactus, abdicavit ult. Auguſt. A.C.1057. Auctor eſt *Cedrenus*, Epiſcopos, quos Patriarcha miſerat, ad perſuadendum illi privatam vitam, interrogâſſe: *Quodnam ſibi poſiti imperii pretium foret?* & cùm illi reſponderent: *Regnum cœleſte*, ſtatim purpuram exuiſſe.

ISAACIUS COMNENUS nobili genere, die primo Sept. Imperator ſalutatus eſt, acris ingenii vir, & belli peritus; cùm in morbum incidiſſet, *ſponte abdicavit*, & in *Studienſe monaſterium* conceſſit. A.C. 1059.

CONSTANTINUS DUCAS deſignatus Imperator ab *Iſaacio Comneno*, Andronici F. ingenio ad juſtitiam prono, ſed ad res militares hebeti, multas clades accepit à Barbaris. Moritur autem A.C.1067. relictis cum *Eudocia* conjuge filiis tribus, *Michaële* & *Andronico*, quos privatus genuit; & *Conſtantino*; quem Imperator.

ROMANUS ab *Eudociâ* contra fidem, quam Conſtantino Ducæ dederat, maritus poſt ſeptimum menſem adſcitus, cum *Turcis* propitiâ fortunâ primùm dimicavit; ad extremum *proditus* in *Sultani* poteſtatem venit: Is honorificè habet, ut volunt *Zonaras*, *Glycas* & *Manaſſes*; ſed ut *Guilhelmus Tyrius lib. 1. c. 9.* ſcribit *regium in ſolium aſcendenti vel deſcendenti barbaro pro ſcabello fuit*. Remiſſus *Conſtantinopolim*, ſuos Turcis immaniores expertus eſt; nam *effoſſis oculis*,

neque

neque curatis vulneribus, tumente ac *vermibus ſcatente capite*, extinctus eſt, A. C. 1071.

MICHAEL PARAPINACIUS, Conſtantini Ducæ filius, in vitrici locum creatus eſt. Sub eo *Turcæ* Ponticam oram armis ſubegerunt, eodemque tempore NICEPHORI duo, BOTONIATES & BRYENNIUS, ille in *Oriente*, hic in *Occidente* (ubi *Dyrrachio* præerat) imperium invaſerunt. *Nicephorus Botoniates*, Turcarum auxiliis ſuperior factus, regiam occupat; ac Imperator renunciatur d. 25. Martii: *Michaël* in *Studienſe monaſterium* transfertur, 7. April. A. C. 1078.

NICEPHORUS BOTONIATES *Nicephorum Bryennium*, operâ *Alexii Comneni*, frangit, & *oculis privat*; & ipſe *à Comnenis* imperio *exutus* fit *monachus*, A. C. 1081.

ALEXIUS COMNENUS, Iſaaci Comneni Auguſti F. Imperator factus d. 1. April. A. C. 1081. vafer, perfidus ac rapax, à *Francis* malè acceptus eſt, cùm *Palæſtinam*, *Godefrido* duce, peterent A. C. 1096. Obiit A. C. 1118. d. 15. Aug. Poſt mortem deſtitutus ab omnibus, ac *ne imperatorio quidem funere* elatus.

JOHANNES COMNENUS, qui & Calo Johannes, Alexii F. Iſaaci N. *Scythas* & *Triballos* & *Ungaros* feliciter profligat; *Perſarmenios* aggreditur, & bello fatigatos pacem petere cogit; *Perſas* ipſos ſæpius bello premit, atque adeò multis rebus egregiè geſtis, tandem *venatum* egreſſus, manu *venenatæ ſagittæ* illapſu ſtrictim læſâ, celeriter veneno *usq; ad vitalia* graſſante, moritur, Aprili menſe, A. C. 1143.

MANUEL COMNENUS, Johannis F. Alexii N. â patre imperare juſſus, contra *Latinos*, cum ipſis *Saracenis* conſpiravit. Eò tandem juſtâ DEI vindictâ inſaniæ lapſus eſt, ut Saracenorum dogma tantum non adſciſceret. Obiit menſe Sept. A.C.1180.

ALEXIUS COMNENUS, Manuelis F. Johannis N. *Ludovici* Francorum Regis *gener*, ab *Andronico Comneno*, Iſaaci F. Alexii N. Iſaacii proN. agnato ſuo, *occiſus* eſt. A.C.1183.

ANDRONICUS COMNENUS, occiſo, ut dixi, Alexio, imperium invadit. Ante hoc ſcelus *omnes Francos & Latinos Conſtantinopoli trucidari juſſit*, quòd conatus ipſius adverſus Alexium impedituri viderentur. Hanc cladem ulturi populares Thraciæ Græciæq; , maritimam oram ferro & igne vaſtârunt. Mox dum *Iſaacio Angelo* necem molitur *Andronicus*, comprehenſus, & per urbem *Camelo* vectus, *alterâ abſciſsâ manu oculoq; effoſſo*, à furenti plebe *laniatus* eſt. A. C. 1185. Inter rerum & verborum ludibria hoc unum dicebat: *Domine miſerere!* Et: *Quid contritum calamum infringitis?*

ISAACIUS ANGELUS factione populi imperium accepit: *Siculorum* claſſem ad *Strymonem* vicit: *Cyprum* ab Iſaacio Comneno claſſe *fruſtrà* repetiit: Cum *Valachis* parùm proſperè pugnavit. *Fridericum Ahenobarbum* Imperatorem, Palæſtinam petentem, in ſe concitavit, magno ſuo cum damno, imperio & oculis ſpoliatum à fratre. A.C.1195.

ALEXIUS ANGELUS, Iſaaci Angeli frater, Comnenum ſe cognominans, imperare cœpit

cum

cum ingenti ſuorum calamitate. Hinc à *Valachis*, *Myſis* & *Scythis*, inde à *Perſis* & *Iconienſi Sultano* acceptæ clades. Qui remp. benè & ex dignitate gereret, nemini unquam, in mentem veniebat : Excitabantur in ipsâ urbe immanes tragœdiæ, priſcis illis Thebanis non multùm abſimiles. Deniq; cùm *Alexius*, Iſaaci Angeli excæcati filius, *ad Germanos profugeret*; multi Principes, cum *Balduino*, Flandriæ Comite, & *Venetis* adverſus Alexium Angelum Comnenum incitati, *Conſtantinopolin* petierunt, obſederunt, expugnârunt: Rapinis, ferro, & incendiis omnia vaſtantur. Ipſe autem Alexius imperio ſpoliatus *Debeltum* profugit A. C. 1203.

Sic *Iſaacius* cum *Alexio* filio ſpeciem adumbravit priſtinæ dignitatis, ſed nec ipſis inter ſe concordibus A. C. 1204. ALEXIUS MURZUFLUS imperium invadit, & *Alexium Angelum*, Iſaaci filium, *interficit*; cùm pater paulò antè fato conceſſiſſet. Murzuflus in *Latinos* bellum parans fugatur : Hoſtes *Conſtantinopolin* oppugnant, expugnant; *incendio novo* deformant, lacerant, & diripiunt d. 12. April. A. C. 1204.

BALDUINUS, Balduini Flandriæ Comitis F. ânnum agens 32. ingentis animi heros, *expugnatâ Conſtantinopoli* Orientis Imperator factus, *cum Venetis & Genuenſibus* expeditionis ſociis, *imperium partitur*; ſed ſequente anno 1205. d. 15. April. victus & captus à *Bulgarorum* Rege, *Johanne*, per ſummos cruciatus interficitur.

HENRICUS, Balduini Imperatoris frater, ad imperium evehitur A.C.1206, moritur A.C.1216.

PETRUS ANTISSIODORENSIS, *Jolantam*, Henrici sororem an filiam? (incertum enim est) in matrimonio habens, *Romæ coronatur*; & dum in *Thraciam* proficiscitur, à *Theodoro*, Dyrrachii Principe, perfidiosè captus, & à *Theodoro Lascari* occisus est, A.C. 1221.

ROBERTUS, PETRI Imperatoris F. Imperator appellatus obiit in *Achaja*, A. C. 1228.

BALDUINUS, Roberti *frater*, ut quidam volunt; ut alii, *filius*, imperavit cum JOHANNE BRYENNIO, *Hierosolymorum Rege*, tutore, socero suo, & Cæsare annis 20; & post ejus mortem annis 13. Imperio Orientis exactus est, *insidiis Græcorum Principum*, A. C. 1261. Dum Latini Constantinopolin obtinent, interim

THEODORUS LASCARIS *à Græcis* Imperator *creatus Nicææ* in Bithynia, dein *Hadrianopoli* sedem habebat; Princeps bellicis rebus inclytus. *Turcas* ab Alexio Angelo, Comneno socero (nam *Annam* ejus filiam *ex Euphrosynâ* Ducissâ, in matrimonio habebat) adversus se concitatos magnâ strage delevit; eorumque Sultanum suapte manu peremit. Moritur A. C. 1222.

JOHANNES DUCAS DIPLOBATIUS, cui Theodora, Theodori Lascaris filia, ex Anna Angela nupsit: à socero successor designatus, plerosq; de *Latinis* recepit. Moritur A. C. 1255.

THEO-

THEODORUS LASCARIS, Johannis F. ſuccedit patri. Obiit A. C. 1259.

JOHANNES & THEODORUS, Theodori filii, Johannis nepotes, ſucceſſores relicti ſunt à patre. Sed pulſis *Latinis*, & receptâ *Conſtantinopoli*

MICHAEL PALÆOLOGUS, Andronici F. *materno* genere à *Comnenis* oriundus, pupillos interficit; & imperium uſurpat. Obiit A. C. 1283. & *quòd Latinis* poſteà *favere* cœpiſſet, à filio *ne plebejo quidem ritu ſepultus*, haud procul caſtris, in quibus tunc erat, *humo* eſt *obrutus*.

ANDRONICUS PALÆOLOGUS, Michaëlis F. Andronici N. mortuo Michaële filio, imperii conſorte, filium ejus *Andronicum*, nepotem ſuum hæredem deſignat; ſed is *avo ſæpiùs rebellis*, tandem *ſenectâ feſſum* imperio exigit. Sic privatus deceſſit A. C. 1332.

ANDRONICUS PALÆOLOGUS, Michaëlis F. Andronici Imp. N. Michaëlis proN. Andronici abN. ejecto avo imperat annis circiter 8. Deceſſit A. C. 1341.

JOHANNES PALÆOLOGUS, Andronici F. Michaëlis N. pulſo tutore *Johanne Cantacuzeno*, qui imperium ipſum uſurpârat, poteſtatem *ſolus* ſibi vindicavit. Obiit A. C. 1384.

ANDRONICUS PALÆOLOGUS, Johannis F. Andronici N. poſt patris obitum coronatur à *Nilo* Patriarcha. Moritur A. C. 1387.

MANUEL, Andronici frater, Johannis F. Andronici N. Johanni reliquit imperium A. C. 1419.

JOHANNES, Andronici F. Johannis N. Andronici proN. post Manuelis patrui mortem imperat. Obiit circa A. C. 1421.

JOHANNES, Manuelis F. Johannis N. Andronici proN. imperium obtinuit usque ad A. C. 1445. *ultimus Constantinopolitanus Princeps.* Nam sub ejus Principatu d. 29. Maji. A. C. 1453. *capta urbs à Muhamete II.* & imperium totum eversum est. *Constantinus* Imperator, dum *ad portam urbis trepidus* se recipit, *fugientium multitudine pressus moritur.* Tanta in expugnatione urbis spolia reportârunt Turcæ, ut *de locupleti* proverbium apud eos ortum sit: *Interfuisti direptioni Constantinopolitanæ!* Totam historiam fusiùs exequuntur *Leunclav. lib. XV. Histor. Musulm. p. 578. & seqq. & in Annalibus Turcicis p. 29. & in Pandectis n. 129. Petrus Justinianus lib. III. Histor. Venetæ, p. 154. 155. Reusnerus lib. III. Epist. Turcic. p. 113. & lib. IV. p. 135.* Tùm & omnes illustres familiæ ad pudendam inopiam delapsæ sunt. Scribit *Busbequius epistolâ I.* cùm Ferdinandi legatus venisset in *Thraciam*, de puellis quibusdam, quæ liberalioris erant formæ, quæsiviſſe, quibus parentibus essent oriundæ? Tùm audivisse, à *summis* ejus gentis *Satrapis* originem ducere, aut etiam *Regibus* esse prosatas; jam *bubulco* aut *opilioni* desponsas. Vidisse posteà in aliis locis *Cantacuzenorum* & *Palæologorum*, imperatorii generis reliquias, contemtiùs inter Turcas degentes, quàm vixerit Dionysius Corinthi.

Atque ita tandem defecit, quæ cum morte per aliquot secula luctata est, *nova Roma*; factumq; quod

diu

diu antè vaticinatus est *Nicetas Choniates lib. II. Annalium*, de rebus Alexii Comneni : *Vereor*, inquiebat, *ne ad extremum corruas.* Necdum *post ducentos annos* evigilat Christianus orbis, nimis alto vitiorum somno sepultus; ut sub illustri exemplo resipiscat! *Facimus idem, quòd Constantinopolitani, & nostræ religionis homines ferro, igne, & omni cruciatus genere persequimur; Turcas negligimus. Mirum, ni & mox in auxilium vocemur contra nosipsos!* Nihil ad nos pertinet, quòd vicinus paries jam ardet; nihil, quòd vetustissima & nobilissima *Venetarum* resp. armis *Saracenicis* petitur. Eodem veterno torpuerunt Byzantini, donec ad portas esset Hannibal; luxum, crapulam, fastum plusquam Constantinopolitanum in summis miseriis retinemus, cedente clam Turca; *cui fortuna nihil majus præstare potest, quàm eam Christianorum levitatem ac stultitiam.* Sed quid ago? Quantus eorum numerus, qui hoc ipsum Atridis inculcârunt, & ne hilum quidem profecerunt. Causa satis manifesta: Quia peccatis nostris id meruimus, ut stultos faceret DEUS. Verendum etiam bonis, ne idem illis accidat, quod *Musonio Ruffo*, Equestris ordinis viro; de quo *Tacit. lib. III. Hist. c. 81.* cùm Flavii Vespasiani *Vitellio* imperium adempturi milites, agmine minaci peterent urbem, decretis à Senatu legatis, qui occurrerent paremq; suaderent; *miscuit se* illis *Musonius, studia Philosophiæ & placida Stoicorum æmulatus. Cœptabatq; permixtus manipulis, bona pacis & belli discrimina differens, armatos monere. Id plerisq; ludibrio, pluribus tædio; nec deerant, qui pro-*

pellerent, proculcarentq;; nî admonitu modeſtiſſimi cujusq;, & aliis minitantibus, omiſiſſet intempeſtivam ſapientiam.

Nunc pauca quædam *de Turcarum initiis*: Nam hoc tertium membrum *capitis hujus XVI.* Exordia gentis perquàm humilia, quæ initio *trans Tanaim* nullâ ſede ſtabili, nullis certis perpetuisve domiciliis uſa; ſed longè lateq; patentes campos cum familiis & armentariâ pecuariâq; re paſſim ſolita pervagari, tandem propiùs *ad pontum Euxinum* & *Iberos veteres* acceſſit; ubi partem eorum ſtipendiis oblatis invitatam *Flavius Heraclius* Auguſtus adverſus *Perſas* id temporis per pontum Euxinum navigans, copiis ſuis adſcripſit; uti è *Simeone Magiſtro Officiorum* narrat *Leunclav. lib. I. Hiſt. Muſulm. p. 22. & 23.* Hinc (pergit *Idem*) ulteriùs in *Armeniam* ad *Araxyin* fluvium progreſſi, ſuas ibidem ſedes, necdum priſcis Nomadũ moribus exutis habuerunt; donec imperante *Conſtantino Monomacho Auguſto*, vel ſub *Romano Argyro* à Rege Perſarum *Muhamete* muneribus & annonis ad belli ſocietatem adverſus *Indos* & *Bagdadinum Calipham* pellecti, *Araxe* tranſito, *Perſidem* intrârunt; & extincto in pugnâ Perſarum Rege *Choraſanem* primùm, deinde reliquas regni Perſici provincias, & majorem Aſiæ partem occupârunt.

Perſide, longo intervallo pòſt, exacti à *Tartaris*, novum in *Aſia minore*, Sultano *Aladine*, *Selzuccio* duce, regnum condiderunt; quod à regia Principum Iconienſe vocârunt. Hujus poſteris & gentilibus, à *Tartaris* graviter preſſis, ſtrenuam operam navârunt.

vârunt. *Ohuzii*, qui proinde ampliſſimis prædiis in *Bythinia* vicinâq; *Phrygia* donati, carpere paulatim vicinos Chriſtianorum fines cœperant; deq; die in diem pomeriis proferre limites. *Aladine II.* ultimo Selzucciæ gentis defuncto *Iconienſe imperium* varias in ditiones *diſcerptum* eſt. Suum Principem *Cilicia*, ſuum *Jonia maritima*; ſuum *Lydia*, ſuum *Pontus* & *Paphlagonia*, ſuum *Troadis* & *Myſiæ* regio ad *Cariam* usque, ſuum aliæ provinciæ acceperunt.

Sed OSMAN, *Oguziæ gentis*, Ertuculis filius, Soleimani nepos, Cabi pronepos, Cuſulbugæ abnepos, Banidaris atnepos, Oicolucis trinepos (ut eſt in genealogia *Osmanidarum*, apud *Leunclav. in Pandect. p. 98.* qua ad *Oguz* & *Oguzis* proavum usque aſcenditur; ſed longè diverſè eſt altera *p. 102. 103.*) *Bithyniam* tantùm regionibus omnibus *Olympo monti* vicinis, & *Tekien* mediterraneis *Phrygiæ majoris* incluſam conſecutus eſt.

Hic ſecundum *Leunclavium* rerum Turcicarum ſtatus fuit ad Oſmanem usque; qui oppreſſis cæteris incredibiliter rem Turcarum auxit, *Bruſam Bithyniæ* cepit; & imperii ſedem conſtituit. Quamobrem primum Turcarum *Padiſchachum* Scriptores noſtri, & ipſorum etiam Turcarum libri faciunt. Moritur A. C. 1326.

II. URCHAN GASI, Osmanne genitus, ex Malinchone Edebalis filia, *Myſiam*, *Lycaoniam*, *Phrygiam*, *Cariam*, cæteraq; ad *Helleſpontum* ditioni ſubjecit ſuæ; cùm *Cantacuzenus* & *Palæologi* odiis armisque inter ſe certant.

III. SULTAN MURAT CHAN GASI, Vichanis F. ſuccedit A. C. 1359. *Callipolin, Hadrianopolin*, & adjacentes *provincias* ſubegit. Occiditur à *Croatâ*, A. C. 1388. die ult. Dec.

IV. GILDANUN BAJASIT CHAN, Muratis F. magnus animo & rebus, *Theſſaliam, Macedoniam, Phocidem, Atticam, Myſiam*, & *Bulgariam* occupavit. *Conſtantinopolin obſedit* pluribus annis; quam ut ſervarent, *Sigismundus*, Hungariæ Rex, & *Joh. Nivernenſis*, Philippi Burgundionis F. expeditionem *contra Turcas* ſuſcipiunt; ſed infelicem. Cæſo Chriſtianorum exercitu, *Johannes* ipſe *capitur*. Hinc cùm ad obſidionem rediret Bajaſites, *Temurlan* ſive *Temurlancus*, id eſt, *claudus* imploratus, cum *Tartarorum* infinitâ multitudine irrupit in Aſiam; occurrentemq; *Bajaſitem*, cæſis 200000. Turcarum, *vivum* in poteſtatem redegit, & *incluſum caveæ*, feræ inſtar, ad ludibrium circumduxit. Cur? eleganter exponit *Lipſius lib. I. Monit. & Exempl. Pol. c. 5. mon. 6. ex. 4.*

V. SULTAN MUHAMET CHAN, Bajaſitis Gilderunis F. imperium capeſſit A. C. 1413. Alii interponunt ISAMBEGUM, SULEIMANUM & MUSAN TELEBIN, fratrem ejus; ſed Turcarum Annales *à captivitate Bajaſitis usque ad Muhametem interregnum* extendunt *Leunclav. lib. IX. p. 399.* Ex his *Muſam Telebin* Beſoldus in Synopſi majore *Moſen Chilibin* vocat, corruptè: *Telebis* enim *Turcicum* eſt, & ſignificat *nobilem*. Sic & in nomine *Gilderunis* patris ceſpitat, *Wildericum* appellando. *Gilderun* ad *Wilderim* eſt *fulmen turris*; quo nomine

mine Bajasit honestatus est, ut *Ptolemæus* & *Antiochus* Κερατινῶν.

VI. SULTAN MURAT CHAN. II. Muhametis F. ex *Asia* transportatis per *Hellespontum* copiis, *Thessalonicam* cepit. Multa passus ab *Uladislao*, Poloniæ & Hungariæ Rege; & *Joh. Hunniade*, cujus genus è *Scaligeris Veronensibus* derivant viri docti. Tandem in altero bello ad *Varnam* vincit d. 10 Nov. A. C. 1444. sive ut *Geisfæus* statuit, d. 11. Nov. Ceciderunt ex Christianis cum ipso Rege 10000. Turcarum 30000. Tradunt non Turcarum tantùm, sed & Christianorum libri, constitutum in maximo discrimine *Muratem auxilium cœlitùs implorâsse, contra Christiani Regis perfidiam.* Quippe cùm *Murates* eo tempore, quo bellum primum cum *Uladislao* finiit, ab illo certum aliquod pacis inviolabiliter observandæ documentum petiisset; data est illi profano quorundam consilio *hostia*, Romanæ ecclesiæ ritu *consecrata*; ne sub ullo modo de fide voluntateq; Regis, accepto tàm augusto pignore, dubitaret. Posteà verò ruptis per summum scelus induciis (quod *instinctu Pontificis Romani* factum) ad arma, deductâ re, Murates *è sinu prolatâ Christianorum hostiâ, & erectis ad cœlum oculis*, in hujusmodi prorupit verba: *Christe, si Deus es, ut Christiani tui de te perhibent, vindica perfidiam tuorum, qui te mihi dedêre pignori; nihilq; minus adeò religiosè sanctam pacem per summum scelus violârunt.* Vide sis *Leunclav. in Pandect. Turc. n. 116.* Fuit eidem bellum cum *Carramanno*, Ciliciæ Principe; ut scribit *Besoldus*

in

in Syn. majore. Tanquam *Ciliciæ Principi* nomen fuerit *Carramannus.* Atqui *Carramannus* idem, quod *Ciliciæ Princeps.* Cilicia autem *Caramaniæ* nomen accepit à *Caramanâ Bego*, & Ciliciæ Principes omnes à Turcis *Caraman-Oglu* dicuntur. Hic verò Princeps, qui *Muratem II.* non semel lacessivit, à Turcis ipsis *Ibrahim* dictus est; fuitq; filius Muhametis, Aladinis nepos, pronepos Muhametis, abnepos Machmutis, atnepos *Caramanis; qui provinciæ nomen dedit.* Sic igitur ex mente Turcarum loqui fas erat, *Ibrahim*, vel *Abraham Caramanus*, vel *Abraham Caramaniæ*, hoc est, Ciliciæ Princeps.

VII. SULTAN MUHAMET CHAN. II. Muratis F. succedit A. C. 1451. Hic est, qui *Constantinopolin expugnavit*, & illius imperium cum *Trapezuntico* destruxit. Ad hæc *regna XII. supra 200. urbes* Christianis eripuisse dicitur. Obiit A. C. 1481. d. 3. Maji. Imperator indubiè magnus, qui cognitionis illustrium virorum fœminarumq; cupidus, *historias sibi verti in suum sermonem jussit Græcas Romanasq;*; *& ipsos viros depingi à Gentile Bellino*, eleganti pictore; quem ad hanc operam à *Venetis* exambierat. Captâ Constantinopoli cùm videret urbem cædibus exhaustam, & pænè dirutam, novis incolis frequentem reddidit; *gymnasia pro studiosis literarum* struxit, *Professoribus* cibos, panes, alimenta, pecunias, & menstrua salaria tribuit; *templum Sophiæ* Constantinopolitanum *instauravit*, & quâ ruinosum erat, refecit; multas balineas & hospitalia pro *viatoribus* & *mercatoribus* erexit: Pauperibus, pupillis, viduis *eleemosynas* distribuit.

ſtribuit. Ipſos *Chriſtianos* conventus ſuos inſtaurare juſſit, lectumq́; ab iis *Patriarcham*, pedo ei paſtorali tradito palàm *confirmavit*. Vide *Lipſ. lib. I. Mon. & Exempl. Polit. c. 20. Hiſtor. Muſulm. lib. XV. p. 581. 582.* Crudeliorem tamen fatentur omnes, nec mirum, talem fuiſſe; qui ſævis progenitus, & inter ſævos educatus, ſævis etiam imperavit.

VIII. SULTAN BAJASIT CHAN. II. Muhametis II. F. à *prætorianis militibus* prælatus eſt fratri natu majori, *Zem*; quem Beſoldus *Zizimum* vocat: Nos *Turcicum* retinere malumus, quod *amorem* ſignificat. Multa *Venetis*, ut *Naupactum*, *Metonam*, *Dyrrachium*, ademit hic Imperator. Fuit eidem bellum cum *Iſmaële Sopho*. Ita noſtri paſſim nominant, & inter eos *Beſoldus*: In Orientalium libris *Schach Ismail Sofi*, & *Kiſul Baſſa*, hoc eſt, Perſarum Princeps. Pater ei *Scheich Haidar*, avus *Scheich Tzuneit*, hoc eſt, *Doctor Haidar*, & Doctor *Tzuneit*. Hic verò *Ismaël* cum poſteris victoriarum Turcicarum curſum non ſemel ſufflaminavit. Coactus Bajaſit II. abdicavit A. C. 1512.

IX. SULTAN SELIM CHAN Bajaſitis II. F. cruentis prælìis cum *Ismaële Sopho*, Perſarum Rege, conflixit: *Cappadociæ Regem* victum capite mulctavit, & *Ægyptum* ſubegit; ut ſcribit *Beſoldus*. Sed ὑστερολογίαν hîc committit: Achmetes *Amaſianæ* provinciæ, ſive *Cappadociæ* antè interfectus eſt, quàm Perſas bello peteret. Prætereà non decapitatus eſt Achmetes, ſed *more Turcico ſtrangulatus*. Vide *lib. XVII. Hiſt. Muſul. p. 636. & Annal. Turc. p. 61.* Fuit enim

ipſius

ipsius Selimis frater; nec fas acinace fundere Osmanicum sanguinem. De *Persicâ* & *Ægyptiacâ* Selimis expeditione legenda eadem *Historia Musul. d. l.* Unum hîc noto, *Sultanos* Ægypti postremos, qui cum Selime bellum gesserunt, in *Annalibus Turc.* appellari *Cansei, Gauri*, & *Tuman-Bai*. Hunc Besoldus *Tomum Bejum* vocat. Alterum alii corruptiùs *Campsonem Gaureum*. Stetit *Ægyptiacum regnum*, quod & *Mamelucorum* dicitur, per annos circiter 300. Vide *Leunclav. in Pandect. n. 207.*

X. SULTAN SULEIMAN CHAN, Selimis F. patris thronum conscendit A. C. 1520. *Belgradum* expugnavit A. C. 1521. *Rhodum* A. C. 1522. d. 22. Dec. *Ludovicum II.* Hungariæ & Bohemiæ Regem, apud *Mohaz* vicit; & *Budam* occupavit A. C. 1526. *Viennam Austriæ* obsedit; sed irrito successu, A. C. 1529. Contra *Persas* expeditionem suscepit A. C. 1535. sed fame, frigore, & incursibus hostium multa millia Turcarum perierunt. Moritur, dum *Sigetum* obsidet A. C. 1566. d. 4. Sept. natus annos 76; cùm imperâsset annos 46, & 6. menses. Formam & mores, qui cognovit, *Busbequius epist. 1.* ita describit: *Ætate jam est ingravescente, oris dignitate, totiusq; corporis habitu tantâ imperii majestate digno: Frugi & temperans semper habitus, etiam cùm per ætatem Turcarum instituto peccare citra reprehensionem posset. Nam ne in adolescentiâ quidem aut vino se dedidit, aut fœdis puerorum amoribus indulsit; quæ ferè Turcarum deliciæ sunt. Religionis ceremoniarumq; suarum custos severissimus; nec minùs illarum, quàm imperii propagandi*

gandi cupidus. In numis expreſſum qui videre vult, adeat *Luckium p. 47. Stradam p. 367.*

XI. SULTAN SELIM CHAN. II. patris imperium ſuſcepit d. 23. Sept. A. C. 1566. *Cyprum* Venetis ademit; *Nicoſia* expugnata d. 10. Sept. A. C. 1570. & *Famagusta* d. 5. Auguſt. anno 1572. Ingenti pugnâ navali victus eſt *Naupacti* d. 7. Oct. anno eodem cæſis 25000. captis 4000. liberatis Chriſtianis mancipiis 14000. Univerſa claſſis in Chriſtianorum poteſtatem venit, *exceptis* iis *triremibus*, cum quibus *Uluzalis*, Proſultanus Cæſeirenſis, fugit. Copiarum Chriſtianarum ſummus dux fuit *Johannes Auſtrius*, Caroli V. Aug. filius nothus. Moritur Selimes A. C. 1575.

XII. SULTAN MURAT CHAN. III. Selimis II. F. 27. annorum juvenis, imperium Turcicum auſpicatus eſt. Statim *quinque fratres* natu ſe minores *ſtrangulari juſſit*, quorum nomina ſunt: *Muſtapha, Suleiman, Abdulla, Osman, Tzihangir.* Muſtapham ducem contra *Perſas* miſit A. C. 1578. qui rem infeliciſſimè gerit. Suffectus biennio poſt *Sinam* Baſſa magnis & ipſe cladibus afficitur. Eadem Turcarum fortuna ſub aliis. Fuſè bellum deſcripſerunt *Johannes Thomas Minadous, & Petrus Bizarus.* Moritur hic *Padiſchachus* A. C. 1595.

XIII. SULTAN MUHAMET CHAN. III. Muratis III. F. ſucceſſit patri. Ejus effigiem in numo exhibet *Luckius p. 360.* Cum exercitu progreſſus in *Hungariam* ad *Agriam* cum noſtris conflixit. Perierunt è Turcis 50000, è noſtris 10000. *Victoria*

Turcis

Turcis cessit, supinâ nostrorum negligentiâ. Moritur Muhametes A. C. 1604.

XIV. SULTAN ACHMET CHAN, Muhametis III. F. 14. annorum puer sub *Ali* purpurato tutore relictus, imperium suscepit. Cum nostris aliquot annorum inducias fecit, ad bellum Persicum conversus. Obiit A. C. 1617. Hic *fratri suo* novâ & inusitatâ Turcis clementiâ *pepercit*: Nam hucusque *Padischachus* recens factus, omnes fratres interficere solitus; non tàm æmuli impatientiæ, quàm quòd superstitibus fratribus, militum prætorianorum lasciviæ obnoxius esset. Statim ubi precibus illorum abnuebat, audire cogebatur: *Salvus frater sit! Fratrem Deus nobis servet!* Sic, factum, ut plerique omnes à parricidio imperium auspicarentur.

XV. SULTAN MUSTAPHA CHAN, Muhametis III. F. Achmetis frater, ad imperium ex custodiâ protractus, homo vecors & stolidus (ut describit *Petavius*) austerus, & tantæ moli impar; ut est apud *Cluverum p. 777. & in Turciâ*, quam *Elzevirii* dederunt; post duos vel tres menses carceri rursus mancipatur.

XVI. SULTAN OSMAN CHAN. II. Achmetis F. dejecto patruo, Turcicum in thronum evehitur; fervidissimi ingenii adolescens, pace cum Persis factâ, cum *quadringentis millibus* irrupit in *Poloniam*; sed cum magnâ clade rejicitur A. C. 1621. Ad *centum millia* Turcarum variis in præliis cæsa sunt; *totidem* aliis casibus extincta. Igitur desperans Turca ulteriùs progredi, pacem offert æquis conditionibus;

quam

quam Poloni acceptant, velut divinitùs missum beneficium. Nam eodem tempore *Gustaphus Adolphus*, Suecorum Rex, in *Livoniâ* magnos progressus fecerat. *Osman* cladium acceptarum culpam in milites *prætorianos* rejiciebat; quorum seditionibus assiduè vexatus erat. Igitur de exauctorandis cogitans, & imperii præterea sedem translaturus in *Syriam* & *Damascum*, pernicioso Turcis in posterum exemplo, imperii insignibus exuitur; miserandoq; *per Constantinopolin spectaculo in equo* ductus laqueo *strangulatur*, d. 20. Maji. A. C. 1622. Sic imperium rursus adeptus *Mustapha*, sed ut rursus dejiceretur. Nam cùm ob diuturnũ carcerem mente non satis constaret, milites ejus restituti pœnitere cœpit. Igitur in pristinam sortem & *carcerem retrusus* est, mense Sept. A. C. 1623. Hic *bello Bohemico* per summum nefas solicitatus à *Comite Turrensi* (ut fama est) contra Ferdinandum II. Cæsarem, *Moraviam* diripuit.

XVII. SULTAN MURAT CHAN IV. Achmetis F. Osmanis frater, imperium Turcicum adeptus, *cum nostris Imperatoribus pacem coluit*. Non nisi ad annum 1626. imperâsse, & substitutum *Hassonem Beglerum*, vult *Besoldus in Synopsi majore*. Mihi de hoc nihil omninò compertum; & si quis hujus nominis factus est, ferè suspicer per tumultum militarem ad imperium raptum statim interiisse. Murates enim IV. adhuc rerum potiebatur A. C. 1632. ut testis est *Petavius*. Nec alium illi suffectum cognôrant Batavi, cùm A. C. 1630. Turcici imperii statum *Elzevirianis typis* nobis darent. Imò in Manifesto Turcico,

quod anno ſuperiore, 1645. vulgatum eſt, expreſsè teſtatur noſtræ ætatis *Padiſchachus*, ſe Murati ſucceſsiſſe. Verba ſunt: *Æternæ memoriæ Sultanus Murat, Padiſchachus, anteceſſor & frater noſter dilectiſſimus, ſemper cogitavit de parvâ Chriſtianorum Melitenſium inſulâ debellandâ; & eorum claſſe, quæ nobis in mari noſtro tot damna hactenus intulit, prorſus delendâ. Sed dum in eo totus eſſet, fato conceſſit, eamq; curam nobis reliquit.* Igitur ex *ſcripto* quodam *emblematico*, quod ſub nomine *legati Gallici* vulgatum eſt, cum hactenus dictis collato, Muratem IV. mortuum ſtatuo A. C. 1640.

XVIII. SULTAN IBRAHIM CHAN, Achmetis F. Osmanis & Muratis frater A. C. 1640. in Febr. Turcicum imperium capeſſit; ut docemur ex modo laudato *ſcripto legati Gallici.* Ubi & illud additum, ſoluto in laſciviam animo, *maſculam prolem* firmando imperio omnibus modis flagitantem *inter uxorculas* deliteſcere, Magno Vizirio & Beglerbegis omnia regentibus. Sed vereor, ne ſimilis ſit *Mecœnati*, de quo *Vellejus lib. II. c. 88.* perhibet: *Speculatum eſſe per ſummam quietem, ac diſſimulationem, præcipitantiam aliorum.* Quantum illuſtriſſimæ *Venetorum* reip. anno ſuperiore vulnus inflixerit, ereptâ *Candiâ* quæ veteribus *Cydon, Cydonis,* & *Cydonia* dicebatur) pauci ad animum revocant; boni recordantur cum gemitu & lachrymis.

CA-

CAPUT XVII.

De IMPERATORIBUS FRANCICIS.

POpulus Romanus, *Caroli*, Francorum Regis, (de quo jam diximus) fortitudine multis seditionibus aliisq; calamitatibus explicitum se videns, ac propterea de futuris solicitus, hoc velut fulcrum rebus suis prudente consilio subjecit; & dictum Principem, manu ac *benedictione Leonis Pontificis* usus, *Augusti* nomine & titulo consecravit *ipso natalis Dominici die* A. C. 800. Ita loquor. *Besoldus* defectione ad Babylonicam meretricem totus alius "factus, tacere mavult in illius gratiam, quàm veri- "tatem loqui cum invidiâ, & rerum terrestriũ damno. "*An ejusmodi translatio*, inquit, *Pontificis auctoritate, vel potiùs populi Romani scito fuerit facta, altiorem indaginem requirit; quàm ut hîc institui queat.* Mox auctores diversarum sententiarum laudat, ut nescias, quos sequi te velit; nisi quòd *Baronios, Bellarminos; Gretzeros*, ultimo loco nominando, in sequiorem opinionem pronior videri possit.

At quod nos diximus, probatu haud difficilè est. *Annales Francorum* veterrimi: *Carolus Augustus à Romanis appellatur.* Citat *Marq. Freherus not. in Lupoldum de Bebenburg c. 12. Sigebertus Gemblacensis* in Chronologia: *Romani, qui ab Imperatore Constantinopolitano, jam diu animo desciverunt, nunc acceptâ occasionis opportunitate, quia mulier excæcato Im-*

peratore Conſtantino ſuo filio eis imperabat, uno omnium conſenſu CAROLO *Regi imperatorias laudes acclamant; eumq; per manum Leonis Pontificis coronant, Cæſarem & Auguſtum appellant.* Pipinum *verò filium ejus* Regem Italiæ *ordinatum collaudant.* Gemina planè *Martinus Polonus*; addunt *Ado* & *Regino* ſequentia: *Perfectis laudibus à Pontifice, more Principum antiquiorum adoratus eſt; atque ablato Patricii nomine, Imperator & Auguſtus ſalutatus.* Acclamationis publicè factæ à populo Romano formula fuit talis: CAROLO AUGUSTO A DEO CORONATO MAGNO ET PACIFICO IMPERATORI ROMANORUM! Vide *Annales Rerum geſtarum à Carolo, ſcriptos à quodam ejus ætatis Aſtronomo*; *Othonem Friſingenſem lib. V. cap. 31. Suffridum Presbyterum Epit. lib. I. Regionem* modò laudatum *in Chron. lib. II. Lupoldum Bebenburgium de Juribus regni & imper. Rom. cap. 1.* ubi *Freherus* notat, *in hâc acclamatione & laudatione tùm temporis apud Romanum & Conſtantinopolitanum populum electionem popularem conſtitiſſe.*

Hoc verò populus Romanus jure potuit ab antiquo: Quæ olim jure potuit facere populus Romanus, antequam Impp. Romani regnarent; *idem* faciendi jus habuit, ut quisq; Imperator mortuus erat, alio nondum exiſtente. Imò & *electio Imperatoris ad populum Romanum pertinebat*; & aliquoties à populo per ſe, aut per Senatum facta eſt. Quæ autem *à legionibus* modò his, modè illis fiebant *electiones*, non erant *ratæ* ex jure legionum (nam in vago nomine certum

jus

jus esse non poterat) sed *ex approbatione populi*; quæ sunt verba *Hugonis Grotii lib. II. de J. B. & P. c. 9. §. 11.* extra omnem dubitationis aleam posita. *Lege regiâ* (inquit Imp. Justinianus J. de Jur. & Just. §. 8.) *populus Principi & in Principem omne imperium suum & potestatem concessit.* LEGIBUS. PLEBEIQUE. SCITIS. SCRIPTUM. FUIT. NE. DIVUS. AUGUSTUS. TIBERIUSQ. JULIUS. CÆSAR. AUG. TIBERIUSQ. CLAUDIUS. CÆSAR. AUG. GERMANICUS. TENERENTUR. LEGIBUS. *Inscrip. I. Operis Gruter. p. 242.* S. P. Q. *nomina obliterata* dicit *Tac. lib. I. Histor. cap. 55. §. 2.* Sed aliud ejusdem *lib. II. Hist. cap. 32. §. 5.* scimus: *Italiam, & caput rerum urbem, Senatumq; & populum nunquam obscura nomina; etsi aliqua obumbrarentur.* Sed plerumq; hîc sufficiebat *per Senatum* agere.

Hinc ad eum judicium de imperio suo plerique detulerunt; qui legitimi Principis titulum non insuper habebant. *Nero* apud *Tac. lib. XIII. Ann. c. 4. §. 1.* auctoritate *Patrum*, & consensu *militum* sese Imperatorem factum profitetur. Sic *Helv. Pertinax* apud *Capitolinum in Pertinace p. 56.* suscipere se imperium *à Senatu* dixit. *Gordianus apud Eundem* in epistola ad Senatum, post assumptam purpuram: *Vestrum est æstimare, quid velitis; nam ego usque ad Senatus judicium incertus & varius fluctuabo.* Item *Opilius Macrinus* in epistola ad eundem: *Milites ad me detulerunt imperium, cujus ego, P. C. interim tutelam recepi; tenebo regimen, si & vobis placuerit.* Similiter *Probus* in epistola ad eundem: *Quæso, ut de meis meritis faciatis, quicquid jusserit vestra clementia.*

Non ſumus ignari, ludibria interveniſſe, & maximam partem per vim creatos, quàm voluntate populi & Senatus; ſed non propterea abolitum jus. Ipſe certè *nunquam dimiſit*, ſed etiam translatâ Imperatorum ſede retinuit ad ultima usque tempora; ut *Grotius* nos docet. *Roma ſi plerunq; humiliata, ſemper tamen Domina*; inquit *auctor vetus Alberto Argentinenſi* præfixus in MSS. codicibus, & publicatus ab *Urſtiſio p. 82.* Huc tendit illa vox Romæ, cùm leges ab *HenricoVII.* Imp. die coronationis ſuæ editas apud *Ursbergenſem* confirmaret: *Ego Coronarum Corona confirmo Principi poteſtatem; eiq; ſubjicio civitates, gentisq; nationes; tueantur aquilæ gloriam meam.*

Igitur legitimus Romanorum Imp. Carolus, conſenſu Romanorum dictus. Et quamvis hic Carolo ſufficeret, tamen acceſſit etiam *transactio cum Conſtantinopolitanis Imperatoribus*; de qua *Aimoinus* hunc in modum: *Michaël Imperator factus legatos Imperatoris Caroli, qui ad Nicephorum miſſi fuerant. Conſtantinopoli ſuſcepit & abſolvit; cum quibus & legatos ſuos direxit, & per eos pacem à Nicephoro inceptam confirmavit. Nam Aquisgrani, ubi ad Imperatorem venerunt, ſcriptum pacti ab eo in Eccleſia ſuſcipientes, more ſuo, id eſt, Græcâ linguâ laudes ei dixerunt; & Imperatorem & βασιλέα eum appellantes. Et inde reverſi Romam, in baſilicâ S. Petri eundem pacti ſeu fœderis libellum à Leone Papâ denuò ſuſceperunt.* Eadem iisdem pænè verbis *Regino lib. II.* ut alios complures taceam.

Res Caroli Imp. geſtas non exequor ob cauſam

ſam, quam ſuprà dixi: Unum monendum eſt propter *Beſoldum*, qui ait ex *Eginhardo*, Carolum *creatum eſſe invitum & ægrè ferentem*. Addit *Eginhardus*, affirmâſſe Carolum in æde B. Petri, cùm corona ipſi imponeretur, *ſe quamvis præcipua ſolennitas eſſet, ædem ſacram non intraturum fuiſſe; ſi conſilium hoc præſcire potuiſſet*. Sed nemo non videt, ineptam Scriptoris adulationem. Ipſe *Carolus Hadriano* Pontifici ſatis antea animum ſuum literis patefecerat: *Carolus Dei gratiâ Rex Francorum & Patricius Romanorum. Si Eccleſiarum Dei ſervis munificentiam noſtram impertimus, eorumq; ſtudiis libenter obſequimur; id nobis ad Auguſtalis excellentiæ culmen proficere credimus: Et quod cunctis precioſius eſt dignitatibus, æternum retributionis præmium capeſcere non diffidimus.*

Obiit d. 5. Cal. Febr. A. C. 814. ætatis 71. regni 47. imperii 14. Quem more Hiſtoricorum hoc elogio funebri *Brunner. lib. IV. Ann. p. 59.* celebrat: *Vir ævo ſuo parùm laudatus, etiam cùm Magnus diceretur: Maximis virtutibus par ingenium præconiumq; non recepit. Res ab illo geſtæ, tantum abeſt, ut narrando creverint; ut earum potiùs fulgorem obſcuri Scriptores ſuffocârint. Germania ne hodiè quidem illi operæ pretium retulerit, cujus ruditatem & infantiam primus ipſe abſterſit, literis introductis artiq; Grammaticâ patrii ſermonis inchoatâ: Menſibus & ventis primus nomina dedit antehac noſtris ignorata; veterum Heroum facta carminibus decantari memoriæ fide ſolita (quod majoribus noſtris unicum annalium genus) literis conſignavit; tantò dignior, cui vicem poſteritas*

rependeret. Sed *Puteanus in Histor. Insubr. pag. 216.* parentavit hunc in modum: *Vir fortior, an felicior, dubites; dignus, qui Magni cognomen accepit, pugnando strenuus, vincendo clemens, regendo pacificus. Armis consiliisq; rem Christianam constituit, & parem pace laudem promeritus, literas doctrinamq; jam exoletam Christianis reddidit. Ergò quod adhuc Latini sumus, quòd barbariam exuimus, Carolo debemus.*

II. LUDOVICUS, Caroli M. ex *Hildegardi Suevâ* F. cognomento *Pius*, ex *Aquitaniæ Rege* in collegium imperii assumptus, à patre paulò pòst defuncto successit; cum *Leone*, Imperatore Byzantino, fœdus & amicitiam renovavit; ut est in *Annal. Rerum gestarum à Ludovico*, scriptis illo ipso ævo. In eum primùm insurrexit *Bernhardus, Rex Italiæ & Bojariæ*, Pipini patris filius; sed oppressus & *exoculatus* moritur. *Leo Ostiensis, Theganus, Chorepiscopus Trevirensis, de Reb. gest. Ludovici, & Annal. Franc.* Hoc Bernhardo *Pipinum* genitum, Pipino *Bernhardum* Comitem in Laugenfeld/ Bernhardo *Arnulphum* Comitem in Lengenfeld/ Arnulpho *Luitpaldum*, Luitpaldo *Arnulphum*; & ab hoc oriundos hodiernos *Electores Palatinos, Duces Bavariæ, & Comites* à Leonstein & Wertheim/ tradunt *Augustinus Köllner, Marcus Wagner, Henninges, Joh. Jacobus Fugger, Christoph. Gevvoldus*, & alii. Sed meritò huic securitati *Brunnerus* irascitur *lib. VI. Annal. p. 71.* quòd maximam rem solâ auctoritatis suæ substructione fulcisse satis habuerit; cùm, si unquam aliàs, tabulis ac testibus agendum fuisset. Incidit *Bernhardi mors* in A. C. 818. d. 15. Cal. Maji,

Maji, ut apparet ex inscriptione *monumenti*, quod in *templo S. Ambrosii Mediolani* conspicitur.

Insurrexerunt posthæc & filii: *Pipinius*, Aquitaniæ Rex, cum multis illustribus conspirans, patrem comprehendit; ejus uxorem alteram *Welfi*, Comitis filiam, quam Hermingarde mortuâ duxerat, in cœnobium inclusit; probante Lothario A. C. 830. Sed Germanorum operâ imperium recepit anno sequente. Filii minimè contenti uno scelere, rebellant iterum A. C. 834. & patrem abdicare cogunt. Scenam omnem atrociæ filialis repræsentant *Annales Francici*, à *Pithœo* editi, & *Theganus*. Restitutus est tamen pater in integrum A. C. 834. Obiitq;, cùm Ludovicus F. bellum denuò pararet, a. d. 12. Cal. Jun. Anno 840. vitæ 64. imperii 27. Vitæ finem prosequitur *Puteanus p. 224.* hoc elogio: *Majorem hunc posteritas Regem diceret, si tàm felix pater, quàm Pius Princeps fuisset. Obstiterunt filii, velut ad seditiones nati; non passi ad plenam gloriam optimum clementissimumq; virum consenescere.* Item *Brunnerus lib. VI. p. 104.* scitè: *Ipso usu doctus, idemq; alios docturus, mortales plerumq; votis suis plecti; quæ cùm Deo propè extorserint, serò intelligant, pro suis se suppliciis supplicâsse. Regna, imperia, numerosam sobolem Ludovicus habuit; & tamen fatendum est, felicem futurum fuisse, nî tàm felix fuisset.*

III. LOTHARIUS, Ludovico Pio & Hermingarde natus, succedit patri; & cùm omnia trahere vellet ad se, fratres magis magisq; concitavit, jam ad bellum pronos; & de iniquo patris judicio conque-

rentes. Nam *Lothario* regnum *Italiæ* & *Galliæ*, *imperiiq; titulum* cesserat; *Ludovico* & *Carolo*, *Aquitaniæ* & *Bojariæ*, ut ipsi appellabant, *angustias*. Fusè hæc exequitur *Nithardus*, Caroli M. è Bertha N. in *libris de dissensionibus filiorum Ludovici Pii*. Armis infestis concurrerunt a. d. 7. Cal. Jul. A. C. 841. ad *Fontinatam villam*; & pænè ad exitium gentis Francicæ pugnatum est: Nam post hanc pugnam si quis hostium occasione voluisset uti, & Galliam invadere; facilè potitus esset universâ. Neq; sanè deinceps de proferendis imperii finibus cogitatum, cùm etiam de *Parthis* tutandis desperaretur. *Pntean. lib. IV. p. 231. Brunner. lib. VI. p. 113.* Victus Lotharius, collecto exercitu, rursus experiri fortunam statuit, sed repressus est; coactusq; fugam capessere, cum paucis *ad Rhodani ripam* consedit. Tùm demum Lotharius paciscì potuit. Ipsi præter Romanum imperium, id est, *Romam* & *Italiam*, *Belgica* cessit; quæ ab eo *Lotharingiæ* nomen accepit, ut inquit *Sigebertus*; nec non *Provincia*, sive *Burgundia*: Ludovico *Germania omnia usque ad Rhenum, ultraq;* hunc civitates tres, *vini* gratiâ, *Moguntia*, *Spira*, *Wormatia*: Carolus Occidentalem sortitus est *Franciam* à *Mosa* flumine ad *Britannicum* Oceanum. Idem *Sigebertus*, *Aimoinus*, & alii. Obiit Lotharius, cùm imperio & regno se abdicâsset, & in *cœnobio Prumiensi* monachus esset, A. C. 855. d. 3. Cal. Octobr.

Hujus temporibus JOHANNEM VIII. fœminam ad clavum navis Petrinæ sedisse, & *ex Cardinali* quodam *gravidam*, dum ad Lateranensem basili-

basilicam proficiscitur, inter *theatrum*, quod *Colossum* nominant à Neronis Colosso, & *Sanctum Clementem*, peperisse, complures referunt. Antiquissimus est *Ranolphus Flaviacensis*, ordinis Benedictini monachus *lib. V. Polychronici c. 32.* Ex quo constat, historiam *ob deformitatem* à Scriptoribus proximis omissam. Ipse autem *vixit 70. annis post ipsa tempora, quibus res contigisse dicitur.* Unde *Besoldi* negativa, haud firmâ basi sustinetur, cùm ait ex Calvisio; *fabulam esse, cujus auctor primus videatur Marianus Scotus.* Nam hic *Ranolpho 160. annis posterior*, mortuus est A.C.1086. *Marianum Scotum* excepit *Sigebertus, monachus Gemblacensis*, natione Gallus, qui vixit A.C. 1110. & *Richardus, monachus Cluniacensis.* Post hos, qui traderet idem, repertus est *Martinus Polonus*; tùm magnus Scriptorum numerus Papissæ hujus meminisse cœpit. *Joh. Bocatius, Franciscus Petrarcha, Antonius Archiepiscopus, Otto Frisingensis, Wilhelmus Occam, Raphaël Volaterranus, Laonicus Chalcondylas, Platina, Sabellicus, Jacobus Philippus Bergomensis, Baptista Mantuanus, Matthæus Palmerius, Stella, Nauclerus, Agrippa, Crantzius, Rolefingus, Carthusianus, Cælius Rhodiginus, Johannes Lucidus, Christianus Massæus, Casparus Ursinus, Liber Romanarum indulgentiarũ Romæ editus A.C.1515.* quos observavit *Matthias Bernegg. in demolitione idoli Lauretani p. 50.* Idem novimus carmine traditum à *Johanne Pannonio, Johan. Vitali Panormitano, Angelo Matthæacio de ritu & ratione juris universi lib. I. c. 37. edito Venetiis. A.C. 1591.* & aliis Scriptoribus *Pontificiæ religionis.*

gionis. Contra hos omnes negativam amplectitur *Besoldus*; cui fortasse subscribam alio tempore.

IV. LUDOVICUS II. Lotharii F. Ludovici Pii N. iniit A. C. 855. Hujus legatis neglectis, *Adrianus II.* Papa fuit electus; ut *Besoldus* refert. Sed hoc est *proprium dedecus narrare:* Nam absque Imperatoris auctoritate Pontificem creare, perduellium erat; nec Pontifex illo tempore legitimus, nisi quem Imperator confirmâsset. Vide *Hieronymum Balbum in lib. de Coronatione p. 130.* Mortuus est *Ludovicus A. C. 875.* circa Cal. Aug. ornatusq; ibidem hoc epitaphio:

D. P. N.

Hîc cubat æterni Ludovicus *Cæsar honoris,*
æquiparat cujus nulla Thalia decus.
Nam ne prima dies regno solioq; vacaret,
Hesperiæ genito sceptra reliquit avus.
Quam sic pacifico, sic forti pectore rexit,
ut pueri brevitas vinceret acta senum.
Ingenium mirerne, fidem cultusve sacrorum,
ambigo; virtutes, ac pietatis opus?
Hic ubi firma virum mundo produxerat ætas,
imperii nomen subdita Roma dedit:
Et Saracenorum *crebras perpessa secures*
libera tranquillam vexit, ut antè, togam.
Cæsar erat cœlo, populus non Cæsare dignus;
composuêre brevi stamina fata dies.
Nunc obitum luges, infelix Roma, patroni,
omne simul Latium, Gallia tota dehinc.
Parcite: Nam vivus meruit hæc præmia, gaudet
Spiritus in cœlis, corporis extat honos.

V. CA-

V. CAROLUS II. cognomento CALVUS, Ludovici Pii F. Caroli M. N. Ludovici auditâ morte, Romam advolans, ibidem Augustus coronatus est; ipso *natalis dominicæ* die A. C. 875. *Auctor anonymus* illius ævi: *Omnem Senatum populi Romani more Jugurthino corrupit, sibi associavit; ita ut Johannes Papa votis ejus annuens, coronâ capiti ejus impositâ, eum Imperatorem & Augustum appellari præceperit.* Sic illegitimo modo ad imperium pervenit; quod etiam *Baronio* subscribens in Synopsi majore sentire videtur *Besoldus*, & *Brunner. lib. VI. p. 210.* Sed his *Acta coronationis à Petro Pithœo edita*, prorsus adversa, post eximias laudes hujus Caroli, depromunt ista: *Non hic perpetuus Augustus ad tanta fastigia se, velut improbus, intulit; non tanquam importunus fraude aliquâ, vel pravâ machinatione, aut inhianti ambitione ad imperialem apicem adspiravit. Absit: Neq; honorem præsumtuosè assumsit, ut Imp. fieret; sed tanquam desideratus & optatus, postulatus à nobis, & à Deo vocatus, & honorificatus ad defendendam religionem, & Christi utiq; servos tuendos, humiliter atque obedienter accessit; operaturus, & roboraturus in imperio summam pacem, & tranquillitatem; & in Ecclesia Dei justitiam, & exaltationem. Nisi enim talem ejus cognovissemus intentionem, nunquam animus noster fieret tam promtus ad ipsius promotionem.* Diem clausit in Italia prid. Non. Octobr. A. C. 877. à *Sedechia Medico Judæo venenatâ potione peremtus*, in loco, quem *Brios* vocant. Ei *Erycius Puteanus comm. in lib. IV. Hist. Insubr. p. 248.* sic parentat: *Fuit Princeps propenso in literas animo, ad*

quem,

quem, quicquid eruditionis illo ſeculo fuit, tanquam ad Mecœnatem confluxit.

VI. LUDOVICUS III. BALBUS, Caroli Calvi F. imperii inſignia ſuſcepit 7. Idus Sept. A. C. 878. ut volunt ex *Aimoini lib. V. c. 37.* Scriptores quidam, quos *Beſoldus* ſequitur. Sed falſos illos eſſe, docet Petavius *part. I. Rat. Temp. lib. VIII. c. 9. p. 527.* Nimirum *regia* tantùm *corona*, *non imperatoria* illi impoſita à *Johanne Pontifice*: Volebat quidem etiam Imperatorem coronare, ſed ob id à Romanis urbe coactus eſt excedere; ut *Sigebertus ad A. C. 878.* prodidit. Ergò *quintus* potiùs *Imperator* eſt.

CAROLUS III. CRASSUS, Ludovici, Germaniæ Regis, F. Ludovici Pii N. qui imperium adeptus eſt A. C. 878. ipſis *natalitiis Chriſti* Domini feriis, *Ludovico* fratre exſtincto, *Lotharingiæ* & *Bojariæ regno auctus*; & Ludovici Balbi filiis, *Ludovico* & *Carolomanno* fato functis, à Proceribus regni *Galliæ* vocatus, fortunæ benignioris pullus haberi potuit. Cum *Nortmannis*, qui Galliam magnis cladibus attriverant, paciſci, quàm armis experiri maluit. *Sigefrido Giſelam*, Lotharii patruelis filiam, deſpondens, in dotem *Friſiam* conſignavit. Cùm rurſus tamen turbarent barbari, & *Rollone* duce *Neuſtriam* invaderent; Carolus pactus iterum *Neuſtriæ partem*, quæ ab *Epta* flumine ad *Britones* extenſa eſt, hoſtibus tradidit. Pax ea videtur facta menſe Martio A. C. 887. Iisdem temporibus *Saraceni*, factâ in *Italiam* irruptione, omnia lacerârunt, monaſteria deſtruxerunt, monachos decapitârunt. Paulò pòſt Carolus *ex morbo*, qui gravior ali-

quis

quis capitis affectus fuit, *stupidus amensq;*, & amisso rationis usu, rebus gerendis inutilis tandem factus est. Vide *Regionem*, *Annales Fuldenses & Fragmentum Hist. Aquitanica, à Pithœo editum*. Hinc Italis MALFERITO, id est, *vehementer tactus*, graviter afflictus dicebatur. *Italicum* Latinâ formatione parùm dextrè incrustantes alii, *malè feriatum* appellârunt; cujus significationis apud veteres Latinos nunquam fuit: Nam *Horatius*, qui *lib. IV. Carm. od. 6.* Troas *malè feriatos* vocat, aliter explicandus est; sed ut omnis consuetudo tyranna est, usus hujus vocabuli pejor à plerisque eruditis ita receptus est, ut quemcunq; hominem *ineptum*, *insubidum*, *stolidum*, *improbum* appellare volunt, *malè feriatum* dicunt. Legendus *Reines. lib. I. Var. Lect. c. 4.* Ex hâc autem causâ Carolus imperio & regno excidit, cùm A. C. 887. mense Novembri comitia vel Triburias vel Francofurtum indixisset. Primi obsequium exuerunt *Franci*, *Saxones*, *Thuringi*, *Boji*, & *Alemanni*. Vide *Brunner. lib. VII. p. 271. 272.* ubi fusiùs exsequitur id, quod Besoldus dicit; *eò necessitatis appulsum Carolum, ut stipem flagitaret.* Ad eam rem *Eryc. Puteanus comm. in lib. V. Hist. Insubr. p. 287.* sic exclamat: *O rerum humanarum scenam! jacet ecce ad egestatem dejectus & gemens, qui summus fuerat; ac totam Caroli M. potentiam sibi vindicârat. Monarcham vides, ac mox mendicum: Ne mirum sit, à sceptro ad ferulam detrusum aliquando Dionysium fuisse, quem frustrà tyrannum appellamus. Quàm felix, tàm infelix Crassus fuit, in quo fortuna ostendit, quantum posset; ac Carolinæ stirpis imperiiq; fata memo-*

memorando exemplo complevit. Quæ poſtrema *Brunnerus* non minùs eleganter reddit: *Credi poterat, duas ipſum inter ſe fortunas partitas; ut qui paulo antè inter felices felicissimus, idem inter miſeros miſerrimus diceretur.* Obiit in calamitate, & ſepultus in *Augia*, inſula Rheni *prope Conſtantiam.* Epitaphium ejus inſtauravit *Chriſtophorus, Epiſcopus Conſtantinenſis*, quod tale eſt: CAROLUS CRASSUS, REX SUEVIÆ, PRONEPOS CAROLI MAGNI, ITALIAM POTENTER INTRAVIT, ATQUE DEVICIT; IMPERIUMQUE ROMANORUM, UBI CÆSAR CORONATUS, OBTINUIT; AC MORTUO FRATRE LUDOVICO UNIVERSAM GERMANIAM ET GALLIAM JURE HEREDITARIO ACQUISIVIT, DEMUM ANIMO, MENTE, ET CORPORE DEFICIENS, AB IMPERIO SANE MAGNO CUM FORTUNÆ LUDIBRIO DEJECTUS, A SUIS OMNIBUS POSTPOSITUS, HUMILI HOC IN LOCO SEPULTUS JACET. OBIIT ANNO DOMINI D. CCC. LXXXVIII. IDI. JAN. *Fuit alioquin* (quæ *Regionis* verba ſunt) *Chriſtianiſſimus Princeps, Deum timens, & mandata ejus ex toto corde cuſtodiens; in eleemoſynis largus, orationi & pſalmorum melodiis indeſinenter deditus.*

VII. ARNULPHUS NOTHUS, Carolomanni, Regis Italiæ F. Ludovici Regis Germaniæ N. Ludovici Pii Imperatoris pronepos, Carolo Craſſo ſucceſſor datus, prope *Tiliam* amnem *Sigefridum* & *Gode-*

Godefridum cum 100000. *Nortmannorum*, uno duntaxat è ſuis amiſſo delevit. Legendus *Lipſius in Lovanio*, *Brunnerus lib. VII. p. 293.* Sed ſub hoc ipſo Imperatore *Ungarorum nomen primùm auditum eſt*, qui *ultra Danubium* à Carolo M. ſubmoti, *vallo* etiam circumjecto *incluſi*, ſuperatis clauſtris crudeliſſimis per longum tempus factis, *Germaniam* funeſtârunt. Quinimò quisque Procerum rapuit, quod voluit: *Berengarius*, Ennarhardi, Forojulienſis Ducis F. *Italiam*, *Vido*, Lamberdi, Spoletinorum Ducis F. *Galliam*; ſed ille feliciùs. *Vido Othonis* (Ruperto geniti) viribus *Galliâ* excluſus eſt; ut ſcribunt *Regino*, & *Sigebertus*. Hinc converſus in ſocium *Berengarium*, cum Italiæ pernicie bellum civile geſſit. Victus Berengarius *duabus pugnis* fugit: *Vido* non contentus *Italiæ Regis* titulo, etiam *Imperatorem* ſe appellari voluit. Creatus eſt à *Stephano* Pontifice, quod *Onuphrio* aliisq; placet; ſed alii ad *Formoſum* referunt, quorum ſententiam *Beſoldus* ſequitur. *Berengarium* paulò pòſt *Arnulphus* Imperator vi reducit; fugatusq; *Vido* apud *Tarum* fluvium in agro Placentino *ſanguinis vomitu* extinguitur. Tùm *Lamberdus*, ejus F. validâ Italorum factione impulſus, regnum armis repetit, non auſo Berengario experiri prælii eventum. Sic revocatus in Italiam *Arnulphus Romam*, ad cujus præſidium Lamberdus *matrem* reliquerat, obſidet; & miro caſu, ludente in ſerio negotio fortuna, cepit. *Lepuſculum* militaris tumultus ſuo latibulo extraxerat, quem pavido *curſu verſus urbem fugientem* coorti ex ſuis ſtationibus magno numero milites ſunt ſecuti;

cùmq; ſtudio ignobilis prædæ longiùs proveherentur *Romani*, qui muros occupaverant, univerſis *ſe copiis peti rati* (quod nihilo plus animi iis, quàm ominoſo lepori eſſet) ejus exemplum imitati, quoquo verſus dilapſi ſunt. *Germani* nuda defenſore mœnia conſpicati, occaſione tàm bella uſi, congeſtis ſarcinis per extemporalem aggerem evadunt in muros, & urbe potiuntur. Ita terrarum Dominam, & divinos honores quondam uſurpantem, Deus Optimus Maximus per jocum capiendam dedit. Refert è *Luitbrandi lib. I. c. 8.* & *Sigeberti Chronographia lib. VII. Brunner. p. 316.* Captâ urbe Arnulphus à Romanis *Auguſtus* ceremoniâ ſolenni appellatus eſt. Ibidem obiit *articulari morbo*; ſeu, ut alii ſcribunt, *pediculari*, menſe Dec. A. C. 899. *Veneno bis petitus* eſt, ſemel inſidiis *Ageldrudæ*, Vidonis uxoris; iterum à *Germano*, idq; mortem acceleravit. Sepultus eſt *Ratisbonæ*, *in D. Emmerani monaſterio*; quòd præ reliquis colendum ornandumq; ſibi ſumſerat.

LUDOVICUM, Arnulphi filium, inter *Imperatores* recenſet cum aliis Beſoldus; ſed ſaltem *Germaniæ Rex* fuit: Imperatoris coronam, id eſt, titulum non habuit; ut ex *Regionis lib. II.* conſtat, quem *peperam* Beſoldus citat, *tanquam Imperatorem* renunciatum dixiſſet. *Regem* etiam tantùm vocant *Hermannus Contractus*, *Lambertus Schafnaburgenſis*, *Marianus Scotus*, *Godefredus Viterbienſis*, & alii. Unus *Siffridus* in inſcriptione capitis, quo de iſto agit, *Imperatorem* dixit. Cum *Ungaris* gravia bella geſſit, quæ fuſè deſcribit *Brunner. lib. VII.* Obiit A. C. 911. in ipſo adole-

adoleſcentiæ flore, nullâ ſobole relictâ. Atque *ita Carolorum poſteritas in Germania defecit*, ut ait *Otho Friſingenſis lib. VI. c. 15.* *Wilhelmus Langius*, qui *duarum filiarum* patrem facit, *Placidiæ* & *Mathildis*, quæ *Conrado* & *Henrico Regibus* poſteà nupſerint, fidem non meretur; ut cenſet idem *Brunner. d. l. p. 371.* Cæterùm illius temporibus *Ludovicus*, Boſonis (de quo *Puteanus comm. in lib. V. Hiſt. Inſubr. p. 272.*) & Irmengardis, Ludovico II. genitæ, filius *contra Berengarium* in Italia regnans, à *Benedicto* Pontifice parùm legitimo, imperii inſignia accepit. *Marianus Scotus*, *Godefredus Viterbienſis part. XVII. Otho Friſingenſ. lib. VI. c. 15.* Miſer Imperator, dum fugato Berengario incautiùs agit, rurſus proditus & *excæcatus* eſt, ut ſcribit *Luitbrandus lib. II. c. 11.* Addunt Annales noſtri, etiam *libidinis inſtrumenta adempta* fuiſſe; ne filii fortaſſè vindictam regnumq; molirentur.

CAPUT XVIII.
& ultimum de
IMPERATORIBUS GERMANICIS.

CAroli nomine cum Ludovico in Germania ſepulto, regni Germanici Proceres in OTHONEM, Ludolphi filium, Brunonis nepotem, Bigberti pronepotem, Witichindi M. abnepotem, pace belloq; egregium, *Saxonum*

Principem converſi, eum ad ſuſcipiendas regni habenas vocârunt; qui ad regni pondus vires ſuas expendens, atque ita tandem concludens, *cano capiti coronam imponere*, hominis eſſe ſenio ſuo illudentis, Procerum petitionem *abruptè refutavit*. Rogatus deinde ſententiam, quem eo faſtigio digniſſimum cenſeret, CONRADUM FRANCUM, Conradi, ab Adelwerdo interfecti, filium nominavit. *Otho Friſingenſis lib. VI. c. 5. & 15. Siffridus in Chronico*; & quos *Brunnerus* citat *lib. VII. p. 373. Witichindus lib. I. Ditmarus lib. I.* Igitur Germaniæ regnum iniit CONRADUS A.C. 912. cui non niſi ſeptem anni tribuuntur. Mortuus eſt enim a. d. 10. Cal. Jun. A. C. 918. ut eſt apud *Martianum Scotum*, & *Trithemium in Chronico Hirſchaugienſi* a.d. 14. Cal. Nov. ut *Brunner. d. l. p. 388.* Morti proximus exemplum edidit ingentis animi, etiam raritate ſuâ commendabile, quando nullâ *Eberhardi fratris*, aut certè *Franciæ gentis* ratione habitâ, imperium transferri *ad Saxones* non modò paſſus eſt; ſed auctor ipſe factus, id graviſſimis verbis, & quantâ potuit animi contentione, velut ultimum mortalium votorum, cui refragari nefas eſſet, poſtulavit; quod ipſius conſilium tantò majorem habuit admirationem, quantò notiores omnibus erant *inimicitiæ*, quæ illi cum *Henrico*, quem ſibi *ſucceſſorem* deſtinabat, interceſſerant. *Brunner. d. l.*

HENRICUS I. Othonis F. Ludolphi N. ab *aucupii* ſtudio, quo delectabatur, *Auceps* cognominatus, ipſius Conradi ſuffragio, regnum ſuſcepit. Contra hunc res novas moliti ſunt *Arnulphus*, Luitpaldi ab Hunga-

Hungaris cæsi, F. Bojariæ Princeps, & *Burchardus*, Sueviæ dux; quorum alterum oratione modestissimâ ad pacem flexit (extat prolixior apud *Brunner. lib. VII. p. 393. & seqq.* brevior apud *Cluverum in Epitoma p. 467.*) alterum ita tenuit, ut se suaq; omnia ipsi promitteret. Posthæc *bellum Hungaricum* suscepit, confecitq; magnâ virtute, superatis hostibus in *duabus* memorabilibus pugnis; quarum *prima* incidit in A. C. 922. *secunda* in A. C. 934. Tùm *Hungaris Germania tributum* pendere *desiit*. Obiit a. d. 6. Non. Jul. A. C. 936. cùm de itinere & inauguratione Romana cogitaret. *Petav. Ration. Temp. part. I. lib. VIII. c. 14. p. 546.* Maximi Principis occasum etiam *sol* lugere creditus est, quando repentè *sereno cœlo hebescens, cruentos radios vibravit; mons* etiam, juxta quem conditus est, *flammas multis in locis vomuit* æquè tristi portento. *Brunner. d. l. p. 430.* Scripsit *Besoldus* in *Synopsi minore*, multis peractis bellis Romam venisse, concilium habuisse, eiq; præfuisse; & *Johanni XII.* propter crimina remoto, *Leonem* ejus nominis *VIII.* suffeciisse. Quæ de Othone M. hujus filio vera sunt. Igitur moneo, caveas hîc *inadvertentiæ Besoldianæ scopulum.*

OTHO Henrici I. F. à patre successor nominatus, insigni pompâ *Rex* Germaniæ *Aquisgrani* salutatus est; summis utriusque ordinis viris præsentibus. Verax civilium externorumq; bellorum regnum ipsi fuit; quæ cùm pari felicitate confeciisset, non immeritò fortissimis ducibus annumeratus, *Magni cognomentum* tulit. *Brunn. d. l. p. 430. 431.*,

Tanquardum, fratrem rebellem, *Thuringiæ Comitem*, prælio victum interemit; *Bohemos* 14. annorum bello perdomuit; *Arnulphum*, Bojariæ, & *Hermannum* Sueviæ ducem ad *Andernacum* profligavit; *Gisibertum* Lotharingum in *Rheno* submersit; *Ludolphi filium* cum conjuratis *Conrado Lotharingo*, & *Friderico Antistite Moguntino* absq; prælio fugavit; *Hungaros* ad *Lycum* amnem internecione delevit. *Ludovicum*, Francorum Occidentalium Regem, *Alsatiâ* repulit; *Lotharingiam* Germani regni corpori adjecit, *Haraldum*, Daniæ Regem, *fidem Christianorum* suscipere, seq; *Germanico jugo* submittere coëgit; in Italia *Berengarium*, Berengarii (de quo diximus) nepotem, ad deditionem faciendam compulit. Hæc *omnia* gessit etiamnum *Germaniæ Rex*. Nam huc usq; *non Imperatoris* Romani, *sed Regis Germaniæ* titulum tulit; quem etiam *Henricus I.* ejus pater, & *Conradus* usurpaverat. Utcunq; cum trivialibus auctoribus Besoldus *Imperatorem* & *Cæsarem* appellat; & scio etiam à *Mariano Scoto* inter *Romanos Principes* referri; sed causam aperit *Onuphrius*, quòd in eorum successoribus imperii dignitas restituta fuisset. Aliam affert *Lupoldus de Bebenburg in libro de Juribus regni & imperii Romani*, quòd translatum in *Carolum Germanum*, imperium *Germanorum* nunquam esse desierit. Aliam *Besoldus in Synopsi majore*, quòd Germani *Saxones* & *Francones Orientales*, mortuo *Ludovico*, Arnulphi F. axioma imperii affectârint. Sed *Petavius* in eos Scriptores inclinat, qui *Conradum* & *Henricum Aucupem* in numerum *Imperatorum* recipiendos *negant*, quòd à

Roma-

Romano Pontifice uncti coronatiq; non fuerint. Hanc rationem nunquam admiserim, & *Lupoldum* " potius sequar, qui Imperatorem *legitimum* esse pro- " bat, etsi *à Pontifice* coronam *non acceperit*. Ipse " Pontifex nisi ab Imperatore probatus, legitimus " non est; sed Imperator legitimus est, etsi à Pontifi- " ce non approbatus. *Durum verbum hodiernis Pon-* " *tificiorum auribus, sed verum!* Nihilominùs & ipse " *Reges Germaniæ* hucusque nominavi, *non Imperatores*; secutus *Luitprandum*, *Hermannum Contractum*, *Re-* *gionem*, *Lambertum Schafnaburgensem*, *Sigebertum*, & alios. Ipsi in *numis* non nisi *Reges* sese vocant; in *Conradi* enim scriptum est apud *Octav. Strad. p. 388:* BENEDICTUM SIT NOMEN DOMINI, CONRAD. REX. Sed *Imperatoriam*, id est, summam humani fastigii dignitatem, à Caroli posteritate deperditam, & errore hactenus velut circumactam, *Germanis* in perpetuum *recuperavit Otho M.* qui cùm *Italiam* à Tyrannis felicibus armis vindicâsset, *Augustale diadema Romæ* accepit A. C. 962. Novam inaugurationem hac acclamatione prosequitur *Puteanus* exultabundus: *Exurgite inclutâ fide* (Germani) *invicta robore pectora, state Occidentis valida fulcra: Sustinebitis Europæ gloriam, & quantum ferre gens nulla potuit, vestris in humeris conquiescet. Vestrum est, quicquid* Cæsar, *quicquid* Augustus *fuit; vestræ victrices aquilæ, & quicquid gessêre felicius Romani, quàm rexêre. Mitescent barbari, cessabunt irruptiones; felicem Italiam Germania faciet: Felicem Germaniam tot Cæsares, tot Augusti, regendo & pacando orbi*

divinitùs destinati. Cæterùm hujus inaugurationis ea vis fuit, primùm, ut *penes Germanos solos* in posterum creandi Principis jus esset. Teutonici Proceres apud *Guntherum in Ligurini lib. I:*

Ex quo Romanum nostrâ virtute redemptum
Hostibus expulsis ad nos justissimus ordo
Transtulit imperium, Romani gloria regni
Nos penes est. Quemcunq; sibi Germania Regem
Præficit, hunc dives submisso vertice Roma
Suscipit, & verso Tiberim regit *ordine* Rhenus.

Utque Romani, qui hucusq; *Berengarios, Vidones, Lambertos, Ludovicos, Rudolphos, Hugones, Lotharios, Adelbertos*, vel *Reges* vel *Imperatores* ungi & coronari jusserant, id ne ultrà facerent, vel *extra Germaniam* Principem quærerent. Hoc dicit *Sigebertus* his verbis: *Tyranni à Johanne Papâ & Romanis abjurantur.* Illud unum honoris ergò aliquando Romanis datum, ut auctoritatem Procerum Germanicorum consensu sequerentur. Secundò, ut Romani nullum Pontificem crearent, quem Imperator è Germanis non probaret. *Luitbrandus lib. VI. cap. 6.* hæc habet: *Cives sanctum Imperatorem cum suis omnibus in urbem suscipiunt, fidelitatemque promittunt; hæc addentes, & firmiter jurantes, nunquam se Papam electuros, aut ordinaturos præter consensum atque electionem Domini Imperatoris Othonis Cæsaris Augusti, filiiq; ipsius Regis Othonis.* Adde *Fragmentum Anonymi* præfixum *Magistro Alberto Argentinensi.* Ne putes, Romanos *Othoni tantùm* & ejus filio fidem suam obstrinxisset, legendus tibi erit

Frehe-

Freherus ad Bebenburg. cap. 13. p. 38. ubi de *Henrico* Imperatore refert, per ſuos legatos Romanis objeciſſe; quòd *præter conſuetudinem majorum*, Rege inconſulto, *Romanæ Eccleſiæ Pontificem* ordinâſſent; atque illum excuſâſſe, *ſe violenter electum à Romanis*; ordinari tamen noluiſſe, donec in electionem ſuam *tàm Regem quàm Principes regni Teutonici* conſenſiſſe certâ legatione cognoſceret. Ex hoc jure profluxit Imperatoris legitima *poteſtas dejiciendi Pontificem, ſcelerum & impietatis convictum*; quod ſocii concoquere non poſſunt. E quibus *Brunner. lib. IIX. p. 506.* de hoc ipſo Othone: *Imperii initia inauſpicato pudendoq; facinore inquinavit, Johanni XII. Pontifici, omnibus quidem ſceleribus & probris contaminato, & ſede illâ ſanctitatis vitâq; adeò ipsâ indigno, nullo tamen jure exauctorato Leonem ſufficere auſus; quanquam à militari viro & ſacrarum legum quàm armorum inſolentiori condonanda noxia eſt.* Nulius quidem dubito, quin hoc, quod *Brunnerus* cenſet, Romæ hodiè ſit exploratiſſimum; ſed magna DEO gratia, quòd contrariũ habemus pro exploratiſſimo. Quid enim juris fuerit, usque ad tempora *Hildebrandinæ hæreſeos*, ex ipſis Pontificiis fateri ac docere *vi veritatis coactus* eſt *Hieronymus Balbus lib. de Coronatione, cap. Quomodo olim delatus ſit Pontificatus, & quæ in re eâ fuerit Imperatorum auctoritas*: Addit *Brunnerus* ibidem: *Othonis impietatem ſubinde non unâ clade Juſtitiam vindicem expiâſſe. Nam & Romanorum inſidiis petitum, & multiplici perfidiâ fatigatum, vulgatâ per exercitum lue in ultimum diſcri-*

men adductum esse. Ha, ha, ha, he! quis enim hanc philautiam legens, temperet à risu? Est enim hic plerisq; mortalium *stultus animus*, ut quicquid alteri calamitatis accidit, *sui vel suorum causâ* factum putent:

Quisq; se Deo esse cordi vult peculiariter!

ut habet *Gruteri* trochaicus. Id vitium suprà, ubi de *Justiniano* in *Baronio* etiam notavimus. Perfidia illa, quam cum *Romana urbis probro* narrat, breviter sic habet: *Johanne XII. ob fœdas libidines & immania facinora remoto, Leonem suffecerat; eoq; defuncto, imperatoriæ potestatis vi Johannem XIII; quem cùm Romani multis malis afficerent, eorum perfidiâ graviter offensus, urbe captâ Consules proscripsit; Decuriones suspendio multavit, civibus solis pepercit.* Idem *Græcis*, qui legatos ejus in itinere violârunt, *Græciam* & *Calabriam* ademit. Quid multis? imperium instauravit, & contra omnes consiliis & armis egregiè defendit. Obiit anno 973. Non. Maj.

OTHO II. à patre imperii consors factus, & Romæ coronatus anno 967. *natalis Dominici*, post patris obitum imperavit annos 19. menses 7. *Besoldus* cùm *memorabiliora* narrare potuisset, hoc præcipuè narrandum censuit: *Henricum*, Bavariæ Ducem, *rebellantem* armis ad officium reductum. Sic suprà in *Henrico Aucupe*, quàm curiosè notârat, *Arnolphum* malum Bavariæ Ducem, *rebellem* rei summam ad se traducere cogitâsse. Quod cur fecerit, exputare non possum. *Hodiè in Angliâ non tàm ad infamiam, quàm generis claritudinem pertinet, majores habuisse magnarum conjurationum duces aut socios*; ut scribit *Forstne-*

rus

rus in Omissis ad Tacitum. Sed nos *Germanorum* illorum *posteri* (de quibus in theatro Romano quondam dictum est, *nullos mortalium armis aut fide ante Germanos esse*) virtutem avitam simplici cultu prosequentes, & à generositate Anglorum parùm generosâ prorsus alieni, in illustrissimæ gentis gloriam, cui ob egregia merita lubentes meritoque favemus, hæc, quæ *Besoldus imprudenter garrit*, æterno silentio plectenda dicimus. Illud in *Othone* famâ dignius, quòd *Danos rebelles* rursus imperii jugo subdidit; *Lotharingiam*, Francorum Occidentalium armis ereptam, *Germaniæ* rursus copulavit. Idem tamen infortunium gravissimum passus est A. C. 982. quòd adversus *Græcos*, Saracenorum auxilio *Calabriam* & *Apuliam* repetentes, profectus, cæsis ad internecionem copiis suis, *natando* ipse interceptus, & clàm dilapsus vix effugit. *Sigebertus, Lamberdus, Godefridus, & Ditmarus.* Romæ fato functus est a. d. 8. Dec. A. C. 983.

OTHO III. Othonis II. Imperatoris F. MIRACULOSUS, & MIRABILIA MUNDI cognominatus, Imperator Romæ appellatus, aliquot annis pòst seditiosum *Crescentium, asino* facie aversâ impositum, circumduxit; *naso* dein & *auribus mutilatum*, ac multis *confossum vulneribus*, cum aliis *duodecim seditionis socius* suspendit. *Johannem*, adulterinum Pontificem, primò oculis, mox vitâ privavit; & *Gregorium* restituit. Hoc dein adjutore gravissimum *Electorum Senatum instituunt* vulgò volunt; de quo plura *Besoldus in Syn. maj.* Addi velim *Freherum in Bebenburg. cap. 2.* Summa consistit in his: Ante Othonem IV.

nulla

nulla Electorum mentio in legitimis Scriptoribus; at sub hoc eorum meminerunt *antiquæ cantilenæ*, in quibus vocantur die sieben Wählere. *Fridericum I. Barbarossam*, & *Henricum*, filium ejus, constat à *cunctis Germaniæ Proceribus* electos. Ergò verisimile fit, tempore interregni & schismatum, *à Friderico I. ad Fridericum II.* hanc Electorum institutionem natam; sive usurpatione quorundam inter cæteros potentiorum, sive etiam mutuo consensu & communi conventione. Obiit hic Imperator A. C. 1002. d. 23. Jan.

HENRICUS, Henrici Rixosi F. Henrici N. Henrici Aucupis, Germaniæ Regis, proN. cognomento Claudus & Sanctus a. d. 8. Id. Jun. A. C. 1002. regnum adiit *Moguntiæ*, *Witigiso* Antistite inaugurante. Hermannum æmulum *deprecantem in gratiam recepit*, & contra Harduigum, Dodonis filium, Eporædiæ Marchionem, in Italiam tyrannidem occupantem, exercitum misit. *Brunner. lib. VIII. p. 604. usque ad p. 614.* Italiam ingreditur ipse A. C. 1005. & Ticini *Rex Italiæ* coronatur. Idem *lib. IX. p. 642.* Boleslaum, Poloniæ Regem, bello fractum, ad petendam pacem adegit A. C. 1006. *ibid. p. 656.* Eâdem felicitate Flandros perdomuit A. C. 1007. *ibid. p. 663.* In Boleslaum *perfidum* denuò exercitum mittit A. C. 1011. Eiq; pacem dat anno sequente, *ibid. p. 680. 681.* Jaromerum Bohemum Principatu & libertate exuit, *ibid. p. 685.* Italiam iterum ingreditur anno 1013. & a. d. 6. Cal. Mart. anno 1014. Romam; ubi Augustalia insignia cum *Cunegunde* conju-

conjuge accepit, *ibid. pag. 694. 695.* Ubi notabis additamentum Jesuiticum: *Sacramento Pontificis adactus Ecclesiæ nunquam, dum vita suppeteret, se defuturum; neq; à Pontificis Romani fide desciturum juravit.* Verum quidem est, jurabat Imperator, *se Ecclesiæ nunquam, dum vita suppeteret, defuturum;* sed *falsum* est, quod adjicit, *se à fide Pontificis non desciturum.* Existimant Reverendi Patres, *imperium teneri ab Ecclesia,* de quâ defendendâ juret Imperator; sed nulla est connexi ratio: Nam & *juramentum,* quod *Rex Galliæ* præstat *Parlamento* Parisiensi, *de defendendo regno,* non probat, *regnum haberi à Parlamento;* ut docet *Freherus in Bebenburg. cap. 9.* Post coronationem Henricus Harduigum Tyrannum eò adduxit, ut ultrò furtivas rapti honoris exuvias poneret; *monachumq;* indutus, & pro purpurato cucullatus in *Fructeriense cœnobium Agritaurinatium* sese abderet. *Brunner. d.l. p. 702.* Expeditionem Polonicam resumit anno 1015. *ibid. p. 707.* Burgundiæ imperium adit, & per duces *Saracenos* in Italia vincit, A. C. 1016. *ibid. p. 719. 721.* Cruentum, & ab utrâq; parte luctuosum bellum cum *Polonis* gerit. A. C. 1017. *ibid. p. 723.* Cùm iisdem fœdus novum init, A. C. 1018. *ibid. p. 729.* Contra *Græcos* & *Saracenos,* Apuliæ incubantes, arma corripit; & utrosq; exigit, A. C. 1022. Reversus in Germaniam, moritur a. d. 3. Id. Jul. A. C. 1024. ex propensissimo affectu Pater monachorum à quibusdam dictus.

CONRADUS SALICUS, Henrici III. Minoris dicti, Sueviæ & Bavariæ Ducis F. Othonis

Ducis

Ducis Sueviæ & Bavariæ N. Ludolphi pronepos, Othonis M. Imperatoris abnepos (*Brunner. lib. VIII. p. 553. & lib. IX. p. 787.*) a. d. 6. Id. Sept. A. C. 1024. *Germaniæ Rex* ungitur. In Italiam rebellem contendit A. C. 1026. menſ. Febr. *ibid. p. 799.* Mediolani coronam Italiæ accepit, *ibid. p. 800.* Romæ verò Auguſtus appellatus eſt a. d. 7. Cal. April. A. C. 1027. *ibid. p. 804.* Ungaros pacem petere coëgit anno 1030. *ibid. p. 826.* Bohemos & Polonos felici bello compeſcuit, anno 1032. *ibid. p. 830.* Moritur *Trajecti Friſiæ* A. C. 1039. prid. Non. Jun.

HENRICUS, nominis hujus Rex Germaniæ III. Imperator Romanorum II. Conradi Imp. F. patri ſuffectus, Bohemos ad deditionem coëgit A. C. 1042. Ungaros ingentibus prœliis vicit, & pacem Germaniæ reddidit A. C. 1044. *Brunn. lib. X. p. 888.* Rebus in Germania conſtitutis, per Alpes in Italiam tranſcendit, & *natali Chriſtiano* anno 1047. Auguſtus appellatur. *Ibid. p. 907.* Coronam impoſuit *Clemens*, quem *ipſe* Pontificem *conſtituerat: Otho Friſingenſis lib. VI. cap. 32. 33. Hermannus Contractus, Lambertus Schafnaburgenſis, Marianus Scotus.* Juratum etiam à Romanis ſcribit *Sigebertus*, ſe *ſine Henrici conſenſu nunquam Papam electuros*; quod imperante illo ſic obſervatum, docet *Lambertus*, modò citatus. Nimis hîc *Brunner. lib. X. p. 903.* intumeſcit: *Imperatorem alienum ſibi negotium ſumſiſſe, & de ſummâ in terris poteſtate, cui faſces ſubmittere multò æquiùs fuerat, ſententiam tuliſſe parùm idoneum judicem; id duntaxat eâ temeritate aſſecutum, ut peſſimo prodito poſteritati exem-*

exemplo, Henricos duos, filium & nepotem impulisse ad eundem scopulum, & multò fœdiora naufragia, censeatur. Hæc *Brunnerus*, ex *Hildebrandina hæresi* ebrius, intoleranda tùm omnibus bonis, tùm Germanis Principibus contumeliâ! Possem hâc de re pluribus, sed nolo: Quòd Cassianum illud in auribus mihi tinnit. *Cui bono?* nam sive ad Romanum *Clerum*, de *modestiâ*, sive ad *Principes*, de jure ac *potestate* suâ verba facere velimus, operosè agemus nihil: Quoad *Clerum*, locum hic habet Catonis: *Actum esse, ad ventrem verba facere, qui careat auribus.* Quoad *Principes*; quoquo modo ab antecessoribus acta concessaq;, *quia mutare non possunt, comprobant*; ut *Tacitus* loquitur *lib. I. Hist. cap. 7.* Eam enim hucusque adversantibus Pontifex texuit molestiarum telam, cui retexendæ ac deglomerandæ nulla alia patebat via, quàm per *præcipitium servitutis.* Mortuus est Henricus a. d. 3. Non. Octob. anno 1056.

HENRICUS, Imperatorum eo nomine III. Regum Germaniæ IV. Henrici Imp. F. Conradi Salici N. *quinque annorum* puer *Aquas* deductus, in Caroli M. & Othonis M. tritavi sui solio collocatus est. Sed hujus imperium *Hildebrandus*, sive *Gregorius VII.* Imperatorum flagellum sævissimum, belli fax, seculi sui opprobrium, monstrum nullâ virtute redemptum, valdè labefactavit, vel pessundedit potiùs. Pleraq; ipse *Besoldus* & *Cluverus* te docent, ut Henricus ætatis vitio solutior, insidiis & perfidiæ suorum patuerit; utq; à *Gregorio anathemate* percussus, & à suis desertus per quosdam Italiæ Principes

cipes

cipes deprecatus, *ægerrimè in Pontificis aſpectum admiſſus* ſit: Nimirum receptus *intra ſecundum murorum arcis ambitum*, ſine comite, ſine cultu regio, *nudis pedibus, jejunus à manè uſq; ad veſperam perſtabat*, ſententiam Pontificis expectans: Hoc *ſecundo*, hoc *tertio die* fecit: *Quarto* demum die exceptus *vultu* Hildebrandi *tetrico*, his conditionibus abſolvitur; ut evocatis ad concilium Principibus Teutonicis die locoq;, *quem Papa deſignâſſet*, ad *ejus arbitrium*, vel *retineat* regnum, vel *amittat*: Intereaq; temporis nihil pro Rege agat, *cultuq; omni regio abſtineat*. Nolo cætera, ſunt enim prorſus indigna memoratu. Imperatorem quidem, qui tantam contumeliam paſſus eſt, facilè excuſent turbæ domeſticæ, quæ tùm illi graviter incubuerunt; ut indigna digna habenda ei fuerint, Papa quæ fecit: Sed hæc auſum *ſucceſſorem Apoſtolorum, & Vicarium Chriſti*, qui Cæſarem paganum honore non indignum cenſuit, quis non ſtupeat? *Brunnerus* quidem *Hildebrandi* facinora, imò parricidiale bellum, quod filius patri movit, commendat; *diabolo* ipſo, ut arbitror, hanc Apologiam *ad calamum* ipſi *dictante*. Nam *hunc auctorem* & *conſiliarium* fuiſſe Hildebrando, *confeſſus* eſt tandem *ipſe*; ut ſcribit *Sigebertus* hunc in modum: *Confeſſus eſt DEO & S. Petro, & toti Eccleſiæ, ſe valdè peccâſſe in paſtorali curâ; & ſuadente diabolo, contra humanum genus odium & iram concitâſſe.* Obiit Henricus A. C. 1106. a. d. 7. Id. Sextil. cùm exeunte anno ſuperiore *imperio ſpoliatus* eſſet *à filio*.

De *Tyrannis* ſive Imperatoribus adulterinis horum

rum temporum *Strada in Cæsar. p. 416.* Incidit in ejusdem imperium nobilis expeditio *Godefridi Lotharingii* & *Bullionii* Ducis contra impios & profanos, *terram sanctam* obtinentes. Ad *sexcenta millia* peditum, equitum *centena millia* armavit; exercitum, quem rarò Europa nostra vidit. Belli is eventus fuit, ut *Godefridus*, victis hostibus, *terræ sanctæ primus Rex* fieret. *Lipsius lib. I. Monit. & Exempl. Polit. c. 2. mon. 2. ex. 4. Brunner. lib. XI. p. 167. 168.* Et è vetustioribus *Otho Frisingensis lib. VII. cap. 2. & seqq.*

HENRICUS IV. nominis hujus Imp. vel V. Germaniæ Rex, Henrici Imperatoris *infelicissimi* F. qui exstimulatus ab aliis *contra patrem* suum arma corripuit; eiq; Augustalia insignia per vim extorsit, A. C. 1105. exeunte, ut vult *Petavius*; alii ineunte anno 1106. quos *Besoldus* sequitur. Cùm imperialis coronæ gratiâ Romam venisset A. C. 1110. maximis tumultibus motis, ipse quoq; saucius, milites suos ita concitavit, ut unum vulnus innumeris mortibus repensaretur. Henricus *victum* trahens *Paschalem XII. Pontificem*, & purpuratorum patrum collegium, ab urbe discessit. Is paulò pòst Henrici voluntati consensit, & eundem Id. April. A. C. 1111. coronatum Augusti cognomento auxit. *Brunner. lib. XII. p. 241.* Sed quàm primum Henricus Italiâ decessit, *irrita omnia* facere conatus est *Pontifex*; ut scribit *Urspergensis.* Hinc multæ dissensiones, schismata, incendia, homicidia, deportationes, & tumultus sunt excitati. Firmatâ tandem pace A. C. 1122. Henricus in Ludovicum, Galliæ Regem, expeditionem suscipit; sed occursu

Francorum absterritus, pedem retulit; & anno 1125. *Trajecti* decessit ex morbo, a. d. 12. Cal. Jun. ut habet inscriptio monumenti ejus.

LOTHARIUS, Gebhardi F. *Otto Frisingensis lib. VII. cap. 17. Godefridus Viterbiens. Chron. part. XVII* ejus, qui Comes Sulinburgius in bello *Saxonico* contra *Henricum IV.* cecidit. *Marianus Scotus.* Mortuo Henrico, ad imperium evehitur A.C.1125. Romæ verò coronatus est A. C. 1133. Malè pugnavit in *Bohemia* A. C. 1126. *Brunner. lib. XII. p. 281.* Noribergam obsedit A. C. 1127. *irrito* conatu. *ibid. p. 282.* Contra *Rogerium Siculum*, in *Italia*, bellum feliciter gerit A. C. 1136. *ibid. p. 324.* Moritur anno 1137. in autumno, *Tridenti*, ex Italia victor rediturus in Germaniam. *Hoc Imperatore jubente* (inquit Besoldus) *Irnerius leges Romanas revocavit.* Sed hoc purum putum *commentum* esse, & ut adires *Hermannum Conringium in Tract. de Origine Juris Germanici*, jam suprà monui. Valdè memorabile est, quod ex ore *Ernesti Ducis Luneburgici* refert *Henricus Paxmannus* in Oratione, quam honori laudati Principis dixit A. C. 1557: *Prædium est vicinum oppido* Cellæ, *quod nominatur* Lutherloch, *& habuit perpetuam immunitatem. Cùm autem Quæstor illum fundum novâ pensione oneraturus esset, accedit colonus Principem, narrat fuisse perpetuam immunitatem; & causam addit, quia* in eo fundo *natus sit* Lotharius *Imperator. Adjicit etiam, se & majores suos multis seculis tenuisse hunc fundum; & narrationem traditam esse à majoribus, ab* eâdem stirpe & Lotharium & familiam suam *ortos esse;*

esse; ac orat, ut propter Lotharii memoriam veterem immunitatem locus ejus natalis retineat. Delectatus hac narratione princeps, quia Lotharium propter virtutis præstantiam & stirpis decus sæpè celebrabat, accersit Quæstorem, interrogat de immunitate fundi; jubet & vocari senes vicinos, quos & de immunitate & de coloni familiâ interrogat. Horum narratio cùm congrueret coloni verbis, Princeps lætus, quod locus natalis Lotharii *Imperatoris, sapientiâ & virtute præstantis, sibi monstratus erat; & quòd vicinus esset è domicilio suo, severè jubet in libros quæsturæ scribi totam hanc narrationem; & addit, se velle, ut ad omnem posteritatem hic fundus sit immunis, velut locus natalis Lotharii Imperatoris.* Colonum *etiam jubet* secum prandere, *& hortatur, ut, cùm* cognationis mentionem *fecisset, filios rectè erudiat de DEO, & de bonis moribus; & eos ad virtutem assuefaciat, & tradat fundum posteris tuendum; se quoque nulli filiorum, qui literis operam daturus sit, defuturum recipit. Denique discedenti colono jubet dari pannos, ad vestiendos filios & filias.*

CONRADUS III. Friderici Sueviæ Ducis ex Agnete, Henrici V. sorore, F. Imperator creatur A. C. 1139. à Pontifice redimitus non est; *nec id illi necessarium.* Notat hîc iterum *Besoldus,* tanquam memorabile, *Henricum Superbum,* Bavariæ Ducem, *proscripsisse;* dignus profectò, qui à Bavaris, quibus perfidiæ vetus crimen toties refricat, coronam ferat ex urtica. Hujus temporibus, id est, A. C. 1147. excitæ sedibus suis *Germania* & *Gallia* contra *Saracenos,* qui *Edessam* ceperant. Vix pro viro habitus, quem patriæ

amor aut qualescunque curæ domi detinuisset. *Conradus* 50000. militum habebat in exercitu; *Ludovicus*, Galliæ Rex, equitum 30000. præter ingentem peditum numerum; ut est in *Auctario Gemblacensi*. Sed Græcorum fraude vexati, nullo operæ pretio facto, redierunt. Mortuus est Conradus A. C. 1152. 15. Cal. Mart.

FRIDERICUS AHENOBARBUS, Conradi Imperatoris è fratre Friderico N. patruo suffectus est *Francofurti*, a. d. 3. Non. Mart. anno 1152. *magno imperii Procerum consensu*; ut ait *Brunner. lib. XII. p. 375.* Cui *ad omne decus summa indoles fuit*, ut commendat *Petavius* part. I. *Ration. Temp. lib. VIII. p. 589. cap. 11.* Item: *Vir fortissimus, & supra Reges omnes bello inclutus*; ut *Jovius Novocomensis Elogiorum lib. I.* Nec non, *Vir honesta & perpetuâ memoriâ dignus*; ut *Nicetas Choniates lib. III. in Reb. Isaaci Angeli p. 450.* Quæ, & alia testimonia ideò notanda, quod hostium & adversariorum ore profecta sunt. Priores enim *Jesuitæ*, Paparum mancipia, & in primis *Hildebrandolatræ*; qui furiosâ doctrinâ imbibitâ, Romanos Imperatores juris sui retinentiores impudenter & flagitiosè lacerant. Medius *annos septem & triginta in Vaticano* consedit, Pontificum perpetuus comes; atque adeò Friderico parum æquus. Ultimus è *Græcorum* natione, *Germanis* semper infestâ; ut eorundem Principibus, per æmulationem & invidiam solennem titulum *Cæsaris, Augusti, Imperatoris*, βασιλέως, ἀυτοκράτορς & tribuere dedignantes, eos non nisi *Latinos, Francosq;* & *Alamannos*, vel ῥῆγας Ἀλαμανίας

ἤτε

ἢ πε Φεξαγγίας vocitârint ; ut obſervat *Freherus* tùm alibi, tùm *notis in Bebenburg. cap. 5.* At ut *inimico detrahenti credendum non eſt*, judice *B. Auguſtino, lib. III. contra Petilianum cap. 10.* ita *teſtimonio illo virtutis nullum aliud præſtantiùs, quod invitis exprimitur* ; ut exiſtimat *Lucius Furius Philus apud Dionem in Excerpt. Peireſ. p. 621.* Inter res autem, quas in Frideriço Scriptores unanimi conſenſu laudant, eſt *expeditio Hieroſolymitana* ; quam *contra Salatinum* ſuſcepit A. C. 1188. *Centum quinquaginta millia*, luſtrato exercitu, çenſa ſunt ; nec minus cum perfidia *Græcorum*, quàm cum *Saracenis* negotii fuit ; ſed utriq; pari virtute preſſi, & per *ſexcenta* hominum *millia* ventum ad *Iconium*, barbarici regni ſedem ; quâ expugnatâ, ſuperbiſſimus *Salatinus* legatos, pacem veniamq; oraturos, de reconcilianda quibusvis conditionibus gratiâ ad Cæſarem miſit. Paulò pòſt victor Orientis, Turcorum terror, *Tharſi* in præfrigidâ *Cydni* undâ per calores fervidum abluens corpus exſtinguitur. Notant id Scriptores noſtri factum a.d. 4. Id. Jun. A. C. 1190. Sed quod *Jeſuitæ* maximum fuiſſe ſcelus clamant, hoc eſt : Imperium beneficium ſuum aſſerebat *Adrianus Pontifex*, quod negabant *Fridericus*, & imperii Proceres ; meliora docti ex hiſtoriâ *Caroli* & *Othonis*. Exin paratæ vires ; & cùm Pontifex ferendo bello non eſſet, paulò pòſt verborum ſuorum duritiem ſubdolâ interpretatione mitigavit. Non diu pòſt iterum exorta lis, quod *Fridericus* bello contra ſeditioſos *Mediolanenſes*, confecto *Albæ*, quo hybernaturus conceſſerat, omnes ex vicinia commeatus advehi curaret ; & *ab*

Episcopis, terrenas possessiones tenentibus, *homagium sibi præstari* postularet; & Cardinalibus, à latere Papæ legatis, civitates clauderet. Hoc ægrè ferenti Pontifici respondit Fridericus: *Regalia beneficia Principum obligare Episcopos ad præstandum Principibus juramentum. Cardinalibus clausas urbes, quia* prædatores *veniant, non* prædicatores: *Si mores suos correxerint, non defuturum illis stipendium & commeatum!* Sic cùm omnia spectarent ad bellum, jamq; *Mediolanenses* à Pontifice concitati, fidem *Friderico* datam fregissent, *Adrianus* moritur. Fit Pontifex meliorum suffragiis *Victor*, sed per factionem *Alexandri*, odii in *Fridericum* manifestus. Imperator, qui norat penes superiores Principes fuisse jus indicendi concilii, ecclesiæ Præsules *Papiæ* convocat; qui *Alexandrum* defugientem legitimum judicium *damnant*, & *Victorem* Pontificem ritè factum pronunciant. Subscribunt *Imperator*, & *Reges Angliæ, Daniæ, Hungariæ, Bohemiæ. Mediolanum* obsequium Imperatori negans *exscinditur*, & reliquarum urbium propugnacula dejiciuntur; quarum subtesta fides erat.

Hinc *Alexander in Galliam profugiens*, conventu in *Claromonte* habito, *Imperatorem* & *Victorem* Papam *anathemate* perdidit. Romani, Victore mortuo, dum abest Cæsar, Coss. Alexandro amicos, creant; ipsumq; Alexandrum revocant; *Lombardi* quoque contra Cæsarem arma resumunt. Ob id Fridericus regressus in Italiam, *quindecim millia* Romanorum contra se pugnantium apud *Tusculum* occidit; pulsoq;

Alexan-

Alexandro *Paſchalem* Lateranenſi in palatio collocat, Romanos in verba ſua adigit; ſed mox obortâ peſte, ſimul occultarum inſidiarum metu in Germaniam redit.

Sic inſtauratum *Mediolanum*, & rebellibus ſpatium datum; quos ut coërceret, Fridericus, A.C. 1171. exercitu valido in Italiam irrumpens, multa fortiter geſſit; denique belli is eventus fuit, ut *Alexander Venetias*, diſſimulatâ perſonâ *fugiens*, remp. illam cum Imperatore colliſerit. Hinc enim Fridericus *contra Venetos Othonem* filium cum inſtructiſſimâ claſſe miſit; ſed eâ lege, ne ſe inconſulto manus conſereret. Quo ille neglecto, pugnat, vincitur, *capitur*. Veneti, cùm non ignorarent, patrem omnia cogitare de liberando filio, noctes inſomnes ducere; *filium* ipſi *remittunt*, ſed eâ conditione, ut peractâ legatione ſive exoraret patrem, ſeu minus; velut alter Regulus Venetias rediret. Humanitas ſucceſſu non caruit: Exoratus enim *Cæſar*, *Venetias* ipſe *venit*, & pacem cum Pontifice facit.

Addunt recentioris ævi complures, Imperatorem *ad januas ædis D. Marci proſtratum, ut abſolveretur, premente collum ejus Alexandro*, audiviſſe illud Pſalmographi: *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.* Cùm reſponderet Pontifici: *Non tibi, ſed Petro, cujus es ſucceſſor, pareo!* regeſſiſſe Pontificem: *Et mihi & Petro!* Hoc additamentum, cùm ante plures annos ſecutus auctoritatem nobiliſſimi viri, *Georgii Remi, Univerſitatis hujus Procancellarii p.m.*

in dubium vocâſſem lectione publicâ; paulò pòſt obſervavi, me idem feciſſe, quod pueri ſolent, qui ad aquas ludunt. Ut enim ii lapillum in aquam conjicientes, paulatim magis magisq; majores orbes faciunt: Sic ego propoſito, quod multis diſplicebat, varios circulos conſequi feci ſibilorum & calumniarum, ut verbis Lipſianis utar. Monſtrum, omnibus monſtris monſtroſius produxiſſe videbar, & more Romano per Pontifices expiandum.

Repertus eſt ſanè, qui hoc in ſe publicè reciperet, & aquam luſtralem tam copioſam mihi aſpergeret; ut totus permaduerim. Etenim ad me non tam ipſe pertinere judicabam, quàm alii; qui divinam orationem primùm legendam dederant: *Mirari ſe reperiri potuiſſe, qui* (Fridericum Pontificis pede calcatum) *tam præfractè tantaq; verborum petulantia negarent.* Quid enim? an tantus vir mortuis leonibus barbam velleret; & inſepultum jam diu Remum, vel alios, de quibus mox dicam, petulantiùs ageret? an inter hujus ævi Pontificios quosdam reperit, ſic depectendos & deſtringendos ante ora Principum populiq;? Nullos novimus. Unde haud difficulter accedebam illis, qui hunc morem jam multis eſſe dicebant, ut niſi oculos circumferant in Univerſitate noſtrâ, niſi omnia dicta & facta curioſiùs rimentur, & pro arbitrio interpretentur; minùs claros & doctos ſe putent. Quod hominum genus Plutarchus haud inſcitè comparat Lamiæ; quæ, ut eſt in fabulis, domi cæcutiit, foris oculatiſſima fuit.

Moneri quidem, ſi quis alius, à viris doctis & intelli-

intelligentibus desidero, & opto; sed de iis, quæ publicam lucem non aspexere, privatim & per literas; prorsus ut *Philippum* sedentem, & *sub hastâ captivos vendentem*, accessit aliquis, & illi in aurem: *Demitte vestem, Philippe, nam indecorè sic sedes!* Sed hîc aliter se res habet. Insonandum erat, quod displicebat, typographicâ tubâ in omnium aures. Et ut in *mancipium* jacienda interfecti pudoris & *petulantiæ* convitia; quasi in controversia historica, & nihil ad articulos fidei pertinente, non liceat historiarum Professori, judicii sui copiam facere; vel cum eo sic agendum sit, ut assensum præbeat.

Næ, qui hanc docendi rationem amplectuntur, faciunt id, quod notissimus ille scurra, cui ab *ululâ* & *speculo* nomen impositum: Nam ut ille in aulâ Landgrafii Hassiæ pingendi artem professus, cùm aulicos ad spectandas picturas suas admisisset, præfatus est: *Non nisi ex legitimo thoro natos picturas illas videre posse*; simulq; in tabellâ vacuâ nescio quid imaginum monstrabat: Illi autem, ne spurii viderentur, conspicere se affirmabant id, quod non conspiciebant: Ita ut fidem mereantur isti, non nisi *præfracti* & *petulantes*, affirmativæ nostræ veritatem conspicere non possunt; simulq; cæteri, ne tales habeantur, καλῶς καὶ σοφῶς acclamant; etiamsi, quod videre jubentur, nondum viderint. Hoc non dico, ut illum, qui nos lacessivit, cum vilissimo scurra comparare velim: Nam *magnum, doctum & sapientem virum* arbitror; sed *docendi ratio*, quam contra nos elegit, certè *eadem* est.

Nunc quæ me compellunt, ut adhuc communi

famæ diffidam, fusius explicabo; & unà, quàm innocentes petiti simus, omnibus manifestum faciam. *Integrum seculum* est, Auditores, ex quo *narratio, de calcaio Friderici collo, pro fabulâ* haberi cœpit: Nam *Aventinum* negativam proposuisse, & *ab Italis* in Germanorum contumeliam *confictum* pronunciâsse, observavit *V. CL. Conradus Rittershusius notis ad Jovii Fridericum p. 215. 216.* Fuit autem *Aventinus* Scriptor curiosissimus, & qui de Pontificibus tantâ libertate scripsit, quâ illi vixerunt. Quin imò *lib. VII. p. 547.* apertè prodit, *Papam esse Antichristum.* Locus prolixior est, quàm ut hîc exhiberi possit. Unde ratio, quæ *Baronium* suspectum facit, non tantùm hîc cessat; sed etiam animus Scriptoris in Pontificem satis perspectus concludere nos jubet, haud fuisse repudiaturum narrationem istam, si firmâ basi sustineri sciviſſet; Sed pro firmandâ sententiâ suâ de Pontifice Antichristo, accepturum potiùs. Ipse *Rittershusius*, quâ erat diligentiâ, nihil veteris, nihil recentioris historiæ inconsultum reliquit; ejusdem sententiæ fuisse asserit, alios quosdam *prudentiores* Historicos.

De *Baronio* Cardinali nihil dicam, cujus rationes & ipsi mihi alicubi frigidiores videntur: Nam quod ait, abhorruisse à tanti vicarii Christi mansuetudine turgens fastu facinus; fidem reperit apud eos tantùm, qui Petrinæ monarchiæ superbiam, & Antichristicam impotentiam nesciunt. At qui legerunt, quàm serviliter *Hildebrandus Henricum* Imperatorem habuerit; quàm ignominiosè & nequiter *Cœlestinus*, an *Sceleſtinus? III.* coronâ Imperatoriâ pedibus luserit; vel potiùs

quid

quid *Henrico II. Angliæ Regi* ab ipso *Alexandro* factum sit, nunquam hîc audient *Baronium*. Nam de Henrico illo præter alios testes sunt *Neubrigensis* & *Matthæus Parisiensis in Henrico II. in A.C. 1174.* cum post occisum non suo scelere *Thomam Archiepiscopum* nudis pedibus peregrinatus esset, nihilominus ex mandato Pontificis *in sacrario*, tanquam in scholâ puerum *virgis pœnam dedisse* à singulis viris religiosis, quorum multitudo magna convenerat, *ictus ternos & quinos* excipientem; *lætum* insuper, *quod nihil gravius* pateretur. Ficulneum igitur, quod de Alexandri moderatione scripsit *Baronius*.

Rittershusium porrò è nostris excepit supra laudatus *Dn. Georgius Remus*, qui *A. C. 1625. Id. Jun.* in actu doctorio solenni *dissertationem* hîc locorum habuit, in quâ idem commentum esse putidum, pronunciavit; & fusè docuit. Quanquam nec auctoritas nominis, nec elegantia styli, nec proprius in hanc causam affectus eò me abripiunt, ut in omnibus assensum præbeam. Dum enim asserit, altissimum esse omnium Historicorum *silentium per 300. annos* à Friderici ævo numerandos, id falsum patebit ex *Ouvonis* narratione; quam mox afferam. Eodem modo probare non possum, quod inter alios auctores veteres, qui de hoc negotio memorabili nec μὺ, nec χεὺ quidem. Nominat etiam *Guntherum*, quasi ex illius silentio argumentum capi possit, rem non esse factam. Nam nec Othonis capti, nec pacis inter Imperatorem & Pontificem factæ, nec expeditionis Hierosolymitanæ mentionem facit; de quorum tamen omnium veritate

nemo

nemo dubitat. Nimirum totam Friderici vitam non perſcripſit; ſed *in Cremæ excidio*, quod incidit in A. C.1160. *carminis finem* fecit; atque adeò *30. annorum hiſtoriam reliquit* intactam. Fruſtrà quoque provocat ad *Niceta Choniatis* ſilentium; cui propoſitum minimè fuit, Friderici fortunam & res geſtas exequi; niſi quatenus Orientalibus immixtæ ſunt: Hinc alia multa Friderici ſilet, quæ revera facta ſunt. Neque ſi totum Friderici imperium tradidiſſet, tam probatu facilè, hoc ipſum memoraturum fuiſſe in odium Pontificis, ſi contigiſſet: Nam & inter Græcos fuere, qui Romanam idololatriam, & Occidentalis Eccleſiæ Monarcham reverebantur; quod de *Nicephoro Calliſto* & aliis conſtat.

Poſt Renum eandem negativam propugnavit, qui aliàs typhum Romanum ſcriptis acerrimis perſtrinxit, vir omnis hiſtoriæ peritiſſimus, *Matthias Berneggerus*; qui conſulendus eſt in *Quæſtionibus Hiſtorico-politicis*, publicæ cenſuræ ſubditis *A. C. 1626. Reſpondente Roberto Königsmanno.*

Ex his ſatis apparet, non pruritu quodam ingenii novitatis cupidi, neque juvenili temeritate eò adductum, ut negativam publicè proponendam ſuſciperem; ſed rectè atque ordine, relictis Maniis, & plebejis Scriptoribus; cum eruditiſſimis Philologis, Hiſtoricis experientiſſimis, luminibus & columinibus reip. literariæ ſenſiſſe, atque ſcripſiſſe, & jam in auctorem recidere convitia, quibus nos affecit. Nihilominus cùm me tintinabulum iſtud excitâſſet, neceſſarium quoque duxi, per literas conſulere viros & dignitate

gnitate illuſtres, & doctrinâ omne ſeculum provocantes; ut quod eorum hâc in re judicium eſſet, cognoſcerem, & vel emendarer, ſi quid excidîſſet *petulantius*; vel novas pro defendendâ veritate vires acquirerem. Non enim rem confecerat *Stella*, quem ſtipem omnem tam anxiè poſcentibus, & quovis ex lacu trahentibus piſcem ultrò indicaveram; nec poteram voluntatem meam ſubmittere illi, qui dictaturam quidem ſeriò exercet, ſed non ex Senatusconſulto.

Igitur inter eos, qui conatum noſtrum honeſtiſſimo applauſu proſecuti ſunt, primus *Vir Magnificus & Nobiliſſimus, Dn. Georgius Richterus, Univerſitatis noſtræ Procancellarius meritiſſimus* hunc in modum *d. 17. Decembr. A. C. 1643.* reſcripſit: *Fabulam illam de collo Friderici Barbaroſſæ Imperatoris, ab Alexandro III. Pontifice Romano pedibus calcato, quam nonnulli pro hiſtoriâ credi ſibi poſtulant, nihil ominus quàm hiſtoriam eſſe, veritatis hiſtoricæ probè gnari verè norunt. Ejusmodi fabulas in omnibus ferè hiſtoricis Græcis & Latinis pro hiſtoriis ſæpe recitari, & hoc genus erroris eſſe vulgatiſſimum, etiam in auctoribus probatiſſimis olim me annotare memini; de quo forſan alio tempore, aut etiam publicè aliquando plura monere licebit. Tu interim pro dexteritate tua veritatem vindicare perſeverabis*; & mox in literis iisdem: *Dilherrus noſter tuas cùm legit, ſententiam quoque tuam etiam atque etiam laudavit. Hæc mens, hoc judicium illorum virorum, qui etiam in eruditiſſimi ſeculi luce ſic eminentes (ut pura nocturno renidet*

Luna mari Gnidiusve Gyges)

Judi-

Judicum partes de ſtudiis hiſtoricis deſumere ſibi poſſunt.

Tam *petulans* quidem non ſum, ut ex honorificis maximorum virorum reſponſis aliquid eſſe me putem; dignumq́; cenſeam, qui more nuper animadverſo, pingar in una tabella quater; ſed neque cornea mihi fibra eſt, ut cùm hoc ipſum, quod magnus Clericus rejicit, tantis viris placuerit, non læter ex animo. Nam & Hectori Priami judicium inſtar trophæi fuit; & apud *Nævium* notiſſimum illum verſiculum expreſſit:

Lætus ſum me laudari abs te, pater, laudato viro.

Extra civitatem noſtram, qui huic ipſi ſententiæ ſubſcriberet, fuit *Thomas Reineſius*; qui quàm auctores veteres novos haud inſpiciat limis, pulcherrima ejus monumenta, quibus bonum publicum hactenus adjuvit, ſatis teſtari poſſunt. Is in literis ad me ſcriptis *10. Jun. A. C. 1644.* nunc ὁλοκήρημα καὶ σαπρὸν μοῦσείον, id eſt, *merum nugamentum & putidam fabellam*; nunc ψεῦδος ἐκ σπαργάνων *commentum puerile* appellat. Et hæc eſt doctiſſimorum virorum ſententia, cui ſi clangore terribili ſimul abreptus obſtrepam, verè *præfracto*, verè *petulans* ego ſim; imò, quicquid eſt *præfractorum*, quicquid eſt *petulantium*, excedam.

Quod verò ad conficiendam rem præcipuum eſt, id poſt allatas auctoritates modò ſuſcipiam, hoc eſt, rationibus agam,

Adverſus, rectæ quæ ſunt contrariamenti;
ſomnia, quæ quivis ſibi jam ſpontanea fingit.

Ac primum quidem ſic argumentor: Cuicunque narrationi appoſitæ notæ, AJUNT, FAMA EST, FANDO ET ORE VULGI SALTEM ACCEPI-

CEPIMUS; ea uti commemorari poteſt, ita pro certâ & fideli ſive approbatâ nec accipi poteſt nec debet. Hoc volunt omnes, qui legitimam hiſtoriam condiderunt; ut *Herodotus in Melopomene*, fabulam de Pſyllis relaturus, ea, QUÆ AFRI PERHIBEANT, ſe memorare ait; & in *Polymniâ*, toti ſuæ hiſtoriæ patrocinium parans, *ego*, inquit, QUÆ FANDO COGNOVI, *exponere narratione meâ debeo omnia: Credere autem vera eſſe omnia non debeo.* Similiter *Pauſan. lib. VI.* ait: *Ea quidem, quæ vulgârunt hâc de re Græci, neceſſe habui commemorare: Credere verò omnia nulla res me cogit.* E Latinis *Curt. lib. IX. c. 1. §. 34.* hunc in modum: *Equidem plura tranſcribo, quàm credo: Nam nec affirmare ſuſtineo, de quibus dubito; nec ſubducere*, QUÆ ACCEPI. Rationis vim ſtatim agnoſcunt, quibus ingenium famæ perſpectum eſt; quoniam illa, ut (*Tertull. in Apologet. c. 7.* ait) *ne tunc quidem, cum aliquid veri aſſerit, ſine mendacii vitio eſt.* Sive ut *Curt. lib. IX. c. 2. §. 14.* regerit: *Eâ tradente omnia majora ſunt vero.* At talis eſt narratio de Friderico Barbaroſsâ, quod ex antiquiſſimo Scriptore (cujus auctoritatem fruſtra pro ſententiâ ſuâ advocat *Hieronymus Bardus*, uti obſervationem *Bardi Beſoldus* noſter in *Synopſi majore*) probare poſſum.

Is eſt *Ouvo, Ravennas Presbyter*, qui cum *lib. VII. & VIII. Hiſt.* res inter Alexandrum & Fridericum geſtas, tum adventum hujus Venetias & ſolutionem à vinculo anathematis enarrâſſet: *Quibus pactis*, inquit, *Cardinales iidem, ut injunctum eis fuerat, Imperatorem*

ratorem ad D. Marci delubrum, ubi cum Pontifex operiebatur, deduxére; cumq; ad Pontificem pro foribus templi ſedentem acceſſiſſet, dejectâ ex humero fulgente chlamyde, poſito cum genu adoravit. Mox ad pedes provolutus, eosq; exoſculatus FERTUR *inſultanti Pontifici, & propheticum carmen, Super aſpidem & baſiliſcum ambulabo, & calcabo leonem & draconem enuncianti, non Alexandro, ſed Petro id tribuere, pervicaci dicto reſpondiſſe: Pontificem deinde & ſibi & Petro ceſſum ingeminâſſe; ac tum demum ad complexus mutuos, & par oſculum admiſiſſe; conclamantibus undique omnibus: Deo laudem eſſe deferendam.* Hæc *Ouvo*, Scriptor ævo proximus.

Secundum quæ interpretari debemus ea, quæ affert idem apud *Hieronymum Bardum in lib.* quem Beſoldus noſter citat *p. 149.* nimirum *ex famâ ſaltem memorari.* Quod ſi ergò Scriptor, quo antiquiorem non habemus, & quidem *Italus*, qui omnia certius cognoſcere potuit, hanc rem ſpondere noluit, ut loquitur *Senec. lib. IV. Nat. Quæſt. 3.* ſed narrationi incertitudinis notam adjecit; eò magis fas erat id facere tot ætatibus poſteriores, *Jacobum Philippum Foreſtum Bergomenſem monachum, Ordinis S. Auguſtini in Supplem. Chronicorum, Angelum Politianum in Oratione clarorum virorum ad Alexandrum VI. Joh. Naucle-rum Chron. volum. III. generatione 40. f. 235. Joh. Stellam Sacerdotem Venetum*; qui vitas CCXXX. ſummorum Pontificum dedicavit *Dominico Cyrimanno, Patriarchæ Aquilejenſi*; & qui hos ſecuti ſunt, *Lutherani, Calviniani, Pontificii*, magno numero.

Sic

Sic adversæ sententiæ propugnatoribus incumbit, ut antequam ex auctoribus istis nos premant, eosdem accuratè priùs examinent; ne, qui alios falsitatis arguunt, accusandi sint potius ipsi. Cautior hâc in parte *Marcus Antonius Sabellicus lib. VII:* ADDUNT QUIDAM, *Pontificem collo Cæsaris prostrati pedem imposuisse, cœpisseq; interim Davidicum illud canere: Super aspidem & basiliscum ambulabis! Notum est carmen. Tunc Frideritum in gentes alentem spiritus dixisse: Non tibi, sed Petro! cui Alexander irato similis, impressâ fortiùs plantâ, & mihi & Petro! respondерit. Ferunt Dominicæ ascensionis die id factum.* Hæc *Sabellicus.*

Modestior etiam hîc *Paulus Jovius*, tali modo: *Itaque pacificatore Ziano, Venetorum Principe, Imperatorem ad pedes suppliciter projectum Pontifex præforibus Marciani templi ritè expiavit; in gratiamq; recepit.* TRADUNT SCRIPTORES, *Pontificem anteactæ calamitatis suæ memorẽ, osculanti pedem, contractâ fronte, hoc Davidicũ carmen protulisse: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem! ut domitæ superbi animi ferociæ nequaquam humaniter illuderet; ad quod Cæsar tam piè quàm graviter renidenti vultu respondерit: Non tibi, sed Petro!*

Quinimò eâdem diffidentiâ *Petrus Justinianus. Patricius ac Senator Venetus lib. II. pag. 49.* edit. prim. Venetæ anno 1560. vel *pag. 27.* edit. Argentorat. anno 1610: *Alexander autem,* inquit, *Friderici collo plantâ su-*

tâ ſuperpoſitâ, Davidicum illud protuliſſe DICITUR. Quod in tanto Scriptore cumprimis notandum eſt. Exiſtimavit vir quidam magnus, ideò majorem fidem habendam *Johanni Stellæ Veneto*, quod ex patriæ Archivis de veritate hujus hiſtoriæ optimè illi conſtare potuerit. At hoc in Archivis illuſtriſſimæ reip. Venetæ reperiri dubitare nos facit *Juſtinianus h. l.* quis enim credat Sacerdotem potioribus monumentis inſtructum, quàm Senatorem? Sacerdotem locutum ex Archivis, Senatorem ex ore aliorum, & famâ tantùm? Næ uterq; ab Archivis hîc deſtitutus eſt; quod *Juſtinianus* profitetur haud obſcurè.

Hunc denique præter alios excepit *Franciſcus Modius* in auguſtiſſimo *Pandectarum Triumphalium* opere *lib. II. cap. 1.* ubi, poſtquam commemoravit, quàm ſuave ſpectaculum Venetiis præbuerint, ſe invicem alloquentes Imperator & Pontifex, ADDUNT QUIDAM, inquit, *Pontificem, quaſi ita illum expiaturum collo ipſius proſtrati pedem impoſuiſſe, cœpiſſeq; interim Davidicum illud canere &c.*

Parum hoc, ſcio, attendendum putant, qui ad obtinendam affirmativam, omnes vires ſuas, omnes machinas adhibent; ſed in hiſtorico veritatis ſtudioſo, ſi quid requiritur, hoc requiritur; ut adjectas iſtas *dubiæ mercis notas* ne negligat: Secus ſi facit, & narrationes quasvis cum certis & approbatis conglutinat; quid erit tandem hiſtoria, niſi παναφερμία ἀναξαγορική? Quidvis prodibit è quovis, & omnia deniq; vulgi ſomnia in veritatis poſſeſſionem irrepent.

Sed jam animadverto, quid nonnemo dicturus ſit.

sit, nimirum haud semper errare famam; quod *Tacitus* censuit in *Agricola cap. 9.* qui & *lib. II. Hist. c. 50.* de se testatur, *ut conquirere fabulosa & fictis oblectare legentium animos nolit; tamen vulgatis traditisq; demere fidem se non audere.* Nos autem hîc monemus, ut diligenter ad animum revocetur, fuisse tùm καιρὸς περὶ πολογίας, *tempora portentiloquiorum*, ut vocat *Casaubonus Prolegomenis in Exercitationes Baronianas.* Scissus erat Christianus orbis in Gibellinos & Guelfos, *celebratiora vocabula*; ut *Brunner.* ait *lib. XI. p. 13.* quam quæ Circensibus olim nata ludis Romanæ urbis studia, veneto prasinoq; colore distraxerunt; & ab his factionibus spargebantur & dissipabantur tum pleraq;, quæ adversariis dolorem paritura spes erat. Nihil igitur periculosius, quàm vel tantillum dare temporum istorum famæ. Qui enim hoc ipsum fecerunt, nec, uti fas erat, præternavigarunt factiosorum rumorum scopulos, veritatis fecerunt naufragium; & historiam multis fabulis conspurcârunt.

Docet hoc *Sigonius*, seculi Scriptor doctissimus, *lib. XIII. Hist. de Regno Italiæ p. 307.* ubi: *Gibellinorum & Guelforum nominibus, ex vetere Germaniæ dissensione desumptis, exitiales Italis factiones manârunt.* Quæ sub Friderico patre exortæ, *neque omninò post sub Henrico filio obliteratæ, demum sub Friderico nepote effusiùs erumpentes, ingentes in multos post annos strages in Italiâ edidere.* QUÆ HISTORIA STUDIIS SCRIPTORUM STILO HAUD SECIUS INTER SE, QUAM ILLI GLADIO

DECERTANTIUM EST CORRUPTA. Quamobrem nihil inverecundè vel petulanter agimus, ſi famam illius ævi, quo ſcripſit *Ouvo*, prorſus non admittimus. Et hoc *ſecundum* noſtrum *argumentum* eſt.

Ipſe *Sigonius* hanc ipſam *narrationem* de Friderici collo à Pontifice calcato, & adjectis Pſalmographi verbis, *à factioſis confictam* indubiè credidit. Nam *lib. XIV. p. 334.* ubi omnia κατὰ λεπτὸν; ſive, ut loquitur quidam ex Auguſtæ hiſtoriæ ſcriptoribus, *ad fibellam*; & quod cumprimis notandum ex ipſius *Alexandri literis* 7. Cal. Auguſt. *ad Abbatem Caſſinatem* ex *Rivoalto* datis exequitur, hoc tam grande ſilentio præterit.

Reſpondet vir doctus, non prorſus præterire; ſed ad Alexandri facinus reſpicere illis verbis: *Inimicitias Friderici non tam moderatè exercuit, quàm fortiter ſuperavit.* Quæ *mea tarditas* eſt, tam *ſubtile* non capio: Quia Friderici inimicitias Alexander fortiter ſuperavit: *Ergò* non prorſus diſſimulat Pontificem calcâſſe Cæſarem. Explicet mihi conſequentiæ rationem alius; me enim prorſus latet. Fortiter *ſuperâſſe inimicitias*, annon *Sigonio* dici potuit; qui poſt diutinum bellum *ope Venetorum* eò Imperatorem tandem adegit, ut ſecum pacem faceret; & legitimum Pontificem agnoſceret. Quid? quod in hiſce verbis Sigonius cum *fortitudine* ſimul Alexandri *moderationem* commendat; unde *ſimplex ego* colligerem prorſus contrarium, *tectè negâſſe*, quod de Alexandri in Fridericum impotentiâ vulgò dicitur.

Et

Et quando *in silentio* insignium aliquot monumentorum & Scriptorum *argumenti* nostri *tertii vis* sita est, de illo nunc agendum est. Primùm advertendum monui, quod *Sigonius* ait, se, quæ post Imperatoris ingressum in Venetorum urbe gesta sunt, omnia referre *ita; prout Alexander ipse literis* mandârit. At in eâ narratione nihil de calcato collo, nihil de Psalmographi verbis. Secundò non tam leve, quod ad *bibliothecam Vaticanam Baronius* provocat, ac tot judicibus obnoxium se facit, quot Italis, Germanis, Gallis, Belgis ad hunc usque diem insignis illa bibliotheca potuit; in eâ tacere scribit testes αὐτόπται, *auctorem actorum MSS. Alexandri*; ut & *Romualdum, Archiepiscopum Salernitanum*, Longobardico charactere exaratum. Silet prætereà *Bartholomæus Platina*, historiæ Pontificiæ Suetonius; silet *Gilbertus Genebrardus*: Et ex Germanicis Scriptoribus, qui ante annum 1450. vixerunt & scripserunt; ne unum legere memini, qui hoc ad totius Germanicæ nationis ignominiam pertinens notaret. *Siffridus* (ut rectè observat Remus) *Theodorici Marchionis*, quem Pontifici se opposuisse volunt, cùm pedem collo Cæsaris imponeret, sæpè meminit; at hujus facti nusquam meminit: Unde vanam esse apud Italos famam, quam alii saltem retulerunt; alii, ut veram certamq; secuti sunt, nemo non intelligit.

Non ignoro doctissimorum virorum responsum ad hæc omnia, nullius momenti argumentum esse, ab auctoritate negatâ; sed addunt alii, licere, supposito, quod auctor rem perfectè tradiderit; unde

Philoſophi hanc argumentandi rationem admittere ſolent. *Ariſtoteles lib. VI. Eth.* Non recenſet aliquem ſextum habitum inſtrumentalem, à reliquis diſtinctum; ergò talis non datur. Deme, ſi potes, Philologis & Hiſtoricis id genus argumenta; vix unam vel alteram ſpuriam narrationem à genuinâ diſcernere poterunt. Romanos Alexandrum magnum legatione veneratos eſſe, *contra Memnonem cap. 24. Plinium lib. III. cap. 5.* negant cum *Arriano lib. VII.* quòd eâ de re ſileant, non ſolùm Scriptores Romani omnes, ſed & *Ptolemæus* & *Ariſtobulus*, Hiſtorici; uterque Alexandri ſocius, alter etiam dux, & poſtea Rex Ægypti. Sic in illis controverſis de *legibus Juſtinianeis per Lotharium* reductis, de *inſtitutione Electorum ſub Ottone III.* quas ſuprà tetigimus; ſic in aliis argumentantur alii. Quid dicam de frequentiſſimo argumenti hujus uſu in revellendis Pontificiorum nugis? verbi gratiâ, cum cõfutant putidiſſimam illam, ſed ordini ſacro valdè lucroſam, & ob id innumeris auctoribus aſſeveratam fabulam *de Lauretano cubiculo*; in quo B. Virginem & natam & educatam, ab Angelo ſalutatam, à S. Lucâ depictam; quodq́; *Nazarethi* per annos mille incolume, ſuis denique fundamentis avulſum, *tenues per auras* terq́; quaterq́; bajulatum, *in Italiâ* conſediſſe volunt? nonne inter argumenta potiſſima depromitur iſtud: Cubiculi hujus non *Clemens*, non *Dionyſius*, non *Polycarpus*, non *Ignatius*, *Irenæus*, *Euſebius*, *Ruffinus*, *Theodoretus*, *Sozomenus*, *Socrates*, *Hieronymus*, non alii vetuſtiones mentionem faciunt: Ergò fabuloſa iſta narratio eſt. Adeũn-

dus

dus *Berneggerus in Demolitione idoli Laureiani, cap. 6.*

Sed & in ſpecie, quid de ſingularum ſententiâ judicem, neque diſſimulare debeo, neque volo. Quod de Pontifice ipſo diximus, rident, ut abſurdum; quòd ſcilicet exiſtimemus, ipſum dedecus ſuum Abbati Caſſinati commemorare potuiſſe! At certiorem eundem facere minimè verecundatus eſt; ſolennem, quæ ab Imperatore Pontifici debeatur, reverentiam ſibi atque obedientiam præſtitam; Imperatorem pios pedes inclinatum oſculo veneratum, aſcendenti etiam ſtrepam tenuiſſe, ut *Sigonius* nos docet. Quid? quod ſecundum opinionem veſtram Ouvoni (ſive *Ononi*) in conſpectu tot millium, in civitate nobiliſſima prudentiſſimaq; facere potuit, id ad Abbatem privatim ſcribere minimè ſuſtinuit?

Contra Acta MSS. vir clariſſimus arripit id, quod confeſſus eſt Baronius: *Non eſſe integra, ſed truncata, & fine carere.* Quod ſi ergò, inquit, in illâ parte, quæ injuriâ temporis periit, illa ipſa de ſuppreſſione cervicis Imperatoriæ fuerunt annotata, ut apparet; ſuſpicatus eſt fraudulenter hîc egiſſe Baronium, qui pro integrâ laudarit illam partem, quæ continet Acta Venetiis inter Fridericum & Alexandrum. Sed non ſufficit ſuſpicari, ubi de alterius famâ agitur, decet ſcire.

Secundo ex iisdem Actis conatur hujus rei judicium exhibere, ubi Friderici legato ſic reſpondet Alexander: *Si inter oves, quas Deus B. Petro paſcendas commiſit, vult numerari, quid amplius differt eidem*

Principi Apostolorum cervicem suam flectere, & catholicæ unitati se aggregare? In hoc non semel offendit vir doctissimus, quòd existimat, ex communi observantiæ genere, Pontificibus exhiberi solito, colligere nos posse id, de quo controvertitur.

Sic & *Romualdum Salernitanum* eidem illius rei indicium facere videtur in istis verbis, à Baronio citatis: *Cùm ad Papam appropinquâsset Imperator, tactus divino spiritu, Deum in Alexandro venerans, imperiali dignitate postpositâ, rejecto pallio, ad pedes Papæ totum se extento corpore inclinavit.* Eodem modo capit *Platinæ* verba: *Imperatorem pedes Pontificis in templo Marci osculatum fuisse.* Eodem *Genebrardi lib. IV. Chronic.* quæ sunt: *Fridericum Imperatorem ad pedes Alexandri III. petentem excommunicationis absolutionem, procubuisse.* Eodem verba *Johannis Capistrani*, qui floruit circa annum 1385: *Confiteantur Teuthonici, Imperatorem decere cervicem submittere pedibus Pontificis.* Quæ nihil aliud volunt, quàm hoc: Fas esse, ut Imperator inclinatâ cervice prosternat se, & advolvatur pedibus Pontificis; quod etiam à Friderico, cùm absolutionem peteret, factum libenter profitentur.

Imò *Paulus IV. Pontifex* picturæ adscribi jussit, *Josephi Salviatis* nobilissimi artificis penicillo factæ: *Alexander Papa III. Friderici I. Imperatoris iram & impetum fugiens, abdidit se Venetias. Cognitum, & à Senatu perhonorificè susceptum; Othone Imperatoris filio navali prælio à Venetis victo, captoque, Fridericus pace factâ supplex adorat, fidem & obedientiam pollicitus.*

Ita Pontifici sua dignitas, Venetæ Reipublicæ beneficio, restituta. Hoc igitur minimè negant, tanquam frequenter fieri solitum & ab aliis.

Sic enim *Lotharius Saxo*, cum coronam acciperet, *ad pedes* se *Pontificis* abjecit, & ob id Romanistæ post ejus discessum in *palatio Lateranensi* picturam cum hâc inscriptione posuerunt:

Rex venit ante fores, jurans prius urbis honores:
Post homo fit Papæ, sumit quo dante coronam.

ut est apud *Radevicum lib. III. c. 10.* Eodem modo *Carolus VIII. Galliarum Rex* pedibus *Alexandri VI.* advolutus, eosq; osculatus est; tum & *missam celebranti ministravit aquam*, ut est apud *Guicciardinum lib. II.* Eundem honorem *Carolus V.* habuit *Paulo III.* de quo proindè carmen hoc extat;

E Lybiâ advenit Romanas victor in arces
Cæsar, & in niveis aureus ivit equis.
Ille triumphavit: Sed tu plus, Paule, triumphas:
Victor namque tuis oscula dat pedibus.

Simile est, quòd alii *pedites* inservierunt *stratoris officio*, ac lævâ dextraq; *frænum equi Pontifici tenentes*, cum per urbem magnâ cum pompa deduxerunt. Imò, quod ipsum *Fridericum* fecisse jam à *Sigonio* diximus. Antichristicum quidem hoc, & contra humillimi Salvatoris & Apostolorum omnium praxin; sed ex eo concludere non possumus, factum etiam id, quod *Aventinus*, *Baronius*, *Rittershusius*, *Remus* & *Berneggerus* negârunt. Sunt enim longè diversissima: Grave, *prostratum ante pedes servi jacere Dominum*; sed longè gravius, eundem *calcare Domini*

collum; & insultare præterea ex Psalmo, comparare (tot millibus audientibus) cum aspide & basilisco, & leone & dracone.

Ait quidam vir magnus, plus quàm probabile, Pontificem, qui ab Imperatore postulavit, ut cervicem suam Principi Apostolorum Petro flecteret, postmodum collo ejus pedem imposuisse, additis verbis: *Et mihi & Petro.* Sed profectò fallitur, si credit, hæc tam facilè admitti à cautioribus Historicis; nam hi *non* attendunt, *quid fieri potuerit*, *sed quid factum sit.* Et si usquam, hîc locum habet illud Philosophorum: *à potentiâ ad actum nullum esse consequentiam.* Nisi, inquam, genuina monumenta statuant hoc factum, factum dicere non sustinent; etsi fieri potuerit.

Denique quicquid affertur argumentorum, à silentio petitorum, vir maximus convelli posse putat ex eâ ratione, quam *Ranulphus in Polychronico* reddit in silentio Scriptorum de Johannâ Papissâ: *Propter deformitatem facti*, *hæc historia*, inquit, *ab aliis est omissa.* Verùm longè diversa hîc ratio est. Illud alterum, quod *Ranulphus* cum aliis refert, in verum ruborem dedit omnes; nemo non dedecoris agnoscebat magnitudinem: Hoc verò Alexandri III. si verum fuisset, non erat, cur ob deformitatem silerent; loquor ex Pontificiorum mente. Nam ex quo Hildebrandus potentiæ Papalis adstruendæ ergò cœlum terræ miscuit, jura divina atque humana susque deque habuit, jamq; omnis consumtus fuit pudor; insolentissimum adversus Fridericum facinus, nec ipse, qui commisisse dicitur; nec alii dubitâssent narrare;

sed

sed & insuper, ut alia, viribus omnibus propugnâssent.

Certè de *Baronio* sic judicat *Casaubonus* in Prolegomenis: *Fateor*, inquiens, *non probari Baronio in anno 1177. quòd Alexander III. Friderici Imperatoris, prostrati ad pedes suos, cervices pede pressérit, & calcaverit. Sed addo: Propterea de illo facinore fœdo liberiùs ab eo pronunciari, quia non putavit esse veram historiam. Nam si putâsset, rem gestam fuisse, laudâsset procul dubio, non reprehendisset. Quare enim Alexandrum III. vituperaret, pedibus Imperatorem suum calcantem; quia Cœlestinum III. pedibus ignominiosissimè & nequissimè ludentem coronâ Imperatoriâ, non veretur laudare, & factum tam immane defendere?* Et cogitet hîc vir magnus, quòd ipse scripsit, testes suos, quos produxit, *Pontificiæ religioni* fuisse omnes addictos. Fuere certè monachi, præpositi, sacerdotes; quos quis credat pro dedecore habuisse, quod narrârunt? Narrârunt potiùs in ipsius Pontificis honorem, ut ejus auctoritatem & eminentiam supra Imperatorem huic negotio inædificarent. Non igitur hæc silentii causa, quam dedit vir clarissimus.

Et hæc sunt, quæ pro defensione meâ afferre debui; quibus si quid contra *virum benè meritissimum* miscui, id sine livore, sine felle dictum accipi volo; veneror enim, ut par est, heroem illum, cujus laudes silere præstat, quàm paucis dicere; licet nec multis opus sit. Satis enim loquuntur scripta, cum Ecclesiâ in his terris duratura. Quicquid fecimus, ex reipublicæ literariæ privilegio fecimus; in quâ *sentire, quæ velis, & quæ*

& quæ ſentias, dicere licet; verbis *Taciti lib. I. Hiſt. c. 1.* Ex eo multi à ſanctiſſimis Patribus diſceſſionem hodiè fecerunt, & eorum etiam in hiſtoricis hallucinationes pueriles vocare auſi ſunt. Vide, quæ collegit *Reineſius de Lingua Punica c. 13.* Quamvis enim *Baronius* alicubi hoc agat, ut Eccleſiam Catholicam philologicarum quæſtionum & controverſiarum conſtituat Judicem ſupremum; tamen ei ſapienter *Caſaubonus Exerc. XIV. p. 239.* reponit: *Scio, Eccleſiam Dei eſſe columnam, & firmamentum veritatis; ſed illius utique veritatis, quæ ſcripturis divinis continetur declarata, in qua ſalus eſt æterna poſita; quæ conſtans eſt, certa, immutabilis, æterna; quam negare, hæreſin eſt committere: In iſtis philologicis quæſtionibus nulla verſatur hæreſis, nulla abſoluta neceſſitas vel ſic vel aliter ſentiendi.*

Cæterum alteri, cui nos in *Altorphinâ* noſtra ſaltem pepones ac fungi ſumus, ſi ex ſententia non ſumus locuti; hunc ego cogitare velim, quod *Scaliger ep. I.* dixit: *Contumelias homines probos & conſtantes non labefactare quidem; tamen concutere, ac ſomnos rumpere; ut culex ſtridens, aut mus leonem expergefacit.* Vos quod attinet, qui alium hâc in re audire mavultis, quam me; nihil moror. Quî enim hoc moleſtum mihi ſit, qui niſi ratio veterum lectorum reddenda fuiſſet, de hâc controverſiâ non vertiſſem manum. Sed id tamen moneo, ne faciles ſitis in accipiendis omnibus, quæ in *Archivis* reperiri dicuntur; ſuperſunt enim in Æneæ poſteris, ut multi boni viri, ſic etiam nonnulli, qui *Transalpinos* putant carere judicandi facultate.

Audio

Audio *Fortunatum Olmum* extare, qui rem ex monumentis & Archivis revera factam asserat; quem ego nondum vidi, licet aliquot locis sollicitè requisiverim. Valdè vereor, ut meliora proferat quàm *Hieronymus Balbus*, quàm alii. Cogitate, quid in eorundem temporum ejusdem anni, ejusdem nationis & personarum historia factum sit! Commemorabant nobis ex Archivis & annalibus reipublicæ Venetæ, Alexandrum III. Pontificem post illustre prælium navale, quo *Sebastianus Zianus Othonem*, Friderici filium superavit, cepitq;, eundem Ducem humanissimè complexum, victoriamq; gratulatum; inde ei *annulum aureum* porrexisse cum his verbis: *Accipe, Ziane, hunc annulum, & me auctore hoc mare tibi Venetiaq; obnoxium desponsato; quod & tu & futuri Principes quotannis stato die in perpetuum servabitis.* Inter eos, quòd mirere, fuit ipse *Petrus Justinianus*, cujus nomen velut horribilem Gorgona nobis obvertere ausi sunt.

At paucis abhinc annis edidit *Josephus Laurentius libros Polymathias*, in quibus hoc fallsum esse edocet; & ad *Dominici Molini*, Patricii ac Senatoris Veneti, auctoritatem provocat. Verba sunt *lib. 1. c. 2.* illius: *Incorruptiora serenissimæ reipublicæ monumenta, quæ tibi, Senator Amplissime, aquilæ in nubibus, probè cognita, planeq;, perspecta sunt, multò antè, quàm in urbem vestram se reciperet Romanus Pontifex Alexander, desponsationem istam celebratam, tradunt. Habent illa scilicet, tum primùm eam celebrari cœptam, cùm primùm armis incincti majores vestri clarissimi, itemq;*

for-

fortissimi viri, Adriatici maris imperii jure belli æquissimo potiti sunt. Quod tunc temporis accidisse constat, cum totum illum maris tractum desertum ab omnibus ob imperii lapsum, solisq; piratis pervium sic arma Veneta repugnârunt, ut tutam in eo præstiterint; cunctisq; patentem ac liberam imposterum navigationem. Quod cum Romani Pontifices, Cæsares etiam ipsi, aliiq; terrarum orbis Principes cognovissent, & idipsum rectè factum confessi sunt, & apertè semper & candidè comprobârunt. Hæc ille. E quibus manifestum est, sæpè magnis viris imposuisse annales vel corruptos, vel non vetustos admodum. Et ob id clypeum non statim abjicio, si quis contra me Archivorum & monumentorum nominibus ipso sono tremendis subfarcinatus incedat.

Sed nunc abiturientem nescio quis insequitur à tergo: Heus tu, quid de auctoribus sentias, audivimus; de *pictura Veneta* in conclavi, quòd dicitur *Il granconsiglio*, ne verbulum quidem; hoc potissimum est, quod urgemus. Agnosco, me oblitum esse dicere, quod volebam suprà. Igitur de *pictura* sic habe, fuisse ejus usum apud veteres ad propagandam rerum memoriam *(Casaubonus ad Spartianum p. 124.)* sed tamen, ut poëma, pio fallaci & lubrico argumento semper habitam. Nam pictores haud pauciores fabulas dedêre, quàm ipsi Poëtæ. De *Marco Valerio* Romani Scriptores ἀπὸ μιᾶς scribunt, auxilio *corvi* vicisse pugnâ singulari *Gallum*; quos decepisse pictores, qui *Valerium* pinxerunt, *galeam* gestantem, *cui corvi signum* superadditum, docet *Vossius lib. I. de Idol.*

cap.

cap. 27. A *pictoribus* dependent omnes *mythologiæ*, & falsus de Diis sensus; ut *Josephus* docet *lib. II. contra Appion.* Nec dubito, quin pictores *Guelficæ factionis*, fallacis istius famæ de *calcato Cæsaris collo* potissimi auctores sint. Id olim dixeram & postea in literis, quas supra laudavimus, nobis accessit *Reinesius.*

Homines belli & festivi *picturam* quandam *Byzantinam*, quæ explicaverat miserabile fatum *Absimari* & *Leontii*, conspexerant; &, nescio quàm convenienter, transtulerunt huc. Sic enim *Siffridus* in A.C. 689: *Utrumq;* (Absimarum & Leontium) *cepit* (Justinianus Imperator) *& eorum corda calcavit, populo acclamante: Super aspidem & basiliscum ambulabis! & sic decollati sunt.* Extat etiam *Heraclii* numus, quem quondam ita dederunt Lipsius *lib. III. de Cruce c. 16.* & *Octavius à Rosberg, p. 270.* ut verba non satis intelligas; dabo hîc magnam partem integram. In alterâ parte conspicitur *Heraclii caput*, & cicrumscriptum est: ΗΡΑΚΛΕΟΣ. ΕΝ. ΧΩ. ΤΩ. ΘΕΩ. ΠΙΣΤΟΣ. ΒΑΣΙ. ΚΑΙ. ΑΥΤΟ. ΡΩ. ΝΙΚΙΤΗΣ. ΚΑΙ. ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ. ΑΕΙ. ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. Id est: *Heraclius in Christo Deo fidelis Rex & Imperator Romanorum, victor & legislator semper Augustus.* In medio: ILLUMINA VULTUM TUUM DEUS. Et in luna: SUPER TENEBRAS NOSTRAS MILITABOR IN GENTIBUS. Altera pars repræsentat *Heraclium, currui triumphali insidentem*, & in medio scriptum: ΔΟΞΑ. ΕΝ. ΥΨΙΣΤΟΙΣ. ΧΩ. ΤΩ. ΘΕΩ. ΟΤΙ. ΔΙΕΡΡΗΞΕ. ΣΙΔΙΡΑΣ. ΠΙΛΑΣ. ΚΑΙ. ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕ. ΤΗΝ. ΑΙΤΑΝ. ΒΑΣΙ. ΗΡΑΚΛΕ. Id est: *Gloria in altis-*

simis

simis Christo Deo disrupit, ferreos postes, & liberavit sanctum regnum Heraclii. Circumscriptum: SUPER ASPIDEM ET BASILISCUM AMBULAVIT, ET CONCULCAVIT LEONEM ET DRACONEM. Qui numum habet, sciet, quid à nobis præstitum sit, ι pro η in σιδηρᾶς, item ι pro υ in πύλας, ἐλαθέρωσε pro ἠλαθέρωσε. Stupebunt, qui hujus ævi monumenta viderunt nunquam.

Sed ad rem: Ex his cognoscimus, verba Psalmographi temporibus illis pro *triumphalis acclamationis formula*, tum recepta, in hoc etiam negotio per *adulationem* & insolentiam *Italorum*, addita picturæ; qua Fridericus Alexandri pedibus advolutus conspiciebatur. Sed, ait nonnemo: Nobilissimam Venetorum remp. tragœdiam istam solenni & publica pictura non fuisse exhibituram, nisi à se reverâ fuisset spectata. Miror tantas ceremonias & elegantias erga illustrem rempublicam Venetam. Eam, uti quoque res in communem hostem fortiter gestas, & sapientissimam gubernandi rationem debitâ observantiâ prosequor; ita rursus scio fuisse *Friderici hostes*, fuisse *victores*. Da mihi victorem quamvis modestissimum, qui nullum additamentum victoribus indulgeat. Romani, qui modestissimi videri volebant, qui vim fortunæ reputare se dicebant, & omnia subjecta esse mille casibus; quid non permiserunt in urbe suâ? loquitur hodieq; Roma, quamvis ruinosa. Lepidum est, quod de *Attila* scribit Suidas: *Mediolano capta, cum vidisset depictos Romanos Imperatores in thronis sedentes, Scythasantem interfectos, & ad pedes ipsorum prostratos;*

ſtratos; pictorem quærens, juſſit loco interfectorum pingi Romanos Imperatores, ſacculos ferentes, & aurum fundentes ad pedes ipſius. En, mi homo, hæc fiunt in picturis.

Henricus VI. Friderici Ahenobarbi filius, ante ſuſceptam *expeditionem Aſiaticam*, Rex inauguratus, *cum uxore* Imperator Auguſtus coronatur Romæ A. C. 1191. Manibus *Cæleſtini III.* mortuo *Wilhelmo*, Rogerii filio, *Apuliam* & *Calabriam* & *Siciliam* recepit A. C. 1193. *Jordano*, Siculorum nobiliſſimo, reo ambitus, *diadema regium clavis in verticem ſuffixit*, acerbè cavillatus, compotem eum voti factum; & amittendæ, cui tam imprudenter inhiârit, *coronæ ſecurum*; & quæ alia refert *Brunner. lib. XIII. pag. 588.*

Expeditionem *ſacram* ſuſcepit, exercitu valido in Palæſtinam miſſo, anno 1197. Sed cum res Chriſtianis jam ex voto ſuccederent, repente afferuntur ferales literæ de morte Henrici Imperatoris; quæ accidit in A. C. 1197. ad diem 3. Cal. Octobr. Alii ab *uxore veneno* ſublatum, alii *inter venandum* morbum contraxiſſe, volunt.

Ejus elogium hoc eſt apud *Brunnerum p. 591.* dicto loco: *Maximi animi Princeps, & Germaniæ imperium, ſi vita longior obtigiſſet, in eodem gloriæ faſtigio repoſiturus; quo Caroli M. immortali virtute aſcenderat. Jam Orientem quoque ſui nominis fama compleverat; quicquid terrarum inter Epidamnum & Theſſalonicam interest, ab Alexio Comneno auſus repoſcere; & ſi pacem vellet, eidem imperare tributum,* Ale-

mannicum *ab indignabunda Græcia dictum*; *ad cujus ſummam conficiendam neque Regum tumulis Alexius pepercit.* Summum reipublicæ ſtudium *Nicetas Choniates* in eo cõmemorat, cui *dies totos* ita impenderit, *vix ut ſpatium curandi corporis* ſibi relinqueret; *raroq; prandentem* quisquam videret: Quas tam ſobrias ejus curas cum interpolare amici conarentur, *importunos invitatores* planè regiâ ſententiâ refutavit; *homini privato nullum eſſe intempeſtivum convivium*, dictitans; *Regibus, ſi ſuo ſatisfacere nomini velint, ſatis eſſe debere, ſi eos reſp. à ſe ad cœnã dimittat.*

PHILIPPUS, Henrici VI. frater, tutor Friderici, quem Henricus pater quadrimum reliquerat A. C. 1198. a. d. 8. Id. Mart. oblatum ſibi *Imperatoris* nomen acceptavit. Sed adverſa factio, cui Pontifex favebat, *Othonem Saxonem* creavit: Exin bellum; donec ita inter ſe paciſcerentur, ut quandiu ſuperſtes *Philippus* eſſet, titulo *Regis* abſtineret *Otho.* Interfectus eſt Philippus 10. Cal. Jun. A. C. 1208. ab Othone Wittelsbachio.

OTHO, Henrici Leonis F. Henrici N. Henrici Nigri pronepos, Guelfi abnepos, Azonis Eſtenſis atnepos (ut eſt apud *Chytræum in Saxonia, p. 55.*) ſive à *Witichindo Magno* oriundus; ut in *Brunſvicenſium* & *Lüneburgenſium* Annalibus, Saxoniæ Dux ex pacto ſuccedit, & Romæ coronatur A. C. 1209. A Pontifice anathematis vinculo innodatus eſt. *Brunner. lib. XIII. p. 629.* ſcribit, Divi Petri patrimonium violare auſum: *Petavius*, contra datam fidem Romana jura violaſſe. Sed, ut alii Imperatores, ſic

Otho

Otho jure optimo repetebat *Mathildis Principatum*, conjugis *Conradi*, filii Henrici IV. dolis Pontificiis interceptum; cum bellis arderet Germania. Vid. *Matth. Pariſienſ. A. C. 1210.* Obiit hic Imperator *dolore tabeſcens*; cùm *contra eum* electus eſſet *Fridericus* A.C. 1216. ſive, ut alii volunt, A. C. 1218.

FRIDERICUS II. Henrici VI. F. Friderici Ahenobarbi N. *Siciliæ & Apuliæ Rex*, contra Othonem a. d. 8. Cal. Aug. A. C. 1216. inſignia imperii Germanici *Aquisgrani* accepit; mortuo Othone, Romæ quoque coronatus eſt, anno 1219. circa *S. Caciliæ* feſtum *diem*. Cum *Lombardorum & Saracenorum* impeditus turbis, expeditionem ſacram abſolvere non poſſet; *Honorius* Pontifex omnia dira coquere cœpit. Paratus ad id, quod volebat Papa, *Veronenſes* rebelles obſtant; quos Papa *excommunicat*. Sed mox Veronenſibus iisdem ac Lombardis ſe adjungit, conjuratq; ſummo ſcelere in Fridericum.

Mortuo Honorio, ſuccedit *Gregorius IX.* qui excommunicationis fulmen in Fridericum torquet, tanquam voti ſacri reum. Hoc volebant illis temporibus bipedum nequiſſimi, ut Imperatoribus Germanicis ad remotas orbis partes, velut in exilium transmiſſis; & *ſpe religionis* (ut *Tacit. lib. XIV. Ann. c. 31.* loquitur) *omnes fortunas ſuas effundentibus*, ſive ut *lib. II. Ann. c. 5.* dicit idem, *caſibus ſimul ac dolo objectatis*; ſuas interim veteratorias artes domi liberè citraque ullius contradictionem exercere poſſent. Et vide mihi *ſcelus Pontificis!* Trajicere volentem in *Palæſtinam* Imperatorem, rurſus inhibet; minimè ex dignitate

Augusta instructam classem objectans. Ille nihilominus insistit cœpto, & rem in *Palæstina* feliciter gerit; *Hierosolymam*, *Bethlehemum* & *Nazaretham* reddere cogit.

Dum Imperator adest, Pontifex ejus subditos ad defectionem solicitat. Sic ille sua repetere coactus, perfidos sternit & profligat, *Gregorium* Pontificem ingenti *pecunia placat*; & à suis pulsum nullo non officii genere prosequitur. Sed pecuniam & omnia perdidit: Eum enim Pontifex, cùm potuit, in omnibus æquis conatibus impedivit. Fridericus victis *Lombardis*, domitis *Mediolanensibus*, *Sardiniam* quoque ab antiquo Siculis Regibus obedientem subegit; quam cum Pontifex Ecclesiæ reddendam diceret, nec obediret Fridericus, eum diris devovet; & totum orbem literis solicitat. Tum exorti magni tumultus inter *Gibellinos* & *Guelfos* passim in *Italia*. Imperator, fortuna usus, *omnes Pontificis molitiones elusit, aut oppressit*; eoq; desperationis adegit, ut *morbo ex dolore* contracto extingueretur.

Succedit *Innocentius IV.* & ipse Friderico inimicissimus. Sic continuata bella, & inter hæc Christianus orbis passim à *Saracenis*, *Turcis*, ac *Tartaris* miserè laceratus est. *Innocentius* Italia pulsus, in *Gallia*m profugit; ibiq; lectis *novis Cardinalibus*, & indicta synodo, Imperatorem è cœtu Sanctorum excludit; mandatq; Principibus, ut novum Imperatorem creent. Fridericus in contemptu se esse animadvertens, offert conditionem Papæ; se, si absolveretur, *perpetuum in Palæstina bellum* gesturum; quam ille alto supercilio

percilio repudiat. Coactus Imperator vim vi repellere, *sicarios à Pontifice immissos* supplicio afficit: *Henricum Landgravium Hassiæ*, *Pontificium Imperatorem*, per Conradum filium vincit; thesauros à Papa, *Wilhelmo Hollando* submissos, intercipit; sed cum & ipse insolentiùs ageret, editis paganorum in morem impiis spectaculis, & consumptis per luxum inanem opibus; etiam fortuna mutavit vultum. *Thaddæus* in obsidione *Parmæ* relictus, occisus; copiæq; Cæsarianæ cum ingenti strage repulsæ. Eadem ferè conditio exercitus, sub *Conrado*, Imperatoris *filio*, contra *Wilhelmum* missi. Nihilominus & ab his cladibus revaluit. Fessi diutino bello, qui Papæ adhærebant, *Galli*, *Veneti*, & alii, Papæ denunciant, cum Friderico in gratiam rediret. Contumax pellitur à suis: Ipse verò Fridericus mox decessit, d. 18. Oct. anno 1250.

CONRADUS IV. Friderici II. F. à patre adhuc vivo *Rex Romanorum* ac *Siciliæ* creatus fuit. Quem *Jesuitæ* in scriptis suis *è catalogo Imperatorum expungunt*, quia legitimus illis non est, quem Pontifex non approbavit. Hic domitis *Neapolitanis*, & eorum disjectis mœnibus, *utrâque* potitus *Siciliâ*, à *Manfredo* fratre, Friderici spurio, *veneno necatus* est, anno 1254. *Christi in cœlum ascendentis* pervigilio. *Pater* est *infelicis* illius *Conradini*, quem *Carolus Andegavensis*, Pontificis favore *Rex Siciliæ* salutatus, in urbe *Neapolitana*, una cum *Friderico Austrio* carnificis gladio subjecit. *Fœdiorem scenam* inter Christianos *nulla tyrannis* struxit, quam fusè describit *Brunn. lib. XIV. p. 820. usq; ad p. 836.* Breviter *Lipsius lib. II. Mon. & Exempl. Polit. c. 14.*

WILHELMUS, Florentii, *Hollandiæ Comitis*, F. Wilhelmi N. Florentii pronepos, Theodorici abnepos, Florentii atnepos, Theodorici trinepos (Vide *Scriverium in Batavia illustrata*) Romanorum Imperatorum contra Fridericum II. & Conradum IV. creatus *Aquisgrani*, A. C. 1248. periit, *Frisiorum insidiis* exceptus anno 1256. circa Cal. Febr. Eo mortuo, distractis Germanorum Principum studiis, anno 1257. alii *Richardum Anglum*, Romanorum Imperatorem renunciant; alii *Alphonsum* Castellanum. *Fœdum, & Germanico nomini universo ignominiosum, summum gentis nostræ unicumq; decus (cui tutando post opes viresq; etiam sanguinem impendere æquum erat) velut venale exterorum gratiæ vel pecuniæ addici; quasi ex nobilitate patria dignum aut par imperio caput nullum emineret: Nisi infidentia potius fuit, æqualibus de gloria concedere, aspernantium minore verecundia, si alienigenam sibi alienatum vidissent:* Quæ sunt verba *Brunn. lib. XIV. p. 791.* Alphonsus solo *contentus* imperii *titulo*, ex Hispania pedem non movit; ut auctor est *Trithemius*. Obiit A. C. 1309. Oriundus à *Ximeno*, Rege Aquitaniæ. Nam *Ximeno* nātus *Junicus Arista*, Rex Suprarbiensis, Junico *Garsias*; qui obiit anno 885. Garsia *Santius Abarca*, primus Rex Arragoniæ; Santio *Garsias I*; Garsia I. *Santius II.* Santio II. *Garsias II. Tremulus*; Garsia II. Tremulo *Santius Magnus*, vel, *Major*, Hispaniæ Imperator; Santio Magno *Ferdinandus Magnus*, primus Rex Castellæ; Ferdinando Magno ALPHONSUS Imperator Romano-Germanicus; ut ex *Hieronymo Blanco, Cæsaraugustano*,

guſtam, & auctoritate *Tabularum vetuſtiſſimarum* docet *Caſpar Schoppius in Stemmate Auſtrio Tab. II. & III.* Sed RICHARDUS Anglus, Johannis Regis Anglorum & Eliſabethæ F. Henrici Regis N. Mathildis proN. Henrici I. Angliæ Regis abN. Wilhelmi I. Conquæſtoris Regis Angliæ atnepos (ut ex *Henrico Savillo* & *Johanne Speedo* conſtat) *Francofurtum* advolans, ibiq; ritè imperium auſpicatus, effuſis per luxum opibus, in contemptum venit eorum, à quibus accitus erat. Itaque in *Angliam* è veſtigio *rediens*, vacuum Germaniæ reliquit imperium; diuque *interregnum* fuit.

RUDOLPHUS I. poſt interregnum Imperator Romanorum deligitur a. d. 4. Id. Oct. A.C. 1273. *(Sigonius lib. XX. de Regno Italiæ p. 111.)* *Habsburgicæ gloriæ Atlas*, tot Cæſarum, Regum, Principumq; parens; ut vult doctiſſimus antiquitatum indagator, *Franciſcus Guilimannus* in libro, quem *Habsburgica*, ſive, *de vera & antiqua origine domus Auſtriacæ*, inſcriptum *Mediolani* edidit. Genus Rudolphi fuit hoc: *Wilibaldo* Patricio, ſeu Præfecto minoris Burgundiæ nobili ac divite (ut ſcribit *Aimoinus A. C. 636.*) genitus Otbertus Comes Vindoniſſæ & Altenburgi; *Otberto* Ambertus, ſive Ambrinctus, conditor Ambringensburgi in Alſatia, *Amberto* Hettobertus; *Hettoberto* Rambertus; *Ramberto* Guotramus I. conditor arcis Scharffſtein/ in valle Trutbentina; *Guotramo* Luitfridus I. *Luitfrido I.* Luitfridus II. *Luitfrido II.* Hunifridus, *Hunifrido* Guotramus II. *Guotramo II.* Landolus, vel Lanzelinus; *Landolo* Ratbotus Comes;

Ratboto & Ita Lotharinga Wernerus Pius, *primus comes* Habsburgi; *Wernero Pio* Otho, Comes Habsburgi; *Othone* Wernerus II. *Wernero II.* Wernerus III. *Wernero III.* Adalbertus; *Adalberto* Rudolphus; *Rudolpho* Adalbertus II. *Adalberto II.* RUDOLPHUS, primus hujus nominis Romanorum Imperator. Hic *Ottocarum*, Bohemiæ Regem, rebellantem prælio vicit. A. C. 1278. Ab Italicis civitatibus pro libertate conceſsâ pecuniam accepit. *Sigon. lib. XX. de Regno Italiæ p. 125.* eâ de re colligit, quæ *Blondus, Platina, Sabellicus, Trithemius, Cuſpinianus* & *Cranzius* ſcribunt. *Hoc* igitur *tempore* Regnum Romanorum *in Italia defecit*, ut cenſet *Idem*. Quicquid Rudolphus fecit, *ſcelere Pontificum coactum*, & moleſtias, quas deceſſoribus ſuis exhibuerant, reformidantem feciſſe, ſtatuimus cum *Berneggero in Tuba pacis. p. 193.* Romam evocatus ad coronam imperialem accipiendam, comparere noluit, publicè novas ſemper occupationes cauſatus; apud amicos verò minimè diſſimulans, ideò ab hoc itinere ſe deterreri, quod *Cæſarum in Italiam veſtigia* læta, magnifica, bonæ ſpei plena: *Ex Italia* verò redeuntium triſtia, miſera, luctuoſa eſſent, *ibid.* Obiit A. C. 1299. prid. Cal. Octob. 2. *Germersheimi*, ut ſcribit *Albertus Argentinenſis*; ſive ut alii 18. Cal. Auguſti. Nullius pænè ex „ Heroibus nomen in vulgus notius, aut in benignio„ re fama eſt, quàm hujus.

ADOLPHUS *Naſſovius*, Romanorum Imperator, creatur A. C. 1292. miro aſtu *Gerhardi Moguntini Antiſtitis*; quem deſcribit *Brunn. lib. XV. p. 927.*

Nam

Nam cum desperaret, aperta prensatione conciliari ei suffragatores posse; eandem in singulos fallaciam, sed aptissimam versandis animis intendit; *suum cuique æmulum*, velut imminentem imperio, *objiciens*; unamque *excludendi ejus spem* ostentans, *si Adolpho favissent*: Et Trevirensi quidem *Geldrum*, Saxoni *Brunsvicensem*, Ludovico Bojo *Bohemum* ostentavit; ingrata nomina, quorum odio Adolphus emersit; eâ unâ re commendatus, quod cum invisissimis est compositus. Genus hujus *carmine heroico* descripsit *Hugo Grotius*, & sic habet: *Walravus*, qui vixit temporibus secundi & tertii Imperatorum; iisdemq; strenuam in bellis contra *Gallos* & *Bohemos* operam navavit, reliquit filium cognominem *Walravum II.* hic *Robertum*; Roberto genitus *Walravus III*; Walravo III. *Henricus*, Comes in Nassau: Henrico *Otto*; Ottone *Henricus II.* Henrico II. *Walravus IV.* in Weilburg: Hic Adolphus Imperatoris pater, qui propter sordes & ambitionem suis fastiditus, & 9. Cal. Junii A. C. 1298. in ordinem redactus est, subrogato *Alberto*, Rudolphi filio; contra quem *Adolphus* commissâ *acie ad Wormatiam interficitur* 6. Non. Julii anno eodem. Pugnam eleganter describit *Brunn. d. l. p. 980. 981. 982.*

ALBERTUS *Austrius*, Rudolphi I. Imperatoris ex Anna Sueva filius, A. C. 1300. *in agro Spirensi Adolphum gravissimè sauciavit*; ut scribit *Besoldus*. Sed primùm labitur in anno 1298. 6. Non. Jul. ut dixi. Consulendi *Siffridus* & *Albertus Argentinenses*. Secundò dissentiunt in vulnere alii, *Brunn. lib. XV.*

p. 982. Adolphus in ipſum Albertum ferebatur; quem ut eſt aſſecutus: *Pone*, inquit, *furtivum decus prædo coronæ noſtræ!* Simul intentantem ferrum Albertus occupat; arbitrumque litis invocans Deum, ſecundum *oculum* levi Adolphum *vulnere* perſtrinxit. Comites deinde ſylveſtres coorti, *ſucciſis equi poplitibus*, reſupinatum *jugularunt*. Tertiò malunt alii *Wormatienſem* agrum dicere; in quo depugnatum eſt. *Idem p. 979.* ſic ſcribit: *Ad manus in agro Wormatienſi non procul Gillenhemio ventum eſt; Albertus, cùm pro more electionis ſuæ confirmationem à Bonifacio VII. Pontifice per Oratores peteret, Sanctus pater accinctus enſe, coronaq; imperiali ornatus, in publicum prodiens proclamat: Ego ſum Cæſar ac Pontifex! atque indignabundus electionem, quippe quæ ſine ſua auctoritate facta eſſet, negatâ confirmatione, frivolam ac nullam pronunciat. Alberti opprobrio contumelioſo homicidam appellans.* Tamen poſtea, graviſſima inter *Pontificem*, ac Galliæ Regem *Philippum* exorta cõtroverſia, Imperatoré approbavit; ut ex *Cuſpiniano in Vita Alberti I. Crantzii Saxonia lib. VIII. c. 36. Platina in Bonifacio VIII. Paralipomenis Urſpurgenſis, & Blondi decad. II. lib. IX.* docet *Berneggerus in Tuba pacis p. 794.*

Trucidatus eſt hic Imperator à *Johanne*, Rudolphi Sueviæ Ducis (qui Alberti frater germanus erat) filio, Cal. Majis A. C. 1308. *inaudito* apud Germanicas nationes *parricidio*. Cauſa hæc fuit: Educatus inter Alberti liberos, cum ætate ſibi ad res gerendas idoneâ videretur, dimitti ſe in paternum Principatum æquum cenſebat. Patruo in producendis exornandisq;

nandisq́; filiis ſuis occupato, neglectui eſſe ſe, hærere in regia, ſtipare latus ingratam vilemq́; umbram; quaſi terræ filius, & in nullius hæreditatis ſpem genitus foret. Animi ægrum factioſi nonnulli, Alberto privatis nominibus infenſi, eò furoris egerunt, ut niſi in memorabili ſcelere, ſpem ſibi ſitam nullam exiſtimaret. *Brunn. d. l. p. 1014.*

HENRICUS VII. Comes *Lüzelburgenſis*, Henrici Comitis Lüzelburgenſis, & Beatricis Comitiſſæ Hannoniæ F. Henrici Comitis Lüzelburgenſis, & Margaretæ Comitiſſæ Barenſis N. Walrami Comitis Lüzelburgenſis, & Ermeſindæ, Friderico Comite Lüzelburgico genitæ, proN. Henrici Comitis Limburgenſis, & Iſabellæ abN. Si *abaviæ* genus ſpectes, ab antiquiſſimis *Francorum Regibus* oriundus; ut fuſè docet *Joh. Bertelius in Hiſtor. Principum Lüzelburgenſium* (cautè igitur legenda, quæ ſcribit *Brunn. lib. XV. p. 1015.* virtutibus, quam genere clariorem fuiſſe) magna Electorum conſenſione ad imperium eſt vocatus, Cal. Nov. anno 1308. ut quidam volunt. *Cum Walramo* fratre profectus *in Italiam*, Mediolani *ferrea*, & Romæ per Cardinalem Oſtienſem, abſente Clemente Pontifice *aurea* corona fuit inſignitus, A. C. 1312. Contra Guelfos in Italiâ multum illi negotii fuit, ut teſtatur *Brunn. lib. XV. p. 1031.* cum Gibellinis, ut *Petavius*. Sublatus eſt à Bernhardo, *Dominicano monacho*; qui imbutum *veneno Euchariſticum panem* ægro porrexit, mortemq; cum vita propinavit; ut multi afferunt fide digni. Conſulendi *Blondus dec. II. lib. IX. Bohuslaus Haſſenſtenius in lib. de miſeriâ humanâ.*

manâ, Albertus Argentinenſis, Genebrardus, Joh. Nauclerus generat. XL. Aventinus lib. VII. Collenutius lib. V. Hiſtor. Neapolitanæ, Joh. Fontanus in Johanne XXII.

LUDOVICUS IV. Ludovici Electoris Palatini, & ſuperioris Bavariæ Ducis F. Ottonis Electoris N. Ludovici Bavariæ Ducis & Electoris pro N. Othonis Wittelsbachii cognomento Magni ab N. A. C. 1314. 13. Cal. Nov. *quinque Electorum* imperii *ſuffragiis* Romanorum Rex eligitur; ut ſcribit *Chriſtoph. Gevvoldus in Genealog. Bojariæ Ducum.* Contra illum electus erat FRIDERICUS *Auſtrius*, cognomento *Pulcher*; Alberti Imperatoris & Eliſabethæ F. Rudolphi I. Imp. N. Sed *à Ludovico victus*, captusq; eſt. Fuit Ludovicus clariſſimus Heros, & meritò ſummis Imperatoribus annumerandus; cui ad omnium virtutum, magno Principe dignarum, cumulum *hoc unum* defuiſſe videtur, *quod lenius cum Pontificibus egit*, nimiaq; ſubmiſſione ſuperbiam eorum in ſe magis exaſperavit; ut cenſet *Bernegg. in Tuba pacis p. 224.* Qui res ibidem inter Imperatorem & Pontificem geſtas fuſiùs exequitur.

Breviter: Fuit *vexatiſſimus Princeps ab initio imperii ad finem usq;*. Imperator creatus miſit legatos *Avinionem*, ad *Johannem XXIII.* qui Pontifici electionem ſuam nunciarent; ac pro more ſolennem imperii inaugurationem poſtularent. Abnuit Pontifex primò, quod in diſcordia eſſet electus: Dein, quod *jus Pontificium per Italiam* uſurpaſſet, vicariosq; imperii urbibus impoſuiſſet; & ante confirmationem Imperatoria

toria munia obiisset : Quod denique hostibus Ecclesiæ *Gibellinis* suppetias tulisset. Ludovicus cum ex divini humanique juris ea ætate peritissimis intellexisset, acta & dogmata Johannis Christianæ doctrinæ repugnare; *nec in temporalibus Imperatorem Papæ subjectum esse*, ad generale concilium appellat; appellationis formulâ omnes imperii fines promulgatâ. Cæterum literis & nunciis Romanorum (qui ipsi quoq; Pontificem, ut huic ritè electo, imperialia signa conferret, frustrà orarunt) *Romam* evocatus *Ludovicus*, Italiam cum exercitu petit; ac *Mediolani* primum ab *Archiepiscopo* pro more coronatus, cum *rabiem Pontificis* nullis modis leniret, sed mansuetudine exasperaret potiùs; Romam profectus, jussu totius Cleri ac populi à *Columnâ* Cardinali coronatur; & contra *Johannem Petrum Corbariensem*, ex *Franciscanorum* ordine, ad Pontificatum evexit; qui *Nicolaus V.* appellatus est. *Johannes* contra *Ludovicum* imperatoriâ dignitate dejicit, & excommunicat; qui cognita tanta hominis rabie in Germaniam Pontificis artibus variè turbatam redit.

Inter hæc *Johannes moritur*, & succedit *Benedictus XII.* nihilo in Ludovicum benignior. Censuram enim Johannis confirmat, eumq; omni honore & *Ducatu Bavariæ privat.* Cæsar Principibus ac humanæ divinæq; sapientiæ doctissimis quibusque *Francofurtum* convocatis, pro imperialis dignitatis assertione statuit ea, quibus omnia ferè superiora Pontificum acta atque decreta ad nihilum redigerentur.

Benedictum excepit *Clemens VI.* & ipse diabolico

lico furore percitus in Imperatorem, foribus templorum affixis edictis, Imperatori graviſſimarum pœnarum ſupplicium comminatus; ni Eccleſiæ ſatisfaciat *intra triduum*. Exacto triduo, & nemine comparente, contumacem eum declarat; ac poſteà per Oratores veniam petenti cum oblatione, ſe omnia injuncta pro virili facturum; formulam reconciliationis duriſſimam præſcribit: Ut in ſolidum omnes errores & hæreſes confiteatur: Item *reſignet imperium*; nec *reſumat*, niſi hoc fiat, *de gratia Papæ*: Et ſe ac filios ſuos, & bona ac ſtatum ſuum in manus & *voluntatem Papæ* tradat; & multa inſolita faciat. Acceptavit has conditiones, ne viliſſimo quidem acceptandas, Imperator; ut contumacem curiæ Papalis honorem mitigaret. Sed Pontifex inſolentior factus, *alios articulos* aſſignat, ut decreta adverſus Johannem Pontificem retractet, acta reſcindat, opprobria recantet; *edicto perpetuo publicè ſanciat, imperium beneficium eſſe Pontificis; nec ante quenquam Cæſarem eſſe aut vocari, quàm ille auctor fieret, &c.* Indignati Germaniæ proceres, *Francofurti* conventu habito decernunt, hos *articulos iniquos* eſſe, & ad *imperii everſionem* ſpectare. Adhæc *auxilium Imperatori contra Papam pollicentur*. Sed Pontifex uſus *Archiepiſcopis* quibusdam, *mancipiis* ſuis, *Carolum IV.* eâ causâ Germanis Imperatorem Presbyterorum, Pfaffenkaiſer dictum, deſignat. Ludovicus Ordines imperii *Spiram* convocat, qui omnes & tuendum eum ſuſcipiunt; & Pontificis Caroliq; acta deteſtantur. Donec *tandem veneno* (ut *Paulus Langius in Chron. Citizenſi, Cranz. lib. IX. Saxoniæ, cap.*

cap. 22. & Trithemius literis prodiderunt) interceptus ex *Clementis insidiis*, beatam animam DEO reddidit; quod accidit d. 11. Oct. A. C. 1347. De his omnibus fuse *Bernegg. in d. l.*

CAROLUS IV. natus patre Johanne, Bohemiæ Rege, Heinrici VII. Imperatoris filio, maternum genus *ab antiquissimis Bohemiæ Regibus* traxit. *Contra Ludovicum* à Principibus quibusdam *pecunia corruptis* creatus est A. C. 1346. Sed mortuo Ludovico, cum eum Principes agnoscere nollent, *Gunthero, Comiti Suarzeburgico*, viro bellicoso imperium detulerunt; quod non diu obtinuit, sublatus *veneno*. Sic ad Carolum rediit favor. Romæ verò coronam accepit d. 5. Aprilis A. C. 1355. ac statim ex *lege*, quam illi *Pontifex* dixit, Roma & Italia cessit. Maximum ejus opus aurea bulla, quod firmamentum & propugnaculum murusq; tranquillitatis & pacis in imperio semper fuit. Publicata est autem die 4. Id. Jan. A. C. 1356. *Noribergam* nostram favore singulari complexus, & *civili discordia* concussam, restituit; jussis remp. tenere *solis* Optimatibus, *qui ad nostram ætatem usque* (sunt verba *Pighii in Hercule Prodic. p. 89.*) *eam tàm æquo jure temperârunt, ut vix ulla memorabilis secessio, aut pernicioſa discordia in tantâ plebejorum hominum multitudine, ac gentium diversitate suborta fuerit.* Hujusdem Caroli temporibus *Johannes Wiclef*, Anglus, multa scripsit contra receptas opiniones, ideoq; inter hæresiarchas nominatus fuit; ut inquit *Besoldus*. Nos scimus, scripsisse contra opiniones perperam receptas, piè ac Christianè. Vide *Actiones*

& Mo-

& Monumenta martyrum eorum, qui *à Wiclefo* & *Huſſo* ad annum 1560. in Germaniâ, Galliâ, Britanniâ, Flandriâ, Italiâ; & ipſa demum Hiſpaniâ veritatem Evangelicam ſanguine ſuo conſtanter obſignârunt, *edita Genevæ à Johanne Criſpino anno 1560.* Obiit Carolus d. 29. Nov. A. C. 1378.

WENCESLAUS, Caroli IV. F. cum pater magna *pecuniæ vi* ſeptemviralia *ſuffragia* emiſſet, Rex Romanorum creatus eſt, *Aquisgrani* A. C. 1376. Imperium ſic adminiſtravit ut A. C. 1400. dignitas illi *conſenſu Principum* abrogata ſit; verè *Sardanapalus* vel *Nero Germanicus.* Nota ejus ſcelera.

FRIDERICUS M. Torquati F. Magni N. Alberti proN. Alberti Magni abN. Othonis atN. Henrici Palatini, qui Ottonem IV. Imperatorem fratrem habuit, trinepos, *Dux Brunſvigæ & Lüneburgi,* prudentiâ & bellicâ laude excellens, Wenceslao ab Electoribus ſuffectus anno 1400. inſidiis & *fraude Archiepiſcopi* Moguntini ad *Frizlariam* interfectus eſt à *Comite de Waldeck.* Beſoldus hunc legitimum Principem in *Synopſi minore* omittit, & contra nominat JODOCUM BARBATUM, *Marchionem Brandeburgicum*; quem *Colonienſis* & *Moguntinus* Cæſarem quidem dixerunt, ſed conſilio inani; nam neq; par tantæ dignitati viſus, neq; *coronam adeptus eſt unquam*; ſed ſexto poſt menſe fato ſuccubuit.

RUPERTUS PALATINUS, Ruperti & Beatricis F. Adolphi ſimplicis N. Rudolphi, qui frater erat Ludovici IV. Imperatoris proN. Wenceslao remoto, & interfecto Friderico, Imperator creatus eſt,

est, A. C. 1400. Adversus *Galeatium Vicecomitem*, Mediolani Ducem, à *Florentinis* accitus in Italiam, nullo operæ pretio facto, in Germaniam rediit; gravissimum ibi, unde digressus erat, bellum relinquens. Sic *Italia* denique *tota aliorum facta est*. Obiit hic Imperator A. C. 1410.

SIGISMUNDUS, Caroli IV. Imp. F. ex Anna, prudentiâ, magnitudine animi, liberalitate, ac cæteris amplissima fortunâ dignis ornatus virtutibus; sed bello infelix, quod contra *Turcas* & *Bohemos* gessit. Romæ serò coronatus est ab *Eugenio*, id est, A. C. 1432. Obiit d. 9. Decembris A. C. 1437. De *Husso*, cujus *Besoldus* meminit, consulenda, quæ supra laudavimus, *Acta martyrum*.

ALBERTUS II. Alberti, quem Mirabilia mundi cognominabant, F. Alberti N. Alberti Contracti, Ducis Austriæ, proN. Alberti Imperatoris abN. Sigismundi soceri morte (nam Elisabetham, ejus filiam, in matrimonio habebat) vacantem imperii titulum accepit A. C. 1438. de hoc *Lipsius in epist. dedicatoria* præfixa Admirandis: *Memini legere, Albertum II. inter majores tuos Austrios, uno tempore, atque adeò uno anno, factum Regem Bohemiæ & Hungariæ & Romanorum. O quæ ista felicitas! sed quàm brevis felicitas! biennio enim non toto imperavit, & optimum Principem Deus cœlo invexit; quia terra virtutum illarum parùm capax erat, aut digna.* Hæc *Lipsius*. Sanè res adversus *Moravos*, *Bohemos*, *Polonos* & *Turcas* maximas gessit; sed in expeditione contra postremos istos vita functus est, 6. Cal. Novemb.

A. C. 1439. Eo mortuo fuit *interregnum mensium 2. dierum 4.*

FRIDERICUS III. sive ut alii volunt, qui vel Fridericum *Pulchrum*, Ludovici Bavari æmulum; vel Fridericum *Brunsvicensem*, ob brevitatem imperii ex Imperatorum albo non expũngunt, IV. Ernesti *Ferrei* & Cimburgæ Massoviæ F. Leopoldi *Probi*, qui & militiæ decus cognominatus est, N. Alberti Contracti, qui & *Sapiens*, pro N. Alberti Imperatoris ab N. Rudolphi I. Habsburgensis at N. Romanorum adiit regnum A. C. 1440. Ducta in uxorem *Leonora*, Eduardi Regis Portugalliæ filia, in Italiam transcendit; Romamque ingressus à *Nicolao V. Pontifice* imperiali corona redimitus, Imperator Augustusq; appellatus est, Cal. April. A. C. 1451. ut est in moneta aurea apud *Octav. Stradam p. 477.* Alii rejiciunt in annum 1452.

In Germaniam reversus, turbas multas & maximas invenit: Nam inde *Hungari*, cùm *Ladislaum* in tutelâ suâ diutius retineret; hinc ipsi in *Austriâ subditi* contra Imperatorem ferociùs egerunt. Ita compulsus, pupillum *Ulrico*, Ciliæ Comiti, avunculo tradidit. Perpessus est & à *Matthia Hunniade* graviſſimum bellum anno 1485. Et *Vienna* in tantas angustias adducta, ut *modius farinæ unus 107. florenis veniret.* Quam calamitatem, volente Friderico, civibus accidisse, quidam volunt; ut præferoces illorum animi hoc malo mitigarentur.

Bellum etiam diu antè motum à *Franciæ Delphino*, qui post *Ludovicus XI.* appellatus est. Ut quod

jubebat

jubebat *Eugenius Pontifex*, Basilienses Patres perterrefactos, concilium abrumpere cogeret; exercitu *triginta millium* &amplius armatorum conscripto, *Alsatiam* crudeliter vastavit; ne templis quidem abstinens. Dein propiùs *Basileam* accedens, ab *Helvetiorum* exiguis copiis cæsus, *ægrè tertiam* partem fracti exercitus in *Gallias* reduxit.

Sub hujusdem imperio, hoc est, A. C. 1449. bellum grave exarsit inter *Albertum Brandeburgicum* (qui *Achilles Germanicus* appellatus est) & *Noribergenses*. Marchio socios habebat *XVII. Principes*, Noribergenses *civitates quasdam imperii* validas. Certatum est *biennio præliis IX.* damni utrinque plurimum datum & acceptum; exusti agri, eversæ villæ, cæsi agricolæ, abacta pecora; tantisper donec exhaustâ utrâq; parte egestas pacem extorsit, ut scribit *Æneas Sylvius*.

Res externas quod attinet, meminit *Besoldus* cladis *Varnensis*, & *Constantinopoleos captæ*. De utroq; jam egi suprà in rebus *Muratis II.* & *Muhametis II.* Obiit Fridericus die 23. Aug. A. C. 1493. cum imperâsset annis 53.

MAXIMILIANUS I. Friderico Imperatore natus ex Leonora, Eduardi Regis Angliæ filia, post functum patrem (cui etiamnum *viventi consortem* & successorem ipsum Electores designaverant) reip. clavum capessens, insulas solennes Cæsarum, cum facilè posset, Romæ suscipere non laboravit; præsertim cùm eorum, quæ superioribus Imperatoribus fulgore coronæ Romam pellectis acciderant, probè meminisset.

Eum posteà *Julius II. Pontifex* ad graviſſimi belli ſocietatem pertraxit *contra Venetos*; quos cum occupatis eorum præſtantiſſimis urbibus, ad ſummam neceſſitatem adegiſſet, *Julius contra fidem* Imperatori ſanctiſſimè *datam*, Venetis in gratiam receptis, percuſſo cum iisdem fœdere, *ſuum exercitum adverſus ipſum Cæſarem & Gallum perfidiſſimus* bellator eduxit.

Fuit etiam Maximiliano bellum contra *Rupertum Palatinum* felix; ſed in eo, quod adverſus Helvetios geſſit, non unum damnum accepit. *Obiit prid.* Id. Jan. A. C. 1519.

Ingraveſcente ætate operam dedit ſedulò, quo pacatum, quantum quidem fieri poſſet, ſucceſſori imperium relinqueret. Hinc eodem pænè tempore, cum *Pontifice, Rege Angliæ, Helvetiis* fœdus iniit; juvit ac promovit *reconciliationem Franciſci*, Gallorum Regis, & *Caroli* Hiſpaniarum Belgarumq; Principis; rediit cum *Venetis* in gratiam, reſtitutâ *Brixiâ Veronaq;*; & non niſi belli ſumptibus exſolutis. *Luckius in Numiſ. p. 41. Pighius in Hercul. Prodic. p. 71.*

Quantum in periculum inciderit, *rupicapras* venatus; & quàm mirabiliter liberatus ſit, exequitur *Idem p. 174. 175.* Triennio ante mortem *capulum funebrem è querno ligno, arcæ viatoriæ incluſum*, circumferri ſecum juſſit; cavitque teſtamento, ut exanimum corpus ſuum *rudi linteo* involutum, *ſine* ullâ *exenteratione* illi imponeretur; *naribus, ore, auribusque vivâ calce* oppletis. *Lipſius lib. II. Monit. & Exempl. Polit. c. 14. n. 5.*

CA-

CAROLUS V. *Philippi*, Hiſpaniarum Regis, & Johannæ (cui pater *Ferdinandus*, Hiſpaniæ Rex) F. Maximiliani I. Imperatoris & Mariæ Burgundicæ N. natus A. C. 1500. d. 24. Febr. *Gandavi* in Flandriâ, *Francofurti* eligitur Imperator die 28. Junii A. C. 1519. & *Aquisgrani* creatur d. 23. Octobr. A. C. 1520 Non viſus majorum memoriâ potentior, aut rebus geſtis in orbe Chriſtiano illuſtrior; aut præclarior, poſt Carolum & Othonem Magnos.

Imperator *Sulaimanem* Turcam *bis ab obſidione Viennæ* repulit; Gallorum Regem *Franciſcum* in *Inſubribus* acie victum, cum *Rege Navarra* & præcipua Gallica nobilitate cepit: Germaniæ Principes, qui *Smalcaldicum fœdus* inierant, ad *Mülbergam* ingenti pugnâ vicit; capto *Johanne Friderico*, Electore Saxoniæ. *Mare mediterraneum* à pyratarum injuriis liberavit, *Carthagine Tunetoq́* capta.

Tandem rerum humanarum tædio & amore ſeceſſus, A. C. 1555. apud *Bruxellas* regno ſe imperioque abdicavit; illud in *Philippum filium*, hoc in *Ferdinandum fratrem* transtulit; atque *in Hiſpaniam profectus* cum duabus *ſororibus* viduis, *Leonora Galliarum*, & *Maria Pannoniarum* Reginis in *monaſterio S. Juſti* Toletanæ provinciæ, placidiſſimum vitæ finem conſecutus eſt, d. 21. Sept. A. C. 1558.

Sub hujus imperio Dei immortalis nunquam tacendo beneficio è denſiſſimis tenebris lux divinæ veritatis emerſit; ſed (ut præter *Beſoldum* conqueritur *Caſaubonus Prolegomenis in Exercitat. Baronianas*) hanc felicitatem infelicitas nihilo minor ex diſſen-

sione in causâ religionis est comitata. Qua ex re natæ sunt inter populos Europæ discordiæ implacabiles, odia plusquam Vatiniana, bella diriſſima; & nullum non malorum genus. Inde illa nomina prius nunquam hoc sensu audita, *Pontificiorum* & *Protestantium*; inde studia partium non solùm in vita hominum, sed etiam in scriptis palàm dominantia. Inde unius & ejusdem religionis Christianæ duplex & multum diversa Theologia; in maximi quidem momenti capitibus doctrinæ, arcano providentiæ Divinæ beneficio, ut plurimum consentiens, in aliis dissidens; & in mutuam perniciem conjurata.

FERDINANDUS I. Caroli V. frater, d. 18. Martii A. C. 1558. Romanorum Imperator creatus est. In cujus tempora, inquit *Besoldus*, factio *Grumbachiana* incidit. Rectè. Nam Ferdinando adhuc vivo *Wilhelmus à Grumbach, nobilis Francus, vasallus Antistitis Würzburgensis*, congregatis sociis, & patronum nactus *Johannem Fridericum*, *Saxoniæ Ducem*, Johannis Friderici Electoris filium, *Würzburgum* (cujus Episcopum *Melchiorem Zobelium* paullò ante dicebatur interfeciſſe) noctu effractis portis adortus, *cepit* & diripuit. Igitur Imperator Ferdinandus, atrocitate facti graviter offensus, mandat, ut in judicio Camerali non tàm violatæ fidei erga dominum feudi insidiosè circumventum, sed & fractæ pacis publicæ reus agatur. Interea Ferdinandus moritur; ut *sub Maximiliano* demum turbæ *finem* acceperint, captâ ab *Augusto* Electore Saxoniæ (cui executio contra proscriptos demandata erat) arce *Grimmenstein*,

ſtein, & paulò pòſt conjuratis ſupplicio affectis; quod factum A. C. 1567.

Obiit Ferdinandus d. 25. Julii A. C. 1564. quem hoc elogio inſignit Thuanus: *Princeps prudentiâ, juſtitiâ, liberalitate, aſſiduitate, vigilantiâ nulli ſecundus.* Sed ſuper eas omnes virtutes *pietatis* in illo, & *pacis* in domo Dei conſtituendæ præcipuum ſtudium fuit. Nam ut in impetu *Turcarum*, cui impar viribus erat, ſuſtinendo ac frangendo, morâ & arte uti, optimum factum experientiâ didicerat; ſic & in religionis negotio non igne & ferro graſſari, ſed colloquiis & diſputationibus, amicis collationibus; conciliis denique ſive nationalibus, ſive œcumenicis rem gerere utius judicavit. Adde *Busbequium ſub fine epiſt. IV. de legatione Turcica*; & fatebere, *ſpeculum* fuiſſe *boni Principis.*

MAXIMILIANUS II. Ferdinandi Imperatoris ex Anna Regina Hungariæ & Bohemiæ, F. vivo patre Rex Romanorum creatus, eidem ſuccedit in imperio & regnis hæreditariis. Fuit magnanimus, humanus, *doctus*, ac magnæ prudentiæ; nec non *multarum linguarum*, Germanicæ, Latinæ, Italicæ, Gallicæ, Hiſpanicæ, Ungaricæ atque Bohemicæ peritus; *cunctis* deniq; *acceptus* Princeps; ut de eo ſcribit *Octav. à Rosberg.* Quàm averſatus ſit omnem vim ac crudelitatem in causâ religionis, imò quàm ad *lanienam Pariſienſem exhorruerit*, docet ejusdem *epiſtola* ſcripta ad *Lazarum Schvvendium.* Utitur inter alia hiſce verbis: *Res pietatis gladio non volunt dijudicari, neque tractari; neque aliter ſentiet quisquam, in quo*

aliquid *est* pietatis & honestatis ; *ullumve* pacis & tranquillitatis *studium reliquum*. Obiit hic Princeps d. 12. Octobr. A. C. 1576.

RUDOLPHUS II. Maximiliano II. ex Maria, Caroli V. filiâ natus d. 18. Julii A. C. 1552. succedit patri ; quem nemo unquam reprehendere ausus est, nisi sacerrimi bellorum Germanicorum concitatores, & Circæis veneficiis dementati alastores. Talis est *Daniel Eremita*, nefarius *apostata* ; cujus verba, quæ reperiuntur in *itinere Germanico*, recitare nolo. Scilicet optimus Imperator, divorum patris & avi vestigiis insistens, consilium Christianæ pacis amplexus erat ; & ob id furiosis istis minimè placare poterat. Sed benè habet ; est enim argumentum recti, malis & malorum eximio *Danieli Eremitæ* displicere. Nos Rudolphum inter Heroës collocamus meritò, qui cerberorum rabiosis latratibus piissimas aures clausit ; & summâ prudentiâ cavit illud incendium, quod ejus post mortem accensum, devastavit totam patriam, nec dum cessat ; sed velut novas subinde vires acquirens, irruptionibus exterarum nationum non secus ac flatu ventorum, irritatur. Rudolphus *Turcam* potiùs, communem hostem, submovendum censuit ; quod etiam magna dexteritate præstitit, ac tandem plenus gloria, magno desiderio sui relicto, decessit d. 10. Jan. A. C. 1612.

MATTHIAS, Rudolphi II. frater, natus Viennæ in Austria d. 24. Febr. A. C. 1557. Electorum unanimi consensu Imperator Romanorum *Francofurti* eligitur d. 13. Junii A. C. 1612. & ibidem coronatur

natur d. 24. Junii. Sub eo *ſtupendum* illud *contigit*, quod in epitoma *Beſoldus* leviter tangit: Nam die 15. Auguſti veſperaſcente A.C. 1618. *rupes altiſſima Pluram* oppidum vel vicum *Rhætiæ*, templis & palatiis ornatum egregiè, uno momento cum *mille quingentis* hominibus obruit; nec oppiduli vola aut veſtigio relicto. Ejus loco hodie apparere dicitur *lacus*, *ſesquimilliari Italico* longus. Sed magis ſtupendum, quod eodem anno exortum *Bohemicum*, ſive potius commune quoddam totius orbis Chriſtiani *bellum*; quod in hunc usq; annum 1646. multùm gaudente Turcâ geritur. Obiit Matthias d. 10. Martii A.C. 1619.

FERDINANDUS II. natus d. 9. Julii A.C. 1578. patre Carolo, Archiduce Auſtriæ, Ferdinandi I. Imperatoris filio, matre Mariâ *Bavarâ*, d. 18. Aug. A.C. 1619. Imperator *Francofurti* electus, & exeunte menſe coronatus eſt. Quæ bella cum *Bohemis*, *Palatino*, *Chriſtiano Brunſvicenſi*, *Daniæ*, *Sueciæ*, & *Galliæ Regibus* geſſerit, ſciunt omnes.

In vitâ, quam edidit *Guilhelmus Lamormaini*, notanda ſunt hæc: *Viginti annorum* adoleſcens *Laureti* vovit, vel cum vitæ diſcrimine ab acturum ſe à *Stiria*, *Carinthia*, *Carniola*, ſectas & ſectarum magiſtros: *Duos & quadraginta* natus annos, Ungariæ Bohemiæq; jam Rex & Cæſar, idem in *Bohemiæ*, illiquæ regno adjunctis *provinciis* acturum, ſanctè conſtanterque vovit; quod vovit, præſtitit. Et absque temeritate affirmari poteſt, *Ferdinandi zelo* ac operâ *centies centena millia* hominum ad Eccleſiæ Romanæ gremium revocata: Adeoq; meritò Apoſtolicum

Imperatorem dici. Affirmabat, oppetiturum se mortem libentiùs, quàm acatholicum exercitum in suo conspectu permissurum.

B. Virgini suorum armorum summam præfecturam semper commisit; & in literis ad Duces Generalissimam appellabat; nec secus ab exercitu voluit coli, quàm armorum moderatricem. Ipse quotidianum ei certum precum pensum persolvit, dum vixit. Dixit aliquando, *nihil se unquam à B. Virgine petiisse, quod non impetrârit.* Post B. Virginem *S. Ignatio* sua omnia peculiari curâ committebat; ab illo sua vota dirigi, per illum Deo exhiberi volebat.

Romani Pontificis sanctiones arbitrabatur veritatis cortinam, ac cœli oracula. Corpus *jejuniis, flagellis, ciliciis* castigare arbitrabatur necessarium etiam iis, quos vestit purpura. Extare dicit auctor *flagellum multo conspersum sanguine*, quo fluxerit, cum se cæderet.

A Societate, parentum ac sua voluntate, institutus; suos fratres & filios ab eâdem voluit institui. Familiarissimè cum iisdem sæpè pransus ac cœnatus, nullam omisit eum ordinem vel tuendi vel exornandi occasionem. Vulgò jactatum est, *Ferdinandi tangi oculos ac pupillam, cum societas tangeretur: Non posse ullum societatis hostem censeri, qui Ferdinando hostis non esset: Qui Ferdinando benè vellet, eum benè velle societati.* Dicebat aliquando: *Si liber essem, ut fratres mei hodiè sunt, societatem Iesu omninò ingrederer!*

Ean-

Eandem non *ſæpe* ſemel *matrem ſuam* compellavit. Hæc & alia plura leges apud dictum auctorem. Obiit *Viennæ* d. 25. Febr. A. C. 1637.

FERDINANDUS III. Ferdinando II. natus d. 13. Jul. A. C. 1608. ex Maria Anna, Wilhelmi, *Bavariæ* Ducis, filia, Alberti nepti, Wilhelmi pronepti, Romanorũ Rex eligitur d. 22. Sept. A. C. 1636. & coronatur d. 30. menſ. ejusdem *vivo* adhuc *patre*. Nec multis diebus pòſt in Romanorum Reginam coronata fuit Maria, Philippi III. Hiſpaniarum Regis filia, Philippi II. neptis, Caroli V. proneptis, quæ illi conjux. Ex hoc matrimonio nati *Ferdinandus Franciſcus* d. 8. Septembr. A. C. 1633. *Philippus Auguſtinus* d. 15. Julii. A. C. 1637. *Maximilianus Thomas* d. 20. Decembr. A. C. 1638. LEOPOLDUS *Ignatius* d. 9. Junii A. C. 1640. *Maria Anna* d. 22. Decembr. A. C. 1635. Sed ex his *Philippus* & *Maximilianus* præmaturâ *morte intercepti* ſunt.

Deus Opt. Max. hoc Principe, *verè clementi, placido & manſueto; à quo ipſa lenitas diſcat lenis fieri, præterea literatorum amantiſſimo*, rebus Romanis præſidente, imperium, quod concuſſum & tantum non deploratum accepit, pacatum reddat; omnia in locum ſuum reſtituat, ac reponat; eosque, *quibus in turbatis rebus, & ruinâ* tot illuſtrium familiarum tot regionum ac civitatum *ſumma voluptas* eſt, *forti manu compeſcat*. Contrâ furorem & diſcordiam iſtam *Turcis* injiciat, & victrices illis aquilas immittat in ÆTERNAM NOMINIS SUI GLORIAM!

UNI-

UNIVERSALIS HISTORIÆ SUPPLEMENTUM.

HÆc auctor doctissimus; cujus purpuræ panni vilioris laciniam assuere cogor; uti id, quod abest huic operi, supplemento expleamus. *Maria* conjux, Hispana, filiam adhuc peperit unicam, *Mariam*, A.C. 1646. eodem decedentem anno, quo & ipsa *filiorum quatuor, duarumq; filiarum* mater supremum diem (13. Maji, A.C. 1646.) expleverat. *Maria Anna* desponsata d. 23. Aug. A. C. 1646. *Philippo V.* Hispaniarum Principi, hoc ipso ante nuptias defuncto, nupsit *Philippo IV.* Regi Hispaniarum, d. 8. Nov. A.C. 1649. Dein Ferdinandi III. matrimonium tenuit *Maria Leopoldina*, Leopoldi Archiducis, in Insbruck, filia; quam ei nuptum dedit d. 2. Jul. A.C. 1648. Hæc verò fatali partu *Carolum Josephum* edens d. 7. Aug. A. C. 1649. nonnullarum (ceu quidam referre ausi sunt) negligentia, quæ habere rationem puerperæ debebant, mortua est repentinò d 9. Aug. anno eod. haud sine magno & acerbo dolore, quem ubiq; terrarum commoverat. In *Carolo Josepho* (cujus ut ætas sit longinquior, precamur) fulgere perhibent altam animi indolem, naturamq; pulcherrimam.

Processu temporum Imperator *Eleonoram Gonzagam*, Caroli II. Ducis Mantuæ filiam, secum matrimonio junxit d. 30. April. A.C. 1651. ex qua progignebantur *Teresia Maria Josepha*, d. 26 Mart. A.C. 1652. morte iterum exstincta mense Maj. A.C. 1653. cùm instaret electio Ferdinandi IV. de qua inferiùs. Itemq;

Eleo-

Eleonora Maria, d.21. Maji, A.C.1653. *Maria Anna Josepha* d.20. Dec. A.C.1654. & *Ferdinandus Aloysius Josephus* d.1. Febr. A.C.1657. Sed *Ferdinandus Aloysius Josephus* pro mortali conditione brevioris vitæ, immortalitatem est consecutus d.30. Jun. A.C.1658.

Ad res imperii redeundum nunc est: Cum misera Germania sanguine nataret, & bellum annis tricenis se ipsum (dicente Livio) aleret; imperii CUSTOS & CONSERVATOR & PROPUGNATOR, Ferdinandus III. cognomento vero PACIFICUS, concordiæ & compositionis *Osnabruccensis* auctor esse non destitit; pacificatum legati ejus venerunt, posteritatis otio consulturi: Prosperè decedentibus, & tranquillitatis mox rebus Germanis, *Osnabr.* d.14. Oct. A.C.1648. pax facta, & *executio* ejus impetrata fuit *Noribergæ*, d. 16. Jun. Dominica I. post Trin. A.C.1650. Quam gratiosus pacis factæ nuncius apud Imperatorem fuerit, *Illustris Dn. Ranfftius*, exercitatissimus legionis veteranæ ac pugnacissimæ Ductor; dona testantur ampliſſima: *annulus* Imp. digito detractus, *sex mille Imperialium*; & aureus *torques* unà cum imperatorio *numismate*, magni *favoris signo*; cujus pretium *bis mille ducatos* æquavit. Super hæc testes pacis citamus statuam colossæam, ex marmore factam, in *foro Pragensi*; nec non in *ponte* Crucifixi signum ejusdem & molis & ponderis: Quæ æterna publicæ tranquillitatis monumenta Germanæ pacis firmator, Ferdinandus facienda statuendaq; curavit; ringente inter hæc, & (si posset) nocente *Innocentio X.* Pontifice: Is enim pacem Germaniæ bulla (velut ampullâ quadam

quadam projectâ) Romæ d. 3. Jan. A.C. 1651. abrogare, demoliri, deturbare quidem sustinuit; sed evertere non potuit. *Examen Bullæ Papalis* doctissimum instituit *D. Joh. Hoornbeckius*, hoc tempore Prof. Theol. Lugduno-Batavus; quem, si placet, in secunda editione vide.

Aliud ex alio mihi occurrit: Ferdinandus III. eodem animo *Ferdinandi Francisci* pater, quo erat omnium, filium hunc (quem non parum feliciter genuerat) in laborum curarumq; consortium assumsit, electum Romanorum Regem, & unico tantùm FERDINANDI IV. nomine appellatum, *Augustæ Vindelic.* d. 24. Maji, A.C. 1653. & coronatum in Comitiis *Ratisbon.* d. 8. (18.) Jun. A.C. 1653. Qui antè Rex *Bohemiæ* d. 8. Sept. A.C. 1646. *Hungariæ* verò d. 16. Jun. A.C. 1647. creatus fuerat. At verò, immani Fatorum necessitate, eorundem munus implevit, & naturæ debitum maturè reddidit Viennæ d. 9. Jul. A.C. 1654.

Tandem & ipse optimus ac mitissimus pater, charus omnibus ac desiderandus, sidera tanquam suum repetiit; qui eximiis virtutibus adeò exsplenduit, quasi cæteras non haberet. Quid multis? animadvertere quivis potest, indignum fuisse tanto Imperatore mundum; quo privabatur Viennæ d. 2 April. A.C. 1657. anno ætatis 48. & plus quàm dimidio; imperii 20. mens. 3. d. 10. Id verò memorabile putabit posteritas, quod è *tribus* singulis uxoribus *tres* quoque reliquerit filios: LEOPOLDUM è *Maria*: CAROLUM è *Maria Leopoldina*: Et FERDINANDUM ALOYS. JOS. ex *Eleonora*; qui mox, ceu diximus,

vitæ

vitæ ſortem (poſt obitum patris memoriæ pientiſſimæ) dereliquit.

Ex hocipſo de toto ſtatu rerum communium cognoſcebant omnes, & quem in locum deducta eſſet res noſtra, videbant. Habebamus formam interregni; non mora: Moti periculo patriæ & nutatione imperii *Bavariæ* ſimul ac *Saxoniæ* Electores, *Ferdinandus Maria*, & *Joh. Georgius II.* imperii Romano-Germanici *vices* in ſe receptas geſſerunt feliciſſimè: Horum humeris ſe imperium ſuſtentavit. *Bavariæ* Electori de ſumma *Vicariatus* dignitate controverſiam faciens Elector Palatinus, *Carolus Ludovicus*, eandem toto (quem Palatinatus inferior reſpicit) Rheni tractu de imperio fideliter tuendo curam egit; ceu varia (præter mutuas *Gewoldi* ac *Freheri* ſtricturas) recentiorum Prudentum ſcripta, utrobiq; excuſa, & numi ſatis teſtantur. Quam litem tantum abeſt, ut mihi ſumam, uti potiùs cum Cicerone *ænigma Oppiorum* me non intelligere, ultrò fatear; meq; id cenſere dicam, quod idem ille de libro Serapionis: *Milleſimam partem vix intelligo!*

Cùm verò habeat has vices conditio mortalium, uti adverſa ex ſecundis, ex adverſis ſecunda naſcantur; poſt varia tandem rerum ac votorum diſcrimina non ſolùm Electores judicium hominum, ſed Dei etiam in conſilium aſſumentes, LEOPOLDUM in Regem Romanorum *Francofurti* elegerunt 8. Jul. ibidem coronatum d. 1. Aug. A. C. 1658. velut *Hungariæ* Regem d. 17. (27.) Jun. A. C. 1655. nec non *Bohemiæ* d. 4. (14.) Sept. A. C. 1656 olim creatum.

Non unius judicium, illa electio fuit; nam qui ubique ſunt homines, hoc idem votis expetebant, longamque huic nomini ætatem, longam gloriam nunc precantur. Benè humeris LEOPOLDI ſedet imperium, cui terras, hunc terris reliquit *Ferdinandus, ter* felix ac beatus; quem *vel nominaſſe* (ait Jac. Balde in Templo Honoris) *ſit cauſſam vicisſe!* Qui dies ille, quo redux expectatus deſideratusq; urbem *Norimbergam* ingreſſus eſt? Jam hoc ipſum, quod ingreſſus eſt, quàm mirum lætumque? Non ætas quenquam, non valetudo, non ſexus retarduit; quò minus oculos inſolito ſpectaculo

impl-

impleret. LEOPOLDUM parvuli noscere, ostentare juvenes, mirati senes; ægri quoque neglecto medentium imperio ad conspectum LEOPOLDI, quasi ad salutem sanitatemq; prorepere. Inde alii se satis vixisse, Imperatore viso; alii, nunc magis esse vivendum, prædicabant. Nostratium certè in Sacratissimum Imperatorem favor tunc statim enituit, cum illi ascendenti de more in Curiam applaudentium civium clamor ac vota, ut Imperatori, occurrerent: VIVAT, VIVAT LEOPOLDUS! Liberum erat, ingrediente per publicum Cæsare, subsistere, occurrere, comitari, præterire; & limina templorum pariter ac aris insidere, ad illius ingressum foribus reclusis: Profectò copiam sui, non ut imputaret, fecit. Placebat populo, placebat, per aperras fores & invitantia limina (ceu solet) irrumpenti; quòd Imperator non reverentiam terrore, sed *amorem humanitate* captaret: *Humanitate*, inquam, prorsus admiranda; qua tamen nihil majestati detrahebatur. Quem honorem artibus ac studiis, quam dignationem *bibliothecæ publicæ* habuit? Libros ipse tractavit, & agili versavit manu codices Latinos, Græcos, *Ebræos*, alios: Exoticas linguas probè noverat: Latinè luculenter sciebat. Ibi unà cum *Reverendissimo & Serenissimo Archiduce*, LEOPOLDO WILHELMO, literarum ac monetarum veterum diligentissimo, omnia exactissimè observavit; in *Dn Dilherrum*, Bibliothecarium longè celeberrimum, perhonorificus fuit; cumq; eo benignè ac comiter de variis sermones diu habuit, exceptus (ut limen intravit) ab eodem, velut dicendi magistro, brevi hoc, sed eleganti carmine:

Salve, Progenies Deûm! salve, inclyte Cæsar!
à summo summum Numine nomen habens.
Dum templum ingrederis Musarum, ostendis amorem
in Musas; quarum Tutor & Altor eris.
Hæ scribent gratæ æternis Tua nomina fastis:
Ut vivas seclis innumerabilibus!

Verbo dicam: AUSTRIACUS est (sat dictum!) & hoc tantùm major, quò melior! *Intelligamus ergo* (dicente hactenus Plinio) *bona nostra, dignosq; nos IL-LIUS USU probemus!*

TABU-

TABULÆ CHRONOLOGICÆ

A PRIMA RERUM ORIGINE AD C. JULII CÆSARIS MONARCHIAM.

Anni Mūdi.	MUNDI ET ADAMI	
	ANNUS PRIMUS.	
100--	100--	ABEL à fratre CAIN occiditur,
30	SETH naſcitur ex Adam annos nato 130.	pius ab impio.
200-	200--	
35	ENOS naſcitur ex Seth annos 105. nato.	
300--	300--	
26	CAINAN naſcitur ex Enos jam nonagenario.	
95	MAHALALEEL naſcitur ex Cainan jam ſeptuagenario.	
400--	400--	
61	IARED naſcitur ex Mahalaleel habente annos 65.	
500--	500--	
600--	600--	
23	HENOCH naſcitur ex Iared, numerante annos vitæ 162.	
88	MATHVSALEM naſcitur ex Henoch habente annos 65.	
700--	700--	
800--	800--	
75	LAMECH naſcitur ex Mathuſalem jam habente annos 187.	
900--	900--	
	30	ADAM moritur.
	87	HENOCH transfertur in cœlum, cum in terra vixiſſet annos 365.
1000-	1000--	

		42	SETH moritur annos natus 912.
57	NOAH naſcitur ex Lamech.		
1100--		1100--	
		40	ENOS moritur natus annos 905.
1200--		1200--	
		35	CAINAN moritur annos natus 910.
		90	MAHALALEEL moritur natus annos 895.
1300-		1300--	
1400-		1400--	
		22	IARED moritur natus annos 962
1500-		1500--	
58	SEM naſcitur & poſt eum fratres ejus duo.		
	CHAM & IAPHET. *Sem*		
1600-		1 1600--	
		Arphaxad	
		1 51	LAMECH moritur natus annos
57	DILVVIVM.	*Sala*	777.
		1 56	MATHVSALEM moritur annos
1700--		*Heber* 1700--	natus 969. *Heber*
			1
			Phaleg
23	HEBER Semi pronepos naſcitur ex Salah. 88		Nimrod putatur cœpiſſe. 1
			Regu
57	Turris Babel circa hoc tempus creditur conſtructa, unde ſequuta diſperſio gentium.		1
			Sarug
			1
			Nahor
1800-		1800--	
		43	BELVS I. Rex Aſſyriorū. 1
		61	*Ægialeus I. Rex Sicyonis.* *Thara*
1900-		1900--	1
			Abraham
		8	NINVS Beli filius Rex Aſſyriorū
58	ABRAHAM naſcitur ex Thara jam ſeptuagenario.	13	*Europs II. Rex Sicyonis.* Zoroaſtres Rex Bactrianorum hoſtis Nini.
		58	SEMIRAMIS uxor Nini defuncto
			mariito regnat annos 42.
		73	*Telchin III, Rex Sicyonis.*
2000-		2000--	

Anni Mūdi.	SACRA.	Anni Mundi	EXTERNA.
2001--		2001--	NINYAS Nini & Semiramidis f. Rex Assyriæ.
24	ABRAHAM ante quadriennium ex Vr Chaldæorum in Haran Mesopotamiæ cum patre profectus, divino jussu migrat in Chananæam.		
84	Circumcisio instituitur. Sodoma & Gomorrha intereunt.		Ægyptum jam inde ab Abrahami temporibus reges suos habuisse ex S. litteris certum : Origo regni incerta.
94	ISAAC nascitur Abrahamo jam centenario ex Sara nonagenaria.		
2050-		2050--	
86	Sara moritur, cum vixisset annos 127.		
98	Isaac Rebeccam 40, annos natam ducit uxorem.	93.	INACHVS conditor regni Argivorum.
2100-		2100--	
9	IACOB & ESAV nascuntur Isaaco sexagenario ex Rebecca.	30	OGYGES Bœotiæ Rex *Eleusinen* in Attica aliasq; urbes condit.
24	Abraham moritur, cum vixisset annos 175.		
		43	*Phoroneus II.* Rex Argivorum fil. Inachi.
2150-		2150--	
59	SEM moritur, cum vixisset annos 600.		
		55	Diluvium Ogygium.
86	Iacob fratris insidias veritus, fugit in Mesopotamiam ad avunculum Labanum.		
2200-		2200--	
6	Iacob in Chananæam revertens luctatur cum Angelo.	4	*Apis III.* R. Argivorum. *Sparta* conditur à Sparto Phoronei filio.
29	Isaac moritur, cum vixisset annos 180.	12	*Memphis* in Ægypto conditur ab Ape.
39	Iacob fame urgente cum familia migrat in Ægyptum.	38	*Argus IV.* Rex Argivorum.
2250-		2250-	
56	Iacob moritur in Ægypto, cum vixisset annos 147.		
00-		2300--	

	9	Ioseph moritur anno vitæ 110. expleto *Finis libri I. Mosis.* IOBVM *singulare fortitudinis & patientiæ specimen ad hoc ævum referunt nonnulli.*	*Criasus V.* Rex Argivorum. *Oenotrii* ex Arcadia patriâ suâ in Italiam veniunt, pòst *Aborìgines* dicti.
2350--		2350	
	70	AARON nascitur ex Amram nepote Levi.	*Phorbas VI.* R. Argivorum.
			94 CECROPS I. Rex Atheniensium.
	75	MOSES nascitur.	
			97 *Triopas VII.* R. Argivorum.
2400-		2400	
	1	IOSVA nascitur.	
			19 Diluvium sub Deucalione in Thessalia.
			30 TEVCER primus in Troade regnat.
			43 *Crotopus IIX.* R. Argivorum.
			44 *Cranaus II.* Rex Athen.
2450-		2450-	
	53	EXITVS ISRAELITARVM ex Ægypto.	53 *Amphictyon III.* Rex Athen.
			62 *Erichthonius IV.* Rex Athen.
	34	*Hinc incipit* Leviticus *complectens historiam mensis unius. Hunc excipit immediatè lib.* Numerorum *complectens historiam annorum 38. mens. 9. dierum 20. Duorum mensium ultimorum historiam addit* Deuteromiũ.	64 *Sthenelus* ultimus Inachidarum IX. Rex Argivorum.
			71 *Dardanus* post Teucrum in Troade regnat.
	93	Aaron & Moses moriuntur. IOSVA succedit. *Finis V. libb. Mosis.*	75 *Danaus* pulso Gelanore X. Rex Argivorum.
		Initium γεωργίας & primæ hebdomadis annalis in Chananæa.	
2500-		2500-	

Anni Mūdi.	JUDIC. HEBR.	Anni Mūdi.	EXTERNA.	Ante Chr.
2501--		2501-		
10	OTHONIEL, judex annis 40. Liberat populum à servitute Cusan Regis Mesopotamiæ.		CADMVS è Phœnicia literas infert in Græciam.	
		13	*Pandion* V. R. Athenarum.	
		20	MINOS regnat in Creta.	
		36	*Erichthonius* Dardani fil. III. Rex Trojanus.	
51	EHVD annis 80. Liberat populum à servitute Eglonis regis Moabitarum.			1400
		53	*Erechtheus VI.* R. Athen.	
		66	*Abas XII.* R Argivorum.	
		82	*Tros* Erichthonius fil. IV à Teucro, Trojani nominis auctor.	
		85	*Tantalus* Phrygiæ R. pater *Pelopis.*	
2600--		2600-	*Pelops* in Græciam trajicit.	
		6	*Acrisius* ult. R. Argivorum. Hujus ex Danae filia nepos *Perseus* regnum transtulit *Mycenas.*	
		25	IANVS I. Rex Latii.	
31	DEBORA & BARAC annis 40. Liberant populum à jugo *Iabin* regis Cananæi.			
		31	*Ilus* Trois fil. conditor Ilii.	
		37	*Sthenelus* Persei fil. Rex Mycenarum.	1300-
		40	*Saturnus* Latii Rex.	
		45	*Eurysthem* Stheneli f. Rex Mycenarum	
		58	*Picus* in Latio Saturno succedit. *Atlas.*	
		70	*Laomedon* Ili fil. VI. Rex Trojæ, ab HERCVLE occisus.	
71	GIDEON annis 40. Liberat populum à jugo Madianitico.			
		78	ARGONAVTARVM expeditio in Colchidem. *Orpheus.* *Atreus* & *Thyestes* Pelopis filii Mycenis regnant. *Dædalus.*	
		95	*Faunus* Pico in Latio succedit. *Linus.*	
2700-		2700-		

			Muſæus. *Amphion.*	
10	ABIMELECH fil Gideonis, principatum 70 fratrum parricidio partum gerit annos tres.	15	*Priamus* Laomedontis fil. ult. R. Trojæ	
13	THOLA annis 22.			
36	IAIR annis 23.	16	THESEVS alter Athenarum conditor, Rex X.	
		39	*Latinus* Aboriginum Rex Fauno ſuccedit.	
		53	*Agamemnon* Rex Mycenarum, fil. Atrei.	
58	IEPHTHE liberat populum à ſervitute Ammonitica. Iudex annis 6.			1200.
		67	TROIA capta & everſa.	
65	ABESSAN annis 7.	68	*Ægyſthus* Thyeſtis f. Rex Mycenarum.	
		75	*Oreſtes* Agamemnonis fil Rex Mycenarum. ÆNEAS *Latino* ſocero ſuccedit.	
72	ELON annis 10.			
81	ABDON annis 8.			
89	SAMSON annis 20.	81	*Iulus Aſcanius* patri Æneæ ſuccedit in Latio.	
			Alba Longa ab Aſcanio conditur.	
2800-		2800--		
9	ELI ſacerdos & judex annis 40.			
		20	*Sylvius* Aſcanii fil. in Latio Albæ Rex.	
			Tiſamenus & *Penthilus* Oreſtis filii regnant Mycenis.	
49	SAMVEL propheta & judex.			1100.
		47	HERACLIDARVM reditus in Peloponneſum, quo extinctum regnum *Mycenæum* & exortum *Laconicum*.	
79	SAVL Rex. INITIVM REGNI IN POPVLO ISRAEL.			
		81	CODRVS ult. Rex Athen. in prælio cæditur *Finis regni Athenienſis. Sequuntur Archontes perpetui XIII. quorum primus MEDON.*	
89	DAVID regnare cœpit in Hebron, *Iſboſeth Saulis f. regni æmulus.*			
96	DAVID regnare cœpit in Hieruſalem.			
2900--		2900-		

Anni Mũdi.	SACRA.		EXTERNA.	Ante Chr.
2901-		2901-		
		7	IONVM cõloniæ in Asiam migrant.	
19	David ob rebellem filiũ, exul.			
		21	*Hiram* Rex Tyri, filius Abibali.	
29	SALOMON, annos 40.			
		31	*Alba Sylvius* Rex Albanus in Latio.	
32	Templi Hierosol. fundamenta jacta.			
40	Encænia templi.			
	Reges Juda.	*Reges Israel.*		
69	ROBOAM, 69 annis 17. *Sesak R. Ægypti diripit templum Hierosol.*	IEROBOAM Ephraimita primus Rex Israel.		1000
		70	*Capetus* Albæ R. in Latio.	
86	ABIAM annos 3.	90 NADAB fil.		
89	ASSA annos 41.	91 BAASA annos 24. *excidit omnem domum Hieroboami.*		
3000-		3000	*HOMERVS.*	
3	Assa *Zeram* Æthiopẽ vincit.	14 ELA, fil. 15 ZARI, d. 7. AMRI & TIBNI.	5 *Ithobaal* Rex Sidonis & Tyri pater Iezabelis. *Benhadad* R. ex Damasci floret.	
		19 AMRI solus 14 condit SAMARIAM.	Capetus II. Albæ Rex.	
		26 ACHAB fil. maritus Iezabelis Sidoniæ.		
30	IOSAPHAT fil annos 25.	ELIAS Prophetа prodire cœpit.		900
		46 OCHOZIAS fil.		
		48 IORAM frater Ochoziæ.		
52	IORAM fil.	*Eliæ* in cœlum rapto succedit ELISÆVS.	52 *Pygmalion* R. Tyri & Sidonis.	
59	OCHOZIAS fil.		53 Hazael Rex Damasci.	

	60	IEHV excidit	LYCVRGVS floret Spartæ.
60	ATHALIA	domum A-	
	materOcho-	chab. 67	*Karthago* à Didone conditur.
	ziæ, filia A-	77	SARDANAPALVS ultimus
	chabi regnũ		Rex Assyriorum à Nino de-
	occupat.		scendentium perit. Regnum
66	IOAS fil. O-		invadit *Arbaces* Mediæ præ-
	choziæ, an-		fectus.
	nos 40.	87	*Aventinus* Albæ Rex in Latio.
	88	IOACHAS fil.	
		annos 17.	
3100—	3100	3100	
	3	IOAS fil.	
6	AMASIAS fil.	7	*Benhadad* fil, Hazael Rex Da-
	annos 29.		masci.
	13	*Elisæus* obit.	
	21	IEROBOAM	
		II. fil.	
		24	*Proca Sylvius* Rex Albæ.
38	AZARIAS qui	*Ionas* Propheta	
	& Vzias, fil.	37	*Caranus* Heraclida Argis Mace-
	annis 5.		doniam petit, ibiq; regnum
	Hoseas prophe-		auspicatur.
	ticum munus	47	*Amulius* R. Albæ in Latio.
	obire cœpit.		
	Ioel Propheta.		*HESIODVS.*
	Amos Prophe-		
	ta cœpit. 75	ZACHARIAS	
		menses 6. 74	OLYMPIADVM initium. 800
	76	SELLVM m. 1.	*Phul* Rex Assyriæ floret.
	Iesaias Prophe-	MENAHEM	
	ta cœpit	annos 10. 89	*Numitor* avus Romuli Rex Al-
	88	PEKAIAH an-	bæ. *Teglat Phalasar R. As-*
90	IOATHAM	nos 2.	*syriæ.*
	fil.	95	*Alcmæon* ultimus Ἀρχῶν per-
	90	PEKAH an-	petuus Athenis, sequuntur
	Micha Prophe-	nos 20.	decennales, quorum primus
	ta.		CHAROPS.
		97	ROMA CONDITA *VI. O-*
			lympiad anno 3. secundùm Var-
			ronem.
3200-	3200	3200	

Anni Mũdi.	R. Jud.	Reg. Isr.	Ol Græc.	A. V. Rom.	Varia.	Ante Chr
3201–			9 Bellũ Messenium I. *Ephori primi in rep. Spartana creantur.*	5		
6	ACHAZ *Vocat in aux. Teglatphalassarem R. Assyr. contra Rezin.*	6. Fekah & Rezin Syriæ R. obsident Hierosolymã.	11. Syracusæ conditæ ab Archia Corinthio.	26 T. Tatius à Romulo in societatẽ regni recipitur.	NABONASSAR R. Babylonis.	
22	EZECHIAS fil.	20. HOSEA Rex ult. Salmanassar R. *Assyriæ capit Samariam. X. tribus abducit.* Finis Regni Israel.	14. Bellũ Messenium finitur capta à Spartanis Ithome.		Salmanassar R. Assyriæ. Merodac fil. Baladan R. Babyl. Sennacherib R. Assyriæ.	
36	*Ierusalem ab exercitu Sennacheribi obsessa liberatur divinitus.* NAHVM Propheta. TOBIAS in Media floret.		17. Corcyra conditur à Corinthiis. 20. Tarentũ conditur à Spartanis.	40. NVMA Pompilius R. II.	Asarhaddon fil. R. Ass. Gyges occiso Gandaule Heraclida R. Lydiæ. *Initiũ historia Herodoti.*	700
51	MANASSES fil. *Manasses ob impietatem ab Assyriis in captivitatem abducitur, & post resipiscentiam in regnum restituitur.* Holofernes ab Iuditha occiditur.		23. Post Eryxiam ult. decennalẽ Archontes IX-viri annui Athenis creantur. 24. Bellũ Messenium II. duce Aristomene heroe fortissimo. Archilous poeta floret. 27 Bellũ Messeniũ II. finitur, expugnata à Spartanis Irâ. 30. Cypselus Corinthi dominatur. 31. Zaleucus Legislator Locrensis in Italia.	83. TVLLVS HOSTILIVS R. III. 89. Alba Longa deletur à Romanis. Cmus *Annus urbis.*	Dejoces R. Mediæ. Psamitichus R. Ægypti. Phraortes R. Mediæ.	
3300–						

3301 --		38. Periander Cypſeli fil cœpit apud Corinth.			Cyaxares R. Mediæ.
6	AMMON fil.				*Nabopollaſſar* R. Babyl.
8	IOSIAS fil. annos 31.		115. ANCVS MARTIVS R. IV.		*Necao* fil. R. Ægypti.
20	IEREMIAS cœpit docere. SOPHONIAS σύγχρονος Ieremiæ.	39. Draco ἄρχων leges fert Athen.			Alyattes R. Lydiæ pater Crœſi.
		42. Alcman Lyricus floret.	139. TARQVINIVS PRISCVS R. V.		*Nebucadn.* R. Bab. cædit Necao regẽ Ægypti ad Euphratẽ.
39	IOACHAS fil. menſ. 3. IOIAKIM frat. deportatur Babylonem. DANIEL Babylonem abducitur.	45. Pherecydes Syrus floret. Alcæus. Sappho.			Ptammis R. Ægypti.
3350 --	IECHONIAS fil. poſt m. 3. abducitur Babyl. cum 20000. captivis, in quibus EZECHIEL. Initium captivit, Babyl. Succedit patruus ZEDEKIAS.	46. SOLON ἄρχων Athen. novis legibus remp conſtituit.			Apries R. Ægypti.
		48. Periander obit, cum quo Monarchia apud Corinthios deſinit.			*Aſtyages* ult. R. Mediæ.
		52. Phalaris tyrannus Agrigentinus			Amaſis occ. Aprice cœpit in Æg.
60	Hieroſol. à Nebucadnezare occupatur Zedekias excæcatus Babylonem ducitur, deletur templum.				*Evilmerodach* fil. R. Bab. 600
		53. Piſiſtratus tyrannidẽ invadit Athenis.	172. SERVIVS TVLLIVS R. VI.		Niriglisſoor gener Neb. R. Babyl.
	Finis Regni Iuda.	54. Æſopus necatur à Delphis.			*Cyrus* cœpit in Perſia.
		Steſichor9 poëta obit.			Laboroſoarchodus, *Danieli* Belſazar *R. Bab.*
86	Iechonias Babylone è carcere eductus & in honore habitus ab Evilmerodacho.				m. 9. *Huic trucidato ſuccedit* Nabonidus, *Danieli* Darius Medus.
			CC *annus urbis*		AmyntasMaced. R.
					AſtyagesMediæR regno & vita exuitur à Cyro.
					Finis Regni Medorum.
3400 --		57.			

Seculum VII. Sapientum.

Anni Mūdi	PERSICA.	Ol. GRÆC.	A. V. ROM.	VIR. IL.	VAR.	Ante Chr.
2401--		58		Theognis floret.		
		59				
9	Cyrus Nabonidum vincit.	*Pisistratus* denuo ab exilio redit Athenas & dominatum sibi firmat.		THALES obit. Anaximāder obit.	CROESVS à Cyro vincitur.	
11	Babylon capitur à Cyro.		221.	Hippo-nax.		
		62. *Pisistratus* obit,				
		succedit *Hippias* fil. *Polycrates* rerum potitur in Samo Insula.	TARQVINIVS superbus Rex ult.	*Pythagoras* floret. Xenophanes Colophonius.	*Finis Regni Lydorum.*	
19	Cyrus solvit capt. Babyl. Iudæorum.					
21	CAMBYSES Cyro patri succedit.			Simonides Ceus, Lyricus.	*Amasis* RÆgypti obit	
25	*Cambyses Ægyptum invadit.*	65.				
		Polycrates Samiorum tyrannus interficitur.		Phocylides. Anacreon.	Hujus filium *Psammenitū*	
28	MAGI DVO, menses VII.					
29	DARIVS HYSTASPIDES.			Anaximenes nascitur.	sextū jā mēse regnantem evertit Cambyses.	
		67.				
36	Babylonē rebellem per Zopyrū recipit Darius.	*Hipparchus* Pisistrati f. ab Harmodio & Aristogitone cæditur.		Epicharmus *Pythagoræ auditor.*		
	Darii in Scythiam expeditio infelix.	Hippias Athenis pulsus fugit ad Dariū.	245.	PINDARVS nascitur.		
	Megabazus Thraciā & Macedoniam Darii imperio subjicit.	69	REGIFVGIVM. Primi Coss. *Porsena Clusinorum Regulus Tarquinios reducere conatur.*	ÆSCHYLVS nascitur.	Alexander Amyntæ f Rex Maced.	
		Bellum inter Athen. & Æginetas.		Heraclitus Ephesius.		
		70				
		Milesii & Iones à Persis deficiunt.		Zeno Eleates.		
				Anaxagoras nascitur.		

3451-		Sardes ab Ionib& Athen. captæ incenduntur.	256. *Primus dictator T. Lartius Flavius.*		
56	Ionum classis à Persis dissipatur, omnesq;eorum urbes subigũtur.	72	260 Primi Tribuni plebis.	SOPHOCLES nascitur.	Gelo R. Syracusanus cœpit.
60	Darius classẽ DC. triremium mittit in Græciam.	PVGNA MARATHONIA.	264 *C. Marcius Coriolanus in exiliũ actus.*		
65	XERXES solus, defuncto patre.		268. *Lex agraria à Sp. Cassio promulgatur.*	Miltiades	
		75. PVGNA SALAMINIA. Mardonius *ad Platæas*, à Pausania & Aristide vincitur & occiditur.	270. *Bellum Veiens diuturnum cui Æqui, Volsci, Hetrusci se miscuerũt.*	Themistocles.	Hiero Syracusis succedit fr. Geloni.
70	Trãsitus Xerxis in Europam. *Hester* Xerxi è Græcia reverso adducitur.		277. *CCCVI. Fabii periere ad Cremerã.*	EVRIPIDES nascitur.	
		77		Democritus nascitur.	
80	*Cimon Miltiadis f. cædit Persas ad Eurymedontem fl. terra marique.*	*Themistocles exul Argos & post ad Persas abit.*			Syracusani Thrasybulo
		Bellum Messenium III, annos 10.	297. X. tribb pl. primùm creantur.	SOCRATES nascitur.	Hieronis successore expulso se in libertatem asserunt.
		78	CCCmus Vrbis *Legati in Græciam miss cognoscendarum legum ergo.*		
86	ARTAXERXES μακρόχειρ.	Pausanias *proditionis damnatus fame necatur.*		Cratinus.	
		Græcia externo metu liberata, ad domestica bella paullatim arma convertit.	Xviri creantur.	Bacchylides.	Perdiccas R. Macedoniæ.
3500--		82			450

Anni Mūdi.	PERSICA.	Ol. GRÆC.	A. V. ROM.	VIR. C.	VAR.	Ante Chr.
3501 --		*Cimon Persas in Cypro terra mari, vincit & ad pacem faciendā adigit Artaxerxem.*	309 *Rogationes Canuleja de connubio patriciorum & cōsulatu cū plebe cōmunicando.*	Cimon in Cypro obit. Empedocles. Protagoras. Melissus Parmenidis audit.		
		83. Athenienses in Italiam ad Thurium instaurandū colonos mittūt, in quibus HERODOTVS.	310. Primi Tribuni militares Cos. potestate.	L Quinctius Cincinnatus Dictator.		
26	DARIVS NOTHVS fil.					
	Edictum Cyri de instaurādo templo Hierosol. renovatur à Dario.	87. BELLI PELOPONNESIACI initium.	311. *Primi Censores.*	*Isocrates* nascitur. Gorgias.	Archelaus R. Maced defuncto Perdicca.	
	Initium hebdomadum Danielis.	89. *Inducię in 50. annos inter Athen. & Spartanos initę, post 8. annos dissolvuntur.*	315 *Sp. Melii seditio opprimitur.*	*Prodicus. Hippocrates. Thucydides.*		
32	Encænia templi.	90	316 *Vejentes à Romanis deficiūt auctore Larte Tolumnio.*	*Pericl.* obit. *Plato* nasc. *Haggæus & Zacharias* vaticinari incipiunt.		425
38	Ægyptus à Persis defecit, duce Amyrtæo.	91 *Athenienses ab Egestanis excitī classem contra Syracusanos mittunt, ducibus Alcibiade, Nicia, Lamacho.*	330 *Inducię 20. annorū datę Vejentibus.*	*Alcibiades* absens sacrilegii damnatus fugit Lacedæmonem.		
39	*Fœdus ictum inter Spartanos & Persas.*					
45	ARTAXERXES μνήμων fil.	*Athenienſiū clades ad Syracu-* 93 *sas.* Athenæ capiuntur à Lysandro.	336 De quæstoribus promiscuè ex patrib9 & plebe creandis plebi concessum.	*Alcibiadis* gloriosus in patriā reditus. Sophocles & Euripides obeunt. *Malachias.* Euclides. *Xenophon.* Ctesias Cnidius.	DIONYSIVS tyrānidem invadit Syracusis, eāq; tenet annis 38.	
49	*Cyri ἀνάβασις contra fr. Artaxerx.*	*Finis Belli Peloponnesiaci.*				
		XXX. Tyranni Athenis Thrasybulo ejiciuntur. 95.	351. Veji à Romanis obsidentur.			
3550 -						400

3551--	ESRA permissu Regis Hierosolymã proficiscitur.	96. Agesilaus Spartanus, dux belli in Asiam mittitur.	360. VEII capti à Dict. M. Furio Camillo.	*Socrates bibit cicutam.* Aristophanes fl.	
			362. *Fatisci Camillo se deaunt.*		
			366. Roma capitur à Gallis.		
64	NEHEMIAS *Hierosol. profectus mœnia urbis instaurat.*		371. M. Manlius è Saxo Tarpejo dejicitur.		Evagoras cœpit in Cypro.
		Spartani ad Leuctra *à Thebanis plures à pauciorib⁹ vincũtur duce* EPAMINONDA.	380. Ἀναρχία V. annorum ob legem tribuniciam de altero cos. ex plebe designando.	ARISTOTELES nascitur.	Nectanebus R. Ægypti cœpit.
	Artaxerxes bello Ægyptios invadit.	103	390. Primus è plebe cos. L. Sextius.		Dionysius moritur, succedit Dionysius junior
		104. Prælium ad Mantineam cum Laced. & Arcadibus, in quo occumbit victor EPAMINONDAS.	*Finis creandorum tribunorũ militarium consulari potestate.*	Agesilaus R. Spart. obit.	
89	ARTAXERXES OCHVS.		394. *M. Curtius in voraginem se præcipitat pro rep.*	*Democritus* obit. XENOPHON obit Corinthi.	PHILIPPVS Amyntæ fil. R. Macedoniæ.
		105. *Templum Ephesinũ ab Herostrato incenditur,*	400. Primus è plebe Dictator C. Martius Rutilus.	Theopompus Chius.	DION Syracusis potitur.
		106. Bellũ sacrũ novennale inter Phocenses & Bœotos cœpit.		Ephorus Cumæus.	
3600--					350

Anni Mũdi.	Ol	PERS.	Ol.	MACED.	A. V.	ROM:	VIR. IL.	VAR.	Ante Chr.
3601--			108.	*Philippus* Olynthũ dolo capit.				*Nectanebus Rex Ægypti fugit e regno.*	
11	110.	ARSES penult Rex Persarum.	109.	*Philippus Græcorum consensu territus Byzantium oppugnare desistit, fœdus init cum Athenien sibus.*	413.	BELLVM SAMNITICVM ob Campanos cœpit.	Menander Comicus nascitur. *Ol. 109.*	*Ægyptus tota redit ad Persas.*	
14	111.	DARIVS CODOMANNVS ult. R. Pers							
16		Clades Persarum ad Granicum. Clades altera ad Issum.	110.	Philippus Athenienses vincit ad Chæroneam.	416.	*Bellum Latinũ ob postulatam consulatus & senatus communicationem.*	Euclides.	*Dionysius Tyrannus Syracusanus Corinthi exul.*	
17	112.		111.	*Alexander M.* cœpit in Macedonia. *Alex. Tyrum cap. Hierosolymis sacrificat. Alexandriam condit.*				*Templũ in monte Garizim struitur.*	
20	Clades ultima ad Arbela: occasus Persici imperii, *Initiũ Monarchiæ Alexandri M.*						Diogenes Cynicus obit. *Ol 114.*		325
2	114. Alexander obit cujus imperium post civiles Ducum dissensiones tandem in IV. regna distractum.				234.	Pactio Caudina.	Aristoteles & Demosthenes decedũt. *Ol. 114.*	AGATHOCLES Syracusas cœpit.	
	ÆGIPTI	*SYRIÆ & BABYL.*	*ASIÆ.*	*MACEDONIÆ.*	442.	XXX. millia Samnitium cæduntur ad Maleventum.	Theophrastus,		
28	*PTOL. LAGI* fil.		Antigonus *cæso Eumene* Asia potitur. *Dominatu Cassandri liberat Athenas per filium Demetrium poliorcetem.*	Aridæo Alexãd. *fratri* succedit. *cui* Perdiccas *curator datus.* Cassander *Antipat. f Athen. capit. Maced. potitur.*				Agathocles bellum transfert in Africã	
	116.								
38	*Capit & affligit Hierosolymã.*	Seleucus Nicator.			445	*Bellum Hetruscũ cœpit.*	Xenocrates obit *Ol. 116.*		
	118.								
45	*Hoc anno omnes Alexandri*	*successor*	*es regiũ Antigonus*	*sibi nom us à Sele*	*en & insigni uco occiditur*		*a sumunt. Demetrius*	*fugit.*	300
50-									

3651--

			Demetrius Athenis iterũ potitur.	Cassander Rex obit, post quẽ de regno variè certatur, successio tandem stetit in Demetrii posteris.		Megasthenes Persa		
			Occupat Macedoniam & Græciam totam.				Athenæ dejecto Demetrii præsidio libertatẽ recuperant.	
			Pellit Pyrrhũ Thessaliam invadentẽ.		264. Debellatur tandem cũ Sammitib9 & fœdus renovatur.	Timæus fl.		
		Seleucus capto Demetrio Rex etiam Asiæ.	Victus à Regibus, tradit se Seleuco & anno post tertio moritur.	Macedonia Demetrio eripitur à Pyrrho, & huic à Lysimacho.		Demetrius Phalereus perit. Ol. 124.		
	123.					Berosus Ægyptius.		
65	Ptol. Philadelphus cœpit vivo patre.	Extremum prælium inter duces Alex. M. Seleucum & Lysimachum, in quo hic occumbit.		Antigonus II. Gonatas, Demetrii Poliorc. filius.	472. Belli Tarentini initium cum PYRRHO rege.	Theocritus.	Galli tẽplũ Delphicum spoliant. In Asiã trajiciunt,	275
		Seleucus Ptol. Cerauni insidiis oppressus, regnum Maced. quod Lysimacho eripuerat, cum vita amittit.				Epicur9 obit Ol. 127.		
					482. Dedito Tarento bellum finitur.	Manethos.	Initium societatis & reip Achæorum.	
	127.	ANTIOCHVS Σωτὴρ Seleuco patri succedit.				Zoilus.		
	S. Scriptura in Gr. linguã vertitur à LXX. interpret.	ANTIOCHVS Θεὸς.			490. BELLVM PVNICVM I. cœpit.	Aratus Sicyonius ejecto tyrãno patriam Achæorum reipub. jungit.	Hiero R. Syracusarum.	
3700--		Parthi duce Arsace à Syro-Macedonibus deficiunt.		Gallo-Græcis debellatis, Athenas capit.				250

Anni Mũdi.	Ol. Æg.	Syr.	Mac.	A. V. Rom.	Vir. C.	Var.	Ante Chr.
5701 --			DEMETRIVS Antigoni Gonatæ fil		*Apollonius Rhodius Callimachi discipulus.*		
	133. 4 *Ptol. III. Evergetes.*	*Seleucus II. Callinicus, Thei fil.*	*Aratus Sicyonius Corinthũ expulso Macedonico præsidio Achæorum reip. jungit.*	512 C. LVTATIVS Catulus Cos Pœnos vincit ad Ægates.	M. Livius Andronicus	*Attalus Pergamenus occasione belli inter Seleucum Callinicũ & Antiochum Hieracem fratres, res suas in Asia auget.*	
		Antiochꝰ Ἱέραξ *regi fratri bellũ infert ope Gallorum.*		*Finis I. Belli Punici.*	ENNIVS nascitur. V.C. 515.		
				519. Templum Iani secundo clauditur.	I. SIRACIDES venit in Ægyptum.		
3730	140. *Ptol. IV.* Φιλοπάτωρ.	*Seleucus Ceraunus f.*	ANTIGONVS III. Δώσων		*Chrysippus Stoicus, Cleanthis discipulus.*	Galli in Asia invaloscũt	
		Antiochꝰ M. Callinici f.	PHILIPPVS II.	536. BELLVM PVNICVM II. cœpit.			225
	Pugna ad Raphiam Ptolomæo felix.						
			Aratum Sicyoniũ veneno perimit.	542 *Syracusæ* capiuntur à M. Marcello.	Archimedes perit.		
	144. *Ptol. V. Epiphanes.*	Iudæam & Syriæ urbes Ptolomęi possessas occupat.			Polybius nascitur. *Olymp. 143.*		
	Iudæam & Syriæ urbes Antiocho adimit.			552. BELLVM PVNICVM II. finitur.	Nævius obit. *Ol. 144.*		
3750 --				554. Bellũ Macedonicum I.			200

145. Iudæi Ptolomæi præsidium arce Hieros. ab Antiocho adjuti dejiciunt	Antioch9 urbes Syriæ recuperat. Vincitur ad Magnesiam à L. Scipione Cos. Rom. *Seleucus* Σωτὴρ & Φιλοπάτωρ.	Philipp9 ad Cynoscephalas vincitur à T. Quinctio Flaminio.	558. Philippo Macedonico pax, Græciæ libertas redditur à Quinctio.	Plaurus obit. V. C. 554. *Eratosthenes* obit, *Ol. 146.*	*Attalo* Pergameno succedit *Eumenes.*	
3770-- 150. *Ptol. VI.* Φιλομήτωρ.	*Antiochus Epiphanes*, fil. Magni. Idolum in templo Hieros. collocat.	*Perseus* cœpit.	563. Bellum cum *Antiocho* cœpit.	Panætius Stoicus.		
151. Templũ Heliopoli struitur à Iudæis auctore Onia. CLVII. Olympias.	*Antiochus Eupator* fil. Epiphanis. *Demetrius Soter* fil. Seleuci. *Alexander* Bala insurgit contra Demetrium, Epiphanis suppositius.	Perseus vincitur. *Finis Regni.*	575. LEX VILLIA *annalis, præfigens annos ætatis Candidatis Magistratuum.* 583. Bellum Macedonicum II. 586. L. Æmilius Paulus delet regnum Macedonicum. 590. Perseus Albæ in carcere moritur. DCmus Vrbis annus.	St Cæcilius Comicus. Crates Mallotes. *Ennius* moritur. *Aristarchus.* *Terentius* naufragio perit. Pacuvius.	*Hannibal* apud Prusiam Bithyniæ Regẽ, veneno semet interimit. 575 *Iudas Maccabæus* cœpit. Encænia templi Hieros. Iudæ Maccabæo succedit frater *Ionathan.*	120

Anni Mũdi.	Ol. ÆG.	SYR.	JUD.	A. V. ROM.	VIR. IL.	VAR.	Ante Chr.
3801--	158 *Ptol. VII. Physcon*, qui & Evergetes II.	DEMETR. NICAN.	SIMON cœpit renovat fœdus cũ Romanis.	605. Bellũ PVNICVM III.	M. Porcius Cato obit.		149
				606. Macedonicum III. contra Andriscũ.	Apollodorus Athen.		
		Antiochus Sidetes fr. Syriam invadit.		608. *Carthago* & *Corinthus* delentur.	L. Attius 30. annos natus fabulã docet, cum Pacuvio octogenario.		
			Simoni à genero occiso succedit *Ioh. Hyrcanus* fil.	609. Bellũ contra *Viriathum* in Hispania.			
		Alexander Zebenna, everso Demetrio, R.		621. Tiberius Gracchus perimitur.			
				622. *Numantia* à Scipione deletur.			125
3830	165. *Ptol. IIX. Lathyrus*, fil.	*Antiochus Grypus* Demetrii fil.		633. C. Gracchus ob pernicios as rogationes occiditur.			
3840	168. Pellitur Ægypto à matre, eiq; surrogatur fr. Alexander.		*Delet templum in mõte Garizim. funditus evertit Samariam.*	641. Bellũ Cimbricum cœpit.		Iugurtha evers is Micipsæ liberis Numidiam sibi vendicat.	
				643. Bellũ Iugurthinum cœpit.	Cicero & Pompejus nascuntur. V. C. 648.		
			ARISTOBVLVS REX.	653 C. Marius & Q. Catulus Cimbros in Italiæ aditu delent.	P. Rutilius Rufus.		
			IAMNEVS ALEXANDER REX II.		Lucilius obit. Carneades fl.		
3860--							100

						M. Antonius Orator.	
3853-	170. *Lathyrus* in regnum revocatur.	*Antiochus periit, succedit, fr. Cyzicenus, quẽ evertit Seleucq Grypi fil. & hunc Antiochus pius Cyziceni f. qui per annos ferè IX. contra amulos patrueles regnum tuetur.*		664. Bellũ Sociale. 666. Initiũ belli civilis Mariani. 668 L. Sylla bellum in Græcia gerit contra Mithridatem. 673. Idem victis hostibus *Dictator* rẽp. constituit & proscriptionis tabulas proponit. 677. Bellũ Sertorianum in Hisp. 681. L. Lucullus res in Asia gerit cõtra Mithridatem. 688. Pompejus bellum piraticum conficit 699. Pompeji, Crassi, Cæsaris triũviratus.	Artemidorus Ephesius. Metrodorus Scepsius. L Sisenna, Cl. Quadrigarius. Q. Val. Antias. Catullus & Salluſtius nascũtur. V. C. 668. Gemin9 Math. Q. Hortensius. T. Pomponius Attic9. M. Terentius Varro. T. Lucretius sibi mortẽ consciscit.	Mithridates Ponti R. Asiam occupat, cives R. trucidat, Græciã invadit.	75
3867	174. *Ptol. Auletes.*	*Tigranes* Armeniæ R. Syriã occupat. *Lucullus Tigrane victo Antiochũ Asiaticum Pii f. regem salutat. Syria* à Põpejo in provinciã redigitur Gabinius Syriæ præses.	*Alexandra* defuncto marito regnum tenet. *Hyrcanus* & Aristobulus II. fratres de regno contendunt. *Hierosolyma capitur à Pompejo. Hyrcanus restituitur, Aristobulus Romam ducitur.* Alexander Aristobuli fil. contra Hyrcanũ in Iudæa tumultuatur.			Nicomedes Bithyniæ R. moriens pop. R. hæredẽ instituit.	
3895	181. *Ptol. Ægypto à suis pulsus Pompeji jussu restituitur à Gabinio.*						
3900-	182. *Ptol. Dionysius* cũ sorore *Cleopatra.*						50

Anni Mũdi.	ÆGYPT.	JUD.	A. V. ROM.	VIRI ILL.	VARIA.
3901.				Diodorus Siculus.	
3903.	CLEOPATRA à morte fratris sola regnat.	*Herodes* Iudææ R. Romæ designatur.	710. C. Cæsar Romæ in curia occiditur.	Cornelius Nepos.	
			723. Antonio ad Actium vincitur.		
			C. Cæsar Octavianus, rogatus à senatu retinet imperiũ, rẽp constituit, appellatur AVGVSTVS.	722. T. Pomp. Atticus obit.	Phraates Parthorum Rex Romana signa Crasso erepta restituit.
3920.	Victis ac à semet interfectis *Antonio & Cleopatrâ*, ÆGYPTVS in provinciæ formam redigitur à Romanis.	Herodes templũ Hieros. instaurat.	Drusus in Germania res bene gerit.	Dionys. Halicarnass. venit in Italiam.	
3930.				Nicol. Damascenus.	
				735. Virgilius obit.	
				741. M. Agrippa obit.	
			748. Augustus Tiberium adoptat.	746. Mœcenas, & Horatius obeunt.	
3950.					

CHRISTI NATALIS DIONYSIANVS, VNDE VVLGARIS ÆRÆ INITIVM.

Lectori Studioso S.

SUmma historiæ universæ vestigia, ab orbe condito ad C. Cæsaris monarchiam, decem tabulis impressimus, quarum prima annos continet ↀↃ ↀↃ, secunda annos Ↄ, tertia cccc, quarta ccc, quinta cc, sexta & sequentes singulæ c. Clauduntur quinque priores singulæ illustri quodam temporis articulo: Prima quidem *ortu Abrahami*; secunda *ingressu populi in terram Canaan*; tertia *regni Israelitici exordio & fine Attici*; quarta *Romæ conditu*; quinta *Cyri initiis*. Quinque cæteras suum quasq; seculum absolvit; nisi quod huic omnium ultimæ L. annorum ἐπιδόγδοον adjecimus, quod eò factum, ut si quis in natali Servatoris terminum figere malit, eum & hîc inveniat. In temporum ratione sequimur Josephum Scaligerum, prout in Canone Chronico eam expressit V. Cl. Ubbo Emmius. Annos ante Christum natum ab initio æræ vulgaris Dionysianæ computamus.

TA-

TABULÆ CHRONOLOGICÆ

A NATO CHRISTO AD ANNUM.

cIↃ IↃ Ç.

LVIII.

Anni Chr.	Res Imp. Rom.	Res Eccl.	Viri Cel.	Varia.
Anni Christi æræ vulgaris Dionysiana.	C. Cæsar Octavianus Augustus obit A. C. 14, æt. 76, à primo consulatu 46, à devicto Antonio 43.	CHRISTI NATALIS Dionysianus Anno Mundi 3950.	Trogus Pompejus. C. Iul. Hyginus. Antistius Labeo. C. Attejus Capito.	9. Archelao relegato per Cæsarum procuratores Iudæa administrari cœpit.
14	TIBERIVS. 23. *Sævitia, libidine, arrogantia, omnibus invisus.*	Christus in templo disputat annus natus XII.		10. Quintilius Varus ab Arminio cæditur.
17	Germanicus Cæsar de Cheruscis, Cattis, Angrivariis triumphat.		17. Ovidius *obit.* Livius *obit.* Strabo.	17. Terræ motus XII. Asiæ urbes affligit.
		Christus baptizatur annos natus XXX.	19. L. Fenestella *obit.*	19. Arminius dolo suorum perit.
31	Sejanus scelerum patrator, jussu Tiberii cum omni stirpe tandem necatur.	Iohannes Baptista ab Herode Antipa capite truncatur.	Vellejus Paterculus. Cornelius Celsus. Massurius Sabinus.	27. Amphitheatri Fidenatis ruinâ L. hominum millia obteruntur.
37	C. CALIGVLA. 3. *Cædibus, stupris ac rapinis omnia miscet.*	33. Passio Christi & resurrectio.	Cassius Longinus uterq;.	
		34. Pauli conversio.	Val. Maximus.	Herodes Antipas tetrarcha Galilææ.
41	CLAVDIVS. 13. *Stolidus & alieno ductu crudelis.*			37. Herodes Agrippa à Cajo Imp. Rex Trachonitidis &c. à Claudio Iudææ etiam & Samariæ constituitur.
			40. Philo Iudæus *Legatus Romæ pro gentilibus suis.*	
44	Britannos subigit.	43. Iacobus major ab Herode Agrippa occiditur. Petrus ab eodē in carcerem conjectus ab Angelo liberatur.		44. Agrippâ divinitus percusso, Iudæa iterum per Romanos procuratores administratur.
50	Iudæos Româ pellit		Pomponius Mela. Columella.	

54 NERO. 13. *Monſtro quam homini ſimilior.*

57 Parthos per Corbulonem feliciter reprimit.

64 Vrbem incendit, & invidiam ſceleris derivat in Chriſtianos.

68 GALBA. OTHO. VITELLIVS.

69 FL. VESPASIANVS 10. *Principum omnium poſt Auguſtum optimus.*

79 T. VESPASIANVS. 2. *Amor & delicia generis humani.*

81 DOMITIANVS. 15. *Sævus, rapax, luxurioſus.*

84 Iul. Agricola conficit bellum Britannicum.

96 COCCEIVS NERVA. 1.

97 TRAIANVS. 19. *Optimus à Senatu appellatus.*

100

Simon magus. Nicolaitæ.

62. Iacobus minor lapidibus obruitur.

64. PRIMA PERSECVTIO Chriſtianorum, Petrus cruci ſuffigitur, Paulus gladio truncatur.

Ebion, Menander, Cerinthus hæretici.

92. Clemens Epiſcopus Romanus cœpit.

94. PERSECVTIO II. S. Iohannes relegatur Fl. Clemens Exconſul. martyrio coronatur.

99. S. Iohannes Epheſi obit.

Petronius Arbiter.
M. Val. Probus.
L. Seneca. M. fil.
Lucanus.
Proculus.
Perſius.
Apollonius Tyanæus.
Q. Curtius.
Quinctilianus.
Aſconius Pedianus.
80. Plinius perit.
Martialis.
Val. Flaccus.
St. Papinius.
Iuvenalis.
Silius Italicus.
94. Fl. Ioſephus *Antiquitatũ libros abſolvit.*
Sext. Iul. Frontinus.
Cornel. Tacitus.

Eſſeni florent in Ægypto.

70. Hieroſolymæ & Politiæ Iudaicæ excidium. *Finis hebdomadũ Danielis.*

72. Templum Iudæorum in Ægypto diruitur.

73. Cæſarea fit metropolis Palæſtinæ.

80. Veſuvii montis incẽdium.

Muſonius, Epictetus, Dio Pruſæus, aliique Philoſophi urbe & Italiâ pelluntur.

Anni Chr.	Res Imp. Rom.	Res Eccl.	Viri Cel.	Varia.
	Trajanus Daciam victo Decebalo subigit.		Plutarchus. Philo Byblius.	
	Idem contra Parthos, Armenios, Arabes res magnas gerit.	107. *Persecutio III.* Ignatius Antiochiâ Romam tractus leonibus objicitur.	*Papias S. Ioannis auditor.* C. Plinius *Bithyniæ præses.*	
	Iudæi in Africa & Cypro rebelles compescuntur.			14. Babylon, Ctesiphon, Seleucia à Trajano capta.
117	HADRIANVS 21. *Ingenio varius.*	Trajani persecutionē successor ejus propagat.	L. Annæus Florus. Phavorinus Arelatensis. Suetonius Trāquillus.	18. Iudæorum rebellio in Iudæa à Marcio Turbone castigatur.
120	Rebus urbanis constitutis provincias peragrat.	Aquila Bibliorum interpres.	Ptolomæus. Neratius Priscus. Iuventius Celsus. Priscus Iabolenus.	
	Parthis Armenia, Assyria, Mesopotamia cedit.	126. Quadratus & Aristides Apologeticos Imperatori exhibent.		29. Iudæis Hierosol. agro interdictum.
129	Hierosolyma instaurat.		Arrianus. R. Akiba. Cl. Aelianus. Phlegon Trallianus.	31. Salvius Julianus auctoritate Hadriani Imp. edictum perpetuum condit.
135	Iudæos Barcocheba duce rebelles internecione delet.			
137	ANTONINVS PIVS. 24. *Alter Numa.*	Basilides Gnosticorum sectæ parens.	Zenobius Sophista. Max. Tyrius. Galenus. Iustinus *Trogi abbreviator.*	R. Iehuda cognomēto sanctus juris Iudaici traditiones scripto mandat.
	Orbem terrarum sine bello sola auctoritate texit.	Iustinus Apologiam edit. Marcion, Cerdo, Valentinus hæresiarchæ.		
150				

		Symmachus Bibliorum interpres.		
		Hegesippus ex Iudæo Christianus.	Appianus. Diog. Laërtius. Gellius.	
161	M. ANTON. PHILOS. 19. & L. ANTONINVS VERVS. 9. *Fratres dissimillimi.*			62. Vologeses Part. R. Rom. imperii fines infestat.
		163. Iustinus Apologiam alteram imperatoribus offert.	Apollonius Alexandrinus. Hermogenes *Rhetor.*	
165	De Parthis triumphant.			
				65. Britannis permissu Regis publicè annunciatur Evangelium.
169	L. Verus apoplexia perit.	166. PERSECVTIO IV. Iustinus Romæ, Polycarpus Smyrnæ martyrium obeunt.	Polyænus. Pausanias. Athenæus.	
	Bellum Marcomannicum.		Appulejus. *Athenagoras.* *Theophilus.*	
	Christiana legio pluviam & victoriam exercitui Imp impetrat.	Montanus, Tatianus, hæresiarchæ.		
			Melito Sardensis. *Apollinaris.* *Dionysius Corinthius.*	
180	COMMODVS. 12 *Optimi patris pessimus filius.*	Theodotion Bibliorum interpres.		
		85. Apollonius senator Rom. martyr.		89. Cleander nuper apud Cõmodum potens dignum vita exitum sortitur.
192	PERTINAX. DIDIVS IVLIANVS. SEPTIMIVS SEVERVS. 18.	Pantænus Indiam petit Evangelii proferendi caussa.	Lucianus. Phrynichus.	
	Pescennium Nigrum in Oriente, Clodium Albinum in Occid. Imperii competitores sigillatim aggressus vincit.	Contentio de tempore celebrandi Paschatis.		
			Iulius Pollux. Iul. Solinus.	
		Tertulliano scribit Apologeticum.		Artabanus Part. R. ab Imp superatur.
200				

Anni Chr	Res Imp. Rom.	Res Eccl.	Viri Cel.	Varia.
201		V. PERSECVTIO, quâ *Philippus* Ægypti Præses, *Leonides* pater Orig. *Irenæus* cum omni ferè populo suo Lugdunensi martyrio coronati.	Clemens Alexandrinus.	
205	Severus Imp. ex Oriente redux triumphat.		Minucius Felix.	
	Idem in Britannia, re feliciter gesta, obit.		*Papinianus.* *Philostratus scriptor vitæ Apollonii.*	Plautianus Præf. Prætorio, gratiâ & opibus florens, Caracallæ socer, à genero interimitur.
211	Ant. Bassianus CARACALLA, cum fr. GETA.			
212	*Geta* in sinu matris à fratre occiditur.	215. Disputatio inter Cajum Catholicum & Proclum Montani sectatorem Romæ instituitur.	*Philostratus prioris gener scripsit vitas Sophistarum.* Iul. Africanus *Dion Cassius, Herodianus.*	
217	MACRINVS. 1.			
218	HELIOGABALVS. 4. *Omnium nequissimus.*		*Vlpianus, Pomponius, Celsus, Modestinus, Paullus ICti.*	
222	SEVERVS ALEXANDER. 13. *Pace bellog; optimus.*	19. Hierichunte in dolio inveniuntur divinæ scripturæ libri Græcè redditi.	*Oppianus.*	
235	MAXIMVS. 2. *Gordiani pater & filius Imperium usurpantes occiduntur.*	Origenes Alexandriæ, Cæsareæ, Athenis sacros codices interpretatur.	*Ammonius* præceptor *Plotini.*	25. Iudæis in Palæstina degere permissum. Talmud. Hierosol. à R. Iochanā conscribitur.
237	BALBINVS & PVPIENVS. 1.			
238	GORDIANVS. 6.	35. VI. PERSECVTIO, plerosq; omnes ecclesiarum Antistites partim morte, alios exilio sustulit.	Gregorius Neocæsarien.	
244	PHILIPPVS ARABS. 5. *Parricida antecessoris.*		*Censorinus.* *Serenus Sammonicus.*	30. Persæ Artabano Partho everso imperium Orientis recuperant per ARTAXERXEM.
249	DECIVS. 2.		Cyprianus.	
		49. VII. PERSECVTIO, priorib. sævior.		42. Sapores Rex Persarum Romanis finibus infestus.

251	GALLVS *pater* & VOLVSIANVS *filius*, 2.	Paulus in eremum ſecedit.	Dionyſ. Alexandrinus.	Perſæ Antiochiam diripiunt. Scythæ Chalcedonem capiunt, Nicæam ſuccendunt. Gothi Macedoniam vaſtant.
253	VALERIANVS cũ fil. GALLIENO.	Novatiani & Novati ſchiſma Romæ contra Cornelium Epiſcopum.		
260	Valerianus à Sapore capitur. A Gallieno duces paſſim deficiunt.	57. IIX. PERSECVTIO.	*Gregorius Imperialium conſtitutionẽ collector.*	64. Odenatus Palmyrenorũ Decurio, Zenobiæ maritus, regio nomine aſſumpto, Perſas Romanis finibus expellit.
268	CLAVDIVS. 2. *Frugi & moderatus.* Gothos ingenti ſtrage fundit.	Cyprianus primùm exilio, inde capite mulctatur.		
270	AVRELIANVS. 5. Vincit Alemannos & Marcomannos. Zenobiam triumphat.	Sabellius hæreſis abolitæ inſtaurator. 70. Paullus Samoſatenus Deitatis in Chriſto abnegator, in Synod. Antioch. damnatur.	72. *Dionyſ. Longinus juſſu Imp. occiditur.*	
275	TACITVS. FLORIANVS.			
276	Aur. PROBVS. 6.	72. IX. PERSECVTIO.	*Porphyrius Plotini & Longini diſcipulus.*	
282	CARVS, cum filiis CARINO & NVMERIANO.	77. Manichæorum hæreſis erumpit.	Arnobius.	Conſtantius Chlorus Britanniam, Diocletianus Ægyptum, Herculius Africam pacant, Narſeum Perſam vincit Galerius.
284	DIOCLETIANVS. 20. MAXIMIANVS HERCVLIVS Imp. Collega.		Lactantius.	
		97. Thebææ legionis milites, quod Chriſtiani eſſent; omnes ad unum à Max. Herculio trucidantur.	*Spartianus.*	
291	Iulius Conſtantius Chlorus & Galerius Maximianus Armentarius adoptantur Cæſares.		*Vulcatius Gallicanus.*	
			Trebellius Pollio.	
300				

Anni Chr.	Res Imp. Rom.	Res Eccl.	Viri Cel.	Varia.
304	Impp. depositâ purpurâ *Constantium Chlorum* & *Galerium Maximianum* renunciant Augustos.	X. PERSECVTIO atrocissima.	*Iul. Capitolinus.* *Æl. Lampridius.*	305. Constantius filium Constantinũ; Galerius Severum Maximinum Cæsares appellant.
306	CONSTANTINVS M. 31. MAXENTIVS Herculii fil. 6.	Donatistarum schisma in Africa.	*Fl. Vopiscus.* Iuvencus.	309. Sapores II. Rex Pers. cum vitæ initio cœpit, regnavit annos 70. Persequutor Christianorum.
307	*Licinius* à Galerio Cæsar constituitur.		Hermogenes constit. Imperialium collector.	
312	Maxentius perit.	25. SYNOD. NICÆNA. Arii hæresin damnat, & controversiã de Paschate dirimit.		Gladiatorũ spectacula è R. orbe sublata.
325	*Licinius* capite mulctatur.			
326	Crispus Cæsar dolo novercæ occiditur.	30. Athanasius ex presbytero Episcopus Alexandr.		327. Fausta Constantini M uxor calumniarum in Crispinum Cæs. rea occiditur.
330	Encænia novæ urbis Cpolis.	34. Synodus Tyri Ἀρειανίζεται.		
337	CONSTANTINVS, CONSTANTIVS, CONSTANS.	Ancyrana & Gangrensis Synodi.	40. Eusseb. Cæsarien. obit. *Terentianus Maurus.* *Iamblichus.* *Donatus.*	41. Franci Galliam populantes à Constante vincuntur.
340	*Constantinus* à Constante prope Aquilejam cæditur.	47. Synodus Sardicensis eiq; opposita Philippensis.	Iul. Maternus Firmicus.	Cõstantis morte cognita Vetranio in Pannonia, Nepotianus Romæ imperium arripiunt.
350	Constans à Magnentii duce occiditur.	PHOTINVS & Macedonius hæretici.		

351	Magnentius vincitur à Constantio.		51. Synodus Sirmiensis hæreticorum.	Lucifer Calaritanus.	Nisibis à Sapore Persa ter frustra obsessa.
361	IVLIANVS Apostata.		55. Hilarius Pictavorum Episcopus relegatur.	56. Antonius Monachus obit.	54. Gallus Cæsar capite mulctatur à Constantino.
363	IOVIANVS.		57. *Liberius* Papa R. Arianæ hæresi subscribit.	*Aurel. Victor. Eutropius. Proæresius. Themistius.*	Iovianus cum Persis pacem init tradita Nisibi & magna parte Mesopotamiæ.
364	VALENTINIANVS in occidente. 12.	VALENS 25. In oriente.	59. Ariminensis & Seleuciensis synodi hæreticorum.	Optatus Milevitan.	VVestGotthi Valentis permissu in Thracia sedes ponunt.
375	GRATIANVS & VALENTINIANVS 11.	389. THEODOSIVS 17.	Valens Imper. Catholicos vehementer persequitur.	Cyrillus Hierosol.	
			Basilius M. Cæsareæ in Cappad. Episcopus.	Ephrem Syrus.	Vlphilas S. scripturam in linguam Gothicam traducit.
383	Cl. Maximus tyrannus Gratianum perimit.	388. Cl. Maximũ fugat.	Gregorius Nazianzenus.	71. Athanasius obit.	
			Ambrosius Mediolanensis, Martinus Turonensis Episcopi.	*Oribasius. Eunapius.*	
			Gregorius Nyssenus.	*Ammianus Marcellinus.*	384. Symmachus de ara Victoriæ instaurandaValentinianum interpellat, quem refellit Ambrosius.
392	Valentinianus ab Arbogaste strangulatur.	394. Eugenium tyrannũ vincit.	81 Synod. *Constantinop.* Oecum. II. damnat Macedonium.	Philastrius. Evagrius. Epiphanius. Prudentius.	
			Priscillianistarũ secta in Hisp.	Didymus Alexandrinus.	
			Hieronymus.	*Fl. Vegetius. Macrobius.*	Iezdegirdes Rex Persarum.
395	HONORIVS	ARCADIVS.	Ruffinus.	*Claudianus.*	
400	28.	13.	97. S. Ambrosius obit.	*Ausonius. Manilius.*	

Seculum IV.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
401			Innocent. I. Episcop. Rom.	Sever. Sulpitius.	Gothi primũ Radagaiſo, inde Alarico R. ducibus, in Italiam irrumpunt, ſtipati Hunnis.
405	*Stilico* Radagaiſum occidit.			*Sext. Aur. Victor.*	
			7. I. Chryſoſtomus obit in exilio.	Syneſio Cyrenenſ. Ep.	
408	*Stilico* Honorii juſſu perimitur.	8. THEODOSIVS II. 43.		Paulus Oroſius.	Alani, Vandali, Suevi, Burgundiones, Gallias & Hiſpanias invadunt.
			11. Collatio contra Donatiſtas Carthagine, coram Marcellino Tribuno.	Sedulius.	
		14. Pulcheriam ſororem Auguſtam appellat.		Cyrillus Alexandr.	10. Roma cap. ab Alarico.
			16 PELAGII & Cæleſtii errores Carthagine & Mileti damnantur.	Theodoretus.	11 Alarico ſuccedit Athaulfus, aſſumta in uxorem *Placidia* Honorii ſorore.
420	CONSTANTIVS conſors Imperii.			Proclus Ep. CPtanus	
				Poſſidius Calamẽſis Epiſcopus.	*Pharamundus* primus Rex Francorum.
		Perſicum bellum contra VVaranem.	20. S. Hieronymus annos natus 91. obit.	Paulinus.	27. Vandali & Alani duce Genſerico in Africam penetrãt à Bonifacio Comite invitati.
425	VALENTINIANVS III. 30.			Vincentius Lirinenſis.	
	Aëtius contra Francos, Burgundiones, Gothos, Hunnos rem Romanam utcunque ſuſtentat.	35. Codex Theodoſianus editur CPoli.	30 S. Auguſtinus anno æt. 76. obit	Socrates. Sozomenus.	29. Clodius Pharamundi f. trans Rhenum in Gallias erũpens ab Aëtio reprimitur.
			31. Synodus EPHESINA, contra Neſtorium.	*Zoſimus.* *Olympiodorus.*	
		Bleda & Attila Illyricũ & Thraciam populantur.	32. *Patricius* Hibernos docet fidẽ Chriſtianam.	Caſſianus. Philoſtorgius.	45 Clod. Franc R. ditionem trans Rhenũ extendit.
446	Picti & Scoti Britannos infeſtant.		40. LEO ordinatur Epiſcopus R.	Iſidorus Peluſiota.	
		50. MARCIANVS.		Idatius.	49. *Merovæus* Franc. in Gallia ſedem firmat.
450					

451	Attilæ clades in campis Catalaunicis.		51. Synod. CHALCEDONENSIS contra Eutychem.	Prosper Aquitanus.	Saxonum in Britanniam adventus.
455	MAXIMVS.				
456	AVITVS.			*Paullus Ægineta.*	Venetiarum origo.
457	MAIORIANVS. 4.	57. LEO Thrax. 17.	Persequutio Vandalica sub Arianis regibus fervet in Africa.	*Aëtius Amidenus.*	
461	SEVERVS. 4.			Salvianus Massiliensis.	55 Gensericus ex Africa in Italiam evocatus Romam diripit.
467	ANTHEMIVS. 5.		61. LEO Episcop. R. obit.	60. obit Simeon Stylites ὁ Γαυμαστός.	
472	OLYBRIVS.				76. Genserico in Africa succedit *Hunericus.*
473	GLYCERIVS.				
474	IVL. NEPOS.	74. ZENO. 18	72. Sidonius Apollinaris Arvernorū Episcopus creatur.	Faustus Rhegiens. Ep.	
475	AVGVSTVLVS.				
476	ODOACER Herulus Italiam occupat.		*Hunericus* R. in Africa sævit in Catholicos.	Gelasius Cyzicenus. Sidonius Apollinaris. Æneas Gazæus.	84. Hunerico succedit *Gundamundus.*
	Finis Imp. Occid.	77. *Basiliscus* imperii invasor perit.			
	REGES ITALIÆ.	91. ANASTASIVS. 27.	94. Gelasius P. Rom qui libri authentici, qui apocryphi sint habendi, declarat.	Victor Vticensis. Ennodius Ticinensis. Gennadius Massiliensis.	95. *Thrasamundus* Vandal. Rex.
493	THEODORICVS Ost Gott. R. *Odoacrum* evertit.				99. Bulgari in Romanos fines incurrūt.
			Clodoveus R Franc. initiatur Christianismo.	*Proclus Lycius.*	
500					

Anni Chr.	Reg. It.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
		Anastasius cum Persarum Rege Cabade bello conflictatur. Vitaliani Gothi contra Imper. instructa classis Procli speculis æreis conflagrat.	Fulgentius Ruspensis Episcop. à Thrasamũdo in Sardiniam relegatur.	Symmachus. Boethius. Ferrandus Diacon9. *Hesychius Milesius.*	*Cabades* Persa orientalem Imperii limitem infestat.
		18. IVSTINVS Thrax. 9.	18. Tumultus CPii contra Anast. Imp coortus ob trisagii hymni interpolationem.	Nonnus Panopolita Avitus Alcimus. Dionys. Exiguus.	
526	*Athalaricus* sub matris Amalasunthæ tutela. 9.	27. IVSTINIANVS. 38.	*Hildericus* R. Vand. Africanis Ecclesiis pacem reddit.	I. Maxentius. Marcellin9 comes. Cassiodorus.	7. *Clodoveus* Alarico VV. Gotho debellato Lutetiam regni sedem constituit. *Amalaricus* fil. in Hisp. fugiens hanc & partem Galliæ retinet.
		29. *Belisarius* contra Cabadẽ Persam mittitur.			22. *Hildericus* Vand R. orthodoxis benignus.
534	*Theodatus.* 2.	34. Belisar. Africam recipit	29. Arausicana synodus contra Pelagium.	Epiphanius Scholasticus. Anastasius Sinaita. Arator. *Procopius.*	26. *Antiochia* terræ motu pænè omnis evertitur.
536	*Vitiges.* 4.	36. Idem Romam recuperat, & post Vitigem capit.	S. BENEDICTVS Cassinense cœnobium cõdit.	*Priscianus. Agathias. Marinus Neapolitanus. Ammonius. Tribonianus.*	29. Codex Iustinianeus publicatur.
539	*Ildibaldus.* 1.				30. Hildericum Vandalũ regno exuit fr. *Gilimer.*
	Eraricus. m. 3.	40. Idem cõtra *Cosroem* Persam & subinde contra *Totilam* mittitur.	35. Ioh. Philoponus, Grammat. Alexandr. XIIX. argumenta Procli scripto confutat.	*Damascius Damascenus.*	34. Finis regni Vandalici in Africa.
541	TOTILAS. 10.				40. *Cosroës* Persa Syriam vastat.
	Romam bis capit.	48. *Theodora* Augusta obit.		Iornandes.	48. Berytus Phœniciæ, studiorum mater, terræ motu evertitur.
550					

		52. *Narſes* Totilam inde & *Tejam* debellat.		Gildas ſapiens.	Monachi translatis ex India bombycum ovis ſerici cõficiendi rationem docent Europæos.
553	*Tejas* Rex ult. 1. *Finis regni Gothorum in Italia.*		53. Synodus CPtana ſecunda, Oecumenica quinta Theodori Mopſveſteni libros, Ibæ Edeſſeni epiſtolam & Theodoreti commentariũ contra Cyrilli anathematismos damnat.	*Simplicius.* Liberatus.	
		65. IVSTINVS. 11. 13. *A bello alienus, legum amans & juſtitiæ.*		Procopius Gazæus.	58. Hunni Thraciam vaſtantes à Belliſario reprimuntur.
568	ALBOINVS Langobard. R. Italiam invadit.			65. *Belliſarius* obit. *Corippus.*	Langobardis in Italia dominantibus Ravennam tenent Exarchi.
				Venantius Fortunatus.	
574	*Clepho*, 1.	78. TIBERIVS II. *princeps lenis, juſtus, munificus, pius.*			74. *Alboinus* fraude uxoris Roſimundæ perit.
	Interregnũ decenne.			Evagrius.	
		82. MAVRITIVS Cappadox 20. *Virtutes reliquas labe avaritiæ deformavit.*	91. Greg. M. eligitur Papa R.		
585	*Authar.* 7.		96. In Britannia Picti à Columbano, Angloſaxones ab Auguſtino Monacho docentur fidẽ Chriſtianam.		91. *Hormisda* Perſarum Regi in carcerem detruſo ſurrogatur fil. Cosroës ſecundus.
591	*Agilulfus*, 25.	Bellum Perſicum.			
		Bellum Avaricum.		96. Gregorius Turonenſis obit.	
600					

Anni Chr.	Imp. Or.	Reg. It.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
602	PHOCAS. 8. *Imperium eadem immanitate, qua quæsierat administrat.*		4. Gregorius M. PapaR. obit.	Hesychus Ep. Hieros.	Cosroes Persa Romanos fines populatur.
				Theophylactus Simocatta.	12. Francorum Reges civili bello colliduntur.
610	HERACLIVS. 30.		14. Capta Hierosolyma lignũ Crucis in Persidem asportatur. Christianorũ ad XC millia Iudæis venduntur mactanturq;.		13. *Clotarius* toto Francorũ regno potitur. *Avares* Thraciam infestant.
614	Persæ Hierosolymam occupant, Ægypto & Libya potiuntur.	16. *Adalvvaldus.* 10.		Iohannes ἐλεήμων.	
621	*Heraclius* in Armenia Persas cædit & in Persidem penetrat.	26. *Arioualdus.*		Leontius.	22. MVHAMMEDES Arabum princeps ob novam sectam Meccâ profugit.
				Sophronius Ep. Hierosol.	*Dagobertus* R. Francorum.
			30. Cantabrigiensis Academia à R. Sigisberto instituitur.	Ioh. Moschus.	31. *Muhammedes* obit. Successores illius Saraceni paullatim Palæstinam, Syriam, Ægyptum occupant.
627	*Siroes* Pers. R. pacem reddit Romanis.	39. *Rotarius.* 10.	30. Initium sectæ MONOTHELETARVM.	36. Isidorus Hispalensis obit.	
641	CONSTANTINVS. m. 4. HERACLEONAS. m. 6. CONSTANS. 27.		Constans Orthodoxis juxta atque Monotheletis silentium imperat.	Antiochus monachus.	40. Saraceni Hormisda fugato Persidem sibi subjiciunt. 44. Dagoberto succedunt filii *Clodoveus II.* & Sigebertus.
650					

654	Constans ad Lyciæ littus infeliciter pugnat contra Saracenos.	54. *Rodoaldus.* 5.	57. Clodoveus in summa annonæ penuria aurum & argentum sepulcris abradi, & in paupere dividi jubet.	Audoënus Episcopus Rotomagensis.	53. Saraceni Rhodum occupant. *Muavia* Saracenorum Calipha princeps victoriosus.
		60. *Aripertus.*			60. Francorum Regibus inluxum & inertiam solutis, Palatii præfecti plæraq; omnia deinceps administrant.
668	CONSTANTINVS Pogonatus 17.	62. *Gundipertus.*			
		63. *Grimoaldus.* 9.		Hildephonsus Episc. Toletanus.	
676	Saraceni obsessa nequicquam CPli inducias XXX. annorum paciscuntur.	73. *Garibaldus.* m. 3.	62. Bathildis Clodovei uxor Corbeiense monasterium condit.	Maximus monachus CPtanus, martyr.	70. Saraceni Syracusas expugnant.
		Pertarithus. 17.	80. Synod. Cptana III, œcumenica sexta damnat Monotheletas & in his Honorium R. Pontificē.		77. *Bulgari* VVolgæ fl. accolæ Thraciam vastantes pacem Imperatori vendunt pactione annui tributi.
685	IVSTINIANVS II. ῥινότμητος. 10. *Barbarus & immitis.* Induciis Saracenicis temerè & infeliciter renunciat.	91. *Cunipertus.* 12.		Ionas scriptor vitæ Columbani.	91. *Pipinus* Ansegisi fil. Austrasiæ & Neustriæ regnorū magisterium per 27. annos gerit.
			90. Egbertus Eboracens. Archiepiscopus, VVillebrordum, Suibertū, Lebuinum, aliosq; in Frisiam ad Evangelium docendum mittit.	Iulianus Archiep. Toletanus.	98. Saraceni Carthaginem evertunt.
695	LEONTIVS 3. Iustinianum naso mutilatum relegat.				700 Saraceni in Syria, Armenia & Cilicia latè cæduntur.
698	TIB ABSIMARVS. 7. Leontium naso truncat.				
700					

Anni Chr.	Imp. Or.	Reg. It.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
705	Iustinianus imperium recuperat. 6.	3. *Luitpertus* m 8.	6. Saraceni Christianis Damasci primarium templum adimunt.		
711	PHILIPPICVS. 2.	*Regimpertus*. m. 3.	7. Synodus Trullana quinisexta. 12. Philippicus sextam synodum abrogat.		12. Saraceni Hispaniam occupant cæso Roderico R.
713	ARTEMIVS mutato nomine ANASTASIVS dictus 2	4. *Aripertus*. 11.	*Bonifacius* ex Anglia Monachus Bavaros, Francos orientales Hassones ac Thuringos docet fidem Christianam.	Beda.	14. *Pipinus* obit, succedit in regni præfectura filius *Carolus Martellus*.
715	THEODOSIVS. 2.	16. *Aspirandus*, m. 3.			
717	LEO ISAVRVS. 24. CPlin à Saracenis obsessam fortiter defendit.	*Luitprandus*. 30.		Ioh. Damascenus scribit contra Imp. pro sacris imaginibus.	17. Astures Pelagio Gotho duce Saracenos latè vincunt in Hispania. *Carolus Martellus* Saxones, Bavaros, Alemannos, Saracenos cædit.
727	Romani relictâ fide Imp. in fidem se Rom. Pontif. Greg. II. dedunt.	46. *Hildebrandus*. m. 7.	26. Leo Imp. incipit εἰκονομαχεῖν. Greg. II. Papa R. Imp. anathemate ferit. S. Bonif. Mogunt. Eccles. profectus Fuldense monast. condit.	30. Germanus Episcopus CPtanus obit in exilio. 34. Beda obit.	41. Carolo Martello succedunt duo filii Carolomannus & Pipinus.
741	CONSTANTINVS COPRONYMVS. 34. Hujus uxor *Irene* Cagani Avarum Regis filia.	*Rachis*. 6. 50. *Aristulphus* occupat Ravennam. *Finis Exarchatus*.	Idem in Bavaria IV. in Francia Or. II. instituit Episcopatus. 47. Carolomānus è Rege Monachus Cassinensis 50. Rachis è Langob. Rege Mon. Cassin.	37. VVillebrordus primus Ep Traject. obit.	42. Childericus postremus è Merovei posteris R. Francorum. Atrox pestis Græciam, Italiam &c. populatur.
750					

Imperator Iconolatras graviter persequitur.

762 Bulgaros vincit ad Anchialum & triũphat.

775 LEO IV.

780 CONSTANTINUS VII. cum matre Irene. 10.

790 Cõstantinus Irene in ordinem redactâ solus regnat 8.

797 Irene filium excæcatum imperio dejicit.

800

57. *Desiderius* ultimus Lãgobardorum. 18.

74. CAROLUS M. capto Desiderio R. Italiæ.

Finis regni Langobardorum in Italia.

52. S. Bonifacius Præsul Moguntinus Pipinum in Regem Francorum perungit.

54. Synodus CPtana 338 Episcoporum damnat imaginum in tẽplis usum.

Leo Imp. in reprimendo imaginũ cultu patrem avumq; æmulatur.

80. Osnabrugensis ecclesia prima in omni Saxonia à Carolo constituta.

87. Synodus NICÆNA II. contra Iconoclastas.

91. Parisiensis Academia à Carolo M. instituitur.

94. Synodus Francofurt. præsente Carolo Felicem & Elipandũ Hisp. Episcopos, cultum item imaginũ damnat.

54. S. Bonifacius à Frisiis interficitur.

Theodorus Studites.

Alcuinus Albinus.

Paullus Diaconus.

81. VVillibaldus primus Eystetens. præsul obit.

Georgius Syncellus.

Georgius Theophanes.

95. Hadrianus I. papa R. obit.

52. PIPINUS Caroli Martelli fil. ex Palatii præfecto Rex Francorum, exauctorato Childerico.

62. TVRCÆ portis Caspiis effusi Armeniæ incumbunt, & Saracenos oppugnant.

68. CAROLUS M. R. Francorum coronatur.

72. Initia belli Saxonici per annos *XXXIII.* continuati.

78. Caroli in Hispaniam contra Saracenos expeditio.

80. Carolus VVidekindus Saxonem superat.

91. Carolus Avares ad Rabam fl. magna strage fundit.

800. CAROLUS Romæ à Leone III. Imperator Augustus declaratur. 14.

Seculum VIII.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
801	CAROLVS M. Saxones transalpinos in Gallias transfert. Danos & Venetos comprimit.	2. NICEPHORVS, Logotheta dejecta Irene. 9.	9. Synodus Aquisgranensis.	Vsuardus	Normanni Frisiorum, Gallorum, Scotorum littora infestant
806	Filiis hæreditatem tripartitò dividit.	11. MICHAEL CVROPALATES. 2.		Eginardus.	13. Bulgari capiunt Adrianopolim.
814	LVDOVICVS PIVS. 27.	13. LEO V. ARMENIVS. *Iconomachus.* 7.	22. Corbeiense cœnobium in Saxonia conditur.	Othelgrimus.	20. S. Marci corpus Alexandriâ Venetias transfertur.
817	Bernardus Italiæ R. à patruo Imp. desciscens bellum movet infeliciter.		25. Synodus Parisiensis de imaginibus memoriæ gratia retinendis.	VValafrid. Strabo.	23. Saraceni Hispanienses Cretam occupant.
		20 MICHAEL BALBVS. 8.	26. Haraldus Daniæ Rex cum uxore & sociis Moguntiæ baptisatur.	Alhasenus.	
830	Conjuratio procerum contr. Lud. Imp.	29. THEOPHILVS. 12. Iconolatrarum persecutor.		Freculph9 Lexoviensis.	28. Saraceni Africani Siciliam subigunt.
833	Filiorum contra patrem Imp. conspiratio.			Anfegisus.	
				Nithardus.	41. NORMANNORVM in Galliam justæ expeditionis initium.
840	LOTHARIVS. 15.	42 MICHAEL 25. *Vecors & sævus.*	Michael Imp. sacras imagines instaurat.	Aimoinus.	
841	Funestum inter Reges fratres Ludovici Pii filios dissidium.		47. Rabanus Maurus fit sextus Episcopus Moguntinus.	Haimo Episc Halberst.	
850					

Lotharius Imperio se abdicat.

855 LVDOVICVS II. 19.

Bellum contra Saracenos in Campania.

Adalgisus dux Beneventanus ditione sua exuitur à Ludovico Imp.

875 CAROLVS CALVVS. 2.

877 LVDOVICVS III. Balbus. 3.

880 CAROLVS CRASSVS. 7.

887 ARNOLPHVS.

Berengarius regnum Italiæ invadit.

899 LVDOVICVS IV. 12.

900

Bardas Cæsar interficitur.

67. BASILIVS. 19. remp. antecessoris ignavia perditam recreavit.

89. LEO IV. Philosophus 25.

55. Lotharius ex Imper. Monachus, in Prumiensi cœnobio obit.

58. Ignatio patriarchæ CPtano sede dejecto surrogatur Photius.

69. Synodus CPtana cõtra Photiũ Oecumenica octava quibusdam habita.

Bogoris Bulgarorum R. fit Christianus, & subinde monach9.

80. Initia religionis Christianæ in Moravia.

81. Godefridus Normannorũ R. Christiana sacra suscipit.

Leo Imp. ob ductã quartam conjugem à Nic. Patriarcha aditu ecclesiæ prohibetur.

56. Rab. Maurus obit.

Nicol. I. Papa R.

Photius. Niceras David. Abumazar Alpharabius. Anastasius bibliothecarius. Hincmarus Remensis. Paschasius Ratbertus.

Petrus Siculus.

Ado Viennens.

Albategnius.

Ioannes Scotus à discipulis graphiis confoditur.

Saraceni Corsicam & Sardiniam infestant.

54. Normanni intestino bello colliduntur.

62. Lotharius Lotharingiæ Rex legitima conjuge expulsa aliam sibi jungit infeliciter.

70. Sanctimoniales in Anglia ut Normannorum libidinem extinguant nares sibi & labra præcidunt.

87. Normannis Neustria incolenda traditur à Carolo Crasso Imp.

Seculum IX.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
907	Hungari Lud. Imperatorẽ prælio vincunt ad Ansbergam Bavariæ.	11. ALEXANDER.	12. Rollo dux Normannorum sacris Christianismi initiatur.	Moses Bar-Cèpha.	Hungari Pannoniâ egressi Italiam affligunt, per Germaniam prædas agũt.
912	CONRADVS. 7.	12. CONSTANTINVS Porphyrogennetus. 19.			12. Rollo dux cũ Normannis suis à Carolo Simplice borealem Galliæ oram omnem obtinet.
915	Berengarius R. Ital. Imperator salutatur.			Rheginо.	
919	HENRICVS AVCEPS. 17.	ROMANVS Lacopenus imperii consors.	21. Quibus caussis tertias summum nuptias inire liceret, apud Græcos legibꝰ firmatur.	Radulphus Flaviacensis.	
922	Hungaros Saxoniæ infestos submovet.				
	Bellum diuturnum contra Sclavos, Henetos, Vandalos.	30. Bulgari capiunt Adrianopolin, Thraciam & Macedoniam vastant.			24. Hungari Italiam, Germaniam & Galliam depopulantur.
933	Hungarorum ad 40. millia cæduntur ad Mersburgum.		27. Benno Metensis Episcopus à civibus suis disciplinæ impatientibus excæcatur.	Vdalricus Augustæ Vindelicorum Episcopus.	
936	OTTO MAGNVS. 37.	36. Russi CPlin invadentes summoventur.			37. Ramirus R. Hisp. octoginta amplius millia Saracenorum cædit.
	Bohemos 13. annorũ intervallo domat.				
939	Lotharingiam occupat.				Turcæ Thraciam populantes ad ipsam CPlin perveniunt.
946	In Galliam expeditionem suscipit.			Luitprandus Ticinensis.	
948	Haraldum Danorum Regem superat.		Haraldus Danorum R. cum filio Svenone baptizatur.	Rasis.	Otto Imper. Sclavorum gentem suo subjecit imperio.
950					

951 in Italiã movet contra *Berengarium*.

955 Hungaros fundit ad Auguſtam.

962 Otto Imp. Romæ ſalutatur Auguſtus.

966 In Italiam revertitur.

969 Apuliam & Calabriam occupat.

973 OTTO II. 19.

Infeliciter pugnat contra Græcos & Saracenos in Calabria.

983 OTTO III.

986 Bohemos ad obſequium cogit.

987 Creſcentium Romæ ſupplicio afficit.

1000

60. ROMANVS Iunior. 3.

63. NICEPHORVS Phocas.

69. IOH. ZIMISCES.

75. BASILIVS & CONSTANTINVS Romani junioris filii.

60. Bulgari Chriſtianæ religioni initiantur.

65. Poloni cũ Miezlao Principe ſuo ſacra Chriſtiana ſuſcipiunt.

70. Archiepiſcopatus Magdeburgenſis initium.

80. Ruſſi cum Volodomiro duce ad Chriſtum convertuntur.

Initia Chriſtianæ religionis in Svecia & Norvegia.

96. Greg. V. Papa Rom. Bruno antea vocatus, natione Saxo.

Suidas.

Flodoardus.

VVittichindus.

Hroſvvit.

Abbo Floriacenſis.

Hermannus Billing dux Saxoniæ.

64. Berengarius ab Imp. in deditionem acceptus, relegatur in Bavariam, ibiq; moritur.

86. LVD. V. Gall. Rex ſtirpis Carolinæ ultimus.

88. HVGO Capetus Gall. Rex.

1000.

Seculum X.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
1002	HENRICVS II. cognomento *Sanctus & Claudus.*				1. *Boleslaus* primus Poloniæ R. creatur ab Ottote III. imp.
1004	Expeditio prima Imp. in Italiam.		6. Bambergensis Episcopatus initium.	Fulbertus Carnotens.	
1013	Expeditio in Italiam altera.	18. Basilius de Bulgaria debellata triumphat.	8. Bruno Prussorum, Bonifacius Russorum Apostoli martyrio coronãtur.	Burchard. VVormacienſis.	5. *Canutus Magnus* Daniæ Rex.
1015	Boleslaum Polon. R. tributum pendere cogit Imperator.	22 Idem Iberos subigit.		Dithmarus Mersburgens.	*Saraceni* Hierosolymam capiunt.
1023	Henrici Imp. expeditio ingens in Italiam.	28. ROMANVS *Argyrus*. *Zoes* maritus.	Duo *Olai*, alter Norvvegiæ, alter Suediæ R. ambo pietate illustres.	Berno Abbas Augiensis.	19. *Normannorum* initia in Apulia.
1024	CONRADVS II. Saliquus.	34. MICHAEL *Paphlago.*		Guido Aretinus.	
1027	Romæ coronatur.	Siciliam à Saracenis recuperat.	34. Christianæ religionis cultus apud Russiam propagatur.		
1029	Hungariam bello petit.			*Avicennæ.*	
1036	Italiam pacat.				
1039	HENRICVS III. *Niger.*	41. MICHAEL *Calaphatus.* m. 4.	*Berengarius* Archid. Andegavensis veritatem corporis Christi in Sacramento negat	Glaber Radulphus.	33. *Roberto* Galliæ Regi, succedit fil. Henricus.
1041	Bellum Bohemicum.			Petrus Damiani.	
1042	Bellum Hungaricum.				41. *Normanni* Apuliam occupant pulsis Græcis.
	Bellum Lotharingicum.	CONSTANTINVS *monomachus.* *Zoes maritus.*	Henric. Imp. Romã progressus Papam Greg. VI. sede dejicit.	Hermanno Contractus.	*Turcæ* contra Saracenos in Oriente invalescunt.
1050					

		54. THEODORA *soror Zoes.*		Humbertus.	Leo IX. P. R. in Germ. profectus auxilia adversum Mormannos ab Aug. impetrat
1056	HENRICVS IV. puer sexennis.	56. MICHAEL *Stratiotes.*	59. Lateranēsis synodus damnat Berengarium	Lanfrancus.	
	Decennis à matre abstractus Coloniam abducitur.	57. ISAACIVS *Comnenus.*	64. Celebris peregrinatio Hierosolymam instituitur, cujus duces Germaniæ Antistites.	Oecumenius.	
				Olympiodorus.	
				Adam Bremensis,	57. Normanni ex hostibus Papæ clientes.
1065	Tutelâ exit & gladio cingitur anno ætatis 14.	59. CONSTANTINVS *Ducas.*		Iohannes Curopalates.	
				Bartholdus Constantiensis.	65. Ferdinandus R. Hisp. obit.
1068	Sclavos rebelles in Lusatia domat.	68. ROMANVS *Diogenes.*	73. *Hildebrandus* ex archidiacono Papa Rom. *Gregorio VII.* dictus.	Lambertus Schafnaburgensis.	66. Eduardus S. Rex Angliæ obit.
		71 MICHAEL *Ducas.*		Ioh. Xiphilinus.	71. Romanus Diogenes prælio cum Turcis inito, ab hostibus capitur.
1075	Cum Saxonibus & Thuringis ad Vnstrutum fl. confligit.	78. NICEPHORVS *Botoniates.*	Sueno Danorum R. cædes in ecclesiæ imperatas publicâ pœnitentiâ expiat	Theophylactus.	
1076	A Gregorio VII. proscribitur.			Anselmi tres.	
				Simeon Metaphrastes.	86. *Vratislaus* ab Henric. Imp Bohemiæ R. creatur.
1080	Rodolphus Sueviæ dux Anti Cæsar quartum vincitur, & manū dextram amittit.	81. ALEXIVS *Comnenus.*		Marianus Scotus.	
			86. Synodus Moguntina damnat acta Greg.	Michael Psellus.	89. Mathildis Tusciæ comitissa VVelponi Bavariæ duci nubit.
1084	Imperator Romæ coronatur.	96. Francis in Palæstinam properantibus nequicquam resistit.	Carthusiensis ordinis origo.	Iuo Carnotensis.	
				Bruno Carthusianorum pater:	96. Expeditionis sacræ initium.
			Hospitaliorū ordo in Palæstina.	VVilhelmo Malmesberiensis.	
1093	*Conradi fil.* Imperatoris contra patrem rebellio.		97. In Claromontano cōcilio expeditio in Palæstinam decernitur.	P. Lombardus.	99. Hierosolyma à Christianis capitur.
				Otto Frisingensis.	Godefridus I. Rex Hierosol.
1100					

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
				Leo Ostiensis.	1. Balduinus Godefridi fr. Rex II. Hierosol.
1106	HENRICVS V.			Sigebertus.	
1112	Imp à Papa excommunicatur.		10. Paschalis Papa ab Hērico Imp. in ordinem redigitur.	Rupertus Tuitiensis.	10. Balduinus Danorum classe adjutus Berytum ac Sidonem capit.
1116	Idem denuò excommunicatur.	10. Ad Occidentis etiam imperium adspirat.		Ioh. Sarisburiensis.	
1122	Redit cū Pontifice in gratiam.	18. IOH. *Comnenus*, qui & Calojohannes.	18. Ordo Tēplariorum.	Euthymius Zigabenus. Ioh. Zonaras.	18. *Balduinus II.* Rex Hierosol. tertius.
1125	LOTHARIVS SAXO.		20. Præmonstratensium ordo S. Norberto institutore.	Anna Comnena. Avenpace. Algazel.	22. Balduinus Rex capitur à Turcis.
	Conradus Svevus Lotharii æmulus Rex Italiæ coronatur.		24. Pomerani fidem Christianam docentur.	Michael Glycas.	24. *Tyrus* capta à Christianis.
1133	Lothārius Romæ coronatur.		P. Abailardus ejusq; discipulus Arnaldus Brixiensis pravorū de fide errorum damnantur.	Constantinus Manasses.	Henricus Superbus dux Bavariæ, Saxoniæ ducatu à Lothario Imp. dotatur.
1137	Occupat Apuliam.				
1138	CONRADVS III. Svevus	43. MANVEL. *Comnenus.*		S. Bernhardus.	31. *Fulco* Andeg. post Bald. R. Hierosol.
	Henricus superbus proscribitur.		Gilbertus Pictavienſis Episcopus, & Henr. Petrobrusianus ecclesiastica censura notantur.	Hugo de S. Victore,	40. Guelfus Bavariæ dux in periculo ab uxore servatur.
	Imp. Henrico Leoni Saxoniam reddit.			Richardus de S. Victore.	42. *Balduinus III.* R. Hierosol.

1152	FRIDERICVS Barbaroſſa.			Euſtathius Homeri interp.	
			Finni ad fidem Chriſti traducuntur.	Averroes.	58. Henricus Leo domat Obotriros.
1162	Imp. Mediolanum excidit.			Ioh. Tzetzes.	
			Gratianus Decretorũ opus à ſe collectum edit.	Guntherus.	58. Vladislaus Dux Bohemiæ regio axiomate ornatur ab Imperatore.
1167	Id. Romam occupat.			P. Comeſtor.	
				R. Abrahã AbenEſra.	
1180	Henricus Leo proſcribitur.	81. ALEXIVS *Comnenus*, 3.	76. Albigenſes Epiſcoporũ ſententiis damnantur in Gallia.	Rambam.	68 *Almericus* Hieroſol R. capit Damiatam.
				Helmoldus.	73. *Balduinus IV.* Almerici ſucceſſor.
1189	Frid. Imp. ſacra expeditio in Syriam.	83. ANDRONICVS. 85. ISAACIVS. *Angelus*, 9.		VVilhelm9 Tyrius.	84. *Guido Luſignanus* R. Hieroſol.
			Initia Chriſtianismi in Livonia	Godefrid9 Viterbienſis.	87. *Saladinus* Damaſci & Ægypti R. capit Hierololym.
1190	HENRICVS VI.			P. Bleſenſis.	
			Ordo Teutonicus inſtituitur.	Gilbertus Porretanus.	88. Henr. Leo evertit Bardevicum.
1194	Siciliam & Apuliam occupat.	95. ALEXIVS *Angelus*, 8.		Theod. Balſamon.	
1198	PHILIPPVS. OTTO IV.			Ioh. Serapion.	
				Iohan. Meſve.	
1200					

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
		3. Isaacius Aug. cum ALEXIO filio.		Saxo Grammaticus. Helinald9.	
1208	OTTO, solus, occiso Philippo.		4. Ordo Dominicanorum.		6. Philippus Imp. Ottocarum Bohemiæ Regem creat.
1212	A Papa excõmunicato surrogatur Fridericus.	4. BALDVINVS CPli. THEOD. LASCARES Nicææ.	9. Ordo Franciscanorũ.	Nicetas Choniates.	
1214	Vincitur à Philippo Gall. rege.	6. HENRICVS. fr. Balduini.	15. Concilium Lateranense sub Innocent. III.	Rodericus Toletanus.	19. Damiata à Christianis capta.
1218	FRIDERICVS *II.* solus. A Pontifice excommunicatur.	16. PETRVS Altisiodorensis Comes.		Honorius Augustodunensis. Accursius.	22. Damiatâ & Ægypto totâ cedunt Christiani.
1228	Hierosolymã recipit ejusque Rex creatur.	22. ROBERTVS Altisiodorens. IOH. DVCAS Nicææ.	21. Patavina Academia ab Friderico Imp. instituitur.	21. S. Dominicus obit. Raymundus de penna forti.	33. Tartari patria egressi Persiam &c. occupant.
1234	Hungaris victis Viennã Imperio attribuit. Bellum Mediolanense.	29. BALDVINVS *II.* CPli.		26. S. Franciscus obit.	35. OTTO cognom. puer, nepos Henr. Leonis, Dux Brunsvic. & Luneb. appellatur ab Imp.
1244	Tartaros Hungariâ expellit.		40. Academia Salmanticensis.	Conr. Vrspergensis.	
1245	HENR. HASS. Lantgr. Anti Cæsar.			VVilhelm. Parisiensis.	40. Tartari Poloniam, Silesiam, Hungariam vastant.
1247	VVILHELMVS Holland. Comes.		45. Lugdunense concilium sub Innocent. IV.	Iac. à Vitriaco. Alexander Halensis.	
1250	CONRADVS *IV.*			Hugo de S. Caro. Matthæus Paris.	44. Hierosolyma Christianis eripitur à Sultano Babylonico.

1256 RICHARDVS ALFONSVS R. Caſtellæ, *Alfonſus poſſeſſionem Imperii non adiit. Richardus Francofurti coronatus & mox in Angliam reverſus, vacuum reliquit imperium.*

1273 RVDOLFVS I. Com. Habſp.

1278 Ottocarum Bohem. R. in acie victum occidit.

1286 Helvetios ſibi ſubjicit.

1292 ADOLPHVS Naſſovius, & contra eum ALBERTVS Auſtriacus.

1298 Adolphus in prælio perimitur.

1300

55. THEOD. LASCARES II. Nicææ.

58. IOH. LASCARES.

MICHAEL PALÆOLOGVS Nicææ, &, fugato Balduino, CPli.

83. ANDRONICVS II. Palæologus.

53. Sorbonæ collegium fundatur Pariſiis.

61. Secta flagellantium in Italia.

64. Vrbanus IV. inſtituit feſtum corporis Chriſti.

74. Concil. Lugdunenſe.

98. Sextus Decretaliũ à Bonifacio P. promulgatur.

Martinus Polonus.
Vincent. Belluacenſis.
Albertus Stadenſis.
Robertus Sorbona.
Albertus M.
Thomas Aquinas.
Bonaventura.
VVilhelmus Durantes.
Haito Armenus.
Ægidius Romanus.
Raymundus Lullus.
Richardus de media villa.
Henr. Gandavenſis.

54. Manfredus Frid II. fil. Siciliam ſibi vendicat.

Cublai Tartarorum Imp. in cujus aula vixit *M. Paullus Venetus.*

65. Manfredus à Carolo Andeg. vincitur.

68. Conradinus Conr. Imp. f. Neapoli capite mulctatur.

70. Ludovicus S. Rex Gall. obit.

82. Veſperæ Siculæ.

84. Carolus Andegav. R. Sicil. & Neap. obit.

85. Philippus Pulcher R. Gall.

Finis Regni Chriſtianorum in Syria.

1300.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
				Ioh. Duns Scotus.	
					Othman ex præfecto Ciliciæ Sultanus Turcarum.
1308	HENRICVS VII. Lutzenburgicus.		5. Clemens V. Romanam curiam transtulit Avenionem.	Augustin9 Anconitanus.	
1314	LVDOVICVS V. Bavarus, & FRIDERICVS Austriacus.			Siffridus Presbyter.	Initia fœderis Helvetici.
			11. Concilĭū Viennense in Gallia publicat Clementinas & damnat Tẽplarios.	Nicephor9 Callistus	
1323	Fridericus à Ludovico capitur.			P. Aureolus.	
				Durandus.	
1324	Ludovicus Imp. à P. R. excommunicatur.	25. ANDRONICVS III.	17. Ioh. XXII. Clementinis addit librum septimum.	Hervæus.	22 Silesia à Polonis ad Bohemos transfertur ob intestinã Principum discordiam.
				Francisc. Maironis Occam.	
				Nicol. Liranus.	27. Philippus Valesius R. Gall.
			39. Pisana Academia conditur.	Niceph. Gregoras. Bartolus.	27. Orchanes Othmanni fil. & successor.
1346	CAROLVS IV.	41. IOH. GANTACVZENVS.			
			46. Academię Heidelbergensis initium.	Rob. Holkoth.	37. Diuturni inter Anglos & Gallos belli initia.
1349	Guntherus Comes Schvvartzb. Imperatoris æmulus.			Nicol. Cabasilas.	
1350					

1356	Aurea bulla Norimbergæ promulgatur.	54. IOHANNES VI.	60. Academia Pragenſis à Carolo Imp. fundatur.	Franciſc. Petrarcha.	59. Amurath Turcarum Sultanus, capta Hadrianopoli, ſedem ibi figit.
				Ioh. Taulerus.	
1378	VVENCESLAVS.			Ioh. VViclef.	
		84. EMANVEL Palæologus.	86. Iagello Lituanus cum gente ſua fit Chriſtianus.	Baldus.	86. TAMERLANES Scytha Babylonem occupat.
	Frider. dux Brunſv. Cæſar deſignatur.		91. Annatæ à Bonif. IX. P. R. inſtituuntur.		88. Sigismundus R. Hungariæ.
					95. Prælium ad Nicopolim inter Sigismundum & Bajazethem.
1400	RVPERTVS PALATINVS.				1400

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
1401	Ruperti Imp. contra Galeacium Mediolanẽsem irrita expeditio.		1. Cracoviensis Academia conditur.	Ioh. Frossardus. Theodoricus à Niẽ. Iohan Capreolus.	Tamerlanes obit.
			9. Lipsiensis Academia instituitur.		
1410	IODOCVS Marchio Moraviæ.			Petrus ab Alliaco.	10. Poloni Cruciferis Borussiæ partem eripiunt.
1411	SIGISMVNDVS.		14. Concil. Constantiense.	Ioh. Gerson. Bartholomeus Facius.	
		17. IOH. PALÆOLOGVS Andronici fil.	15. Ioh. Hus comburitur.	Leonardus Aretinus.	13. MAHOMETH I. instaurator fortunæ Turcarum.
1421	Initium belli Hussitici contra Ioh. Ziscam.	20. Ioh Palæologus Emanuelis fil.	16. Hieron. Pragensis cõburitur. 17. Martinus V. eligitur Papa R.	Poggio Florentinus. Paullus Burgensis. Alfonsus Tostatus.	21. Amurath II. Mahometis fil.
			19. Rostochiensis Academiæ initium.	Nicol. Panormitanus.	
1437	ALBERTVS II. Austriacus.		31 Concil. Basileense.	Laurentius Valla. Blondus Flavius.	32. Henr. VI. Angl. Rex Lutetiæ Rex Galliæ coronatur. Vladislaus Polon. & Hung. Rex.
			38. Conc. Florentinum.	Antonin. Florentinus.	
1440	FRIDERICVS III.	44. CONSTANTINVS Palæol.	47. NICOL. V, Papa R.	Nic. Cusanus. Dion. Carthusianus.	44. Prælium ad Varnam inter Amurathem & Vladislaum. Ioh. Huniades Hungariæ gubernator.

1452	Imp. Romæ coronatur.	53. CPlis à Turcis occupatur.		Thomas de Kempis. Georgius Trapezuntius.	Mahometh II.
1454	Borussiæ ordines in Poloniæ Regis clientelam se conferunt.		59. Gryphiswaldensis Academiæ initium.	B. Platina. Nic. Perottus. Fr. Philelphus. Æn. Sylvius. Laonicus Chalcondylas.	55. Angli Gallia omni pelluntur. 58. Matthias Huniades Rex Hungariæ.
			72. Ingolstadiensis Academia conditur.	Rodolphus Agricola. Iovianus Pontanus. Alex. ab Alexandro.	Vsuncassan Persiam occupat. 73. Mahometh & Vsuncassan bello colliduntur.
1477	Maria Caroli Burgundi filia nubit Maximiliano Austriaco.			Gabr. Biel. Ioh. Picus. Marsil. Ficinus.	77. Carolus Burgundus occumbit in prælio ad Nancejum Lotharing.
			79. Ioh. Wesselius Groningensis, Wormatiensis Concionator, damnatur Moguntiæ.	Bapt. Fulgosius. Hermolaus Barbarus. Angelus Politianus,	81. Mahomethi succedit Bajazethes II.
1493	MAXIMILIANVS I.			Phil. Comineus.	90. Rustanus regnum Persiæ occupat.
			97. Hieron. Savonarola jussu Alexandri VI. crematur Florentiæ.	Ioh. Reuchlinus. Ioh. Trittenheimius. Ioh. Naucle-rus.	94. Carolus HX. Gall. R. 98. Ismael Sophi cœpit in Persia. 98. Lud. XII. R. Gall.
1500	Bellum contra Helvetios parum felix.				

Anni Chr.	Imp. Occid.	Res Eccl.	Viri Cel.	Varia.
			Ioh. Cuſpinianus.	
		2. Academia VVittebergenſis.	Rob. Gaguinus.	
1507	Initia belli inter Maximil. & Venetos.			7. Sigism. R. Polon.
			Alb. Kranzius.	
		6. Acad. Francofurtenſ. ad Viadrum.	Th. Cajetanus.	
1508	Fœdus Cameracenſe contra Venetos.			
			Sylveſter Prieras.	12. Selimus fil. Bajazethis.
		16. Sacrorum Bibliorum editio Complutenſis.	Iaton Mainus.	15 Franciſcus Valeſius Gall. R.
			Phil. Beroaldus.	
			B. Rhenanus.	
				20. Chriſtiernus Daniæ & Sueciæ R.
		17. Martinus Lutherus contra Indulgentias Papales cœpit diſputare.	Lud. Coel. Rhodiginus.	
1519	CAROLVS V.		Ioh. Aventinus.	20. Solimannus patri Selimo ſuccedit.
			Anton. Bonfinius.	
1521	Comitia VVormatienſis.	21. Initia ſectæ Anabaptiſtarum.	Polydorus Virgilius.	
				22. Solimannus Rhodum capit.
1525	Franciſcus Gall. Rex in prælio ad Papiam capitur.	29. Fœdus Smalcaldicum.	Leander Albertus.	
		30. Auguſtana comitia.		
			Thomas Morus.	
1527	Roma capta & direpta.	35. Initium ſodalitii Ieſuitici.	Dominicus Scoto.	
			Ambroſ. Catharinus.	37. Chriſtianus III. Daniæ R.
1529	Conventus Spirenſis.	41. Colloquium VVormatienſe inter Philippum & Eccium.	35. Zaſius obit.	
			36. Eraſmus obit.	
				47. Henricus II. Gall. R.
1546	Initium belli Smalcaldici.	46. Initium Cōcilii Tridentini.	40. Budæus obit.	
			46. Lutherus obit.	48. Sigismundus Aug. Rex Polon.
		48. Libellus INTERIM promulgatur.	50. Alciatus obit.	
1550				

			Iacob Cujacius. Barnabas Briſſonius	53. Eduardo VI. in Anglia ſuccedit ſoror Maria.
1552	Bellum à Mauritio Saxone geritur contra Carolum Imp.	52. Transactio Paſſavienſis.	Franciſcus Hotomannus.	
			56. Ioh. Sleidanus obit.	
1555	Conflictus inter Mauritium & Albertum Brandenburgicum ad Sivershuſam.	55. Pax religionis in comitiis Auguſtanis firmatur.		58. Eliſabetha Angliæ Regina.
			58. Iul. Cæſ. Scaliger obit.	60. Carolus IX. Gall. R.
1558	FERDINANDVS.	61. Colloquium Poſſiacum in Gall.		
		63. Finis Concilii Tridentini.	60. Phil. Melanchthon obit.	66. Selimus II. Solimanni f.
1564	MAXIMILIANVS II.		H. Stephanus.	67. Initia belli Belgici.
		64. Colloquiũ Maulbrunnenſe	VVolfg. Lazius.	74. Amurathes III.
		68. Colloquium Altenburgenſe.	Andr. Tiraquellus.	76. Stephanus Bathor R. Polon.
1576	RVDOLPHVS II.	72 B. Arias Montanus SS. Bib. Regiam editionem abſolvit	Hadr. Turnebus.	78. Sebaſt. Luſit. R. in Africa perit.
			Ioach. Camerarius.	81. Philippus II. Hiſp. R. Luſit. occupat.
		76. Academiæ Iuliæ natalis 15. Octob.	VVilhelmus Xylander.	
1594	Raba à Turcis capta.	83. Colloquium Quedlinburgenſe.	Georg. Buchananus.	87. Maria Scotiæ Regina decollatur.
			I. Sturmius.	89. Henrico III. in Gall. ſuccedit Henr. IV.
		86. Colloquium Mompelgartenſe.	Lipſius.	
			Tycho Brahe.	95. Mahometh III.
1595	Strigonium Hungariæ Imp recuperat.	94 Ieſuitæ Galliâ pelluntur.		
		99 Pax religionis in Gallia promulgatur.	1600. D. Chytræus obit.	1600. Mauritii Naſſovii victoria ad Neop. Fland.
1600				

Anni Chr.	Imp. Occ.	Res Eccles.	Viri Cel.	Varia.
1612	MATTHIAS fratri *Rudolpho* succedit, *Liberalis*, imper. ann. 7. m. 7.	1. Colloquium *Ratisbonense*.	Ioh. Scaliger.	3. *Iacobus* Scot. & Angl. R.
		5. *Leo XI.* Pont. R. 25. dier.	Is. Casaubonus.	10. *Ludovicus XIII.* R. Gall.
		5. *Paulus V.* Pont. R.	Ian. Drusius.	18. Cometa horribilis.
		5. Reformatio *Marpurgensis*.	P. Merula.	30. Gust. Adolph. Suec. R. in Germaniam venit.
1619	FERDINANDVS II. Imp. post varios motus *Felix*, imp. ann. 17.	6. *Veneti* excommunicantur.	Douzæ	
		10. *Arminius* & *Gomarus* Leidæ cõtendunt.	Dom. Baudius.	
		11. Gymnas. *Mediob*urg.	Fr. Iunius.	
		11. *Conr. Vorstius* Leidæ portentosa docet.	Sixt. Amama.	
		12. *Val. Weigelius* in Misnia cœpit.	Th. Erpenius.	
		12. Episcopi Scotiam turbant.	Scip. Gentilis.	
		14. Persecutio Evang. in Bohem.	Conr. Rittershus.	32. Vladisl. IV. Pol. R.
		17. Iubilæus B. Lutheri.	Ioh. Meursius.	32. Prælium *Lützense*.
1619	*Fridericus V.* Elect. Palat. *R. Bohem.* designatur, hinc tricennale bellum.	18. Synodus *Dordracensis*.	Ob. Gisanius.	34. Præl. *Nordling.*
		20. Syn. *Rupellana*.	Phil. Camerarius.	35. Pax *Pragensis*.
		21. *Gregorius XV.* Pont. R.	*Iac. Thuanus*.	40. Philippus IV. Hisp. R.
		21. Acad. *Rintel.*	Marq. Freherus.	41. Portugallia deficit.
		22. Biblioth. *Heidelb.* Romã translata.	Dion. Gothofredus.	44. Prælium Sueco-Dan.
1619	*Bethlehem Gabor* coronã *Hung.* titulo *Principis* rapit.	23. Acad. *Sorana* & *Altdorf.*	Ian Gruterus.	45. *Bell. Turco-Venet.*
		23. *Vrbanus VIII.* Pont. R.	Sethus Calvisius.	46. Canea rapitur.
		24. Conventus Theol. Saxon.	Phil. Scherbius.	47. Motus Neap. & Siculi.
1625	Friderici Electo ratus in comitiis Ratisb. *Maximiliano Bavaro* traditur.	26. Acad. *Dorptiens.* in Livonia.	Cor. Martini.	48. Frid. III. Dan. R.
		28. Iubil. Rom.	Mich. Piccartus.	48. Ioh. Casim Pol. R.
		31. Colloq. *Lipsiense*.	*Mart. Opitius*.	48. Pax *Osnabr.*
		31. Gymnas. *Amstel.* & *Davent.*	Luc. Osiander.	48. Aquæ Hornh.
1634	*Albertus*, Fridlandiæ Dux, vulgò *Wallenstenius*, regnũ *Bohem.* affectans, *Egræ* in mensa occiditur.	38. Synod. *Glasg.* cõtra Episc Scot.	Pol. Lyserus.	48. Motus Anglici.
			Æg Nic. Hũnii	48. Pax Hispano-Belg.
			Mart. Chemnitius.	49. Carolus I. Angl. R. securi percussus.
			Ioh. Gerhardus.	49. Motus Gallici
			Frid. Balduinus	50. Pax *Norbergensis*.
			Chr. Pelargus.	50. Turbæ Amstelod.
			Balth. Meisnerus.	
			Balth. Mentzerus.	
1636	FERDINANDVS III. verè *Pacificus*, imp. ann. 20.		Alb. Gravverus.	
			Henr. Höpfner.	
			Gasp. Er. Brochman.	
			Andr. Kessler.	
			Cas. Baronius.	
			Rob. Bellarminus.	
			Mart. Becanus.	
			Iac. Gretserus	

		40. *C. Ianſenii* de *Gratia* liber. damn. bullis ann. 41. & 53.	VVilh. Perkinſius.	51. Maxim. Bav. mortuus.
		44. *Innocentius* X. Pont. R.	Dan. Toſſanus.	51. Carolus II. Scot. R. cæſus.
		45. Colloq. *Torunenſe.*	Abr. Sculretus.	52. Ludovicus XIV. Gall. R.
		46. Gymn. *Bredanum.*	Th. Mortonus.	52. Cometa per 14 dies.
		48. Acad. *Harderuic.*	Ioſ. Hall.	53. Bellum Anglo-Belg.
			Iac. Vſher.	54. *Bellum Tartar. in Sina.*
			Ioh. Rainoldus.	54. Pax Anglo-belg.
			Ioh. Buxtorffius.	
			Ioh. Camero.	
			Guil. Ameſius.	
			Th. Iameſius.	
			Moſ. Amyraldus.	
			Phil. Mornæus.	
			Petr. Molinæus.	
1653	FERDINANDVS IV. Rex Rom. vivo adhuc Ferd. III. moritur anno ſeq.	51. Iub. Romæ	Dav. Paræus.	54. Cromvvell *Protector.*
		52 Acad. *Heidelb.* reſtaur.	Dav. Blondellus.	
		54. Anonymus de *Præadamitis.*	Andr. Rivetus.	54. Eclipſis ſolaris.
			Fr. Spanhemius.	54. *Chriſtina* deponit coron.
			M. Ant. de Dominis.	
		54. *Innocentius* X. Pont. moritur.	Dion. Petavius.	55. *Carolus Guſt.* R. Suec. coron.
			Iac. Sirmondus.	
			Ioh. Seldenus.	55. Bell. *Succopolon.*
		55. Alexander VII. Pont R cùm per 3. menſ. ſedes vacaſſet.	H. Grotius.	55. 56. Motus Helvet.
			Ger. Ioh. Voſſius.	
			Cl. Salmaſius.	
1658	LEOPOLDVS, *Pius, Iuſtus, Glorioſus,* CONSILIO ET INDVSTRIA celebris; quem Deus Imperio diu commodet!		Dan. Heinſius.	56. Ioh. Georg I. Elect. Sax. mortuus.
			Samuel Petitus.	
			Petr. Scriverius.	
		55. *Chriſtina*, nuper Reg. Oſn. Pontificiam religionem ſectatur.	M. Zu. Boxhornius.	56. Incendium Aquisgr.
			Georg. Calixtus.	56. Peſtis Neapol.
			Conr. Hornejus.	57. Peſtis Genuenſ.
			Ol. VVormius.	
		56. *Iſaacus Peyrerius*, libri de Præadamitis auctor, Bruxellis in carcerem conjicitur, ejurat errorem, & fit Pontificius.	Fort. Licetus.	58. Cromvvell moritur.
			Phil. Tomaſinus.	58. Sueci 12 mill. per glaciem in Daniam.
			Fr. B. Ferrarius.	
			Gaſp. Hofmannus.	
			Dan. Sennertus.	
			Gil. Iacchæus.	
			Dan. Sthalius.	
			Guil. Schikardus.	
			Chriſt. Beſoldus.	
		57. *Veneti* recipiunt *Ieſuitas.*	Matth. Bernegge-rus.	
			Renatus des Cartes.	
			Et qui adhuc vivit.	

INDEX

Historico-politico-philologicus.

A.

ADad. 135
Adami & Saturni comparatio. 11
Adolphus Nassovius. 696
Ægyptiacum regnũ. 129. 212
Ægyptiorum dynastiæ *collaterales*, non successivæ. 131
Ægyptiorum monumenta magni fiunt. 75. 84. 85
Æneas in Italiam venit. 93 res gestæ. 94. liberi ac successores. 96
Ahasverus quis? 156
Alamannicum vectigal. 599
Alæ quatuor apud Dan. 239
Albanum regnum. 91
Albertus I. Austrius. 697
Albertus II. 705
Alexander M. & ejus origo admiranda. 171. Scriptores rerum ab eo gestarum. 178 & seqq. Pontifici supplex factus. 183. Domum illius exstinxit *Cassander*. 246. 247
Alexander Mammææ. 350
Alexander incertæ stirpis. 194. Romæ restitutus. 196
Alexander Zebennas. 199
Alexander Papa num calcaverit collum Friderici Imp. 663. usque ad 689
Alphonsus titulo imperii contentus. 694
Alyattes *uxorem* laudans. 124
Amores gemini. 92
Analphabetus num Justinus? 513
Anastasius Dicorus. 502
Anastasius, al. Artemius. 590
Annii Viterbiensis fraus. 29
Anthemius. 492
Antigonus. 185. 239. *Gonatas*. 249. *Doson*. 250
Antiochicum bellũ. 222. 223
Antiochus M. 187. bellum ejus cum Hannibale. 188. dicte-

dicterium. 188. cum *Epiphane* confunditur. 189. 190. 191. mors illius. 188. 189. *Soter.* 186. *Theos.* 186. *Epiphanes.* 192. *Eupator.* 193. *Sedetes.* 197. 198. *Grypus* & *Philometor.* 201. *Cyzicenus.* 203. *Eusebes.* 204. *Didymus.* 205. *Dionysius.* 207. *Comagenus.* 209. 210
Antipator. 247. 249
Antoninus Pius. 313. ejus initium. 320
Aquilam in signis Rom. abominabantur Judæi. 311
Aralius. 43
Arcadius. 455
Argivorum regnum. 112
Aridæi regnum omissum. 246
Aristonicus. 245
Arius. 42
Armamithres. 44
Armeniacum regnum. 259
Armentarius fit Imp. 506
Arnulphus. 640
Arsaces. 253
Arses. 163
Artavasdes. 260
Artaxerxis *Longimani* regnum. 155
Artaxerxes *Mnemon.* 161. 162
Artaxias. 259. 260
Artemon. 187
Ἄρχοντες perpetui quando instituti? 109
Aschenazim. 12
Asiæ Reges. 239. & seqq.
Assyriaci & Babylonici imperii divisio. 50. 51
Assyriorum Reges recensentur. 41. 52
Astyages, *Medici* regni finis. 59
Attalus I. 243. Attal. II. 244. Attal. III. 245
Atticum regnum. 100. 101. defenditur usq; ad 487
Attila titulus. 30. genus. 473
Aventinus magna libertate de Pontificibus scripsit. 666
Augustulus. 496
Augustus. 275. & seqq. in quo nomine cœpit & exstinctũ est imperium. 497. velut in Constantinis. 601
Avitus. 491
Aurelianus. 382

B.

B*abylonem* non cepit *Darius.* 62
Babylonica dynastia duplex. 54. 55

INDEX.

Babylonici & Assyriaci imperii divisio. 50. 51
Babyloniorum Reges. 55
Bacchi vas fistile. 2
Baganda. 394
Balbinus. 353
Baleus. 45
Barzanes. 259
Βασιλεῖς, i.e. *præstantes.* 21
Basiliscus. 495
Belisarius num Germanus? 576
Bellatorum jus. 483. 484
Belli *Trojani* Scriptores. 71
Bellum *Antiochicum.* 222. 223
Berosus verus & suppositi-tius. 24. 25
Besoldus tantùm legit Justinum in Syro-Medicis 203
Bessi perfidia. 166. 167
Bibliotheca *Alexandrina* duplex. 217
Bonifacius VIII. *Cæsar ac Pontifex.* 698
Bonosus. 389
Britannia non fuit Constant. M. patria. 417
Brussus ad mare Balthicum. 32
Bulla aurea. 703

C.

CAdaver Regis Ochi felibus objectum. 163
Cæsar quis primùm dictus. 314
quis instituerit? 315
CÆSARES notissimi temporibus Constantini M. 425. 428
Caligula. 284. tradit *Comagenen* Antiocho. 210
Callinicus, Antiochi F. 212
Calocærus. 429
Calvi pro ignominiosis. 526
Camblites *uxorem devorans.* 121. 122
Cambysis mater, & regnum. 144. 145
Cantacuzenorũ reliquiæ. 614
Capillati in nummis cur? 526
Caracallus. 344
Carinus. 389
Carolus M. 597. Augustus appellatus. 627. legitimus Imp. 630
Carolus II. Calvus. 637
Carolus III. Crassus. 638
Carolus IV. 703. *Car. V.* 709
Carus. 389
Cassander. 246. 247
Castratio marium prohibita. 299
Cecrops in *mari rubro* periit. 101
Chaldæorum monarchæ ante diluvium. 23. 24

Chaldæus *paraphraſtes* quis? 20. 21
Cham pro Ægyptio. 129
Chriſti nomen qui hodiè ignorent? 10
Chriſtianam fidem qui *primi Nobilium* amplexi? 505
Chriſtiani qui nam facti *Reges ſub Juſtiniano?* 538. 539. 540
Chriſtianorum *precibus* impetrata *tempeſtas.* 329
Claudius, 285. M. Aur. *Claudius.* 379
Clemens III. Papa inclemens Ludovico IV. Imp. 702
Cleopatra, Grypi mater, haurire cogitur venenum. 202
Cleopatræ regnum & res. 237. 238
Codro generoſior. 109
Codrus pro exemplo Imperatoribus. 109
Cœna Domini, i.e. dies tertius ante Paſcha. 546
Comagene. 208. 209. 210
Commodus. 332
Conradus I. 644. *Conr. II.* Salicus. 653. *Conr. III.* 659. *Conr. IV.* 693
Conſtans, Conſt. M.F. 409
Conſtans, Heracl. N. 587
Conſtantius Chlorus. 400
Conſtantius, Conſt. M.F. 409
Fl. *Conſtantius*, Illyr. 470
Conſtantinus Magnus. 414 & ſeqq.
Conſtantinus, Conſt. M. F. 409
Conſtantinus, Heracl. F. 587
Conſtantinus Pogonatus. 588
Conſtantinus Porphyrogenetus. 595
Conſt. Porphyr. *Excerpta.* 603. 604
Conſtantinopolis ædificata. 420. direpta. 614. 615. à *Conſtantino I.* condita, ab *ultimo* amiſſa. 601
Conſtantinopolitanum imperium quomodo defecerit? 599
Conſuies *ordinarii* pro *ſuffectis.* 389
Conſulum par *eorundem cognominum.* 346
Conſulatum proſcripſit *Juſtinianus.* 579
Cõtroverſiæ *theologicæ* ne dirimantur à *politicis.* 540. 541
Corinthiorum regnum. 114
Corona *frondea* pro *diademate.* 241

Creatio

Creatio gentilibus cognita. 7. & seq.
Crœsi clades. 127
Cyaxares *fictus*. 63
Cyri nomen. 135. genus maternum clarius. 132. institutio. 137. res gestæ. 142. 143
Cyri pædia *Xenophontis* non est *liber* historicus *moralis*. 63
Cyriades. 367

D.

DAra (non, Clara) urbs. 255
Dares Phrygius. 72
Darii regnum. 148. res gestæ. 159
Darius *Medum* regnum non ingressus. 61. 62
Darius *Nothus*. 161
Darii *Codomanni* genus. 164. luxus. 164. ter victus. 165
Decentius. 431
Decius. 358
Demetrius. 193. 194. *Nicanor*. 196. 198. *Eucærus*. 206. *Poliorcetes*. 239. 248
Deorum *nomina affectandi mos*. 29. 135
Desiderius. 431
Dictys Cretensis. 71
Diluvii apud gentiles notitia, atq; ejus indicia. 14. 15
Dio Coccejanus. 73
Diocletianus. 395
Domitianus. 298
Dubitationis formulæ *Historicorum*. 670. 671

E.

EDucatio regia. 138. 141
Electionis potestas popularis. 628. 629
Electorum origo. 652
Epiphanes, Ant. F. 212
Epitomatorum pretium. 6
Estheræ maritus. 156
Eumenes I. 242. Eum. II. 244
Excerpta *Peiresciana*. 603
Expeditio sacra in *Palæstinam*. 689. impeditur à Greg. IX. Papa. 691. & Innocentio IV. 692

F.

FAmes dira. 146
Familiaritas Principum. 529
Fato frustrà obnitimur. 58
Ferdinandus I. 710. *Ferdin. II.* 713. *Ferdin. III.* 715. *Ferdin. IV.* 718
Filii Dei. 22
Firmius. 389
Florianus. 386
Forma muliebris vincens omnia. 523. 524

Forma-

INDEX.

Formarum *diversitas* in *nummis* unde? 524. 525
Fortuna meretriculæ similis. 572
Francorum gens præclara. 594
unde sic dicta? 595
Fridericus Ahenobarbus. 660
ejus collum Alexander Papa num calcaverit? 665. usq; ad 689
Fridericus II. Magnus. 704
Fridericus III. 706
Fridericus Austrius, al. *Pulcher*. 700
Frugalitas *Juliani*. 338

G.

Galba. 288
Gallienus. 368
Gallos vicisse, magnum erat. 243
Generis humilitas. 213
Gentilium *notitia* historiæ *antediluvianæ*. 8
Germania pro metropoli inter Thraciam & Illyricum. 576
Germanica lingua in Taurica Chersoneso. 18
Germanorum origo. 12
Gladio Martis usus Attila. 474
Glycerius. 493
Gomeri propago. 17
Gordiani, pater & filius. 352
Gordianus, nepos. 354
Gothicum bellum. 566
Grammaticus quis Imp. factus? 334
Græca fide mercari. 83
Græci quando literis usi? 82
Fl. Gratianus. 445
Gregorius IX. Papa qualis? 691

H.

Hadrianus. 306. & seqq. initium ejus. 320
Hannibalianus. 428
Hæreticorum *ignominia* singularis. 536
Hæreticos *quomodo* tractarit *Justinianus*? 555
Helenæ genus. 113
Heliogabalus. 349
Henricus I. 644. *Henr. II.* 652. *Henr. III.* 654. *Henr. IV.* 655. *Henr. V.* 657. *Henr. VI.* 689. *Henr. VII.* 699
Heracleonas. 587
Heraclidarum dynastia. 113
Heraclius. 586
Hiempsal. 265
Hierosolymæ instauratio 158
Hildebrandi elogiũ. 655. 656
Historiæ divisio. 2. 3

Historiæ *universalis* Scriptores. 3. 4
Historiæ *pragmaticæ* difficultas. 5
Historiæ *antediluvianæ* notitia inter gentes. 8. & seqq.
Honorius. 457
Humanitas admiranda Principum. 529. 531

I.

IGnominiæ genus mirificum. 536
Ilium quomodo conditũ? 66
Ilus. 68
Imperatorum ab *Irene* ad *Constantinum Palæologum* series. 601. usq; ad 614
Imperatorum potestas in *Pontifices.* 649. 650. 651. 661. 692. 701
Indiges & Deus & Pater. 69
Ingenuus. 367
Ingelheym num Caroli M. patria? 597
Innocentius IV. Papa pulsus Itália. 692
Institutio multum potest. 137
Johannes Tyrannus. 498
Johannes VIII. Papa, *felix puerpera.* 634. 635. cur hæc historia sæpè omissa? 679
Jonas Propheta *ad quem Regum* venerit? 49
Jovianus. 439. defenditur. 441
Jotapianus. 357
Judæi in *Ægyptum* abducti. 216. eorum hostes *Ptol. Philip.* 220. & *Physcon.* 227. nec non *Soter Lathurus.* 229. 231
Judæi *aquilam* in signis Rom. abominati. 311
Judæorum figmentum de *ingenio* ac *morte Titi.* 296. 298
Judæus *Carolum Calvum* venenata potione perèmit. 637
Jugurtha. 264
Julia gens *Venere* ortâ. 91. 92. vera origo. 96
Did. *Julianus.* 336
Julianus Apost. 436
Julius Cæsar. 271
Justinus I. 504
Justinus II. 580
Justiniani I. vita, conjugium, res gestæ, mores &c. 514. usq; ad 579
Justinianus II. 589
Justitiæ studium in Principe. 563

INDEX.

L.

LAcedæmoniorum regnũ. 113. Reges duo. 114
Largitiones multum efficiunt. 549
Laurentius non paſſus ſub *Decio*. 359
Lauretanum cubiculum cur fabuloſum? 678
Leges Juſtin. non pro beneficio agnoſcit Lipſius. 561
Leges in gratiam ſequioris ſexus. 520
Fl. *Leo*. 491. *Junior*. 493. *Iſaurus*. 591. *Porphyrogennetus*. 592
LEOPOLDUS. 719. 720
Licinius. 407
Licinianus. 361
Lignum polientis mors. 147
Longa alba. 96
Lotharius, Lud. Pii F. 633
Lotharius, Gebh. F. 658. ejus natale ſolum. 658
Ludovicus I. 632. *Ludov. II*. 636. *Ludov. III*. Balbus. 642. *Ludov. IV*. 700
Ludovicus, *Germaniæ Rex* tantùm. 642
Lupa Romuli ac Remi. 99
Lurconis ſtratagema. 333
Luterloch, patria Lotharii. 658
Lydiæ regnum. 118. Reges. 127
Lyſimachus. 248. 249

M.

MAcedoniæ Regum ſucceſſio. 175. & ſeqq.
Macedoniæ regnum quis occuparit? 252
Macrinus. 374
Magi fraus & cædes. 147. 148
Magnentius. 431
Magogi poſteritas. 29. 30
Majorianus. 492
Malè feriatus. 639
Malferito. ibid.
Manethonis ſomnia. 130
Manichæis faventes corrupere hiſtorias. 509. 510
Marcianus. 489
Marcius. 355
Marcomannicum bellum. 328
Marcus, Philoſophus. 325
Marcus, Baſiliſci F. 495
Marinus. 357
Martis gladio uſus *Attila*. 474
Maſaniſſæ regnum. 262
Mater patriæ, Livia. 521
Matthias. 712
Mauritius. 583
Maxentius. 405
Maximianus Hercul. 391. 392
Gal. Val. *Maximianus*. 403

INDEX.

Maximil. I. 707. 708. *Maximil. II.* 711
Maximinus & *Maximus.* 351
Gal. Val. *Maximinus.* 403
Maximus & *Balbinus.* 353
Petr. *Maximus.* 490
Megaſthenes, non *Metaſthenes.* 50
Micipſa. 264
Militiæ decus, cognomẽ. 706
Miniſtrorum peccata Principi ne ſint fraudi. 535
Mirabilia mundi, cognomen. 705
Mithridates M. 257
Mizraim, Ægyptiorum pater. 129
MONARCHIARUM conditores *veram Dei cognitionem habuere.* 184
Monaſterium proſtitutarum recipiendarum. 554

N.

NAbuchodonoſori ſucceſſores. 60. & ſeqq.
Narſes. 577. *dictum* ejus *acutum.* 581
Narſetes *duo.* 585
Natalitium munus triſte. 227
Nazarenus, quo ſenſu Chriſtus? 303
Jul. *Nepos.* 495
Nepotianus. 432
Nero. 286
Nerva. 302. initium ejus. 318
Nimrodus quare *venator?* 25. 26
Ninus quando regnare cœperit? 33
Ninyas. 41
Noah, id eſt, *Prometheus.* 16. 17
Nobilitatis affectandæ Impp. vanitas. 339
Nominis ſui fama abutentes. 424
Nomina *barbara* reſpuebant Principes. 506. 518
Nomina *Deorum affectandi* mos. 29. 135. 136
Nomina *duo* Regum *Orientalium.* 63. 257
Nominum exacta *cognitio* ad tractandam hiſtoriã. 404
Noriberga obſeſſa. 658
Noribergenſium & Alberti Brandenb. bellum. 707
Novem viæ, urbs Thraciæ. 106
Numerus ſocietatis *totus*, licet *uno excepto.* 258
Numerianus. 390

O.

OCtavius per adoptionem *Octavianus.* 137

Octa-

INDEX.

Octaviani *Augusti* præclara *educatio.* 138.139
Ochus. 161
Odenatus. 368
Olybrius. 493
Onkelos, paraphraſtes Chaldæus, quis? 20.21
Orodes. 258
Otho, Imp. Rom. 290
Otho I. 645. *Otho II.* 650. *Otho III.* 651. *Otho IV.* Imp. Rom. 690

P.

Pacem dicere quando non licuerit? 546
Palæologorum reliquiæ. 614
Palladium quando delapſum cœlo? 68
Parricidia Romanorum defenſa. 480. & ſeqq.
Parthicum bellum. 327
Parthicum regnum, 252. ejus *epocha duplex.* 253
Pax *Oſnabruccenſis* ac *Noribergenſis.* 717
Pedibus Pontificum advolvi haud rarum. 680. 681
Pellaca, non eſt nomen proprium. 162
Perſarũ origo. 134. Reges 159
Perſeus. 251. *Perſeo* oriũdi Reges *Macedonũ* & *Perſarũ*. 171
Perſici regni ruina. 164. & ſeqq.
Perſicum bellum. 574
Perſis *tributum* indixit *Darius.* 149
Pertinax. 334
Pfaffenkaiſer. 702
Philetærus, Aſiatici regni conditor. 241
Philippus, *Grypi F.* 206
Philippus *Macedo.* 251
Philippus *Arabs*, non fuit Chriſtianus. 356
Sat. Philippus, *Arabis F.* 357
Philippus, *Henr. F.* 690
Philoſophi cognomen. 323
Phocas. 584
Phraates. 257
Pictonum licentia. 687. 688
Pipini ſtemma. 596
Polybianæ hiſtoriæ commendatio. 4
Ponticum regnum. 261
Pontifex *probatus ab Imp.* legitimus eſt. 647. *dejiciebatur ab Imp.* 649
Populus eligebat Impp. & Reges. 628. 629
Porcus ſupra portam Hieroſol. 311
Potentes, quinam? 21
Præſidum avaritia. 535

Prexaspis filius *sagitta trajectus* à Cambyse. 147
Priamus cum sua sobole numerosa. 69.70
Priapatius Arsaces. 256
Probus. 387
Procopius, fautor Manichæorum. 510.512.534.557.558. 563
Proculus. 389
Prodigia sub *Valentiniano*. 444
Prometheus, id est, *Noah*. 16. 17
Propala, sive *Propola*, quid? 195
Ptolemæus I. 212. hujus genus. 213. *Soter*. 215. *Magnus*. 216. *Philadelphus*. 217. *Evergetes*. 218. *Philopator*, aliàs, *Gallus*. 219. *Epiphanes*. 220. *Philometor*. 221. *cæsus* ab Antiocho. 225 *Physcon*. 225. omnium *truculentissimus*. 225. 226. *Soter*. 228. *Lathurus*. 229. *Auletes*. 231. *Alexander*. 231. 232. 233. *Nothus*. 235. *Auletes* & *Dionysius*. 236. Ceraunus. 249. *Meliagrus*. ib.
Pyrrhus. 248

Q.

Quinctillus. 382

R.

Reges *Attici*. 100. & seqq.
Reges semper *duo Lacedæmoniorum*. 114
REGES, & res, *Romanorum*. 267
Richardus, Angl. R. & Imp. 694. 695
Roma *leporis cursu* capta. 641
Romæ *natalis*. 33
Romæ status miserrimus. 567
Romanorum regnum *in Italia* quando defecerit? 696
Romanus quis dictus? 303
M. Aur. Romulus. 406
Rudolphus I. 695. facta incogniti historiola. 530
Rudolphus II. 712
Rupertus, Palatinus. 704

S.

Sanctum Sanctorum ingredi vult Ptol. Philop. 226
Saturninus. 389
Saturnus. 1
Sardanapalli luxus. 48
Scaliger memoria fretus. 418
Scriptorum *commune vitium*. 72
Σκυθαλισμός. 61
Seleucus. 185. *Callinicus*. 187.

INDEX.

Ceraunus. 187. *Philopator.* 192
Seleucus, Ant. Grypi F. 204. 205
Semiramis. 37. 39. res gestę. 37
Septimania, septem provinciarum imperium. 461
Sesostris. 34. 35
Sethi posteritas *cur diluvio* perierit? 22. 23
L. Sept. *Severus.* 385
Val. *Severus.* 405
Fl. Lib. *Severus.* 492
Siciliæ Rex, Conr. IV. 693
Sicyoniorum regnum. 112
Sigismundus. 705
Sogdianus. 160
Soror *una in duorum* fratrum matrimonio. 227
Stilico. 457
Subulcus fit Imp. 506.
Successionis lis inter duos *Henr. Auc.* filios. 151. 152
Syncellus exscriptor *Dexippi* incuriosus. 174
Syriæ Regum successio. 185

T.

Tacitus, Imp. 384
Tacitus, Historicus qualis? 281. & seqq. ejus ἀυτοθεσμός. 296
Templa *Christianis* num posuerit *Adrianus*? 310
Templa *Græcorum* cur perdiderit *Xerxes*? 154
Templi *Hierosolymitani* instauratio. 162. ausus est & *Julianus.* 438
Templum *Dianæ* qui *Antiochus* spoliarit? 190
Templum *Sophiæ.* 534
Templum *Veneris.* 94
Teridates. 256
Themistoclis fuga. 155
Theodora, quæ & qualis? 520
Theodorias & *Theodoropolis.* 521
Theodoricus Rex. 907
Theodosius. 450. Junior. 467. Adramyt. 591
Cl. *Tiberius.* 279
Tiberius Const. 582
Tigranes. 259
Titus. 296
Totilas. 566. 567
Trajanus. 304. initium ejus. 319. quomodo compellarit *Dionem Coccejanum* in curru triumphali? 73
SS. TRINITATIS indicium in *Giapan.* 11
Triumviratus. 274
Troja *terræmotus* & *inundationes* passa. 89

INDEX.

Trojæ *excidium* in *dubium* vocatur. 73
Τροῖαν ἑλεῖν, prov. 71
Trojanam originem *affectantes*. 81.339
Trojanorum origo. 65
Trojanorum Regum succeſſio. 68. & ſeqq.
Tros. 68
Tuiſto num *Aſcenas*? 12
Turcarum origo. 31. initia. 616
Turcicorum IMPP. ſeries. 617. 626
Tympanum, mortis genus. 61
TYRANNI XXX. *ſub Gallieno*. 369 379. Tyr. VII. *ſub Diocletiano*. 393. 395. alii III. *ſub Maximiano*, *&c.* 412. 413. alii IV. *ſub Valentiniano*, *&c.* 445. 447. alii IV. *ſub Theodoſio*. 453. 455. alii XVI. *ſub Honorio*. 458. 467. *Johannes*. 488. alii IX. *poſt Auguſtulum*. 498. 502. alii IV. *ſub Anaſtaſio*. 503. *Leontius* & *Abſimarus*. 590

V.

FL. *Valens*. 443
Fl. *Valentinianus*. ib.
Valentinianus Junior. 448
Valentinianus III. 473
Valerianus. 345
Vectigal *Alamannicum*. 599
Veneris *fabulæ*. 40. 41. *templum*. 94
Veſpaſianus. 294
Veſtem plebejam cur *induat* Princeps? 530
Veſuvii incendium. 296
Vetranio. 431. 434
Vexoris ætas. 35
Vibices, i.e. mancipia. 241
Vicariatus nuperrimus. 719
Vigilius malè habitus. 561
Vitam ſempiternam quo ſenſu jactarit *Ptolemæus*? 217
Vitellius. 292
Ulyſſe prudentior. 109
Ungari à Magogo. 30
Unſtrut, Caroli M. patria. 598
Voluſianus. 362
Vulcanus eſt *Tubalcain*. 14
Uxorem devorans Camblites. 121
Uxores *formoſæ*. 523
Uxores *laudare aliis*, periculoſum. 124. 125
Uxores *magnorum* ſæpè *virorum carcinomata*. 522

W.

W*Enceslaus*. 704
W*ilhelmus*. 694. 695

INDEX.

X.

Xenophontis *Cyri pædia* quale ſcriptum? 63
Xerxes, *Balæus.* 44
Xerxis & Artabarzanis de *ſucceſſione* lis. 151. 152. *illius* exercitus numeroſiſſimus. 152. inſolentia. 152. infelix *ad Plataeas* pugna. 153. res geſtæ. 153. 154
Xerxes II. 160. 161

Z.

Zames. 42. 43
Zàν. 43
Zeno. 494
Zorobabelis *longævitas.* 158

ERRATA.

In *tranſitu* quaſi *ſtrictim* adſpeximus graviores quoſdam errores: accurato *modeſti Lectoris* judicio reliquos permittentes.

Pro	*Lege*
aſtus pag. 6.	aliis.
Aſſenez. p. 12.	Aſcenez.
quæ p. 17.	quos.
Ratiocinarii p. 26.	Rationarii.
Hygnus p. 106.	Hyginus.
coæaneus p. 158.	coætaneus.
Macedonicarum p. 176.	Macedonicorum.
novarchi p. 183.	navarchi.
metrachoniſmum p. 243.	metachroniſmum.
Marici p. 326.	Marcii.
Reineſius lib. XXIX. Proinde &c. p. 336.	Reineſius; cujus proinde &c.
Sub ea p. 444.	Sub eo.
vollum p. 472.	collum.
Auguſtum p. 528.	Auguſtus.

FINIS.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Rupertus, Christoph Adam,

Christ. Adami Ruperti ... Observationes Ad Historiae Universalis Synopsin Besoldianam minorem

Noribergae 1659

H.un. 505
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10033567-3
VD17 23:249558K